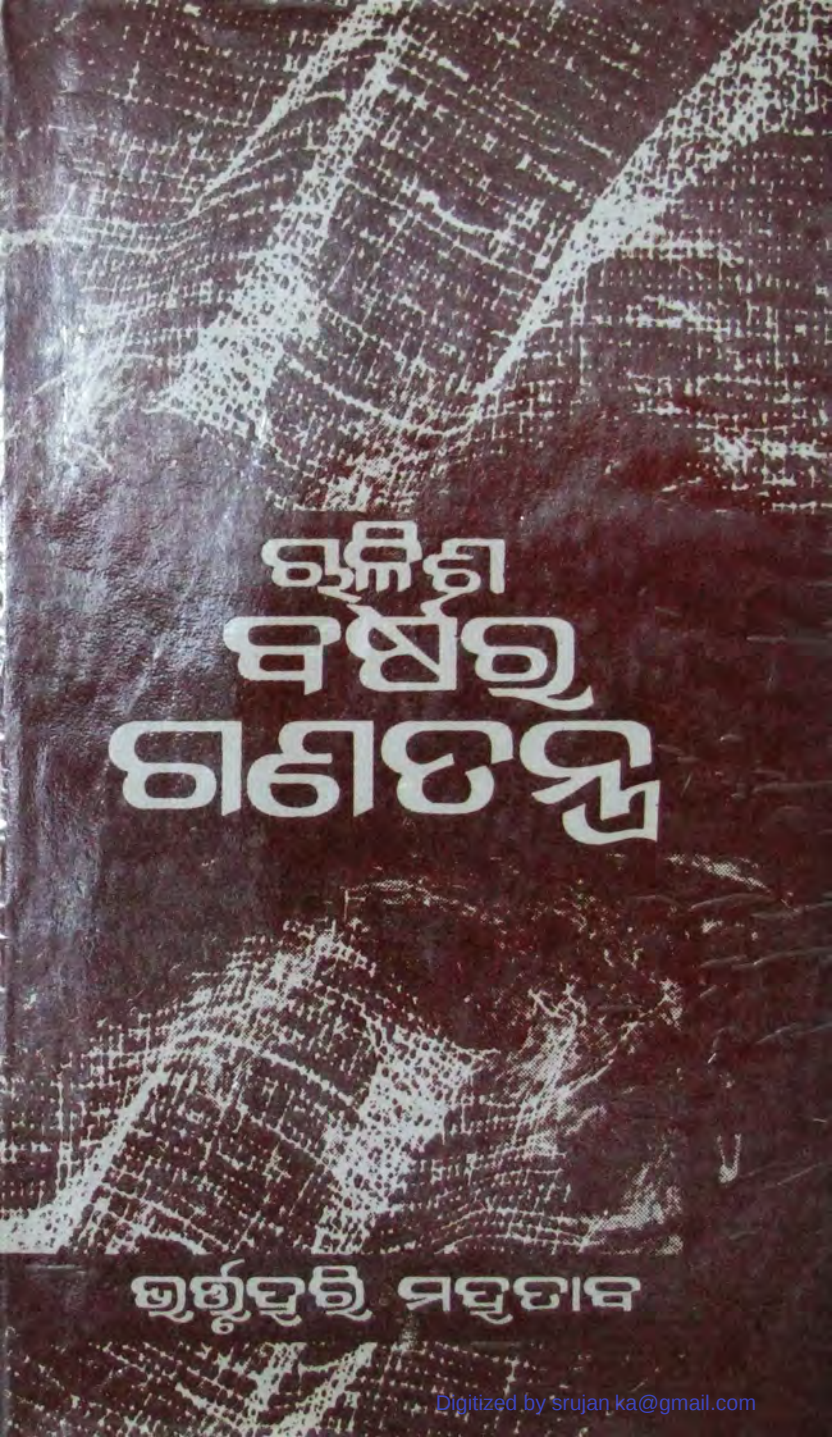




ବୁଦ୍ଧିଶୀ ବକ୍ଷର ଗଣତନ୍ତ୍ର

ଭୁବ୍ଧୁବ୍ଧି ମହତାବ

ଉତ୍କଳର ମହତାବ
ଭୂଲିତା ବର୍ଷର ଗଣତନ୍ତ୍ର

ଚାଳିଶ ବର୍ଷର ଗଣତନ୍ତ୍ର

ଲେଖକ :

ଭର୍ତୃହରି ମହତାବ

ପ୍ରକାଶକ :

ନାଲନ୍ଦା,

ବିନୋଦବିହାରୀ, କଟକ-୨

ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ : ୧୯୮୭

ସୁଦ୍ରାକର

ରୁରୁପ୍ରସନ୍ନ ପ୍ରେସ

ବୋଲ୍‌ସାହି, (ନିଉ କଲୋନି)

କଟକ-୧

ମୂଲ୍ୟ : କୋଡ଼ିଏ ଟଙ୍କା

Chalish Barsara Ganatantra.

Written by

Bhartruhari Mahatab

Published by

N a l a n d a

Binode behari, cuttack-2

1st Edition : 1987.

Price : Rupees twenty only

ସୂଚୀ

ସୂକ୍ଷ୍ମ ବର୍ଣ୍ଣର ଗଣତନ୍ତ୍ର	॥	୧
କଳାଧନ ଓ ରାଜନୀତି	॥	୧୯
ରାଜନୀତି ଓ ଜାତିପ୍ରଥା	॥	୩୫
ଶିକ୍ଷା, ଶିକ୍ଷକ ଓ ଜନତା	॥	୫୦
ଇମ୍ପର୍ଲେମେଣ୍ଟର ଦଶବର୍ଣ୍ଣ ପରେ	॥	୭୨
ଅବଶିଷ୍ଟ	॥	୧୧୭



ଗୁଳିଣ ବର୍ଷର ଗଣତନ୍ତ୍ର

ଭାରତ ଏତେଦିନ ହେଲା ବଞ୍ଚିଛି କିପରି, ଏ ପ୍ରଶ୍ନ ଅନେକଙ୍କ ମନରେ ଉଠିବା ସ୍ୱାଭାବିକ । ସଂସ୍କୃତିରେ, ସଭ୍ୟତାରେ ଭାରତର ବୌଦ୍ଧିମତ୍ତ୍ୱ ଐତିହ୍ୟ ବଞ୍ଚି ରହିଛି । ଆଜି ଯେଉଁ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଓ ସର୍ବଭାରତୀୟ ଚିନ୍ତାଧାରାକୁ ନେଇ ଜଣେ ଦେଶପ୍ରେମୀ ଗର୍ବ ଅନୁଭବ କରୁଛି ତା' ମନରେ ଯେ ଅନେକବାର ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତି ଓ ଏକତା ରକ୍ଷା ନେଇ ଝଡ଼ ଉଠୁଥିବା ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । କାରଣ, ଗତ ଶହେ ବର୍ଷର ଇତିହାସକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲେ ଜଣାଯାଏ ଯେ ଭାରତର ବହୁ ବିଭିନ୍ନତା ମଧ୍ୟରେ ଛତେ ଛତେ ଦେଶାତ୍ମବୋଧ ଭରି ରହିଛି । ଆବଶ୍ୟକ ପଡ଼ିବାବେଳେ ମୁକ୍ତ ଜନତା ଶତସିଂହର ପରାଜୟ ପ୍ରକାଶ କରୁଛି । ଭାରତବର୍ଷର ଭୂଖଣ୍ଡ ପ୍ରାୟ ଯୁରୋପ ମହାଦେଶ ଭୂଖଣ୍ଡ ସହ ଆକାରରେ ସମାନ । କେବଳ ସେତିକି ନୁହେଁ, ଯୁରୋପରେ ଯେପରି ପ୍ରତ୍ୟେକ ରାଜ୍ୟରେ ସଂସ୍କୃତିଗତ ବିଭିନ୍ନତା ରହିଛି, ପ୍ରାକୃତିକ ବୌଦ୍ଧିମତ୍ତ୍ୱ ରହିଛି, ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ମତବାଦ, ଜାତି ଓ ବର୍ଣ୍ଣ ରହିଛି, ଠିକ୍ ସେହିପରି ସଂସ୍କୃତିଗତ ବିଭିନ୍ନତା, ପ୍ରାକୃତିକ ବୌଦ୍ଧିମତ୍ତ୍ୱ ଓ ଜାତି, ବର୍ଣ୍ଣର ପାର୍ଥକ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଏହି ଭାରତବର୍ଷର ହିମାଳୟ ଠାରୁ କୁମାଗ୍ରା ଯାଏ ଭରି ରହିଛି । ତଥାପି ହଜାର ହଜାର ବର୍ଷଧରି ଏହି ତପୋଭୂମିର ଯଜ୍ଞକୁଣ୍ଡରୁ ଯେଉଁ ସଂସ୍କୃତିର ଆଶ୍ରା ବିକିରଣ ହୋଇଛି, ତାହାକୁ ଧ୍ୟାନ ନେଇଛି ପ୍ରତ୍ୟେକ ସଭ୍ୟସମାଜ । ସମସ୍ତ ବିଭିନ୍ନତା ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁ ଏକାତ୍ମତାକୁ ଜଣେ ଭାରତୀୟ ଉପଲବ୍ଧ କରିପାରୁଛି, ତାହାହିଁ ତାକୁ ନିଜର ଜନ୍ମଭୂମି ପାଇଁ ଗର୍ବ କରିବାକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଯୋଗାଇଛି ।

ଆଜି ଭାରତରେ ଭାଷା ସୂତ୍ରରେ ପ୍ରଦେଶ ଗଠିତ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରଦେଶରେ ନିଜସ୍ୱ ସଂସ୍କୃତି ଆଜିର ନୁହେଁ ହଜାର ହଜାର ବର୍ଷର । ସେଥିଲିଗି କୌଣସି ଗୋଟିଏ ଅଞ୍ଚଳର ସଂସ୍କୃତି, ଭାଷାକୁ ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନରେ ପ୍ରସାର କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା

କରାଗଲାବେଳେ ପ୍ରବଳ ଦାୟା ଆସେ, ଉତ୍ତେଜନା ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ । ଏପରି ଘଟଣା ଏବେ ଯେ କେବଳ ଘଟୁଛି, ତା' ନୁହେଁ, ପୁର୍ବେ ମଧ୍ୟ ଘଟୁଥିଲା । କେନ୍ଦ୍ରୀଭୂତ ଶାସନ କୌଣସି ପ୍ରକାର ଜବରଦସ୍ତ କରି ପୁର୍ବେ ଯେତେବେଳେ ଗୋଟିଏ ଧର୍ମ, ଗୋଟିଏ ସମ୍ପ୍ରଦାୟକୁ ପାଳନ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ କରିଛି, ତାକୁ କିଛିକାଳ ଏ ସମାଜ ସହ୍ୟ କରିନେଇ ଶାସକର ବିଲମ୍ବ ପରେ ସେ ସମସ୍ତକୁ ବିଦାୟ ଦେଇଛି, ଯାହାର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଭାରତ ଇତିହାସରେ ଭରପୁର । ଅଶୋକଙ୍କଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଆକବର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଇତିହାସର ପୁନରାବୃତ୍ତି ଘଟିଛି କେବଳ । ଏବେ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ପଦ୍ଧତିରେ ଦେଶ ଶାସିତ ହେଉଥିବାରୁ ଏବଂ ଭାଷା ଭିତ୍ତିରେ ପ୍ରଦେଶ ଗଠିତ ହୋଇ ନିଜ ନିଜ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ବିକାଶ ଲାଗି ସମସ୍ତେ ଚେଷ୍ଟିତ ଥିବା ଯୋଗୁଁ ଆଞ୍ଚଳିକ ମନୋ-ଭାବ ଦ୍ରୁତଗତିରେ ବୃଦ୍ଧିପାଉଛି । ଏ ପ୍ରକାରର ପ୍ରତିସ୍ପାଦ ପୁର୍ବରୁ ମଧ୍ୟ ଏ ଦେଶରେ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ସେହି ପ୍ରତିସ୍ପାଦରେ ମୌର୍ଯ୍ୟ, ଶତବାହନ, ଗୁପ୍ତ, ହର୍ଷ, ମୋଗଲ, ଏପରିକି ଇଂରେଜମାନଙ୍କର କେନ୍ଦ୍ରସ୍ଥାପନ ଶାସନ ଅବଶେଷରେ କ୍ଷୟପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଗଲା । କିନ୍ତୁ ପ୍ରାଦେଶିକ ସ୍ତରରେ ଥିବା ଶାସକ ଉଚ୍ଛିଷ୍ଟିତ ଶାସକଙ୍କଠାରୁ ଅଧିକ କାଳ ରାଜୁତି କରିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇଥିଲେ ।

ଆଉ ଏକ କଥା ମଧ୍ୟ ଭାରତର ଇତିହାସରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ସୂଚିତ ହୁଏ—ଯେତେବେଳେ କୌଣସି ଅଭିପ୍ରାୟ ରଖି କେନ୍ଦ୍ର ଶାସକ ମୂଲ୍ୟବୋଧର ଦ୍ଵାହାଦେଇ କୌଣସି ଆଞ୍ଚଳରେ ନିଜର ମତ ଜାହର କରିବା ପାଇଁ ଉଦ୍ୟମ କରେ ସେ ସବୁବେଳେ ବିଫଳ ହୁଏ । ଇଂରେଜମାନେ ଅନେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଭାରତର ଇତିହାସ ଅଧ୍ୟୟନ କରି ଏ ବିଷୟ ବୋଧହୁଏ ଜାଣିଥିଲେ, ତା' ନହେଲେ ୧୯୦୦ ଶତାବ୍ଦୀରେ ସେମାନେ ବିଭିନ୍ନ ଆକ୍ରମଣ ପାଶ କରି ଭାରତକୁ ଏପରି ଭାଗ ଭାଗ କରିନଥାନ୍ତେ । ଆଜି ଭାରତର ବିଶାଳତା ଲାଗି ଜଣେ ଭାରତୀୟ ଗର୍ବ କରୁଛି । କିନ୍ତୁ ଏ ଦେଶକୁ ସେ କେବଳ ମାନବତାରେ ଦେଖୁଛି । ଭାରତ ପାଇଁ ଆତ୍ମୋତ୍ସର୍ଗ କରିବା ଲାଗି ପ୍ରସ୍ତୁତ ଥିବା ଯୁବକ ମଧ୍ୟ ନିଜର ପ୍ରଦେଶ, ନିଜର ଧର୍ମ ଓ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ପାଇଁ ପ୍ରାଣ ଦେବାପାଇଁ ଆଜି ପଶ୍ଚାଦପଦ ହେବନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିବାର କଥା ଏହି ଯେ ବିଭିନ୍ନ ସହରରେ ବାସ୍ତବିକ ଲୋକମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ବଢ଼ି ବଢ଼ି ଭୁଲିଥିବା ବେଳେ କେବଳ ସେହିମାନଙ୍କଠାରେ ଉଚ୍ଚ ଆଞ୍ଚଳିକତାର ଭାବ ପ୍ରକାଶ ପାଉନଥିବା ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଉଛି । କିନ୍ତୁ ସେପରି ଲୋକ କ'ଣ ଦେଶପାଇଁ ଗର୍ବ ଅନୁଭବ କରି ପାରୁଛନ୍ତି ନା ତାଙ୍କ ପାଇଁ କେହି ଚିନ୍ତିତ ?

ଆଜି ସମାଜରେ ଏ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଥିବା ଯୋଗୁଁ ରାଜନୀତିଜ୍ଞମାନେ ମଧ୍ୟ ଆଞ୍ଚଳିକତାକୁ ବାଦଦେଇ ରାଜନୀତି କରିବା ପାଇଁ ସତ୍ୟାହାସ କରୁନାହାନ୍ତି ।

ସମାଜର ବିଭିନ୍ନତା ଓ ବୈଚିତ୍ର୍ୟମୟ ଜୀବନଯାପନ ଯୋଗୁଁ ହିଁ ଏ ସତ୍ୟତା ଏତେ ରଙ୍ଗୀନ ହୋଇଯାଇଛି ଏବଂ ସମାଜର ପ୍ରତ୍ୟେକବର୍ଗକୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିବା ପାଇଁ ଓ ସର୍ବସାଧାରଣଙ୍କ ଶ୍ରଦ୍ଧାଭିଳାଷ ହେବାଲାଗି ଏବେ ଅଧିକମାତ୍ରାରେ ତାହା ରାଜନୀତିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଉଛି । ସେଥିଲାଗି ସରକାର ଯେଉଁ ଜାତି ଘୋଷଣା କରିଛନ୍ତି ବା କରୁଛନ୍ତି ତା' ମଧ୍ୟରେ ଅନେକ ସମୟରେ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ରହୁନାହିଁ । ଏବେ ପୁଣି ଦେଶରେ ସାକ୍ଷରଙ୍କ ଅବସ୍ଥା ଯାହା ଏବଂ ନିରକ୍ଷରତା ଦୂର କରିବାପାଇଁ ଏବେ ଯେପରି ବ୍ୟବସ୍ଥା ସରକାର ହାତକୁ ନେଇଛନ୍ତି, ତା'ଦ୍ୱାରା ଶିକ୍ଷା ଯେ କେବେ ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କ ନିକଟରେ ପହଞ୍ଚିବ, ତାହା ଅନୁମାନ ବାହାରେ । କିନ୍ତୁ ନିଜ ଧର୍ମ ଓ ସମ୍ବୃଦ୍ଧ ସମ୍ପର୍କରେ କୌଣସି ପ୍ରାନ୍ତର ଲୋକଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ ସେ ନିଜ ସମ୍ପର୍କରେ ଅନ୍ୟ ଶିକ୍ଷିତ ଲୋକଙ୍କ ପରି ମଧ୍ୟ କହିଦେଇପାରେ ।

ଆଜିର ଗଣତନ୍ତ୍ର, ବାସ୍ତବରେ ମୁରୋପରେ ହିଁ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିଲା, ମଧ୍ୟବିତ୍ତ ଶ୍ରେଣୀମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା । ସପ୍ତଦଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଶେଷ ଭାଗରେ ହୋଇଥିବା ଫରାସୀ ବିପ୍ଳବ ପରେ ଇଂଲଣ୍ଡରେ ଦେଶାତ୍ମବୋଧ ଜାଗତ ହୋଇଥିଲା । ସେହି-ପରି ୧୮୫୭ର ସିପାହୀ ଆନ୍ଦୋଳନ ଓ ୧୮୮୫ରେ ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସ ଦ୍ୱାରା ଦେଶାତ୍ମବୋଧ ଏ ଭାରତବର୍ଷରେ ଜାଗତ ହେଲା । ଅବଶ୍ୟ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ପଞ୍ଚାୟତିରାଜ ସମ୍ପର୍କରେ ଭାରତୀୟମାନେ ବହୁ ପୁର୍ବରୁ ଅବଗତ ଥିଲେ । ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ ଏ ଦେଶରେ ବିଶେଷ ଆଦୃତ ହୋଇଥିବାବେଳେ ଗ୍ରାମ୍ୟମୁଖ୍ୟମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଏକ ଆସେମ୍ବଲିରୁ ନିର୍ବାଚିତ କରାଯାଉଥିଲା ।

କିନ୍ତୁ ଆଜିକାର ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ପଦ୍ଧତି ଓ ରାଜନୀତି ସହ ପୁର୍ବର ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଚିନ୍ତାଧାରା କଦାପି ଖାପଖାଇବ ନାହିଁ । ଶ୍ରେଣୀ ସଂଘର୍ଷରୁ ଆଜିକାର ରାଜନୈତିକ ଦଳ ଏ ଦେଶରେ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇନାହିଁ । ୧୮୮୫ର ଗଠିତ କଂଗ୍ରେସର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଥିଲା ଭିନ୍ନ । ବଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ସେ କଂଗ୍ରେସର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଥିଲା ଦେଶକୁ ପରାଧୀନତାର ଶୃଙ୍ଖଳରୁ ମୁକ୍ତ କରିବା । ସ୍ୱାଧୀନ ଆନ୍ଦୋଳନ ଓ ଦେଶ ସ୍ୱାଧୀନତା ହାସଲ କରିବା ପରେ ରାଜନୈତିକ ଦଳଗୁଡ଼ିକ ଯେପରି ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ପଦ୍ଧତି ଅନୁସରଣ କରି-ଥିଲେ ତାହା ମୁରୋପର ରାଜନୈତିକ ଦଳଗୁଡ଼ିକ ସହ ତୁଳନା କରାଯାଇପାରେ । ଭାରତର ଜନସାଧାରଣ ଯେପରି ଭାବି ଚିନ୍ତି, ମତପ୍ରଦାନ କରନ୍ତି ଏବଂ ପ୍ରତ୍ୟେକ-ବାର ନିଜର ମତ ଦୃଢ଼ତାର ସହିତ ଉପସ୍ଥାପନ କରନ୍ତି, ତାହା ଏକ ପୋଷକ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ମନୋଭାବର ପରିଚୟ ଦିଏ । କିନ୍ତୁ ଏ ଅଭିଜ୍ଞତା ଜ୍ଞାନ ବୃଦ୍ଧି ଫଳରେ ନୁହେଁ କି ଦେଶର ଅର୍ଥନୈତିକ ପ୍ରଗତି ଲାଗି ହୋଇଛି ତା' ନୁହେଁ ।

ସାଧାରଣଜନ ଯୋଗେ ଜଣେ ନିବେଶକ ଲୋକ ଯେପରି ଆଜି ରାଜନୈତିକ ନେତାଙ୍କର ଭାଷଣ, ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ସବୁ ଶୁଣି ନିଜର ଭେଟ ପ୍ରଦାନ କରୁଛନ୍ତି, ତାହା ଏ ଦେଶର ସ୍ୱାଧୀନ ଓ ସତ୍ୟତା ଯୋଗୁଁ ଯେ ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରିଛି, ଏହା ଧନ୍ୟବଦ୍ ।

ଏସବୁ ଥିବାବେଳେ ଅନେକେ ଏବେ ଗୋଟିଏ ବିରୋଧୀଦଳରେ ରହି କଂଗ୍ରେସର ବିକଳଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁ ବୋଲି ମତପ୍ରଦାନ କରୁଛନ୍ତି । ବିକଳ କିଏ, ସେ ଦଳର ଦଳପତି ବା କିଏ ହେବ ! ଆଜି ଯିଏ ବିରୋଧୀଦଳର ନେତା, କାଲି ସିଏ ଶାସକ ଦଳର ଧର୍ମପୁତ୍ର ତ' ଆଜି ଯିଏ ଶାସକଦଳର ରାଜକବି କାଲି ସିଏ ବିରୋଧୀ ଦଳର ଭେଟ ହୋଇଯାଉଛନ୍ତି । ତା'ଛଡ଼ା ଏ ଭାରତବର୍ଷରେ ଗୋଷ୍ଠୀ ରାଜନୀତି ତ ଆବହମାନ କାଳରୁ ରହି ଆସିଛି । ସେଥିଲିଗି ଜଣେ ଚତୁର ରାଜନୈତିକ ନେତା ନିଜର ଆଦର୍ଶ ବଦଳାଇ ରୁଲିଥିଲେ ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ବଜାୟ ରଖିବାକୁ ସକ୍ଷମ ହୋଇପାରିବ, ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ଆଜି କ୍ଷମତା ରାଜନୀତିରେ ଗୋଷ୍ଠୀକଳ୍ପ ଏକ ସ୍ୱାଭାବିକ ପ୍ରକ୍ରିୟା ହୋଇଯାଉଛି । କ୍ଷମତା ହାସଲ କରିବାପାଇଁ ଯେ କୌଣସି ଉପାୟ ଅବଲମ୍ବନ କରିବାକୁ ମଧ୍ୟ କେତେକ ପଶ୍ଚାତ୍ତପଦ ହେଉ ନାହାନ୍ତି । ଏପରି ଯେ ଆଜି ନୂଆ ଘଟୁଛି ତା' ନୁହେଁ, ଆମର ସାମାଜିକ ଓ ରାଜନୈତିକ ଇତିହାସରେ କ୍ଷମତା ଲାଗି ରୁହାମଣୀ ଓ ସାମୁଖ୍ୟ ଗଠନ ଏକ ସ୍ୱାଭାବିକ ପ୍ରକ୍ରିୟାଭାବେ ପୁରୁ ସ୍ୱୀକୃତି ଥିଲା । ଭାରତବର୍ଷରେ ସ୍ୱାଧୀନତା ପାର୍ଥକ୍ୟ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସାମାଜିକ ଚଳଣିରେ ଏପରି ଅନେକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଥିଲା (ଏବେ ମଧ୍ୟ ରହିଛି) ଯାହାଫଳରେ କି ସ୍ୱପ୍ନଦାୟ ସ୍ୱପ୍ନଦାୟ ମଧ୍ୟରେ, ଦଳ ଦଳ ମଧ୍ୟରେ ଭାବର ଆଦାନ ପ୍ରଦାନ ହୋଇ ଆସୁଛି ଏବଂ ଭାରତୀୟ ସ୍ୱାଧୀନ ଓ ପରମ୍ପରାକୁ ଦଳକୁ ଦଳ ମଜଭୁତ କରୁଛି । କୌଣସି କାରଣରୁ ଉତ୍ତମ ମତବାଦ ପ୍ରାଥମିକ ସ୍ତରରେ ସୂକ୍ଷ୍ମ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଅବଶେଷରେ ପ୍ରକୃତ ଅବସ୍ଥାକୁ ହିଁ ସମସ୍ତେ ଗ୍ରହଣ ଏବଂ ହିଁ ସମାଜକୁ ପରିହାର କରନ୍ତି । ଏହାର ଅନେକ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ମଧ୍ୟ ଆମ ଇତିହାସରେ ଲିପିବଦ୍ଧ ହୋଇ ରହିଛି । ଅର୍ଥାତ୍ ଅବସ୍ଥାଚକ୍ଷରେ ଯାହା ଭାରତକୁ ଶ୍ରେବତୀ କରିଦେଉଛି ବୋଲି ଅନେକ ସମୟରେ ବୋଧହୁଏ, ତାହାହିଁ ଭାରତର ସହଜ ରକ୍ଷାଲାଗି ବେଶୀ ସହାୟକ ହୋଇଥାଏ ।

ଆଜି କେନ୍ଦ୍ର ନେତୃତ୍ୱ ଦ୍ୱଳା ହୋଇପଡ଼ିଥିବା ବେଳେ ପ୍ରାଦେଶିକ ସ୍ତରରେ ଆଞ୍ଚଳିକତା ଗ୍ରହଣରେ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବାରେ ଲାଗିଛି । ଏହା ଯେ ପରୋକ୍ଷରେ ଭାରତର ଜନସାଧାରଣଙ୍କୁ ଏକ ଦୃଢ଼ କେନ୍ଦ୍ର ପରିକାରର ଉପ-ଯୋଗିତା ସମ୍ପର୍କରେ ଅନ୍ତରତ କରୁଛି, ଏହା ନିଶ୍ଚିତଭାବେ କୁହାଯାଇପାରେ ।

ଆଜି ଅଭାବ ଦୃଷ୍ଟି ସ୍ବଭାବର ଶକ୍ତି ଶକ୍ତିର ଦଳର, ସେଥିଲି ସାଧାରଣ ଜନତା ଦାୟୀ ନୁହଁନ୍ତି । କେନ୍ଦ୍ର ଯେପରି ଦୃଢ଼ ହେବ ସେ ଦିଗରେ ଧ୍ୟାନ ଦିଆ-ଗଲେ ଏବେ ସମାଜରେ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିବା ବିଶୃଙ୍ଖଳା ଅନେକ ପରିମାଣରେ ହ୍ରାସ ପାଇଯାଇ ପାରନ୍ତା । କିନ୍ତୁ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଚିନ୍ତାବଳ୍ୟରେ ସାମନ୍ତବାଦୀ ପ୍ରଥା ପ୍ରତି ଥିବା ବିଶ୍ୱାସ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛି । ଆଜି କ୍ଷମତାକୁ ଧିଁ ପ୍ରତ୍ୟେକେ ସମ୍ମାନ ପ୍ରଦାନ କରୁଛନ୍ତି । ଅନ୍ୟ ଉପରେ ହୁକୁମାତି କରିବା ଏବଂ ନିଜ ଇଚ୍ଛା ଅନୁସାରେ ଅନ୍ୟକୁ ପରିଚାଳିତ କରିବା ହେଲା ସାମନ୍ତବାଦୀ ପ୍ରଥାର ନଗ୍ନ ସ୍ୱରୂପ । ଆଜି ଏପରି ମନୋଭାବ କ'ଣ ରାଜନୈତିକ ନେତୃବୃନ୍ଦଙ୍କ ଠାରୁ ଆମେ ପାଇନାହିଁ ?

ସମାଜର ପ୍ରତ୍ୟେକ କ୍ଷମତାସୀନ ଚରଣ, ନିଜର ଇଚ୍ଛା ମୁତାବକ ଜଣକୁ ସମ୍ମୁଖ କରୁଛି, ଅନ୍ୟ ଜଣକୁ ହରଜତ କରୁଛି, ନିଜର ସ୍ୱାର୍ଥଲାଗି କାହାକୁ ପୁର-ସ୍କୃତ କରୁଛି ତ ଆଉ କାହାକୁ ଅସମାନତ, ଲୁଚିତ କରୁଛି । କ୍ଷମତାସୀନ ଅଧିକାରୀ ମଧ୍ୟ ଆଶା କରୁଛି ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତି ତା' ନିକଟରେ କରପତ୍ରଯୋଡ଼ି ଆରୁରୁଭାବେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ହେଉ । ଏ ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ଆମେ ସମାଜର ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍ତରରେ କୌଣସି ନା କୌଣସି ଭାବଭଙ୍ଗୀରେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରୁଛୁ କିନ୍ତୁ ତା' ବିରୁଦ୍ଧରେ ସ୍ୱର ଉତ୍ତୋଳନ କରିପାରୁନାହିଁ । ବୋଧହୁଏ ସେ ସାମନ୍ତବାଦୀ ଅଭ୍ୟାସ ଆମର ଅସ୍ଥିମଜ୍ଜାଗତ ହୋଇଯାଇଛି । ଆମେ ଯେତେ ଗତିତାତ୍ତ୍ୱିକ ବ୍ୟବହାର ସମ୍ପର୍କରେ ଯୁକ୍ତି ବାଢ଼ୁଥିଲେ କ'ଣ ହେଲା, ମନର କୌଣସି ଭାଗରେ ସେ ସାମନ୍ତବାଦୀ ମନୋଭାବ ଲୁଚି ରହିଛି ଯାହାକି ଏ ସମାଜରେ ସବୁ ବିସ୍ତାପର ମୂଳକାରଣ । କୌଣସି ଆରମ୍ଭିତ ଘଟଣା ନଦୃଷ୍ଟିରେ ଏହିପରି ପରମ୍ପରା ବର୍ଷ ଗତ ହୋଇଯିବ ଏବଂ ଆମେ ସମସ୍ତେ ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ସାମନ୍ତବାଦୀ ମନୋଭାବ ନେଇ ପ୍ରବେଶ କରିଯିବା । କିନ୍ତୁ ଏ ଭାରତୀୟ ସମାଜର କୌଣସି ଉନ୍ନତରେ ଆମେ ସହାୟକ ହେବାକୁ ହେଲେ ନିଜର ଚିନ୍ତାଧାରା ଓ କାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରଣାଳୀକୁ ପ୍ରଥମେ ତର୍କମା କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଭାରତର ଯୁବସମାଜ ଯଦି ଏ ଦିଗରେ ସତତ ଉଦ୍ୟମ କରନ୍ତି, ତେବେ ଏ ଦେଶରେ ପ୍ରକୃତରେ ଏକ ଆନ୍ଦୋଳନ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇପାରନ୍ତା ।

ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ଚରଣରେ ଅବନତି ଦିଅଥିବା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଦେଶ ଅଭିଳଷିତ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଅନୁସାରେ ଅଗ୍ରଗତି କରିପାରୁନାହିଁ । ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତିରେ ଲିପିବଦ୍ଧ ନୈତିକ ମୂଲ୍ୟବୋଧର ପୁନରୁଦ୍ଧାର ଆଜି ଏକାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ । ଏହା ଶାସନର ମୂଖ୍ୟଙ୍କଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅନୁଭବ କରୁଛନ୍ତି । କେନ୍ଦ୍ର

ଦ୍ରୁତରେ ସେଥିଲୁଗି ଗଠିତ ହୋଇଛି ଜନସମ୍ବଳ ବିକାଶ ନାମକ ଏକ ନୂତନ ମନ୍ତ୍ରାଳୟ । ଆଜି କୌଣସି ଦ୍ରୁତରେ ନୈତିକତା ଥିବା ଦେଖାଯାଉନାହିଁ । ଏପରି ନୈତିକତା ସମ୍ପର୍କରେ ଆଲୋଚନା କରିବା ମଧ୍ୟ କଷ୍ଟସାଧ୍ୟ ହୋଇପଡ଼ିଛି । ପୁଣି ରାଜନୀତିରେ ନୈତିକତା ଏବେ ସୀମାବଦ୍ଧ ହୋଇଯାଇଛି କେବଳ ପୁସ୍ତକ ମଧ୍ୟରେ । ତ୍ୟାଗ ଓ ସେବାକୁ ମୂଳମନ୍ତ୍ର କରି ମାତ୍ର ପରାମର୍ଶ ଦିଆଯାଉଛି ଯେ ଏ ଦେଶରେ ରାଜନୀତି ହେଉଥିଲା, ଏହା ହଠାତ୍ ବିଶ୍ୱାସ କରାଯାଇପାରୁନାହିଁ । ଆଜି ଦୁର୍ଗା, ପ୍ରିୟାପ୍ରୀତି କୌଣସି ନା କୌଣସି ଉପାୟରେ ଅର୍ଥ ଲୁଚାଇ ନିଜର ବିଚାରଣା ଯିଏ ପ୍ରକାଶ କରୁଛି, ସେ ଆଜି ସଫଳ ରାଜନୀତିଜ୍ଞ ଭାବେ ହେଉଛି ବିବେଚିତ । ଏପରି ଅବସ୍ଥା ଦେଇ ସମାଜ ଗତି କରୁଥିବାବେଳେ ଆମେ ଏକ ନୂତନ ଶତାବ୍ଦୀ ମଧ୍ୟକୁ ଯିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଉଛୁ । ସେଥିଲୁଗି ଅଛି ମାତ୍ର ପରାମର୍ଶ ବାଜି । ଆଜି ଯେଉଁ ନୂତନ ମନ୍ତ୍ରାଳୟ ଜନସମ୍ବଳର ବିକାଶ ଲୁଗି ଗଠିତ ହୋଇଛି, ତାହା ଚରିତ୍ର ଗଠନ ଓ ନୈତିକ ଦ୍ରୁତକୁ ଉନ୍ନତ କରିବାରେ, ରାଜନୀତିରୁ ଅର୍ଥର ପ୍ରସ୍ତୁତ ଦୂର କରିବାରେ ସକ୍ଷମ ହେବ କି ନା ସନ୍ଦେହଜନକ ନିଶ୍ଚୟ । ସେଥିଲୁଗି ଆଜି ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କ ମନରେ ପ୍ରଶ୍ନଉଠୁଛି ନୈତିକ ମୂଲ୍ୟବୋଧର ବିକାଶ ଲୁଗି ଆଜି ଏ ସମାଜ ପ୍ରକୃତ ଇଚ୍ଛା କରୁଛି କି ?

ବଂଶଶତାବ୍ଦୀର ଶାଠିଏ ଓ ସହସ୍ର ଦଶକରେ ଏପରି ବହୁଲେଖ ରାଜନୀତି ମଧ୍ୟକୁ ଧସେଇ ପଶି ଆସିଥିଲେ, ଯେଉଁମାନଙ୍କର ସ୍ୱଚ୍ଛ ରାଜନୀତିରେ ପ୍ରବେଶ କରିବାର ଅଧିକାର ନଥିଲା କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ଆସିଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କୁ ବିଭିନ୍ନ ରାଜନୈତିକଦଳରେ ଗ୍ରହଣ କରାଗଲା, ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦିଆଗଲା । ଏଥିଲୁଗି ସେ ଲୋକମାନେ ଯେତେ ଦାୟୀ ନୁହନ୍ତି, ବେଶୀ ଦାୟୀ ସେହିମାନେ, ଯେଉଁମାନେ ସେପରି ଲୋକମାନଙ୍କୁ ରାଜନୀତିରେ ପ୍ରବେଶ କରିବାପାଇଁ ସୁଯୋଗ ଦେଲେ । ସେମାନଙ୍କର ଅଯୋଗ୍ୟତା ଯୋଗୁଁ ଆଜି ରାଜନୀତିରେ, ନୈତିକ ମୂଲ୍ୟର ହ୍ରାସ ଘଟିଛି ଏବଂ ତାହା ଏପରି ଦ୍ରୁତରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଛି ଯେ କେଉଁଠାରେ କିଛି ପରିମାଣରେ ତାହା ଅଛି, କିଛି ଜଣାପଡ଼ୁନାହିଁ । ସେହି ଦୁଇଦଶକ ସମୟରେ ଶାସନରେ ତଥା ଶାସନ ବାହାରେ ଥିବା ରାଜନୈତିକ ଦଳଗୁଡ଼ିକରେ ରାଜନୈତିକ କଦଳ ତଥା ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସ୍ୱାର୍ଥ ଯୋଗୁଁ ଏପରି ଅବସ୍ଥା ସୃଷ୍ଟି ହେଲା ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହର ଅବକାଶ ନାହିଁ ।

ସ୍ୱାର୍ଥଲୁଗି ନୈତିକ ଅଧ୍ୟୟନ କେତେବେଳେ ମତପାର୍ଥକ୍ୟର ଓଡ଼ିଶା ଭାଙ୍ଗି ହୋଇ ଦୃଷ୍ଟିକୁ ଆସୁଥିଲା ତ କେତେବେଳେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସ୍ୱାର୍ଥ ସ୍ପଷ୍ଟ ଦୃଷ୍ଟିକୁ

ଆସୁଥିଲା । ସେଥିଲାଗି ବୋଧହୁଏ ସେ ସମୟରେ ଏପରି ଲୋକ ଶାସନକୁ ଆସିଲେ ଯେଉଁମାନଙ୍କର ନା ଥିଲା ରାଜନୈତିକ ଚିନ୍ତାଧାରା, ନା ଥିଲା ଜନସେବା ଓ ତ୍ୟାଗର ଆଦର୍ଶ । ସେ ଦୁଇଦଶନ୍ଧି କାଳରେ ଏପରି ଦଟିବା ମଧ୍ୟ ସ୍ଥାପନ ହୋଇଥିଲା । ଯେଉଁମାନେ ମୁଣ୍ଡପୋତି ସବୁ ସହ ନେଉଥିଲେ, ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ପାଇବା ମାତ୍ରେ ହାତ ଟେକିଥିଲେ, ସେହିପରି ଲୋକଙ୍କର ପ୍ରଭାବ ବଢ଼ିଲା ସବୁଜି ଦଶକରେ । ଏହାକୁ ନିଷ୍ଠା ବା ପ୍ରକାରାନ୍ତରେ ଆନୁଗତ୍ୟର ଅନ୍ୟା ଦିଅଗଲା । ଏ ସବୁ ଯେ ୧୯୮୦ଠାରୁ ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା ତା' ନୁହେଁ, ଏବେ ମଧ୍ୟ ତାହା ଘୁଲିଛି । କିନ୍ତୁ ପ୍ରଭେଦ ହେଉଛି ଏବେକାର ନେତୃତ୍ୱ ଏସବୁ ଘୁଲିଛି ବୋଲି ସ୍ୱୀକାର କରିବା ସହଜ ଏହାକୁ ବଦଳାଇବା ପାଇଁ କହୁଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ତାହା ବଦଳିଲେ କେଉଁ ସ୍ତରରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚିବ, ସେ ବିଷୟ ନିଜେ ଏବେକାର ନେତୃତ୍ୱ ଜାଣିଛନ୍ତି କି ନା ସନ୍ଦେହ ।

ଇଂରାଜୀ ଭାଷାର ‘ଲିୟାଲ୍‌ଟି’ ବା ‘ଆନୁଗତ୍ୟ’ ଆଜି ରାଜନୈତିକ ଜଗତର ସର୍ବାଧିକ ପ୍ରଚଳିତ ଶବ୍ଦ ହିଁ କେବଳ ନୁହେଁ, ନୈତିକତାର ମାନଦଣ୍ଡ ମଧ୍ୟ ହୋଇଯାଇଛି । ଚତୁରତାରେ ମନୁଷ୍ୟ ସବୁବେଳେ ନିଜକୁହିଁ ଠକି ଆସିଛି । ନିଷ୍ଠା ପରି ଏକ ସମ୍ମାନଜନକ ଶବ୍ଦକୁ ଆଣି ଅନ୍ୟ ଆନୁଗତ୍ୟରେ ପଡ଼ିଯାଇ ଏବେ ଯେଉଁ ନୈତିକ ଅଧଃପତନର ବାଟ ଖୋଲିଦେଇଛି ଏହାକୁ କ’ଣ ଏବେକାର ନେତୃତ୍ୱ ରୋକିବା ପାଇଁ ସକ୍ଷମ ହୋଇପାରିବ ? ଭବିଷ୍ୟତରେ କି ପଦକ୍ଷେପ କିଏ ନେବ ଜଣାନାହିଁ କିନ୍ତୁ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କେହି ତାହାକୁ ବଦଳାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିନାହାନ୍ତି ।

ଆଜି ରାଜନୀତିରେ କିଛି ପାଇବାକୁ ହେଲେ ନେତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଆନୁଗତ୍ୟର ପ୍ରମାଣ ଦେବାକୁ ହେଉଛି । ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ସୁବିଧାଜନକ ହେଉଛି ଦରବାସ ବୋଠକ । ଏହା ନେତାମାନଙ୍କୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରୁଛି, ତାହା ସହଜ ସମର୍ଥକମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ । ଏପରି କେତେକ ମଧ୍ୟ ଅଛନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ ସ୍ୱାଗତ ସମାବେଶ ଆୟୋଜନ କରୁଛନ୍ତି, ସେହି ନେତାଙ୍କ ନାମରେ ଗୁମା ସଂଗ୍ରହ କରୁଛନ୍ତି, ସେହି ଅର୍ଥରେ ନେତାଙ୍କୁ ସମ୍ମାନିତ କରୁଛନ୍ତି । ସେଥିରେ ନେତା ପ୍ରୀତ ଏବଂ ଆୟୋଜନକାରୀ ନେତାଙ୍କର ଅନୁକମ୍ପା ମଧ୍ୟ ଲାଭ କରୁଛନ୍ତି । ତା’ଛଡ଼ା ତାଙ୍କର ମଧ୍ୟ ସମାଜରେ ସମ୍ମାନ (!!) ବୃଦ୍ଧିପାଇଛି । ଏକ ସମୟରେ ବିଭିନ୍ନ ଗୋଷ୍ଠୀର ନେତାଙ୍କ ସହ ସମ୍ପର୍କ ରଖି ନିଜର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ବଢ଼ାଇବା କାର୍ଯ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଅନେକ ଚତୁର ଲୋକ କରୁଛନ୍ତି । ଏବେ ଦେଶରେ ଯେତୋଟି ରାଜନୈତିକ ଦଳ ଦୃଷ୍ଟି ରହିଛି, ତାହା ମୁଖ୍ୟତଃ ସେମାନଙ୍କର ନେତାଙ୍କର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ବଳରେହିଁ ଦୃଷ୍ଟି ହୁଏ । କିନ୍ତୁ ଦଳରେ

କୌଣସି କାରରେ ଦୁଇ ନେତା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରାଇମେରୀ ସୁଲତ୍ତାପିଙ୍କ ଭଳି କଳିଆ ଲାଗି ଯେପରି କଟି ପଡ଼ିଯାଏ, ସେପରି ଅବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ ଅନେକବାର ଦେଖୁଛି । ତା ସହିତ ଦଳରେ ସୃଷ୍ଟି ହେଉଥିବା ଦୁଇଟି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଗୋଷ୍ଠୀ । ଆନୁଗତ୍ୟ ପ୍ରକାଶ କରିବାର ଏହା ହୋଇପାରିବୁ ଅନ୍ୟ ଏକ ଉପାୟ ।

ଜନତାଦଳର ଗଠନ ଓ ବିଭାଜନକୁ ଭାରତୀୟ ରାଜନୀତିରେ ସବୁଠାରୁ ଲକ୍ଷ୍ୟଜନକ ଘଟଣା ବୋଲି କୁହାଯିବା ଅପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ହେବନାହିଁ । କାରଣ, ଭାରତରେ ଘୋର ଗାନ୍ଧିବାଦୀଭାବେ ପରିଚିତ ମୋରାରୀ ଦେଶାଇଙ୍କ ସହ ସେ ସମୟର ଜନସଂସଦ ନେତା ଅଟଳବିହାରୀ ବାଜପେୟୀ, ପ୍ରବୀର ସମାଜବାଦୀ ଜର୍ଜ ଫର୍ଣ୍ଣାଣ୍ଡେଜଙ୍କ ସହ ବିଶିଷ୍ଟ ଜର୍ମିମାଲିକ ଚରଣ ସିଂହଙ୍କର ଏକାଠି ବସି ଯୋଜନା ଓ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଗ୍ରହଣ କରିବା ପଛରେ କି ପ୍ରକାରର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ରହିଥିଲା, ବୁଝିବା କଷ୍ଟକର ନୁହେଁ । ଜନତା ଦଳ ଗଠିତ ହୋଇଥିଲା ସତ କିନ୍ତୁ ସେ ଦଳଗଠନ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ କଦାପି ଆଦର୍ଶଗତ ନଥିଲା । ଉପରୋକ୍ତ ଅମେଳ ଲୋକଙ୍କ ଦୈନିକରୁ ତାହା ସ୍ପଷ୍ଟ ପ୍ରମାଣିତ । ସେ ମେଳ ଥିଲା କେବଳ ଶାସନରେ ରହିବା ପାଇଁ, ଏଥିରେ ଦ୍ୱିମତ ହେବାର କୌଣସି କାରଣ ନାହିଁ ।

କଂଗ୍ରେସ ଦଳର ଇତିହାସ କିନ୍ତୁ ଭିନ୍ନ । ଯେତେବେଳେ ଦଳରେ ମତ-ପାର୍ଥକ୍ୟ ହୋଇଛି, ବିଭାଜନ ହୋଇଯିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କଥାଯାଇଛି, ସେ ସମୟରେ ବିଭାଜନକୁ କିଛି ବିଳମ୍ବିତ କରାଇ ତଳିଆ ନେତାମାନେ କେଉଁପକ୍ଷ ଓଜନଦାର ତାହା କଲିନେଇ ସେ ପଟକୁ ଆଉଜି ଥାଆନ୍ତି । ଯଦି କେହି ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷକୁ ଚାଲି-ଯାଇଥାଆନ୍ତି, ତେବେ ସେମାନଙ୍କର ନିରନ୍ତର ପ୍ରୟାସ ରହେ ଶାସକ କଂଗ୍ରେସ ଦଳରେ ପୁନର୍ବାର ଯୋଗଦେବାପାଇଁ । ସୁଯୋଗ ଖୋଜାଗଲେ ଏପରି ଏକ ସମୟ ପାଇଁ, ଯେତେବେଳେ ସେ ପୁଣି ମୂଳ (!) କଂଗ୍ରେସକୁ ଫେରି ଆସିବେ ଏବଂ ନିଜର ଭୂଲ ସ୍ୱୀକାର କରିବେ । ଏହାକୁ କଂଗ୍ରେସ ଲୋକେ “ପୁନଃ ଗୃହ-ପ୍ରବେଶ”ର ଆଖ୍ୟା ଦେଉଥିଲେବେଳେ ବିରୋଧୀଦଳ ଗୁଡ଼ିକ ଏ ପ୍ରକାର ଦଳବଦଳକୁ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ବିକଳ ଦଳଗଠନର ଆଖ୍ୟା ଦିଅନ୍ତି ।

ମଜବୁତ ବା ଶକ୍ତିଶାଳୀ ରାଜନୈତିକ ନେତାର ପରିଭ୍ରମ ମଧ୍ୟ ଏହା ମଧ୍ୟରେ ବଦଳିଯାଇଛି । ଏବେ ସେହି ନେତା ଶକ୍ତିଶାଳୀ ବୋଲୁଛନ୍ତି, ଯାହା ନିକଟରେ ଧନ, ସମ୍ପତ୍ତି ତଥା ଗୁଣ୍ଡା ଫୋଜ ରହୁଛି । ଯେକୌଣସି ସମୟରେ ଯାହାକି କରି ଯିଏ ଆଜନରୁ ଖସିଯାଇପାରୁଛି, ଅନ୍ୟକୁ ଖସାଇନେଇ ପାରୁଛି । ରାଜନୀତିରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠାର ଏ ଶୈଳୀହିଁ ଆଜି ରାଜନୀତିକୁ ଏତେ ଅପରାଧୀକରଣ

ଏପରି ଅବସ୍ଥା ସର୍ବଦା ଥିବାବେଳେ କୁହାଯାଉଛି ରାଜନୀତିକୁ ଭଲ-
ଲେକ ଆସନ୍ତୁ । କିନ୍ତୁ ରାଜନୀତିକୁ ଆସିବା ଅର୍ଥ କ'ଣ ? 'ଜନସେବକ' ଓ
'ଜନସେବା' ଭଳି ଶବ୍ଦାବଳୀର ଅର୍ଥ ତିଏସବୁ କହୁନାହାନ୍ତି । ଯେଉଁଭଳି
ଲୋକଙ୍କୁ ପରାସ୍ତ କରାଯାଏ ? ସେମାନେ କିପରି ଭାବରେ ଆଜିକାର ରାଜନୀତିକୁ
ଦୃଷ୍ଟି କରିପାରନ୍ତି ? ଆଜି ପ୍ରାଥମିକ ମନୋନୟନବେଳେ ଭଲ ବନ୍ଧୁକୁହୁମୁକୁ
ଗୋଟିଏ ଶୁଣିଛୁ, ଅନୁଗତ କର୍ମସୂତ୍ରକୁ ବଞ୍ଚିଥାଉଛି କିମ୍ବା ସାଜସଜ୍ଜାକୁ ପ୍ରାଥମିକ
କରିବାକୁ ଚାହୁଁଛନ୍ତି ।

କିନ୍ତୁ ଯେଉଁମାନେ କେତେ କେତେମାନେ ଯେଉଁଠି କଲେଜରୁ
ଉତ୍ତର କରିଥିଲେ, ସେମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରାଥମିକ କରାଯାଉଛି । ଆଉ କେତେକ
ଆଜିକାର ଏକ ପ୍ରକାର ଶୁଣିଛୁ କି ନେତୃତ୍ବ । ଏପରି ଅବସ୍ଥାରେ
କଣେ କିପରି ରାଜନୀତିରେ ଯୋଗ ଦେବାପାଇଁ ଲଜ୍ଜା କଲେ କେଉଁଠାର
ଆଦର୍ଶକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବ ? କେଉଁ ବିଶ୍ୱର ରଖି ସେ ରାଜନୀତିରେ ପ୍ରବେଶ
କରିବ ?

ସେଥିଲାଗି ଆଜି ଯେଉଁ ନେତୃତ୍ବ ରାଜନୀତିକୁ ଭଲଲେକ ଆସନ୍ତୁ
'ବୋଲି କହିଛନ୍ତି', ସେମାନେ ତାଙ୍କ ଉଲ୍ଲେଖ ଅବସ୍ଥା ଆଜି ଏପରି କାହିଁକି ହୋଇଛି
ପ୍ରଥମେ ଶୁଣିବା ଦରକାର । କଣ ପାଇଁ ସେ ଦଳରେ ଆଜି ଭଦ୍ରଲୋକଙ୍କର ସ୍ଥାନ
'ରହିଲା' ନାହିଁ, ସମୀକ୍ଷା କରିବା ଦରକାର । କ୍ଳେଷପି ଦଳର ସଙ୍ଗଠନ ଶକ୍ତି ଓ
ସୁନାମ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କରେ ଦଳର ନେତୃତ୍ବ ଉପରେ । ଏହାର ପ୍ରମାଣ ମହାତ୍ମାଗାନ୍ଧୀ
କଂଗ୍ରେସର ନେତୃତ୍ବ ନେଲେକଲେ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିଯାଇଛି । ସହ ଭଲ
ଲୋକଙ୍କ ଗୁଣ ପ୍ରତି ନେତୃତ୍ବ ସମ୍ମାନ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବା ତେବେଯାକ ରାଜନୀତିକୁ
ଭଲଲେକ ଆସିବେ । ନିଷ୍ପାପର ଓ କର୍ମୀ ଲୋକଙ୍କୁ ବାଛି ପ୍ରାଥମିକ ମନୋନୟନ
କରାଗଲେ ନିର୍ବାଚନ ରାଜନୀତି ଏତେ କଳ୍ପସିଦ୍ଧ ହୁଏନା ନାହିଁ ।

ଶ୍ରୀ ରାଜବ ଗାନ୍ଧୀ ଶାସନରେ ଥିବା ଦଲ୍ଲମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଅଭିଯାନ
ଚଳାଇବା ପାଇଁ ଆହ୍ୱାନ ଦେଉଛନ୍ତି । ଏ ପ୍ରକାର ଆହ୍ୱାନ ସାଗ୍ରବକ ଭାବେ
ଭାରତବର୍ଷରେ ଆଲୋଚନାର ବିଷୟବସ୍ତୁ ହୋଇଯାଇଛି । ଯାହାକୁ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ
ରାଜନୈତିକ କିମ୍ବା ପ୍ରଶାସନିକ ଦଲ୍ଲମ ଭାବେ ଅଭିହିତ କରିଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କୁ
ଇଂରାଜରେ 'ପାଠ୍ୟର ପ୍ରୋକସ' ବୋଲି କୁହାଯାଉଛି । ଏମାନଙ୍କୁ ଚିହ୍ନଟ
କରିବା ପାଇଁ ଏବେ କେତୋଟି ପ୍ରଦେଶରେ କାର୍ଯ୍ୟ ହେଉଅଛନ୍ତି ବୋଲି ସୂଚନା
ମିଳିଲାଣି । ଯେଉଁମାନେ ବଢ଼ିଲା 'ସୁପାର୍ଗଣ' ମାଧ୍ୟମରେ ଶାସକବର୍ଗ ଠାରୁ କାର୍ଯ୍ୟ
ହସଲ କରିବା ପାରିଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କୁ କେତେକ ସ୍ଥାନରେ ଖୋଜା ଶୁଣିଲାଣି ।

ଏମାନଙ୍କୁ କପରି ଚନ୍ଦ୍ରଟି କରାଯିବା ଉଚିତ, ଏମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ କିପ୍ରକାର କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ କରାଯିବା ଦରକାର ସେ ସମ୍ପର୍କରେ ମଧ୍ୟ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ତରରେ ଆଲୋଚନା ହୋଇ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦିଆଗଲାଣି । ଆଉ କେତେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆଗଙ୍କା ମଧ୍ୟ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲାଣି । କିନ୍ତୁ ଏକଥା ସତ୍ୟ ଯେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଏ ପ୍ରକାର ‘ଦଲ୍ଲ’ ମାନଙ୍କୁ ଶୁକନୈତିକ ପଟ୍ଟଭୂମିରୁ ନିର୍ବାସିତ କରିବାକୁ ଚାହାନ୍ତି । ଅର୍ପଣ-ତର୍ପଣର ଏ ଅବ୍ୟବସ୍ଥା ଆଜି ସମାଜରେ ପ୍ରଚଳିତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଭାବେ ଗଣ୍ୟ ହୋଇଯାଇଛି । ତାହା ଶୁକନୈତିକ ସ୍ତରରେ ଘଟିଛି । ଅନେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସୁପାରିଶ ବିନା ନ୍ୟାୟ ମିଳୁନାହିଁ । ଏପରିକି ରେଳ ଟିକେଟ ମଧ୍ୟ ମିଳୁନାହିଁ । ବ୍ୟାଙ୍କରୁ ରାଶି ମଧ୍ୟ ମିଳୁନାହିଁ ।

ଏ ପ୍ରକାର କ୍ଷମତା ‘ଦଲ୍ଲ’ର ପ୍ରକୃତ ଅର୍ଥ କ’ଣ ? ଯଦି ପ୍ରଶାସନ ଓ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଯୋଗସୂତ୍ର ରକ୍ଷା କରୁଥିବା ମଧ୍ୟସ୍ଥି ମାନଙ୍କୁ ‘ଦଲ୍ଲ’ ଆଖ୍ୟା ଦିଆଯାଏ, ତେବେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପ୍ରକୃତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପଣ୍ଡ ହୋଇଯିବ । ଏ ପ୍ରକାର ଚିନ୍ତାକଳେ ଆମେ ବାସ୍ତବରେ ସମସ୍ୟାର ମୂଳବିନ୍ଦୁ ନିକଟରେ ପହଞ୍ଚି ପାରିବା ନାହିଁ । ଶାସନର ଦଲ୍ଲମାନେ ପ୍ରକୃତରେ ଆଜି କ୍ଷମତାସୀନ ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷଙ୍କ ସହଯୋଗରେହିଁ ପୁଷ୍ଟ ହେଉଛନ୍ତି । କେତେକ ଶାସନରେ ରହି ଦଲ୍ଲମାନେ କରୁଛନ୍ତି ଏବଂ ଆଉ କେତେକ ଶାସନ ବାହାରେ ରହି ମଧ୍ୟ ଅଖଣ୍ଡ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ହୋଇପାରିଛନ୍ତି । ସେଥିଲିଗି ଏ ମଧ୍ୟସ୍ଥି ମାନଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା କ୍ଷମତାଧିକାରୀମାନେ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ଦୋଷୀ । ଭ୍ରଷ୍ଟ ଉପାୟକୁ ସେହିମାନେ ହିଁ ପ୍ରଥମେ ଉତ୍ସାହିତ କରୁଛନ୍ତି । ତା’ ନହୋଇଥିଲେ ଏ ମଧ୍ୟସ୍ଥି ବା ଦଲ୍ଲମାନଙ୍କର ସ୍ଥାନ ଥିଲା କେଉଁଠି ?

ତଥାକଥିତ ଦଲ୍ଲମାନଙ୍କୁ ନିର୍ବାସିତ କରିବା ପରେ ମଧ୍ୟ କୌଣସି ନା କୌଣସି ପ୍ରକାର ଏ ଦଲ୍ଲମାନେ ଚାଲିବ, ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ଯେଉଁମାନେ ବିଭିନ୍ନ କାର୍ଯ୍ୟାଳିଗି ଆଜି ପ୍ରଶାସନିକ ଅଫିସରମାନଙ୍କୁ ସୁପାରିଶପତ୍ର ପଠାଉଛନ୍ତି କିମ୍ବା କୌଣସି ଉପାୟରେ ପ୍ରଭାବିତ କରୁଛନ୍ତି, ସେମାନେ ଯେ ଜଦିନ୍ୟ ପାପ କରୁଛନ୍ତି ତାହା ନୁହେଁ । ତା’ ସେମାନେ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ । କାରଣ ସେମାନେ ଲୋକ ପ୍ରତିନିଧି । କିନ୍ତୁ ଉଚିତ ଅନୁଚିତକୁ ମଧ୍ୟ ବିଚାର କରାଯିବା କଥା । ଅର୍ଥଲିଗି ହେଉ କିମ୍ବା ପୁରୀର ସମ୍ପର୍କ ଯୋଗୁଁ ହେଉ ପ୍ରଶାସନରେ ଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ତାଙ୍କୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିବା ପାଇଁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇଯାଉଛନ୍ତି । ବଦଳି, ବଦଳି-ବଦଳରେ ଆମର ନିର୍ବାଚିତ ପ୍ରତିନିଧିଗଣ କେବଳ ନୁହନ୍ତି, ସରକାରୀ ଅଫିସରମାନେ ଫଣ୍ଟିଷ୍ଟ ହୋଇଯାଉଛନ୍ତି । ତା’ଫଳରେ କୌଣସି ସ୍ତରରେ ଶୃଙ୍ଖଳା ରକ୍ଷା କରିବା କଷ୍ଟକର ହୋଇପଡ଼ିଛି । ପ୍ରାଥମିକ ଶିକ୍ଷକଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଜିଲ୍ଲାପାଳ

ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ସମସ୍ତ ପୋଷ୍ଟରେ ସୁପାରିଶ, ଗୁପ୍ତ ଇତ୍ୟାଦି ପ୍ରୟୋଗ ଫଳରେ ହିଁ କରାଯାଉଛି । ସେଥିଲାଗି ଆଜି ନ୍ୟାୟ ପାଇବାକୁ ହେଲେ ତଳିଆ ସରକାରୀ ଅର୍ଥ ସରମାନେ କୌଣସି ନା କୌଣସି ପକ୍ଷ ହେବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ଯାଉଛନ୍ତି ।

ବଦଳି ହିଁ ଆଜି ପ୍ରଶାସନର ପ୍ରଧାନ ଅସ୍ତ୍ର ହୋଇଯାଇଛି ଅର୍ଥ ସରମାନଙ୍କୁ କେବଳ ବଦଳି ଭୟ ଦେଖାଇ କାମ କରାହୋଇ ଚାଲିଛି । ଅବଶ୍ୟ ଉଚ୍ଚପଦସ୍ଥ ଅର୍ଥ ସର ଯଥା ଅଛ. ଏ. ଏସ୍. କମ୍ପା. ଆଇ. ପି. ଏସ୍ ଅର୍ଥ ସର ମାନଙ୍କୁ ବଦଳି କରାଗଲେ ବିଶେଷ ଗୁପ୍ତ ପଡ଼େନାହିଁ । କାରଣ ଅଧିକାଂଶ ନୂତନସ୍ଥାନକୁ ଆଗୁଆ । ସେମାନଙ୍କୁ ମାଗଣାରେ କୋଠାଘର ପ୍ରତ୍ୟେକ ସହରରେ ମିଳିଯାଏ । ସେମାନଙ୍କର କ୍ଷମତା ଏତେ ଅଧିକ ଯେ, ଯେକୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସେମାନଙ୍କର ଚଳିଯିବା କଷ୍ଟକର ହୁଏ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ସାଧାରଣ ଅର୍ଥ ସର କମ୍ପା. କରାଣୀ ତଥା ତା' ତଳକୁ ରହିଥିବା ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କର ବଦଳି ଏକ ଅଭିଶାପ ସଦୃଶ ଆସେ । ନିଜ ସଂସାରର ସବୁକିଛି ଜିନିଷପତ୍ର ଠୁଳ କରି ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନରୁ ଆଉ ଏକ ସ୍ଥାନକୁ ଦୌଡ଼ିବା, କମ ବ୍ୟାପାର ନୁହେଁ । ଘରଭଡ଼ା ଖୋଜିବା, ପିଲାମାନଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ ସ୍କୁଲରୁ ଛଡ଼ାଇ ଆଣି ଆଉ ଏକ ଅଜ୍ଞାତ ସ୍କୁଲରେ ନାମ ଲେଖାଇବା ଏତେ ଦୂରୁହ ଯେ, ତାହା ଅନୁଭବୀ ଜାଣେ । କିଛିଦିନ ହେଲା ଜିଲ୍ଲାପାଳମାନଙ୍କର ବଦଳି ଘଟଣା ନେଇ ଏକ ସୁସ୍ଥ ପରମ୍ପରା ସୃଷ୍ଟି କରିବାଲାଗି ଉଦ୍ୟମ ହେଉଛି । ବଦଳି ଇତ୍ୟାଦିକୁ ଏକ ଭୟର ବିଷୟ ନକରି ଯଦି ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କୁ ଏକ ସୁସ୍ଥ ପରମ୍ପରା ମଧ୍ୟ ଦେଇ ଗଢ଼ି କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରବର୍ତ୍ତାଯାଇ ପାରନ୍ତା, ତେବେ ଅନେକ ସୁବିଧା ହୋଇ ଯାଆନ୍ତା । କେତେକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନିୟମ ବା ମାତ୍ର ଏ. ସଂସ୍ଥାରେ ଗ୍ରହଣ କରିବା ଉଚିତ ହେବ । ଏହା ହେଲେ ସୁପାରିଶ, ଗୁପ୍ତ ଇତ୍ୟାଦିର ମାତ୍ରା ହ୍ରାସ ପାଇ ପାରନ୍ତା । ରାଜନୈତିକ ଦଲ୍ଲ ମାନଙ୍କର ମଧ୍ୟ ପ୍ରଭାବ ହ୍ରାସ ପାଇ ପାରନ୍ତା ।

ଓଡ଼ିଶା ସମେତ ଅନେକ ପ୍ରଦେଶରେ ବଦଳି ସଂସ୍ଥାରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ମଝିରେ ମଝିରେ ବଦଳି ବଦଳି, ଦୁର୍ଗି ବଦଳି ପାଲଟି ଚାଲିଛି । ମନ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କର ସେଠେଠେଶ୍ୱରୀ ଏହି ଅର୍ଥ ସ ପ୍ରକୋଷ୍ଠମାନଙ୍କରେ ଯେପରି ଲୋକ ଭିଡ଼ ସବୁବେଳେ ଲାଗି ରହୁଛି ଏବଂ ମନ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ଗୁରୁପାଶେ ଯେପରି ତଥା କଥିତ 'କର୍ମୀ'ମାନ ଦେଖିବି ରହୁଛନ୍ତି, ତା'ଦ୍ୱାରା ଯେ ଦଲ୍ଲ ବେଶୀ ଚାଲୁଛି, ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ଦଲ୍ଲ ବଦଳିବାକୁ ହେଲେ ଅର୍ଥ ସ ସାମନାରେ ସେ ଭିଡ଼କୁ କମାଇବାକୁ ପଡ଼ିବ । ସୁପାରିଶ ତତ୍ତ୍ୱକୁ ବଦଳି କରିବାକୁ ଯଦି ବାସ୍ତବରେ ଏବେକାର କଂଗ୍ରେସ ନେତୃତ୍ୱ ଗ୍ରହାଣ୍ତି, ତାହା କାର୍ଯ୍ୟରେ ପରିଣତ କରିବାପାଇଁ

ହେଉଥିବା ମନୋବଳ, ଯେଉଁ ଓ ଦୃଢ଼ତା ଆବଶ୍ୟକ । କିନ୍ତୁ ଏହା ସେହି
କରୁଥିବାପରିବ, ତାହା ଏବେ କିଲିନାର ବାହାରେ । କେବଳ ଭାଷଣ ଦେବା
ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହୋଇନାହିଁ । ଆଉ ଯେଉଁମାନେ ଦଲଲି
କରୁଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କର ନା ଅଛି ଦଲିଲ୍ ଆଦର୍ଶ ନା ପରମ୍ପରା । ଯେଉଁଦଳ
ଶାସକକୁ ଆସୁ ସେମାନେ ତମ ଉକୁଣୀ ପରି ତାଙ୍କ ସହଚ ରହି ଯାଆନ୍ତି, ଏହା
ବାରମ୍ବାର ପରୀକ୍ଷା ମଧ୍ୟ ହୋଇଗଲାଣି । ଯେତେବେଳେ ସମସ୍ତ କଥାପାଣି ପକ୍ଷକୁ
ହୋଇ ଯାଉଛି, ସେଠି କ'ଣ ନ-ଉଠୁଲାକ ଦୁଇ, ତିନି ବାଳଟି ପାଣି କାଢ଼ି
ନେଲେ ହେବ କଣ ?

ଆଜି ପ୍ରତ୍ୟେକ ଶାସକବର୍ଗ ଶକ୍ତିର ପ୍ରତ୍ୟେକ କେନ୍ଦ୍ରର ଗୋଟିଏରେ
କିମ୍ବା ଅଗୋଟିଏରେ, ଏପରି ଅବାସ୍ଥିତ ଲୋକସବୁ ରହି ଯାଇଛନ୍ତି ଯେଉଁମାନେ
କି ଶାସକର ଦୁର୍ବଳତାକୁ ଜାଣି, ଶିକ୍ଷା ତା'ର ବଳରେ ନିଜର କାର୍ଯ୍ୟ ହାସଲ
କରିବା ସହଜ ଶୋଷଣ କରି ଚାଲିଛନ୍ତି । ମନଇଚ୍ଛା କାମ ଆଦାୟ କରିନେଇ
ପାରୁଛନ୍ତି । କେତେକ ଏପରି ବ୍ୟକ୍ତି ଅଛନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ ସଭାସମିତି, ଜୟନ୍ତୀ
ସମାରୋହ, ଶ୍ରୀକୋଣ୍ଡବ ପାଳନ ଇତ୍ୟାଦି କରାଇ ଶାସକ ଗୋଷ୍ଠୀର ଶ୍ରଦ୍ଧାଭାଜନ
ହୁଅନ୍ତି । ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ଲୋକଙ୍କ ଲାଗି ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନାର ଆୟୋଜନ କରି ସଭାସମିତି
ବ୍ୟବସ୍ଥା କରି ମଧ୍ୟ ଲୋକପ୍ରିୟ ହେବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକରନ୍ତି । ଆଉକେତେକ 'ଦଲଲି'
ଭାବବଳକୁ କୁଟୁମ୍ବ ସମ୍ପଦ ସ୍ଥାପନ କରି ମଧ୍ୟ ଶୋଷଣ କରିବାକୁ ପଟ୍ଟାଦପଦ
ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ । ଏ ପ୍ରକାର ଅଭ୍ୟାସରେ କେବଳ କେତେକ ରାଜନୈତିକ କର୍ମୀ
ଯେ ସଶିଷ୍ଟ ତା'ରୁହେଁ, କେତେକ ସାମ୍ବାଦିକ ମଧ୍ୟ ଭାଗୀଦାର ହୋଇଯାଉଥିବା
ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଉଛି । କେତେକ ସାମ୍ବାଦିକ କେବଳ ସରକାରୀ ପ୍ରେସ ନୋଟ
ଛୁପିବା, ମନ୍ତ୍ରୀ ବିଧାୟକଙ୍କ ଭାଷଣ ଛୁପିବାକୁ ହିଁ ସମ୍ବାଦପତ୍ରର ପ୍ରଥମ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ
ବୋଲି ବିଚାର କରନ୍ତି ।

ପାଖିଲୋକ ଭାବେ ପରିଚିତ ହେଉଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଏହି ପ୍ରକାରର
ଦଲଲିତନ୍ତ୍ରର ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ମାରାତ୍ମକ ବ୍ୟକ୍ତି ବୋଲି କୁହା ଯାଇପାରେ ।
ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା ଲୋକ, ପତ୍ନୀ, ପୁଅ, ଜ୍ଵାଇଁ, ବିଧି ଇତ୍ୟାଦିଙ୍କ ପ୍ରଭାବଦ୍ୱାରା ଅନେକ
ନହେଲା କାର୍ଯ୍ୟ ମଧ୍ୟ ସମ୍ପାଦିତ ହୋଇ ଯାଇଥାଏ । କେବଳ ମାଲଦାର
ଲୋକହିଁ ଏ ରୂପ ଭେଦ କରିପାରିଥାଏ । ଶାସକ ଗୋଷ୍ଠୀର ପୁଅ, ଜ୍ଵାଇଁ-
ମାନଙ୍କର ଅଶ୍ରୁ କ୍ଷମତା ଓ ତା'ର ଦୁରୂପଯୋଗ ବିଷୟରେ ଜ୍ଵଳନ୍ତ
ଉଦାହରଣ ଆମେ ଗତ ସବୁରି ଦଶକରେ ଏବଂ ଅଗ୍ନି ଦଶକର ପ୍ରଥମ ଭାଗରେ
ଅନେକ ପାଇବା । ଆଜି ସମସ୍ତ ରାଜନୈତିକ ବାୟୁମଣ୍ଡଳ ଏହିମାନଙ୍କ

ଯେଉଁ ପ୍ରଦୃଶ୍ୟମୁକ୍ତ । ଏହା ଦୂର କରିବାକୁ ହେଲେ ରାଜନୈତିକ ଦଳର ନେତୃମଣ୍ଡଳ ଲାଗି ଆଗର ବ୍ୟବହାର ସଂଜାନ୍ତରେ ବିଧିବଦ୍ଧ ନୀତି ପ୍ରଣୟନ ହେବା ଦରକାର ଏବଂ ତାହା କଠାକଠି ଭାବେ ପାଳିତ ହେବା ଦରକାର । ଏ ସମସ୍ତ ଆଲୋଚନା ପୁନର୍ବାର ସେଇ ଗୋଟିଏ କଥା ନିକଟରେ ହିଁ ଶେଷ ହେବ—ଜଳାଶୟର ପଙ୍କିଳ ଜଳକୁ ସଫୁର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ସଫା ନକଲେ ତାହା ପ୍ରଦୃଶ୍ୟ ମୁକ୍ତ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ ।

କୌଣସି ସୁପାରିଶ, କୌଣସି ପ୍ରସ୍ତାବ ବା ଗୁପ୍ତ ବିନା ଯଦି କାର୍ଯ୍ୟ ସୂତ୍ରରୁ ରୂପେ ସମାବୃତ ହୁଅନ୍ତା ତେବେ ଏତେ ଅବ୍ୟବସ୍ଥା ହୁଅନ୍ତା ନାହିଁ । ପଦସ୍ଥ ଅଧିକାରୀ ଯଦି ନ୍ୟାୟ ଦେଉଥାନ୍ତେ ତେବେ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିବା ପାଇଁ ଲୋକଙ୍କୁ ବାରଦୁଆର ଶୁଣି ପିଣ୍ଡା ହେବାକୁ ପଡ଼ନ୍ତା ନାହିଁ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଆବେଦନ ପତ୍ର, ପ୍ରତ୍ୟେକ କାର୍ଯ୍ୟର ବିଚାର ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ବିଚାର ହୋଇଯିବା ଦରକାର । ଏପରି ନ ହେଉଥିବା କାରଣରୁ ଅଯଥା ଅସାମ୍ବିଧାନିକ ପ୍ରକ୍ରିୟା ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି । ନିୟମ ସରଳ ଓ ସ୍ପଷ୍ଟ ହେବା ଦରକାର ଏବଂ ପ୍ରକ୍ରିୟା ସାଧାରଣ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ । ଆଜି ସମସ୍ତ ପ୍ରକାରର ସୁପାରିଶ, ଗୁପ୍ତ ଇତ୍ୟାଦି ଅନାବଶ୍ୟକ ବିଳମ୍ବ ଓ ଦୁରୂହ ପ୍ରକ୍ରିୟା ସବୁକୁ ଏଡ଼ାଇବା ପାଇଁ କରାଯାଉଛି, ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ଯଦି ଉଚିତ କାର୍ଯ୍ୟକୁ ତତ୍ପରତାର ସହିତ କରାଯାଇ ପାରୁଥିବାର ବିଶ୍ୱାସ ଲୋକଙ୍କ ମନରେ ଆସିପାରିବ ତେବେ ଅନେକ ଅନୁଚିତ ପତ୍ତା ସ୍ପଷ୍ଟ ବନ୍ଦ ହୋଇ ଯାଆନ୍ତା । ସୁପାରିଶ, ପ୍ରସ୍ତାବ, ଗୁପ୍ତ ପ୍ରସ୍ତୋତ କାଗଜରରେ ଅର୍ଥ ତ ନିଶ୍ଚୟ ଫଳାବଳୀ ଭଳି କାର୍ଯ୍ୟକରେ, ଏହାରି ଦ୍ୱାରା ପ୍ରସ୍ତାବର ମାତ୍ରା କୃତ୍ରିମ ଏବଂ ପ୍ରଭାବିତ କରାଉଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିର କାର୍ଯ୍ୟକୁ ଧିସ୍ୱଳ୍ପ କରାଯାଏ । ଏବେ ଶିଖାଉ ଶିଳ୍ପ-ପଦ, ପୁଞ୍ଜିପଦ, ପଦସ୍ଥ ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀ ପ୍ରମୁଖଙ୍କ ଘର ତଳସୀ ନିଆଯାଇ କଠୋର କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଉଛି । ଏପରି କରି ଲୋକସରକାର ଅର୍ଥର ଅପବିତ୍ର ପରିଚ୍ଛାଦକୁ ରୋକିବା ପାଇଁ ସତତ ଚେଷ୍ଟିତ ବୋଲି ପ୍ରମାଣ କରିଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ରାଜନୀତିରୁ ଦଳନୀତିକୁ ହଟାଇବାକୁ ଯେଉଁ ପଦକ୍ଷେପ ନେବାନଥା ତାହା ସେ ନେଇ ନାହାନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ହେଲେବେଳେ ବନ୍ଦୁବାଜୀବ ଇତ୍ୟାଦି ସମ୍ପର୍କର ବାଛବିଚାର ନ ରହିଲେ, ନ୍ୟାୟ ହେବ ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ ।

ଅଷ୍ଟମ ଲୋକସଭାରେ କଂଗ୍ରେସର ସଭ୍ୟସଂଖ୍ୟା ଗୁରୁଶତରୁ ଅଧିକ ହିବାବେଳେ ବଡ଼ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟର ସହିତ ଏ ଦଳ ନିଜର ଶତବାସିନୀ ଉତ୍ସବ ପାଳନ କରିଛି । କିନ୍ତୁ ଆଜି, କର୍ତ୍ତୃତକ, ପଞ୍ଚାବ ଓ ଆସାମର ନିର୍ବାଚନ ପରେ ପ୍ରଶାସନ ମାନ ହେଉଛି ଯେ ଅସାହଜିବୀ ଅସ୍ଥଳୀମାନଙ୍କରେ ଆଞ୍ଚଳିକ ଦଳର ପ୍ରଭାବ

ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥିଲା ବେଳେ ବିଭିନ୍ନ କାରଣରୁ କଂଗ୍ରେସର ପ୍ରଭାବ ହ୍ରାସ ପାଇବାରେ ଲାଗିଛି । କଂଗ୍ରେସ ଧୀରେ ଧୀରେ କେବଳ ହିନ୍ଦୀଭାଷୀ ଅଞ୍ଚଳ ମଧ୍ୟରେ ହିଁ ସୀମା-ବଦ୍ଧ ହୋଇଯିବାର ଆଶଙ୍କା ଦେଖା ଦେଲାଣି । ଏ ପ୍ରତିସ୍ପାଦାର୍ଥକାଳ ରହିବ କି ସାମୟିକ ହେବ ତାହା କହି ହେଉନାହିଁ । ତେଲଗୁଦେଶମ୍ ଭଳି ଦଳ ସାବୁନର ଫେଣ ଭଳି କିଛିଦିନ ପରେ ମିଳାଇ ଯାଇପାରେ ଏବଂ କଂଗ୍ରେସ ପୁନର୍ବାର ଆକ୍ରମେ ପ୍ରଭାବ ବିସ୍ତାର କରିପାରେ ଯେପରି ୧୯୪୭ ରୁ ୧୯୮୩ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କରିଥିଲା ।

କେତେକଙ୍କ ମତରେ ଯଦି ୧୯୮୪ରେ ରାମାଘୱୀଙ୍କ ସରକାରଙ୍କୁ ବହିଷ୍କାର କରାଯାଇନଥାନ୍ତା ତେବେ ଏତେବେଳକୁ ଲୋକତନ୍ତ୍ରରେ ସେ ନିଜତ ହୋଇ ସାରନ୍ତେଣି ଏବଂ ତେଲଗୁଦେଶମ୍ ଏବେ ଯେଉଁ ଭାରତଦେଶମର ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖୁଛି ତାହାର ଭାଗ୍ୟର ବି କେବେଠାରୁ ଅସ୍ତ ହୋଇ ସାରନ୍ତାଣି । କର୍ଣ୍ଣାଟକର ଜନତା ଦଳର ସରକାର ବାସ୍ତବରେ ଏକ ଆଞ୍ଚଳିକ ଦଳ ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛି । ସେ ପ୍ରଦେଶର କଂଗ୍ରେସ ନେତୃବର୍ଗ ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିଜତ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ ଲୋକଙ୍କର ସାମାନ୍ୟତମ ବିଶ୍ୱାସ ମଧ୍ୟ ନାହିଁ । କର୍ଣ୍ଣାଟକବାସୀ ପାର୍ଲମେଣ୍ଟ ଆସନ ଲାଗି କଂଗ୍ରେସକୁ ଭୋଟ ଦେଲେ ଏବଂ ବିଧାନସଭା ନିର୍ବାଚନରେ ଜନତା ଦଳ ହିଁ ଭୋଟ ପାଇଲା । କେରଳ ରାଜନୀତିରେ ଆଞ୍ଚଳିକ, ଜାତୀୟ ତଥା ବିଶ୍ୱ ଏ ପ୍ରକାର ତିନୋଟି ଭାବଧାରା ସମ୍ମିଶ୍ରଣରେ ରାଜନୈତିକ ଦଳ ଗଠିତ ହୋଇ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ଗଢ଼ୁଛନ୍ତି. ବିରୋଧୀ ଦଳରେ ଅଛନ୍ତି । ସେଠାରେ ଦୁଇଟି କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଦଳ ଅଛି, ଯେଉଁମାନେ କି ଆଞ୍ଚଳିକତା ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ବିଶ୍ୱବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ରାଜନୀତି ସହ ସମ୍ପୃକ୍ତ ବୋଲି ଦାବୀ କରନ୍ତି । ଦୁଇଟି ମୁସଲିମ ଲିଗର୍ ଅବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ ସେହିପରି । ଜାତି, ଧର୍ମ ଉପରେ ଆଧାରିତ ଦଳ ମଧ୍ୟ ସେଠାରେ ଅଛି । ସେଠାରେ ସାମାଜିକ ବିଭିନ୍ନତା ଏତେ ପ୍ରବଳ ଯେ କୌଣସି ଗୋଟିଏ ଆଞ୍ଚଳିକ ଦଳ କଦାପି ସେଠାରେ ପ୍ରଭାବ ବିସ୍ତାର କରିପାରୁ ନାହିଁ ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ କରାଯାଉଛି । ହିନ୍ଦୀଭାଷୀ ବିହାର ପ୍ରଦେଶଭଳି ମାଲୟାଲମ ଭାଷୀ କେରଳ ପ୍ରଦେଶରେ ସବୁଦିନ ଲାଗି ଅନ୍ୟାବିରୋଧ, ଅନ୍ତର୍ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ମଧ୍ୟରେହିଁ ବଞ୍ଚି ରହିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ।

ତାମିଲନାଡୁରେ ଦ୍ରାବିଡ଼ଦଳ ଯେ ବାରମ୍ବାର ଶାସନ ଅକ୍ରିଆର କରିବ, ଏହା ବିଶ୍ୱାସଯୋଗ୍ୟ ବୋଧ ହେଉନାହିଁ । ୧୯୭୭ ପରେ ଶାସନ କ୍ଷମତାକୁ ଯେଉଁ ଦ୍ରାବିଡ଼ ଦଳ ଆସିଥିଲା, ସେ ଦଳ କିଛିବର୍ଷ ପରେ ଦୁଇଭାଗ ହୋଇଗଲା ଏବଂ ସିନେମା ହିସାବେ ଏମ୍. ଜି. ଆର୍. ଗୋଟିଏ ଗୋଷ୍ଠୀର ନେତା ହୋଇ ଏବେ କେତେ ବର୍ଷ ହେଲା ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ହେଲେଣି । ତାଙ୍କର ଅସୁସ୍ଥତା ଯୋଗୁଁ ସେ ବେଶୀଦିନ ନିଜଦଳକୁ ପରିଚାଳନା କରିବା ଅବସ୍ଥାରେ ନାହାନ୍ତି । ତାଙ୍କପରେ ସେ ଦଳ ଯେ

ସ୍ୱାଧୀନତା ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ଆଞ୍ଚଳିକ ଦଳଗୁଡ଼ିକର ଅଭ୍ୟୁଦୟ ପରେ କଂଗ୍ରେସ ସେଠାରେ ନିଷ୍ପ୍ରାୟ ରହିଯିବା ଠିକ୍ ହେଉନାହିଁ । ଆଜି ଆସାମରେ କାହାର ବିଜୟ ହୋଇଛି ? ଅଖିଳ ଭାରତୀୟ ଦଳଗୁଡ଼ିକର ତ ପତ୍ନୀ ନାହିଁ ! କିନ୍ତୁ ଗତ ଛଅ ବର୍ଷ ଧରି ସେଠାରେ ଆସାମ ଗ୍ରାମ ଯୁଦ୍ଧଯୁଦ୍ଧ, ଆସାମ ଗଣପରିଷଦ ଦ୍ୱାରା ଚାଲିଥିବା ଆନ୍ଦୋଳନ ପରେ ଆର. ଏସ. ଏସ. ଓଡ଼ିଆରାଜ୍ୟ ଜନତା ଦଳର ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ସହଯୋଗକୁ ଅସ୍ୱୀକାର କରିହେବ ନାହିଁ । ବି. ଜେ. ପି. ଅବଶ୍ୟ ନିର୍ବାଚନରେ ଅତି ଶୋଚନୀୟ ଭାବେ ପରିଣତ ହୋଇଛି । କିନ୍ତୁ ଏହାର ଏକ ରୂପାନ୍ତରିତ ପର୍ଯ୍ୟାୟ ଗଣପରିଷଦ ନାମରେ ହିଁ ଚଳିତ ହୋଇଯାଇଛି । ସେହିପରି ମଧ୍ୟ ଆନ୍ଧ୍ର ପ୍ରଦେଶରେ ଘଟିଛି । ଜନସଂଘ ଭାବଧାରୀ ନେଇ ସଦାବେଳେ ଏ ଦଳ ପୁରୁଷ ହାରି ଆସିଥିଲା, କିନ୍ତୁ ଆନ୍ଧ୍ରର ନେତା ଗେରୁଆ ବନ୍ଧୁ ପରିଧାନ କରି, ସନ୍ଧ୍ୟାସୀ ସାଜି, ଧର୍ମ-ରଥରେ ଆଗେଇଯିବା କରି, ରାମକୃଷ୍ଣ ବେଶ ହୋଇ ଜନ-ଆନ୍ଦୋଳନର ସୁଧପାତ କରାଇ ପାରିଲେ ଏବଂ ବହୁ ସଂଖ୍ୟାରେ ଭୋଟ ମଧ୍ୟ ପାଇଲେ । ଏହା ବିରୁଦ୍ଧରେ ମୁସଲମାନମାନେ ଯେ ବେଶୀ ପରିମାଣରେ ଗଲେ ତା' ନୁହେଁ ବରଂ ରାମାଗୁଣକୁ ବରଖାସ୍ତ କଲବେଳେ ଫାରୁକ ଅବଦୁଲ ଆସି ଉଲ୍ଲୀର ରାମଲୀଳା ମଇଦାନରେ ତାର ଘୋର ବିରୋଧ କଲେ । ତାମିଲନାଡୁରେ ଯେବେ ବିଶ୍ୱବ୍ରହ୍ମା ସମ୍ମିଳନୀ ହେଉଛି ସେଠି ଏମ୍. ଜି. ରାମଚନ୍ଦ୍ରନ ଯାଇ ଶଙ୍କର-ଗୁରୁଙ୍କ ନିକଟରେ ବସୁଛନ୍ତି । ସେ ଏପରି ଧର୍ମସତ୍ତାରେ ଏକାଠି ବସିବାକୁ ସେପରି ଘେନା କରନ୍ତି ନାହିଁ ଯେପରି ଉତ୍ତର ଭାରତରେ ନେତାମାନେ ବୋଧ କରନ୍ତି । ହିନ୍ଦୁ ଧର୍ମର ସାଂସ୍କୃତିକ ଦୂନରୁତ୍ଥାନ କପରି ହେବ ସେ ସମ୍ପର୍କରେ ଏମ୍. ଜି. ଆର. ଭାଷଣ ମଧ୍ୟ ଦିଅନ୍ତି ।

ଡିସେମ୍ବର ୧୯୮୪ରେ ରାଜ୍ୟ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କୁ ଅଭୁତପୁର ସମର୍ଥନ ମିଳିବା ପରେ କେତେକ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷକ ବାରମ୍ବାର କହିଲେ ଯେ କଂଗ୍ରେସ ଇତିହାସରେ ପ୍ରଥମଥର ଲାଗି ଏପରି ହିନ୍ଦୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠଗୁଡ଼ିକ ଏକାଠି କରି ଏବଂ ଶିଖ ବିଚ୍ଛିନ୍ନତାବାଦୀ ଓ ଆନନ୍ଦପୁର ସାହିବର ଦ୍ୱାହଦେଇ ରାଜ୍ୟ ସବୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ନେଇଗଲେ । ଫଳରେ ହିନ୍ଦୁଶ୍ରେଷ୍ଠ ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳ ଦଳଗୁଡ଼ିକ ସେ ନିର୍ବାଚନରେ ପରିଣତ ହେଲେ । ଯଦି ଏ ଯୁକ୍ତିକୁ ଆମେ ଶ୍ରେଷ୍ଠତା କରୁ ତେବେ ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ହେବ ଯେ ଆସାମର ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ମହାନ୍ତଙ୍କ ବିଜୟ ମଧ୍ୟ ରାଜ୍ୟର ବିଜୟ ଭଳି; ଉତ୍ତର ମୁଦ୍ରାର ଦୁଇଟି ପାଖ କେବଳ । ବିପକ୍ଷତ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଧାର୍ଯ୍ୟ ଏକ । ଯଦି ଏ ଧାର୍ଯ୍ୟ ଏକ, ତେବେ ଆସାମରେ ଆଞ୍ଚଳିକ ଦଳ ମୁଣ୍ଡଟେକିଲେ ଦେଶପ୍ରତି କପରି ବିପଦ ମାଡ଼ିଆସିଲା ରୁଷିହେଉ ନାହିଁ ।

୧୯୪୭ ପରଠାରୁ କଂଗ୍ରେସ ଆଗରେ ଥିବାରୁ ବଡ଼ ପ୍ରଶ୍ନ ହୋଇଛି କିପରି ଏ ଦେଶକୁ ଶାସନ କରିବ । ଦେଶକୁ ଅଣ୍ଟା ଚାପି ପ୍ରଥମେ ଚେଷ୍ଟା କରାଯାଇଥିଲା । ଧର୍ମନିରପେକ୍ଷ ଶାସ୍ତ୍ରଭାବେ ପରିଚିତ ହେବା ଲାଗି ଏକ ନିଜର ଭେଟ କରାଯାଇଥିଲା । ଧର୍ମନିରପେକ୍ଷ ଶାସ୍ତ୍ରଭାବେ ପରିଚିତ ହେବା ଲାଗି ଏକ ନିଜର ଭେଟ ବ୍ୟାଜ୍ଜ ବଢ଼ାଇବା ଲାଗି ମୁସଲମାନଙ୍କ ପ୍ରତି କୋହଳ ମନୋଭାବ ଗ୍ରହଣ କରାଗଲା । ଦୁଇଟି ଭୂମିକାରେ ବାଗମାର କଂଗ୍ରେସ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ହେବାକୁ ପଡ଼ିଥିବାରୁ ଦୁଇ ପକ୍ଷିକେବା ଶାସ୍ତ୍ରବଦ୍ଧ । ପ୍ରତି ସମ୍ପର୍କରେ ଅବଲମ୍ବିତ ହେବା, ସେ ପକ୍ଷ ଦିକୁ ପଡ଼ିବମୂଳକ କରିବା, ତା'ର ପ୍ରବଳା ଯାଜିବା, ଏସବୁ ହେଲା ଗୋଟିଏ ଭୂମିକା । କିନ୍ତୁ ପ୍ରତିଟିର ଅନ୍ୟାୟକୁ ଚାହିଁବା, ତାକୁ ନିବାରଣ କରିବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରିବା, ପରିବର୍ତ୍ତନର ଶୈଳୀ, ସାହାଯ୍ୟନିବାରଣ ସହ ଖୋଜିବା ଭିତ୍ତିରେ କଂଗ୍ରେସର ଦ୍ୱିତୀୟ ଭୂମିକା ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରେ । ଏହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ କଂଗ୍ରେସକୁ କେତେକ ଅନ୍ୟ ଗତ ଭାବରେ ନିନ୍ଦା କରୁଥିବାବେଳେ ଆଉ କେତେକ ସପକ୍ଷରେ ମଧ୍ୟ ବାହାରିଥିଲା । ଜାତିପ୍ରଥା କଥା ବିଲୁର କରାଯାଉ । ଭାରତୀୟ ସମାଜରେ ହଜିରା ହଜାଣି ବର୍ଷ ଧରି ଏ ଜାତିପ୍ରଥା ରହିଆସିଛି । କଂଗ୍ରେସ ଯେ ଏହି ପ୍ରଥାକୁ ଲୋପ କରିଦେଇ ପାରିବ ତାହା ସନ୍ଦେହ ନୁହେଁ । କିନ୍ତୁ ନିବାରଣ ରାଜନୀତିରେ ଜାତି ସପ୍ରଦାୟର ଗତିବିଧି ଏକ ନୂତନ ରୂପ ଗ୍ରହଣ କଲା । ଭାରତୀୟ ନାଟ୍ୟରେ ପ୍ରାୟଶଃ ଅନ୍ତୀକୃଷ୍ଣ, ମହାଶବ୍ଦରେ ମହା-ଅଶ୍ୱମେଧୀ, ଆଉଁରେ କମା-ଗୋବିନ୍ଦୀ, କର୍ଣ୍ଣାଟକରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀନାରାୟଣ-ଭେଳଲଗା, ବିହାରରେ ରାଜପୁତ-ଭୂମିହାର-ପଦ୍ମଆନନ୍ଦ, ହରିଆନାରେ ଜାତୀୟକୃଷ୍ଣ, ଏହିପରି ଭାରତୀୟ ସମାଜ ବିଭାଜିକରଣ ହୋଇଯାଇଛି । ଏଥିରେ ସର୍ବଭାରତୀୟ ଦଳଭାବେ କଂଗ୍ରେସର ରାଜନୀତିର ସ୍ୱରୂପ କି'ଣ ତାହା ସହଜରେ ବୁଝା ପଡ଼ିବ ନାହିଁ । ଫଳସ୍ୱରୂପ, ଯେଉଁଠି ଯାହା ଆବଶ୍ୟକ ହୁଏ ନିବାରଣ ଜିତିବା ପାଇଁ, କଂଗ୍ରେସ ସେହି ତାହା କରି ଚାଲିଛି । ଏତେ ବିଭିନ୍ନତା ଥିବା ସମାଜରେ କୌଣସି ଦଳକୁ ଶାସନ କରିବାକୁ ହେଲେ ସବୁ ଗୋଷ୍ଠୀ ସଂପ୍ରଦାୟର ଦାବା ଉପସ୍ଥାପନ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ । ଯାହାହିଁ ସମର୍ଥନ କଂଗ୍ରେସ କରି ଚାଲିଛି ।

ତେଲୁଗୁଦେଶମ୍ ଦଳଟି ଯଦିଓ ଆଧିକାର ଦଳଭାବେ ପରିଚିତ, ସେ ଦଳର ବିଚାରଧାରା ଓ ଆର୍ଥିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ କଂଗ୍ରେସ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଠାରୁ କୌଣସି ଭାବେ ଭିନ୍ନ ନୁହେଁ । ଦ୍ରାବିଡ଼ଦଳ ଦୁଇ ତାମିଲନାଡୁରେ ଯପରି ଅଧିକ କିଛି କରିବାହାନ୍ତି ଯାହାକି କାମରାଜଙ୍କ କଂଗ୍ରେସ ସେଠାରେ କରିନାହିଁ । ଭ୍ରମକୁଟି ହେଉଥିଲେ ସରକାର ବାସ୍ତବରେ କର୍ଣ୍ଣାଟକରେ ଏକ “ନିର୍ମଳ କଂଗ୍ରେସ” ସରକାର ଭାବେ ପରିଚିତ ହେଉଛି । ଆସାମ ଶାସନପଦ୍ଧତି ନିଜର କିଛି ସଫଳତା ନାହିଁ । ଏହାଛଡ଼ା କଂଗ୍ରେସ ସହ ସେ ଦଳର ମତଭେଦ ବା କ'ଣ ? ପଶ୍ଚିମ

ବନ୍ଧୁରେ ଜ୍ୟୋତିବଦ୍ଧ ସରକାର ଏପରି କ'ଣ କରିପକାଇବୁ, ଯାହା କଂଗ୍ରେସ ଦ୍ଵାରା ସମର୍ଥିତ ଅତ୍ୟନ୍ତ ମେନନଙ୍କ ସରକାର କେରଳରେ ଆଠବର୍ଷର ଶାସନ କାଳ ମଧ୍ୟରେ କରି ନାହାନ୍ତି ?

ଦିଲ୍ଲୀରେ ୧୯୭୭ ପରି ଜନତା ଦଳର ବିଜୟ ନଭୁବା ପ୍ରଦେଶରେ ଆଞ୍ଚଳିକ ଦଳଗୁଡ଼ିକର ବିଜୟ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ସରକାର କଂଗ୍ରେସ ପରି ହିଁ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବେ, ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । କଂଗ୍ରେସର ବିଲେପ ପରେ ଯେ କୌଣସି ମହାସଦ୍ଦ ଯେ ଶୂନ୍ୟସ୍ଥାନ ପୁରଣ କରିପାରିବ, ସେ ବିଶ୍ଵାସ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜାଗ୍ରତ ହୋଇପାରି ନାହିଁ ।

ଗତ ଗୁଳିଶ ବର୍ଷ ଧରି ଭାରତର ଗଣତନ୍ତ୍ରର ମନ୍ଦର ନିର୍ମାଣ ଗୁଳିଛି ସତ କିନ୍ତୁ ନିଆଁ ମଜଭୁତ କରାଯାଇ ଶିଖର ଉପରେ ଅଧିକ ଦୃଷ୍ଟି ଦିଆଯାଉଛି । ଶିଖରର ନେତା ନିଜର ଚୁମ୍ବକୀୟ ଶକ୍ତିଦ୍ଵାରା ହିଁ କେବଳ ମନ୍ଦରର ସେ ସ୍ଥାପନା କରାଯାଇ ରଖିଛନ୍ତି ନବେତ ନିଆଁ ଉପରେ ଯଦି ମନ୍ଦରଟିର ଭାର ରହିଥା'ନ୍ତା, ତାହା କେବେଠାରୁ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ି ଯାଆନ୍ତାଣି । ମନ୍ଦର ସୁରକ୍ଷାଗରେ ଶୋଭିତ ସୁବର୍ଣ୍ଣ କଳସ ଯେପରି ମନ୍ଦରର ଗୁରୁତ୍ଵପୂର୍ଣ୍ଣ ଆକର୍ଷଣର କେନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ, ଏବେ କଂଗ୍ରେସରୁପୀ ମନ୍ଦରରେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ହିଁ ସୁବର୍ଣ୍ଣ କଳସ ଯାକି ଯାଇଛନ୍ତି ଏବଂ ତାଙ୍କର ଚୁମ୍ବକୀୟ ଶକ୍ତିଦ୍ଵାରା ଏ ଦଳଟି ଡିହୁଛି, ଯେପରି କଲରା ଗରୀଜ ସମୟରେ ଡିହୁ ଥିଲା । ତଥାପି କଂଗ୍ରେସକୁ ବଞ୍ଚାଇ ରଖିବା ପାଇଁ ଲୋକେ ଗୁହାଣୁ । ତା'ସହିତ ଆଞ୍ଚଳିକ ଦଳଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରତିଯୁକ୍ତି ସ୍ଵରୂପ ଗଠିତ ମଧ୍ୟ ହୋଇ ଯାଉଛି ।

ଭବିଷ୍ୟତରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ସୂଚନା ମିଳେ ଯେ ଭାରତରେ କେବେ ମଧ୍ୟ ଆଞ୍ଚଳିକ ଶକ୍ତିର ମହାସଦ୍ଦ ବହୁଃଶକ୍ତି ମୁକାବିଲା କରିପାରି ନାହିଁ । ଯେଉଁ ଦେଶରେ ମାଆ ନିଜ ଏକମାତ୍ର ପୁଅ କପାଳରେ ବିଜୟଟିକା ଲଗାଇ ଯୁଦ୍ଧ ଭୂଇଁକୁ ପଠାଏ, ଯେଉଁ ଦେଶର ରାଷ୍ଟ୍ର ବାଣ ଭଉଣୀମାନେ ଭାଇକୁ ସମର କ୍ଷେତ୍ରକୁ ପଠାନ୍ତି, ଯେଉଁ ଦେଶର ପତ୍ନୀ ନିଜର ସ୍ଵାମୀକୁ ଆଳତ କରି ବିଦାୟ ଦିଏ ରଣାଙ୍ଗନକୁ, ସେପରି ସ୍ଥଳେ ବୀରମ୍ଭାର ଏ ଦେଶ ବହୁଃଶକ୍ତି ଦ୍ଵାରା କବଳିତ ହେଲେ କାହିଁକି ? ତା'ର ଉତ୍ତର ଚୂଡ଼ାୟ ପାଳିପଥ ଯୁଦ୍ଧରେ, ପଲ୍ଲୀ ଯୁଦ୍ଧରେ ଆମେ ପାଉ । ତଥାପି ଆୟୁବ ଟାଙ୍କ ପରି ପାକ୍ କେନେରାଲ ବାହାସ୍ତୋଟ ମାରି କୁହନ୍ତି, ବାଡ଼ି ହଲାଇ ଲାଲକିଛିା କବ୍ ଜା କରି ନେବାର ଶକ୍ତି ତାଙ୍କର ଅଛି; ଭଣ୍ଡାଣାଲେ ପରି ଲୋକ କୁହନ୍ତି ଶକ୍ତିପ୍ରାଣ ନିର୍ମାଣ କରି ସରକାର ନିଜେ ତାଙ୍କୁ ଅର୍ପଣ କରିବେ

ଇତ୍ୟାଦି । ବାସ୍ତବରେ ଏ କଥା ଗୁଡ଼ିକର ଅର୍ଥ ହେଲା କେନ୍ଦ୍ର ଯଦି ନିଜର ସ୍ୱଳ୍ପ ଶକ୍ତି ହରାଇ ବସେ, ମନ୍ଦିରର କଲସ ଯଦି ଆପଣାର ଗୁରୁତ୍ୱ ଓ ଆକର୍ଷଣ ଶକ୍ତିକୁ ହରାଇ ଦିଏ ତେବେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ଅଥବା ହୋଇଯିବ, ଯାହା ଫଳରେ କି ସାମାନ୍ୟ ଧକ୍କାରେ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ମନ୍ଦିର ଭୂଷୁଡ଼ି ପଡ଼ିବ । କେନ୍ଦ୍ରର ସେ ଶକ୍ତିକୁ ଅଧିକ ଉଚ୍ଚଳତମ କରିବା ପାଇଁ, ମନ୍ଦିରର ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଅଧିକ ମଜଭୂତ କରିବା ପାଇଁ, କଂଗ୍ରେସ ପକ୍ଷରେ ଅଧିକ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି ।

ଆଜି କଂଗ୍ରେସ ଦଳର ପ୍ରାଦେଶିକ ନେତାମାନେ ଦିଲ୍ଲୀଶ୍ୱରଙ୍କ ଠାରେ ଅର୍ଥ୍ୟ ଢୋଇ ନିଜର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସମ୍ପାଦନ କରୁଛନ୍ତି ବୋଲି ଭାବୁଛନ୍ତି କିନ୍ତୁ ଏହାର ଫଳସ୍ୱରୂପ ଯେ ଆଞ୍ଚଳିକ ଦଳ ସୃଷ୍ଟି ହେଉଛି, ଏଥିରେ ଦ୍ୱିମତ ନାହିଁ । ଆଜି କଂଗ୍ରେସର ଆବଶ୍ୟକତା ଏ ଦେଶ ପାଇଁ ଅଛି । କିନ୍ତୁ ସେ କଂଗ୍ରେସ ଅଧିକ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ହେବା ଦରକାର । ସେ ବିଶ୍ୱାସ ୧୯୮୪ରେ ଲୋକେ ପ୍ରକଟ କରିଛନ୍ତି । ସେହିସବୁ କାରଣରୁ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ଆଞ୍ଚଳିକ ଦଳ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ହୋଇ ପାରିଛନ୍ତି, ତାହାର ଚର୍ଚ୍ଚନା କରିବା କଂଗ୍ରେସ ପକ୍ଷରେ ନିହାଦି ଆବଶ୍ୟକ ।

କଂଗ୍ରେସ ମାଧ୍ୟମରେ ହିଁ ଗଢ଼ି ଉଠୁଥିବା ଆଞ୍ଚଳିକତାକୁ ରୋକି ଦେଇ ହେବ । ଏହା ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରିବ ଯଦି ପ୍ରାଦେଶିକ ସ୍ତରରେ ଥିବା ନେତୃତ୍ୱକୁ କଂଗ୍ରେସ ଉଚ୍ଚକର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦିଅନ୍ତି । ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ମତାମତ ଜାଣିବା ପାଇଁ ଯଦି କଂଗ୍ରେସ କର୍ତ୍ତୃତଃ ସଚେତନ ନ ହୁଅନ୍ତି, ସେଥିଲାଗି ପ୍ରଚେଷ୍ଟା କରା ନ ଯାଏ ତେବେ ଆନ୍ଧ୍ର, ଆସାମ, ପଞ୍ଜାବ କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ ପ୍ରଦେଶରେ ଥିବା ଲୋକଙ୍କର ସମସ୍ୟା ପ୍ରତି କଂଗ୍ରେସ ସଚେତନ ରହିପାରିବ ନାହିଁ । ତୋଫାନ ଆସିବା ପୂର୍ବରୁ ଜାଣିହେବ ନାହିଁ କି ମଙ୍ଗ ସଲଖି ଏ ଜାତୀୟ ତଣ୍ଡକୁ ସମ୍ଭାଳି ହେବ ନାହିଁ ।

କେନ୍ଦ୍ରରେ କେବଳ ସୁଦୃଢ଼ ରହିଲେ ଏବଂ ପ୍ରଦେଶ ମାନଙ୍କରେ ଆଞ୍ଚଳିକ ଦଳଗୁଡ଼ିକର ଶାସନ ରହିଲେ ଏ ଦେଶର ଉନ୍ନତି ଅସମ୍ଭବ । କଂଗ୍ରେସ କେବଳ ହିନ୍ଦୀଭାଷୀ ଅଞ୍ଚଳ ମଧ୍ୟରେ ସୀମାବଦ୍ଧ ହୋଇ ରହିଗଲେ ଏବଂ ସମଗ୍ର ଦକ୍ଷିଣ ଭାରତରେ କଂଗ୍ରେସର ବିଲେପ ହୋଇଗଲେ ଯେ ଦେଶର ସହଜ ସମ୍ଭବ, ଏହା ସ୍ୱୀକାର କରାଯାଇ ନପାରେ ।

ସମଗ୍ର ଭାରତରେ ଏକ କିମ୍ବା ଅନେକ ସର୍ବଭାରତୀୟ ଦଳ ଆବଶ୍ୟକ । ଅନ୍ତର ପରିସ୍ଥିତିରେ ପ୍ରାୟ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦଳ ଆଞ୍ଚଳିକ ସ୍ତରକୁ ଖସି ଯାଇଛନ୍ତି । ଏହା ଦେଶ ପକ୍ଷରେ ଶୁଭଙ୍କର ନୁହେଁ ।

କଳାଧନ ଓ ରାଜନୀତି

ରାଜନୀତିକୁ କଳାଧନର ପ୍ରଭାବରୁ ମୁକ୍ତ କରି ନିର୍ମଳ ରାଜନୀତି ଓ ସୁସ୍ଥ ସମାଜ ଗଠନ କରିବା ଲାଗି ପ୍ରଥମେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଭାବେ ଶପଥ ନେବା ପରେ ଶ୍ରୀ ରାଜବ ଗାନ୍ଧୀ ଘୋଷଣା କରିଥିଲେ । ଲୋକସଭା ନିର୍ବାଚନରେ ବିପ୍ଳବୀ ସଙ୍ଘରେ ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇ ଆସିଲା ପରେ ଏ ସଂସଦରେ ଦୃଢ଼ ପଦକ୍ଷେପ ନେବେ ବୋଲି ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ । କଳାଧନକୁ ଲୋପ କରିପାରିଲେ ରାଜବ ଗାନ୍ଧୀ ଜଣେ କରତୁଳ୍ୟ ବୋଲି କେବଳ ଭାରତରେ ନୁହେଁ, ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱରେ ମଧ୍ୟ ସୁନାମ ଅର୍ଜନ କରିପାରିବେ । ତାଙ୍କ ସୁଷ୍ଟରୁ ଯେଉଁମାନେ ତାହା କରିପାରି ନଥିଲେ, ଶ୍ରୀ ଗାନ୍ଧୀ ତାହା କରିଦେଲେ ତାଙ୍କର ଭାବମୂର୍ତ୍ତି ମଧ୍ୟ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ହେବ ।

କଳାଧନ କହିଲେ କ'ଣ ବୁଝାଏ ତାହା ସରକାର ଯେପରି ଭାବେ ବୁଝିଛନ୍ତି, ସାଧାରଣ ଲୋକେ ମଧ୍ୟ ସେପରି ଭାବେ ବୁଝିଛନ୍ତି । ଧନର କୌଣସି ରଙ୍ଗ ନ ଥାଏ । ହସାବ ବହିଭୂତ ଧନ ସରକାରଙ୍କ ଆଇନର ଆଦୃଶ୍ୟରେ ଠୁଳ କରି କାରବାର କଲେ ତାହାକୁ ‘କଳାଧନ’ କୁହାଯାଏ ଏବଂ ସେଥିରୁ ମିଳୁଥିବା ଧନକୁ ଲୋକେ କଳାଧନ ବୋଲି କହିଥାନ୍ତି । ଏ କଳାଧନ ସମ୍ପର୍କରେ ଅନେକବାର ଆଲୋଚନା, ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନା ହୋଇ ଆସିଛି ।

ଏ ଶତାବ୍ଦୀର ପଞ୍ଚମ ଦଶକରେ ଗଠିତ ଓ୍ୱାସ୍ତୁ କମିଟି ଏ ସଂସଦରେ ବିସ୍ତୃତ ବିବରଣୀ ପ୍ରଦାନ କରିଛନ୍ତି । ଏହା ମଧ୍ୟରେ କଳାଧନ ଧରିବାରେ ଯେତେ କଷ୍ଟ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଛି ସେହି ପରିମାଣରେ ଏବଂ ବେଗରେ ମଧ୍ୟ କଳାଧନର ପ୍ରଭାବ ବର୍ଷକୁ ବର୍ଷ ଦୃଢ଼ିଗୁଣିତ ହେବାରେ ଲାଗିଛି । ରାଜକୋଷ ସହିତ ସମାନ୍ତ-ରାଜ ଭାବେ ଏକ ନୂତନ ଆର୍ଥିକନୀତିକ ଧାରା କେଶରେ ରହୁଥିବାରୁ କୌଣସି ଉତ୍ତମ ଯୋଜନା ମଧ୍ୟ ସଫଳ ହୋଇପାରୁ ନାହିଁ । ଯୋଜନା ବହୁତ ଏକ ଫାଶରେ ପରିଣତ ହୋଇଯାଇଛି ।

କଳାଧନ, ବଡ଼ବଡ଼ ଶିଳ୍ପପତି ଓ ଧନୀକ ଗୋଷ୍ଠୀ ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ହେଉଥିବାବେଳେ ‘ଧଳାଟଙ୍କା’କୁ ସରକାର ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରୁଛନ୍ତି । ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ

ମୁଦ୍ରାପାଣ୍ଠିର କଲନା ଅନୁସାରେ ଚୁଝିବାକୁ ଗଲେ ଭାରତରେ ଅନୁ୍ୟନ ଶତକଡ଼ା ୪୦ରୁ ୫୦ ଭାଗ ଅର୍ଥ 'କଲ୍ଲା' । ଏହାକୁ ମଧ୍ୟ ଭାରତର ବିଶାରଦମାନେ ସ୍ୱୀକାର କରୁଛନ୍ତି ।

ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକାରେ ୨୦ ଭାଗ, ଇଂଲଣ୍ଡରେ ୧୦ ଭାଗ ଏବଂ ଜାପାନରେ ମାତ୍ର ୫ ଭାଗ କଲ୍ୟାଣ ଥିବାବେଳେ ଭାରତର ଅର୍ଦ୍ଧାଧିକ ଧନ 'କଲ୍ଲା' ବୋଲି ଜାଣିବା ପରେ ସେ ବିଷୟରେ ସତର୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଦେଇ କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କରିବା ନିହାତି ଆବଶ୍ୟକ । ଆଶା କରାଯାଉଥିଲା, ଏ ବର୍ଷର କେନ୍ଦ୍ର ବଜେଟରେ ସେଥିପ୍ରତି କିଛି ବିଶେଷ ଧ୍ୟାନ ଦିଆଯିବ । କିନ୍ତୁ ରାଜନୈତିକ ଦଳଗୁଡ଼ିକୁ କମ୍ପାନୀ ଖୋଲୁଖୋଲି ଭାବେ ଗୁମା ଦେବାଲାଗି ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା ଏବଂ ୪୦ ଲକ୍ଷ କରଦାତାଙ୍କୁ ଗିରଫାଦି ଯୋଗାଇବା ଛଡ଼ା ଅଧିକ କିଛି ସେ ଦିଗରେ ଅଗ୍ରସର ହୋଇଥିବା କଥା ଦେଖାଯାଉ ନାହିଁ ।

ରାଜନୀତିକୁ ଦୁର୍ନୀତିମୁକ୍ତ କରିବା ଲାଗି ୧୯୮୫ ବଜେଟରେ କମ୍ପାନୀ ଗୁମାକୁ ସୀକୃତି ଦିଆଯାଇଛି । ୧୯୭୯ ମସିହାରେ ଏହି କମ୍ପାନୀ ଗୁମା ବନ୍ଦ କରିବା ଲାଗି ସରକାର ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଥିଲେ । ତା ପୁର୍ବରୁ ବିଭିନ୍ନ ରାଜନୈତିକ ଦଳକୁ ବହୁ ବୃହତ କମ୍ପାନୀଗୁଡ଼ିକ ମୋଟା ଆକାରରେ ଗୁମା ଦେଉଥିଲେ ଏବଂ ପ୍ରତିବଦଳରେ ମଧ୍ୟ କିଛି ଆଶା କରୁଥିଲେ । ସରକାରୀ ଦଳ ଏହାଦ୍ୱାରା ବେଶୀ ଉପକୃତ ହେଉଥିଲା, ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ।

୧୯୭୯ରେ କଂଗ୍ରେସ ଦି'ଭାଗ ହୋଇଯିବା ପରେ ଏବଂ ପୁରୁଷା କଂଗ୍ରେସ ନେତା ସବୁ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀମତୀ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ଠାରୁ ଅଲଗା ରହିଯିବା ଫଳରେ କମ୍ପାନୀ ଗୁମାକୁ ବନ୍ଦ କରିବା ଶାସକଦଳ ପକ୍ଷରେ ପୁରଧାଜନକ ହୋଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ ତା' ବଦଳରେ ଦଳର ସୋଭେନିୟରରେ ବିଜ୍ଞାପନ ଗ୍ରାମି ମଧ୍ୟ ଦଳଗୁଡ଼ିକ ଗୁମା ଆଦାୟ କରୁଥିଲା, ଅନେକ ବିଶୁଦ୍ଧତା ମଧ୍ୟ ଘଟୁଥିଲା । ୧୯୭୫ ୭୭ରେ ସୋଭେନିୟର ଏବଂ ବିଜ୍ଞାପନ ବିଷୟ ନେଇ ତୁମୁଳ ଆଲୋଚନା ମଧ୍ୟ ସେତେବେଳେ କଂଗ୍ରେସ ଦଳରେ ହୋଇଥିଲା ।

୧୯୮୦ରେ ଏପରି ଧନ୍ଦାକୁ ମଧ୍ୟ ସରକାର ବନ୍ଦ କଲେ । କିନ୍ତୁ ଏହାଦ୍ୱାରା ରାଜନୈତିକ ଦଳଗୁଡ଼ିକରେ ଗୁମାପୈଠ ନ ହେବାର ସମସ୍ତ ବାଟ ବନ୍ଦ ହେଲା ନାହିଁ । ଏହିପରି କେତେକ ଆଇନ ଅଡ଼ିନାନ୍ସ କରି ସେ ଧାରାକୁ ବନ୍ଦ କରି ହେବ ନାହିଁ କାରଣ, ଶିଳ୍ପପତିମାନଙ୍କର ସରକାରଙ୍କ ନିକଟରେ କାମ ।

ରାଜନୈତିକଦଳ ନିର୍ବାଚନରେ ବିଜୟ ଲାଭ କରିବା ପାଇଁ ଅର୍ଥ ଆବଶ୍ୟକ କରୁଛନ୍ତି ଏବଂ ସେଥିପ୍ରକାଶେ ବେନିଫିସ ଉପାୟରେ ଅର୍ଥ ଉପାର୍ଜନ କରି ରାଜନୈତିକ ନେତାମାନଙ୍କୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରୁଛନ୍ତି । ଏବେ ନିର୍ବାଚନରେ ଲକ୍ଷଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଉଡ଼ାଇଦେଇ ସାରିବା ପରେ ଅଧିକାଂଶ ନେତା ଆଇନରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଅର୍ଥର ପରିମାଣ ଛୁଇଁ କେବଳ ରିଟର୍ଣ୍ଣ ଫର୍ମରେ ଭରିବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ । ଏପରି ହେଉଛି ବୋଲି ସାଧାରଣ ଅର୍ଥସରମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଶିଳ୍ପପତିମାନେ ବେଶୀ ଜାଣନ୍ତି ।

ଏପରି ଅବସ୍ଥାରେ ବଡ଼ବଡ଼ ଶିଳ୍ପପତିମାନଙ୍କ ଘରେ ଚଢ଼ଉ କରି କିଛି ଟଙ୍କା ଜବଦ୍ କରିନେଲେ କୋକୁଆଉସ୍ ପୃଷ୍ଠି ହୋଇଯାଇଥାଏ । କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ଜାଣନ୍ତି ଏହା ସାମୟିକ । ଏଥର ବମ୍ବେରେ ଏପରି ହୋଇଥିଲା ଯେ ଦଶହଜାର ଟଙ୍କାର ବିପ୍ଲବର ବଣ୍ଟଗୁଡ଼ିକ ୧୫ ହଜାର ଟଙ୍କାରେ ବିକ୍ରି ମଧ୍ୟ ହୋଇଗଲା । ଶିଳ୍ପପତିମାନେ କଲାଧନ ଉତ୍ପତ୍ତିର କେନ୍ଦ୍ର ବୋଲି ଅନେକେ ମତ ପୋଷଣ କରନ୍ତି ।

କେତୋଟି ତଥାକଥିତ ରାଜନୈତିକ ‘ନେତା’ଙ୍କ ଘର ଚଢ଼ଉ କରାଯାଇଛି । ଲକ୍ଷସେନ୍ଧ୍ୟ କୋଟା ପରମିଟ ଜରିଆରେ ଯେଉଁମାନେ ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ କୋଟିପତି ହାଜି ଯାଇଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ସରକାର ନେଇପାରୁ ନାହାନ୍ତି । ଏପରି ଏକ ପରିସ୍ଥିତି ଅବଶ୍ୟ ବେପାରୀ, ଶିଳ୍ପପତି, ରାଜନୈତିକ ଦଳର ନେତା ପ୍ରମୁଖଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ସୁହାଉଛି । ଏହି କଲାଧନ ସମ୍ପର୍କରେ ଅନୁଧ୍ୟାନ କରି ଶ୍ରୀ ତାରକୃଷ୍ଣେ ରାଜନୈତିକଦଳ କମ୍ପାନୀ ନିକଟରୁ ଗୁମା ଗ୍ରହଣ କରିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ ବୋଲି ଦର୍ଶାଇଛନ୍ତି । ସାର୍ବତ୍ର କମିଟି ମଧ୍ୟ ଉପରୋକ୍ତ ମନ୍ତବ୍ୟକୁ ସ୍ୱୀକାର କରିଥିଲେ । ଏଭଳି ନିଷ୍ପତ୍ତିକୁ ମଧ୍ୟ ସେତେବେଳକାର ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀମତୀ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧୀ ପସନ୍ଦ କରୁଥିଲେ ।

ଏବେକାର ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ରାଜିବ ଗାନ୍ଧୀ ଏ ମତକୁ ସ୍ୱୀକାର କରି ନାହାନ୍ତି କି ଲୁଚକାଳି ଖେଳକୁ ପସନ୍ଦ କରି ନାହାନ୍ତି । କମ୍ପାନୀ ଗୁମାଦେବୀ ସ୍ୱୀକୃତି ହୋଇଯିବା ପରେ ଯେ କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ବିଶେଷଭାବେ ଉପକୃତ ହେବେ ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ଏହାକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି କମ୍ପାନୀଗୁଡ଼ିକ ଗୁମାଦେବେ ବୋଲି ଆଶା କରାଯାଉଛି । କମ୍ପାନୀଗୁଡ଼ିକ ଆଇନ କାନୁନ ପରିସୀମା ମଧ୍ୟରେ ଗୁମାଦେଇ ପୁଣି ପରେ ହାତଗୁଡ଼ା ଦେଲେ ତାଙ୍କୁ ବନ୍ଦ କରିବା ଲାଗି କୌଣସି ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇନାହିଁ ।

ନାହିଁ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଏପରି ଏକ ନିଷ୍ପତ୍ତି ସ୍ଥଗିତ ଯୋଗ୍ୟ । କିନ୍ତୁ ଏହାଦ୍ୱାରା କ'ଣ 'କଳାଧନ' ଧରାପଡ଼ିବ ? କମ୍ପାନୀ ଗୁଳିଗରେ କୌଣସି ସିଲିଂ ମଧ୍ୟ ଲାଗୁ କରାଯାଇ ନାହିଁ । ଏହା ଫଳରେ ରାଜନୀତିରେ ଅର୍ଥର ପ୍ରଭାବ ଯେ କି ପ୍ରକାରର ହେବ ତାହା ଅନୁଶୀଳନ କରିବା ଦରକାର ।

କେନ୍ଦ୍ର ବଜେଟ ପାର୍ଲିମେଣ୍ଟରେ ଉପସ୍ଥାପନ ହେବା ପୂର୍ବରୁ କରାଯାଇ ଲାଭ କରିବା ପାଇଁ କେତେକ ପ୍ରସ୍ତାବ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରେ ଆଗରୁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଲାଗି ପଡ଼ିରହିଥିଲା । ତତ୍କାଳର ରାଜା ଚେଲିହାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରସ୍ତୁତ ଟିକସର ଲାଭ କରିବା ପୂର୍ବରୁ କେତେକ ପ୍ରସ୍ତାବ ଏଥର ଯୋଜନାରେ ସ୍ଥାନ ପାଇଛି । ଶ୍ରୀ ଏଲ୍. କେ. ଝାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରସ୍ତୁତ ଆଉ ଏକ ରିପୋର୍ଟ ମଧ୍ୟ ସରକାରଙ୍କଠାରେ ଥିଲା ।

ଏହାକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ୧୯୮୫ର କେନ୍ଦ୍ର ବଜେଟ ଯେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଛି ଏଥିରେ ଆଉ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ଆୟକର ସୀମା ବୃଦ୍ଧିକରି କଳାଧନକୁ ରେକିବା-ଲାଗି ଯେଉଁ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ଗୁଳିଗ, ତାହା ଏବେକାର ବଜେଟରେ ନାହିଁ । ଅତି କଠୋରଭାବେ କହିବାକୁ ଗଲେ ଏବେ ରାଜନୀତି କଲବାଲା, ଗ୍ରେସ୍‌ବେପାଲା ଓ କଳାବଜାର ଏକ ସଙ୍ଗରେ ଦେଶକୁ ଲୁଣ୍ଠନ କରି ଗୁଳିଛନ୍ତି ।

ଏ ପ୍ରକାର ରୁଣ୍ଡମଣାକୁ ନିରାକାର କରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରାଜନୀତି କଳ୍ପସିତ ହେବ ହିଁ ହେବ । ସ୍ୱାର୍ଥନୈଷ୍ଠୀ ଶିଳ୍ପପତିମାନେ ଯେପରି ରାଜନୀତିଜ୍ଞମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଭାବିତ କରି ନପାରନ୍ତି, ସେଥିଲାଗି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ନିର୍ବାଚନ ପାର୍ଟି ଗଠନ କରାଗଲେ ଅନେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅସନ୍ତୋଷ ମଧ୍ୟ କଟିଯାଆନ୍ତା । ନିର୍ବାଚନ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ପାଇଁ ଯେଉଁ ଧୁନି କିଛିମାସ ତଳେ ଶୁଭୁଥିଲା, ତାହା ଏବେ ନାହିଁ । ସମାଜର ଉନ୍ନତି ଏବଂ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ବାସ୍ତବ ରୂପରେଖକୁ ଅସ୍ଥାନ ରଖିବା ଲାଗି ରାଜନୈତିକ ଦଳଗୁଡ଼ିକର ଆର୍ଥିକ ସ୍ଥିତିଗୁଡ଼ିକ ଯଦି ଅଡ଼ିଟ୍ ହୋଇ ସଫସାଧାରଣରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୁଅନ୍ତା, ତେବେ ନିର୍ବାଚନରେ ଅର୍ଥର ପ୍ରଭାବ ଏତେ ଅନୁଭୂତ ହୋଇ ପାରନ୍ତା ନାହିଁ ।

କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ୫ ଶହ କୋଟି ଟଙ୍କା ନିର୍ବାଚନରେ ଖର୍ଚ୍ଚ କରିଛୁ ବୋଲି ବି. ଜେ. ପି ଅଭିଯୋଗ କରନ୍ତା ନାହିଁ କି କଂଗ୍ରେସ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ମନେ କରନ୍ତା ନାହିଁ । ବ୍ୟାପକ ସ୍ତରରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ନଥାନ୍ତି କେବଳ କମ୍ପାନୀ ଗୁଳିଗ ଉପରେ ଅବା ନିଷ୍ପେକ୍ଷାଦେଶକୁ ଉଠାଇ ଦେବା ଫଳରେ

ରାଜନୀତି ନିର୍ମଳ ହୋଇଯିବ ବୋଲି ଭାବିବା ଏବଂ ପ୍ରଶ୍ନର କରିବା ଉଚିତ ହେଉନାହିଁ । ଏହା ସେ ଦିଗରେ କେବଳ ଗୋଟିଏ ପାଦୁଶୁ ମାତ୍ର ।

କଳାଧନ ଉପରେ ଛ'ଶହ ପୃଷ୍ଠା ବ୍ୟାପୀ ଏକ ରିପୋର୍ଟ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ନାଶନାଲ ଇନଷ୍ଟିଚ୍ୟୁଟ ଅଫ୍ ପବ୍ଲିକ ପଲିସି ଓ ଫାଇନାନ୍ସ ବସ୍ତୁତଃ ଅଧିକ କିଛି କଥା କହିନାହାନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ପ୍ରଥମ କରି ଏହି ରିପୋର୍ଟରେ ସତ୍ୟତାକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ରିପୋର୍ଟଟି ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଛି ଯାହାକି ସାଧାରଣତଃ କୌଣସି ସରକାରୀ ରିପୋର୍ଟରେ ଦୃଷ୍ଟି ଦେଖାଯାଏ । ଏହି ରିପୋର୍ଟରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଉଲ୍ଲେଖ ଅଛି ଯେ ସାଧାରଣ ସେବାରେ ଯେଉଁ ଖର୍ଚ୍ଚ ସରକାର କରନ୍ତି ତହିଁରୁ ଅଧିକ ମାତ୍ରାରେ ଅର୍ଥ ହେଉଚେର ହୋଇଥାଏ ଏବଂ କଳାଧନ ବୃଦ୍ଧି କରିବାରେ ସହାୟକ ହୋଇଥାଏ ।

କେନାଲ, କୋଠାବାଡ଼ି ତଥା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସରକାରୀକାର୍ଯ୍ୟ ଏବଂ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଦୂଷ୍ଟକରଣ ଲାଗି ଖର୍ଚ୍ଚ ହେଉଥିବା ଅର୍ଥ ବାଟମାରଣା ହୋଇ କଣ୍ଟ୍ରାକ୍ଟର, ଅଫିସର ଓ କେତେକ ରାଜନୈତିକ ନେତାଙ୍କ ନିକଟରେ ଯାଇ ଠୁଲହେଇଛି ବୋଲି ଉକ୍ତ ରିପୋର୍ଟରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି । ରିପୋର୍ଟରେ ଯେଉଁ ତଥ୍ୟ ଦର୍ଶା-ଯାଇଛି ତାହା ଆନୁମାନିକ ବୋଲି କୁହାଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଦୁର୍ନୀତିକୁ ଯେ ସରକାର ସ୍ୱୀକାର କରୁଛନ୍ତି ଏହା କମ୍ କଥା ନୁହେଁ ।

ଏହି ରିପୋର୍ଟ ପ୍ରସ୍ତୁତକାରୀ ତତ୍କାଳୀନ ରାଜା ତେଲିଆଙ୍କ ମତରେ ଏବେ ଦେଶରେ ପ୍ରାୟ ୩୭ ହଜାର କୋଟି ଟଙ୍କାର କଳାଧନ ଅଛି । ୧୯୭୫-୭୬ରେ ଏହି କଳାଧନର ପରିମାଣ ୧୦ ହଜାର କୋଟି ଟଙ୍କା ଥିଲାବେଳେ ଏବେ ଏହା ତିନିଗୁଣରୁ ଆହୁରି ଅଧିକ ହୋଇଯାଇଛି ।

ଆଉ ଏକ ରିପୋର୍ଟରୁ ପ୍ରକାଶ ଯେ ୧୯୭୫-୭୬ରେ କଳାଧନର ପରିମାଣ ୧୮୭୦ କୋଟି ଟଙ୍କା ଥିଲାବେଳେ ୧୯୮୦-୮୧ରେ ଏହା ବୃଦ୍ଧିପାଇ ୧୩୭୮୮ କୋଟି ଟଙ୍କାରେ ଏବଂ ୧୯୮୩-୮୪ରେ ୩୭୭୮୭ କୋଟି ଟଙ୍କାରେ ପହଞ୍ଚିଲା । ସମସ୍ତ ପ୍ରାକ୍ତତ୍ତ୍ୱ ଉଦ୍ୟୋଗର ଶତକଡ଼ା ୨୧ ଭାଗ ଅର୍ଥ କଳାଧନ ବୋଲି ମଧ୍ୟ ସରକାର ଅନୁମାନ କରନ୍ତି । ୧୯୭୫-୭୬ରେ ଏହି ଅନୁପାତ ଶତକଡ଼ା ୧୫ ଥିଲା । ଏବେ ପ୍ରକାଶିତ ରିପୋର୍ଟରେ କଳାଧନର ଅନୁମାନ ଯାହା କରାଯାଇଛି ତାହା କମ୍ ବୋଲି ଅନେକ ସ୍ୱୀକାର କରୁଛନ୍ତି । ଅନ୍ୟ ଫଣ୍ଡା-ଗୁଡ଼ିକଙ୍କ ମତରେ ଭାରତର କଳାଧନର ପରିମାଣ ଆହୁରି ବୃଦ୍ଧି ଅଧିକ ।

ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ମୁଦ୍ରାପାଣ୍ଠିର ମତ ଅନୁସାରେ ଭାରତର ସବୁ ଉତ୍ପାଦନର ଶତକଡ଼ା ୫୦ ଭାଗ ହେଉଛି କଳାଧନ । ଏହି ମତପୋଷଣକୁ ଅବଶ୍ୟ ଆମେ ଅତିରଞ୍ଜିତ ବୋଲି ଆଶ୍ୟା ଦେଇପାରୁ । ସେହିପରି ଏବେ ପ୍ରକାଶିତ ରିପୋର୍ଟରେ କଳାଧନର ପରିମାଣ କମ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରେ । ବାସ୍ତବରେ ଏହି ଦୁଇଟି ମତ ମଧ୍ୟରେ ହିଁ କଳାଧନର ବାସ୍ତବ ପରିମାଣ ଲୁଚି-କାନ୍ଦିତ ହୋଇ ରହିଛି । ଭାରତବର୍ଷର ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଉତ୍ପାଦନ ଶତକଡ଼ା ୮୮ ରୁ ୯୦ ଭାଗ କଳାଧନ ବୋଲି କହିଲେ କିଛି ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବନାହିଁ ବୋଲି ଆମର ବିଶ୍ୱାସ ।

କଳାଧନ ଉପରେ ଭିନ୍ନଭିନ୍ନ ମତ ପୋଷଣ କରାଯାଉଥିବାରୁ ବାସ୍ତବ ସମସ୍ୟା ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ପଡ଼ୁନାହିଁ କି ରୋଗର ନିଦାନ ସମ୍ପର୍କରେ ସଠିକ ଚିନ୍ତା କରାଯାଇ ପାରୁନାହିଁ । କୌଣସି ଗୋଟିଏ ଦୋଷର ପ୍ରତିକାର କରିଦେଲେ ଯେ କଳାଧନ ବିଲୁପ୍ତ ହୋଇଯିବ ତା' ମଧ୍ୟ ବିଶ୍ୱାସ କରିବାର ନୁହେଁ । କ'ଣ କ'ଣ ପାଇଁ ଏ ରୋଗ ହେଉଛି ଏବଂ କି ଅବସ୍ଥାରେ ଏ ରୋଗ ଆସିଅଛି, ଏହୁ ଅନୁମାନ କରିପାରିଲେ ଯାଇ ରୋଗର ପ୍ରତିକାର କରାଯାଇ ପାରିବ, ପ୍ରତିଷେଧକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଗ୍ରହଣ କରିହେବ ।

ମୁଦ୍ରାର ମୂଲ୍ୟହୀନ, କର ପ୍ରଣାଳୀର ସରଳୀକରଣ, ଶୁଦ୍ଧିତ କମା-ଯୋଜନା ଜରିଆରେ ଅଧିକ ଅର୍ଥ ସଞ୍ଚୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଏବଂ ଲାଭସେନ୍ଦ୍ର କୋଟା—ପରମିଟ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ଉଠାଇଦେବା, ନିବୀଡ଼ନ ଶକ୍ତି ସରକାର ବହନ କରିବା ଆଦି ଦ୍ୱାରା କଳାଧନର ବିଲୋପ ହୋଇପାରେ ବୋଲି ପରାମର୍ଶ ଦିଆଯାଏ । କେନ୍ଦ୍ର ଅର୍ଥମନ୍ତ୍ରୀ ଉପରେକ୍ତ ପ୍ରତିଷେଧକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟରୁ କେତେ ଗୁଡ଼ିଏ ପ୍ରସାଦ ପ୍ରତି ସହମତ ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି । ଏତିକି ଶିଶୁ ହୋଇଯାଇଛି ଯେ ଏହି ରିପୋର୍ଟ ପ୍ରକାଶ ପରେ ସରକାର କଳାଧନର ପ୍ରଭବକୁ ରୋକିବା ପାଇଁ କିଛି ପଦକ୍ଷେପ ନେଉଛନ୍ତି ।

କିନ୍ତୁ ଏ ପ୍ରକାର ରିପୋର୍ଟ ପ୍ରକାଶନ ଏବଂ ଘୋଷଣା ଦ୍ୱାରା କଳାଧନର କାୟା ବୃଦ୍ଧିକୁ ରୋକାଯାଇ ପାରିନାହିଁ କି କମା ଯାଇନାହିଁ । ବିଅରର ବଣ୍ଟ ଜାଣକର ପ୍ରାୟ ଏକହଜାର କୋଟି ଟଙ୍କାର କଳାଧନ ବାହାର କରାଯାଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ ହେଲ କ'ଣ ? ଏହି ବଣ୍ଟ ଆହୁରି ଚଢ଼ାଉରେ ଏବେ କଳା-ବଜାରରେ ବିକ୍ରି ହେଉଛି । ଏହାଦ୍ୱାରା କରଦାତାମାନେ ଅଧିକ ଉଚ୍ଚତମ୍ବ ହେଲେ । ଏହି ବଣ୍ଟଯୋଜନା ପ୍ରମାଦ କରିଦେଲା ଯେ ବର୍ଷବର୍ଷ ଧରି ଯେଉଁମାନେ

କଳାଧନ ଠୁଳ କରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି, ସେମାନେ କେବେହେଲେ ସେ କଳା ଗୁଡ଼ିପାରିବେ ନାହିଁ । ତାହା ତାଙ୍କର ଅଭ୍ୟାସରେ ପଡ଼ିଯାଇଛି ।

ଗତ ଦଶ ପନ୍ଦର ବର୍ଷହେଲା କଳାଧନର ଯେଉଁ ଟି ସ୍ବାବୁଛି ଘଟିଗଲା, ତାହା ପ୍ରମାଣିତ କରିଦେଇଛି ଯେ ଏହାଦ୍ୱାରା ଏକ ସାମାନ୍ତରାଳ ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି । କରଦାତାଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଏବେ ମୋଟ ୪୦ ଲକ୍ଷ । କିନ୍ତୁ କୃଷି ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନରେ ନିୟୁତ ଥିବା ଲୋକଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ପ୍ରାୟ ଦୁଇକୋଟି ହେବ । ଏହିମାନେ ବେଶୀ ସଂଖ୍ୟାରେ କଳାଧନ ଉତ୍ପାଦନରେ ସହାୟତା କରୁଛନ୍ତି । ଆମର ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଯାହା ଗତିବିଧି, ଏଥିରେ ଶତକଡ଼ା ୪୦ ଭାଗ କୃଷି ଉପରେ ନିର୍ଭର କରନ୍ତି । କୃଷି ଆୟ ଉପରେ କୌଣସି କର ଲାଗୁ କରାଯାଏ ନାହିଁ । ବାକୀ ଶତକଡ଼ା ୬୦ (ଷାଠିଏ) ଭାଗ ବାସ୍ତବରେ କଳାଧନ ବୃଦ୍ଧି କରିବାରେ ସହାୟକ ହେବା କଥା । ଏହି ୬୦ ଭାଗ ଉତ୍ପାଦନକାରୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅଧାଅଧ ଲୋକ କର ଦିଅନ୍ତି ।

ବାସ୍ତବରେ ବାକୀ ଯେଉଁ ୪୦ ଭାଗ ଉତ୍ପାଦନକାରୀ ଲୋକ ରହିଗଲେ ସେହିମାନେ ହିଁ କଳାଧନ ଉତ୍ପାଦନରେ ସହାୟକ ହେଉଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଏହା ବିଶ୍ୱାସ ଯୋଗ୍ୟ ମଧ୍ୟ ହେଉନାହିଁ । କାରଣ ଦୁଇ ଡ଼ିଗ୍ରୀୟାଂଶ ଯଦି ବାସ୍ତବରେ ଠିକ୍ ଭାବେ ରେକର୍ଡ଼ା କରୁଛନ୍ତି, ତେବେ ଏତେ ସଂଖ୍ୟାରେ କଳାଧନ ମହଜୁଦ୍ ହେଉଛି କିପରି ?

ଏବେ ପ୍ରକାଶିତ ରିପୋର୍ଟରେ କଳାଧନ ରେକର୍ଡ଼ା ପାଇଁ ଯେଉଁ କେତେକ ପ୍ରସ୍ତାବ କରାଯାଇଛି, ତାହାଦ୍ୱାରା ଯେ କଳାଧନର ଅଭିବୃଦ୍ଧିକୁ ରୋକାଯାଇପାରିବ ଏହା ବିଶ୍ୱାସଯୋଗ୍ୟ ହେଉନାହିଁ । ବାସ୍ତବରେ କରଭାର ଅତ୍ୟଧିକ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥିବାରୁ ଲୋକେ କର ନଦେବାକୁ ଶ୍ରେୟ ମଣୁଛନ୍ତି । ଗତ ଦୁଇ ଦିନ ବର୍ଷହେଲା ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରଗୁଡ଼ିକରେ କୋହଳ ମନୋଭାବ ପୋଷଣ କରାଯାଇଛି ।

କଣ୍ଟ୍ରୋଲ ମଧ୍ୟ କିଛି ପରିମାଣରେ ଅନେକ ଜିନିଷରୁ ଉଠାଇ ନିଆଯାଇଛି । କିନ୍ତୁ କଳାଧନର କାୟା ବିସ୍ତାରକୁ ରୋକାଯାଇ ପାରିନାହିଁ । ସବୁଠାରୁ ଜରୁରୀ ଆବଶ୍ୟକତା ହେଉଛି କଳାଧନ ଠୁଳ କରୁଥିବା ତତ୍ତ୍ୱରମାନଙ୍କୁ ଆଇନ ଅନୁସାରେ କଠୋର ଭାବେ ଦଣ୍ଡିତ କରାଯାଇ ପାରୁନାହିଁ । ଏମାନଙ୍କ ବରୁଦ୍ଧରେ ଯେଉଁ ସରକାରୀ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯାଉଛି ତାହା କଡ଼ାକଡ଼ି ଭାବେ ଲାଗୁ କରାଯାଉନାହିଁ । ଯେଉଁଠି ବାଡ଼ି ଆସି କ୍ଷେତ ଖାଉଛି, ସିପାସି ଯେଉଁଠି ଚୋର ଥାଉଛି,

ସେଠି ଖାଇଗଲା, ନେଇଗଲା କିମ୍ବା ଘୈର ଘୈର ଚିକାର କରିବାରେ ମୁଲ୍ କ'ଣ ଅଛି ?

ଦଳ ବଦଳ ବିରୋଧ ଆଇନ ପ୍ରଣୟନ ହୋଇଯିବା ପୂର୍ବରୁ ଓ ପରେ ଏ ସଂଜାନ୍ତରେ ଅନେକ ମତ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲଣି । ସଂବିଧାନର ୫୨ ତମ ସଶୋଧନ ଧାରା ୧୯୮୫ ମସିହାରେ ଆଇନରେ ପରିଣତ ହୋଇଯିବା ପରଠାରୁ ଏହିକି ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇ ଯାଇଛି ଯେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ରାଜନୈତିକ ସଂଗଠନର ନିଜସ୍ବ ସମ୍ବିଧାନ ଅନୁସାରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ବାଧ୍ୟ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ରାଜନୈତିକ ଦଳ ନୀତିନିୟମ ମାନ ଚଳିବା ପାଇଁ ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ନିର୍ବାଚନ କମିଶନର ଉପଦେଶ ଯାହା ଦେଇ ଆସୁଥିଲେ, ଏବେ ତାହା ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦଳ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ।

ପ୍ରତିକ ଶତ୍ରୁତ୍ବ ଦ୍ବିବସ ଜାଲୁଆରୀ ୩୦ ତାରିଖ ଦିନ ଦଳବଦଳ ବିରୋଧ ବିଲ୍ ପାର୍ଲିମେଣ୍ଟରେ ଆଗତ ହେଲାବେଳେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ରାଜୀବ ଗାନ୍ଧୀ କହିଥିଲେ ଯେ ସେ ବିଲ୍ରେ କିଛି ଯୁକ୍ତି ମଧ୍ୟ ରହିଛି, ତାହା ଆସନ୍ତା ଅଧିବେଶନରେ ଦୂର କରାଯିବ । ସେ ଉଦାହରଣ ଦେଇ କହିଥିଲେ ଯେ ଦୁଇଟି ଅଧିବେଶନ ମଝିରେ ଯଦି ଦଳ ବଦଳ ହୁଏ ଏବଂ ସରକାର ଗଢ଼ିବା ଅବସ୍ଥାକୁ ଆସିଯାଏ, ତେବେ କ'ଣ କରାଯିବ ସେ ସଂଜାନ୍ତରେ ଏବେକାର ଆଇନ ସ୍ପଷ୍ଟ କିଛି ଉଲ୍ଲେଖ କରି ନାହିଁ । ସେ ସ୍ବୀକାର କରିଥିଲେ ଯେ କିଛି ନୂଆ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯାଉଥିବା ବେଳେ ଅବଶ୍ୟ କିଛି ଯୁକ୍ତି ରହିବ ନିଶ୍ଚୟ ।

କିନ୍ତୁ ଯେଉଁ ଯୁକ୍ତି ସଂପର୍କରେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ପାର୍ଲିମେଣ୍ଟରେ ଉଲ୍ଲେଖ କଲେ ତାହା ସାମାନ୍ୟ ଯୁକ୍ତି ନୁହେଁ । ଯେପରି ତରବରଥା ଭାବରେ ଦଳ ବଦଳ ବିରୋଧ ବିଲ୍ ପାର୍ଲିମେଣ୍ଟରେ ପାଶ୍ କରାଇ ନିଆଗଲା, ତା'ଫଳରେ ଏପରି ଗୁରୁତର ଯୁକ୍ତିଗୁଡ଼ିକ ରହିଗଲା ।

୧୯୭୯ ମସିହାରେ ଏହି ଦଳ-ବଦଳ ବନ୍ଦ କରିବା ସକାଶେ କେନ୍ଦ୍ର ସ୍ବରାଷ୍ଟ୍ର ଓ ଆଇନ ମନ୍ତ୍ରାଳୟ ପକ୍ଷରୁ ଗଠିତ କମିଟି ଏକ ରିପୋର୍ଟ ଦେଇ- ଥିଲେ । ତା'ଛଡ଼ା ସେତେବେଳକାର କେନ୍ଦ୍ର ଆଇନ ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ପି ଗୋବିନ୍ଦ ମେନନ, ଶ୍ରୀ ଏମ୍. ସି. ସେତାଲଭାଦ୍ର ଓ ସି. କେ. ଦସ୍ତଗିର ଉଭୟ ପୂର୍ବତନ ଆଟର୍ଣ୍ଣି ଜେନେରାଲ ଏବଂ ଏସ୍. ମୋହନ କୁମାର ମଙ୍ଗଳମଙ୍ଗୁ ନେଇ ଗଠିତ ଏକ ଓକିଲ କମିଟି ଦ୍ବାରା ମଧ୍ୟ ଏକ ରିପୋର୍ଟ ଦାଖଲ କରାଯାଇଥିଲା । ଏ ସମସ୍ତ ରିପୋର୍ଟକୁ କେହି ପଢ଼ିବା ମଧ୍ୟ ଉଚିତ ବିଚାରିଲେ ନାହିଁ । ପୂର୍ବରୁ ଯେ ଏ ସଂପର୍କରେ ଚିନ୍ତା

କରାଯାଇଥିଲା ତାହା ମଧ୍ୟ କେହି ସ୍ମରଣ କଲେ ନାହିଁ । ଏବଂ ସମ୍ମତ ଭାବେ ଦଳ ବଦଳ ନିରୋଧ ବିଲଟିକୁ ପାର୍ଶ୍ବ କରାଇନେବା ଲାଗି ଯେତେ ପରଶ୍ରମ କରାଗଲା, ତା'ର କାଣିରୁ ଏ ମଧ୍ୟ ପୁରୀ ରପୋର୍ଟରୁଡ଼ିକୁ ଅନୁଧ୍ୟାନ କରିବାରେ କେହି ଆଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ କଲେ ନାହିଁ ।

ନିୟମ ଅଛି ଯେ କେହି ଭୋଟରମାନଙ୍କୁ ଲକ୍ଷ୍ୟଦେଇ କିମ୍ବା ପ୍ରଲୋଭିତ କରି ତାଙ୍କୁ ଭୋଟ ଦେବା ପାଇଁ ପ୍ରବର୍ତ୍ତାଇ ପାରିବେ ନାହିଁ । ସେଥିଲାଗି ଦୋଷୀକୁ କଡ଼ା ଦଣ୍ଡବ୍ୟାଧାନ କରିବାଲାଗି ଆଇନ ଅଛି । କିନ୍ତୁ କୌଣସି ବିଧାୟକଙ୍କୁ ପ୍ରଲୋଭିତ କରି ତାଙ୍କର ମତ ବଦଳାଇବା ଏବଂ ସେଥିପାଇଁ ଭୋଟଦେବା କ୍ଷେତ୍ରରେ କୌଣସି ଦଣ୍ଡବ୍ୟାଧାନର ବ୍ୟବସ୍ଥା ନାହିଁ । ତା'ଛଡ଼ା ଦଳର ହୁଇପ୍, କାହିଁକି ଯେ ଅବିଶ୍ବାସ ପ୍ରସ୍ତାବ, ଆଡ଼ଜୋନ-ମେଣ୍ଟ ପ୍ରସ୍ତାବ କିମ୍ବା ବଜେଟ ଗ୍ରାଣ୍ଟ ସମ୍ପର୍କୀୟ ପ୍ରସ୍ତାବ ମଧ୍ୟରେ ସୀମାବଦ୍ଧ ହୋଇ ରହିନାହିଁ ସେ ବିଷୟ ନେଇ ଦ୍ବିମତ ପ୍ରକାଶ ପାଉଛି ।

ଯାହାହେଉ ନା କାହିଁକି ଏବେ ପ୍ରଶ୍ନ ହେଉଛି ଦଳ ବଦଳ କରି ସେପରି ପୁରୁଷ ସରକାର ଉଦ୍ଧାରାୟଥିଲା ତାହା ଏହି ଆଇନ ବଳରେ ବନ୍ଦ ହୋଇ ପାରିବ କି ? ବିରୋଧୀଦଳ କହୁଛନ୍ତି ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ରାଜୀବ ଗାନ୍ଧୀ ନଜେ କାଶ୍ମୀର ଓ ଆନ୍ଧ୍ରରେ ହୋଇଥିବା ଦଳ ବଦଳ ଓ ସରକାର ଶକ୍ତିବାଉଲି ଘଟଣାକୁ ଯେପରି ରୋକାଯାଇପାରିବ ସେ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଏ ଆଇନରେ ଗ୍ରହଣ କରିବା ପାଇଁ ଇଚ୍ଛା ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ । ବିରୋଧୀ ଦଳର ନେତାମାନେ କହିଲେ ଯେ ଶୀଘ୍ର ବିଧାନସଭା ବୈଠକ ଡାକିବା ପାଇଁ କିଛି ବ୍ୟବସ୍ଥା ଆଇନରେ ରହୁ ।

ଏଠାରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇପାରେ ଯେ ୧୯୭୮ ମସିହାରେ ପଶ୍ଚିମ ବଙ୍ଗରେ ସାମ୍ୟବାଦୀ ବିଧାୟକଙ୍କ ଦାବୀ ସତ୍ତ୍ବେ ବିଧାନସଭା ବୈଠକ ଡାକି ନଯାଇ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ବରୁଣରେ ଥିବା ଅବିଶ୍ବାସ ପ୍ରସ୍ତାବ ସମ୍ପର୍କରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇ ପାରିନଥିଲା ।

ସେହି ସମୟରେ ବିଧାନସଭା ବାଚସ୍ପତିମାନଙ୍କର ବୈଠକରେ ଏ ବିଷୟରେ ଚିନ୍ତା କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ସେତେବେଳକାର ଲୋକସଭା ବାଚସ୍ପତି ଶ୍ରୀ ସଞ୍ଜୀବ ରେଡ୍ଡି ଉଲ୍ଲେଖ କରିଥିଲେ ଯେ ସାମ୍ୟବାଦୀ ସଦସ୍ୟ ବିଧାନସଭା ଡାକିବା ପାଇଁ ରୁଦ୍ଧ ଥିବା ବେଳେ ଯଦି ଲିଖିତ ଭାବରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ନିଜର ଦାବୀପତ୍ର ଦିଅନ୍ତି, ତେବେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ରାଜ୍ୟପାଳଙ୍କୁ ବିଧାନସଭା ବୈଠକ ଡାକିବା

ପାଇଁ ପରାମର୍ଶ ଦେବେ । ଶ୍ରୀ ରେଡ଼ି ସେତେବେଳେ କହିଥିଲେ, ଯଦି ଆବଶ୍ୟକ ପଡ଼େ, ତେବେ ସମ୍ବିଧାନ ସଂଶୋଧନ କରିବା ଉଚିତ ହେବ ।

ଏବେ ୫୨ ତମ ସମ୍ବିଧାନ ସଂଶୋଧନ ଆଇନ ପ୍ରଣୟନ ହୋଇଯିବା ପରେ ଏ ସମ୍ଭାଳରେ ଆଉ ଏକ ସଂଶୋଧନ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି । ଉପର ଲିଖିତ ଘଟଣା ବେଳେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଉପରେ ଦାୟିତ୍ବ ନ୍ୟସ୍ତ ନକରି ରାଜ୍ୟପାଳଙ୍କ ଠାରେ ସିଧାସଳଖ ଦାୟିତ୍ବ ନ୍ୟସ୍ତ କଲେ ଅନେକ ଅସୁବିଧା କମିଯିବ । ତା'ଛଡ଼ା ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସଂଖ୍ୟାଧିକ ବିଧାୟକ ଅବିଶ୍ୱାସ ପ୍ରସ୍ତାବ ଆଣିବା ପାଇଁ ଲିଖିତ ଭାବେ ଅଭିଯୋଗ କରି ଯଦି ବିଧାନସଭା ବୈଠକ ଡାକିବା ଲାଗି ରାଜ୍ୟପାଳଙ୍କ ଠାରେ ଦାବୀ କରନ୍ତି, ତେବେ ରାଜ୍ୟପାଳ ମଧ୍ୟ ସେ ସରକାରକୁ ବରଖାସ୍ତ କରିଦେବାର ଯଥେଷ୍ଟ କ୍ଷମତା ରହିଛି ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ଯେଉଁ ଦଳବଦଳ ନିରୋଧ ଆଇନ ହୋଇଛି ତାହା ସବୁ-ପ୍ରକାର ଦଳବଦଳକୁ ବୁଝାଇ ନାହିଁ । ଦଳବଦଳର ସଞ୍ଜା ନିରୂପଣ କରି କୁହାଯାଇଛି ଯେ “ଯେଉଁ ସଦସ୍ୟ ନିଜ ଭରପୁରୁ ଦଳର ପ୍ରାଥମିକ ସଦସ୍ୟପଦରୁ ଇସ୍ତଫା ଦେଲେ ବା ଦଳରୁ ଇସ୍ତଫା ଦେଲେ କିମ୍ବା ଦଳର ହୁଇପ୍ ବା ନିର୍ଦ୍ଦେଶକୁ ଅମାନ୍ୟ କରି ବିଧାନସଭା କକ୍ଷରେ ଦଳବିରୋଧୀ ମତ ପ୍ରଦାନ କଲେ, ତେବେ ତାଙ୍କୁ ଦଳରୁ ବହିଷ୍କାର କରାଗଲେ ସେ ଆଉ ବିଧାୟକ ହୋଇପାରିବେ ନାହିଁ ।”

ଆଜ୍ଞା ଓ କାଶ୍ମୀରରେ ଯେ ପ୍ରକାରର ଦଳ-ବଦଳ ଘଟିଲା ଏବଂ ସେଠାରେ ଯେପରି ସରକାର ବଦଳି ଗଲା ଏବେକାର ଆଇନରେ ତାହା ରୋକାଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ତା'ଛଡ଼ା ଏବେ କେତୋଟି ରାଜନୈତିକ ଦଳର ନିଜର ସଂଗଠନ ଅଛି ? କେତେ ଜଣ ସଂଗଠନର ଧାରା ଓ ନିୟମ ଦେଖି ତାଙ୍କ ସଦସ୍ୟଙ୍କୁ ବହିଷ୍କାର କରୁଛନ୍ତି ? କେତୋଟି ଦଳରେ ନିର୍ବାଚନ କରାଯାଇ ନେତା ବସ୍ତ୍ରାୟାଉଛି ? କେତେଜଣ ସଦସ୍ୟ ଦଳରୁ ବିତାଡ଼ିତ ହୋଇ ଅଦାଲତରେ ଆଶ୍ରୟ ନେଉଛନ୍ତି ? କୌଣସି ସଦସ୍ୟଙ୍କୁ ଦଳ-ବିରୋଧୀ କାର୍ଯ୍ୟର ଅଭିଯୋଗ ନମ୍ବେ ଦଳରୁ ବହିଷ୍କାର କରାଗଲେ ସେଥି ପୁର୍ବରୁ ତାଙ୍କୁ ସବୁ ବିଷୟ ଜଣାଇ ଦଳର ସମ୍ବିଧାନ ମତେ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରି କାରାଶଦର୍ଶୀ ନୋଟିସ ଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ସେ ତା'ର ଉତ୍ତର ଦେବାପରେ ଗୁରୁ ପ୍ରେମ କରି ଦଳରୁ ବହିଷ୍କାର କରାଯିବ । ସଦସ୍ୟ ଜଣକ ଏ ନିଷ୍ପତ୍ତି ବିରୁଦ୍ଧରେ ଅଦାଲତରେ ଆପତ୍ତି ଉଠାଇ ପାରନ୍ତି ।

ଏ ଯେପରି ବାଚସ୍ପତିଙ୍କ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ହୋଇ ପାରିବନାହିଁ । ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଯାହା ଆଶା କରୁଥିଲେ ଯେ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଦଳବିରୋଧୀ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ଫଳରେ ଦଳରୁ ବଢ଼ିବାର କରାଗଲେ ସେ ଯେ ତତ୍ତ୍ୱତଃ ସତ୍ୟ ପଦରୁ କଟିଯିବେ, ତା' ମଧ୍ୟ ହେବନାହିଁ । ବଢ଼ିବାର ବିଧାନସଭା ନ୍ୟାୟ ପାଇଁ ଅଦାଲତର ଯେ ଆଶ୍ରୟ ନେଇପାରିବେ, ଏ ବିଷୟଟିକୁ କେହି ବିଚାର କରୁନଥିବା ଏବେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟର ବିଷୟ ହୋଇଛି ।

ଦଳ-ବଦଳ ନିରୋଧ ବିଳ, କମ୍ପାନୀ ଠାରୁ ଗୁମା ସହସ୍ର ବିଳ ପାର୍ଲି-ମେଣ୍ଟରେ ଆଗତ କରି ପାସ କରାଇବା ପରେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ଲୋକପାଳ ବିଲ୍ ଆଗତ କରିଛନ୍ତି । ଅଷ୍ଟମ ଲୋକସଭାରେ ବିରୋଧୀ ଦଳର ଭୂମିକା ବିଶେଷ କିଛି ନଥିଲାବେଳେ ଏବଂ ପାର୍ଲିମେଣ୍ଟରେ ବିରୋଧୀ ଦଳର ସଦସ୍ୟମାନେ ମୁକ୍ତ ପ୍ରାୟ ହୋଇ ଯାଇଥିବା ବେଳେ କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ପକ୍ଷରୁ ଏପରି ଏକ ବିଲ୍ ଆଣିବା ନିଷ୍ପତ୍ତି ଗୌରବର ବିଷୟ, କାରଣ ଏହାର ସହାୟତାରେ ଶାସକ ଦଳର ବହୁ ଲୋକଙ୍କୁ ଅପଦସ୍ତ କରିବାର ଯତ୍ନତା ବିରୋଧୀଦଳ ହାସଲ କରିପାରିବ ।

ସାଧାରଣ ନାଗରିକ ଜଣେ ମଧ୍ୟ କୌଣସି ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ଦୁର୍ଗାତ କାର୍ଯ୍ୟକୁ ପଦାରେ ପକାଇ ଦେଇପାରିବ । ଏପରି ଏକ ଅତିପ୍ରସଙ୍ଗ ସତ୍ୟ ଶାସକ ଦଳ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରୁଥିବାରୁ ତାହା ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ସ୍ୱାଗତ ଯୋଗ୍ୟ । କିନ୍ତୁ ସ୍ୱାଧୀନତା ଆର ଓମ୍ବୁଡ଼ମାନଙ୍କ ଭଳି ଯଦି ଲୋକପାଳ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଅଧିକାରର ସର୍ବତ୍ର ପ୍ରସଙ୍ଗ ହୋଇ ନ ପାରିଲା ତେବେ ଏପରି ସମ୍ଭାବନା କୌଣସି ଲାଭ ନାହିଁ ।

ଅନେକ ରାଜ୍ୟରେ ଲୋକପାଳ ଆଇନ ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ ହୋଇଛି । ଓଡ଼ିଶାରେ ମଧ୍ୟ ହୋଇଛି । କିନ୍ତୁ ଏ ସମସ୍ତ କାଗଜ ବାସ୍ତବ ସତ୍ୟ ହୋଇ ରହିଛି । କେନ୍ଦ୍ରର ପ୍ରତ୍ନାବିତ ଲୋକପାଳ ବିଲ୍ କାଗଜ ବାସ୍ତବ ଯତ୍ନତା ହରାଇଛି କହିଲେ ଅଧିକ ହେବ ନାହିଁ । ଲୋକପାଳ ଆଇନ ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ ହୋଇଥିବା ପ୍ରଦେଶରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ସେ ଆଇନ ପରିସରଭୁକ୍ତ ହୋଇଛନ୍ତି କିନ୍ତୁ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଲୋକପାଳ ବିଲ୍ରେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ସେ ବିଲ୍ରେ କୌଣସି ଧାରା ସ୍ପର୍ଶ କରୁନାହିଁ । କେନ୍ଦ୍ରର ଏ ଲୋକପାଳ ବିଲ୍ ଆଇନରେ ପରିଣତ ହେଲେ କେନ୍ଦ୍ରମନ୍ତ୍ରୀଗଣ ଏବଂ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀମାନେ ଏହାର ପରିସରଭୁକ୍ତ ହେବେ । ଅର୍ଥାତ୍ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ଭ୍ରଷ୍ଟାଚାର ସମ୍ପର୍କରେ ତଦନ୍ତ କରିବା ଲାଗି ଦୁଇ ଦୁଇଜଣ ଲୋକପାଳ ମହଜୁଦ୍ ଥିବାବେଳେ ଭାରତର ନିର୍ବାଚିତ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସମ୍ପର୍କରେ କୌଣସି ଅଭିଯୋଗର ବିଚାର ଲୋକପାଳ କରିପାରିବେ ନାହିଁ ।

ପୁଅରୁ ରାଜା, ମହାରାଜାମାନେ ଆଇନ ପରିସରଭୁକ୍ତ ନଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କୁ ଭରବାନଙ୍କର ଅବତାର ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ କରୁଥିବା ସମାଜ ଆଉ ଏବେ ନାହିଁ । ଇତିହାସ ଗର୍ଭରେ ତାହା କେବେଠାରୁ ଲୀନ ହୋଇ ଯାଇଛି । ଏବେ ଯେପରି ଲୋକପାଳ ବିଲ ପାର୍ଲିମେଣ୍ଟରେ ଆଗତ କରାଯାଇଛି, ତାହା ନିର୍ବାଚିତ ଶାସନ ମୁଖ୍ୟଙ୍କୁ ଆଇନ ପରିସର ମଧ୍ୟରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ରଖୁନାହିଁ କି ? ଯଦି ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଆଇନର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ, ତେବେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଓ କେନ୍ଦ୍ରମନ୍ତ୍ରୀମାନେ ଆଇନ ପରିସରଭୁକ୍ତ କାହିଁକି ହେବେ, ସେ ଯୁକ୍ତ ଉପସ୍ଥାପିତ ହେବା ଦରକାର ।

କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ପକ୍ଷରୁ କୁହାଯାଇଛି ଯେ ରାଜନୈତିକ ଓ ପ୍ରଶାସନିକ ଶୃଙ୍ଖଳା ଓ ସ୍ୱାଧୀନତା ଲାଗି ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଲୋକପାଳ ଆଇନ ପରିସରଭୁକ୍ତ କରାଯାଇ ନାହିଁ । ଏହା ଯୁକ୍ତଯୁକ୍ତ ନୁହେଁ । ପ୍ରତ୍ୟେକ କେନ୍ଦ୍ରମନ୍ତ୍ରୀ, ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସମ୍ମାନ ଉପରେ ରାଜନୈତିକ ଓ ପ୍ରଶାସନିକ ଶୃଙ୍ଖଳା ନିର୍ଭର କରୁଛି । ତାହା କେବଳ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ନିକଟରେ ସୀମାବଦ୍ଧ ନୁହେଁ । ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଯେପରି ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇ ଯେଉଁ ପ୍ରତିସ୍ପାରେ ନିଜ ଆସନରେ ପହଞ୍ଚିଛନ୍ତି, ସେପରି କ'ଣ ସେମାନେ ନିର୍ବାଚିତ ହେଉ ନାହାନ୍ତି ? ୧୯୬୮ରେ ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ ହୋଇଥିବା ଲୋକପାଳ ବିଲରେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ସେ ଆଇନ ପରିସରଭୁକ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ ପରେ ସେ ଧାର୍ବଟି ଉନ୍ମାଦ କରିଦିଆଗଲା । ଯଦି କେବଳ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ କୌଣସି ଅଭିଯୋଗ ଦାଏର କରାଗଲେ ଏବଂ ସେ ସମ୍ପର୍କରେ ଯାଞ୍ଚ କରାଗଲେ ସରକାର ବଦଳାମ ହୋଇଯିବେ, ତେବେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ କେହି କେଉଁଠାରେ କିଛି କହିପାରନ୍ତେ ନାହିଁ ଏପରି ଆଇନ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ କରିବା କ'ଣ ଉଚିତ ହେବ ?

ଏହାଛଡ଼ା ଏହି ବିଲ୍‌ରେ କେବଳ ନିର୍ବାଚିତ ସଦସ୍ୟ, ମନ୍ତ୍ରୀ, ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଓ କେନ୍ଦ୍ରମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧ କରାଯିବ ବୋଲି ଦର୍ଶାଯାଇଛି । କିନ୍ତୁ ଉଚ୍ଚପଦସ୍ଥ ଅଫିସର, ଅର୍ଦ୍ଧ ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀଙ୍କର ଚେୟାରମେନ ଓ ମେନେଜିଂ ଡାଇରେକ୍ଟର, ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର କୁଳପତିମାନେ ମଧ୍ୟ ଏହି ଲୋକପାଳ ଆଇନର ପରିସରଭୁକ୍ତ ହେବା ଉଚିତ ହେବ । ଏହା କରାଗଲେ ଲୋକପାଳଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟ ପରିସର ବୃଦ୍ଧି ପାଇବ, ଏହା ସତ୍ୟ, କିନ୍ତୁ ଏହା କରାଗଲେ ରୂପାୟିକ ଦୁର୍ନୀତି କେବଳ ମନ୍ତ୍ରୀ, କେନ୍ଦ୍ରମନ୍ତ୍ରୀ, ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ନିକଟରେ ସୀମାବଦ୍ଧ ହୋଇ ରହିବ । ଆଉ ସମସ୍ତେ ସାଧୁ ଧୂରୁଷ ।

ଲୋକପାଳଙ୍କ ନିକଟରେ ଅର୍ଦ୍ଧ ଦରଜ କଲାବେଳେ ଏକହଜାର ଟଙ୍କା ଦାଖଲ କରିବାକୁ ହେବ ବୋଲି ଦର୍ଶାଯାଇଛି । ଏହା କେତେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ

ଅବାସ୍ଥିତ ଅଜିଗୁଡ଼ିକୁ ଶେକିବାରେ ସହାୟକ ହୋଇପାରେ, କିନ୍ତୁ ଏପରି ବ୍ୟବସ୍ଥା, ସୁରକ୍ଷା, ଡେନମାର୍କ କିମ୍ବା ଇଂଲଣ୍ଡରେ ନାହିଁ । ସେଠି କୌଣସି ଶୁଳ୍କ ଦେଇ ଆପଣ ଯେଣ କରବାକୁ ପଡ଼େ ନାହିଁ । ନିଉଜିଲାଣ୍ଡରେ ମାତ୍ର ଏକ ପାଉଣ୍ଡ ଦାଖଲ କରି ନିଜର ଆପଣ କରବାକୁ ହୋଇଥାଏ । ଏକ ହଜାର ଟଙ୍କା ସୀମା ରଖାଗଲେ ତାହା କେବଳ ଧନୀମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଦାଖଲ କରବା ସମ୍ଭବ ହେବ, ଗରିବମାନେ କେବେହେଲେ ଏତେ ଟଙ୍କା ଦାଖଲ କରିପାରିବେ ନାହିଁ । ଏକହଜାର ଟଙ୍କା ଦାଖଲ କରାନଗଲେ କ'ଣ ଜେଲରେ ସଜୁଥିବା ବିରୁଦ୍ଧାଧୀନ ବନ୍ଦୀ, ଜଙ୍ଗଲରେ ଯ ଯାବର ହୋଇ ଚାଲୁଥିବା ଆଦିବାସୀ, ଅନାଦାରରେ ମୃତ୍ୟୁ-ବରଣ କରୁଥିବା ମାଲଅଞ୍ଚଳର ଲୋକଙ୍କ ଆପଣ ଶୁଣିବା ପାଇଁ ଲୋକପାଳ ଉଚିତ ବିଚାରବେ ନାହିଁ ? ତାହା ଯଦି ହୁଏ, ତେବେ ଜନତାର ଅଧିକାରକୁ ସୁରକ୍ଷିତ କରିବାରେ ଓମ୍ବୁଡ଼ମ୍ୟାନ ରୂପୀ ଲୋକପାଳ ସମର୍ଥ ହେବକି ?

ପୁରୁଷ ଲୋକପାଳ ବିଲ୍ ଉଦ୍ଧତର ଆଇନରେ ପରିଣତ ହେବାକୁ ଯିବା ପୂର୍ବରୁ ହିଁ ଚଳି ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ଗତ ଉଣେଇଶ ବର୍ଷ ହେଲା ଏହି ଲୋକପାଳ ବିଲ୍ ଉପରେ ଅନେକବାର ଆଲୋଚନା ହୋଇଛି, ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନା ହୋଇଛି । ଏପରି ଏକ ଆଇନ ରହିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ଏବେ ନୁହେଁ ୧୯ ବର୍ଷ ପୂର୍ବରୁ ଉପଲବ୍ଧ କରାଯାଇଛି । ଏହା ଶୀଘ୍ର ଆଇନରେ ପରିଣତ ହେଉ ତୋଳି ଅନେକ ଚାହୁଁନ୍ତି । ଏହି ବିଲକୁ ଆଇନରେ ପରିଣତ କରିବା ପାଇଁ କେନ୍ଦ୍ର ଶାସ୍ତ୍ରମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ କାମାକ୍ଷୀ ପ୍ରସାଦ ସିଂହଦେଓଙ୍କ ଉପରେ ଦାୟିତ୍ଵ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଏବେ ସେ ବିଦାୟ ନେଲେଣି । କିନ୍ତୁ କେବଳ ଆଇନ ଗଢ଼ିଦେଲେ ଦୁର୍ନୀତି ଲୋପ ହୋଇ-ଯିବ କି ? ଉଚ୍ଚସ୍ତରରେ ଯେ ପ୍ରକାରର ଦୁର୍ନୀତି ବ୍ୟାପିଛି ତାହାକୁ କ'ଣ ଏପରି ଏକ କାଗଜ ବାଦ ଦ୍ଵାରା ମୁକାବିଲ କରାଯାଇପାରିବ ? ଏପରି ତରବରରେ ପ୍ରସାବିତ ବିଲ୍ଟି ପାଶ କରି ନିଆଯିବାଦ୍ଵାରା, ନା ଦେଶର, ନା ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ମଙ୍ଗଳ ସାଧିତ ହେବ !

ବାସ୍ତବରେ ପାର୍ଲିମେଣ୍ଟରେ ଆଗତ ହୋଇଥିବା ଲୋକପାଳ ବିଲ୍ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ମନରେ ସେପରି ଗଭୀର ଉତ୍ସାହ ସୃଷ୍ଟି କରିପାରିଥିବା ବୋଧ ହେଉନାହିଁ । କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ମଧ୍ୟ ତରବରରେ ସେ ବିଲ୍ଟିକୁ ପାର୍ଲିମେଣ୍ଟରେ ପାଶ ନ କରାଇ ଜିଏସ୍ ପିଲେକ୍ସ କମିଟିକୁ ପଠାଇ ଦେଇଛନ୍ତି ବିଚାର କରିବା ପାଇଁ । ବିରୋଧୀ ଦଳଗୁଡ଼ିକ ପକ୍ଷରୁ ଏକମାତ୍ର ପ୍ରତ୍ଯାବ ଥିଲା ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଉକ୍ତ ଲୋକପାଳ ବିଲ୍ ପରିସରଭୁକ୍ତ କରାଯାଉ । କିନ୍ତୁ ତାହା ହୋଇନାହିଁ ।

ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ରାଜୀବ ଗାନ୍ଧୀ ଏହା କରାଇ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଯେଉଁ ଆଦର୍ଶ ସୃଷ୍ଟି କରାଇ ପାରିଥାଆନ୍ତେ, ତାହା କୌଣସି ଅଜଣା କାରଣରୁ କରିନାହାନ୍ତି ।

ଏବେ ଭାରତବର୍ଷର ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରଦେଶରେ ଲୋକପାଳ ଆଇନ ବଳବତ୍ତର ରହିଛି । ଉତ୍ତରପ୍ରଦେଶ, ରାଜସ୍ଥାନ ଓ ଆନ୍ଧ୍ର ପ୍ରଦେଶରେ ଲୋକାୟୁକ୍ତ ଆଇନ ଅଛି କିନ୍ତୁ ସେଥିରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ସେ ଆଇନର ପରିସରଭୁକ୍ତ କରାଯାଇ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ହିମାଚଳ ପ୍ରଦେଶ, କେରଳ, କର୍ଣ୍ଣାଟକ ଏବଂ ଓଡ଼ିଶାରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଏ ଆଇନର ପରିସରଭୁକ୍ତ କରାଯାଇଛି ।

ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଗାନ୍ଧୀ ନିଜ ପକ୍ଷରୁ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଲୋକପାଳ ଆଇନର ପରିସରଭୁକ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଇଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ହୋଇଥାନ୍ତା, ତା' ହୋଇନାହିଁ । ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ କୌଣସି ଅଭିଯୋଗ ଲୋକପାଳ ପାଇଁ ବିଚାର କରି ରିପୋର୍ଟ ଦେଲେ ତାହା କିଏ ବିଚାର କରିବ ଏହା ହେଉଛି ମୂଳ ପ୍ରଶ୍ନ । ତାହା ନିଜେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ବିଚାର କରିବା ଅସମ୍ଭବ ହେବ । ରାଷ୍ଟ୍ରପତିଙ୍କୁ ସେ ଦାୟିତ୍ୱ ଦେଲେ ଭବିଷ୍ୟତରେ ଅଯଥା ସାମ୍ବିଧାନିକ କଂଘଳ ଆରମ୍ଭ ହେବାର ସମ୍ଭବନା ଅଛି । ସେ ବିଚାର କରିବା ଦାୟିତ୍ୱ ଲୋକସଭା ବାଚସ୍ପତିଙ୍କୁ ଦେଲେ ଠିକ୍ ମଧ୍ୟ ହେବନାହିଁ । ଏହାକୁ ବିଚାର କରିବା ପାଇଁ ଉଭୟ ରାଜ୍ୟସଭା ଓ ଲୋକସଭାର ସୁରୁ କମିଟିକୁ କ୍ଷମତା ଦିଆଯାଇଥିଲେ ଠିକ୍ ହୋଇଥାନ୍ତା ।

କେନ୍ଦ୍ର ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳର କେତେକ ସଦସ୍ୟ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ ଯେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଲୋକପାଳ ବିଲ୍ ପରିସରଭୁକ୍ତ କରାଗଲେ କେନ୍ଦ୍ରରେ ଅସ୍ଥିରତା ପ୍ରକାଶ ପାଇବ । ଏବେକାର ବିଲ୍‌ରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଲୋକପାଳ ବିଲ୍ ମଧ୍ୟକୁ ବିଚାର ପାଇଁ ଅଣାଯାଇଛି । ପାର୍ଲିମେଣ୍ଟରେ ଆଗତ ହୋଇଥିବା ଏ ବିଲ୍ କେବଳ କେନ୍ଦ୍ରଶାସନ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଉପରେ ଲାଗୁହେବା କଥା । କିନ୍ତୁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ସେଥିରେ ଭର୍ତ୍ତି କରାଯାଇଛି । ୧୯୭୧ ମସିହାରେ ଆସିଥିବା ଲୋକପାଳ ବିଲ୍‌ଟି ବର୍ତ୍ତମାନ ଡେଇଁ ଉଠି ଥିଲା । ସେ ବିଲ୍‌ରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ସହିତ ରାଜ୍ୟ ବିଧାନ-ସଭାର ସଦସ୍ୟବୃନ୍ଦ ଏପରିକି ଦିଲ୍ଲୀ ଏକଜିକ୍ୟୁଟିଭ କାଉନସିଲର ସଦସ୍ୟମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ବିଚାର ପରିସରଭୁକ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ପଦକ୍ଷେପ ନେଇଥିଲା ।

ଏବେକାର ବିଲ୍‌ରେ ମନ୍ତ୍ରୀ, ରାଷ୍ଟ୍ରମନ୍ତ୍ରୀ ଓ ଉପମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଅଭିଯୋଗ ଦରଜ ହେଲେ ବିଚାର କରାଯିବ ବୋଲି ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି । ଉକ୍ତ ବିଲ୍‌ରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଉଲ୍ଲେଖ ଅଛି ଯେ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି, ଉପରାଷ୍ଟ୍ରପତି, ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ,

ସୁପ୍ରିମ କୋର୍ଟର ପ୍ରଧାନ ବିଚାରପତି, ସୁପ୍ରିମକୋର୍ଟର ଅନ୍ୟ ବିଚାରପତିଗଣ, ଲୋକସଭାର ବାଚସ୍ପତି, କଂଗ୍ରେସଲର ଏବଂ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଜେନେରାଲ, ମୁଖ୍ୟ ନିର୍ବାଚନ କମିଶନର, ସୁ.ପି. ଏଚ୍. ସି ର ଚେୟାରମେନ ଓ ଅନ୍ୟ ସଦସ୍ୟମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଲୋକପାଳ ଅଭିଯୋଗ ଶୁଣିପାରିବାର କ୍ଷମତା ନାହିଁ । ଏ ବିଲ୍‌ଟିରେ କେବଳ ଅଭିଯୋଗ ଦାଖଲ କରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦୁର୍ନୀତି ସମ୍ପର୍କରେ ଯାହାକିଛି ଜାଣି ହେବ । ପ୍ରଥମେ ଦରଖାସ୍ତକାରୀଙ୍କୁ ଏକହଜାର ଟଙ୍କା ଦାଖଲ କରି ନିଜର ଅଭିଯୋଗ ଲୋକପାଳଙ୍କ ଠାରେ ଦାଖଲ କରିବାକୁ ହେବ ।

କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ମିଥ୍ୟା ଅଭିଯୋଗ କରିଥିବା ପ୍ରମାଣିତ ହେଲେ ତାଙ୍କର ବିଚାର କରାଯିବ । ଏପରିକି ଦିନବର୍ଷ ଲାଗି ଜେଲଦଣ୍ଡ ଦିଆଯାଇପାରେ । ଏ ପ୍ରକାର ମିଥ୍ୟା ଅଭିଯୋଗକାରୀଙ୍କୁ ଅତି କମ୍‌ରେ ଏକବର୍ଷ ଜେଲ ଏବଂ ୫୦ ହଜାର ଟଙ୍କା ଜୋରମାନା ଦଣ୍ଡାଦେଶ ହୋଇପାରେ । ଏହା ଲୋକପାଳ ବିଚାର କରି ଦଣ୍ଡ ଦେଇପାରନ୍ତି । ଏପରି ଦଣ୍ଡ ପାଇଲ ପରେ ସେ କେବଳ ସୁପ୍ରିମ-କୋର୍ଟରେ ପୁନର୍ବିଚାର ଲାଗି ଅପିଲ କରିପାରିବ ବୋଲି ଏ ବିଲ୍‌ରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି । ଏପରି ଏକ କଡ଼ା ଦଣ୍ଡାଦେଶ ଏ ବିଲ୍‌ରେ ଉଲ୍ଲେଖ ଥିବାବେଳେ କୌଣସି ସାଧାରଣ ଲୋକ କେନ୍ଦ୍ରମନ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଆପତ୍ତି ଦାଖଲ କରିବା ପାଇଁ ସାହସ କରିବେ କି ?

ସାଧାରଣ ଭାବେ ଭାରତୀୟ ପିଞ୍ଜଳକୋର୍ଟର ନିୟମ ଅନୁସାରେ ଯେ କୌଣସି ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀ ବା କର୍ମକର୍ତ୍ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ମକଦ୍ଦମା କରାଯିବା ପୂର୍ବରୁ ସରକାରୀ ଅନୁମତି ଉପା କରାଯାଇଥାଏ । ଥରେ ମକଦ୍ଦମା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲେ ଏବଂ କୋର୍ଟରେ ତାହା ବିଚାର ହେଉଥିବା ବେଳେ ସେ କୋର୍ଟର ଦୈନିକ ବିବରଣୀ ସମ୍ବାଦପତ୍ରରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୁଏ । କିନ୍ତୁ ଏବେ ଯେଉଁ ଲୋକପାଳ ବିଲ୍ ପାର୍ଲିମେଣ୍ଟରେ ଆଗତ ହୋଇଛି, ସେଥିରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଉଲ୍ଲେଖ ଅଛି ଯେ ଅଭିଯୋଗ ପ୍ରଥମରୁ ରୁଜ୍‌ଦ୍ୱାର ମଧ୍ୟରେ ବିଚାର କରାଯିବ । କୌଣସି ପ୍ରକାରର ସମ୍ବାଦ ଉକ୍ତ ଚକ୍ର ବସ୍ତୁରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲେ ଅନ୍ତତଃ ଛଅମାସ ଜେଲଦଣ୍ଡ ଭୋଗିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଏ ସମ୍ପର୍କରେ କୌଣସି ଅପିଲ କେବଳ ସୁପ୍ରିମ-କୋର୍ଟରେ କରାଯାଇପାରିବ । ସର୍ତ୍ତାରୁ ରୁଜ୍‌ଦ୍ୱାର ବସ୍ତୁ ହେଉଛି କୌଣସି ଦୁର୍ନୀତିଗ୍ରସ୍ତ କର୍ମକର୍ତ୍ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଅଭିଯୋଗ ଦାଏର ହୋଇ ବିଚାର ଯିବା ପରେ ସେ ଯଦି ଦୋଷୀଙ୍କୁ ହୁଅନ୍ତି, ତେବେ ଲୋକପାଳ ଦୋଷଗୁଡ଼ିକ ଲିପିବଦ୍ଧ କରି ଦଣ୍ଡବ୍ୟାପୀ ପାଇଁ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ସୁପାରିଶ କରିବେ ।

ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ସେ ସମ୍ପର୍କରେ ବିଚାର କରି ସମ୍ଭବ କର୍ମକର୍ତ୍ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରି ପାରନ୍ତି, ନକରି ପାରନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଲୋକପାଳ କୌଣସି ଅଭିଯୋଗ ଥରେ ଶୁଣିଲେ ସେହି ଅଭିଯୋଗ ନେଇ କେହି ଅଦାଲତକୁ ଯାଇପାରିବେ ନାହିଁ ବୋଲି ଉକ୍ତ ବିଲ୍‌ରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି । ଅର୍ଥାତ୍, ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଲୋକପାଳଙ୍କ ରିପୋର୍ଟ ଉପରେ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ ନ କଲେ ଅଭିଯୋଗଦାତା ଅଦାଲତର ସାହାଯ୍ୟ ନେଇ ଦୁର୍ଗତଗ୍ରସ୍ତ କର୍ମକର୍ତ୍ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ କୌଣସି ପଦକ୍ଷେପ ନେଇପାରିବ ନାହିଁ । ଲୋକପାଳ ଦ୍ଵାରା ଯଦି କେହି ବି ଦୋଷଯୁକ୍ତ ହୁଏ, ତେବେ ମଧ୍ୟ ଶେଷ ନିଷ୍ପତ୍ତି ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ନେବେ । ଏହା ଯଦି ହୁଏ ତେବେ କୌଣସି ଦୁର୍ଗତଖୋର ମନ୍ତ୍ରୀ ନିଜ ଲୋକ ଦ୍ଵାରା କୌଣସି ଅଭିଯୋଗ କରି ଲୋକପାଳ ବିଲ୍ ସାହାଯ୍ୟରେ ନିଜର ସୁରକ୍ଷା ଲାଗି ଅଦାଲତ ଜଷ୍ଟିଆଲରୁ ମୁକ୍ତ ରହିବା ଅସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ତା'ଛଡ଼ା ମନ୍ତ୍ରୀ ତଥା ଉଚ୍ଚ କର୍ମକର୍ତ୍ତାଙ୍କ ବିଷୟରେ ଫୌଜଦାରୀ ଆଇନ ଏବଂ ଲୋକପାଳ ଆଇନରେ ଏକ ସମୟରେ ମକଦ୍ଦମା ଗୁଲିଫାରିବ କି ନା ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇନାହିଁ ।

ବାସ୍ତବରେ ଲୋକପାଳ ଆଇନ ନାମରେ ରାଜନୀତିକୁ ଦୁର୍ଗତମୁକ୍ତ, ସ୍ଫୁଟି କରିବା ପାଇଁ ଯେଉଁ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯାଉଛି, ତାହା ବାସ୍ତବରେ ପ୍ରଶାସନିକ ଓ ଅମଳଚାଳନିକ ପ୍ରସ୍ତର ଓ କ୍ଷମତାକୁ ଦୃଢ଼ୀକୃତ କରିନେବା ଲାଗି ସାହାଯ୍ୟ କରିବ । ଲୋକଙ୍କ ଆପତ୍ତିର ମୂଲ୍ୟ ଏ ଆଇନ ବୁଝିବ ନାହିଁ କି ବୁଝି ପାରିବ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଲୋକପାଳ ବିଲ୍ ଜଣେ ସିଲେକ୍ଟ କମିଟିରୁ ଆସି ପାର୍ଲିମେଣ୍ଟରେ ପାଶ୍ ହୋଇ ଆଇନ ହେବ, ଏହା ନିଶ୍ଚିତ । ଏ ସମସ୍ତ ବିଷୟ ଆଉ ବିଚାରକୁ ନିଆଯିବ କି ନା ଜଣା ନାହିଁ । ତେବେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ରାଜୀବ ଗାନ୍ଧୀ କପରି ଲୋକଙ୍କୁ ବାହୁ ଲୋକପାଳ କରୁଛନ୍ତି, ସେଥିରୁ ବୁଝିହେବ ଭବିଷ୍ୟତରେ ଏ ଭାରତରେ ଦୁର୍ଗତ, କର୍ମିଳ ରାଜନୀତି ଓ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ସ୍ଥାନ କେଉଁଠି ।

ରାଜନୀତି ଓ ଜାତି ପ୍ରଥା

ଏହା ପ୍ରମାଣିତ ଯେ ଜାତିପ୍ରଥା ଯୋଗେ ହିନ୍ଦୁ ସମାଜରେ ଅସ୍ପୃଶ୍ୟତାର କଳଙ୍କ ରହିଛି ଏବଂ ହିନ୍ଦୁ ସମାଜ ଅନ୍ୟ ଧର୍ମାବଲମ୍ବୀ ସମାଜକୁ ନିଜର କରିନେଇ ପାରୁନାହିଁ । ହିନ୍ଦୁ ସମାଜ ହେଉଛି ଭାରତର ସଂଖ୍ୟାଗଣସ୍ଥ ସମାଜ । ତେଣୁ ଭାରତୀୟ ସମାଜର ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ଦୁର୍ବଳତା ହେଉଛି, ଏହା ବହୁଧା ବିଭକ୍ତ । କେବଳ ଅସ୍ପୃଶ୍ୟତା ଦୂରୀକରଣ ପାଇଁ ନୁହେଁ, ସମସ୍ତ ସମାଜର ସହୃଦ ପାଇଁ, ଏପରିକି ହିନ୍ଦୁ ସମାଜ ସହିତ ନିଶ୍ଚୟସମାଜର ସମ୍ବନ୍ଧ ଦୃଢ଼ୀକରଣ ପାଇଁ ଜାତିପ୍ରଥା ଲୋପ କରିବା ଲାଗି ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀ ଆହ୍ୱାନ ଦେଇଥିଲେ ।

ପୁରୁଷ ଯେଉଁ ମହାନ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ରାଜନୀତି ସହ ସମ୍ପର୍କ ନ ରଖି ସମାଜ ସଂସ୍କାରର ନେତୃତ୍ୱ ନେଇଥିଲେ, ସେମାନଙ୍କ ଉଦ୍ୟମ ଫଳରେ ସଂସ୍କାର ସାଧିତ ହେଲା ସତ, ମାତ୍ର ସଂସ୍କାରକମାନଙ୍କୁ ଘେନି ନୂଆ ନୂଆ ସମାଜ ଓ ସପ୍ରଦାୟ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଗଲା, ଯଥା—ଶିଖ ସପ୍ରଦାୟ, ଆର୍ଯ୍ୟସମାଜ, ବୈଷ୍ଣବସମାଜ, ବ୍ରାହ୍ମସମାଜ ଇତ୍ୟାଦି । ଆଜି ଜାତିପ୍ରଥା ନେଇ ଯେଉଁ ବିଭେଦ ସମାଜରେ ସୃଷ୍ଟି ହେଉଛି ତା'ର ମୂଳ କାରଣ ହେଲା, ଅନ୍ତତରୁ କୌଣସି ଶିକ୍ଷା ଆମେ ଲାଭ କରିପାରିଲୁ ନାହିଁ । ଅନ୍ତତରେ ସମାଜ ସଂସ୍କାର ପାଇଁ ମହାନ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଯେଉଁ ଉଦ୍ୟମ କରିଛନ୍ତି ସେ ସବୁର ସାର୍ଥକତା ଓ ବ୍ୟର୍ଥତା ଯଥାଯଥ ଭାବରେ ସମୀକ୍ଷା କରା ହେଲା ନାହିଁ । ତେଣୁ ଯେଉଁ ମାର୍ଗରେ ସାର୍ଥକତା ହାସଲ ହେଲା ସେଥିପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ଦିଆ ହେଉନାହିଁ । ଅନ୍ୟ ଦିଗରେ ବ୍ୟର୍ଥ ମତକୁ ସୁନାସୁବର୍ଣ୍ଣ କରାହେଉଛି । କୌଣସି ପ୍ରଭୁର କିମ୍ବା ଆଜ୍ଞାନ ପ୍ରଣୟନ କରିଦେଲେ ଏ ଦେଶରୁ ଜାତିପ୍ରଥା ଉପରାଜ ପାରିବ ନାହିଁ । ଏହାର ଚେର ଏତେ ଗନ୍ଧାରକୁ ଚାଲିଯାଇଛି ଯେ ତାର ମୂଲ୍ୟ-ସ୍ୱାଚ୍ଛନ୍ଦ କରିବାକୁ ହେଲେ ଅନେକ ଶିମ କରାବାକୁ ହେବ, ତ୍ୟାଗ କରିବାକୁ ହେବ ।

ସାମ୍ପ୍ରତିକ ରାଜନୈତିକ ପରିସ୍ଥିତିରେ ଦ୍ୱାରଜନ ଓ ଆଦିବାସୀଙ୍କ ସମବେତ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଯେ କୌଣସି ରାଜନୈତିକ ଦଳକୁ ଟଳମଳ କରିଦେଇପାରେ । ଏତିକିରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଜଣାଯିବ ଯେ ରାଜନୈତିକ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସିଦ୍ଧି ପାଇଁ ଏହି ସମାଜ

ସଂସାରକୁ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଉଛି । ଆସନ ସରକାର ନାମରେ ଜାତିପ୍ରଥାକୁ ମଜବୁତ କରାଯାଉଛି । ଗୁଳିଶ୍ଟ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ୧୯୮୧ରେ ଗଠିତ ରାଣେ କମିଶନ ବାସ୍ତବରେ ଜନତା ଦଳ ଦ୍ୱାରା ଗଠିତ ମଣ୍ଡଳକମିଶନ ଠାରୁ ଅଧିକ ବିବଦମାନ ହୋଇଯାଇଛି । ଗୁଳିଶ୍ଟ ସାର୍ବ ବନ୍ଦ ପାଳିତ ହେଉଥିବାବେଳେ ୧୯୮୫ ମାର୍ଚ୍ଚ ୧୮ ତାରିଖରେ ରାଜ୍ୟ ବିଧାନସଭାରେ ରାଣେ କମିଶନ ରିପୋର୍ଟ ଉପସ୍ଥାପନ କରାଯାଇଛି । ସାମାଜିକ ସ୍ତରରେ ଏବଂ ଶିକ୍ଷା କ୍ଷେତ୍ରରେ ପଛରେ ପଡ଼ିଥିବା ପ୍ରାୟ ୮୨ଟି ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଛଡ଼ା ଅଧିକ କେହି ଯଦି ଅଛନ୍ତି, ତାଙ୍କୁ ଚିହ୍ନଟ କରିବାପାଇଁ ଗୁଳିଶ୍ଟ ସରକାର ରାଣେ କମିଶନ ନିୟୁତ କରିଥିଲେ । ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ରାଣେ ତାଙ୍କ ରିପୋର୍ଟରେ ଆର୍ଥିକ ସ୍ଥିତିକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟରେ ରଖି ସରକାରୀ ସୁବିଧାସୁଯୋଗ ଯୋଗାଇ ଦେବାଲାଗି ସୁପାରିଶ କରିଥିଲେ । ଏ ପ୍ରସ୍ତାବକୁ ଅବାସ୍ତବ ଏବଂ ଅସାମ୍ବିଧାନିକ ବୋଲି କହିଲେ ।

ଏହା ସତ୍ୟ ଯେ ସେହି ପରମର୍ଶ ଅନୁଯାୟୀ ଲୋକ ଚିହ୍ନଟ କରାଗଲେ ବାସ୍ତବରେ ପ୍ରକୃତ ଆବଶ୍ୟକ ବ୍ୟକ୍ତି ଜଣକ ସୁବିଧା ପାଇପାରନ୍ତା, ଯାହାକି ଏବେ ଘଟୁନାହିଁ । ସାହାଯ୍ୟ କେବଳ ହରିଜନ, ଆଦିବାସୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ନୁହେଁ ସମାଜର ଅନ୍ୟ ଦରିଦ୍ରଲୋକ ମଧ୍ୟ ପାଇବା ଲାଗି ହଜିବାର, ଏହା ସରକାରୀ ସ୍ତରରେ ସ୍ୱୀକୃତ ହେଉନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଗରିବ ଲୋକଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାରେ ବାଛନ୍ତରୁ ରହିବ—ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ କୌଣସି ସରକାର ଘୋଷଣାତ କରିପାରିବ ନାହିଁ । ସେଥିଲାଗି ରାଣେ କମିଶନଙ୍କ ସୁପାରିଶକୁ ଗୁଳିଶ୍ଟ ସରକାର ଏଡ଼ାଇ ଦେବାରେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେବାର କିଛି ନାହିଁ । ଯେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ସ୍ତରରେ କୌଣସି ନିଷ୍ପତ୍ତି ନ ହୋଇଛି, ଅନ୍ୟ କୌଣସି ପ୍ରଦେଶ ଅର୍ଥନୈତିକ ସ୍ଥିତିକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟରେ ରଖି ସ୍ଥାନ ସରକାର ମାତ୍ରକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିପାରିବେ ନାହିଁ ।

ଏଠାରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇପାରେ ଯେ ରାଣେ କମିଶନ ଅପ୍ରେଲ ୨୦, ୧୯୮୧ରେ ଗଠିତ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ଅକ୍ଟୋବର ୩୧, ୧୯୮୩ରେ ଗୁଳିଶ୍ଟ ସରକାରଙ୍କୁ ରିପୋର୍ଟ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲା । ଗୁଳିଶ୍ଟର କଂଗ୍ରେସ ସରକାର ମାର୍ଚ୍ଚ ବିଧାନସଭା ନିର୍ବାଚନର ମାତ୍ର ଦୁଇମାସ ପୂର୍ବରୁ ଅର୍ଥାତ୍ ଜାନୁଆରୀ ୧୯୮୫ରେ ସେ ବିଷୟରେ କିଛି ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଲେ । ମାଧବ ସିଂହ ସୋଲଙ୍କୀଙ୍କ ସରକାର ସ୍ଥାନ ସରକାରର ପରିମାଣ ଶତକଡ଼ା ୨୮ କୁ କମିଶନଙ୍କ ସୁପାରିଶ ମତେ ବୃଦ୍ଧି କଲେ ସତ, କିନ୍ତୁ ଆର୍ଥିକ ସ୍ଥିତିକୁ ମୂଳ ଭିତ୍ତିଭାବେ ନରଖି ଜାତିକୁ ହିଁ ମୂଳ ଭିତ୍ତିଭାବେ ଧରିଲେ । କମିଶନ ଶ୍ରୀ ରାଣେଙ୍କ ସମେତ ମୋଟ ଚାରିଜଣଙ୍କୁ ନେଇ ଗଠିତ

ହୋଇଥିଲା । ଶେଷମୁହୂର୍ତ୍ତରେ କେବଳ ଜଣେ ଅଫିସର ପ୍ରତ୍ୟୟ ସଦସ୍ୟ ଶ୍ରୀ ଜି ଏଲ୍. ଭଗତ ଆର୍ଥିକ ସ୍ଥିତି ସମ୍ପର୍କରେ ମତ ନ ଦେଇ ଜାତିନ୍ଦ୍ର ମୂଳଭୂତି ଧରାଯାଇବୋଲି ମତ ଦେଇଥିଲେ । ଅନ୍ୟ ଦିନିକି ସଦସ୍ୟ ଯଥା ଶ୍ରୀ ରାଣେ, ଶ୍ରୀ ଆଇ. ପି. ଦେଶାଇ ଏବଂ ଶ୍ରୀ ଜିତେନ୍ଦ୍ର ଭୋଲାନାଥ ଆର୍ଥିକ ସ୍ଥିତିକୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ନେଇ ଦଶହଜାର ଟଙ୍କା ବର୍ଷକୁ ଆୟ କରିପାରୁନଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଲାଗି ରିଜର୍ଭେସନ ରଖିବା ଲାଗି ମତ ପୋଷଣ କରିଥିଲେ । ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ମାଧବ ସିଂହ ସେ ଲଙ୍କା ଅଫିସରଙ୍କ ସୁପାରିଶକୁ ଗ୍ରହଣ କରି ଅନ୍ୟ ଦିନିକିଙ୍କ ମତକୁ ଗ୍ରହଣ ଯୋଗ୍ୟ ନୁହେଁ ବୋଲି କହି ଉଡ଼ାଇ ଦେଲେ ।

ଜନତାଦଳ ସରକାରରେ ଥିବାବେଳେ ଯେଉଁ ମଣ୍ଡଳ କମିଶନ ଗଠିତ ହୋଇଥିଲା, ସେ ଉପୋକ୍ତରେ ସ୍ପଷ୍ଟଭାବେ ଉଲ୍ଲେଖ ଅଛି ଯେ ଜାତିପ୍ରଥା କେବଳ ହିନ୍ଦୁସମାଜରେ ରହିଥିବାରୁ ହିନ୍ଦୁସମାଜର ଦୁର୍ବଳ ଲୋକମାନେ ହିଁ ସରକାରୀ ଅନୁଦାନ ଲାଭ କରିପାରୁଛନ୍ତି । ସେ ସମାଜ ବାହାରେ ଆଉ ଯେଉଁ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ବା ଜାତି ରହିଯାଇଛନ୍ତି, ସେମାନେ କୌଣସି ସୁବିଧା ପାଇ ପାରୁ ନାହାନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ମଣ୍ଡଳ କମିଶନ ଦ୍ଵାରା ଜାତିକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ପ୍ରତ୍ୟେକ ଧର୍ମରେ, ସମ୍ପ୍ରଦାୟରେ ଦୁର୍ବଳ ଶ୍ରେଣୀକୁ ଚିହ୍ନଟ କରାଯିବା ଲାଗି ସୁପାରିଶ ହୋଇଛି । ଏହାକୁ ରାଣେ କମିଶନ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣଭାବେ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିଛନ୍ତି ।

ଜାତିକୁ ନଧରି ଯଦି ଆର୍ଥିକ ଅବସ୍ଥାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟରେ ରଖି ରିଜର୍ଭେସନ ଲାଗୁ କରାଯାଏ, ତେବେ ତାହା ଯେ ଆଇନ ସିଦ୍ଧ ହେବନାହିଁ, ଏହା କହିବା ଭ୍ରମାତ୍ମକ ହେବ । ଆର୍ଥିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପଛରେ ପଡ଼ିଯାଇଥିବା ଲୋକମାନେ ସେମାନଙ୍କ ଜାତି ଯୋଗୁଁ ନୁହଁ, ବରଂ ପ୍ରକାର ଅଭ୍ୟାସର, ବ୍ୟବସାୟିକ ପ୍ରତିଯୋଗିତା ଏବଂ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ସମାଜରେ ନିଜକୁ ଖାପଖୁଆଇ ନପାରିବା ଫଳରେ ଆଜି ଏପରି ଅବସ୍ଥାରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଛନ୍ତି । ଆଜି ଅନେକ ହରିଜନ, ଆଦିବାସୀ ଲୋକେ ବଢ଼ିଶାଳୀ ଏବଂ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ହୋଇଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ଲାଗି ରିଜର୍ଭେସନ ରହିଛି, ଅଥଚ ହାତୁଡ଼ାଗରେ ବସାଉଥିବା ଅନେକ ସର୍ବସ୍ତ୍ର ପରବାର କୌଣସି ସରକାରୀ ଅନୁଦାନ ପାଇପାରୁ ନାହାନ୍ତି । ଯେଉଁମାନେ ଗତ ୩୫ ବର୍ଷ ଧରି ରିଜର୍ଭେସନର ସୁବିଧା ଭୋଗକରି ଆସିଛନ୍ତି, ସେ ସୁବିଧାବାଦୀ ଗୋଷ୍ଠୀ ରିଜର୍ଭେସନ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ପ୍ରଣୟ ଦେଇନାହାନ୍ତି । ଏହା ଶାସନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏବଂ ରାଜନୀତି କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ଘଟୁଛି ।

ରାଜନୈତିକ ସ୍ଵାର୍ଥ ହାତଲ ଲାଗି ରିଜର୍ଭେସନ ଜରିଆରେ ସରକାର ନାମରେ ବରଂ ଜାତି ଓ ଗୋଷ୍ଠୀକୁ ସ୍ଵୀକୃତି ଦିଆଯାଉଛି । ଦୁର୍ବଳ ଶ୍ରେଣୀକୁ

ଉନ୍ନତ କରିବାକୁ ଯାଇ ଯେଉଁମାନଙ୍କୁ ସରକାରୀ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦିଆଯାଉଛି, ଅଲକ୍ଷ୍ୟରେ ହେଉ କି ଜାଣିଶୁଣି ହେଉ ଜାତିପ୍ରଥାକୁ ବଳବତ୍ତର କରାଯାଉଛି । ଭାରତୀୟ ସମାଜର ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ଦୁର୍ବଳତାକୁ ଅଧିକ ଦୁର୍ବଳ କରାଯାଉଛି । ଗୁଳୁଗୁଚ ଓ ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶରେ ହେଉଥିବା ସରକାରୀ ବରୋଧୀ ଆନ୍ଦୋଳନ ଅନ୍ତତଃ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ରାଜଗୋପାଳାଚାରୀଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରିଛି, ଏତିକି ମାତ୍ର ସାନ୍ତ୍ବନାର ଚିତ୍ରଣ ହୋଇଛି । ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ରାଷ୍ଟ୍ରରେ ସରକାର ଯାହା ଚିନ୍ତା କରୁନା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ଜାତିପ୍ରଥା ଉଚ୍ଛେଦ କରିବାକୁ ହେଲେ ପ୍ରବଳ ଲୋକମତ ଜାତୀୟତା କରି ତା'ଦ୍ଵାରା ହିଁ ଯାହା କିଛି ସମ୍ଭବ କରାଯାଇ ପାରିବ, ଅନ୍ୟଥା ନୁହେଁ, ଏହା ଧୀରେଧୀରେ ଝଟି ହୋଇଯାଇଛି ।

ସ୍କୁଲ କଲେଜରେ ପଢୁଆ ଜାତିର ଗୁପ୍ତଗୁପ୍ତୀଙ୍କ ଲାଗି ସ୍ଥାନ ସରକାରୀ ଏବଂ ସରକାରୀ ଶୁଳ୍କରେ ସେମାନଙ୍କ ଲାଗି ଶୁଳ୍କର ସରକାରୀକର ରଖିବା ପଛରେ ଅନେକେ ଦ୍ଵିମତ ପ୍ରକାଶ କରୁଛନ୍ତି । ଶିକ୍ଷାସୂଚନରେ ଏବଂ ଶୁଳ୍କର ଶେଷରେ ସ୍ଥାନ ସରକାରୀ କରାଯାଉଥିବାରୁ ଅନେକ ମେଧାବୀ ଗୁପ୍ତଗୁପ୍ତୀ ଉପେକ୍ଷିତ ହେଉଛନ୍ତି ଏବଂ ବୈଷୟିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷେତ୍ରରେ ହେଉ କିମ୍ବା ତାତ୍ତ୍ଵିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ହେଉ, କମ ନମ୍ବର ରଖି ମଧ୍ୟ ପଢୁଆ ଜାତିର ଲୋକ ନିପୁଣ ପାଇ-ଯାଉଛନ୍ତି, ଯାହା ଫଳରେକି ଦେଶର ମେଧାଶକ୍ତିର ପୁର୍ଣ୍ଣ ବିନିଯୋଗ କରାଯାଇ ପାରୁନାହିଁ ଏବଂ ନିଶ୍ଚୟ ଜନସାଧାରଣଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କ ଦାୟିତ୍ଵରେ ଗୁପ୍ତ ଦିଆଯାଉଛି । ଏ ପ୍ରକାରର ଯୁକ୍ତି ଏବେ ବହୁଳ ପରିମାଣରେ ଗୁଳୁଗୁଚରେ ଉଠୁଛି ।

କିଛିଦିନ ତଳେ ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶର ତତ୍କାଳୀନ ରାଜ୍ୟପାଳ ଶ୍ରୀ ଭଗବତ ଦୟାଲଗମ୍ଭୀ ମଧ୍ୟ ତାତ୍ତ୍ଵିକ ପାଠ୍ୟକ୍ରମରେ ସ୍ଥାନ ସରକାରୀ ସମ୍ପର୍କରେ ମତବ୍ୟକ୍ତ କରି ତା'ର କଟୁ ସମାଲୋଚନା କରିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ପ୍ରଶ୍ନ ହେଉଛି ପଢୁଆ ଜାତିର ଲୋକଙ୍କ ଲାଗି ସରକାରୀ ହେଉଥିବା ସ୍ଥାନଗୁଡ଼ିକରେ କ'ଣ କେହି ବିଦ୍ଵାନ ଉତ୍ଥାପି ହୋଇନାହାନ୍ତି ? କୌଣସି ଉଚ୍ଚପଦସ୍ଥ କର୍ମଚାରୀ ବାହାର ନାହାନ୍ତି ? ସେମାନେ କ'ଣ କେହି ସୂଚୁରୁରୂପେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିପାରୁ ନାହାନ୍ତି ?? ତା'ଛଡ଼ା ଯେତେ ସଂଖ୍ୟାରେ ସ୍ଥାନ ସରକାରୀ ବିଭିନ୍ନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପଢୁଆ ଜାତି ପାଇଁ କରାଯାଇଛି, ତାହା କ'ଣ ସବୁଠି ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇଯାଉଛି ? ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନରେ ପଢୁଆ ଜାତି ପାଇଁ ସଂରକ୍ଷିତ ହେଉଥିବା ସ୍ଥାନ କ'ଣ ସବୁ ଭର୍ତ୍ତିହୋଇ ପାରୁଛି ? ସାଧାରଣ ସ୍କୁଲ ଗ୍ରନ୍ଥରେ ସେମାନଙ୍କୁ ଏବେ ମିଳୁଥିବା ସୁବିଧାର କ'ଣ ସେମାନେ ସମ୍ବୁଧିଯୋଗ କରୁଛନ୍ତି ?? ଯଦି ପ୍ରକୃତରେ ପଢୁଆ ଜାତି ପାଇଁ ଥିବା ସ୍ଥାନ

ସରକ୍ଷଣ ନୀତିରେ କମ୍ ମେଧାବୀ ଗୁପ୍ତଗୁପ୍ତୀ ଶୁଳିକ ପାଇପାରୁଛନ୍ତି, ତାହାର ଇଞ୍ଜିନିୟର ହୋଇପାରୁଛନ୍ତି, ତେବେ କ'ଣ ବେସରକାରୀ ମେଡ଼ିକାଲ ଓ ଇଞ୍ଜିନିୟର କଲେଜରେ ମୋଟା ସୁଦ୍ଧା ଦେଇ ଉଚ୍ଚଜାତିର କମ୍ ମେଧାବୀ ଗୁପ୍ତଗୁପ୍ତୀ ଡ଼ଗ୍ରୀ ହାସଲ କରୁନାହାନ୍ତି ??

ସେମାନେ ଏପରି କରୁଛନ୍ତି । ଏହା ଆମେ ସମସ୍ତେ ଜାଣୁଛେ, କିନ୍ତୁ ସେ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିବାର ଶକ୍ତି ବୋଧହୁଏ ଏବେ କ୍ଷୀଣ ହୋଇ ଆସୁଛି । ପଛୁଆ ଜାତି ପାଇଁ ରହୁଥିବା ସ୍ଥାନ ସରକ୍ଷଣ ଯୋଗୁଁ ଯେ ତାହା ଚିକିତ୍ସା, ଇଞ୍ଜିନିୟରୀ ସେବା ମଧ୍ୟ ନଷ୍ଟ ହୋଇଗଲା ଏହା ଭାବିବା ଭୁଲହେବ । ଉଚ୍ଚବର୍ଣ୍ଣର ଲୋକେ ଶତାବ୍ଦୀ ଶତାବ୍ଦୀ ଧରି ଉଚ୍ଚସ୍ତରରେ ନିଜର ମତି ଜାହର କରି ଆସିଛନ୍ତି । ଜାତି, ବର୍ଣ୍ଣ ଭେଦ ପୃଷ୍ଠିକରି ସମାଜର ଏକ ମୁଖ୍ୟ ଅଙ୍ଗକୁ ପଛରେ ପକାଇ ଆସିଛନ୍ତି । ମାତ୍ର ୩୮ ବର୍ଷ ହେଲା ସେମାନଙ୍କ ଲାଗି କିଛି ସରକାରୀଭାବେ କରାଯାଇଛି । ମହାତ୍ମାଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱ ଓ ପ୍ରୋତ୍ସାହନରେ ଦ୍ଵିତୀୟ ସେବା ଯେପରି କଂଗ୍ରେସର ଏକ ମୁଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟଥିଲା, ଏବେ ତାହା କଂଗ୍ରେସର ଆଉ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ହୋଇନାହିଁ । ତାହା ସରକାରୀ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ହୋଇଗଲାଣି । ଫଳରେ ସାମାଜିକ ସ୍ତରରେ ଯେଉଁ ଆନ୍ଦୋଳନ ସ୍ଵଳିଖ-ପଚ୍ଚିଶ ବର୍ଷ ତଳେ ଫଲ୍‌ଗୁ ସଦୃଶ ପ୍ରବାହିତ ହେଉଥିଲା, ତାହା ଏବେ ଶୁଷ୍କ ହୋଇଯାଇଛି ।

ତେବେ ପ୍ରଶ୍ନ ହେଉଛି, ସ୍ଥାନ ସରକ୍ଷଣ ନେଇ କିଛି ସମସ୍ୟା ଅଛି ନା ନାହିଁ । ଆମମତରେ ସ୍ଥାନ ସଂରକ୍ଷଣ ନୀତି ନେଇ ଅନେକ ସମସ୍ୟା ଅଛି । ପ୍ରଥମ ସମସ୍ୟା ହେଉଛି, ଗତ ୩୮ ବର୍ଷର ସ୍ଥାନ ସଂରକ୍ଷଣ ନୀତି ଫଳରେ ପଛୁଆ ଜାତିର ସଂଖ୍ୟାଧିକ ଲୋକ ଉପକୃତ ହେଇଛନ୍ତି କି ? ଯଦି ଏହି ପଛୁଆ ଜାତିର କୌଣସି ଲୋକ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷିତ ହୋଇ ସମାଜରେ ଉଚ୍ଚ ଆସନ ପାଇବ, ତେବେ ପ୍ରଥମ କରି ସେ ପ୍ରାଇମେରୀ ସ୍କୁଲରେ ଠିକ ଭାବରେ ପଠାପଢ଼ି ଉଠିଥାନ୍ତୁ ହେବା ଦରକାର । ହାଇସ୍କୁଲ ପରୀକ୍ଷାରେ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହେବାପରେ ଯାଇ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ସ୍ତରରେ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ବୈଷୟିକ ଶିକ୍ଷାସ୍ତରରେ ସରକାରୀ ସୁବିଧା ସେ ହାସଲ କରିପାରେ । କିନ୍ତୁ ଗ୍ରାମରେ ରହୁଥିବା ଅସଂଖ୍ୟ ନରନାରୀ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦିନ ହାଡ଼ଭଙ୍ଗା ଖଟଣୀ ଟିକି ଯେଉଁମାନେ ନିଜର ଗୁଜରାଟ ମେଣ୍ଟାଉଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ବାସ୍ତବରେ କେତେଜଣ ନିଜର ସନ୍ତାନ ସନ୍ତତିଙ୍କୁ ପ୍ରାଇମେରୀ ସ୍କୁଲକୁ ପଠାଉଛନ୍ତି ? କେତେଜଣ ସେମାନଙ୍କୁ ହାଇସ୍କୁଲକୁ ପଠାଉଛନ୍ତି ? ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ କମ୍ପା ଉଚ୍ଚ ଶିକ୍ଷା ତ ଅନେକ ଦୂରରେ ।

ଦେଶରେ ପ୍ରାଥମିକ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଗୁଡ଼ିକର ଅବସ୍ଥା ଯାହା — ତାହା ସମସ୍ତେ ଜାଣନ୍ତି । ଅର୍ଜାଧିକ ପ୍ରାକ୍ମେଷ ସ୍କୁଲର ପକ୍ଷାନ୍ତ ଗୁଡ଼ିକ ନାହିଁ । ଅଧିକାଂଶ ସ୍କୁଲରେ ଜଣେ ମାତ୍ର ଶିକ୍ଷକ କାର୍ଯ୍ୟ ପରିଚାଳନା କରୁଛନ୍ତି । ଗରିବ ପିତାମାତା ମଧ୍ୟ ନିଜ ଶ୍ରେଣୀଗାର ବଢ଼ାଇବା ପାଇଁ, ଟ୍ରେଟମିଲକୁ କି ମରେ ଲଗାଇବା ପାଇଁ ବେଶ୍ ଧ୍ୟାନ ଦିଅନ୍ତି । ସ୍କୁଲ ପାଠପଢ଼ା ପ୍ରତି ଅଧିକ ଧ୍ୟାନ ଦିଅନ୍ତି ନାହିଁ । ଏକରେ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ପ୍ରାଥମିକ ସ୍କୁଲ ଅଭାବ, ଶିକ୍ଷକର ଅଭାବ ରହୁଛି । କିନ୍ତୁ ଗରିବ ପିତାମାତାଙ୍କ ଅର୍ଥନୈତିକ ଦୁର୍ଗତି କୋମଳମତ ଶିଶୁଙ୍କୁ କାମକରି ଉପାର୍ଜନ କରିବା ପାଇଁ ବାଧ୍ୟ କରି ଦେଉଛି । ଏପରି ପରିସ୍ଥିତିରୁ ମୁକୁଳି କେତେଜଣ ବା ପ୍ରକୃତରେ ଉପରକୁ ଉଠୁଛନ୍ତି, ତାହା ଅନୁଧ୍ୟାନର ବିଷୟ ।

ଏହି ପଛୁଆ ଶ୍ରେଣୀର ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ଚିନ୍ତା ନକରି କେବଳ ସ୍କୁଲ, କଲେଜ ଏବଂ ଶ୍ରେଣୀ ଶେଷରେ ସ୍ଥାନ ସଂରକ୍ଷଣ କରି ଦେଲେ ଯେ ସେମାନଙ୍କର ଉନ୍ନତି ହୋଇଯିବ ତାହା ଭାବିବା ନିରର୍ଥକ । ପଛୁଆ ଜାତିର ଲୋକମାନଙ୍କ ଅର୍ଥନୈତିକ ଉନ୍ନତି ଗତ ୩୮ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ବିଶେଷ ମନ୍ତ୍ରର ଗତିରେ ଚାଲିଛି । ଏହା ଗୋଟିଏ ଦେଶ କିମ୍ବା ଅଗୋଟିଏ ଦେଶ, ଏଥିପ୍ରତି ବିଶେଷ ଧ୍ୟାନ ମୁନରୁ ଦିଆଯାଇ ନାହିଁ । ସ୍ୱଚ୍ଛଳ ପରିବାରର ପିଲା ଯେପରି ନିର୍ଦ୍ଦୁହରେ ସ୍କୁଲକୁ ଯାଇପାରୁଛି, ପାଠ ପଢ଼ିପାରୁଛି, ସେହିପରି ପଛୁଆ ଜାତିର ପିଲାଙ୍କୁ ଯଦି ସ୍କୁଲକୁ ଆକୃଷ୍ଟ କରାଯାଇପାରିବ, ସେମାନଙ୍କୁ ଶିକ୍ଷାପ୍ରଦାନ କରାଯାଇପାରିବ, ତେବେ ସ୍ଥାନ ସଂରକ୍ଷଣର କିଛି ସଦୃଶଯୋଗ ହୋଇପାରିବ ।

ଶିକ୍ଷାବିଭାଗର ମୋଟ ଖର୍ଚ୍ଚ ଅଟକଳର ଅଧିକ ଭାଗ ଯଦି ପ୍ରାକ୍ମେଷ ସ୍ତରରେ ବିନିଯୋଗ କରାଯାଇପାରିବ; ତେବେ ଦେଶର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗ୍ରାମରେ ପଛୁଆ ଜାତିର ପିଲାମାନଙ୍କୁ ସମାନ ସୁବିଧା ଓ ସୁଯୋଗ ଦିଆଯାଇ ପାରିବ । ସରକାରୀ ଭାବେ ଯେତେଗୁଡ଼ିଏ ପ୍ରାକ୍ମେଷ ଓ ମଧ୍ୟମ ସ୍କୁଲ ଚାଲିଛି, ସେଥିରେ ମାଗଣା ପୋଷାକ, ମାଗଣା ମଧ୍ୟାହ୍ନ ଭୋଜନ ଓ ପୁସ୍ତକ ଯୋଗାଇଦେଲେ ପଛୁଆ ଜାତିର ଅଭିଭାବକମାନଙ୍କ ଉପରେ ପଡ଼ୁଥିବା ଗୁପ୍ତ ଅନେକ ପରିମାଣରେ ଲାଭ ହୋଇ ପାରିବ । ପିଲାଙ୍କୁ ପାଠ ପଢ଼ାଇବା ପାଇଁ ତାଙ୍କ ଉପରେ ବିଶେଷ ଗୁପ୍ତ ପଡ଼ନ୍ତା ନାହିଁ । ତା'ଛଡ଼ା ହାଇସ୍କୁଲ ସ୍ତରରେ ମଧ୍ୟ ହଷ୍ଟେଲ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ଗୁଡ଼ିକ କଲେ, ଶିକ୍ଷାୟତନର ପରିବେଷ୍ଟନରେ ସେମାନଙ୍କୁ ଉଚିତ ଶିକ୍ଷାଲାଭ କରିବାର ପରିବେଶ ମିଳିପାରିବ ।

ଏହା ସତ୍ୟ ଯେ ସ୍ଥାନ ସଂରକ୍ଷଣ ନୀତି ସାମାଜିକ ବୈଷମ୍ୟ ଦୂର କରିବା ଲାଗି ଏକମାତ୍ର କିମ୍ବା ସର୍ବୋତ୍କୃଷ୍ଟ ପଦ୍ଧତି ନୁହେଁ । ଏହା ଏକ ଶକ୍ତି ଜନପ୍ରିୟ

ଉପାୟ ଯାହାକି ଅର୍ଥନୈତିକ ଓ ସାମାଜିକ ସମତା ଆଣିବାରେ ଏକ ଚିତ ଶୀଘ୍ର ପ୍ରଦାନ କରିପାରେ । ଦୁଃଖ ଓ ପରିତାପର ବିଷୟ ଏହି ଯେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ରାଜନୈତିକ ଦଳ ଏହି ସ୍ଥାନ ଫରଷଣ ଉପରେ ହିଁ ନିଜର ଦୃଷ୍ଟି ନିବଦ୍ଧ ରଖିଛନ୍ତି । ତାହା ଫଳରେ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ ଉପରେ ବିଶେଷ ଧ୍ୟାନ ଦିଆଯାଇ ପାରୁନାହିଁ, ଅର୍ଥନୈତିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ଯାଉନାହିଁ । କେବଳ ଯେ ହରିଜନ ଓ ଆଦିବାସୀମାନେ ପଛୁଆ ଓ ଦୁର୍ବଳ ତା' ନୁହେଁ, ଏ ସମାଜରେ ଆହୁରି ଅନେକ ଦାରିଦ୍ର୍ୟର କଷାଘାତ ସହୁଛନ୍ତି ।

ଜାତି ପ୍ରଥା ଅନୁସାରେ ଅର୍ଥନୈତିକ ଅବସ୍ଥାକୁ ଆଉ ମାପରୂପ କରିଗଲେ ନିଶ୍ଚୟ ଅନ୍ୟାୟ ହେବ—ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ପରିବର୍ତ୍ତିତ ପରିସ୍ଥିତିରେ ବିଭିନ୍ନ ରାଜନୈତିକ ଦଳ ନିଜର ମତବ୍ୟକ୍ତ କରିବା ଉଚିତ ହେବ । ଶାସକ ଦଳ ନିଜର ମତପ୍ରଦାନ କରିସାରିବା ପରେ ଯାଇ ବିରୋଧୀ ଦଳ ମତ ପ୍ରକାଶ କରିବା ସବୁବେଳେ ଏକ ପ୍ରଥା ହୋଇଆସିଛି । କଂଗ୍ରେସ ଦଳର ମତ ବା କାର୍ଯ୍ୟକୁ ଅପେକ୍ଷା ନକରି ଜନତା ଦଳ ନିଜର ଅଭିମତ ପ୍ରକାଶ କରିବା ଦରକାର । ସି.ପି.ଏମ୍, ବି.ଜେ.ପି ମଧ୍ୟ ନିଜର ମତ ସ୍ପଷ୍ଟ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ସ୍ଥାନ ଫରଷଣ ବିଷୟରେ କେବଳ ନୁହେଁ, ଦୁର୍ବଳ ଓ ପଛୁଆ ଜାତିର ଉନ୍ନତ ବିଧାନ ଲାଗି ସେମାନଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ କ'ଣ ତାହା ମଧ୍ୟ ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଯିବା ଦରକାର । ୩୮ ବର୍ଷ ତଳେ ଯେଉଁମାନେ ପଛୁଆ ଜାତି ଭାବେ ଗଣା ହେଉଥିଲେ, ଅଛୁଆଁ ଥିଲେ, ଏବେ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅନେକେ ଆର୍ଥିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବେଶ ସୁଚ୍ଛଳ ହେଲେଣି । ଜଳସେଚନ ପାଇଁ ହେଉ କିମ୍ବା ଛୁଆଁ-ଅଛୁଆଁ ଭେଦଭାବ ଉଠିଯିବା ଯୋଗୁ ହେଉ, ସେମାନେ ସମାଜରେ ଉଚ୍ଚ ସ୍ଥାନ ହାସଲ କଲେଣି । କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ସ୍ଥାନ ଫରଷଣ ପାଇଁ ଯୁକ୍ତ ବାଢ଼ୁଛନ୍ତି । ଆର୍ଥିକ ଦୂରବସ୍ଥା ଦେଇ ଗତି କରୁଥିବା ଲୋକଙ୍କ ପାଇଁ ସେମାନେ ବାସ୍ତବରେ ଲଢ଼ାଇ ନକରି ନିଜ ପାଇଁ ହିଁ କରୁଛନ୍ତି । ଏହାହିଁ ହୋଇଛି ଆଜି ମୁଖ୍ୟ ସମସ୍ୟା ।

ଆର୍ଥିକ ସ୍ଥିତିକୁ ସ୍ଥାନ ଫରଷଣର ଯଦି ମାପକାଠି ଧରାଯାଏ, ତେବେ କି ପ୍ରକାରରେ ତାହା ନିଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯିବ, ସେ ବିଷୟରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ମତ ପ୍ରକାଶ ପାଉନାହିଁ । ଜନଗଣନା ସମୟରେ ଜାତି ପ୍ରଥା ଅନୁସାରେ ଶିକ୍ଷାଗତ ଯୋଗ୍ୟତା, ବୃତ୍ତି, ଆୟ ସମ୍ପତ୍ତି ସମ୍ପର୍କରେ କୌଣସି ତଥ୍ୟ ସରକାର ଫଗ୍ରହ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଏ ରିପୋର୍ଟ ଫଗ୍ରହ କଲେ କେଉଁ ଜାତିର ଆର୍ଥିକ ସ୍ଥିତି ଦୁର୍ବଳ ତାହା ସ୍ଥିର କରାଯାଇପାରିବ ବୋଲି କେତେକ ମତ ଦେଉଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ମୋର ମତ ହେଉଛି ଜନଗଣନା ସମୟରେ ଏହି ତଥ୍ୟ ଫଗ୍ରହ କରାଯାଇପାରେ । ତାହାକୁ

ରାଜସ୍ୱ ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ଅନୁସନ୍ଧାନ କରି କିଏ ପ୍ରକୃତରେ ଦୁର୍ଘଳ ତାହା ଛିର କରିବାକୁ ହେବ । କିନ୍ତୁ ଜାତିକୁ ମୂଳ ବୋଲି ଧରି ବସିଲେ ସାମାଜିକ ସମତା ଅଣାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ଅର୍ଥନୈତିକ ସମତା ଆଣିବା ସହଜ ସାମାଜିକ ସମତା ଆଣିବାକୁ ହେଲେ ଜାତି ବର୍ଣ୍ଣକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ହେଉଥିବା ସ୍ଥାନ ସରକ୍ଷଣ ନୀତିକୁ ଦୂର କରିବାକୁ ହେବ । ସାମାଜିକ ଓ ଅର୍ଥନୈତିକ ସ୍ଥିତିକୁ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଦେବାକୁ ହେବ ।

ଗୁଳିଗଟର ସ୍ଥାନ ସରକ୍ଷଣ-ବିଦ୍ୱେଷୀ ଆନ୍ଦୋଳନ ପ୍ରଶମିତ ହେବା ଦୂରେ ଥାଉ, ଦିନକୁ ଦିନ ତା'ର ଲୋଲିହାନ ଶିଖା ସମଗ୍ର ଦେଶରେ ବିସ୍ତାର ଲାଭ କରିବାରେ ଲାଗିଛି । ସେ ଆନ୍ଦୋଳନ କେବଳ ଯେ ଶିକ୍ଷିତ ହିନ୍ଦୁ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଓ ପଢୁଆ ଜାତି ମଧ୍ୟରେ ସୀମାବଦ୍ଧ ରହିଛି, ତା' ନୁହେଁ । ତାହା ବାସ୍ତବରେ ଅନେକାଂଶରେ ସାମ୍ପ୍ରଦାୟିକ ରୂପ ମଧ୍ୟ ଧାରଣ କରିସାରିଲାଣି ବୋଲି କେତେକ ମତପ୍ରକାଶ କରୁଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଅନେକଙ୍କ ମତରେ ଗୁଳିଗଟ ଆନ୍ଦୋଳନ ପଛରେ ଅର୍ଥନୈତିକ ବିଭେଦ ହିଁ ମୁଖ୍ୟ ବୋଲି ମତପ୍ରକାଶ ପାଉଛି । ଗତ କେତେବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଗୁଳିଗଟରେ ବିପୁଳ ଅର୍ଥନୈତିକ ପ୍ରଗତି ଘଟୁଥିବା ଯୋଗୁଁ ଅନେକ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ହଠାତ୍ ବିଭିନ୍ନାଳୀ ହୋଇଯାଇଛନ୍ତି । ଯାହା ଫଳରେ କି ସାମାଜିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଅନେକ ପରିମାଣରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟୁଛି ଏବଂ ତାହାକୁ ରକ୍ଷଣଶୀଳ ଗୋଷ୍ଠୀ ସହ୍ୟ କରିପାରୁ ନାହାନ୍ତି କି ହଠାତ୍ ଧନ ହୋଇଯାଇଥିବା ସମ୍ପ୍ରଦାୟ-ଗୁଡ଼ିକ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ସାମାଜିକ ସ୍ଥିତି ସହଜ ଖାପ ଖୁଅଇ ପାରୁନାହାନ୍ତି ।

ଅନୁସନ୍ଧାନରୁ ଜଣାଯାଇଛି ଯେ, ଅନେକ ଦିନ ଧରି ସମାଜରେ ଉଚ୍ଚ ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରି ଆସିଥିବା ବିଭିନ୍ନ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ମଧ୍ୟରେ ପୁର୍ବରୁ ବିଭେଦ ରହି ଆସିଛି । ଏ ପ୍ରକାରର ବିଭେଦ ଯେ ଅନ୍ୟ ପ୍ରଦେଶଗୁଡ଼ିକରେ ନାହିଁ, ତା' ନୁହେଁ । ଏ ପ୍ରକାରର ଅର୍ଥନୈତିକ ଉନ୍ନତି, ସାମାଜିକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଓ ବିଭିନ୍ନ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ଆର୍ଥିକ ବିକାଶ କିମ୍ବା ଅବନତି ଭାରତର ଯୋଜନାଭିତ୍ତିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଫଳରେ ଅନ୍ୟ ପ୍ରଦେଶରେ ମଧ୍ୟ ଘଟିଛି । ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠେ, ଗୁଳିଗଟରେ ଏହାର ପ୍ରକୋପ କାହିଁକି ? ଏ ପ୍ରକାରର ହିଂସାକାଣ୍ଡ, ମହାଘାତ, କର୍ତ୍ତୃତକ କିମ୍ବା ଆତ୍ମପ୍ରଦେଶରେ ଘଟୁନାହିଁ କାହିଁକି ? ଗୁଳିଗଟ ଭଳି ଏକ ଶାନ୍ତିକାମୀ ପ୍ରଦେଶରେ କାହିଁକି ବାରମ୍ବାର ସଂରକ୍ଷଣ ନୀତି ନେଇ ଏତେଥର ହିଂସାକାଣ୍ଡ ଘଟି ଚାଲିଛି ? ଜାତି-ପ୍ରଥା ବିରୁଦ୍ଧରେ ଯେଉଁ ପ୍ରଦେଶରୁ ପ୍ରଥମେ ସ୍ୱର ଉଠିଥିଲା, ସେ ପ୍ରଦେଶରେ ସେହି ଜାତିବାଦକୁ ନେଇ ଏତେ ସଂଘର୍ଷ କାହିଁକି ?

ଏହି ପଛରେ ଯେ ଗୁଳିଗୁଟି ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ସାମାଜିକ ଓ ଅର୍ଥନୈତିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଦାୟୀ ଏଥିରେ ଦ୍ଵିମତ ନାହିଁ । ବାସ୍ତବରେ ଗୁଳିଗୁଟିରେ ଘଟୁଥିବା ହିଂସାକାଣ୍ଡ ଜାତି ପ୍ରଥା ଯୋଗୁଁ ଘଟୁନାହିଁ କି ତାହା ଜାତିଆଣ ସଂଘର୍ଷ ନୁହେଁ । ଏହା ବରଂ ବିଭିନ୍ନ ଅର୍ଥନୈତିକ ସ୍ତରରେ ପଡ଼ି ରହିଥିବା ଗୋଷ୍ଠୀ ବା ଶ୍ରେଣୀ ସଂଘର୍ଷ । ଏହା ସତ୍ୟ ଯେ ଭାରତର ଅନ୍ୟ ପ୍ରଦେଶମାନଙ୍କ ଭଳି ଗୁଳିଗୁଟିରେ ମଧ୍ୟ ବିଭିନ୍ନ ଗୋଷ୍ଠୀର ଆର୍ଥିକ ସ୍ଥିତି ତା'ର ଜାତି ଉପରେ ହିଁ ନିର୍ଭରଶୀଳ ହୋଇରହିଛି । ବନିଆ, ବ୍ରାହ୍ମଣ ଏବଂ ପଟ୍ଟିଦାରମାନେ ସମାଜରେ ଉଚ୍ଚସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରି ଆସିଛନ୍ତି ଏବଂ ଗୁଳିଗୁଟି ସମାଜରେ ଏମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ପ୍ରାୟ ଶତକଡ଼ା ୨୭ ଭାଗ । ହରିଜନ ଓ ଆଦିବାସୀ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ଲୋକେ ସମାଜର ନିମ୍ନସ୍ତରରେ ପଡ଼ି ରହିଛନ୍ତି ଏବଂ ଏମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ପ୍ରାୟ ଶତକଡ଼ା ୨୯ ଭାଗ । ଅର୍ଥନୈତିକ ଓ ସାମାଜିକ ସ୍ତରରେ ପଛରେ ପଡ଼ି ରହିଥିବା କେତେକ ଜାତିର ଲୋକେ ସମସ୍ତ ଗୁଳିଗୁଟି ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ମୋଟ ଶତକଡ଼ା ୩୫ ଭାଗ ବୋଲି ଜଣା ଯାଇଛି ।

ଗୁଳିଗୁଟିରେ ବାସ୍ତବରେ ବ୍ରାହ୍ମଣମାନେ ସମାଜରେ ଶୀର୍ଷସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରି ନାହାନ୍ତି । ସେମାନେ ସାମାଜିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ବନିଆ, ପଟ୍ଟିଦାର ଓ ପଟେଲ ମାନଙ୍କ ସହ ଗଣ୍ୟ ହୁଅନ୍ତି । ଏହି ତିନୋଟି ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ବାଛ-ବିଚାର ମଧ୍ୟ ନାହିଁ । ଅନେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବ୍ରାହ୍ମଣମାନଙ୍କ ଠାରୁ ବନିଆମାନଙ୍କୁ ସାମାଜିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଉଚ୍ଚ ସ୍ଥାନ ଦିଆଯାଇଥାଏ । ଗୁଳିଗୁଟି ଲୋକକଥାରେ ଅନେକ ବନିଆ ଚରିତ୍ର ହିଁ ଅଧିକ ଚତୁର, ସାହସୀ ଓ ଯୁଦ୍ଧଶୈଳୀ ବୋଲି ଚିତ୍ରିତ ହୋଇଛି । ବନିଆମାନେ ଯାହା ଆଜି ଚିନ୍ତା କରନ୍ତି, ବ୍ରାହ୍ମଣମାନେ ତା'ର ଅନେକ ଡେରିରେ ତର୍କମା କରନ୍ତି ବୋଲି ଲୋକ ମୁଖରେ ଗୁଳିଗୁଟିରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୁଏ ।

ପଟ୍ଟିଦାରମାନେ ମୁଖ୍ୟତଃ ଗୁଣି ଶ୍ରେଣୀର ଲୋକ । ସେମାନେ ବ୍ୟବସାୟ ବାଣିଜ୍ୟରେ ମଧ୍ୟ ଦକ୍ଷ । ଏମାନେ ମହାସାଗରୀଙ୍କ ସ୍ଵାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନର ପୁରୋଦ୍ଧାତା ଥିଲେ । ଏମାନେ ଯଦିଓ ଗୁଳିଗୁଟି ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ଶତକଡ଼ା ୨୦ ଭାଗ, ଏହି ପଟ୍ଟିଦାର ଏବଂ ପଟେଲମାନେ ଅଧିକାଂଶ ସମୟରେ ଗୁଳିଗୁଟି ଓ ସାମାଜିକ ସ୍ତରରେ ଅଧିକ କ୍ଷମତାଶାଳୀ ରହି ଆସିଛନ୍ତି । ଗତ ତିନି ଦଶନ୍ଧି ଧରି ଏହିମାନଙ୍କର ଶାସନ ଚାଲି ଆସିଥିଲା । ଏମାନଙ୍କର ଶକ୍ତି ଓ ପ୍ରଭାବ ସେମାନଙ୍କ ଗୁଣ ଏବଂ ସମବାୟ ଆନ୍ଦୋଳନରୁ ହିଁ ତାଙ୍କୁ ମିଳିଥିଲା ।

ଗୁଳିଶ୍ଵରରେ ଶକ୍ତିୟ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଏମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଦୂର ତଳେ ବୋଲି ଗଣା ଯାଆନ୍ତି । ଶକ୍ତିୟମାନଙ୍କ ତଳକୁ ବାଲିଆ, ଘାଡ଼ିଆ, ଘଡ଼ିଆ, ଗୋହଳ, ମହାଦାସ ଏବଂ ଠାକୁରମାନେ ପଛୁଆ ଜାତି ଭାବରେ ଗଣ୍ୟ ହୁଅନ୍ତି । ଏମାନେ ନା ଅନୁସୂଚିତ ଜାତିରେ ଯାଆନ୍ତି ନା ମଧ୍ୟବିତ୍ତ ଶ୍ରେଣୀରେ ଗଣା ହୁଅନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଗତ କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଏମାନଙ୍କର ଅର୍ଥନୈତିକ ପ୍ରଗତି ହୋଇଛି । ହରିଜନ ଆଦିବାସୀମାନଙ୍କ ଲାଗି ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟକ ସ୍ଥାନସଂରକ୍ଷଣ କରାଗଲେ, ଏହି ଶ୍ରେଣୀର ଲୋକମାନେ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟାରେ ଶିକ୍ଷା ହେଉଛନ୍ତି । କାରଣ ଏମାନେ ମଧ୍ୟବିତ୍ତ ଶ୍ରେଣୀର ଲୋକଙ୍କ ସହ ପ୍ରତିଯୋଗିତା କରି ପାରୁନାହାନ୍ତି । ଏହିମାନଙ୍କ ଆଶା ଆକାଂକ୍ଷା ପୂରଣ ଦିଗରେ ସ୍ଥାନ ସଂରକ୍ଷଣ ନୀତି ଅନୁସାରେ ହେଉଥିବାରୁ, ଏହିମାନେ ହିଁ ଆନ୍ଦୋଳନ କରୁଛନ୍ତି । ସଂଘର୍ଷ କରୁଛନ୍ତି । ଏହି ସମ୍ପ୍ରଦାୟଗୁଡ଼ିକର ଗତ ଦୁଇ ଦଶନ୍ଧି ଧରି ଅର୍ଥନୈତିକ ପ୍ରଗତି ଫଳରେ ସାମାଜିକ ଅଭିପ୍ରାୟ ମଧ୍ୟ ଜାତ ହୋଇଛି । ଅର୍ଥନୈତିକ ବିକାଶ ଘଟୁଥିବା ବେଳେ ସାମାଜିକ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ବଢ଼ାଇବାରେ ଏମାନେ ଲଜ୍ଜୁକ ହେବା ସ୍ଵାଭାବିକ ।

ଶ୍ରୀ ମାଧବ ସିଂହ ସୋଲଙ୍କୀ ଜଣେ ଶକ୍ତିୟ । ସେ ପ୍ରଥମେ ଏହି ସମ୍ପ୍ରଦାୟଗୁଡ଼ିକର ଆଶା ଆକାଂକ୍ଷା ବୃଦ୍ଧି କରାଇଥିଲେ । ଶ୍ରୀ ସୋଲଙ୍କୀଙ୍କର ରାଜନୈତିକ ପ୍ରଭାବ ଓ କ୍ଷମତା ବୃଦ୍ଧି ପାଇବା ଫଳରେ ପଟେଲ ଓ ବନିଆମାନଙ୍କର ଗାନ୍ଧିବାଦ ହେବା ସ୍ଵାଭାବିକ । ୧୯୮୦ ମସିହାରେ ଶ୍ରୀ ମାଧବ ସିଂହ ସୋଲଙ୍କୀ ଏବଂ ଶ୍ରୀ ଜିନାଭାଇ ଦରଜା ଏକ ସଫଳ ଗୋଷ୍ଠୀ ଗଠନ କରି ରାଜନୈତିକ କ୍ଷମତା ଅଧିକାର କରିଥିଲେ । ଏମାନଙ୍କ ମିଶ୍ରଣ ଫଳରେ ଶକ୍ତିୟ, ହରିଜନ, ଆହ୍ମେର ଏବଂ ମୁସଲମାନ ଗୋଷ୍ଠୀ ଏକାଠି ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ । ମଧ୍ୟବିତ୍ତ ଶ୍ରେଣୀର ବ୍ରାହ୍ମଣ, ବନିଆ ପଟେଲମାନେ ଏହି ସଂରକ୍ଷଣ ନୀତି ଫଳରେ ଶିକ୍ଷା ହେଉଥିବେ ନିଶ୍ଚୟ । ତା'ଛଡ଼ା ରାଜନୈତିକ ମତଭେଦ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସୋଲଙ୍କୀ ସରକାରଙ୍କ ପ୍ରତି ଏହି ସମ୍ପ୍ରଦାୟଗୁଡ଼ିକର ମନୋଭାବ ଡାକ୍ତର ହେବା ସ୍ଵାଭାବିକ ଥିଲା ।

ଏଥିପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ନ ଦେଇ ସୋଲଙ୍କୀ ସରକାର ରାଜନୈତିକ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସାଧନ ଲାଗି ଶକ୍ତିୟ, ହରିଜନ, ଆହ୍ମେର ଓ ମୁସଲମାନ ଗୋଷ୍ଠୀକୁ ନେଇ ଚାଲିଲେ । ଏମାନଙ୍କ ସହ ବକ୍ସି ସମ୍ପ୍ରଦାୟକୁ ମଧ୍ୟ ସଙ୍ଗରେ ନେଲେ । ଏହା ଯେ ସେ ରାଜନୈତିକ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ରଖି କରିଛନ୍ତି, ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ପଟେଲମାନଙ୍କର ପ୍ରଭାବରୁ ଗୁଳିଶ୍ଵରକୁ ମୁକ୍ତ କରିବା ଲାଗି ଯେବେ ଠାରୁ ସୋଲଙ୍କୀ ଏ ପଦକ୍ଷେପ ନେଇଛନ୍ତି, ସେହିନ ଠାରୁ ବାସ୍ତବରେ ଜାତି-ଜାତି

ମଧ୍ୟରେ ବିଭେଦର ସୂକ୍ଷ୍ମପାତ ହୋଇଛି ବୋଲି କହିବାକୁ ହେବ । ସୋଲଙ୍କୀଙ୍କ ଗୋଷ୍ଠୀ କ୍ଷମତାସୀନ ହୋଇଯିବା ପରେ ଗୁଜରାଟର ମଧ୍ୟବିତ୍ତ ଶ୍ରେଣୀ ଅପଦସ୍ତ ଏବଂ ଅପମାନିତ ବୋଧ କରୁଛନ୍ତି । ସେଥିପାଇଁ ସେମାନେ ସୋଲଙ୍କୀଙ୍କୁ ଦାୟୀ କରିବା ପ୍ରାରମ୍ଭ କଲେ ।

କେନ୍ଦ୍ର ସ୍ତରରୁ ବିଭାଗ ମନ୍ତ୍ରୀ ଥିବାବେଳେ ଶ୍ରୀ ଏସ୍. ବି ରତନ ଅନୁମୋଦିତ ଯାଇଥିଲେ । ସେ ସ୍ପଷ୍ଟଭାବେ ସେଠାରେ କହିଥିଲେ ଯେ ଗୁଜରାଟ ସରକାର ପୂର୍ବର ସ୍ଥାନ ସଂରକ୍ଷଣ ମାତ୍ରକୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ନକରି ସ୍ଥିତିବାସୀ ବଜାୟ ରଖୁ । ଏହା ଫଳରେ ଗୁଜରାଟ ସରକାର ଯେଉଁ ଶତକଡ଼ା ୧୮ ଭାଗ ଅଧିକ ସ୍ଥାନ ସଂରକ୍ଷଣ କରିଛନ୍ତି, ତାହା ମୁଲତଃ ରହିଲା । ଏହାସତ୍ତ୍ୱେ ଆନ୍ଦୋଳନକାରୀଗଣ ଆନ୍ଦୋଳନ ପ୍ରତ୍ୟାହାର କଲେ ନାହିଁ କି ସରକାର ନିଜର ସ୍ପଷ୍ଟ ମତ ଜଣାଇଲେ ନାହିଁ । ଏହାସତ୍ତ୍ୱେ ଯେ ୧୯୭୮ ମସିହା ଠାରୁ ସେତେବେଳକାର ଜନତା ଦଳ ମନ୍ତ୍ରିମଣ୍ଡଳର ଶ୍ରୀ ବାବୁଭାଇ ପଟେଲ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଥିବାବେଳେ ସକୋଷ ଗୃହ, ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଓ କଲେଜମାନଙ୍କରେ ଶତକଡ଼ା ଦଶଭାଗ ଅଧିକ ସ୍ଥାନ ସଂରକ୍ଷଣ ପଛୁଆ ଜାତି ପାଇଁ ରଖାଯାଇଥିଲା । ଏହା ବକ୍ସି କମିଶନଙ୍କ ସୁପାରିଶ ମତେ କରାଯାଇଥିଲା ।

ଏହି ବକ୍ସି କମିଶନ ରିପୋର୍ଟକୁ ଅନୁଧ୍ୟାନ କରିବା ପାଇଁ ଶ୍ରୀ ସୋଲଙ୍କୀ ରାଣେ କମିଶନ ନିୟୁକ୍ତ କଲେ ଏବଂ ଏହି କମିଶନ ୧୯୮୩ରେ ଦେଇଥିବା ରିପୋର୍ଟରେ ଉଲ୍ଲେଖ କଲେ ଯେ, ପଛୁଆ ଜାତିର ଲୋକଙ୍କ ବିକାଶ ଲାଗି ଅଧିକ ଶତକଡ଼ା ୧୮ ଭାଗ ସ୍ଥାନ ସଂରକ୍ଷଣ ବଢ଼ୁ । ସେତେବେଳକୁ ଶତକଡ଼ା ୨୧ ଭାଗ ସ୍ଥାନ ସଂରକ୍ଷଣ ବଳବତ୍ତର ଥିଲା । ଏହା ଫଳରେ ଗୁଜରାଟରେ ସ୍ଥାନ ସଂରକ୍ଷଣ କୋଟା ଶତକଡ଼ା ୪୯ ଭାଗକୁ ନେଇଗଲା । ଶ୍ରୀ ସୋଲଙ୍କୀ ରାଣେ କମିଶନଙ୍କ ରିପୋର୍ଟକୁ ପାର୍ଲିମେଣ୍ଟ ନିର୍ବାଚନ ପରେ ଏବଂ ବିଧାନସଭା ନିର୍ବାଚନ ପୂର୍ବରୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବାକୁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଗ୍ରହଣ କରିନେଲେ । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟର ବିଷୟ ଏହି ଯେ ଏହା ବିରୁଦ୍ଧରେ କୌଣସି ବିରୋଧୀଦଳ ସ୍ୱର ଉତ୍ତୋଳନ କରିନଥିଲେ ।

ବିଧାନସଭା ନିର୍ବାଚନକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଏହା କରାଯାଇଥିଲା, ନିଶ୍ଚୟ । ଫେବୃଆରୀ ମାସରେ ଏହି ସ୍ଥାନ ସଂରକ୍ଷଣ ମାତ୍ର ବିରୁଦ୍ଧରେ ନବ ରଚନା ସମିତି ଗଠିତ ହେଲା ଏବଂ ସେମାନେ ଶତକଡ଼ା ୧୮ ଭାଗ ସଂରକ୍ଷଣ ମାତ୍ରକୁ ବାତିଲ କରିବା ପାଇଁ ଦାବୀ କଲେ । ଏହା ନ କଲେ, ପରୀକ୍ଷା ବର୍ଜନ ଏବଂ ୧୯୮୫ମାର୍ଚ୍ଚ ୧୮ରେ ଗୁଜରାଟ ବନ୍ଦ କରାଯିବ ବୋଲି ଘୋଷଣା ହେଲା । ସେହିଦିନ ଗୁଜରାଟ

ପୋଲିସ ବାହନରେ ବିଦ୍ରୋହ ହୋଇଯିବା ଫଳରେ ପରୀକ୍ଷା ତ ହେଲେ ନାହିଁ, ଗୁଜରାଟର ଅସୁବିଧାବାଦ, ବରୋଦା, ସୁରଟ, ମେହସନା, ନଦୀଆଦି ପ୍ରଭୃତି ଅଞ୍ଚଳରେ ବ୍ୟାପକ ହିଂସାକାଣ୍ଡ ଘଟିଥିଲା । ଏହା ଫଳରେ ପରୀକ୍ଷାକୁ ସଞ୍ଚାଳିତ ଆଗଲା ଏବଂ ରାଣେ କମିଶନଙ୍କ ସୁପାରିଶକୁ ଏକବର୍ଷ ପାଇଁ ସ୍ଥଗିତ ରଖିବାର ଘୋଷଣା କରାଗଲା । କିନ୍ତୁ ସରକାର ଏବଂ ନବ ରତନା ସମିତି ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ରୂପାମଣା ହୋଇପାରିଲା ନାହିଁ ।

ପରେ ଗୁଜରାଟ ହିଂସାକାଣ୍ଡ ତଦନ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ଗୁଜରାଟ ସରକାର ଘୋଷଣା କଲେ, କିନ୍ତୁ ତାକୁ ମଧ୍ୟ ଆନ୍ଦୋଳନକାରୀ ବିଶ୍ୱାସ କରୁନାହାନ୍ତି ବୋଲି ସୂଚିତ କରିଥିଲେ । ଏ ପ୍ରକାର ସନ୍ଦେହ ପଛରେ ଯେ ରାଜନୈତିକ ଅଭିପ୍ରାୟ ରହିଛି, ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ଏହି ସନ୍ଦେହର ଘନ ଆବରଣ ତଳେ ବାସ୍ତବରେ ଅର୍ଥନୈତିକ ସ୍ଥିତି ହିଁ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛି । ଗୁଜରାଟରେ ଜାତି ପ୍ରଥା ଲାଗି ଯେତେ ହିଂସାକାଣ୍ଡ ନ ଘଟୁଛି, ହିଂସାକାଣ୍ଡ ଘଟୁଛି ବେଶୀ ସ୍ଥଳବାଲ ଓ ନଥିଲ-ବାଲଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ । ଏହା ଶ୍ରେଣୀ ସଂଘର୍ଷ । ଗୁଜରାଟ ସରକାର ଏହି ଶ୍ରେଣୀ ସଂଘର୍ଷକୁ ଦୃଢ଼ୀଭୂତ କରି ଦେଇଛନ୍ତି । ଏହା ଫଳରେ ସ୍ଥାନ ସରକାର କୁଫଳ ବର୍ତ୍ତିମାନ ଆଲୋଚ୍ୟ ବିଷୟ ଭାବେ ଆମକୁ ବୋଧ ହେଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ଗୁଜରାଟରେ ତାହା ସମ୍ମାନର ପ୍ରଶ୍ନ ହୋଇଯାଇଛି ।

୧୯୮୫ ମସିହା ଜୁଲାଇ ୪ ତାରିଖରେ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଭବନ ପକ୍ଷରୁ ଏକ ପ୍ରେସ୍ ବିଜ୍ଞାପନ ପ୍ରକାଶ କରାଯାଇ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ରାଜୀବ ଗାନ୍ଧୀ ଓ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଜ୍ଞାନୀ ଜେଲ ସିଂହଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ପ୍ରକାରର ମତଭେଦ ନାହିଁ ବୋଲି କୁହାଯାଇଥିଲା । ଏପରି ଏକ ପ୍ରେସ୍ ବିଜ୍ଞାପନ ପ୍ରକାଶ ପାଇବା ପରେ ଉଭୟ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଓ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ପର୍କ ଅଧିକ ନିବିଡ଼ ହେବ ବୋଲି ଆଶା କରାଯାଉଥିଲା । ପୂର୍ବ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଓ ରାଷ୍ଟ୍ରପତିଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଯେପରି ମତ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଥିଲା ତାହା ଆଉ ଗୋପନୀୟ ହୋଇ ରହିନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ସେ ମତ ପାର୍ଥକ୍ୟ ସଫସାଧାରଣରେ ଏପରି ଆଲୋଚନାର ବିଷୟ ହୋଇନଥିଲା । ଏବେକାର ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଏବଂ ରାଷ୍ଟ୍ରପତିଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଉତ୍ତମ ସମ୍ପର୍କ ନାହିଁ ବୋଲି ସଫସାଧାରଣରେ ଆଲୋଚନା ହେଲା । ଗତ ଏପ୍ରିଲ ୩, ୧୯୮୭ରେ ନୂଆଦିଲ୍ଲୀରେ ଏ ସମ୍ପର୍କରେ ଅନେକ ଗୁଜବ ଶୁଣାଗଲା । ଏହାପରେ ବିଭିନ୍ନ ସମ୍ବାଦପତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ଏ ସମ୍ପର୍କରେ ସମ୍ବାଦ ପ୍ରକାଶିତ ହେଲା । କିନ୍ତୁ ସେ ଆଲୋଚନାକୁ ଗତ ଜୁଲାଇ ୪ରେ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଭବନରୁ ପ୍ରକାଶିତ ପ୍ରେସ୍ ବିଜ୍ଞାପନ ବନ୍ଦ କରି ଦେଇପାରି ନାହିଁ ।

ହନୁସ୍ଥାନ ଟାଇମସ୍ ପରି ସମ୍ବାଦପତ୍ର ୧୯୮୫ ମସିହା ଜୁଲାଇ ୨୫ ରେ ଲେଖିଲା ଯେ ପଞ୍ଜାବ ସଂସାନ୍ତରେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଓ ରାଷ୍ଟ୍ରପତିଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ମତ ପାର୍ଥକ୍ୟ ରହିଛି । ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ନୂଆଦିଲ୍ଲୀରେ ନଥିବା ଯୋଗୁଁ ଜୁଲାଇ ୨୩ ରେ ସହ ଲଙ୍ଗୁଡ଼ାଲ ଆସି ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଭେଟି ପାରିଲେ ଏବଂ ୨୪ ଜୁଲାଇରେ ଚୁକ୍ତିପତ୍ର ସ୍ୱାକ୍ଷରିତ ହୋଇଗଲା । ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଶ୍ରୀ ସିଂହ ପଞ୍ଜାବ ବିଷୟରେ ଅଧିକ ଧ୍ୟାନ ଦେବା ଆଲରେ ସରକାରୀ କାର୍ଯ୍ୟରେ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରନ୍ତି ବୋଲି ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ମତ । ଏହି କାରଣ ଯୋଗୁ ପଞ୍ଜାବ ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ନେଇ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଗାନ୍ଧୀ କୃପିତ ରାଷ୍ଟ୍ରପତିଙ୍କୁ କିଛି କଥା କହିଥିଲେ ନା ଜଣାଉଥିଲେ ।

ସହ ଲଙ୍ଗୁଡ଼ାଲଙ୍କ ସହ କିପ୍ରକାର ବୁଝାମଣା ହେଲା ଶ୍ରୀ ଗାନ୍ଧୀ ରାଷ୍ଟ୍ର-ପତିଙ୍କୁ ପୁଣି ଲୋକବାଦୀ ଉଚିତ ମନେକଲେ ନାହିଁ । ନୂଆଦିଲ୍ଲୀରେ ଏ ଚୁକ୍ତି ୧୯୮୫ ଜୁଲାଇ ୨୪ ରେ ସମ୍ପାଦିତ ହେଲାବେଳେ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ହାଇଦ୍ରାବାଦରେ ଥିଲେ । ସେଦିନ ସେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ସମୟର ଚିନ୍ତାଧାରା ପୁଣି ନୂଆଦିଲ୍ଲୀକୁ ଫେରି ଆସିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କୁ କେହି ପଞ୍ଜାବ ଚୁକ୍ତିର ସତ୍ତା ବିଷୟରେ କହିଲେ ନାହିଁ ଇତ୍ୟାଦି । ଏହିପରି ଏକ ଖବର ସମ୍ବାଦପତ୍ରରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଯିବା ପରେ ମଧ୍ୟ କୌଣସି ଆଲୋଚନା ସୃଷ୍ଟି ହେଲା ନାହିଁ । ଲଙ୍ଗୁଡ଼ାଲ-ରାଜ୍ୟ ଚୁକ୍ତିର ଉନ୍ମାଦନାରେ ସେ ସ୍ୱର ବହୁତ ଶୀଘ୍ର ହୋଇଗଲା । ପଞ୍ଜାବ ସଂସାନ୍ତରେ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଜ୍ଞାନ ଜୈଲ ସିଂହ ଅନେକବାର କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ପଦକ୍ଷେପକୁ ସମର୍ଥନ କରି ବିବୃତି ଦେଇଛନ୍ତି । ଗତ ୧୯୮୪ ଜୁଲାଇ ୫ ତାରିଖରେ ଅପରେସନ ବ୍ଲୁଷ୍ଟାର ପରେ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଜ୍ଞାନ ଜୈଲ ସିଂହ ଟେଲିଭିଜନରେ ଆସି ସରକାରଙ୍କ ପଦକ୍ଷେପକୁ ସମର୍ଥନ କରିଥିଲେ । ଜୁଲାଇ ୧୮, ୧୯୮୫ ରେ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ବିଶାଖାପାଟଣା ଠାରେ ଆୟୋଜିତ ଏକ ସଭାରେ ମଧ୍ୟ ଶିଖମାନେ ଉତ୍ତପନ୍ନୀଙ୍କୁ ଖସିବାବେଳେ ନିନ୍ଦା କରିବା ପାଇଁ ଆହ୍ୱାନ ଦେଇଥିଲେ । ଗୁରୁଦ୍ୱାରଗୁଡ଼ିକ ଅସୁଗମ ମହଜୁଦ ରଖିବା ସ୍ଥାନ ନୁହେଁ ବୋଲି ମଧ୍ୟ ସେ କହିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ପ୍ରଶ୍ନ, ଏ ସବୁ କହିବା ପରେ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଲଙ୍ଗୁଡ଼ାଲ ରାଜ୍ୟ ଚୁକ୍ତି ସମ୍ପର୍କରେ ମତ ପ୍ରକାଶ କରିବାକୁ ବିଲମ୍ବ କଲେ କାହିଁକି ? ଏ ପ୍ରକାରର ନରବତା ରାଷ୍ଟ୍ରପତିଙ୍କ ପକ୍ଷେ ଅସାଧାରଣ ନୁହେଁ କି ?

ଉପରୋକ୍ତ ଯୁକ୍ତି ସମ୍ପର୍କରେ ରାଷ୍ଟ୍ରପତିଙ୍କ ସହ ପୁଣି କୌଣସି ଆଲୋଚନା ହୋଇ ନଥିବାରୁ ସେ ଏ ସମ୍ପର୍କରେ କିଛି ମନ୍ତବ୍ୟ ଦେବା ଉଚିତ ହେବନାହିଁ ବୋଲି କେତେକ ବିଚାରୁଥିଲେ । ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଓ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ମତ

ପାର୍ଥକ୍ୟ ଯେ ବଢ଼ି ବଢ଼ି ଗୁଲିଛୁ ତାହା କେତେକ ଘଟଣାରୁ ଅଧିକ ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇ-
ଯାଇଛି । ଆମ ଦେଶରେ ମହାନ ନେତାଙ୍କ ମୂର୍ତ୍ତି ଉନ୍ମୋଚନ ବେଳେ ଶ୍ରାପଣ
ଦେବା କିଛି ନୂଆ କଥା ନୁହେଁ । ଏପରି ପ୍ରତ୍ୟେକ ମୂର୍ତ୍ତି ଉନ୍ମୋଚନରେ ସ୍ପର୍ଶୀୟ
ଆହାର ସନ୍ଦର୍ଭ ପ୍ରାପ୍ତ କରାଯାଏ ଏବଂ ତାଙ୍କର ଗୁଣଗୁଣ କରାଯାଇଥାଏ ।
ସେହିପରି ନେତାଙ୍କର ପ୍ରେରଣାରେ ନିଜକୁ ଉତ୍ସର୍ଗ କରିବା ପାଇଁ ଏବଂ ସେମା-
ନଙ୍କର ଅପୁର୍ଣ୍ଣ କାର୍ଯ୍ୟକୁ ପୁର୍ଣ୍ଣ କରିବା ପାଇଁ ଶପଥ ନେବାପାଇଁ କୁହାଯାଇଥାଏ ।

ଗତ ଅଗଷ୍ଟ ୪, ୧୯୮୫ ରେ କଲିକତାରେ ଡକ୍ଟର ଆମ୍ବେଦକରଙ୍କ
ମୂର୍ତ୍ତି ଉନ୍ମୋଚନ ଅବସରରେ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଶ୍ରୀ ଜୈଲ ସିଂ କହିଲେ ଯେ ଏବେ
ହରିଜନ ଓ ଆଦିବାସୀଙ୍କ ଲାଗି ଥିବା ସଂରକ୍ଷଣ ନୀତିକୁ ତ ରଖିବାକୁ ହେବ ଏବଂ
ତାହା ସହଜ ଅନ୍ୟ ପଛୁଆ ଜାତିର ଲୋକଙ୍କ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ସ୍ଥାନ ସଂରକ୍ଷଣ ବୃଦ୍ଧି
କରିବାକୁ ହେବ । ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଶ୍ରୀ ସିଂହ ସମ୍ଭବତଃ ଏକମାସ ପୂର୍ବରୁ ରାଜ୍ୟପାଳ
ସମ୍ମିଳନରେ ଶ୍ରାପଣ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ କହିଥିଲେ ଯେ ଆଦିବାସୀ ଓ ହରିଜନମାନଙ୍କ
ସଂରକ୍ଷଣ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଉପରେ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ମତେକ୍ୟ ପ୍ରକାଶ ପାଇବା ଉଚିତ ହେବ ।
ସମସ୍ତେ ଜାଣନ୍ତି ସଂରକ୍ଷଣ ନୀତି ସମ୍ପର୍କରେ ଲୋକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କି ପ୍ରକାରର
ଉତ୍ତେଜନା ରହିଛି । ଏବେ ଗୁଜରାଟ ଶାନ୍ତ ପଡ଼ିଛି । ଏପରି ଅବସ୍ଥାରେ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି
ପୁନର୍ବାର ସଂରକ୍ଷଣ ସମ୍ପର୍କରେ ଯୁକ୍ତି ବାଢ଼ିବା ଦ୍ଵାରା ଅଯଥା ଉତ୍ତେଜନା ସୃଷ୍ଟି
କରିବାର ପ୍ରସିଦ୍ଧାକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଯୋଗାଉଛନ୍ତି ବୋଲି କେତେକ ଅଭିଯୋଗ
କରିଛନ୍ତି ।

ବିହାରରେ ବିରୋଧୀଦଳ ପକ୍ଷରୁ ପଛୁଆ ଜାତିର ଲୋକଙ୍କ ଲାଗି ସ୍ଥାନ-
ସଂରକ୍ଷଣ କରିବା ପାଇଁ ଆନ୍ଦୋଳନ କରାଯିବ ବୋଲି ଆହ୍ୱାନ ଦିଆଯାଉଥିବା
ବେଳେ ସ୍ଥାନ ସଂରକ୍ଷଣ ବିରୋଧୀମାନେ ତାଙ୍କ ଆନ୍ଦୋଳନ ଅନ୍ୟ ପ୍ରଦେଶରେ
ମଧ୍ୟ ବ୍ୟାପକ କରାଇବେ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରିଥିଲେ । ଏ ସମସ୍ତ ଘୋଷଣା
ଗୁଜରାଟ ଶାନ୍ତ ପଡ଼ି ଆସିବା ଫଳରେ ପାଣି ଫୋଟକ! ପରି ଉତ୍ତେଜ ଯାଇଥିଲା ।
ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଗାନ୍ଧୀ ସ୍ଥାନ ସଂରକ୍ଷଣ ସମ୍ପର୍କରେ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ମତେକ୍ୟ ଆବଶ୍ୟକ
ବୋଲି ମତ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଏକମାସ ତଳେ ଯେଉଁ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଏହି
ସ୍ଥାନ ସଂରକ୍ଷଣ ସମ୍ପର୍କରେ ଗୋଟିଏ ମତ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ ତା'ର ଏକମାସ
ପରେ ଆଉ ଏକ ପ୍ରକାର ମତପ୍ରକାଶ କରିବା ଦ୍ଵାରା ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଓ ରାଷ୍ଟ୍ରପତିଙ୍କ
ମଧ୍ୟରେ ତିକ୍ତତା ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି ବୋଲି ମନେ କରାଯାଉଛି । ସ୍ଥାନ ସଂରକ୍ଷଣ ନୀତି
ସହଜ ପଞ୍ଜୀକର କୌଣସି ସମ୍ପର୍କ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ସ୍ଥାନ ସଂରକ୍ଷଣ ସପକ୍ଷରେ
ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଯୁକ୍ତି ବାଢ଼ି ବିଜ୍ଞତାର ପରିଚୟ ଦେଇଛନ୍ତି ବୋଲି କ'ଣ କୁହାଯିବ ?

ତା'ଛଡ଼ା ଏବେ ବି ସ୍ଥାନ ସଂରକ୍ଷଣ ସଂସ୍ଥାନରେ ଦେଶରେ କୌଣସି ପ୍ରକାର ବିତର୍କ କରିବାକୁ ନା କଂଗ୍ରେସ ନା ବିରୋଧୀଦଳ ଆଗଭର ହେଉଛନ୍ତି । ଯେପରି ଗ୍ରହଣ କରିନିଆଯାଇଛି, ଯେପରିକି ଏ ଦେଶ ରହିଛି, ସେପରିକି ଏ ଜାତି ପ୍ରଥା ରହିବ, ସେପରିକି ରାଜନୈତିକ ସ୍ୱାର୍ଥ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଏ ସ୍ଥାନ ସଂରକ୍ଷଣ ବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ ରହିବ । କିନ୍ତୁ ଦୂର ଦିଗବଳୟରେ ଯେଉଁ ନୂତନ କରଣର ଆଶ୍ରୟ ଦେଖାଯାଉଛି, ତାହା ସ୍ପଷ୍ଟ ସୂଚନା ଦେଉଛି, ଏହାକୁ ଆଗ ବରଦାନ୍ତ କରାଯିବ ନାହିଁ । ଏ ସ୍ୱର କେବଳ ଉଠିଲେ ଯେ ସ୍ଥାନ ସଂରକ୍ଷଣ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଉଠିଯିବ ତା'ନୁହେଁ । ସେ ସ୍ୱର ଅନୁସୂଚିତ ଜାତି ଓ ଉପଜାତିର ପ୍ରବକ୍ତା ତଥା ସଜାଦେଶ ସେବକଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ମଧ୍ୟ ଉଠିବା ଦରକାର । ସେହିମାନଙ୍କ ବକ୍ତୃତ୍ତା ଯୋଗେ ସ୍ୱରହିଁ ଏ ବିଭେଦର ପ୍ରାଚୀରକୁ ଭାଙ୍ଗି ଦେଇପାରିବ, ଅନ୍ୟଥା ଏହା ଯେପରି ଅଛି, ସେହିପରି ଚାଲିଥିବ, ଯୁଗ ପରେ ଯୁଗ ଏକ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ପଦ୍ଧତିରେ, ବିବର୍ତ୍ତିତ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ।

ଶିକ୍ଷା, ଶିକ୍ଷକ ଓ ଜନତା

ଇଂଲଣ୍ଡରେ ଏବେ ଟ୍ରେଡ଼ ୟୁନିୟନ ପକ୍ଷରୁ ବାରମ୍ବାର ଧର୍ମଘଟ ଫଳରେ ସେଠାରେ ଲୋକେ ଅଭିଷ୍ଟ । ସେଠାକାର ସଭ୍ୟ ସମାଜରେ ଶାନ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଯେ ଧର୍ମଘଟ ହେଉଛି ତା'କୁହେଁ, ସେଠାରେ ମଧ୍ୟ ହିଂସାକାଣ୍ଡ ଘଟୁଛି, ଦୋକାନ ବଜାର ପୋଡ଼ାଜଳା ହେଉଛି, ଇଂଲଣ୍ଡର ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଉପରକୁ ପଶୁ ଅଣ୍ଟା ଫୋପଡ଼ା ଯାଉଛି । କିନ୍ତୁ ଯାହା ନ୍ୟାୟତଃ କରାଯାଇପାରିବ ବୋଲି ସରକାର ବିଚାର କରୁଛନ୍ତି, ତାହା ପ୍ରକାଶ କରି ସେହି ଅନୁସାରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛନ୍ତି । ଶ୍ରମିକ ସଙ୍ଗଠନ ବା ଟ୍ରେଡ଼ ୟୁନିୟନ ସେଥିରେ ସମ୍ମତ କେଉଁଠି ହେଉଛି, କେଉଁଠାରେ ଅସମ୍ମତ ପ୍ରକାଶ କରି ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ବ୍ୟାପକ କରୁଛି । ନିକଟରେ କୋଇଲି ଖଣି ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କର ଏକ ଧର୍ମଘଟ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ବହୁଦିନ ଚାଲିଲା । କେତେକ ଗଣ୍ଡଗୋଳିକାରୀ ଏ ମଉକାର ଫାଇଦା ଯେପରି ନ ଉଠାନ୍ତି, ସେଥିପ୍ରତି ବାରମ୍ବାର ଇଂଲଣ୍ଡର ସମ୍ବାଦପତ୍ରମାନଙ୍କରେ ସତର୍କବାଣୀ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଗଲା । ସରକାରଙ୍କ ଯୁକ୍ତି ଠିକ୍ କି ଶ୍ରମିକ ସଙ୍ଗଠନର ଦାସଗୁଡ଼ିକ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ, ସେ ବିଷୟ ନେଇ ମଧ୍ୟ ଆଲୋଚନା ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା ।

ଇଂଲଣ୍ଡର ଏକ ପ୍ରଖ୍ୟାତ ପତ୍ରିକା “ଦ ଇକନମିଷ୍ଟ”ରେ ଏ ସମ୍ପର୍କରେ ପ୍ରକାଶିତ ସାମ୍ବାଦିକ୍ୟରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି ଯେ, ସମସ୍ତ ବ୍ରିଟେନର ଭୋଟରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ମାତ୍ର ଦେଢ଼ଭାଗ ହେଉଛନ୍ତି ଚାକିରିଆ ଶ୍ରମିକ; ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ପ୍ରାୟ ଅଧେ ଶ୍ରମିକ ସଙ୍ଗଠନର ସଭ୍ୟ ଅଛନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଦଶଭାଗରୁ ଗୋଟିଏ ସାଂଗଠନିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ଯୋଗ ଦେଉଛନ୍ତି । ଏଇ ଶତକଡ଼ା ଏକ ଭାଗ ଲୋକଙ୍କ ମନି ଉପରେ ଶ୍ରମିକ ସଙ୍ଗଠନ “ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ” ଉପାୟରେ ପରିଚାଳିତ ହେଉଅଛି । ବାମପନ୍ଥୀ ଚନ୍ଦ୍ରାଧାର ପ୍ରସ୍ତୁତ କରୁଥିବା ଏ ସଙ୍ଗଠନଗୁଡ଼ିକ ଯେ ନିଜ ଇଚ୍ଛାମୁତାବକ ସରକାରଙ୍କ ଠାରୁ ସୁବିଧା ହାସଲ କରି ନପାରିଲେ ଧର୍ମଘଟର ଭୟ ଦେଖାନ୍ତି, ତାହା ଅତି ସ୍ପଷ୍ଟଭାବେ ଉକ୍ତ ପତ୍ରିକାରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି । ଏହିମାନେ ରାଜନୈତିକ ଦଳଗୁଡ଼ିକୁ ନିର୍ବାଚନ ସମୟରେ ନିଜ ସୁବିଧା ଦେଖି ସାହାଯ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରିବେ ବୋଲି ମଧ୍ୟ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦିଅନ୍ତି ।

ଏଭଳି ସଙ୍ଗଠନ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଏବେ ଗ୍ରହଣରେ ମତପ୍ରକାଶ ପାଇଲଣି, ଏହା ଉକ୍ତ ପଦ୍ଧତିର ଅଗ୍ରଲେଖାରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି । ଏଭଳିକ ଉକ୍ତ ଗ୍ରମିକ ସଙ୍ଗଠନଗୁଡ଼ିକ ଯେଭଳି ମନମୁଖୀ ଭାବେ ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ଆଣି ସମାଜ ଉପରେ ଗୁପ୍ତି ଦେଉଛନ୍ତି, ତା ଯେପରି ଭବିଷ୍ୟତରେ ନ ହେବ, ସେଥିଲାଗି ଟିପ୍ପିନାଲ ଓ ସିଭିଲ ଆଇନ ବଦଳାଇ ଅଧିକ କଠୋର କରିବା ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଦାବୀ କରାଯାଇଛି ।

ଏଭଳି ଆନ୍ଦୋଳନ ଇଂଲଣ୍ଡରେ ଗୁଳିଥିବା ବେଳେ ଶ୍ଵରତବର୍ଷର ଏ କ୍ଷୁଦ୍ର ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରଦେଶରେ ମଧ୍ୟ ଗ୍ରମିକ ସଙ୍ଗଠନକୁ ଭିତ୍ତିକରି ଆନ୍ଦୋଳନ ଗୁଲୁଛି । ଅତୀତରେ ଶିକ୍ଷକ ଆନ୍ଦୋଳନ ଗୁଳିଥିଲା । ସରକାର ସେମାନଙ୍କ କଥା ରଖୁନାହାନ୍ତି । ଯାହା ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଇଥିଲେ, ତାହା ସେ ରକ୍ଷା କରୁନାହାନ୍ତି ବୋଲି ବାରମ୍ବାର ଅଭିଯୋଗ କରାଯାଇଛି । ଯେତେବେଳେ ଦାବୀ ଥିଲା ବେସରକାରୀ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କୁ ସରକାରୀ କରାଯାଉ । ସେମାନଙ୍କୁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଭାବେ ସରକାର ଦରମା ଦିଅନ୍ତୁ । ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ ରାଜନୈତିକ ଆନ୍ଦୋଳନ ରଖାଯାଇ ବଦଳି କରାଯାଉ ପ୍ରଭୃତି ଦାବୀ ସହିତ ମାଧ୍ୟମିକ ଶିକ୍ଷା ଶେଷହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଶିକ୍ଷା ଅବୈତନିକ କରାଯାଉ ପ୍ରଭୃତି ବହୁଦିନର ପୁରୁଣା ଗୁପ୍ତିଦାବୀ ଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟ ଯୋଗ କରାଯାଇ କେତେଦିନ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କର ଆନ୍ଦୋଳନ ଗୁଳିଥିଲା । ଏପରିକି ଗୁରୁଦିବସ ଦିନ ଧର୍ମଘଟ ଆନ୍ଦୋଳନ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା । ଆନ୍ଦୋଳନର ଦ୍ଵିତୀୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଭିତରେ କଂଗ୍ରେସ (ଇ) ବିଧାୟକ, ମନ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ଘେରୁଛ କରାଯାଇଥିଲା । ବୁକ୍, ତହସିଲ ପ୍ରଭୃତି ସରକାରୀ ଅଫିସ ଗୁଡ଼ିକ ଆଗରେ ଧର୍ମଘଟ କରାଯାଇଥିଲା । ମାଷ୍ଟରମାନଙ୍କ ଦାବୀ ପୁରଣ ନ ହେଲେ କୌଣସି ସରକାରୀ କାର୍ଯ୍ୟ କରାଇ ଦିଆଯିବ ନାହିଁ ଏହାଥିଲା ଏହି ଦ୍ଵିତୀୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟ ଆନ୍ଦୋଳନର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ । ଏହା କେତେଦୂର ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କୁ ଜନସମର୍ଥନ ଆଣି ପାରିଥିଲା ତାହା କେବଳ ଆନ୍ଦୋଳକ କରୁଥିବା ଶିକ୍ଷକମାନେ ହିଁ ଜାଣିଥିବେ ।

ରୁର୍ଲ ଗୁପ୍ତିହତ୍ୟାକାଣ୍ଡ ନେଇ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିବା ଗୁପ୍ତିଆନ୍ଦୋଳନ ପରେ ପରେ ଏ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ଆନ୍ଦୋଳନ କରିବା ଆମ ସମାଜରେ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆମେ ସନ୍ଦ୍ୟ କରି ଆସିଲୁଣି । ବିଧାୟକ ମନ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ଘେରୁଛ କରି ଅସମାଜିକ କରାଯାଇଛି । ସମ୍ମାନ ରକ୍ଷା କରିବାକୁ ଯାଇ କେତେକ ମନ୍ତ୍ରୀ ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତି କୌଣସି ଅଶୋଭନୀୟ ଆଚରଣ କରୁହୋଇନାହିଁ ବୋଲି କହୁଛନ୍ତି । ଏ ସମସ୍ତ ବିଷୟ ସାଧାରଣ ଲୋକ ଦେଖିଛନ୍ତି, ଜାଣିଛନ୍ତି । ଘେରୁଛ ଭିତରେ ଥିବା ପାର୍ଲିମେଣ୍ଟ ସଭ୍ୟ ଓ ବିଧାୟକଙ୍କୁ ଦେଖିଛନ୍ତି, ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ମଧ୍ୟ

ଦେଖିଛନ୍ତି । ସମସ୍ତେ ଜାଣନ୍ତି ଗାଁ ଝୁଲର ଆଜି ଯାହା ଅବସ୍ଥା । ଘର ମରାମତି ହୋଇପାରୁନାହିଁ, ପିଲାମାନେ ବାରଣ୍ଡାରେ, ଗଛମୂଳେ ବସି ପାଠ ପଢ଼ୁଛନ୍ତି । ଏଭଳି ଅବସ୍ଥା ଯେ କଳାହାଣ୍ଡି, କୋରାପୁଟରେ କେବଳ ଘଟୁଛି ତା'ନୁହେଁ ଖୋଦ ବାଲେଶ୍ଵର, ପୁରୀ ଓ କଟକ ଜିଲ୍ଲାରେ ମଧ୍ୟ ଏଭଳି ଅନେକ ଝୁଲ ଅଛି । ୧୯୮୨ ମସିହା ବାତ୍ୟାରେ ଭୁବନେଶ୍ଵର ଯାଇଥିବା ଶହେ ବର୍ଷର ପୁରୁଣା ଝୁଲର ମରାମତି ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସୁପାରିଶ ପରେ ମଧ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇପାରୁନାହିଁ । ପିଲା ବର୍ଷାରେ, ଖରାରେ ବସି ପାଠ ପଢ଼ୁଛନ୍ତି । ପାଠ ପଢ଼ାଉଥିବା ଶିକ୍ଷକ ବେତନ ଠିକ୍ ପାଉଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ବେତନ ସିଧାସଳଖ ଯେପରି ମିଳିବ, ସେଥିଲଗି ଆନ୍ଦୋଳନ ମଧ୍ୟ କରାଯାଉଛି । ଲୋକେ ଜାଣନ୍ତି, ଶିକ୍ଷା ବଜେଟରେ ଥିବା ଟଙ୍କାର ୧୦ ଭାଗ ଅର୍ଥ କେବଳ ଦରମାରେ ଯାଉଛି । ତଥାପି ଦାସ, ମାଗଣାରେ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯାଉ, ବେତନ ବୃଦ୍ଧି କରାଯାଉ, ଅର୍ଦ୍ଧ-ସରକାରୀ ଓ ବେସରକାରୀ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କୁ ସରକାରୀ କରାଯାଉ, ସେମାନଙ୍କୁ ବଦଳି କରାଯାଉ ।

ସରକାରଙ୍କ ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରୀ ଯାହା ଥାଉନା କାହିଁକି, ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ସ୍ଵାର୍ଥକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଏକ ଶିକ୍ଷକ ମହାସଂଘ ଗଠନ କରାଯାଇଛି । ସେ ସଙ୍ଗଠନ ଜରିଆରେ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ଉନ୍ନତ ମଧ୍ୟ ସାଧକ ହୋଇଛି । ପୁଣି ଆଉ ଏକ ଶିକ୍ଷକ ସଙ୍ଗଠନ ମଧ୍ୟ ଗଠନ କରାଯାଇଛି । ଏହା କୌଣସି ଭାବେ ନିୟମ ବିରୁଦ୍ଧ କାର୍ଯ୍ୟ ନୁହେଁ । ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ସ୍ଵାର୍ଥକୁ ଜଗିବାଲାଗି ସଙ୍ଗଠନ ଗଢ଼ିବା ଗର୍ହ୍ୟତ କାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇନପାରେ । ଏତିକି କହିବା କଥା, ଏ ସଙ୍ଗଠନଗୁଡ଼ିକ ନିଜ ସଭ୍ୟମାନଙ୍କର ସ୍ଵାର୍ଥପାଇଁ ଲଢ଼ୁଥିବା ବେଳେ ସମାଜର ସ୍ଵାର୍ଥକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛନ୍ତି ? ବଳ୍ଲବ, ତହସିଲ, ଏସ୍. ଡି. ଓ ଅଫିସ ଆଗରେ ଧାରଣା ଦେଇ କାର୍ଯ୍ୟ ପରିଚାଳନାରେ ବାଧା ସୃଷ୍ଟିକରି ନିଜ ଦରମା ପତ୍ତା କରିବା ପାଇଁ ଆନ୍ଦୋଳନ କରୁଥିବା ବେଳେ ସାଧାରଣ ଲୋକେ ତାଙ୍କୁ ସହାନୁଭୂତି ପ୍ରଦର୍ଶନ କରୁଛନ୍ତି ?

ଅସ୍ତିତ୍ଵ ହୋଇଥିବା ବିଧାୟକ କିମ୍ବା ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଘେରାଇ କଲବେଳେ କିଛି କୌତୂହଳ ସିନା ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ମନରେ ସୃଷ୍ଟି ହେବ, ବାସ୍ତବରେ ଅଫିସ କାର୍ଯ୍ୟରେ ବାଧା ସୃଷ୍ଟିକଲେ ଶିକ୍ଷକମାନେ ନିଜ ସମର୍ଥନ ପାଇପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ପ୍ରତିବର୍ଷ ହେଉଥିବା ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଲୋକେ ଏଭଳି ଅଭ୍ୟାସ ହୋଇଗଲେଣି ଯେ ସେଥିପ୍ରତି ବିଶେଷ କେହି ଦୃଷ୍ଟି ମଧ୍ୟ ଦେଉନାହାନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଜନସାଧାରଣ ନିତ୍ୟେକ ଅଜଗର ଭଳି ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗଣତନ୍ତ୍ର ରାଷ୍ଟ୍ରରେ ପଡ଼ି ରହିଥାଏ । ତା'ପ୍ରତି ବିପଦ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ ସେ ତା'ର ପ୍ରଚଣ୍ଡ ରୂପ ଧାରଣ କରେ । ସେଭଳି ଏକ

ଘଟଣା ଏଇ ଓଡ଼ିଶାର ଡେଞ୍ଜାନାଲ ଜିଲ୍ଲାରେ ବିଦ୍ୟୁତ ବିଭାଗ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ଆନ୍ଦୋଳନ ବେଳେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଥିଲା । କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ଆନ୍ଦୋଳନାତ୍ମକ ମନୋ-ବୃତ୍ତି ଯୋଗୁ ଲୋକେ ଅତିଷ୍ଠ ହେଇ ଶେଷରେ ଖୋଜି ଖୋଜି ସେହି କର୍ମଚାରୀ-ମାନଙ୍କୁ ଧରିଆଣି କାମରେ ଲଗାଇଲେ । ସେଭଳି ଅବସ୍ଥା କୌଣସି ଶିକ୍ଷକ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ନହେଉ । ଜନସାଧାରଣଙ୍କୁ ବାଦଦେଇ ଉଭୟ ଶିକ୍ଷକ ଓ ସରକାର ନିଜନିଜ ମତରେ ଅଟଳ ମଧ୍ୟ ରହିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ ।

ଆଲୋଚନାରେ ସମସ୍ୟାଟି ମେଣ୍ଟିଯିବାର ସମ୍ଭାବନା ଥିବାବେଳେ ବିଖ୍ୟାତ ଇଂରାଜୀ ନାଟ୍ୟକାର ସାମୁଏଲ ବେକେଟଙ୍କ ଶ୍ରୀଷ୍ଟାରେ “ଆଉ ତଳକୁ ଓହ୍ଲାଇ ନାହିଁ, ମୁଁ ସିଡ଼ିଟି କାଢ଼ି ନେଇଛି” ଭଳି ପରିସ୍ଥିତି ସୃଷ୍ଟି ନହେଉ । ସରକାର ବା ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରୀ ପୁନଃବାର ସିଡ଼ିଟି ଲଗାଇ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ମତ୍ତଥିବା ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କୁ ଆଲୋଚନା ଟେବୁଲକୁ ଓହ୍ଲାଇ ଆଣନ୍ତୁ । ଓହ୍ଲାଇବା ପାଇଁ ଶିକ୍ଷକ ନେତାମାନଙ୍କର ମଧ୍ୟ ମନୋବୃତ୍ତି ସୃଷ୍ଟି ହେଉ । ଅନ୍ୟକୁ ଅପମାନ ଦେଇ ନୁହେଁ, ଆଲୋଚନା ମାଧ୍ୟମରେ ହିଁ ସମସ୍ତ ବିଷୟ ବିଚାର କରିବା ପାଇଁ ଉଭୟ ପ୍ରସ୍ତୁତ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରିବା ଠିକ୍ ହେବ । ଶିକ୍ଷକ ସଫଳତାପ୍ରାପ୍ତିର ଆନ୍ଦୋଳନ ସମୀକ୍ଷାରେ ଆଲୋଚନା କଲବେଳେ ଶିକ୍ଷା, ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ମଧ୍ୟ ଆଲୋଚନା କରିବା ଉଚିତ ହେବ ।

ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥାର ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍ତରରେ ବିଶୃଙ୍ଖଳା ପରିଲକ୍ଷିତ ହେଉଛି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ପିଲାକୁ ପ୍ରାଥମିକ ଶିକ୍ଷାର ସୁବିଧା ସୁଯୋଗ ଯୋଗାଇ ଦେବାପାଇଁ ସରକାର ନୀତିଗତ ଭାବେ ସ୍ଥିର କରିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରାଥମିକ ସ୍ତରରେ ଅନେକ ଗ୍ରାମ-ଗ୍ରାମୀ ପାଠପଢ଼ା ଛାଡ଼ି ଦେଉଛନ୍ତି । ଯେଉଁମାନେ ପାଠ ପଢ଼ୁଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କୁ ଉତ୍ତମ ଭାବେ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଉନାହିଁ । ଅନେକ ନିରକ୍ଷର ରହି ଯାଉଛନ୍ତି । ସାକ୍ଷରତା ବୃଦ୍ଧି କରିବା ସକାଶେ ପୁଣି ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗ୍ରାମରେ ପ୍ରୋଡ଼ିକ୍ସିଭ କେନ୍ଦ୍ରମାନ ଖୋଲି ଯାଉଛି । ଏ ଶିକ୍ଷା ମଧ୍ୟ ବିଶେଷ ସଫଳତା ଲାଭ କରିପାରୁନାହିଁ । ଫଳରେ ପ୍ରାଥମିକ ସ୍ତରରେ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରଦାନରେ ଅସଫଳତା ଓ ପ୍ରୋଡ଼ିକ୍ସିଭ କେନ୍ଦ୍ର ଶିକ୍ଷା ଦେବାରେ ମଧ୍ୟ ବିଭ୍ରାନ୍ତ ସୃଷ୍ଟି । ଏଥିଲାଗି ଏବେକାର ସାମାଜିକ ଓ ଅର୍ଥ-ନୈତିକ ଅବସ୍ଥା ଦାୟୀ । ଯୋଜନାକାରୀମାନେ ଶିକ୍ଷା ସମ୍ପର୍କରେ ଯୋଜନା ପ୍ରଣୟନ କରୁଥିଲା ବେଳେ ସମାଜର ସ୍ଥିତି ସମ୍ପର୍କରେ ଅନୁଧ୍ୟାନ ନ କରିବା ବାସ୍ତବିକ ଯୋଗୁର ବିଷୟ । ବର୍ତ୍ତମାନର ସରକାର ବହୁ ଜନସମର୍ଥନ ଲାଭ କରି ଶାସନାଧୀନ ହେବାପରେ ଅନେକ ସ୍ତରରେ ଆଶା ଜାଗି ଉଠିଛି ।

ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ରାଜୀବ ଗାନ୍ଧୀ ତାଙ୍କର ପ୍ରଥମ ବେତାର ଭାଷଣରେ ଶିକ୍ଷାରେ ବୈପ୍ଳବିକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆଣି ଶୀଘ୍ର ତାହାକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବେ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରିଛନ୍ତି । ପ୍ରଚଳିତ ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥାର ପୁନର୍ବିନ୍ୟାସ କରିବା ଲାଗି ଏବେ ଯେଉଁ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ଚାଲିଛି, ତାହା ସ୍ବାଗତଯୋଗ୍ୟ । କିନ୍ତୁ କେତେଦୂର ତାହା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେବ ଭବିଷ୍ୟତ ହିଁ ସୂଚାଇ ଦେବ ।

ଏଠାରେ ମନେ ପକାଇବା ଉଚିତ ହେବ ଯେ ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥାର ପୁନର୍ମୁଲ୍ୟାୟନ ଓ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଲାଗି ସ୍ବାଧୀନତା ପରଠାରୁ ଉଦ୍ୟମ ହୋଇ ଆସୁଅଛି । ୧୯୪୮-୪୯ ମସିହାରେ ବିଶ୍ବବିଦ୍ୟାଳୟ ଶିକ୍ଷା ସମ୍ପର୍କରେ ଅନୁଧ୍ୟାନ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ୧୯୫୨-୫୩ରେ ମାଧ୍ୟମିକ ଶିକ୍ଷା ବିଷୟରେ ମଧ୍ୟ ଉପଯୁକ୍ତ କମିଶନ ଦ୍ବାରା ଅନୁଧ୍ୟାନ କରାଯାଇଥିଲା । ଗଭ୍ୟ ହେବାର ଦଶବର୍ଷ ପରେ ପୁନର୍ବାର ଶିକ୍ଷା ପଦ୍ଧତିର ଅନୁଧ୍ୟାନ କରିବାପାଇଁ ସରକାର ଚାଲିଲେ ଏବଂ ୧୯୬୪ ମସିହାରେ କୋଠାସ୍ଥ କମିଶନ ଗଠିତ ହେଲା । ଫଳରେ ୧୯୬୮ ମସିହାରେ ପ୍ରଥମଥର ଲାଗି ଜାତୀୟ ଶିକ୍ଷାନୀତି ପ୍ରଣୀତ ହେଲା । ଜାତୀୟ ଶିକ୍ଷାନୀତିର ଆଦିମୁଖ୍ୟ ଥିଲା ଚଉଦ ବର୍ଷର ପିଲାଙ୍କୁ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଭାବେ ଓ ମାଗଣାରେ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ଭାଷାରେ ଉନ୍ନତି, ସହର ଓ ମଞ୍ଚସଲ ଉଭୟରେ ସମାନ ସୁବିଧା ସୁଯୋଗ ଦିଆଯାଇ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ, ଆଞ୍ଚଳିକ ବୈଷମ୍ୟ ଦୂର କରିବା ସହିତ ଏକ ପ୍ରକାରର ସ୍କୁଲ ସ୍ଥାପନ କରି ଜାତୀୟ ସହୃଦର ଦୃଢ଼ୀକରଣ, ବୈଷୟିକ ଓ ବିଜ୍ଞାନ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରତି ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ବ ଆରୋପ ଏବଂ ମାଧ୍ୟମିକ ଶିକ୍ଷାର ବିସ୍ତାର ଇତ୍ୟାଦି । ସେତେବେଳେ ୧୦ + ୨ ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥା ସମ୍ପର୍କରେ ଚିନ୍ତା ପ୍ରକଟ କରାଯାଇଥିଲା ।

ଜନତା ଦଳ ୧୯୭୭ରେ ସରକାରକୁ ଆସିଲେ । ୧୯୭୯ ମସିହାରେ ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥାର ସେମାନେ ଚିନ୍ତା କରି ୧୯୭୮ ଶିକ୍ଷାନୀତିକୁ ହିଁ ପ୍ରାୟ ଗ୍ରହଣ କରିନେଲେ । ପ୍ରତିମାନେ ଇଚ୍ଛା ମୁତାବକ ଯେପରି ସୁବିଧାରେ ନିଜର ଶିକ୍ଷାପାଇଁ ଉକ୍ତ ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ବାଛିନେବେ, ଏ ପ୍ରକାରର ସୁବିଧା କେବଳ ଏ ସମୟଠାରୁ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଇଛି । ଡିଗ୍ରୀ ଠାରୁ ଗୁଳିଶି ଦୂରେଇ ରଖିବା ଲାଗି ଏବେ ହେଉଥିବା ଉଦ୍ୟମକୁ ପୂର୍ବରୁ ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ସମ୍ମିଳନୀ ଓ କୁଳପତିମାନଙ୍କ ସମ୍ମିଳନୀରେ ଅନୁକୂଳ ମତପ୍ରକାଶ ପାଇଛି । କିନ୍ତୁ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କିଛି କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇନଥିଲା ।

ଏପରିକି ଦୁଇବର୍ଷ ତଳେ ସେତେବେଳକାର ସରକାର ଏ ପ୍ରକାର ନିଷ୍ପତ୍ତିକୁ ଗ୍ରହଣ କରିନେଇ ମଧ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିନଥିଲେ । ବହୁତ ଦିନ ଧରି

କେନ୍ଦ୍ର ମନ୍ତ୍ରମଣ୍ଡଳରେ ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରଣାଳୟ ଦାୟିତ୍ବ ଜଣେ ଶାସ୍ତ୍ରମନ୍ତ୍ରୀ ହାତରେ ରହି ଅସୁଥିଲା । ଏବେ ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରଣାଳୟ ଜଣେ କ୍ୟାବିନେଟ ପାହ୍ୟା ମନ୍ତ୍ରୀ ପାଇଛନ୍ତି । ପଣ୍ଡିତ ଜବାହରଲାଲ ନେହେରୁ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଥିବାବେଳେ ମୌଲାନା ଆଜାଦ ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରୀ ଥିଲେ ଏବଂ ସେ ସମୟରେ ଏ ବିଭାଗର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ପରେ ଶିକ୍ଷାବିଭାଗ ଏକ ଅଦରକାରୀ ବିଭାଗ ଭାବେ ପରିଗଣିତ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗ ପ୍ରତି ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ଦୃଷ୍ଟି ଦେଉଥିବା ବାସ୍ତବିକ ଆନନ୍ଦର ବିଷୟ । ସେ ବିଭାଗକୁ ମାନବିକ ସମ୍ମାନ ବିକାଶ ନାମ ଦେଇ ତାର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଅଧିକ ମଧ୍ୟ ବଢ଼ାଯାଇଛି ।

ଏଠାରେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିବାର କଥା ଏହି ଯେ ଭାରତ ବିଶ୍ବକୁ ତୃତୀୟ ବୃହତ୍ତମ ବୈଜ୍ଞାନିକ ଲୋକଶିକ୍ଷା ଯୋଗାଉଥିବା ବେଳେ ଏ ଦେଶରେ ସର୍ବାଧିକ ଅଶିକ୍ଷିତ ଲୋକ ମଧ୍ୟ ବାସ କରନ୍ତି । ଭାରତର ପ୍ରତ୍ୟେକ କୋଣରେ ଶିକ୍ଷାର ବିସ୍ତାର କରାଯାଉଛି । ୧୯୪୭ରେ ଭାରତରେ ୧.୭୫ ହଜାର ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନ ଥିଲାବେଳେ ୧୯୮୨ରେ ୭.୪୦ ହଜାର ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇ ଯାଉଥିଲା । ୧୯୪୭ରେ ୧୪୭ଲକ୍ଷ ବିଦ୍ୟାର୍ଥୀ ଥିଲାବେଳେ ୧୯୮୨ରେ ୧୨୫ଲକ୍ଷ ବିଦ୍ୟାର୍ଥୀ ଥିଲେ । ଏବେ ଅଧିକ ହୋଇଗଲେଣି । ୧୯୪୭ରେ ପ୍ରାଇମେରୀ ସ୍ତରରେ ୧୦୫ଲକ୍ଷ ଗୁପ୍ତ-ଗୁପ୍ତୀ ଯୋଗ ଦେଉଥିବା ବେଳେ ୧୯୮୨ରେ ୭୩୭ ଲକ୍ଷ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ । ୧୯୪୭ରେ ୩ଟି ପିଲାଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ ପିଲା ପାଠ ପଢ଼ୁଛି ବୋଲି ମାନି ନିଆଯାଉଥିବା ବେଳେ ଏବେ ୫ଜଣରୁ ୪ଜଣ ପାଠ ପଢ଼ୁଛନ୍ତି ବୋଲି ଗଣାଯାଉଛି । ତଥାପି ଶିକ୍ଷା ସମସ୍ତଙ୍କୁ ମିଳିଥାଉ ନାହିଁ । ଜାତୀୟ ଶିକ୍ଷାନୀତିର ପ୍ରଥମ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପାଳିତ ହୋଇପାରିଲା ନାହିଁ । ଅନେକ ଗୁପ୍ତ ପ୍ରାଇମେରୀ ସ୍କୁଲ ସ୍ତରରେ ଆଳ ପାଠପଢ଼ି ପାରିବାରକ ଓ ଅର୍ଥନୈତିକ କାରଣରୁ ପାଠପଢ଼ା ଛାଡ଼ନ୍ତି ।

୧୯୭୮ରେ ହୋଇଥିବା ଏକ ସର୍ବସ୍ବରାଜ୍ୟ ସର୍ବୋଚ୍ଚ ପ୍ରକାଶ ଯେ ୭୩ ଭାଗରେ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳର ପ୍ରାଇମେରୀ ସ୍କୁଲ ଅଛି । ଏକ କଲେମିଟର ବ୍ୟବଧାନରେ ପ୍ରାଇମେରୀ ସ୍କୁଲ ଥିବା କଥାକୁ ଯଦି ବିଚାରକୁ ନିଆଯାଏ, ତେବେ ୧୩ ଭାଗ ଗ୍ରାମରେ ପ୍ରାଇମେରୀ ସ୍କୁଲ ଅଛି । କିନ୍ତୁ ବାସ୍ତବତା ଏ ରିପୋର୍ଟଠାରୁ ଅନେକ ଫରକ । ଅନେକ ପ୍ରାଇମେରୀ ସ୍କୁଲର ଦର ନାହିଁ, ମାଷ୍ଟର ମଧ୍ୟ ନାହାନ୍ତି, ନାମକୁ କେବଳ ଜନସଂପେକ୍ଷର ଅଫିସରେ ସ୍କୁଲଅଛି ଓ ମାଷ୍ଟ୍ର ଆସି ହାତଗୁଞ୍ଜା ଦେଇ ଦରମା ନେଇ ଯାଉଛନ୍ତି । ତା'ଛଡ଼ା ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରତି ବ୍ୟାପକ ସଚେତନତା ମଧ୍ୟ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରକାଶ ପାଇପାରିନାହିଁ । ତା'ହୋଇଥିଲେ,

ମାଷ୍ଟରମାନେ ଆଜି ପାଠ ପଢ଼ାଇବା ବନ୍ଦ କରି ଧୂଳିଦେଇ ଗୁମ୍ରାଘାଟ କମ୍ପାଉ-
ନଥାନ୍ତେ, ଟେଡ଼ି ଧୂଳିଧୂଳି ଗଢ଼ୁ ନ ଥା'ନ୍ତେ ।

ଡିଗ୍ରୀଠାରୁ ଗୁଳିଶ କଥାକୁ ପୃଥକ କରିବା ପାଇଁ ବୈଷୟିକ ଟ୍ରେନିଂ
ଶିକ୍ଷାର ପ୍ରଚଳନ କରାଯାଇଥିଲା । ସେଥିଲାଗି + ୨ ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଗଲା ।
କିନ୍ତୁ ତାହା ସଠିକ ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇପାରିଲା ନାହିଁ । ମାଧ୍ୟମିକ ସ୍କୁଲ ତ
ଛାଡ଼ି, ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ଗୁଡ଼ିକରେ ମଧ୍ୟ ଏହା କିପରି ସୂଚୁରୁ ରୂପେ ଗୁଳିବ
ସେଥିପ୍ରତି କେହି ଦୃଷ୍ଟି ମଧ୍ୟ ଦେଲେ ନାହିଁ । ଅତି ଉପରଠାଉଥିବା ଭାବେ
ଏହି ଭୋକେସନାଲ ପାଠ୍ୟକ୍ରମର ବିଭାଗୀକରଣ କରାଗଲା । କେଉଁ ଅଞ୍ଚଳରେ କି
ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ଉତ୍ତମ ଭାବେ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯାଇପାରିବ, ତାହା କୌଣସି ସ୍ତରରେ ବିଚାର
କରାହେଲା ନାହିଁ ।

ଏପରି ଅବସ୍ଥାରେ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ବା ଡିଗ୍ରୀ କଲେଜଗୁଡ଼ିକରେ ସଂଖ୍ୟାବୃଦ୍ଧି
ନିହିତଭାବେ ଘଟିବ ହିଁ ଘଟିବ । ଏବେ + ୨ ପରେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ୩୫ ଲକ୍ଷ ବିଦ୍ୟାର୍ଥୀ
ଡିଗ୍ରୀ କଲେଜମାନଙ୍କରେ ଶିକ୍ଷା ଲାଭ କରୁଛନ୍ତି । ବିଶ୍ୱରେ କେବଳ ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର
ଆମେରିକା ଓ ସୋଭିଏତ ଯୁନିୟନରେ ଏତେ ବ୍ୟାପକଭାବେ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ
କରାଯାଉଛି, କିନ୍ତୁ ସେଠାରେ ଅଧିକାଂଶ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ବିଦ୍ୟାର୍ଥୀ ରେଗୁଲାର
ବିଦ୍ୟାର୍ଥୀ ନୁହନ୍ତି । ଅନ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ ମଧ୍ୟ କରନ୍ତି । ସେଥିଲାଗି ସଂଖ୍ୟା ଦୃଷ୍ଟିରୁ
ଦେଖିବାକୁ ଗଲେ ଭାରତ ବିଶ୍ୱରେ ସର୍ବାଧିକ ବିଦ୍ୟାର୍ଥୀଙ୍କୁ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ
ଲାଗି ସୁଯୋଗ ଦେଉଥିବାବେଳେ ବିଶ୍ୱରେ ସବୁଠାରୁ କମ୍ ଅର୍ଥ, ଶିକ୍ଷାର
ବିକାଶ ଦିଗରେ ଖର୍ଚ୍ଚ କରୁଛି ।

ଭାରତର ୧୨୫ ଟି ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବର୍ଷ ଡିଗ୍ରୀ ପ୍ରଦାନ କରି
ରୁଲିଛନ୍ତି । ଯଦି ବର୍ତ୍ତମାନର ସରକାରୀ ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରୀ ଗୁଲୁ ରହୁବ, ତେବେ ଆସନ୍ତା
ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଭାରତରେ ଆହୁରି ଏକହଜାର ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ଖୋଲିଦିବାର
ସମ୍ଭାବନା ଅସାଧାରଣ ନୁହେଁ । ଇଣ୍ଡିଆନ ଆସୋସିଏସନ ଅଫ୍ ଏଡୁକେଶନାଲ
ପ୍ଲାନିଂ ଏଣ୍ଡ ଏଡୁକେସନର ପ୍ରେସିଡେଣ୍ଟ ପ୍ରଫେସର ଏମ୍. ଡି. ମାଥୁରଙ୍କ
ମତ ଯେ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ଲାଭ କରୁଥିବା ବିଦ୍ୟାର୍ଥୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ମାତ୍ର ଶତକଡ଼ା ୧୫ ଭାଗ
୫୦ ଭାଗ ନମ୍ବରରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ, ନମ୍ବର ରଖି ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୁଅନ୍ତି । ଅନ୍ୟମାନେ ଫେଲ
ହୋଇଯା'ନ୍ତି ନଚେତ୍ ଡ୍ରୋପ୍ ଶ୍ରେଣୀ ହାସଲ କରନ୍ତି । ତାଙ୍କ ମତରେ
ଅଧିକାଂଶ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ଏବେ ଶିକ୍ଷା ବିକସ୍ତକେନ୍ଦ୍ର ହୋଇଯାଇଛି । ଏକ
ରିପୋର୍ଟକୁ ଉଦ୍ଧାର କରି ସେ କହୁଛନ୍ତି ଯେଉଁମାନେ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ, ସେମାନଙ୍କ

ମଧ୍ୟରୁ ୮୦ ଶ୍ରମ ସରକାରୀ ଗୁଳିଶ, ୨ ଶ୍ରମ ଶିକ୍ଷକତା ଓ ଆଉ ୨ ଶ୍ରମ ସ୍ୱାବଳମ୍ବୀ ହେବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଥିଲାବେଳେ ବାକି କ'ଣ କରିବେ ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ ।

ଏବେ ଦେଶରେ ୨ ଲକ୍ଷ ୧୧ ହଜାର ଶିକ୍ଷକ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛନ୍ତି ଏବଂ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବର୍ଷ ୬ ହଜାର ଶିକ୍ଷକ ଗୁଳିଶରେ ନିଯୁକ୍ତ ହେଉଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କୁ ନିଯୁକ୍ତ ଦେବାବେଳେ ବିଶେଷ କିଛି ଯାଞ୍ଚ କରାଯାଉ ନାହିଁ ।

ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯେପରି ଦୌଡ଼ ଲାଗିଛି ଓ ବୃତ୍ତିବ୍ୟାପାର ସ୍ତରରେ ଯେପରି ଭିଡ଼ ଲାଗି ରହିଛି, ତାକୁ କମାଇବା ଲାଗି ୧୦ + ୨ ସ୍ତରକୁ ଯଦି ସରକାରୀ ଗୁଳିଶର ନିମ୍ନତମ ଯୋଗ୍ୟତା ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରି ନିଆଯିବ, ତେବେ ଅବଶ୍ୟା ଅନେକ ସୁଧୁର ଯିବ ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ ପ୍ରକାଶ ପାଉଛି । ଦେଶରକ୍ଷା ବିଭାଗ ପାଇଁ ଯଦି ସେ ସ୍ତରରେ ସିଲେକ୍ସନ୍ କରାଯାଇ ଅଫିସର ଟ୍ରେନିଂ ପାଇଁ ପଠାଯାଇପାରୁଛି, ତେବେ ଜଣେ ଆଇ ଏ. ଆସ. ଅଫିସର କାର୍ଯ୍ୟକ ବ୍ୟାଙ୍କ ଓ ପବ୍ଲିକ ସେକ୍ଟରଗୁଡ଼ିକର ଅଫିସରମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଲଗୁ କରାଯାଇ ନ ପାରିବ ? ଏପରି ହେଲେ ଉତ୍ତମ ବିଦ୍ୟାର୍ଥୀମାନେ ଅଫିସର ଲାଇନ୍‌ରେ ଏବଂ ଅଳ୍ପ ମେଧାବୀ ବିଦ୍ୟାର୍ଥୀମାନେ ଅନ୍ୟ ଲାଇନ୍‌ରେ ନିଜଜୀବନ ଭବିଷ୍ୟତ ବାଛିନେଇ ପାରନ୍ତେ । ଯିଏ ରହଇଁ କିମ୍ବା ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ଅଧ୍ୟୟନ କରିବାପାଇଁ ଚାହୁଁଲେ ସେହି କେବଳ ବିଶ୍ୱ-ବିଦ୍ୟାଳୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯାଇପାରନ୍ତା । ଏହା ହେଲେ ଅନେକ ଗୁପ୍ତ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଉପରୁ କମିଯାଆନ୍ତା । ଏଭଳି ଏକ ଯୁକ୍ତିର ଓଜନ ଅଛି ସତ କିନ୍ତୁ ସରକାର ଏହାକୁ କେତେ ଶୀଘ୍ର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବେ ତା'ର ଉପରେ ସବୁ ନିର୍ଭର କରେ ।

ଗତ ଏତେ ବର୍ଷ ହେଲେ ଏପରି ଯୁକ୍ତି ପ୍ରଶାସନିକ ସ୍ତରରେ ବାରମ୍ବାର ଆଲୋଚିତ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇପାରି ନାହିଁ । ତାହାହିଁ ସ୍ୱତ୍ତ୍ୱରୂପେ ଏ କେଉଁ ସ୍ତରରେ ଶିକ୍ଷାର ପୁନର୍ବିନ୍ୟାସ ଲାଗି ହେଉଥିବା ଚେଷ୍ଟାରେ ବାଧା ପଡ଼ୁଅଛି । ଶୀଘ୍ର ଚଳେଇ ବେଳରେ ଘଣ୍ଟି ବନ୍ଦା ଯାଇପାରୁଛି କି ନା ତାହା ଆଶାମୀ ଭବିଷ୍ୟତ ହିଁ କହିବ ।

ଶିକ୍ଷା ଏବଂ ତତ୍ତ୍ୱସଂପର୍କିତ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବିଷୟରେ ଏବେ ବିଭିନ୍ନ ମନ୍ତ୍ରାଳୟରେ ଚର୍ଚ୍ଚା ଚାଲିଛି । ସାଧାରଣ ଗୁଳିଶେତଳ କର୍ମୀଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଓ ରାଷ୍ଟ୍ରପତିଙ୍କ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମସ୍ତେ ଶିକ୍ଷାର ପୁନର୍ବିନ୍ୟାସ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ବୋଲି ମତପ୍ରକାଶ କରୁଛନ୍ତି । କିଛି କିଛି ସେ ଦିଗରେ ଅଗ୍ରସର ମଧ୍ୟ ହେଉଛନ୍ତି । ମହାଶକ୍ତିର ନାଗପୁର ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ଶ୍ରେଣୀକ୍ରମକୁ ଉତ୍ସବରେ ଯୋଗ ଦେଇ

ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟପତି ଜ୍ଞାନ ଜୈଲ ସିଂ ମତପ୍ରକାଶ କରି କହିଥିଲେ ଯେ ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନମାନଙ୍କରେ ଅତ୍ୟଧିକ ସରକାରୀ ପ୍ରଭାବ ପଡ଼ୁଥିବାରୁ ଶିକ୍ଷାୟତନର ଭାବମୂର୍ତ୍ତି ନଷ୍ଟ ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମୌଳିକତା ମଧ୍ୟ ନଷ୍ଟ ହୋଇ ଯାଉଛି ।

ଆଜିକାର ଶିକ୍ଷାୟତନରେ ଯେଉଁ ବିଶୃଙ୍ଖଳା ଦେଖାଦେଇଛି ସେଥିଲାଗି କୁଳପତି, ଶିକ୍ଷକଗଣ ଓ ଗ୍ରନ୍ଥସମାଜ ଯେପରି ଦାୟୀ, ସମପରିମାଣରେ ରାଜନୀତିକ ଦଳର ନେତାମାନେ ମଧ୍ୟ ଦାୟୀ । ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରଭୁ କୁଳପତିଙ୍କ ଉପରେ ଗୃପ ପ୍ରୟୋଗ, ଅଧିକ ଦରମା ଓ ଅଧିକ ସୁଖ ସୁବିଧା ଲାଗି ବରାଦର ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ଦାବା ଏବଂ ରାଜନୈତିକ ଦଳର କିମ୍ବା କୌଣସି ନେତାଙ୍କର କ୍ଷୀତି ପୁରୁଲିକା ସାଜି ଗ୍ରନ୍ଥନେତା ମାନଙ୍କର ଆନ୍ଦୋଳନ ଅନେକ ସମୟରେ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ଶାନ୍ତି ପରିବେଶକୁ ବିଷାକ୍ତ କରି ଦେଉଛି । ଗ୍ରନ୍ଥଙ୍କର ଚରିତ୍ର ଗଠନ ଏବଂ ନୈତିକ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ଅଭିବୃଦ୍ଧି କରିବା ସକାଶେ ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନ ଗୁଡ଼ିକ ସହାୟକ ହେଉନାହିଁ । ସେହି ଉତ୍ସବରେ ତତ୍କାଳୀନ ଉପରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଶ୍ରୀ ହିତାୟତ ରାଜ ମଧ୍ୟ ଯୋଗଦେଇ କହିଥିଲେ ଗ୍ରନ୍ଥମାନେ ସାମାଜିକ ଶିକ୍ଷା କଲେ ଅନେକ ପରିମାଣରେ ବିଶୃଙ୍ଖଳା କମି ଯାଇ ପାରିବ ।

ଯଦି ଆଜିନିଆଁ ରକ୍ଷାକାରୀମାନଙ୍କ ପିତ୍ର ଅଧିକ ଖର୍ଚ୍ଚ ନକରି ସାଧାରଣ ନାଗରୀକଙ୍କୁ ଆଜିନିଆଁ ରକ୍ଷାକାରୀ ହେବାପାଇଁ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯାଇପାରିବ ତେବେ ସମାଜରେ ଏତେ ବିକ୍ରାନ୍ତ ଦେଖା ଦିଅନ୍ତା ନାହିଁ ।

ଶିକ୍ଷାକୁ ସମାଜ ହିତକାରୀ କରିବା ଲାଗି ଉଭୟ ସମାଜ ଓ ସରକାର ଚିନ୍ତିତ । ମାନବ ଜାତିର କଲ୍ୟାଣରେ ଯେପରି ଆଜିକାର ଶିକ୍ଷା ଅଧିକ କାର୍ଯ୍ୟ କରିପାରିବ ସେ ଦିଗରେ କେନ୍ଦ୍ର ଶିକ୍ଷା ମନ୍ତ୍ରାଳୟ କିଛି ପରିମାଣରେ ଚିନ୍ତା କରୁଛନ୍ତି । ସେଥିଲାଗି ଏବକାର ପ୍ରଚଳିତ ପଦ୍ଧତି ପଦ୍ଧତିକୁ ବଦଳାଇବା ପାଇଁ ଚିନ୍ତା କରାଯାଉଛି । ବ୍ରିଟିଶ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ଅଧୀନରେ ଭାରତ ଥିଲାବେଳେ ଲର୍ଡ କର୍ଜନଙ୍କ ସମୟରେ ଶିକ୍ଷା ପଦ୍ଧତିର ପୁନର୍ବିନ୍ୟାସ କରିବା ପାଇଁ ଚିନ୍ତା କରାଯାଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ କିଛି କରାଯାଇ ପାରିନଥିଲା । ଏହା ମଧ୍ୟରେ କଲିକତା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ କମିଶନ, ରାଧାକୃଷ୍ଣନ କମିଶନ, ମୁଦାଲିଆର କମିଶନ ଏବଂ କୋଠାସ କମିଶନ ପରାମର୍ଶ ପଦ୍ଧତିର ଆମୂଳତରୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବା ପାଇଁ ପୁରାରିଖ କରିଗଲେ । କିନ୍ତୁ କିଛି କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇପାରିଲା ନାହିଁ ।

ଯେଉଁ ଶିକ୍ଷା ପଦ୍ଧତି କରାଣୀ ସୃଷ୍ଟି ପାଇଁ ବ୍ରିଟିଶ ଶାସକମାନେ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲେ ତାକୁ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବଳବତ୍ତର ରଖାଯାଇଛି । କେତେକ ସେଥିଲା

ଶିକ୍ଷା ପଦ୍ଧତି ସପକ୍ଷରେ ଯୁକ୍ତି କରିବାକୁ ମଧ୍ୟ ଗର୍ବ ଅନୁଭବ କରୁଛନ୍ତି । ଗ୍ରାମିଣିମାନଙ୍କ ମିଶ୍ରଣ ପୃଷ୍ଠଭାବେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଥିଲେ ଯେ ଯଦି ସରକାର ବାସ୍ତବରେ କିଛି ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବାକୁ ଚାହାନ୍ତି ତେବେ ପ୍ରଥମେ ପଞ୍ଚାୟା ପଦ୍ଧତିର ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବା ଦିଗରେ ଅଗ୍ରସର ହେବା ଉଚିତ । ସେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ରିପୋର୍ଟରେ ସତର୍କ କରାଇ ଦେଇଥିଲେ ଯେ ଯଦି ଶୀଘ୍ର ଏ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବା ଦିଗରେ ଦୃଷ୍ଟି ଦିଆ ନଯାଏ ତେବେ ପରିସ୍ଥିତି ମଙ୍ଗଳକର ହେବନାହିଁ; ସମଗ୍ର ଶିକ୍ଷା ପଦ୍ଧତି କଳ୍ପସିତ ହୋଇଯିବ ।

ଏବେ ସେୟାହିଁ ଘଟିଛି । ଶିକ୍ଷା କେବଳ ପଞ୍ଚାୟା ଅଭିମୁଖୀ ହୋଇ ଯାଇଛି । ବିଭିନ୍ନ ସ୍କୁଲ, କଲେଜରେ ସାପ୍ତାହିକ ପଞ୍ଚାୟା, ଦିନମାସିଆ ପଞ୍ଚାୟା, ଶାଶ୍ୱାତ ଓ ବାର୍ଷିକ ପଞ୍ଚାୟା ବରାବର ଚାଲିଆସିଛି । ଗ୍ରାମ ପଡ଼ୁଛି ପଞ୍ଚାୟାରେ ଭଲ ନମ୍ବର ରଖିବା ଲାଗି । କିପରି ଭଲ ନମ୍ବର ରଖିବ, ସେଥିଲାଗି ସମ୍ଭବ୍ୟ ପ୍ରଶ୍ନୋତ୍ତର ବହୁ କିଛି ପଡ଼ୁଛି, ଉତ୍ତର ମୁଣ୍ଡୁ କରୁଛି ଅଥଚ ମୂଳ ବହି ପଢ଼ିବାକୁ ଆବଶ୍ୟକ ମନେ କରୁନାହିଁ । ଅଧିକାଂଶ ସମୟ କେବଳ ପଞ୍ଚାୟା ପ୍ରସ୍ତୁତିରେ ହିଁ ବ୍ୟୟ କରାଯାଉଛି । ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ଓ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ସ୍ତରରେ ମଧ୍ୟ ଏକ୍ସଟର୍ଣ୍ଣଲ ପଞ୍ଚାୟା ପ୍ରତି ବିଶେଷ ଗୁରୁତ୍ୱ ଆରୋପ କରାଯାଉଛି । ଯେଉଁ ଶିକ୍ଷକ ନିଜ ପଞ୍ଚାୟାଟିଙ୍କ ବିଷୟରେ କିଛି ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ ସେପରି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ମନୋନୟନ କରାଯାଉଛି । ସେ ଅପରିଚିତ ଥିବା ଯୋଗୁଁ ପ୍ରଭାବିତ ହେବେନାହିଁ, ଏହି ହେଲା ଯୁକ୍ତି । ତା'ଛଡ଼ା ଯେପରି ଗୁରୁତ୍ୱ ପଞ୍ଚାୟାଟଳ ଉପରେ ଦିଆଯାଉଛି ଏବଂ ଯେପରି ପଞ୍ଚାୟାଟଳରୁ ହିଁ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ମାନ ମପା ଯାଉଛି ସେଥିରେ ବାସ୍ତବିକ ଆଚମ୍ବିତ ହେବାକୁ ହୁଏ ।

ଏ ପ୍ରକାରର ମାପତରୁ ୧୮୮୨ ମସିହାରୁ ହଜିର କମିଶନଙ୍କ ପ୍ରସ୍ତାବ ବିମେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା । ସେ ସ୍ଥିତି କରିଥିଲେ ଯେଉଁ ସ୍କୁଲରେ ଗ୍ରାମ ଭଲ ପାଠ ପଢ଼ୁ ନାହାନ୍ତି ପଞ୍ଚାୟାରେ ଉତ୍ତମ ନମ୍ବର ରଖୁ ନାହାନ୍ତି, ସେ ତ ଗ୍ରାମଙ୍କ ଦୋଷ ନୁହେଁ, ସବୁ ଦୋଷ ହେଉଛି ଶିକ୍ଷକଙ୍କର । ସେଥିଲାଗି ତାଙ୍କ ଦରମା ସେହି ଅନୁସାରେ ସ୍ଥିର ହେବ ବୋଲି ସେ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଇଥିଲେ ଏବଂ ତାହା ଗ୍ରହଣ ହୋଇଥିଲା । ଶହେ ବର୍ଷରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱସମୟ ବିତି ଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଏବେ ଏକ ଅଭ୍ୟାସରେ ପରିଣତ ହୋଇଯାଇଛି । ଅନେକ ଶିକ୍ଷକ ଏଥିରୁ ମୁକ୍ତି ପାଇବା ପାଇଁ ପୁରୁଷ ମେନେଜିଙ୍ଗ କମିଟିର ସଦସ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଏବଂ ଏବେ ସର୍କାରୀ ଇନସ୍ପେକ୍ଟର ଅଫିସ ଏବଂ ଡି. ପି. ଆଇ ଅଫିସ ର କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ପାଖରେ ଯେଉଁ ଅନୁଗ୍ରହ ଉକ୍ଷା କରୁଛନ୍ତି ସେ ବିଷୟରେ ପ୍ରତ୍ୟେକେ ଲଜ୍ଜାବୋଧ କରିବା ଉଚିତ ।

ତା'ଛଡ଼ା ଏବେକାର ପଞ୍ଚକ୍ଷା ପକ୍ଷେ ଗୋଟିଏ ଗ୍ରହର ବୌଦ୍ଧିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧିର କେବଳ ପରିମାପ କରିଥାଏ, ଗୁରୁତ୍ରିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ସମ୍ପର୍କରେ କୌଣସି ପଞ୍ଚକ୍ଷା ହୁଏ ନାହିଁ । ସେଥିପ୍ରତି ଚରମ ଗଠନ ପ୍ରତି ବିଶେଷ ଧ୍ୟାନ ଦିଆଯାଏ ନାହିଁ । ଶେଷରେ ପ୍ରଚଳିତ ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଅନେକ ଅକୃତକାରୀ ହୁଅନ୍ତି । ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରେ ୬୦ ଭାଗ ଗ୍ରହ ଅକୃତକାରୀ ହେବାର ଉଦାହରଣ ରହିଛି ।

ଯେପରି ଭାବରେ ବିଭିନ୍ନ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ, ସେକେଣ୍ଡେରୀ ବୋର୍ଡ଼ିଂସ୍କୁଲରେ ପଞ୍ଚକ୍ଷା ପରିଗୁଳନା କରାଯାଉଛି, ସେଥିରେ ମଧ୍ୟ ଅନେକ ଦୁର୍ମାର୍ଗ, ପ୍ରିୟାପ୍ରୀତି ମଧ୍ୟ ରହିଛି । କେତେକ ଲୋକଚକ୍ଷୁକୁ ଆସୁଛି, ଅନେକ ଆସୁନାହିଁ । ଅନେକ ବହୁ ଏବେ କେବଳ ପଞ୍ଚକ୍ଷାକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଲେଖା ଯାଉଛି, ପଢ଼ା ଯାଉଛି । ସେଥିରୁ ବହୁବହୁ ପ୍ରଶ୍ନ ପଡ଼ୁଛି, ତା'ର ଘୋଷା ଉତ୍ତର ଯିଏ ଲେଖୁଛି, ସିଏ ଅଧିକ ନମ୍ରର ରଖି ଉଦ୍‌ଘୋଷିତ ହେଉଛି । ଫଳରେ କଳା ଓ ବିଜ୍ଞାନର ଉତ୍ତର ଗୁଡ଼ିକର ଆଦର କମିଯାଉଛି ।

ଏଭଳି ଏକ ପରିସ୍ଥିତିରେ ଶିକ୍ଷା ନିମ୍ନଗାମୀ ହେବନାହିଁତ ଆଉ କ'ଣ ? କଲିକତା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ କମିଶନ ତାଙ୍କ ରିପୋର୍ଟରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଥିଲେ, ଏବେ ସିଲ୍‌ବସ୍ତ ଦେଖି ପାଠ ପଢ଼ା ଯାଉଛି । ଉଭୟ ଶିକ୍ଷକ ଓ ଗ୍ରହ କେବଳ ପଞ୍ଚକ୍ଷାକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ପାଠ ପଢ଼ାଉଛନ୍ତି, ପଢ଼ୁଛନ୍ତି । ଶିକ୍ଷା ପକ୍ଷର ପରିବର୍ତ୍ତନ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ନିର୍ଭର ନକରି ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କର ନୈତିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧିରେ, କିନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କର ସେ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ସମ୍ଭବ ହେବ ଯଦି ପ୍ରଚଳିତ ପଞ୍ଚକ୍ଷା ପକ୍ଷର ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେବ ।

କୌଣସି ଗ୍ରହକୁ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଗ୍ରହଣ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ତା'ର ମାର୍କସିଟ୍ କେବଳ ନ ଦେଖି ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସାଟିଫିକେଟ୍‌ଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରତି ମଧ୍ୟ ଧ୍ୟାନ ଦେଲେ ଏବଂ ସେ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଏଡ଼ମିଶନ କରାଗଲେ ଏତେ ଅସୁବିଧା ଉତ୍ପନ୍ନ ନାହିଁ । ଶେଷରେ ସରକାରୀ ବା ବେସରକାରୀ ସ୍ତରରେ ଶୁଦ୍ଧ ଦେଲେବେଳେ ଡିଗ୍ରୀ ପ୍ରତି ଧ୍ୟାନ ନଦେଇ କାର୍ଯ୍ୟ ଓ ଅଭିଜ୍ଞତା ପ୍ରତି ଯତ୍ନ ଧ୍ୟାନ ଦିଆଯାଏ ତେବେ ଆଜିକାର ଯୁବକମାନେ ଡିଗ୍ରୀ ଧରି ଶୁଦ୍ଧ ପକ୍ଷରେ ଗୋଡ଼ାନ୍ତେ ନାହିଁ । ଶିକ୍ଷାପକ୍ଷର ପୁନର୍ବିନ୍ୟାସ ସମ୍ପର୍କରେ ଯେତେବେଳେ ଆଲୋଚନା ଗୁଲିଚ୍ଛ ପ୍ରଥମ କାର୍ଯ୍ୟ ପଞ୍ଚକ୍ଷା ପକ୍ଷର ପରିବର୍ତ୍ତନରେ ହିଁ ଆରମ୍ଭ କରାଯାଉ । ଅନେକ ଦିନ ହେଲା ପଡ଼ି ରହିଥିବା ରାଧାକ୍ରିଷ୍ଣନ କମିଶନ ରିପୋର୍ଟ ପ୍ରତି ଧ୍ୟାନ ଦିଆଯାଉ । ଶ୍ରୀଧୀନୋଭର ଭାରତର ମହାନଗୁରୁଙ୍କ ପ୍ରତି ତାହାହିଁ ହେବ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସମ୍ମାନ ।

ଗତ ଅଗଷ୍ଟ ୨୧, ୧୯୮୫ରେ ପାର୍ଲିମେଣ୍ଟର ଉଭୟ ଗୃହରେ ନୂତନ ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରୀର ଏକ ଡ୍ରାଫ୍ଟ ପେଶ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହି ଡ୍ରାଫ୍ଟ ରିପୋର୍ଟରେ ଅନେକ ବସ୍ତୁତ୍ୱ ରହିଛି କିନ୍ତୁ ପ୍ରଚଳିତ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରଣାଳୀ ଉପରେ ଏକ ସୁବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଚର୍ଚ୍ଚା କରାଯାଇଛି । କିପରି ବର୍ତ୍ତମାନର ପ୍ରଚଳିତ ଶିକ୍ଷା ପଦ୍ଧତିର ପରିବର୍ତ୍ତନ କରାଯାଇ ନୂତନ ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରଣୟନ କରାଯିବ ଏବଂ ତା'ର ରୂପରେଖ କ'ଣ ହେବ ତାହା ମଧ୍ୟ ପ୍ରାଞ୍ଜଳିଭାବେ ସେଥିରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି । ନୂତନ ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରୀ ଯେପରି ଏ ଦେଶକୁ ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀକୁ ନେଇଯିବାକୁ ଆମ ସମାଜକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିପାରିବ, ତାହା ସେଠାରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି । ଭାରତର ଶିକ୍ଷା ପଦ୍ଧତିର ଇତିହାସ ଉଭୟ ଭଲ ଓ ଭେଲର ସମିଶ୍ରଣ ।

ଏବେକାର ଶିକ୍ଷା ପଦ୍ଧତିରେ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ନିଜ ପରିବାର ଠାରୁ ନିଜ ସମାଜରୁ ହିଁ ଦୂରେଇ ଯାଉଛି । ଚିନ୍ତାଶୀଳ ବ୍ୟକ୍ତିଭାବେ ନିଜକୁ ପ୍ରତିପାଦିତ କରିବାକୁ ଯାଇ ସେ ସପ୍ତବିଳାସରେ ଭସି ଚାଲୁଛି । କିପରି ଭଲ ବ୍ୟବହାର କରିବାକୁ ହେବ ଶିଖିବାକୁ ଯାଇ କିନ୍ତୁ ସେ ଶିକ୍ଷା କରୁଛି ବଡ଼ଲୋକ ହେଲେ କିପରି କ'ଣ ଖାଇବାକୁ ହୁଏ, ଅର୍ଥାତ୍ ଯେଉଁ ସମାଜରୁ ସେ ଜ୍ଞାନ ଆହରଣ କରିବାପାଇଁ ଶିକ୍ଷାର ଆଶ୍ରୟ ନିଏ, ତାହାଠାରୁ ସେ ଦୂରେଇ ଯାଏ । ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ନହୋଇ ନିଜକୁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଭାବେ । ଶିକ୍ଷାଲକ୍ଷ୍ମରେ ଡିଗ୍ରୀ ହାସଲ କରି ସେ ଖୋଜିରୁଲେ ଗୁଳିଗ ଏବଂ ସେଥିପାଇଁ ସହରକୁ ଆସି ବେକାରଙ୍କ ନାମ ତାଲିକାରେ ନିଜ ନାମକୁ ଫରୋଗ କରେ । ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ନାମରେ ଯେଉଁ ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥା ଏବେ ପ୍ରଚଳିତ ଅଛି ସେଥିରେ ଅଧିକ ରସଦ୍ କରିବାକୁ ଯାଇ ଜ୍ଞାନର ପରିସୀମାକୁ କ୍ଷୁଦ୍ର କରିଦିଏ । ଚିକିତ୍ସା ବିଜ୍ଞାନରେ ଅଧିକ ରସଦ୍ କରି ସେ ମାନବ କାୟା ସମ୍ପର୍କରେ ଜ୍ଞାନ ଆହରଣ ନକରି କେବଳ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଅଙ୍ଗ ସମ୍ପର୍କରେ ସ୍ପେଶାଲିଷ୍ଟ ହୁଏ ।

ଏପରି ଅବସ୍ଥା ଅର୍ଥନୀତିଶାସ୍ତ୍ର ଅଧ୍ୟୟନ କରୁଥିବା ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନେ ଭୋଗ କରୁଛନ୍ତି, ଇଞ୍ଜିନିୟରିଂ କମ୍ପ୍ୟୁଟର ଇଞ୍ଜିନିୟରିଂ ଗ୍ରହମାନେ ଭୋଗ କରୁଛନ୍ତି । ଏହି ପୃଷ୍ଠଭୂମିରେ “ଶିକ୍ଷାର ଚ୍ୟାଲେଞ୍ଜ” ଶୀର୍ଷକ ରିପୋର୍ଟରେ ଯେଉଁ ମନ୍ତ୍ରୀ ଉପସ୍ଥାପନ କରାଯାଇଛି ଏବଂ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀଙ୍କୁ ସମାଜର ହିତସାଧନରେ ଲଗାଇବା ପାଇଁ ଯେଉଁ ଯୁକ୍ତି କରାଯାଇଛି, ତାହା ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ମନେହୁଏ । ଏଥିରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି ଯେ ସାମାଜିକ ତଥା ନୈତିକ ମୂଲ୍ୟବୋଧକୁ ବଢ଼ାଇବା ହେଉଛି ଶିକ୍ଷାର ମୌଳିକ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । କିନ୍ତୁ ଯେପରି ଭାବରେ ସିନେମା, ଟି.ଭି. ଓ ରେଡ଼ିଓ ଏ ସମାଜର ନୈତିକ ଅଧ୍ୟୟନ ପାଇଁ ଦାୟୀ ତାହା ସେ ରିପୋର୍ଟରେ ଉଲ୍ଲେଖ

କରାଯାଇ ନାହିଁ । ଏହାକୁ ମଧ୍ୟ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରିବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା ହେବା ଦରକାର । କାରଣ ଏ ଦିନୋଟି ସମ୍ମାନ ବର୍ତ୍ତମାନର ଯୁବସମାଜ ଉପରେ ଗଭୀର ପ୍ରଭାବ ପକାଇଛି । ଶତ୍ରୁ ମନୋରଞ୍ଜନ ପାଇଁ ଯଦି ଏ ଦିନୋଟି ସମ୍ମାନକୁ ନିୟୋଜିତ କରାଯାଏ ତେବେ ଏ ସମାଜକୁ କିପରି ନିଜର ସାମାଜିକ ଓ ନୈତିକ ଅଧିପତ୍ୟରୁ ଉଦ୍ଧାର କରିହେବ ବୁଝାପଡ଼ୁ ନାହିଁ । ଏହି ରିପୋର୍ଟରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଉଲ୍ଲେଖ ଅଛି ଯେ ୧୯୭୮ ମସିହାରେ ଘୋଷିତ ଶିକ୍ଷାମାନ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇପାରି ନାହିଁ ।

ଏବେକାର ଶିକ୍ଷାମାନ ସାମାଜିକ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସମ୍ପର୍କରେ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କୁ ସଚେତନ କରୁନାହିଁ, ସମ୍ମୁଖି ସମନ୍ତ କରୁନାହିଁ ବୋଲି ଉକ୍ତ ରିପୋର୍ଟରେ କୁହାଯାଇଛି । ଏବେ ଦେଶରେ ଶତକଡ଼ା ୭୭ ଭାଗ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ଚଉନ୍ଦ୍ର କାରଖାନା ପାଠପଢ଼ା ଅଧାରୁ ଗୁଡ଼ି ଦେଉଛନ୍ତି । ଯଦି ଏହିପରି ଧାରାବାହିକ ଭାବରେ ଶିକ୍ଷା ପଢ଼ି ଚାଲେ ତେବେ ୨୦୦୦ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦ ବେଳକୁ ଭାରତରେ ୫୦ କୋଟି ସ୍ବାକ୍ଷର ଲୋକ ବାହାରିବେ । ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କୁ ସମାଜ ପ୍ରତି ନିଜର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସମ୍ପର୍କରେ ସଚେତନ କରିବା ପାଇଁ ପୁରୁ ଯେଉଁ ଏନ୍ ଏସ୍. ଏସ୍ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଆରମ୍ଭ କରାଯାଇଥିଲା, ତାହା ବାସ୍ତବରେ କୌଣସି ସୁଫଳ ଗୁପ୍ତଗୁପ୍ତୀମାନଙ୍କ ଲାଗି ଆଣିପାରି ନାହିଁ । ସେଥିଲାଗି ବର୍ତ୍ତମାନର ଶିକ୍ଷାମାନରେ ଆତ୍ମଚରୁଲ ପରିବର୍ତ୍ତନ ନହେଉ ଆବଶ୍ୟକ ବୋଲି ଉକ୍ତ ରିପୋର୍ଟରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି ।

କୃଷିର ଉନ୍ନତି ଲାଗି ବ୍ୟାପକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଗ୍ରହଣ ଏବଂ ସେଥିଲାଗି ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କୁ ଟେକି ପ୍ରଦାନ, ଭୂମି ଓ ଜଳ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ, ଜଙ୍ଗଲ ଆଦର ବିକାଶ ଇତ୍ୟାଦି ପ୍ରତି ଏହି ଶିକ୍ଷାମାନରେ ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ବ ଆଶ୍ରେ କରାଯାଇଛି । “ମୁକ୍ତ ବିଦ୍ୟାଳୟ” ପାଇଁ ଏବେ ଯେଉଁ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯାଇଛି ଏବଂ ସମଗ୍ର ଭାରତ ବର୍ଷରେ ଗୋଟିଏ ପ୍ରକାରର ଶିକ୍ଷାମାନ ପ୍ରଣୟନ କରିବା ପାଇଁ ଯେଉଁ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ଆରମ୍ଭ କରାଯାଇଛି, ତାହା ସ୍ବାଗତଯୋଗ୍ୟ । ପ୍ରୌଢ଼ଶିକ୍ଷା ଓ ଆଦବାସୀ ଦୂରଜନଙ୍କ ଶିକ୍ଷାର ବିକାଶ ଲାଗି ଯେଉଁ ପଦକ୍ଷେପ ନେବାଲାଗି ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇଁ ବୋଲି କୁହାଯାଇଛି ତାହାକୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ବ୍ୟକ୍ତି ନିଶ୍ଚିତଭାବେ ସମର୍ଥନ କରିବେ । କିନ୍ତୁ ମୂଳପ୍ରଶ୍ନ କେତୋଟି ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅମିମାନ୍ୟତା ଭାବେ ରହିଯାଇଛି ।

କୃଷିଜଗା ଏବେ ମଧ୍ୟ ଭାବନ୍ତି ଯେ ଯଦି ସେମାନଙ୍କ ପିଲା ଶିକ୍ଷା ପାଆନ୍ତି ତେବେ କୃଷିକ୍ଷେତ୍ରରେ ସେମାନେ ଆଉ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ମନ ବଳାଇବେ ନାହିଁ । ଶ୍ରମ ପ୍ରତି ଆମର ଯୁଗ ଯୁଗ ଧରି ପ୍ରଚଳିତ ଥିବା ଧାରଣା ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ

ବଦଳି ନଥିବାରୁ ଏହି ମନୋଭାବ ରହି ଆସିଛି । କିନ୍ତୁ ପ୍ରାଇମେରୀ ସ୍କୁଲରେ କୃଷି ପଣ୍ଡିତମାନଙ୍କୁ ରଖି ଦେଲେ ଯେ ଏ ଧାରଣା ଦୂର ହୋଇଯିବ ତା'ନୁହେଁ । କୃଷି ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରୁ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହେଉଥିବା କୃଷି ବିଶେଷଜ୍ଞମାନେ ଉଚ୍ଚପାଠ୍ୟ ଶିକ୍ଷା ଗୋଜନ୍ତି । କେହି କୃଷିକ୍ଷେତ୍ରରେ ଶ୍ରମ କରିବାକୁ ସୁଖ ପାଆନ୍ତି ନାହିଁ । ଏପରି ଅବସ୍ଥା ଥିବାବେଳେ ମାଠପଡ଼ା ଅଧାରୁ ଗୁଲିଆଉ-ଥିବା କିଶୋରମାନଙ୍କୁ କପରି ପ୍ରୟୋଗାତ୍ମକ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇପାରିବ ତାହା ଏବେକାର ‘ଶିକ୍ଷାର ଚ୍ୟାଲେଞ୍ଜ’ ଶୀର୍ଷକ ରିପୋର୍ଟରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇ ନାହିଁ । ଧନ୍ୟା ମୂଳକ ଶିକ୍ଷା ବିଷୟରେ ଅଧିକ ନ କହିଲେ ଭଲ । ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯେପରି ଭାବରେ ବିଭିନ୍ନ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଏ ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ଗୁଲିଛି ତାହା କୌଣସି ପ୍ରକାରର ଆଶ୍ରୟ ଯୁକ୍ତି କରିପାରିବ ନାହିଁ ।

ମୋଟାମୋଟି ଭାବେ କହିବାକୁଗଲେ ଏ ଭ୍ରାଫ୍ଟ ରିପୋର୍ଟରେ ଅନେକ ନୂତନ ବିଷୟରେ ଚିନ୍ତା କରାଯାଇଛି । ପୁଣି ଯେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଗ୍ରହଣ କରିବା ପାଇଁ ସରକାର ଘୋଷଣା କରିଥିଲେ ତାହା ହୋଇନାହିଁ ବୋଲି ସ୍ୱୀକାର କରିଛନ୍ତି । ଏବେକାର ଶିକ୍ଷାନୀତି ସମାଜକୁ ଉଚିତ ଜ୍ଞାନ ପ୍ରଦାନ କରି-ପାରୁନାହିଁ ବୋଲି ମତ ଦେଇଛନ୍ତି । ନୂତନ ଶିକ୍ଷା ନୀତିକୁ ନିଧାର୍ଯ୍ୟଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବାକୁ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦିଆଯାଇଛି । କିନ୍ତୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପରିବର୍ତ୍ତନର ପ୍ରସ୍ତୁତ ଯାହା ସରକାର ଦେଖିଛନ୍ତି, ତାହା ସାକାର ହେବା ସମ୍ଭବ ବୋଧ ହେଉ ନାହିଁ । ୧୯୭୮ ର ଶିକ୍ଷା ସମ୍ପର୍କୀୟ ରିପୋର୍ଟ ଠାରୁ ଏବେକାର “ଶିକ୍ଷାର ଚ୍ୟାଲେଞ୍ଜ” ଶୀର୍ଷକ ରିପୋର୍ଟ କିଛି ନୂତନ ନୁହେଁ । ନୂତନ ନେତୃତ୍ୱ ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀ ପରେ ଦୃଷ୍ଟି ନିବଦ୍ଧ କରିଥିବାରୁ କିଛି ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟିପାରେ ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ କରାଯାଇପାରେ । ଆମୂଳଚୁଲ ପରିବର୍ତ୍ତନ ପାଇଁ ଯେଉଁ ରାଜନୈତିକ ଦକ୍ଷତା ଦରକାର ତାହା ଏବେକାର ଶାସନ ନିକଟରେ ନାହିଁ । ଏ ସତ୍ୟକୁ ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ହେବ ।

ଶିକ୍ଷାରେ ରାଜନୀତିର ସ୍ଥାନ ସମ୍ପର୍କରେ ଯଦି ପ୍ରଶ୍ନ କରାଯାଏ, ତେବେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍ତରରେ ଦ୍ୱିମତ ପ୍ରକାଶ ପାଇବ । ଅନେକଙ୍କ ମତରେ ଶିକ୍ଷାସୂଚନରେ ଗୁଲିଥିବା ରାଜନୈତିକ ଅଭିସନ୍ଧିମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟଯୋଗୁ ଶିକ୍ଷା ଓ ଗୁଣ ସମାଜରେ ବିଭ୍ରାନ୍ତ ବ୍ୟାପୁଛି, ଦେଶରେ ଉତ୍ତମ ନାଗରୀକ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ପରିବର୍ତ୍ତେ ରାଜନୈତିକ ଦଳାଦଳ ସମାଜକୁ ଅଧିକ କଳ୍ପବିତ କରୁଛି, ଶିକ୍ଷା ପଦ୍ଧତିରେ ଘୋର ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ସୃଷ୍ଟି ହେଉଛି । ସୁନୟନ ପଦ୍ଧତି ଲାଗି ବିଭିନ୍ନ ରାଜନୈତିକ ମନ୍ତ୍ରାଳୟ, ଗୁଣ, ଶିକ୍ଷକ, ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ଅନ୍ୟ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଭାବିତ କରି

ନିଜର ବାହୁଗୁଣ୍ଡା ତଳେ ରଖିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି—ଯା ଦ୍ୱାରାକି ଅନେକ-
 ବାର ନିଜନିଜ ମଧ୍ୟରେ ସଂଘର୍ଷ ହୁଏ, କ୍ୟାମ୍ପସରେ ଉତ୍ତେଜନା ଲାଗିରହେ ।
 ଏପରି ଅବସ୍ଥା ଆଜି ଅନେକ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରେ, ଅନେକ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟରେ
 ଦୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି । ଗୁପ୍ତମାନେ ରାଜନୈତିକ ନେତାମାନଙ୍କର ହାତବାରଣୀ
 ହୋଇଛନ୍ତି, ଅଧିକାଂଶ ଅଧ୍ୟାପକ ନୀରବ ଦ୍ରଷ୍ଟା ସାଜିବାକୁ ଉଚିତ ମନେ
 କରୁଛନ୍ତି । ଆଉ କେତେକ ଅଧ୍ୟାପକ ଶିକ୍ଷାୟତନରେ ଅଧ୍ୟାପନା ବ୍ୟତିତ ଅନ୍ୟ
 ସବୁ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲିପ୍ତଥିବା ଦେଖାଯାଉଛି । ତେବେ ଶିକ୍ଷାରୁ ରାଜନୀତିକୁ
 ଦୂରକରଣ କିପରି କରାଯାଇପାରିବ ? ଶିକ୍ଷାୟତନରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍ତରରେ
 ରାଜନୈତିକ ପ୍ରଭାବ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବା ବେଳେ ଶିକ୍ଷାକୁ ରାଜନୀତିରୁ କିପରି ମୁକ୍ତ
 କରାଯାଇ ପାରିବ ?

କ୍ୟାମ୍ପସରେ ଶାନ୍ତି ଶୃଙ୍ଖଳା ସହିତ ଅଧ୍ୟୟନ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ଉପ-
 ରୋକ୍ତ ମତ ଯୋଷଣ କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଇମ୍ପର୍ଜେନସି ସମୟର ପକ୍ଷରୁ
 ପ୍ରୟୋଗ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଉଛନ୍ତି । ଗୁପ୍ତ ସଂଘଟନ ପକ୍ଷରୁ ମହାବିଦ୍ୟା-
 ଲୟ, ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରେ ନିର୍ବାଚନ ଲଢ଼ାଯିବ ନାହିଁ । ମନୋନୀତ ପ୍ରାର୍ଥୀ ହିଁ
 ଗୁପ୍ତସଂସଦ ଗଠନ କଲେ କ୍ୟାମ୍ପସରେ ଉତ୍ତେଜନା ହ୍ରାସ ପାଇବ, ଶିକ୍ଷାୟ-
 ତନରେ ଅଧ୍ୟୟନର ବାୟୁମଣ୍ଡଳ ସୃଷ୍ଟି ହେବ ବୋଲି ଧ୍ୱସ୍ତି କରାଯାଉଛି । କିନ୍ତୁ
 ପ୍ରଶ୍ନ ହେଉଛି ୧୯୭୫-୭୬ ରେ ତାହା ହୋଇଥିଲା କି ? ଯୁନିୟନ ଗୁଡ଼ିକରେ
 ମନୋନୀତ ପ୍ରାର୍ଥୀଙ୍କୁ ଅବସ୍ଥାପିତ କରିଦେଲେ କିଛି ବର୍ଷ ସିନା ଅଶାନ୍ତ ପ୍ରକାଶ
 ପାଇବ ନାହିଁ କିନ୍ତୁ ତାହା ଯେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ଲେପ ପାଇଗଲା, ଏହା କ'ଣ
 କୁହାଯାଇ ପାରିବ ?

ଆମେ ଯଦି ଏବେ ଯୁନିୟନର ପୁର ପ୍ରଶ୍ନଟିକୁ ଦୋହରାଇବା ‘ଶିକ୍ଷାରୁ
 ରାଜନୀତିକୁ ଦୂରରଖ ଦେଇ ହେବ କି’ ତେବେ ବାରମ୍ବାର ଗୋଟିଏ ଉତ୍ତର
 ଚାରିଆଡ଼େ ଗୁମ୍ଫରିତ ହେବ ନା-ନା-ନା... । ଏକ ବିକାଶଶୀଳ ରାଷ୍ଟ୍ରରେ
 ଯୋଜନା ଭିତ୍ତିରେ ବ୍ୟାପକ ସାମାଜିକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇ ଚାଲିଛି । ସ୍କୁଲ ଓ
 କଲେଜରେ ଆଗାମୀ ଯୁଗର କର୍ତ୍ତୃଧାରମାନଙ୍କୁ ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଉଛି । ସେମାନଙ୍କୁ
 ଆଜିକାର ପରିସ୍ଥିତିରୁ ବାଦ ଦେଇ ଗଢ଼ିବା ସମ୍ଭବ କି ? ଯେତେ ଚେଷ୍ଟାକଲେ
 ମଧ୍ୟ ଏବେକାର ସାମାଜିକ ସିଦ୍ଧିର ପ୍ରଭାବ ଶିକ୍ଷାୟତନରେ ପଡ଼ିବ । ସେଥିରେ
 ସମସ୍ତ ଗୁପ୍ତ, ଅଧ୍ୟାପକ ଓ ଅନ୍ୟ ଶିକ୍ଷକ କର୍ମଚାରୀ ବୃନ୍ଦ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଭାବିତ ହେବେ ।

ଏବେ ବାରମ୍ବାର ଶିକ୍ଷାରୁ ରାଜନୀତିକୁ ଦୂରରଖ ରଖିବା ପାଇଁ ଅନେକ
 ଧ୍ୱସ୍ତି କରୁଛନ୍ତି । ସାଂପ୍ରତିକ ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଏହାର ଯଥାର୍ଥ ଥିବା ନାହିଁ । ଯେଉଁ

ରାଜନୈତିକ ନେତୃତ୍ୱ ଯୁବସମାଜକୁ ଉଚିତ ମାର୍ଗରେ ପରିଗୁଳିତ କରିବା କଥା ସେ ଯଦି ନିଜେ ଅନ୍ୟାୟ, ଦୁର୍ନୀତି ଓ ଅନାଦିରେ ପରିପୁର୍ଣ୍ଣ ଥାଏ ତେବେ ତାଙ୍କଠାରୁ ଭେଟବାକ୍ୟ ଶୁଣି, କୁଳପତିଙ୍କ ଅଧିଷ୍ଠିତ ସେବାୟତ, ସିଣ୍ଡିକେଟ ନିର୍ବାଚନ ବନ୍ଦ କରିବା ଘଟଣା ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଭଙ୍ଗାରୁଜା, ପୋଡ଼ାପୋଡ଼ି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କଥା ଯିବନିତ ଆଉ କ'ଣ ! ଏହିପରି ଯୁବନେତୃତ୍ୱ ଆଜି ବିଧାନସଭାରେ ମାଇକ୍ ଉପାଡ଼ି ଫୋପାଡ଼ୁଛନ୍ତି । ଚପଲ ନେଇ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଟେବୁଲ୍ ଉପରେ ରଖି ଦେଉଛନ୍ତି । ଆଉ ଏହିମାନଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଆମେ ଆଜି ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ କହୁଛୁ ଶିକ୍ଷାରୁ ରାଜନୀତିକୁ ଦୂରେଇ ରଖିବା ଉଚିତ । ଏ ପ୍ରକାର ରାଜନୈତିକ ସ୍ଥଳନ ଘଟିଥିବା ବେଳେ ଶିକ୍ଷାୟତନରେ କୌଣସି ପ୍ରକାର ରାଜନୈତିକ ବା ଦଳୀୟ କାର୍ଯ୍ୟକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦେବା ଉଚିତ ହେବନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଦୂରେଇ ରଖାଯିବ କିପରି ? ସେ କାର୍ଯ୍ୟଟି କରିବ କିଏ ?

ଦ୍ୱିତୀୟତଃ ଦୂରେଇ ରଖାଯିବା ଯଥାର୍ଥ କି ? ବାସ୍ତବରେ ଆଜିକାଲି କ୍ୟାମ୍ପସରେ ସମସ୍ତେ ରାଜନୀତିରେ ଭାଗ ନିଅନ୍ତି ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଅଳ୍ପ ସଂଖ୍ୟକ ଗୁପ୍ତ, ଶିକ୍ଷକ, ଅଣ ଶିକ୍ଷକ କର୍ମଚାରୀମାନେ ନିଜ ନିଜର ଯୁକ୍ତଯୁକ୍ତ ନିର୍ବାଚନରେ ଭାଗ ନିଅନ୍ତି । ଅନ୍ୟ ଗୁପ୍ତ ଅଧ୍ୟାପକମାନେ ଅଧ୍ୟୟନରେ ମନୋନିବେଶ କରିଥାନ୍ତି । ଯେଉଁମାନେ କଦାପି ରାଜନୀତି ପ୍ରତି ସଚେତନ ନୁହଁନ୍ତି, ସେମାନେ କ୍ୟାମ୍ପସରେ କେବଳ ନୁହେଁ ସମାଜରେ ମଧ୍ୟ ଏହିପରି ବଞ୍ଚିରହନ୍ତି । ଆଜି ଯେଉଁମାନେ କ୍ୟାମ୍ପସରୁ ବା ଶିକ୍ଷାରୁ ରାଜନୀତିକୁ ଦୂରେଇ ଦେବାକୁ ଚାହୁଁଛନ୍ତି, ସେମାନେ କ'ଣ ଏହିପରି କେତେକ ଲୋକ ସୃଷ୍ଟି କରିବାକୁ ଚାହାନ୍ତି ? ଏହା ଯଦି ହୁଏ, ତେବେ ସମାଜରେ ରାଜନୈତିକ ସଚେତନତା ରହିବ କି ? ଆଜି ଆମେଜାଣୁ ଜାତି, ଗୋଷ୍ଠୀ, ବର୍ଣ୍ଣ ଅଞ୍ଚଳ ନେଇ ଏବେ ବାହାରେ ଯେପରି ରାଜନୀତି ହେଉଛି ଶିକ୍ଷା-ୟତନରେ ମଧ୍ୟ ସେପରି ରାଜନୀତି ହେଉଛି । ରାଜନୈତିକ ସଙ୍ଗଠନକୁ ଯଦି ଶିକ୍ଷାୟତନରେ ରାଜନୀତି ସହିତ ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ ହେବାକୁ ଦିଆଯାଏ, ତେବେ ପ୍ରଭାବ-ଶାଳୀ ଶିକ୍ଷକମାନେ ଯେ ଅଧିକ ରାଜନୀତିକ ପେସ୍ତା ଖେଳିବେ ଏଥିରେ ସଂଦେହ ନାହିଁ ।

ଏକ ସମୟ ଥିଲା ଯେତେବେଳେ ଲକ୍ଷ୍ୟାଧିକ ଗୁପ୍ତଗୁପ୍ତୀ ମାରବ ନିଶ୍ଚଳ ଭାବେ ମହାସାଗରୀ, ସୁଭାଷ ଚନ୍ଦ୍ର ବୋଷ, ନେହେରୁ ଓ ଜୟପ୍ରକାଶଙ୍କ ଭାଷଣ ଶୁଣୁଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ଆଦର୍ଶ ମତିକୁ ଦେବଜ୍ଞାନ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ପ୍ରାଦେଶିକ ନେତୃତ୍ୱ ପ୍ରତି ଯଥେଷ୍ଟ ସମ୍ମାନ ଥିଲା । ଗୁପ୍ତମାନେ ସେମାନଙ୍କୁ ନିଜର ଆଦର୍ଶ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରି ନେଇଥିଲେ । ଏହିପରି ଚନ୍ଦ୍ରାଧାର ପ୍ରାକ୍ ସାଧୀନତା

କାଳରେ ଏ ଦେଶରେ ସୃଷ୍ଟ ହୋଇଥିବାରୁ ଏବଂ ସେବେକାର କ୍ୟାଗ୍ରେସ ନେତୃତ୍ୱ ଗ୍ରହଣ ସମାଜକୁ ନିଜ ପ୍ରତି ଆକୃଷ୍ଟ କରିପାରି ଥିବାରୁ ଜନ-ଆନ୍ଦୋଳନ ବ୍ୟାପକ ହୋଇଥିଲା, ସଫଳ ହୋଇଥିଲା । ସେ ସମୟରେ କେନ୍ଦ୍ର ଚିନ୍ତାଶୀଳ ବ୍ୟକ୍ତି ଶିକ୍ଷାରୁ ରାଜନୀତିକୁ ମୁକ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ଯୁକ୍ତି ବାଢ଼ି ନାହାନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଆଜି ଘଟଣାଚକ୍ରରେ କେତେକ ଅବାଞ୍ଚନାୟ ନେତା ଗ୍ରହଣ ସଙ୍ଗଠନକୁ ହାତରେ ରଖି ନିଜର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ବଢ଼ାଇବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିବାରୁ ଏପରି ଅବସ୍ଥା ହୋଇଛି ।

ଆଜି ରାଜନୀତିକୁ ସଫଳ ରଖିବାକୁ ହେଲେ ଯେଉଁ ପ୍ରକାରର ଟେକିଂ, ଯେଉଁ ଆଦର୍ଶ ଓ ନୀତି ପାଳନର ଆବଶ୍ୟକତା ଅଛି, ତାହା ଆଜି କାହାଠାରୁ ଗ୍ରହଣସମାଜ ପାଉଛନ୍ତି? ଶ୍ରୀ କିଂପଲର୍ଡ଼ ଶେଝରଙ୍କ ମତରେ “କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ମାନବବାଦ ହେଉଛି ରାଜନୀତି” କିନ୍ତୁ ଆମ ଦେଶରେ ଆଜି ଏହି ମାନବବାଦ ଶବ୍ଦରେ ପରିଭ୍ରାସା ବଦଳି ବଦଳି ଚାଲିଛି । ଆଜି ଏହାର ପରିପ୍ରକାଶ ଘଟୁଛି ସ୍ୱଳ୍ପ ଶୋଭାଯାତ୍ରାରେ, ସେଲ୍‌ଗାନ୍ କମ୍ପା ପ୍ରଚାରପତ୍ର ବାଣ୍ଟିବାରେ ଏବଂ ନେତା ମାନଙ୍କ ଦରବାରରେ ସାମିଲ ହେବାରେ । ସାମାଜିକ ଉନ୍ନତି ଓ ବିକାଶ ଲାଗି କେତେକଟା ରାଜନୈତିକ ନେତା ଆଜି ସତତ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛନ୍ତି ? ସମାଜର ଦୃଢ଼ ଉନ୍ନତି ଓ ପରିବର୍ତ୍ତନ ପ୍ରଭୃତି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ଯଦି ଗ୍ରହଣମାନଙ୍କର ଆବଶ୍ୟକତା ଅଛି କି ବୋଲି କିଏ ପ୍ରଶ୍ନ କରେ, ତାହାହେଲେ ସେ ପ୍ରଶ୍ନର ଏକମାତ୍ର ଉତ୍ତର ହେଉଛି — ଆବଶ୍ୟକତା ଅଛି ।

ବିଶ୍ୱ ଇତିହାସରେ ଏହାର ନଜର ଅନେକ । ବାଲ୍ୟଦେଶରେ ମୁକ୍ତି ଯୁଦ୍ଧ, ଚୀନ୍‌ର କଲଚରାଲ ରିଭୋଲ୍ୟୁସନ, ଇରାନରେ ଶାହାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଯୁବ-ସମାଜର ଆନ୍ଦୋଳନ, ପୋଲଣ୍ଡ ଓ ଚେକୋସ୍ଲୋଭାକିଆରେ ସୋଭିଏତର ପ୍ରଭାବ ବୃଦ୍ଧି ବିରୁଦ୍ଧରେ ସେଠାକାର ଗ୍ରହଣ ସମାଜର ସମ୍ମିଳିତ ଉଦ୍ୟମ ଏବଂ ସଂଗଠନରେ ଜୟପ୍ରକାଶଙ୍କ ଆହ୍ୱାନରେ ଯୁବ ସଂଘର୍ଷ ବାହୁନୀ ଗଠନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରତ୍ୟେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯୁବକମାନେ ବର୍ତ୍ତମାନର ସାମାଜିକ ସ୍ଥିତିକୁ ବଦଳାଇବା ପାଇଁ ଚିଞ୍ଚୁକ, ଚେଷ୍ଟିତ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଯୁବ ଆନ୍ଦୋଳନ ଯେ ସଫଳ ହୋଇଛି ତା’କୁହେଁ । ନକସାଲ୍‌ପନ୍ଥୀ ଆନ୍ଦୋଳନ ଆଜି ଲୁପ୍ତ ପ୍ରାୟ । କିନ୍ତୁ ତାହା ଥିଲା ଏକପ୍ରକାର ଆନ୍ଦୋଳନ ଏବଂ ସେଥିରେ ଅନେକ ଯୁବକ ନିଜକୁ ସାମିଲ କରିଥିଲେ ।

ଶିକ୍ଷାରୁ ରାଜନୀତିକୁ ଦୂରେଇ ଦେବାପାଇଁ ଆଜି ଯେଉଁମାନେ ଯୁକ୍ତି ବାଢ଼ୁଛନ୍ତି, ସେମାନେ ବାରମ୍ବାର ସ୍ମୃତି, କଲେଜ ବନ୍ଦ ହେବା ଯୋଗୁଁ କମ୍ପା

ଆଲୋଚନା ହେବା ଯୋଗୁଁ ଏହା କଦୃଶ୍ୟ ପାରିବ । ଗୁପ୍ତନେତା ସମସ୍ତେ ସେ ସଚ୍ଚୋଟ ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛନ୍ତି ତା'କୁହେଁ । ଅନେକ ଦୁର୍ଗତ କରୁଛନ୍ତି, ଗୁଣାଗିରି କରୁଛନ୍ତି । ତା'ବୋଲି ଗୁପ୍ତ ରାଜମାତା ଯେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ କଳ୍ପସିତ ହୋଇଯାଇଛି; ଏହା ଭାବିବା ଠିକ୍ ହେବନାହିଁ । ଗୁପ୍ତମାନଙ୍କୁ ବରଂ ଉଚିତ ମାର୍ଗରେ ପରିଚାଳିତ କରିବା ପାଇଁ ଆଜିକାର ନେତୃବର୍ଗ ତେଷ୍ଟିତ ହେବା ଉଚିତ; ନଚେତ ସେଇମାନେ ହିଁ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହେବେ । ଶିକ୍ଷାରୁ ରାଜମାତାକୁ ଦୂରେଇ ଦେବା ଅର୍ଥ ଶିକ୍ଷୋଦ୍ରୀ ଶିକ୍ଷୋପାତ୍ରୀ ସଦୃଶ ହେବା ଆଜି ଯେ ପ୍ରକାର ପରିସ୍ଥିତି ହୋଇଛି, ତାହା ଯେ ସବୁବେଳେ ରହିବ, ତାହା ନୁହେଁ । ଏ ଆଶା ଓ ବିଶ୍ୱାସ ନେଇ ସାମାଜିକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଲାଗି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ହେବ ।

ପ୍ରାଥମିକ, ମାଧ୍ୟମିକ ଓ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ହେଉଛି ପ୍ରଚଳିତ ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥାର ମୂଖ୍ୟ ତିନୋଟି ଅଙ୍ଗ । କିନ୍ତୁ କୌଣସି ଦେଶରେ ଯଦି ପ୍ରାଥମିକ ଓ ମାଧ୍ୟମିକ ଶିକ୍ଷାର ସ୍ତର ଓ ପ୍ରସାର ସନ୍ତୋଷଜନକ ରହିଛି ଏବଂ ଉଚ୍ଚ ଶିକ୍ଷାସ୍ତର ସେତେ ଠିକ୍ ନାହିଁ, ତେବେ ଦେଶରେ ପ୍ରଗତି ଆଣିବାକୁ ହେଲେ, ବିଶ୍ୱରେ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରିବାକୁ ହେଲେ, ସେ ଦେଶ କୌଣସି ପ୍ରକାରରେ ସମ୍ପନ୍ନ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ—ଏହା ଧୂବସତ୍ୟ । ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା କହିବାର ଅର୍ଥ ହେଉଛି, ଚିକିତ୍ସା, ଇଞ୍ଜିନିୟରିଂ ଏବଂ ବଜ୍ଞାନ । ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯେଉଁଠି ସ୍ନାତକ ଗୁପ୍ତ-ଗୁପ୍ତୀ ଅଧିକ ପାରଦର୍ଶିତା ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିପାରୁଛନ୍ତି ସେ ଦେଶ ଏ ଆଧୁନିକ ଯୁଗରେ ଅଧିକ ଉନ୍ନତ କରିପାରୁଛି, ପ୍ରଗତିଶୀଳ ବୋଲି ବିବେଚିତ ହେଉଛି ।

ଚିକିତ୍ସା ଏବଂ ଇଞ୍ଜିନିୟରିଂ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆମଦେଶର ଗୁପ୍ତ-ଗୁପ୍ତୀମାନେ ଆନୁଜ୍ଞାତ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସୁନାମ ଅର୍ଜନ କଲେଣି । ଚିକିତ୍ସା କ୍ଷେତ୍ରରେ ବିଶେଷ କରି ଏଲ୍ଲେପାଥ ପ୍ରଣାଳୀର ଚିକିତ୍ସା ପଦ୍ଧତିରେ ମଧ୍ୟ ଭାରତୀୟମାନେ ବିଶ୍ୱ-ବିଖ୍ୟାତ ହେଲେଣି । ଜନତାଦଳ ସରକାରରେ ଥିବାବେଳେ ଆୟୁର୍ବେଦରେ ଡିଗ୍ରୀ ହାସଲ କରୁଥିବା ଚିକିତ୍ସାବିତ୍ମାନଙ୍କୁ ଏଲ୍ଲେପାଥ ଚିକିତ୍ସାବିତ୍ତଙ୍କ ସହ ସମାନ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଗ୍ରହଣ କରାଗଲା ଏବଂ ସେଥିପ୍ରକାଶେ ମାତିଗତ ନିଷ୍ପତ୍ତି ମଧ୍ୟ ହାସଲ ହେଲା । ଆଜି ଦେଶରେ ପ୍ରାୟ ୧୦ଟି ମେଡିକାଲ କଲେଜ, ଏକଶହ ହୋମିଓପାଥ କଲେଜ, ୧୦ଟି ଆୟୁର୍ବେଦ କଲେଜ ଏବଂ ୧୫ଟି ସୁନାମ କଲେଜ ଦ୍ୱାରା ଭାରତର ଚିକିତ୍ସାବିତ୍ମାନଙ୍କୁ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଉଛି ।

ଶିକ୍ଷାର ପ୍ରସାର ଘଟିଛି ବୋଲି ଗୁରୁଆଡ଼େ ଡିଣ୍ଡିମ ହେଉଥିଲା ବେଳେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଚିକିତ୍ସାର ସୁବିଧା ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଇ ପାରିଲାଣି କି ? ଯେଉଁମାନେ ଡିଗ୍ରୀ ପାଉଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅଧିକାଂଶ ଉଚ୍ଚ ରାଜସ୍ୱ ପାଇବା ଆଶା ରଖୁଛନ୍ତି କିନ୍ତୁ ବିଦେଶ ଯାଇ ଅର୍ଥ ଉପାର୍ଜନ କରିବାର ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖୁଛନ୍ତି । ଆଜି ଆମେରିକା, ଇଂଲଣ୍ଡରେ ବହୁ ଭାରତୀୟ ଚିକିତ୍ସକ ଭାବେ ରହି ଅର୍ଥ ଉପାର୍ଜନ କରୁଛନ୍ତି । ମେଡିକାଲ କଲେଜମାନଙ୍କରେ ନାମଲେଖା ହେବା ପୁରୁଷ ଏକ ଲିଖିତ ପରୀକ୍ଷା କରାଯାଉଛି । ସେଥିରେ ଯେଉଁମାନେ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହେବେ ସେମାନଙ୍କୁ ଡାକ୍ତରୀ ପଢ଼ିବା ପାଇଁ ସୁଯୋଗ ଦିଆଯାଉଛି । ଆଉ କର୍ମ୍ମାଚକ ପରି ରାଜ୍ୟରେ ମୋଟା ଗୁଡ଼ା ଦେଇ ଧନୀ ଯୁବକମାନେ ଭଲ ଗ୍ରହ ନହେଲେ ବି ଚିକିତ୍ସା ବିଜ୍ଞାନ ପଢ଼ିବା ପାଇଁ ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇଯାଉଛନ୍ତି । ପ୍ରାୟ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବର୍ଷ ଡାକ୍ତରୀ ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ପଢ଼ିବା ପାଇଁ ହେଉଥିବା ଲିଖିତ ପରୀକ୍ଷାର ଫଳାଫଳ ନେଇ ଅଫିସର ସମ୍ବାଦ ପ୍ରକାଶ ପାଉଛି । ଏବେ ପୁଣି ଅଖିଳ ଭାରତୀୟ ଚିକିତ୍ସା ସେବା ଗଠନଲଗି ଚିନ୍ତା କରାଗଲାଣି । ଇଞ୍ଜିନିୟରିଂ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ।

ଏ ଦେଶରେ ବିଶ୍ୱସ୍ତରର ବୌଦ୍ଧିକ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ ପାଇଁ ପାଞ୍ଚଟି ଆଇ. ଟି. ଆଇ. ସମ୍ମାନ ଅଛି । ତା'ଛଡ଼ା ଦୁଇଗହ୍ୱରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଇଞ୍ଜିନିୟରିଂ କଲେଜ ଏବଂ ୫୧୫ଟି ପଲିଟେକନିକ୍ ମଧ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛି । ଏସବୁ ଶିକ୍ଷାୟତନରେ ଭର୍ତ୍ତି ହେବାପାଇଁ କିନ୍ତୁ ପ୍ରବେଶର ଦ୍ୱାର ଅଲଗା । ଚିକିତ୍ସା କ୍ଷେତ୍ରପରି ଅନେକ-ସ୍ଥାନରେ 'ଦାନ' ପ୍ରଦାନ କରି ଇଞ୍ଜିନିୟରିଂ ପଢ଼ିବାକୁ ହେଉଛି । କର୍ମ୍ମାଚକରେ ଏ ରୋଗ ଅତି ମାରାତ୍ମକ ଆକାର ଧାରଣ କଲାଣି । ସମଗ୍ର ଦେଶରେ ଯେତେ ଇଞ୍ଜିନିୟରିଂ କଲେଜ ଅଛି, ତହିଁର ଏକ-ଚତୁର୍ଥାଂଶ କର୍ମ୍ମାଚକରେ ହିଁ ସ୍ଥାପିତ ବୋଲି ଜଣାଯାଇଛି । ବିଭିନ୍ନ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଗୁଡ଼ିକର ଶିକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ ଶୈଳୀ ଅନୁଷ୍ଠାନ କଲେ ଜଣାଯାଏ, ଅଧିକାଂଶ କେବଳ ସ୍ନାତକୋତ୍ତର ଡିଗ୍ରୀ ପ୍ରଦାନରେ ଏବଂ ବିଭିନ୍ନ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟର ଇଶ୍ୱର ମିତ୍ର ଏବଂ ବି. ଏସ୍. ସି. ପରୀକ୍ଷା ପରିରାଜ୍ୟରେ ହିଁ ବ୍ୟସ୍ତ ରହିଯାଆନ୍ତି ।

ଏବେ ଦେଶରେ ସର୍ବମୋଟ ୧୫୦ଟି ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ତଥା ୫୧୫୭ଟି ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ କରିବାରେ ନିୟୋଜିତ ଅଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଦେଶର ପ୍ରଗତିରେ ଏଠାରୁ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ଗ୍ରହଣ ମଧ୍ୟରୁ କେତେକଟି ନିଜକୁ ଦେଶ ଗଠନରେ ନିୟୋଜିତ କରୁଛନ୍ତି ? ଅନେକ ବିଦେଶ ଗୁଲିଯାଉଛନ୍ତି, ଆଉ ଅନେକ ବେକାର । ସେମାନଙ୍କୁ କିଛି ଅର୍ଥ ସାହାଯ୍ୟ ଦେଇ ଏବେ ବିଭିନ୍ନ ରାଜନୈତିକ

ଦଳ ନିଜ ପକ୍ଷକୁ ଆକୃଷ୍ଟ କରୁଛନ୍ତି କିନ୍ତୁ ବାସ୍ତବରେ କିଛି ଉନ୍ନତ ସେମାନଙ୍କର ସମାଜର ଘଟୁଛି କି ?

ବୌଦ୍ଧିକ ଜ୍ଞାନ କୌଶଳ ହାସଲ କରିବାରେ ଭାରତ ବିଶ୍ୱସ୍ତରରେ ତୃତୀୟ ସ୍ଥାନରେ ଅଛି ବୋଲି କୁହାଯାଉଛି, କିନ୍ତୁ ଆଜି ମଧ୍ୟ ଦେଶରେ ଏପରି ଅବସ୍ଥା ଯେ ବହୁତ କମ୍ ବି. ଏସ୍. ସି ପିଲ ବାହାରିବେ । ବି ଏ ପାଶ ପିଲ ବା କେତେ ? ସେମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଭାରତର ଜନସଂଖ୍ୟାର ଅନୁପାତ ହସାବରେ କେତେ ବା ହେବ ? ସ୍ନାତକୋତ୍ତର ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ତାଙ୍କଠାରୁ ଆହୁରି କମ୍ । ତା'ଛଡ଼ା ଆଜି ଶିକ୍ଷାର ଯେଉଁ ଅବସ୍ଥା, ସେଠି ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ସାଙ୍ଗକୁ ମାଧ୍ୟମିକ ଓ ପ୍ରାଥମିକ ଶିକ୍ଷାକୁ ଉନ୍ନତ କରାଯାଇ ପାରିନାହିଁ । ତାହା ଯେବେ ଉନ୍ନତ ହେବ ସ୍ନାତକଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଅବଶ୍ୟ ବଢ଼ିବ ।

୧୯୮୧ରେ ଭାରତରେ ପ୍ରାୟ ୨୫ କୋଟି ଲୋକ ନିରକ୍ଷର ଥିଲେ । ୨୦୦୦ ବର୍ଷ ବେଳକୁ ନିରକ୍ଷରଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ବଢ଼ିବଢ଼ି ୪୦ କୋଟିରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚିବ । କିନ୍ତୁ ଏହାକୁ ରୋକିବା ପାଇଁ ଆମେ ପ୍ରୌଢ଼ ଶିକ୍ଷାର ଯୋଜନା କରୁଛୁ ଏବଂ ତାହାର ପ୍ରସାର କରୁଛୁ । ଏହାଠାରୁ ବଳି ଦୁଃଖଦାୟକ ଆଉ କିଛି ହୋଇ ପାରେ କି ?

ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ପ୍ରାପ୍ତ ଲୋକଙ୍କୁ ଯଦି ଠିକ୍ ଭାବେ ନିୟୁକ୍ତ କରାଯାଇ ନପାରିବ, ସେଥିଲାଗି ପାଠ ପଢ଼ୁଥିବା ବିଦ୍ୟାର୍ଥୀ ଦାୟୀ ନା ଏ ସମାଜ, ଏ ଶାସନ ଓ ତାହାର ଯୋଜନା ଦାୟୀ ? ଯେତେବେଳେ ବି ପ୍ରଚଳିତ ଶିକ୍ଷା ପଦ୍ଧତିର ଆଲୋଚନା କରାଯାଉଛି ସେ ସମ୍ପର୍କରେ ଅନେକ ଲୋକ ଅନେକ କଥା କହୁଛନ୍ତି । ଏବେକାର ଶିକ୍ଷା ପଦ୍ଧତିକୁ ହୁଟିପୁଣ୍ଡି ବୋଲି ଉଚ୍ଚସ୍ତରରେ ଚିତ୍କାର କରୁଛନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ବିକଳଟି କ'ଣ ତାହା ଜଣାଉ ନାହାନ୍ତି । ପ୍ରାରମ୍ଭରେ ପଢ଼ାକ୍ଷା ପଦ୍ଧତିର ହୁଟି ବିରୁଦ୍ଧକୁ ସମାଲୋଚନା କରାହେଉଛି । ଏହା ଆଜି ନୂଆ ହେଉଛି ତା' ନୁହେଁ । ଏ ପ୍ରକାର ସମାଲୋଚନା ୧୯୦୨ର ଗଠିତ କଲିକତା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ କମିଶନ, ୧୯୫୦ରେ ଗଠିତ ରାଧାକୃଷ୍ଣ କମିଶନ ଓ ପରେ କୋଠାସ କମିଶନ ମଧ୍ୟ ମତ ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି । ଏତେ ବର୍ଷ ଧରି ଏ ରିପୋର୍ଟଗୁଡ଼ିକ ଦାଖଲ ହେଲାଣି କିନ୍ତୁ ପରୀକ୍ଷା ପ୍ରଣାଳୀକୁ ବଦଳାଇବା ପାଇଁ କିଛି ବାସ୍ତବ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଗଲାଣି କି ?

ଆଜି ଶିକ୍ଷାସୂଚନରେ ଗ୍ରାମ ଓ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ପର୍କ ଛାପନ ହୋଇ ପାରୁନାହିଁ । ଅଧ୍ୟାପକମାନେ ପାଲଗାୟକଙ୍କ ଭଳି ଅଭିନୟ କରି ଚାଲିଯାଉଛନ୍ତି

ଆଉ ଗ୍ରହ ଶସ୍ତ୍ରା ସମ୍ଭାବ୍ୟ ପ୍ରଶ୍ନୋତ୍ତର ପଦି ପରୀକ୍ଷାରେ ଉଦ୍‌ଘୋଷିତ ହୋଇଯାଇଛି । ଆଜି ସମାଜରେ ଯେଉଁ ଅବସ୍ଥା, ଗ୍ରହ ନିଜର ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ପ୍ରତି ଏତେ ସତର୍କ ବା ହେବ କାହିଁକି ? ଆଜି ଅବଶ୍ୟ ଅନେକ ସ୍ଥାନରେ ପ୍ରାଥମିକ ଶିକ୍ଷାକୁ ଉନ୍ନତ କରିବା ପାଇଁ ସଚେତନତା ସୃଷ୍ଟି ହେଲାଣି । କେଉଁ ପ୍ରାଥମିକ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଚକ୍, ଡକ୍ଟର, ଚାକିରୀବୋର୍ଡ଼ କମ୍ପା ପିଇବାପାଣି ନାହିଁ ସେ ସମ୍ପର୍କରେ ଆପଣ ଉଚ୍ଛ୍ୱାସିତ । କିନ୍ତୁ ଏବେ ମଧ୍ୟ ଅନେକ କଲେଜ ଗୁଲୁଛୁ, ଯେଉଁଠି ଅଧ୍ୟାପକ ନିର୍ଭୀକ କ୍ଲାସ୍ ନେଉ ନାହାନ୍ତି, ନିୟମିତ ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ନାହିଁ କି ସ୍ଥାପନାମାନେ ବସି ପଢ଼ିବା ଭଳି ଏକ ଲାଇବ୍ରେରୀ ନାହିଁ । ଏ ଅସୁବିଧା ପ୍ରତି ପ୍ରଶାସନର ଦୃଷ୍ଟି ପଡ଼ିବ କେବେ ?

ଆଉ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ଅବସ୍ଥା ତତୋଽଧିକ । ଆଜି ଦେଶର ଦୁଇ ଡିନୋଟି କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ଅବସ୍ଥା ଏପରି ହୋଇଯାଇଛି ଯେ କୌଣସି ବିଦ୍ୱାନ ସେ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର କୁଳପତି ହେବାକୁ ମଙ୍ଗଳାନ୍ତୁ । ରାଜ୍ୟସ୍ତରରେ ଥିବା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଗୁଡ଼ିକ କୁଳାଧ୍ୟକ୍ଷ ଓ କୁଳପତି, କର୍ମଚାରୀ, ବିଭିନ୍ନ ରାଜନୈତିକ ଦଳର ଗ୍ରହ ସଙ୍ଗଠନର ରୂପରେ ହିଁ ପରିଗଣିତ ହୋଇଥାଆନ୍ତି, ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ଆଜି ସ୍ୱାଧୀନତାର ଗୁଳିଶ ବର୍ଷ ପରେ ମଧ୍ୟ କେତେଜଣ ମେଧାବୀ ଗ୍ରହ, କେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରଶାସନ, ପୋଲିସ୍ କମ୍ପା ବ୍ୟାଙ୍କ ଗୁରୁ ଗ୍ରହ ଅଧ୍ୟାପକଙ୍କୁ ନିଜ ଜୀବନର କର୍ମ ବୋଲି ବାଛୁଲେଣି ?

‘ଶିକ୍ଷାର ଆହ୍ୱାନ’ ଶୀର୍ଷକ ଯେଉଁ ପୁସ୍ତିକାଟି କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ପ୍ରକାଶିତ କରି ସମଗ୍ର ଦେଶରେ ଶିକ୍ଷା ସମ୍ପର୍କରେ ଆଲୋଚନା ଲାଗି ଏବଂ ମତ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ପାଇଁ ଏକ ଅବଲମ୍ବନ ଯୋଗାଇ ଦେଇଛନ୍ତି, ସେଥିରେ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ସମ୍ପର୍କରେ ବିଶେଷ ଦୃଷ୍ଟି ଦିଆଯାଇ ନାହିଁ ବୋଲି ବୋଧ ହେଉଛି । ଅବଶ୍ୟ ଛପନ ପୃଷ୍ଠାରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି ଯେ ଆମ ଦେଶରେ ଆଇ. ଆଇ. ଟି. ଗୁଡ଼ିକରେ ଉତ୍ତମ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଉ ଥିବାରୁ ଏବଂ ସେ ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସ୍ୱୀକୃତି ଥିବାରୁ ଅନେକ ସ୍ନାତକ ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ସାର ବିଦେଶ ପଳାଇ ଯାଉଛନ୍ତି । ଏହି ପୁସ୍ତିକାରେ ଯେଉଁ ନୂତନ ଶିକ୍ଷାମାନ ସମ୍ପର୍କରେ କୁହାଯାଇଛି ତାହା ଅବଶ୍ୟ ମିଶ୍ରପୁଣ୍ୟ । କିନ୍ତୁ ତାହା କେନ୍ଦ୍ର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବ କି ରାଜ୍ୟ କରିବ ସେ କିଥା ସ୍ପଷ୍ଟ କୁହାଯାଇ ନାହିଁ । ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରଦେଶରେ ଏକାଧିକ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ତ ଅଛି, ତା’ ଛଡ଼ା ସରକାରୀ, ଅର୍ଦ୍ଧସରକାରୀ ଏବଂ ବେସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀଙ୍କୁ ନେଇ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ ଗୁଲୁଛି । ସେମାନଙ୍କ ଗୁରୁ ଶିକ୍ଷାବଳୀ ଉତ୍ତୁକ ଇତ୍ୟାଦି ବ୍ୟାପାର ପୃଥକ ପୃଥକ ।

ଏପରି ପରିସ୍ଥିତିରେ ଶିକ୍ଷାୟତନକୁ ପରିମଳ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ଆସୁଛି । ଯେଉଁଠାରେ କି ଶିକ୍ଷକ କେବଳ ଶିକ୍ଷାଦାନ କରିବ ନାହିଁ, ସେ ସମ୍ମାନର ସହକ ମଧ୍ୟ ସମାଜରେ ନିଜକୁ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କରିପାରିବ । ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ସମ୍ପର୍କରେ ୧୯୭୨ରେ କୋଠରୀ କମିଶନ କେତେକ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଇଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଉଚ୍ଚ ଶିକ୍ଷାର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟହାନିର ନିରାକରଣ ଲାଗି କି ପ୍ରକାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ହେବ, ସେ ସମ୍ପର୍କରେ ଉକ୍ତ କମିଶନ ଜାଣି ନ ଥିଲା । ଏଥିଲାଗି ବୋଧହୁଏ ଆଜି ପରୀକ୍ଷାରେ ଗୁଲିଥିବା ସମୁଦ୍ଧ କପି, ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ପ୍ରଶ୍ନୋତ୍ତରର ଜାଲ କାର-ବୀର, ସାହିତ୍ୟକେନ୍ଦ୍ରର ବ୍ୟବସାୟ, ଭ୍ରଷ୍ଟ କୁଳପତି, ରେଜିଷ୍ଟ୍ରାର, ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କର ଅଶୋଭନୀୟ କାର୍ଯ୍ୟସବୁକୁ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷାର ଏକ ଅଂଶ ବୋଲି ସ୍ୱୀକାର କରି ନିଆହେଉଛି ।

ଏବେ ଡିଗ୍ରୀ ଏବଂ ଗୁଜରୀ ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ପର୍କକୁ ଛନ୍ଦ କରିବାକୁ ଜୋର ଦିଆ ହେଉଛି । କିନ୍ତୁ ଏହାର ମଧ୍ୟ ଏକ ସୀମା ଅଛି । ଆଉ ଯେଉଁମାନେ ଡିଗ୍ରୀ କିଆଁ ଉତ୍ଥାପନ କରୁଛନ୍ତି, ସେମାନେ କ'ଣ କେବେ ଡିଗ୍ରୀ ଖୋଜିଛନ୍ତି ? କୀର୍ତ୍ତୀ ସୁପାରିଶ, କୀର୍ତ୍ତୀର ଗୁପ୍ତ, ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବଙ୍କ ଅନୁରୋଧ ଯେତେବେଳେ ଆସେ ମେଧାବୀ ଗୁପ୍ତ କ'ଣ ସେ ଅର୍ଥ ସର ଠାରୁ ନ୍ୟାୟ ଯାଏ, ଗୁଜରୀ ପାଏ ??

ଆଜି ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱରେ ଭାରତ ଏକ-ତୃତୀୟାଂଶ ବିଶେଷଜ୍ଞଙ୍କୁ ତିଆରି କରୁଛି । କିନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅଧିକାଂଶ ବିଦେଶ ଗୁଲି ଯାଉଛନ୍ତି । ଆଜି ଆମେରିକାର ‘ନାଶା’ କେନ୍ଦ୍ରରେ ଶତକଡ଼ା ୧୫ ଭାଗ ଭାରତୀୟ ହିଁ ନିୟୁଜ୍ ଅଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଏ ଦେଶରେ ନାଗରିକଙ୍କର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ସେବା କରିବା ପାଇଁ ଡାକ୍ତର ନାହାନ୍ତି । ଯେ କୌଣସି ଇଲେକ୍ଟ୍ରିକିଆନ, ଅଟୋ ମୋଟରଲ ଇତ୍ୟାଦି କାରଖାନା ବସାଇଲେ ବୈଦେଶିକ ଜ୍ଞାନ କୌଶଳର ଆବଶ୍ୟକତା ଦରକାର ପଡ଼ୁଛି । ବିଦେଶ ସହଯୋଗ କେବଳ ଧନ ଲାଗି ନୁହେଁ ବୁଦ୍ଧିପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଆବଶ୍ୟକ ହେଉଛି ।

କି'ଣ ଦେଶରେ ୧୭ ହଜାର ଇଞ୍ଜିନିୟର, ୧୦ ହଜାର ବୈଜ୍ଞାନିକଙ୍କୁ ଏକ ନିତ୍ତନ ଭାରତବର୍ଷ ଗଠନର ଦାୟିତ୍ୱରେ ପ୍ରତିବର୍ଷ ନିୟୋଜିତ କରାଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ ? ଯେଉଁଦିନ ଏ ସମ୍ପର୍କରେ ଚିନ୍ତାକରି ପ୍ରଶାସନ ଉଚିତ ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ କରିବ ଏବଂ ବ୍ୟବହାରିକ ଜ୍ଞାନର ସଦୁପଯୋଗ କରିବ, ସେଦିନ ଭାରତ-ବର୍ଷରେ ନିତ୍ତନତା ଆସିବ, ସମାଜରେ ପ୍ରଗତି ଘଟିବ । ବିଶ୍ୱର ଏ ବୈଜ୍ଞାନିକ ଦ୍ରୋତରେ ଭାରତୀୟ ନିଜକୁ ଗର୍ବର ସହ ପରିଚିତ ଦେଇ କହିବ—ମୁଁ ଭାରତୀୟ । ସେଦିନ ଆଉ କେତେଦୂର ?

ଇମର୍ଜେନ୍ସିର ଦଶବର୍ଷ ପରେ

ଭାରତବର୍ଷରେ ଯେତେବେଳେ ବି ଇମର୍ଜେନ୍ସି ବିଷୟରେ ଚର୍ଚ୍ଚା ହୋଇଛି, ସେତେବେଳେ ୧୯୭୫ରେ ଲଗୁ ହୋଇଥିବା ଇମର୍ଜେନ୍ସି ହିଁ ଚର୍ଚ୍ଚାର ବିଷୟ ହୋଇଛି । ଏଥିଲାଗି ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଗୁଳାବ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ସାମ୍ବାଦିକ ସମ୍ମିଳନୀରେ ଏହି ଇମର୍ଜେନ୍ସି କଥାଟି ସମସ୍ତେ ସମସ୍ତେ ଆଲୋଚନା ସୃଷ୍ଟି କରୁଛନ୍ତି । ୧୯୭୬ ଅକ୍ଟୋବର ମାସରେ ପ୍ରଥମ କରି ଭାରତ ବର୍ଷରେ ଇମର୍ଜେନ୍ସି ଜାରୀ ହୋଇଥିଲା । ଚୀନ ଆକ୍ରମଣ ପରେ ଏହା ଜାରୀ କରାଯାଇ ଥିଲା ଏବଂ ସେତେବେଳେ ସଂପର୍କିତ ରାଷ୍ଟ୍ରମାନଙ୍କୁ ଓ ପଶ୍ଚିମ ନେହେରୁ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଥିଲେ । ଏହି ଇମର୍ଜେନ୍ସି ଜାନୁଆରୀ ୧୯୭୮ ମସିହା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚାଲିଲା । ଏହି ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ଗୁରୁ ମାସର ଇମର୍ଜେନ୍ସି ମଧ୍ୟରେ କଂଗ୍ରେସ ସରକାର ବିରୁଦ୍ଧରେ ଆରମ୍ଭିତ ଚିପାଳିନୀ ପ୍ରଥମ କରି ଅବଶ୍ୟାସ ପ୍ରସ୍ତାବ ଆଣିଥିଲେ । ୧୯୭୪ରେ ପଶ୍ଚିମ ନେହେରୁଙ୍କ ଦେହାନ୍ତ ହୋଇଗଲା । ଲଳିତାବାଦୁର ଶାସ୍ତ୍ରୀ ଏକୋଇଶ ମାସ ଶାସନ କଲେ । ପାକିସ୍ତାନ ସହ ଯୁଦ୍ଧ ହେଲା । ତାହାକେଶ୍ବରେ ଶାସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧୀ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ହେଲେ ।

୧୯୭୭ ମସିହାରେ ଲୋକସଭା ଓ ବିଧାନସଭା ନିର୍ବାଚନ ହେଲା । କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ଭାଗ ଭାଗ ହୋଇ ଅନେକ ପ୍ରାଦେଶିକ ଦଳ ଗଠିତ ହେଲା । କେତୋଟି ପ୍ରଦେଶରେ ପ୍ରାଦେଶିକ ଦଳ ଶାସନ ଅଳ୍ପଥାର କଲେ । ଗୋବିନ୍ଦ ବରୋଧୀ ଆନ୍ଦୋଳନ ହେଲା, ଇତ୍ୟାଦି । ଅର୍ଥାତ୍ ଏହି ଇମର୍ଜେନ୍ସି କାଳ ମଧ୍ୟରେ ଅଦୃଶ୍ୟମାନ ଘଟୁଥିଲା । କେତେବେଳେ ବଢୁଥିଲା, କେତେବେଳେ କମୁଥିଲା । ବିରୋଧୀ ଦଳ ସେତେବେଳେ ଦାବୀ କରୁଥିଲା ଇମର୍ଜେନ୍ସିକୁ ହଟାଇ ଦିଆଯାଉ, କିନ୍ତୁ ସରକାର ଇମର୍ଜେନ୍ସି ହଟାଇ ନଥିଲେ ।

୧୯୭୮ ମସିହାର ଶେଷରେ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ସରକାର ଇମର୍ଜେନ୍ସି ଉଠାଇ ନେଲେ । ଦ୍ଵିତୀୟ ଇମର୍ଜେନ୍ସି ଜାରୀ ହେଲା ବଙ୍ଗଳା ଦେଶ ଯୁଦ୍ଧ ୧୯୭୧ରେ । ବାସ୍ତବରେ ଯୁଦ୍ଧର ମାତ୍ର ତେର ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ଭାରତ ବିଜୟ

ଲଭ କଲ କିନ୍ତୁ ଇମଜେନସି ରହିଲା । ଏହାର ଭିତରେ ୧୯୭୨ରେ ଗୁଳିଶ ବର୍ମା-
ସତ୍ତା ନିର୍ବାଚନ ଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ହେଲା । ୧୯୭୪ ଜାନୁଆରୀରେ ଗୁଜରାଟରେ ପ୍ରତି
ଆନ୍ଦୋଳନ ଆରମ୍ଭ ହେଲା ଓ ମାର୍ଚ୍ଚ ମାସରେ ଏ ପ୍ରକାରର ଆନ୍ଦୋଳନ
ବିହାରରେ ମଧ୍ୟ ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ଏପ୍ରିଲ ମାସରେ ଏ ଆନ୍ଦୋଳନର ନେତୃତ୍ୱ
ଜୟପ୍ରକାଶ ନାରାୟଣ ନେବାପାଇଁ ସୀକୃତି ପ୍ରଦାନ କଲବେଳେ ମଧ୍ୟ ଇମଜେନସି
ଥିଲା । ୧୯୭୫ ମସିହା ଜୁନ୍ ୨୩ରେ ଆକ୍ଷାହାବାଦ ହାଇକୋର୍ଟର ବିଚାରପତି
ଶ୍ରୀ ଜଗମୋହନ ଲାଲ ସିଂହା ଶ୍ରୀମତୀ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ୧୯୭୧ ମସିହା ନିର୍ବାଚନକୁ
ଅସିଦ୍ଧ ଘୋଷଣା କରିବା ପରେ ୨୬ ଜୁନ୍ ୧୯୭୫ରେ ଶ୍ରୀମତୀ ଗାନ୍ଧୀ ପୁନର୍ବାର
ଇମଜେନସି ଜାରୀ କଲେ ବୋଲି ଘୋଷଣା କଲେ । ସେ ଇମଜେନସି ଜାରୀ
ପୂର୍ବରୁ ଇମଜେନସି ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶ ଜରୁରୀ ଅବସ୍ଥା ଜାରୀ କରି
ଶ୍ରୀମତୀ ଗାନ୍ଧୀ ଓ ତାଙ୍କ ସରକାର ଦେଶରେ ଏକ ଭୟର ବାତାବରଣ ସୃଷ୍ଟି
କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଥିଲେ ଏବଂ ଅନେକାଂଶରେ ସଫଳ ହୋଇଥିଲେ ।

୧୯୭୫ର ଇମଜେନସି କାଳରେ ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ମୌଳିକ ଅଧିକାର
ଲୁପ୍ତ ହୋଇଯାଇଥିଲା, ଯେସ ଉପରେ ସେନସର ନାସ୍ତ ହୋଇଥିଲା । ଏ ପ୍ରକାରର
ବ୍ୟବସ୍ଥା ପୁର୍ବେ କେବେ ଜାରୀ ହୋଇ ନ ଥିଲା । ୧୯୬୨ରୁ ୧୯୬୮ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ
ଜାରୀ ହୋଇଥିବା ଜରୁରୀକାଳୀନ ଅବସ୍ଥାରେ ସମ୍ବିଧାନର ୧୪, ୨୧ ଓ ୨୨
ଅନୁକ୍ଳେଦ ସମଗ୍ର ଦେଶରେ ପ୍ରଚ୍ଛିତ ରଖାଯାଇଥିଲା ଅର୍ଥାତ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ
ପୋଲିସ ଗିରଫ କରିନେବାର କ୍ଷମତା ଥିଲା, ଜେଲରେ ଭର୍ତ୍ତି କରିବାର କ୍ଷମତା
ଥିଲା, ଏ ସମ୍ପର୍କରେ ଅଦାଲତ ମଧ୍ୟ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରିବାର ଅଧିକାର ନଥିଲା । କିନ୍ତୁ
ସେ ସମୟରେ ଏପରି ଘଟଣା ନଦର୍ଶିଥିବାରୁ ସେ ଇମଜେନସି କାଳକୁ କେହି
ଏକଚ୍ଛବିବାଦୀ ଶାସନ ବୋଲି ଆଖ୍ୟା ଦେଇ ନାହାନ୍ତି ।

୧୯୭୫ରୁ ୧୯୭୭ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜାରୀ ଥିବା ଇମଜେନସି କାଳ ମଧ୍ୟରେ
ଯେ ପ୍ରକାରର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଶାସନ ପକ୍ଷରୁ କରାଯାଇଥିଲା, ତାହାହିଁ ଏବେ ସମସ୍ତଙ୍କ
ପାଇଁ ଚିନ୍ତାର କାରଣ ହୋଇଛି । ୧୯୭୭ରେ ଜନତା ଦଳ ଶାସନକୁ ଆସିବା
ପରେ ସମ୍ବିଧାନରେ ଯେଉଁ ସଂଶୋଧନ କରାଯାଇଛି ସେଥିରେ ସ୍ପଷ୍ଟଭାବେ ଉଲ୍ଲେଖ
ଅଛି ଯେ ସମସ୍ତ ବିଦ୍ରୋହ କିମ୍ବା ଯୁଦ୍ଧ ହେଲେ ବା ବିଦେଶୀ ଆକ୍ରମଣ କିମ୍ବା
ଆତ୍ମନି ସମ୍ଭାବନାର ଫଳ ସ୍ୱରୂପ ଦେଶ ଅଥବା ଦେଶର କୌଣସି ଭାଗର ସୁରକ୍ଷା
ପ୍ରତି ବିପଦ ଦେଖାଦେଲେ ଇମଜେନସି ଜାରୀ କରାଯାଇ ପାରିବ । ଜରୁରୀ
ଅବସ୍ଥା ଜାରୀ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ନିଜେ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଏ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଲଘୁ କରିବା ପାଇଁ
ସହମତ ହୋଇଥିବେ ଏବଂ ମନ୍ତ୍ରିମଣ୍ଡଳ ଲିଖିତ ଭାବରେ ଜରୁରୀ କାଳୀନ

ପରିସ୍ଥିତି ଜାଣି କରିବା ପାଇଁ ଶୁଦ୍ଧପଦକୁ ଅନୁସୂଚିତ କଲେ, ଏହା ଯାଇ ଜାଣି କରାଯିବ ବୋଲି ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇଛି । ତା'ଛଡ଼ା ଏବେ ଜରୁରୀକାଳୀନ ପରିସ୍ଥିତିରେ ସବୁ ମୌଳିକ ଅଧିକାର ମଧ୍ୟରୁ ଅନୁଛେଦ ୧୦ ଏବଂ ୧୧ କୁ ବାଦ ଦେଇ ଆଉ ସବୁକୁ ସ୍ଥଗିତ ରଖାଯାଇପାରିବ ବୋଲି ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇଛି । ଏଥିରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବେ ଉଲ୍ଲେଖ ଅଛି ଯେ ଆଇନର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଭିନ୍ନ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ବାଟରେ କାହାକୁ ଜେଲ ପଠାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ କି କାହାକୁ ମାରିଦିଆଯିବ ନାହିଁ ।

ସାମ୍ବାଦିକ ସନ୍ଧିଲମ୍ପାନଙ୍କରେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଗାନ୍ଧୀ ଇମର୍ଜେନ୍ସି ସିଟିଂରେ ନିଜର ସାମାନ୍ୟ ମତ ପ୍ରକାଶ କରିବା ଦ୍ୱାରା ବିରୋଧୀ ଦଳ ଯେପରି ଭାବରେ ଟିପପଣୀ ଓ ଓଜସ୍ବିନ ଭାଷଣ ଦେଉଛନ୍ତି, ସେହି ବିରୋଧୀ ଦଳର ସଦସ୍ୟଗଣ ମାତ୍ର ସାତଦିନର ବିତର୍କ ପରେ ଆତଙ୍କବାଦୀ ଓ ବିପତ୍ତି-କାଣ୍ଡ (ନିରୋଧକ) ବଳକୁ ପାଶକରି ଆଇନରେ ପରିଣତ କରିଦେଇଛନ୍ତି । ସୁଖର କଥା ଚୌଧୁରୀ ବରଣ ସିଂ, ମଧୁ ଦଣ୍ଡବତେ ପ୍ରଭୃତି ବିରୋଧୀଦଳର ନେତା ଇମର୍ଜେନ୍ସିର କାଳରାତ୍ରୀକୁ ଭୁଲି ନାହାନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଯେଉଁ ବଳକୁ କୌଣସି ବିରୋଧ ବିନା ସେମାନେ ପାଶ କରିଦେଇଛନ୍ତି, ତାହାଦ୍ୱାରା ଲୋକଙ୍କର ମୌଳିକ ଅଧିକାର ସୁରକ୍ଷିତ ନୁହେଁ ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବେ କୁହାଯାଇପାରେ ।

ଏବେ ଦେଶରେ ଯେଉଁ ଅବସ୍ଥା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି, ଏହା କ'ଣ ୧୯୭୫ ମସିହାର ଅବସ୍ଥା ଠାରୁ ଅଧିକ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ନୁହେଁ ? ଆସାମ, ପଞ୍ଜାବ ଓ ଗୁଜରାଟରେ ହୋଇଯାଇଥିବା-ଦଙ୍ଗା, ଆତଙ୍କବାଦୀ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଏବଂ ଜନହଠାତ କୌଣସି ସୀମା ନାହିଁ । ସବୁଠି କଂଗ୍ରେସ ସରକାର ଆଇନ ଶୃଙ୍ଖଳା ରକ୍ଷା କରିବାରେ ବିଫଳ ହୋଇଛି । ଏହା ଛଡ଼ା ଭାରତବର୍ଷ ଯେ ଭଗଭଗ ହୋଇଯିବାର ପ୍ରତିଷ୍ଠାରେ ଅଛି, ଏହା ଲୋକଙ୍କ ମନରେ କାର୍ଯ୍ୟ କଲୁଣି । ଆତଙ୍କବାଦୀଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସୈନ୍ୟବାହନ ମଧ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରିପାରୁନି, ଉତ୍ତର ଭାରତରେ ଶିଖ ଓ ହିନ୍ଦୁଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଅବିଶ୍ୱାସର ଭାବ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଯାଇଛି । ହରିଜନ ଓ ସର୍ବଜନ ମଧ୍ୟରେ ହିନ୍ଦୁବାକୀ ଲାଗିରହିଛି । ହିନ୍ଦୁ ମୁସଲମାନ ଦଙ୍ଗା ମଧ୍ୟ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ଲୋପ ପାଇନାହିଁ । ଏ ସମସ୍ତ ବିଷୟ ଜନସାଧାରଣ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରୁଛନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ଇମର୍ଜେନ୍ସି ଜାଣି କରାଯାଇନାହିଁ । ତା'ଠାରୁ ଅଧିକ କ୍ଷମତା ଏବେ ସରକାରଙ୍କଠାରେ ଅଛି । ତଥାପି ଦେଶର ଅବସ୍ଥା, ଆଇନ ଶୃଙ୍ଖଳା ପରିସ୍ଥିତି ସୁଦ୍ଧା ଖରାପ ହେବାରେ ଲାଗିଛି ।

ଇମଜେନସି ସମ୍ପର୍କରେ କୌଣସି ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ କେବେ କହିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ ଯେ ସେମାନେ କେବେହେଲେ ତାହା ଲାଗୁ କରିବେ ନାହିଁ । ଏପରି ସ୍ଥିତି ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ଆବଶ୍ୟକ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ୧୯୭୫ର ଇମଜେନସି ମଧ୍ୟ ଦେଇ ଗତି କରିଥିବା ଜନସାଧାରଣ ଏତିକି ଚାହୁଁଥିଲେ କୌଣସି ସରକାର ଇମଜେନସି କରିଆରେ ନିଜର, ନିଜ ଦଳର ଷ୍ଟୁଡୁ ସ୍ୱାର୍ଥ ପାଇଁ ଏହାର ଦୁରୁପଯୋଗ ନକରନ୍ତୁ, ନିଜ ଆସନକୁ ଠିକ୍ ରଖିବା ପାଇଁ ଏହାକୁ ବ୍ୟବହାର ନକରନ୍ତୁ, ନିଜର ପଦବୀ ହରାଇବାର ବିପଦ ଆସିଲେ ତାକୁ ଦେଶ ପ୍ରତି ବିପଦ ବୋଲି ଆଶ୍ୟାନ ଦିଅନ୍ତୁ ।

ଇମଜେନସି ଜାଣି ସମ୍ପର୍କରେ ବିରୋଧୀ ଦଳର ନେତୃତ୍ୱ ଚିନ୍ତାବ୍ୟକ୍ତ ନକରି ଯେଉଁ ଦ୍ରବ୍ଧାସ୍ତ୍ର ଏବେ ସରକାରଙ୍କ ଠାରେ ଅଛି, ତାହାର ଉପଯୋଗ କିପରି ଭାବରେ ହେଉଛି, ସେଥିପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ନିବଦ୍ଧ କଲେ ଜନକଲ୍ୟାଣ ସାଧନା ହୋଇପାରିଲା, କାରଣ ଭାରତ ବର୍ଷର ଜନଚେତନା ସ୍ଥିତିବର୍ତ୍ତୁ ବୃଦ୍ଧିପାଇଛି ଏବଂ ପ୍ରଚାର ମଧ୍ୟ ହେଉଛି । ଏହା ବିରୁଦ୍ଧରେ କୌଣସି ଶାସକ କିଛି ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ କରିବା ଦିନକୁଦିନ କଷ୍ଟକର ମଧ୍ୟ ହୋଇପଡୁଛି । ଏ ଚେତନାର ପରିପ୍ରକାଶ ୧୯୭୭ ରେ ଘଟିଛି । ଆବଶ୍ୟକ ପଡ଼ିଲେ ଏହା ଆହୁରି ଅଧିକ ଭାରତର ଜନଗଣ-ପ୍ରମାଣିତ କରିବାକୁ ପଶ୍ଚାଦପଦ ହେବେ ନାହିଁ । ଏ ବିଷୟ କଂଗ୍ରେସ ଲୋକେ ଜାଣନ୍ତି, ବିରୋଧୀଦଳ ଜାଣି ଅଜଣା ହେଲେ ଲୋକେ ବରଦାସ୍ତ କରିବେ ନାହିଁ ।

ଶ୍ରୀ ରାଜୀବ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱ ଏବଂ ଗତ ୧୯୮୫ ଡିସେମ୍ବର ମାସରେ କଂଗ୍ରେସ ଯେଉଁ ଅସାମାନ୍ୟ ସଫଳତା ହାସଲ କରିଛି ତାହା ଦଶମାସ ପରର ଉପନିବାରଣ କଂଗ୍ରେସର ପରାଜୟକୁ ଘୋଡ଼ାଇ ପକାଇଛି ସତ କିନ୍ତୁ ସେ ସମ୍ପର୍କରେ କେହି ଚିନ୍ତା ପ୍ରକଟ ନକରିବା ଅନୁଚିତ ହେବ । ଶ୍ରୀମତୀ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ହୃଦୟ ପରେ ହୋଇଥିବା ଲୋକସଭା ନିର୍ବାଚନରେ କଂଗ୍ରେସର ବିପୁଳ ବିଜୟ ହୋଇ ପାରିଥାଏ, ଯୁବ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଯୋଗୁଁ ମଧ୍ୟ କଂଗ୍ରେସ ଦୁଇ-ତୃତୀୟାଂଶ ସମର୍ଥନ ପାଇପାରିଥାଏ । କିନ୍ତୁ ବିଧାନସଭା ନିର୍ବାଚନମାନଙ୍କରେ କଂଗ୍ରେସ ପୁଣ୍ୟରୁ ତାମିଲନାଡୁ, କର୍ଣ୍ଣାଟକ, ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗ ଓ ତ୍ରିପୁରାକୁ ତ ହରାଇ ଥିଲା । ପରେ ଆସାମ ଓ ପଞ୍ଜାବକୁ ମଧ୍ୟ ହରାଇଲା । କାଶ୍ମୀର ମଧ୍ୟ ପୁଣ୍ୟରୁ ଅଣକଂଗ୍ରେସ ଦଳ-ଦ୍ୱାରା ଶାସିତ ହେଉଛି ।

ଦେଶରେ ବିଭିନ୍ନ ରାଜ୍ୟରେ ଅଣକଂଗ୍ରେସୀ ପ୍ରାଦେଶିକ ସରକାର ଗଠିତ ହେଉଥିବା ବେଳେ ଦେଶକୁ କିପରି ଏକବଂଶ ଶତାବ୍ଦୀ ଆଡ଼କୁ ନେବାକୁ ଯୁବ

ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ରା କରୁଛନ୍ତି, କଲ୍ଲନା କରୁଛନ୍ତି ସେ ବିଷୟରେ କଂଗ୍ରେସ ପ୍ରେମୀ-ମାନେ ଏବଂ ଚନ୍ଦ୍ରାଶୀଳ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଆଲୋଚନା କରିବା ନିହାତି ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇପଡ଼ିଛି । କାରଣ ଏବେ କଂଗ୍ରେସର ପ୍ରତ୍ୟେକେ, ନେତାଠାରୁ କର୍ମୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମସ୍ତେ ରାଜୀବ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କର ଉପରେ ହିଁ ନିର୍ଭର କରି ଚାଲିଲେଣି, ଯେପରି ତାଙ୍କ ମାଆଙ୍କ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରୁଥିଲେ । ଦ୍ଵିତୀୟରେ ଦେଶର ଚନ୍ଦ୍ରାଶୀଳ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଯୁବ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ରାଜୀବ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ଉପରେ ଅତ୍ୟଧିକ ଆଶାପୋଷଣ କରି ଚାଲିଛନ୍ତି ।

ପଞ୍ଚାବ ରାଜନାମା ଓ ଆସାମ ରୁକ୍ତି ଏବଂ ଏବେ ମିଳୋରାମ ରୁକ୍ତି ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଉପରେ ଥିବା ଆଶ୍ଵାକୁ ଦ୍ଵିଗୁଣିତ କରି ଦେଇଛି । କିନ୍ତୁ ଏହିମାନେ ମଧ୍ୟ ଦେଶରେ ଏକ ସୁଦୃଢ଼ ବିରୋଧୀଦଳ ରହିବା ନିହାତି ଆବଶ୍ୟକ ବୋଲି ଦାବୀ କରନ୍ତି । କରିବା ସ୍ଵାଭାବିକ ମଧ୍ୟ । ଶ୍ରୀମତୀ ଇନ୍ଦିରାଗାନ୍ଧୀ, ବିରୋଧୀଦଳଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରତି କେବେ ସହାନୁଭୂତିଶୀଳ ହୋଇନଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଏବେକାର ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଗାନ୍ଧୀ ନିଜର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ବଢ଼ାଇବା ପାଇଁ ଏବଂ ସ୍ଵାର୍ଥକୁ ବିଷୟରେ ନିଃସନ୍ଦେହ ଥିବା ଯୋଗୁଁ ବିରୋଧୀ ଦଳଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରତି ସହାନୁଭୂତିଶୀଳ ହୋଇପାରୁଛନ୍ତି । ଏଇଥିଲଗି ମଧ୍ୟ ଆଜି ଓ କର୍ତ୍ତୃତକର ଅଣକଂଗ୍ରେସୀ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ, ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ପ୍ରଶଂସାରେ ଶତମୁଖ ।

ଏ ପ୍ରକାରର ରାଜନୈତିକ କୌଶଳକୁ ଚନ୍ଦ୍ରାଶୀଳ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ସମର୍ଥନ ନକରି ଉପାୟ ନାହିଁ । ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିବାର କଥା, ଏହି ବିରୋଧୀଦଳଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ କଂଗ୍ରେସ ନିଜର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ବଢ଼ାଇବା ଚେଷ୍ଟା କଲବେଳେ ନିଜର ଶକ୍ତି ସାମର୍ଥ୍ୟ ବୃଦ୍ଧିପାଇଁ ବାସ୍ତବରେ କୌଣସି ଚେଷ୍ଟା କରୁଛ କି ? ଯଦି କରୁଛ ତେବେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରଦେଶରେ ପି.ସି.ସି ସଭାପତିଙ୍କୁ ନେଇ କୌଣସି କଂଗ୍ରେସ ଦଳର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଟୁପି ଅଛନ୍ତି କି ? ପ୍ରାଦେଶିକ କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ବିଧାୟକ ଦଳର ନେତା ନିର୍ବାଚନରେ ପ୍ରମୁଖ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରୁଛ କି ? କରୁନାହିଁ, ଏହା ସତ୍ୟ ।

ନିର୍ବାଚନରେ ପ୍ରାର୍ଥୀ ମନୋନୟନ ଦିଲ୍ଲୀରେ ହେଲା । ବିଧାୟକ ଦଳର ନେତା ନିର୍ବାଚନରେ କେନ୍ଦ୍ର ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷକଙ୍କ ଯୋଗଦାନ ଏବଂ ତାହାକୁ ସର୍ବସମ୍ମତ ଭାବେ ଘୋଷଣା କରିବା ହିଁ ସେମାନଙ୍କର ଏକ କାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଯାଇଛି । ସେଇଥିଲଗି ବୋଧହୁଏ ମହାରାଷ୍ଟ୍ର, ଉତ୍ତରପ୍ରଦେଶ, ବିହାର, ଗୁଜରାଟ, ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ, ରାଜସ୍ଥାନ ପ୍ରଭୃତି ପ୍ରଦେଶର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ହଠାତ୍ ବଦଳି ଗଲେ । ସେହିପରି ହଠାତ୍ କେତୋଟି ପି.ସି.ସି. ର ସଭାପତି ମଧ୍ୟ ବଦଳିଲେ । ଅନ୍ୟମାନେ ଯେ

ବଦଳିବେ ନାହିଁ, ଏହା କୁହାଯାଇ ନପାରେ । ରାଜ୍ୟସଭା ପ୍ରାର୍ଥୀ ମନୋନୟନ ମଧ୍ୟ ଦକ୍ଷିଣରେ ହେଉଛି ।

କଂଗ୍ରେସର ବର୍ତ୍ତମାନର ସ୍ଥିତି ସମ୍ପର୍କରେ ବିଚାର ବିମର୍ଶ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ସମଗ୍ର ଦେଶରେ ପ୍ରବାହିତ ହୋଇଥିବା ବିଭିନ୍ନ ଝଡ଼ ଝଞ୍ଜା ସମ୍ପର୍କରେ ସାମାନ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟି ଫେରାଇ ନେବା ଲାଗିତ ହେବ । ୧୯୭୫ରେ ଇମର୍ଜେନ୍ସି ଜାରି ହେଲା । ସମଗ୍ର ଦେଶ ସ୍ତବ୍ଧ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ଜୟପ୍ରକାଶଙ୍କ ଆନ୍ଦୋଳନ ଜରୀଆରେ ଯେଉଁ ଶକ୍ତି ଏକାଠି ହୋଇପାରି ନଥିଲେ ତାହା ଇମର୍ଜେନ୍ସି ଦ୍ଵାରା ସଂଗଠିତ ହୋଇଗଲା । ୧୯୭୭ରେ ଇନ୍ଦିରାଗାନ୍ଧୀ ଶୋଚନୀୟ ଭାବେ ପରାଜିତ ହେଲେ । କଂଗ୍ରେସ ମଧ୍ୟ ପରାଜିତ ହେଲା । ସେ ସମୟର ହାତୁଡ଼ା ଅଲଗା ଥିଲା । ସେତେବେଳେ ସମଗ୍ର ଦକ୍ଷିଣାଞ୍ଚଳ କଂଗ୍ରେସ ପକ୍ଷରେ ରହିଲା । ୧୯୮୦ରେ ଇନ୍ଦିରାଗାନ୍ଧୀ ପୁଣି ଶାସନକୁ ଆସିଲେ ।

୧୯୮୩ରେ ଯେତେବେଳେ ଆନ୍ଧ୍ର ଓ କର୍ଣ୍ଣାଟକରେ ବିଧାନସଭା ନିର୍ବାଚନ ହେଲା, ସେଠି ଅଣକଂଗ୍ରେସ ସରକାର ଗଠିତ ହେଲା । ଆନ୍ଧ୍ରରେ ଆଞ୍ଚଳିକ ଦଳ ତେଲଗୁ ଦେଶମ୍ ଓ କର୍ଣ୍ଣାଟକରେ ଜନତା ଦଳ ଶାସନକୁ ଆସିଲେ । ୧୯୮୪ ଡିସେମ୍ବର ନିର୍ବାଚନରେ ରାଜୀବ ଗାନ୍ଧୀ ବହୁ ରେକର୍ଡ଼ ସୃଷ୍ଟି କଲେ । ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ଆଉ ପଞ୍ଜାବ ଘଟଣା କୌଣସି ମତେ ଗତ ବିଧାନସଭା ନିର୍ବାଚନ ବେଳେ ଦାକ୍ଷିଣାତ୍ୟକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିପାରିଲା ନାହିଁ । ୧୯୫୭ରେ କେରଳରେ ପ୍ରଥମେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ସରକାର ଗଠିତ ହୋଇଥିଲା, କିନ୍ତୁ ତା'ପରେ ଆଉ କୌଣସି ଦଳ ଏକକ ସଂଖ୍ୟା ଗରିଷ୍ଠତା ହାସଲ କରି ସରକାର ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗଢ଼ି ପାରି ନାହାନ୍ତି । ପଶ୍ଚିମ ବଙ୍ଗରେ ୧୯୭୭ରେ ମିଳିତ ସାମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଗଠନ କରାଯାଇ ଯେପରି ମନ୍ଦିମଣ୍ଡଳ ଗୁଲିଥିଲା, ତାହାର ଯଥେଷ୍ଟ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରି ୧୯୭୭ରେ ବାମପନ୍ଥୀ ସାମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଶାସନକୁ ଆସିଲା । ଆଜି ପଶ୍ଚିମ ବଙ୍ଗରେ ସି.ପି.ଏମ୍. ଦଳ ଏକକ ସଂଖ୍ୟାଗରିଷ୍ଠ ଭାବେ ମଧ୍ୟ ସରକାର ସମ୍ଭାଳି ପାରିବାର ଅବସ୍ଥାରେ ରହିଛି । ୧୯୭୭ରେ ତାମିଲନାଡ଼ୁରେ ଡି.ଏମ୍.କେ ଶାସନକୁ ଆସିଲା ଏବଂ ତାପରେ କଂଗ୍ରେସ ଆଉ କେବେ ସେଠି ଶାସନକୁ ଆସି ପାରିନାହିଁ । ଏବେ ଯେଉଁ କେତେ ଜଣ କଂଗ୍ରେସ ନେତା ବିଭିନ୍ନ ନିର୍ବାଚନରେ ବିଜୟୀ ହୋଇ ଆସୁଛନ୍ତି, ସେମାନେ ଯେ ଡି.ଏମ୍.କେ ଏବଂ ଏ.ଆଇ.ଏ.ଡି ଏମ୍.କେ ଦଳର ଅନୁଗ୍ରହରୁ ଆସୁଛନ୍ତି, ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । କାରଣ ଉଭୟ ଆଞ୍ଚଳିକ ଦଳ ଯଦି ଏକାଠି ହୋଇ କଂଗ୍ରେସକୁ ମୂଳପୋଛ କରିବାପାଇଁ ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତି, ତେବେ କଂଗ୍ରେସ ତାମିଲ-

ନାଡ଼ୁରେ ଗୋଟିଏ ସୁଦ୍ଧା ଆସନରେ ବିଜୟ-ଲଭ କରିବା ମଧ୍ୟ ଅସମ୍ଭବ ହୋଇ ପଡ଼ିବ ।

ଆଜ୍ଞାରେ ଏବେ ଯେପରି ଭାବରେ ତେଲଗୁ ଦେଶମ୍ ନିଜର ପ୍ରଭାବ ବିସ୍ତାର କରି ଚାଲିଛି, ତା ଫଳରେ କଂଗ୍ରେସ ସେ ପ୍ରଦେଶରେ କିପରି ଏତେ ଦୁର୍ବଳ ହୋଇଯାଇଛି ତାହା ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିବାର କଥା । କର୍ଣ୍ଣାଟକରେ ଜନତା ଦଳ ଅତି ଗୁରୁତ୍ବର ସହଜ ଶାସନ ଭାର ସମ୍ଭାଳିଛି । ସେଠି ମଧ୍ୟ କଂଗ୍ରେସର କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ନାହିଁ । ଏବେ ଉତ୍ତର ଶ୍ରୀ ରାମାଚାର୍ଯ୍ୟ ଓ ଶ୍ରୀ ହେଗଡ଼େ ସମୟେ ସମୟେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଉଚ୍ଚ ପ୍ରଶଂସା କରୁଛନ୍ତି । ଏଥିନେଇ କେତେକ ଭୁଲ୍ଲୁଷ୍ଟନ କରୁଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ପ୍ରାଦେଶିକ ମୁଖ୍ୟ ଯାହା କରିଛନ୍ତି, ତାହା କରିବାକୁ ସେମାନେ ଏକ ପ୍ରକାର ବାଧ୍ୟ । ଆଉ ତେଲଗୁ ଦେଶମ୍ ଓ ଜନତା ଦଳ ମଧ୍ୟରେ ବସ୍ତୁତଃ ଏପରି କ'ଣ ବିଭିନ୍ନତା ଅଛି ? ଯୋଜନା, କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଉଭୟଙ୍କ ସମାନ । କଂଗ୍ରେସ ସରକାର ଓ ରାଜ୍ୟ ଗାନ୍ଧିଙ୍କ ପ୍ରତି ସେମାନଙ୍କର ଅନୁରକ୍ତ ରହୁଥିଲା ବେଳେ ହେଗଡ଼େ ଓ ରାମାଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ନୀତି ଓ ଯୋଜନାରେ କୌଣସି ମତଭେଦ ସେମାନଙ୍କର ଉପସ୍ଥିତି ପ୍ରଶ୍ନିତ୍ତ ଉଠୁନାହିଁ । ସେମାନେ ବସ୍ତୁତଃ କଂଗ୍ରେସ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ ହିଁ ନିଜ ପ୍ରଦେଶରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରୁଛନ୍ତି । ଆଉ କେତେକ ରାଜ୍ୟରେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସ୍ୱାର୍ଥଲାଗି ଯେଉଁ ଦଳବଦଳକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରାଯାଉଥିଲା ଏବଂ କେନ୍ଦ୍ରପ୍ରତି ଅନୁରକ୍ତ ଥିବା ଦଳକୁ ସରକାରରେ ବସାଯାଉଥିଲା, ଏବେ ସେ ପ୍ରଥାକୁ ଲୋପ କରି ଦିଆଯାଇଛି ।

ପଞ୍ଜାବ କଥାକୁ ବିଚାରକୁ ନିଆଯାଉ । ୧୯୭୭ ମସିହା ପରେ ପଞ୍ଜାବରେ ଦୁଇଥର ଅକାଳୀ ଏବଂ ଦୁଇଥର କଂଗ୍ରେସ ଶାସନ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇଛି । କିନ୍ତୁ ୧୯୮୦ ପରଠାରୁ ପଞ୍ଜାବରେ ଯାହା ଘଟିଗଲା ତାହା ସ୍ୱାଧୀନ ଭାରତର କୌଣସି ପ୍ରଦେଶରେ ଘଟିନାହିଁ । ଆଉ ଗତ ୧୯୮୫ ସେପ୍ଟେମ୍ବର ମାସରେ ଅକାଳୀଦଳ ଶାସନକୁ ଆସିଗଲା । ଏହି ଅକାଳୀଦଳ କ'ଣ ତେଲଗୁ ଦେଶମ୍, ସି.ପି.ଏମ୍., ଏ.ଆଇ.ଡି.ଏମ୍.କେ. ଜନତା ଦଳ ଭଳି ପଞ୍ଜାବରେ ନିଜର ସ୍ଥାୟୀତ୍ବ ରଖିପାରିବେ ? କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ଛଡ଼ା ଆଉ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଦଳ ବାସ୍ତବରେ ସର୍ବଭାରତୀୟ ଦଳ ଭାବେ ଏବେ ଏ ଦେଶରେ ନାହିଁ । ଅନ୍ୟ ଦଳଗୁଡ଼ିକ ଯଦିଓ ସର୍ବଭାରତୀୟ ଦଳ ଭାବେ ପରିଚିତ ହେଉଛନ୍ତି, ବାସ୍ତବରେ ଆଉ କୌଣସି ରାଜନୈତିକ ଦଳ ସର୍ବଭାରତୀୟ ପଦବୀତ୍ୟ ନୁହନ୍ତି । ଅନ୍ୟ ସମୟ ଆସିବ ଯେତେବେଳେ କଂଗ୍ରେସକୁ ଲୋକେ କିଛିଦିନ ପାଇଁ ହଟାଇବା ଲାଗି ଇଚ୍ଛା କରିବେ । କିନ୍ତୁ କଂଗ୍ରେସର ଇତିହାସରୁ ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଯାଇଛି ଯେ ଯଦି ଜନସାଧାରଣ ସାମ୍ୟବାଦୀ ଚିନ୍ତା-

ଧାରାକୁ ଗ୍ରହଣ କରି ନେଉଛନ୍ତି, ତେବେ କଂଗ୍ରେସ ସାମ୍ୟବାଦୀଙ୍କର ହିଁ ଦଳ ହୋଇଯାଉଛି, କିମ୍ବା ସେ ଦଳକୁ ଶାସନ ଗୁଡ଼ି ଦେଉଛି ଏବଂ ପରେ ସୁଯୋଗ ଉଣି ଶାସନକୁ ଆସୁଛି ।

ଏ ଅଶୀଦଶକର ଇତିହାସରୁ ଏତିକି ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଛି ଯେ କଂଗ୍ରେସ ଏବେ ମୁଖ୍ୟତଃ ହିନ୍ଦୀଭାଷୀ ଅଞ୍ଚଳ ମଧ୍ୟରେ ସୀମାବଦ୍ଧ ହୋଇଯାଇଛି । କେବଳ ମହାରାଷ୍ଟ୍ର, ଗୁଜରାଟ ଓ ଓଡ଼ିଶାକୁ ଗୁଡ଼ିଦେଲେ ଆଉ କୌଣସି ଅଣହିନ୍ଦୀଭାଷୀ ପ୍ରଦେଶରେ କଂଗ୍ରେସ ଶାସନ ନାହିଁ । କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ଯେପରି କେବଳ ହିନ୍ଦୀଭାଷୀ ଅଞ୍ଚଳ ମଧ୍ୟରେ ସୀମାବଦ୍ଧ ନରହେ, ସେଥିପ୍ରତି କଂଗ୍ରେସ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବା ନିହାତି ଆବଶ୍ୟକ ।

କଂଗ୍ରେସ ମଧ୍ୟ ହେଗଡ଼େ, ରାମାସୁର୍ତ୍ତ, ଅବଦୁଲ ଓ ଏମ୍. ଜି. ରାମଚନ୍ଦ୍ରନ ପ୍ରଭୃତି ଲୋକଙ୍କ ପରି ଲୋକଙ୍କୁ ଦଳ ମଧ୍ୟକୁ ନେବା ଦରକାର । କିନ୍ତୁ ଏପରି ଲୋକଙ୍କୁ କଂଗ୍ରେସ ଗ୍ରହଣ କରିବ କି ? ଏବେ ପି.ସି.ସି ସଦସ୍ୟ, ପ୍ରାର୍ଥୀ ମନୋ-ନୟନ ଏବଂ ଦଳଦଳ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆଦିକୁ ଯେପରି ଦିଲ୍ଲୀରୁ କଣ୍ଟ୍ରୋଲ କରାଯାଉଛି, ତା'ଦ୍ୱାରା କଂଗ୍ରେସ ନିଜର ସର୍ବଭାରତୀୟତା ରକ୍ଷା କରିପାରିବ କି ? ଏ ପ୍ରଶ୍ନ ଆଜି କେବଳ କଂଗ୍ରେସ ଆଗରେ ନୁହେଁ, ସମଗ୍ର ଦେଶ ଆଗରେ ଉଦ୍‌ଭାସିତ ହୋଇଛି । କଂଗ୍ରେସ ଏବେକାର ଆଭିମୁଖ୍ୟ ନ ବଦଳାଇଲେ ଏବଂ କ୍ଷମତାର ବିକେନ୍ଦ୍ରୀକରଣ ନ କରାଇଲେ କଂଗ୍ରେସ ମଧ୍ୟ ନିଜର ପ୍ରଭାବ ହ୍ରାସ କରିବ ଏବଂ ତାହା ଭାରତବର୍ଷର ଏକତା ଉପରେ ହେବ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଆଘାତ । ଏଥିପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରିବା ବିଧେୟ ।

କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ପକ୍ଷରୁ ପୁର୍ବରୁ ବାରମ୍ବାର ଦୃଢ଼ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ଗଠନ ଲାଗି ଧ୍ବନୀ ଦିଆଯାଉଥିଲା । କେନ୍ଦ୍ର ଦୃଢ଼ ରହିଲେ ଦେଶର ସୁରକ୍ଷା ଓ ଅଖଣ୍ଡତା ସମ୍ଭବ ବୋଲି ବାରମ୍ବାର ପ୍ରଚାର କରାଯାଉଥିଲା । ଏହା ବିଶେଷ କରି ଶ୍ରୀମତୀ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧୀ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଥିବାବେଳେ କରାଯାଉଥିଲା । ତାଙ୍କର ଆକର୍ଷଣ କ୍ଷମା ପରେ ଶ୍ରୀ ରାଜାବ ଗାନ୍ଧୀ ଶାସନ ତୋର ହାତକୁ ନେବାପରେ ସେ ଚିନ୍ତାଧାରାର ପରିବର୍ତ୍ତନ ଦର୍ଶିଛି । ସରକାରୀଆ କମିଶନଙ୍କ ନିକଟରେ ଦାଖଲ ହୋଇଥିବା ରିପୋର୍ଟରେ ଶ୍ରୀ ଶିବଶଙ୍କର ଉଭୟ 'ଦୃଢ଼ କେନ୍ଦ୍ର ଓ ଦୃଢ଼ ରାଜ୍ୟ' ସରକାର ଲାଗି ଦାବୀ କରିଛନ୍ତି । କେନ୍ଦ୍ରରେ ଏକ ଦୃଢ଼ ସରକାର ରହିବା ଦରକାର, କେନ୍ଦ୍ରର ମଧ୍ୟ କ୍ଷମତା ଅଧିକ ରହିବା ଦରକାର ବୋଲି ଧୂଳିକର କଂଗ୍ରେସ ଦଳର ନୋଟ୍‌ରେ କୁହାଯାଇଛି ଯେ ପ୍ରାଦେଶିକ ଶାସନକୁ ମଧ୍ୟ ସମ-

ଭାବରେ ଦୃଢ଼କରି ଗଢ଼ାଯାଉ । ବାସ୍ତବରେ ଏ ପ୍ରକାରର ଚିନ୍ତା ୧୯୭୦ ପରଠାରୁ ଅନୁତଃ କଂଗ୍ରେସ ଦଳରେ ଦେଖାଯାଇ ନ ଥିଲା ।

ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ରଞ୍ଜବ ଗାନ୍ଧୀ ଦେଶାତ୍ମବୋଧ ଜାଗ୍ରତ କରି ୧୯୮୪ର ଶେଷ ଭାଗରେ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଶ୍ରଦ୍ଧାଭଜନ ହୋଇପାରିଲେ । ଜାତୀୟ ପୁରସ୍କାର ଓ ଜାତୀୟ ଏକତାର ଦ୍ଵାଦ୍ଵ ଦେଇ ତାହାକୁ ନିଜର ରାଜନୈତିକ ପୁଞ୍ଜିଭାବେ ବ୍ୟବହାର କଲେ । ଏବେ ଜଣେ ସାଧାରଣ ଲୋକ ଆଗରେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଗାନ୍ଧୀ ଭିତର ସରୁଠାରୁ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ଵ ଭାବେ ଉଦ୍‌ଭାବିତ । ଶ୍ରୀମତୀ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧୀ ଓ ଶ୍ରୀ ରଞ୍ଜବ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟପ୍ରଣାଳୀ ମଧ୍ୟରେ ଯଥେଷ୍ଟ ପାର୍ଥକ୍ୟ ପରିଲକ୍ଷିତ ହେଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଅନେକ କଥାରେ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧୀ ପ୍ରାଦେଶିକ ଶାସନଗୁଡ଼ିକୁ ଅଧୀନସ୍ଥ ଜମିଦାରୀଭାବେ ବ୍ୟବହାର କରୁଥିଲେ ବୋଲି ବାରମ୍ବାର ଅଭିଯୋଗ ହେଉଥିଲା । ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଜ୍ୟୋତିବସୁ ଥରେ କେନ୍ଦ୍ରର ବ୍ୟବହାରରେ କ୍ଷୁବ୍ଧ ହୋଇ ରାଜ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ‘ନୀତିଦାସ’ ଭଳି ବ୍ୟବହାର କରାଯାଉଛି ବୋଲି କହିଥିଲେ । ଆଜି ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଏନ୍. ଟି. ରାମାୟଣ ସଂସାଧାରଣରେ ବିରକ୍ତ ପ୍ରକାଶ କରି ରାଜ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ‘ଭିକାରୀ’ ଭଳି କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ବ୍ୟବହାର କରୁଛନ୍ତି ବୋଲି ଆକ୍ଷେପ କରି ମତବ୍ୟକ୍ତ କରିଥିଲେ । ଏବେ ଶ୍ରୀ ରଞ୍ଜବ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ଅମଳରେ କୌଣସି ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଏତେ ଡାକ୍ତରୀ ଭାବରେ କେନ୍ଦ୍ରକୁ ସମାଲୋଚନା କରୁଥିବା ଦେଖାଯାଉ ନାହିଁ । ବରଂ କର୍ମଶୀଳତାରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ରାମକୃଷ୍ଣ ହେଗଡେ, ଆଜି ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଏନ୍. ଟି. ରାମାୟଣ ସଂସାଧାରଣରେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ଉଚ୍ଚ ପ୍ରଶଂସା ଗାନ କରୁଛନ୍ତି ।

ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ପଦ୍ଧତି, ଆପେକ୍ଷା ଆଲୋଚନା, ରୂପାମଣୀ ଓ ବିଶ୍ଵାସ ଉପରେ ହିଁ ଭଲଭାବରେ ଗୁଲିପାରେ । ସେଠି ସନ୍ଦେହ, ଭର୍ତ୍ତୀର ସ୍ଥାନ ନାହିଁ । ଯଦି ରୁହେ ତେବେ ତାହା କଦାପି ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ । ରାଜ୍ୟ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ଯଦି ଜମିଦାର ଭଳି ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ, ତେବେ ତାହା ପୁଞ୍ ସାମନ୍ତବାଦକୁ ପୃଷ୍ଠ କରିବ ସିନା କଦାପି ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଚେତନାର ବିକାଶ ଘଟାଇବ ନାହିଁ । ଏହା ପ୍ରତ୍ୟେକ ସଂସ୍କରଣସ୍ଥ ଦଳ ଉପଲବ୍ଧ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ହେଉଛି ।

ଆଜି ତାମିଲନାଡୁରେ ଏମ. ଜି. ରାମଚନ୍ଦ୍ରନଙ୍କ ଏ.ଆଇ.ଏ.ଓ. ଏମ.କେ. ଦଳ ଶାସନରେ ଅଛି । ଏହାର ନାମକରଣ ସଂସ୍କରଣସ୍ଥ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏ ଦଳର କାର୍ଯ୍ୟ ପରିସର ତାମିଲନାଡୁ ପଶ୍ଚିମେଶ୍ଵର ମଧ୍ୟରେ ସୀମାବଦ୍ଧ । ଆଜିର ତେଲଗୁ

ଦେଶମ ଦଳ ଏକ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଆଞ୍ଚଳିକ ଦଳ । କର୍ଣ୍ଣାଟକରେ ଏବେ ଶାସନ ଦାୟିତ୍ବ ଥିବା ଜନତା ଦଳର ଗଠନ ସଂସ୍କରଣସ୍ଥ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେ ପ୍ରଦେଶର ଶାସନକୁ ଆସି ଜନତା ଦଳ କେନ୍ଦ୍ର ରାଜ୍ୟ ସମ୍ପର୍କ ବ୍ୟାପାରରେ ଏପରି କେତୋଟି ପ୍ରଶ୍ନ ଉତ୍ଥାପନ କଲଣି, ଯାହାର କ ସୁଦୂର ପ୍ରସାର ପ୍ରଭାବ ରହିଛି । ପଣ୍ଡିତ-ବଙ୍ଗରେ ସି.ପି.ଏମ୍ ଦଳ ଆବଦ୍ଧ । ପଞ୍ଜାବରେ ଅକାଳୀମାନଙ୍କର ଏବେ ରାଜତ୍ବ । କାର୍ଗୁରରେ ମଧ୍ୟ ନ୍ୟାସନାଲ କନଫରେନ୍ସର ପ୍ରଭାବ ରହିଛି । ପଞ୍ଜାବରେ ଅକାଳୀମାନଙ୍କ ସହିତ କେନ୍ଦ୍ରସରକାର ବୁଝାମଣା କରିନେବାରୁ ସେଠାରେ ଦୀର୍ଘ ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ହେଲା ଗୁଳିଥିବା ଆନ୍ଦୋଳନର ପରିସମାପ୍ତି ଘଟିଲା ସିନା କିନ୍ତୁ ପଞ୍ଜାବରେ ଏକ ରାଜନୈତିକ-ସାଂପ୍ରଦାୟିକଦଳ ଶାସନକୁ ଆସିଗଲା । ଭବିଷ୍ୟତରେ ଏହାର ପ୍ରଭାବ କ'ଣ ହେବ, ତାହା ମଧ୍ୟ କହିବା ଦୁରୁହ ।

ତେବେ କେନ୍ଦ୍ର-ରାଜ୍ୟ ସମ୍ପର୍କ ଯେ କାର୍ତ୍ତିକ ସମସ୍ୟା ବହୁଳ ହୋଇ-ଯାଇଛି, ତାହା ଅନୁଧ୍ୟାନର ବିଷୟ । ପଣ୍ଡିତ ନେହେରୁଙ୍କ ଅମଳରେ ପ୍ରାଦେଶିକ ନେତୃତ୍ବକୁ ସ୍ୱୀକାର କରାଯାଇଥିଲା, ସମ୍ମାନ ଦିଆଯାଇ ଥିଲା । ଏପରିକି କେନ୍ଦ୍ର-ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଠାରୁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଖାତିର ଅଧିକ ଥିଲା । ଗୋବିନ୍ଦ ବଲ୍ଲଭ ପନ୍ଥ, ବ୍ୟାନ ଚନ୍ଦ୍ର ରାୟ, ଡକ୍ଟର ମହତାବ ପ୍ରମୁଖ ନେତୃତ୍ବର ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରଦେଶର ପ୍ରମୁଖ ନେତା ଥିବା ସହିତ ସଂସ୍କରଣସ୍ଥ ନେତା ଭାବେ ସ୍ୱୀକୃତ । କିନ୍ତୁ ଶ୍ରୀମତୀ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧୀ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ଗଠନ କରିବା ପରଠାରୁ ପ୍ରାଦେଶିକ ନେତୃତ୍ବକୁ ନିରୁତ୍ସାହିତ କରାଗଲା । ଯିଏ କେନ୍ଦ୍ରର ଗୋଡ଼ାଣିଆ ହୋଇପାରିଲା ସେ କେନ୍ଦ୍ର ଅନୁଦାନ ଅଧିକ ପାଇଲା । କେନ୍ଦ୍ରର ଗୋଡ଼ାଣିଆ ଅର୍ଥ ସେ ପ୍ରଦେଶଗୁଡ଼ିକରେ ଦୁର୍ବଳ କଂଗ୍ରେସ ସରକାର ଗଠନ କଲେ । ଦିଲ୍ଲୀରୁ ଫରୁଆ ଜାଣି କରି ନେତା ନିର୍ବାଚନ ସବୁ ‘ସଂସମ୍ପଦି ସମେ’ କରାଗଲା । ଦଳର ଶୃଙ୍ଖଳା ରକ୍ଷା ନାମରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଦିଲ୍ଲୀ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକୁ ମାନକରି ଚଳିବାପାଇଁ ବାଧ୍ୟ କରାଗଲା ।

ଏ ପ୍ରକାର ରାଜନୀତି ଫଳରେ ଗତ ଦିନ ଦଶନ୍ଧି ମଧ୍ୟରେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରଦେଶରେ ଆଞ୍ଚଳିକ ଦଳଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରଭାବ ବଢ଼ିଲା । ସେମାନେ ଶାସନକୁ ଆସିଲେ । ସଂସ୍କରଣସ୍ଥ ରାଜନୈତିକ ଦଳକୁ ପରାସ୍ତ କରି ଆଞ୍ଚଳିକ ଦଳ ବିଭିନ୍ନ ନିର୍ବାଚନରେ ବହୁ ସଫଳତାରେ ନିର୍ବାଚିତ ହେଲେ । ଶାସନକୁ ଆସିଲେ । କଂଗ୍ରେସ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ସଂସ୍କରଣସ୍ଥ ଦଳଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ଆଞ୍ଚଳିକ ଦଳଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରଭାବକୁ ସ୍ୱେଚ୍ଛାରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅସମର୍ଥ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ । ଏ ବିଫଳତା ଯେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ରାଜନୈତିକ ଥିଲା, ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । କେନ୍ଦ୍ର ନେତୃତ୍ବ ଆଞ୍ଚଳିକ ସମସ୍ୟା ଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରତି ଧ୍ୟାନ ନଦେବା ଯୋଗୁ ଯେ ଏପରି ଘଟିଲା ଏଥିରେ ଦ୍ୱିମତ

ହେବାର କାରଣ ନାହିଁ । ଶ୍ରୀଠିଏ ଦଶକର ଶେଷ ଭାଗରେ ଭାରତୀୟ ଶାନ୍ତିଦଳ, ଜନ କଂଗ୍ରେସ ପରି ଦଳ କଂଗ୍ରେସକୁ ପରାଜିତ କରି ଶାସନକୁ ଆସିଲା । ଡି. ଏମ୍. କେ ଦଳ ତାମିଲନାଡୁରେ ଶାସନକୁ ଆସିଲା । ପଞ୍ଜାବରେ ମଧ୍ୟ ଅକାଳୀ ଓ ଜନସଂଘର ଶାସନ କିଛିଦିନ ଚାଲିଥିଲା । ସେହିପରି ସବୁଠାରେ ଦଶକରେ ମଧ୍ୟ ଆଞ୍ଚଳିକ ଦଳଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରାଧିକାର ବଢ଼ି ଚାଲିଲା । ଏବଂ ଅଣିଦଶକର ପ୍ରଥମ ଭାଗରେ କଂଗ୍ରେସର ଦୁର୍ଗଭାବେ ପୁଞ୍ଜୁ ପରିଚିତ ଥିବା ଆନ୍ଧ୍ର ପ୍ରଦେଶରେ ତେଲଗୁ ଦେଶମ ପରି ଦଳ ମାତ୍ର ଚଳିମାତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇ କଂଗ୍ରେସକୁ ବାଜିମାଡ଼ କରିଦେଲା ।

ଏ ସମସ୍ତ ରାଜନୈତିକ କାରଣ ଛଡ଼ା କେନ୍ଦ୍ରରାଜ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ଅର୍ଥ ନୈତିକ ସମ୍ପର୍କ ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ସରକାରୀ ଆକର୍ମଣନ ସେ ସମ୍ପର୍କରେ ନିଧାର୍ଯ୍ୟ ଭାବେ ଦୃଷ୍ଟିଦେବେ ବୋଲି ଆଶା । ଦୁଇଶହ ବର୍ଷ ଧରି ଭାରତ ଇଂରେଜମାନଙ୍କ ଅଧୀନରେ ରହିଥିବା ହେତୁ ସମଗ୍ର ଦେଶରେ ଅର୍ଥନୈତିକ ଉନ୍ନତି ସମ୍ଭବପରି ହୋଇନାହିଁ । ନିଜର ବାଣିଜ୍ୟ ବ୍ୟବସାୟ ଲାଗି ଯେତକି ଆବଶ୍ୟକ, ସେହିପରି କେତେଟି ସ୍ଥାନରେ ବ୍ରିଟିଶଲୋକେ ସହର ସ୍ଥାପନକଲେ, କଲ କାରଖାନା କଲେ, ସେ ସ୍ଥାନର ଉନ୍ନତି ବିଧାନ କଲେ । ଆଜିକାର କଲିକତା ସହର, ଓଡ଼ିଶା, ଆସାମ, ବିହାର ପ୍ରଦେଶର ଧନରେ ଏତେ ବିରାଟ ହୋଇପାରିଛି । ସେହିପରି ଅନ୍ୟ ସବୁ ବଡ଼ ବଡ଼ ସହର । ସେଥିଲାଗି ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରଦେଶର ଅର୍ଥନୈତିକ ଚଳଣି କରିବା ଲାଗି କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ଅର୍ଥ ବରଦ କରି ଆଆନ୍ତି । ଏ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଏକ ଦୃଢ଼ କେନ୍ଦ୍ର ରହିଲେ ଦୁର୍ବଳ ରାଜ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ଠିକ୍ ସାହାଯ୍ୟ ପାଇପାରିବେ ବୋଲି ଆଶା କରାଯାଉଥିଲା, କିନ୍ତୁ ଦୁର୍ବଳ ପ୍ରାଦେଶିକ ନେତୃତ୍ୱ ରହିଲେ ତାହା ସମ୍ଭବପରି ହୁଏନାହିଁ । ଆଜି ପ୍ରାୟ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଧନଶାଳୀ ପ୍ରଦେଶରେ ଅଣକଂଗ୍ରେସ ସରକାର ଗଠିତ ହୋଇଛି । ସେ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଓଡ଼ିଶା ଭଳି ପ୍ରଦେଶ କେନ୍ଦ୍ର ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିବା ସ୍ୱାଭାବିକ ।

କେନ୍ଦ୍ର ରାଜ୍ୟ ସମ୍ପର୍କ ରକ୍ଷା କରିବାରେ ରାଜ୍ୟପାଳ ହିଁ ମୁଖ୍ୟ ମାଧ୍ୟମ । ସେ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ରାଜ୍ୟପାଳଙ୍କ ଗୁରୁତ୍ୱାତ୍ମକତା ବୁଝାଇ କହିବା ଅନାବଶ୍ୟକ । ଏବେ ଅଧିକାଂଶ ଅକଂଗ୍ରେସ ଶାସନାଧୀନ ପ୍ରଦେଶରେ କଂଗ୍ରେସ ନେତାମାନଙ୍କୁ ରାଜ୍ୟପାଳଭାବେ ଅବସ୍ଥାପିତ କରାଯାଇଛି । ପଞ୍ଜାବରେ ନୂରୁଲ ହାସନ, ଆନ୍ଧ୍ରରେ କୁମୁଦବେନ ଯୋଶୀଙ୍କ ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି କାଶ୍ମୀରରେ ଶ୍ରୀ ଜର ମୋହନଙ୍କ ଭଳି କଂଗ୍ରେସ ଅନୁରାଗୀଙ୍କୁ ଅବସ୍ଥାପିତ କରାଯାଇଛି । ତା'ଛଡ଼ା

ସମୟ ସମୟରେ ରାଜ୍ୟପାଳଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟ ଏପରି ଅଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ହୋଇଯାଇଛି ଯେ ତାହା ସେ ପଦବୀର ଅର୍ଥାତ୍ତା ବୋଲି ଅବହତ ହେଉଛି ।

୧୯୭୩ ରେ ଓଡ଼ିଶାର ତତ୍କାଳୀନ ରାଜ୍ୟପାଳ ଶ୍ରୀ ବି.ଡ଼ି. ଜଟି ପ୍ରଗତି ଦଳର ବିଧାୟକ ସଭ୍ୟା କଳନା କରି ମଧ୍ୟ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଶାସନ ଜାରି କରିଥିଲେ । ଏବେ ନିକଟରେ ଆଉଁରେ ଶ୍ରୀ ରାମଲାଲ ରାଜ୍ୟପାଳ ଅବାବେଲେ ଯେପରି ଶ୍ରୀ ଏନ୍. ଟି. ରାମାସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ ବରଖାସ୍ତ କରି ଶ୍ରୀ ଭୃଗୁର ରାଷ୍ଟ୍ରକୁ ୩୦ ଦିନ ଲାଗି ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ କଲେ ତାହା ରାଜ୍ୟପାଳଙ୍କ ପ୍ରତି ସମ୍ମାନ ସୂଚକ ହେଲା ନାହିଁ । ସେହିପରି ସିକିମ୍ରେ ଶ୍ରୀନରବାହାଦୁର ଭଣ୍ଡାରୀଙ୍କୁ ହଟାଇ ଯେପରି ଆଉ ଏକ ସରକାର ଗଢ଼ାଗଲା ତାହାକୁ ମଧ୍ୟ ଜନସମର୍ଥନ ମିଳିଲା ନାହିଁ । କାଶ୍ମୀରରେ ଶ୍ରୀ ଜଗମୋହନ ଯେପରି ଭାବେ ଶ୍ରୀ ଶାହାଙ୍କୁ ଗାଦୀରେ ନେଇ ବସାଇଥିଲେ ତାହା ବିରୁଦ୍ଧରେ ମଧ୍ୟ ମତ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା । ଏ ସବୁ ଘଟଣା ଘଟୁଥିବାବେଳେ ରାଜ୍ୟପାଳଙ୍କ ଅର୍ଥାତ୍ତା ତ ହେଉଛି, ତା'ଛଡ଼ା କେନ୍ଦ୍ର ଓ ରାଜ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ସନ୍ଦେହର ବାତାବରଣ ସୃଷ୍ଟି ହେଉଛି । ରାଜ୍ୟପାଳଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରଣାଳୀ ଉତ୍ତମ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ପରମ୍ପରା ଉପରେ ପର୍ଯ୍ୟବେଶିତ ହୋଇଗଲେ କେନ୍ଦ୍ର-ରାଜ୍ୟ ସମ୍ପର୍କ ଯେ ଅଧିକ ଉନ୍ନତ ହୋଇପାରିବ ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ।

ଭାରତ ବର୍ଷ କଦାପି ଏକ ଦୁର୍ବଳ କେନ୍ଦ୍ରକୁ ସ୍ୱୀକାର କରିବ ନାହିଁ । କେନ୍ଦ୍ରକୁ ଦୁର୍ବଳ ପାଇଁ ହେଉଥିବା ପ୍ରଚେଷ୍ଟାକୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦେଶପ୍ରେମୀ ନିରୁସାଦିତ କରିବା ଉଚିତ ହେବ, କିନ୍ତୁ ଜାତୀୟ ବ୍ୟାପାରରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କର ମଧ୍ୟ ଭାଗନେବା ଉଚିତ ହେବ । ପ୍ରଦେଶଗୁଡ଼ିକର ଶକ୍ତି ଉପରେହିଁ କେନ୍ଦ୍ରର ଶକ୍ତି ନିର୍ଭର କରେ । ରାଜ୍ୟକୁ ଦୁର୍ବଳ କରି କେନ୍ଦ୍ର ସବଳ ହେଉ ଏହା ମଧ୍ୟ କେହି ଚାହୁଁବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । କିନ୍ତୁ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ହେଡ଼ମାଷ୍ଟରଙ୍କ ଭଳି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ଅନୁଚିତ । ଦୁର୍ବଳ ରାଜ୍ୟ ରହିଲେ ଦେଶର ପ୍ରଗତି ଅସମ୍ଭବ । ଦୁର୍ବଳ କେନ୍ଦ୍ର ରହିଲେ ଦେଶର ସହଜ ବିପନ୍ନ । ଏ ଦୁଇଟି ସମସ୍ୟା ସମ୍ପର୍କରେ ଅବହତ ହୋଇ ଏକ ସମାଧାନର ସୂଚି ଯେଉଁମାନେ ଖୋଜୁଛନ୍ତି, ସେମାନେ ଭାରତର ସମ୍ବିଧାନକୁ ଉଚିତ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଦେଇ କାର୍ଯ୍ୟ ନିର୍ବାହ କଲେ ଏତେ ଅସୁବିଧା ଉତ୍ପନ୍ନ ନାହିଁ । ବିଗତ ଦିନର ସୂଚିରୁ କିଛି ଆଜିକାର ନେତୃତ୍ୱ ଶିକ୍ଷା ଲାଭକଲେ ଅନେକ ପରିମାଣରେ କେନ୍ଦ୍ର-ରାଜ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଉତ୍ତମ ସମ୍ପର୍କ ସ୍ଥାପନ ହୋଇପାରିବ ।

ନୂଆଦିଲ୍ଲୀ ସ୍ଥିତ ରାଜରାଜା ଷ୍ଟାଡ଼ିୟମରେ କଡ଼ା ପହରା ମଧ୍ୟରେ କଂଗ୍ରେସ ଶତବାସ୍ତବ ଉତ୍ସବର ଉଦ୍ଘାଟନ କରାଗଲା । ଅନ୍ତତଃରେ ଯେପରି

ଉତ୍ସବମାନଙ୍କରେ ବହୁଲେକ ଆଲୋଚନାରେ ଖୋଲ ଦୃଢ଼ତାରେ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ କରୁଥିଲେ, ଏଥର ତା'ର ଅଭାବ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥିଲା । ରାଜ୍ୟ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ଭାଷଣ ପରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ସଭାପତି କମଳାପତି ଟ୍ରିପାଠୀଙ୍କ ଭାଷଣ ଶୁଣିବା ପାଇଁ କଂଗ୍ରେସ ଲୋକେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନଥିଲେ । ତାଙ୍କ ପରେ ଯେତେଜଣ କଂଗ୍ରେସ ସମ୍ପର୍କରେ ଭାଷଣ ଦେଲେ ସେମାନେ ନିବାହରଲୁଲୁ, ଇନ୍ଦିରା ଓ ରାଜ୍ୟବଙ୍କ କଥା ହିଁ କେବଳ କହିଲେ । ଏ ସମସ୍ତ ବିଷୟ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଲୋକ ଟେଲିଭିଜନରେ ମଧ୍ୟ ଦେଖିଲେ କିନ୍ତୁ କେହି ଅନୁପ୍ରାଣିତ ହେଲେନା ବୋଧ ହେଲା ନାହିଁ । କଂଗ୍ରେସ ଶତବାର୍ଷିକ ଉତ୍ସବର ଉଦ୍‌ଘାଟନ ମନକୁ ଭୁଲିଲା ନାହିଁ । ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ରାମଲୀଳା ମଇଦାନରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ସାଧାରଣ ସଭାକୁ ଟ୍ରକ-ବସରେ ବୁଢ଼ାହୋଇ ଲୋକ ଆସିଥିଲେ । ରାଜ୍ୟ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ଭାଷଣ ଅଧା ଅଧରେ ଲୋକ ଉଠି ଗୁଲିଶିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ । ଏପରିକି ପ୍ରତ୍ୟାକ୍ତ ପାର୍ଶ୍ୱ ଗାୟିକା ଲତା ମଙ୍ଗେସକରଙ୍କ ସଙ୍ଗୀତ ଶୁଣିବା ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ଅପେକ୍ଷା କଲେନାହିଁ । ରାମଲୀଳା ମଇଦାନରେ ମେଳା ଜମିଲା ନାହିଁ ଏହା କଂଗ୍ରେସ ବାଲୁ ମଧ୍ୟ ମାନୁଛନ୍ତି । ସେ ମେଳା 'ରାଜନୈତିକ ଗଙ୍ଗାର ମେଳା' ଉତ୍ସବ ଥିଲା । ସେ ମେଳାକୁ ସ୍ୱତଃ ପ୍ରବୃତ୍ତଭାବେ କେହି ଆସିଲେ ନାହିଁ । କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ସାଧାରଣ କର୍ମୀଙ୍କ ଉତ୍ସାହ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା ନାହିଁ କି ସେମାନେ ସେଥିରେ ସାମିଲ ହୋଇପାରିଲେ ନାହିଁ ଯଦିଓ ସକାଳର ଷ୍ଟାଡ଼ିୟମ ଓ ସନ୍ଧ୍ୟାର ମଇଦାନ ସଭା କୌଣସି କମ୍ପାନୀର କାର୍ଯ୍ୟପରି ସୁରୁଖୁରରେ ହୋଇଗଲା ।

କଂଗ୍ରେସ କେବଳ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମ ଲଢ଼ିଥିବା ଏବଂ ସ୍ୱାଧୀନତା ପରେ ଦେଶ ଶାସନ କରିଥିବା ଏକ ରାଜନୈତିକ ଦଳ ନୁହେଁ, ଏହା ଭାରତ ବର୍ଷର ବିଶାଳ ଜନତାର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦୃଢ଼ତାରେ ରାଜନୈତିକ ସଚେତନତା ଏବଂ ଶକ୍ତି ଉଦ୍ରେକ କରିବାର ମାଧ୍ୟମ ହୋଇଥିଲା । ତା'ର ଇତିହାସ ଗର୍ଭରୁ ବର୍ତ୍ତମାନର ସୃଷ୍ଟି । ଦେଶର ପୁନର୍ଜୀବରଣ ଓ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମର ମୁଖ୍ୟ ସେତୁ ହେଉଛି କଂଗ୍ରେସ । ଗତ ଶହେ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ବିଭିନ୍ନ ବିରୁଦ୍ଧ, ବିଭିନ୍ନ ଘଟଣା ଏବଂ ବହୁ ରାଜନୈତିକ ମତବାଦର ବ୍ୟକ୍ତି କଂଗ୍ରେସକୁ ଆସିଛନ୍ତି, ଦଳକୁ ପୁଷ୍ଟ କରିଛନ୍ତି । ଏପରି ଏକ ଦଳର ଶତବାର୍ଷିକ ଉତ୍ସବ ଏପରି ଏକ ସମ୍ବେଗରେ ହେବା ଉଚିତ ଥିଲା, ଯେଉଁଠାରେ କି ଇତିହାସର ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ହେବା ସହିତ ଭବିଷ୍ୟତ ବଂଶଧର ମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଜର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ମାର୍ଗ ମଧ୍ୟ ନିରୂପିତ ହୋଇଯାଇଥାନ୍ତା । ଯଦି ଏଥିପ୍ରତି ପ୍ରକୃତରେ କଂଗ୍ରେସ ଦଳର କର୍ମକର୍ତ୍ତାଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଯାଇଥାଆନ୍ତା ତେବେ ନିଶ୍ଚୟ ସେମାନେ ବିଭିନ୍ନ ସଙ୍ଗଠନ ଓ ସମ୍ମାନ ଶତବାର୍ଷିକ ଉତ୍ସବ ପାଳନରେ ସହ-

ଯୋଗ କରିଥାନ୍ତେ । କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ଏବେ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟଦଳ ନହୋଇ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଶତବାର୍ଷିକ ଉତ୍ସବଟିକୁ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଦିଆଯାଇ ପାରିଥାନ୍ତା । ଯଦି ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅନୁଷ୍ଠାନକୁ ଏଥିରେ ସାମିଲ କରାଯାଇ ପାରିଥାଆନ୍ତା । କିନ୍ତୁ ତାହା କରାଗଲା ନାହିଁ ।

ଶତବାର୍ଷିକ ଉତ୍ସବଟିକୁ ଗୋଟିଏ ଦଳର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ବୋଲି ଧରାନ୍ତି-ଗଲା । ବାସ୍ତବରେ ଗୋଟିଏ ଦଳର ବା କଂଗ୍ରେସର ଶତବାର୍ଷିକ ମଧ୍ୟ ଠିକ୍ ଭାବେ କରାଗଲା ନାହିଁ । ଗୋଟିଏ ପରିବାର ରାଜାବ, ଇନ୍ଦରା, ଜବାହାରଲାଲ ଓ ମୋତିଲାଲଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଯେପରି କଂଗ୍ରେସ ବଢ଼ିଥିଲା, ସେମାନଙ୍କ ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ ସବୁକିଛି ଓଲଟପାଲଟ ହୋଇଯାଇ ଥାନ୍ତା । ଏପରି ଏକ ଆବହାତ୍ମା ସୃଷ୍ଟି କରା-ଗଲା । ଏମାନଙ୍କ ଛଡ଼ା କଂଗ୍ରେସର ଅନ୍ୟ କି ନାହିଁ, ଏହା ବିଚାର ଗ୍ରାସଣ ଦିଆଗଲା । ସ୍ଵାଧୀନୋତ୍ତର ଭାରତର କଂଗ୍ରେସ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ଫଟୋଟିଏ ଟଙ୍କା ଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସର୍ବତ୍ର ଲାଲ ବାହାଦୁର ଶାସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଫଟୋ ସେଦିନ ସ୍ଵାତନ୍ତ୍ର୍ୟମରେ ଶୋଭା ପାଉନଥିଲା । ଲାଲ ବାହାଦୁର ଅଳ୍ପ ସମୟ ପାଇଁ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଦେଶରେ କେବଳ ନୁହେଁ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀରେ ଉଚ୍ଚ ପ୍ରଶଂସାର ଅଧିକାରୀ ହୋଇ ପାରିଥିଲେ । ପାକିସ୍ତାନ ବିରୁଦ୍ଧରେ ୧୯୬୫ ରେ ହୋଇଥିବା ଯୁଦ୍ଧରେ ତାଙ୍କରି ନେତୃତ୍ଵରେ ପ୍ରଥମଥର ପାଇଁ ଭାରତ ବିଜୟଲାଭ କରିଥିଲା । ରାଜାବ ତାଙ୍କ ଗ୍ରାସଣରେ ଅବଶ୍ୟ ସ୍ଵାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀମାନଙ୍କୁ ଅନେକ ପ୍ରଶଂସା କରି-ଥିଲେ । ଜାବିତ ସଂଗ୍ରାମୀମାନଙ୍କର ପେନସନ ଦିନିଗତ ଟଙ୍କାରୁ ପାଞ୍ଚଗତ ଟଙ୍କାକୁ ବୃଦ୍ଧି କଲେ ବୋଲି ଘୋଷଣା କଲେ । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ଗ୍ରାସଣରେ ସେ ମୋତିଲାଲଙ୍କ ଠାରୁ ଯେପରି କଂଗ୍ରେସ ଇତିହାସ ଆରମ୍ଭ କଲେ ତାହା ମହାତ୍ମାଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ସମ୍ମାନ ପ୍ରତି ଯେ, କି ପ୍ରକାର ଅବମାନନା ତାହା ଯେ କେହି ଦୃଢ଼ସୂଚକମ କରିପାରିବ ।

ରାଜାବ, ଅଲ୍ଲୀ ଭୂତୁଦୟଙ୍କ ନାମୋଲ୍ଲେଖ ମଧ୍ୟ କଲେନାହିଁ । ବିହାରର ମୌଲାନା ମଜଲୁଲ୍ ହକ୍, ବା ଜକିଶୋର ପ୍ରସାଦ, ଓଡ଼ିଶାର ଗୋପବନ୍ଧୁ ଦାସ, ମାଡ୍ରାଜର ଶ୍ରୀ ସତ୍ୟମୂର୍ତ୍ତି, ଦିଲ୍ଲୀର ଆସଫ ଅଲ୍ଲୀ, ପେଶୱାରର ଖାଁ ଅବଦୁଲ ଗଫୁର ଖାଁଙ୍କର ମଧ୍ୟ ନାମ ଧରିଲେ ନାହିଁ । ଏପରିକି ୧୯୧୬ ରୁ ୧୯୩୦ ପାଲ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଶ୍ରୀ ସି ବିଜୟ ରାଘବରାୟ ପ୍ରେସିଡେଣ୍ଟ ଥିବାବେଳେ ମୋତିଲାଲ ନେହେରୁ ଯାହାଙ୍କ ନିକଟରେ ସମ୍ପାଦକ ଥିଲେ ତାଙ୍କରି ନାମ ମଧ୍ୟ କଂଗ୍ରେସ ଶତବାର୍ଷିକ ଉତ୍ସବରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଗଲା ନାହିଁ ।

କଂଗ୍ରେସ ଦଳକୁ ପରିପୁଷ୍ଟ କରିବା ପାଇଁ ଯେତେ ଆହୁରଣ ଦେଇଛନ୍ତି, କଷ୍ଟ ହିଁ କାର କରିଛନ୍ତି, ସମସ୍ତଙ୍କର ନାମ ଉଲ୍ଲେଖ କରିବା ଗୋଟିଏ ଭାଷଣରେ ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । କିନ୍ତୁ ସ୍ୱନାମଧନ୍ୟ ନେତାମାନଙ୍କ ନାମତ ଉଦ୍ଧାରଣ କରାଯାଇ ପାରିଥାନ୍ତା ! ୧୯୨୪ ରେ ସ୍ୱରାଜ ଦଳ ଗଠିତ ହେଲାବେଳେ ଦେଶବନ୍ଧୁ ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ ସତ୍ତପତି ହୋଇଥିଲା ବେଳେ ମୋତିଲାଲ ନେହେରୁ ତା'ର ସମ୍ପାଦକ ହୋଇଥିଲେ । ଉଭୟ ଓକିଲାତି ପେଶାଗୁଡ଼ି ଅସହଯୋଗ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ । ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ମୋତିଲାଲ ଓକିଲାତି ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଦେଶବନ୍ଧୁ ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ ଦେଶସେବା କରି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୟନୀୟ ଅବସ୍ଥାରେ ଦାକ୍ଷିଣ୍ୟରେ ପଶି ବସନ୍ତ ନ କରିଥିଲେ । କଂଗ୍ରେସ ଶତବାର୍ଷିକୀ ଉତ୍ସବରେ ହର୍ଦ୍ଦାସ ପଟ୍ଟନାୟକ, ଅରୁଣ ଚିପାଲିଆ କମ୍ପା ଡକ୍ଟର ମହତାବଙ୍କ ନାମ ଉଦ୍ଧାରଣ କରାଗଲା ନାହିଁ । ଯେଉଁ କଂଗ୍ରେସ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କର୍ମିଣି ଭାରତ ଗୁଡ଼ ପ୍ରସାର ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲା ଏବଂ ଯେଉଁମାନେ ଅଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ନଗର ଦୁର୍ଗରେ ରହିଥିଲେ, ସେମାନଙ୍କୁ ଏବେକାର କଂଗ୍ରେସ କର୍ମକର୍ତ୍ତାମାନେ ମନେ ମଧ୍ୟ ପକାଇଲେ ନାହିଁ ।

ଭାରତର ପୁନର୍ଜୀବରଣ ଓ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମରେ କଂଗ୍ରେସ ମୁଖ୍ୟ ଅଂଶ ଯେତେବେଳେ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲା ସେତେବେଳେ ଏବେକାର ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ତଥା କଂଗ୍ରେସ ଦଳର ସତ୍ତପତି ରାଜୀବ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କୁ ମାତ୍ର ଚିନ୍ତାବର୍ଷ ହୋଇଥିଲା । ଯେତେବେଳେ ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧ ଜ୍ଞାନ ଉଦ୍ରେକ ହେଲା ସେତେବେଳେ ତାଙ୍କର ଅଜା ଜବାହରଲାଲ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଏବଂ କଂଗ୍ରେସର ସଂଗଠକ ନେତା । ବସନ୍ତ ଗୁଳିନୀ ଗୁଡ଼ି ରାଜନୀତିରେ ଯୋଗ ଦେବା ବେଳକୁ ରାଜୀବଙ୍କ ମାଆ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧୀ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଏବଂ କେବଳ ସରକାର ନୁହନ୍ତି, ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଗୋଟିଏ ଦଳ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କର ଇଚ୍ଛାରେ ନାଚୁଥିଲା । ଏପରି ଜଣେ ଯୁବ ସତ୍ତପତି ଯଦି କୁହନ୍ତି ଯେ ପାଠିଏ ବର୍ଷ ପୁର୍ବେ ଏଲ୍ଲାବାଦର ଆନ୍ଦୋଳନରେ ମୋତିଲାଲ ନେହେରୁ କଂଗ୍ରେସ ଅଫିସ ଖୋଲିବା ଫଳରେ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମ ଆରମ୍ଭ ହେଲା, ତେବେ ତାଙ୍କର ଇତିହାସ-ଜ୍ଞାନ, ପରମ୍ପରା ଓ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ପ୍ରତି କେତେ ମମତା ଅଛି ସହଜରେ ଅନୁମେୟ ।

ନେହେରୁଙ୍କ ବଡ଼ ପୁଅରୁ ଲୋକମାନ୍ୟ ତିଳକ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ୱରାଜ୍ୟର ଡାକରା ଦେଇଥିଲେ । ତୁଳନାତ୍ମକ ଭାବରେ କର୍ମୀ ଅକଥନୀୟ ଉତ୍ସାହନ ସହ ଶତ୍ରୁଦ୍ଧ ହୋଇଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ସେସବୁର ବିରୁଦ୍ଧ କରାଯାଇ ନିଜ ପରିବାରର ଇତିହାସକୁ କଂଗ୍ରେସ ଶତବାର୍ଷିକୀ ଉତ୍ସବରେ ବଢ଼ାଣି ବସିବା ଉଚିତ ହେଲା ନାହିଁ ।

ମୋତିଲାଲ ନେହେରୁଙ୍କ ଜୟନ୍ତୀ ଉତ୍ସବରେ କଂଗ୍ରେସ ଶତବାର୍ଷିକା ଉଦ୍‌ଘାଟିତ ହୋଇଥିବାରୁ ତାଙ୍କ ବିଷୟରେ କିଛି କହିବା ଉଚିତ ହୋଇଥା'ନ୍ତା । ତା'ସହିତ କଂଗ୍ରେସର ଇତିହାସ ମଧ୍ୟ କହିବା ଉଚିତ ଥିଲା । ରାଜୀବ ଗାନ୍ଧୀ ନେହେରୁ ପରିବାରର ଦାୟଦ, ଏହା ସ୍ୱୀକୃତ । ସେ ମଧ୍ୟ ସେହି କଂଗ୍ରେସର ସଭ୍ୟପତି, ଯାହାକି ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସର ମଧ୍ୟ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ । ରାଜୀବ ଗାନ୍ଧୀ ନେହେରୁ ପରିବାର ଅପେକ୍ଷା କଂଗ୍ରେସ ଦଳର ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ବୋଲି ଅଧିକ ଭାବ କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପାଦନ କରିଥିଲେ ଅଧିକ ସୁନ୍ଦର ହେଇଥାନ୍ତା ।

ବିରୋଧୀ ଦଳଗୁଡ଼ିକ ଏକାଠି ହୋଇ କଂଗ୍ରେସର ବିକଳଦଳ ଭାବେ ନିଜକୁ ପ୍ରତିପାଦିତ କରିବାପାଇଁ ବାରମ୍ବାର ଚେଷ୍ଟା କରୁଛନ୍ତି । ଏଗାରଟି ଆଞ୍ଚଳିକ ଦଳ ଓ ଦୁଇଟି ଜାତୀୟ ଦଳ ମିଳିତ ମଞ୍ଚ ଗଠନ କରି କଂଗ୍ରେସର ବିକଳ ହୋଇପାରିବେ କି ନା ତାହା ଏବେଠାରୁ ମତପୋଷଣ କରିବା ଅବାନ୍ତର ହେବ, କିନ୍ତୁ ଏ ମଞ୍ଚ ଗଠନ ଯେ ପ୍ରଥମରୁ କୌଣସି ଉତ୍ସାହ ସୃଷ୍ଟି କରିପାରି ନାହିଁ, ଏହା କିମ୍ଭେଦେହରେ କୁହ ଯାଇପାରେ । ବିଭିନ୍ନ କଂଗ୍ରେସ ବିରୋଧୀ ଦଳ ମିଳିତ ହୋଇ କଂଗ୍ରେସ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସ୍ୱର ଉତ୍ତୋଳନ କରିବା ଆଜି ନୂଆ ନୁହେଁ, କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷ ହେଲା ହୋଇ ଆସିଛି । ୧୯୭୭ରେ ଏ ପ୍ରକାର ପ୍ରଚେଷ୍ଟା କେନ୍ଦ୍ର ସ୍ତରରେ ମଧ୍ୟ ସଫଳ ହୋଇଥିଲା, ଜନତା ଦଳ ଶାସନକୁ ଆସିଥିଲା । ବିରୋଧୀ-ଦଳ ଚନ୍ଦ୍ର ଏହା ଲୋକେ ଗୁହାନ୍ତ । ଏକ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ବିରୋଧୀଦଳ ରହିଲେ ଗଣତନ୍ତ୍ର ପରିପୁଷ୍ଟ ହେବ, ଏହା ଚିନ୍ତାଶୀଳ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ମତବ୍ୟକ୍ତ କରନ୍ତି । ଏସବୁ ସତ୍ତ୍ୱେ, ବିରୋଧୀଦଳ ଗୁଡ଼ିକର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ, ଯୋଜନା, ଚିନ୍ତାଧାରା ଇତ୍ୟାଦିରେ ସମ ନତା ରହି ନ ଥିବାରୁ ଏବଂ କୌଣସି ନେତୃତ୍ୱକୁ କେହି ମାନ-ବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନ ଥିବାରୁ ଆଜି ମଞ୍ଚ ଗଠନର ପ୍ରସ୍ତାବ ଆସିଛି, ଯାହାକି ବିରୋଧୀ ଦଳର ନେତାଙ୍କ ମନରେ ମଧ୍ୟ କୌଣସି ଉତ୍ସାହ ସୃଷ୍ଟି କରିପାରି ନାହିଁ ।

କେତେକଙ୍କ ମତରେ ହାଇଦ୍ରାବାଦରେ ୧୯୮୫ ଅଣକଂଗ୍ରେସୀ ରାଜନୈତିକ ଦଳର ମିଳିତ ବୈଠକ ଯେତେ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ନୁହେଁ, ଶ୍ରୀ ରାମାଞ୍ଜୁଙ୍କ ଇପ୍ପିତ ଭାରତଦେଶମ ଦଳ ଗଠନର ସ୍ୱପ୍ନ ମିଳାଇଯିବା ତା'ଠାରୁ ନେର ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ଶ୍ରୀ ରାମାଞ୍ଜୁ ଅବଶେଷରେ ଜାଣିଲେ ଦେଶର ବିଭିନ୍ନ ରାଜନୈତିକ ଦଳକୁ ଏକାଠି କରିବା କାଠିକର ପାଠ । କୌଣସି ଗୋଟିଏ ଦଳ ଅଧୀନରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ରଖିବା କଷ୍ଟକର ବ୍ୟାପାର । କେବଳ “ଭାରତ ଦେଶମ” ନାମ ଦ୍ୱାରା ଆଞ୍ଚଳିକ ଦଳର ଏକ ସାମୁଖ୍ୟ ଗଢ଼ି ତାକୁ ‘ଜାତୀୟ’ ଆବରଣ ଦେଇ ହେବନାହିଁ ବୋଲି

ତାଙ୍କର ଦୃଢ଼ବୋଧ ହେବାପରେ ବୋଧହୁଏ ଆଜି ସେ ଦଳ ଗଠନର ସ୍ଵର ପାଣିର ଗାରପରି ମିଳାଇ ଯାଇଛି । ଶ୍ରୀ ରାମାସୁତ ବଞ୍ଚଳତାକୁ ଘୋଡ଼ାଇବାକୁ ଯାଇ ବାସ୍ତବରେ ଏବେ ‘ମଞ୍ଚ’ ଗଠନର ପରିକଳ୍ପନା କରିଛନ୍ତି ।

ତେରଟି ରାଜନୈତିକ ଦଳର ନେତାମାନଙ୍କୁ ଏକାଠି ବସାଇ ପାରି-
ଛନ୍ତି, ଏତିକିରେ ଶ୍ରୀ ରାମାସୁତ ବାହାଦୂରୀ ନେଇପାରନ୍ତି ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରେ,
କାରଣ ଏତିକି କରିବା ମଧ୍ୟ ଆଜିର ପରିସ୍ଥିତିରେ କଷ୍ଟକର ବ୍ୟାପାର । ଗୁଜରାଟର
ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କଂଗ୍ରେସ, ଉତ୍ତର ପ୍ରଦେଶର ସମତା ଦଳ, ଜାମ୍ମୁ ଓ କାଶ୍ମୀରର ପାଞ୍ଚର
ଦଳର ପ୍ରତିନିଧି ମଧ୍ୟ ହାଇଦ୍ରାବାଦରେ ଉପସ୍ଥିତ ଥିଲେ ଏବଂ ଉତ୍ତରୀ ଗୋଟିଏ
ରାଜନୈତିକ ଦଳର ମଞ୍ଚରେ ମଧ୍ୟ ଅଂଶୀଦାର । ଏ ଦଳଗୁଡ଼ିକର ସ୍ଥାନୀୟ
ପ୍ରଭାବ କେତେ ତାହା ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଜଣା, କିନ୍ତୁ ଅନ୍ୟ ଆଞ୍ଚଳିକ ଦଳ ଯଥା—
ଅକାଳୀଦଳ, ଆସ.ମ ଗଣପରସଦ, ତେଲଗୁ ଦେଶମ୍, ଫାରୁକ ଅବଦୁଲ୍ଲାଙ୍କ
ନ୍ୟାସନାଲ କନଫରେନ୍ସ, ମେସାଲସୁର ଅଲ-ପାଟି ଲିଡର୍ସ କନଫରେନ୍ସ,
ନାଗା ନ୍ୟାସନାଲ ଡେମୋକ୍ରେଟିକ୍ ଫ୍ରଣ୍ଟ ଏବଂ ଡି.ଏମ୍.କେ ପ୍ରଭୃତି ଦଳର
ଆଞ୍ଚଳିକ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ରହିଛି । ଏମାନଙ୍କ ଛଡ଼ା ଜନତା ଦଳ ଓ କଂଗ୍ରେସ (ଏସ) ପରି
ଜାତୀୟ ଦଳ ମଧ୍ୟ ଉକ୍ତ ମଞ୍ଚରେ ଭାଗୀଦାର ହୋଇଛନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ଶ୍ରୀ ରାମକୃଷ୍ଣ
ହେଗଡେ ଓ ଶ୍ରୀ ଉନ୍ମା ଟ୍ରିସ୍ଟନଙ୍କ ପରି ନେତା ନିଜପାଇଁ କି ନିଜ ଦଳ ପାଇଁ
ପ୍ରବକ୍ତା ଘାଟିଛନ୍ତି, ତାହା ସ୍ପଷ୍ଟ ଜଣାଯାଇ ନାହିଁ ।

ହାଇଦ୍ରାବାଦରେ ଲୋକଦଳ, ଦୁଇ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଦଳର ଅନୁପସ୍ଥିତି
ବୋଧହୁଏ ଇଚ୍ଛାକୃତ ଥିଲା । ଏ ଆଇ.ଏ ଡି.ଏମ୍.କେ. ଦଳ ତଥା ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ
ଶ୍ରୀ ଏମ୍. ଜି. ରାମଚନ୍ଦ୍ରନ ଯେପରି ତାମିଲନାଡୁରୁ ଛୁଡ଼ି ନିଜର ପ୍ରଭାବ
ବିସ୍ତାର କରିବାକୁ ଚାହାନ୍ତି ନାହିଁ ସେପରି ବୋଧହୁଏ ଶ୍ରୀ ରାମାସୁତ ଶୀଘ୍ର
ଯେଉଁମାନଙ୍କ ସହିତ ବୁଝାମଣା କରିପାରନ୍ତେ ସେମାନଙ୍କ ସହ ପ୍ରଥମେ ମିଶି ଏ
ମଞ୍ଚ ଗଢ଼ିଥିଲେ । ହାଇଦ୍ରାବାଦ ସମ୍ମିଳନୀରେ କେବଳ ଗୋଟିଏ ‘ଦୃଢ଼’ ନିଷ୍ପତ୍ତି
ନିଆଯାଇଛି ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରେ, ତାହା ହେଲା ମଞ୍ଚ ଗଠନ ଲାଗି ନିଷ୍ପତ୍ତି ।
ଏ ମଞ୍ଚ ଗଠନରେ କି ପ୍ରକାରର ପ୍ରସ୍ତାବ ଆଲୋଚିତ ହେବ, କ’ଣ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ
ଗ୍ରହଣ କରାଯିବ, କିଏ ପରବର୍ତ୍ତୀ ବୈଠକ ଡାକିବ, କେଉଁ ଦିନ ସେ ବୈଠକ
ଡାକାଯିବ ଏବଂ କେଉଁଠାରେ ଡାକାଯିବ ତାହା ସ୍ଥିର କରାଯାଇ ନାହିଁ କିମ୍ବା ଏ
କ୍ଷେତ୍ରରେ କୌଣସି ଆଲୋଚନା ମଧ୍ୟ ହୋଇନାହିଁ ।

୧୯୭୭ର ଉନ୍ମାଦନା ବାସ୍ତବରେ ଜନତା ଦଳର ବିପର୍ଯ୍ୟୟର କାରଣ
ହେଲା । ଜୟପ୍ରକାଶ ନାରାୟଣଙ୍କ ଦେହାନ୍ତ ପରେ ଜନତା ଦଳର ନେତା-

ମାନଙ୍କର ଆଶା ଆକାଂକ୍ଷାକୁ ସ୍ୱେଚ୍ଛାବାର ଶକ୍ତି ଅଣାଯୁକ୍ତ ହୋଇପଡ଼ିଲା, ଏପରିକି ଦେଶର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ପଦସ୍ତରରେ ନିଜ ବ୍ୟକ୍ତି ଲୋଭ ସମ୍ପରଣ କରିପାରିଲେ ନାହିଁ । ଜନତା ଦଳ ଆପଣାର ଭାବରେ ଭୁଷୁଡ଼ି ପଡ଼ିଲା । ଆଜି ସେ ଦଳ କେତୋଟି ପ୍ରଦେଶରେ ଆଞ୍ଚଳିକ ଦଳଭାବେ ପରିଗଣିତ ।

ସେ ଦଳର ଅଧିକାଂଶ ଜାତୀୟ ନେତା ବିସ୍ମୃତ । ଶ୍ରୀ ରାମାରାଓଙ୍କ ପ୍ରଚେଷ୍ଟାରେ କଂଗ୍ରେସର ଯେଉଁ ବିକଳ ଚିନ୍ତା କରାଯାଇଛି, ତାହାର ଭବିଷ୍ୟତ ବିଭିନ୍ନ ନେତାଙ୍କର ମତିଗତରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଜଣାପଡ଼ିଯିବ । ଶ୍ରୀ ହେଗଡେ, ଶ୍ରୀ ରାମାରାଓଙ୍କ ନାଟକୀୟତାକୁ ପସନ୍ଦ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଶ୍ରୀ ରାମାରାଓ ନିଜେ ସର୍ବୋଚ୍ଚ ନେତାଭାବେ ସ୍ୱୀକୃତ ନ ହେଲେ କୌଣସି ଦଳରେ ରହିପାରିବେ ନାହିଁ । ଶ୍ରୀ ସୁରଜିତ ସିଂ ବର୍ମାଙ୍କ ସହ ଶ୍ରୀ ହେଗଡେ ଓ ଶ୍ରୀ ଶରଦ ପାଠ୍ଟୀର କେବଳ କଂଗ୍ରେସକୁ ବିରୋଧ କରିବା ନୀତି ଛଡ଼ା ଆଉ କେଉଁ ନୀତିରେ ଏକମତ ହୋଇପାରି ନଥିଲେ । ତା' ଫାରୁକ ଅବଦୁଲ କୌଣସିମତେ କାଶ୍ମୀରର ଗ.ସା ପାଇବାର ଆଶା ଦେଖିବାମାନେ, ସଂଜା ସଙ୍ଗେ ରାଜୀବ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କସହ ମିଳାମିଶା କରିବାକୁ ଆଜି ମଧ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଯିବାରେ ବିଚଳିତା କିଛି ନାହିଁ ।

ଏପରି ବିରୋଧୀ ଦଳରେ ଅନେକ ନେତା ଅଛନ୍ତି, ଯେଉଁମାନଙ୍କୁ କଂଗ୍ରେସ ସରକାରୀ କରୁଛି ଏବଂ ସେମାନେ ଆଜି ବିରୋଧୀ ଦଳରେ ରହି କଂଗ୍ରେସର ବିକଳ ଲାଗି ଚେଷ୍ଟା କରି ମଧ୍ୟ କଂଗ୍ରେସରେ ଯୋଗଦେବାର ସାମାନ୍ୟ ସୂଚନା ପାଇଲେ ବାଡ଼ି ଡେଇଁ ଚାଲିଯିବାରେ ହେଲା କରିବେ ନାହିଁ । ଏ ପ୍ରକାରର ସୁବିଧାବାଦୀ ନୀତି ଗ୍ରହଣ କଲେ କଦାପି କଂଗ୍ରେସର ବିକଳ ସୃଷ୍ଟି ହେବନାହିଁ । ଆଜି ଯେଉଁ, କଂଗ୍ରେସ, ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସ ଭାବେ ପରିଗଣିତ, ଯେଉଁ କଂଗ୍ରେସ ଶହେ ବର୍ଷର ଗୌରବ ଗାରିମା, ଗାଆ ନେଇ ଶତବାସିଙ୍କା ପାଳନ କରୁଛି, ତାହା ସ୍ୱାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନର କଂଗ୍ରେସ ସାଙ୍ଗଠିକ ସମ୍ଭାବନା ଶକ୍ତିକୁ ବଜାୟ ରଖିଛି କି ନା, ତାହା ଏକ ଭିନ୍ନ ବିଷୟ । ସେକାଲର ତ୍ୟାଗ, ନିଷ୍ଠା, ଭ୍ରାତୃତ୍ୱ, ଦେଶପ୍ରେମ, କର୍ତ୍ତବ୍ୟବୋଧ ଓ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ଧରି କଂଗ୍ରେସ ବଞ୍ଚିଛି କି ନା ଆଜି ଏକ ଭିନ୍ନ ପ୍ରଶ୍ନ ହୋଇଯାଇଛି । ସେ ଯୁଗର ଯଜ୍ଞହୃଦି ଯୋଗୁଁ ଆଜି ଏ କଂଗ୍ରେସର ଘାସୁ ଉଠିଲା ।

ଶାସନର ତୋଷା ଆଜି କଂଗ୍ରେସ ହାତରେ । ଆଜିର କଂଗ୍ରେସ ଶାସନର ହୋଇଯାଇଛି । କେତେଦୂର ସେ ଶାସନ ସଂଖ୍ୟା ଗରିଷ୍ଠ ଲୋକଙ୍କର ବାସ୍ତବ ମଙ୍ଗଳ ସାଧକ କରୁଛି, ତାହା ଦେଖିବାର କଥା । କିନ୍ତୁ ସେ ବିଷୟ ବୁଝିବାକୁ

ଆଜି କାହାର ବେଳ ଅଛି ? ଆଜି ପ୍ରତ୍ୟେକ ରାଜନୈତିକଦଳ ଗୁଡ଼ିକ କୌଣସି ମତେ ଶାସନକୁ ଅନ୍ତୁଆର କରିବା ପାଇଁ । ଏହାଦ୍ୱାରା କଂଗ୍ରେସର ବିକଳ ସୃଷ୍ଟି ହେବ କିପରି ? ଯଦି ବି ହୁଏ ତାହା କଂଗ୍ରେସ ଠାରୁ ଭିନ୍ନ ବା ହେବ କିପରି ? ଭିନ୍ନ ଯଦି ନହୁଏ ତେବେ ଲୋକେ କଂଗ୍ରେସର ବିକଳ ବାହୁବେ ବା କାହିଁକି ?

ଆଜି ୧୯୭୭ ର ଅବସ୍ଥା ନାହିଁ । ୧୯୭୭ ରୁ ୧୯୮୭ ମଧ୍ୟରେ ବ୍ୟବ-ଧାନ ତ ଅନେକ, ବିରୋଧୀ ଦଳପାଇଁ ସମସ୍ୟା ମଧ୍ୟ ଅନେକ ସୃଷ୍ଟି କରିଛି । ଶ୍ରୀମତୀ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ମତ ଗଠନ କରିବା ପାଇଁ ବିରୋଧୀ ଦଳକୁ ଯେତଳି ସୁଯୋଗ ସବୁଠାରେ ଦଶକରେ ମିଳିଥିଲା ସେହି ସୁଯୋଗ ଅଣି ଦଶକରେ ରାଜାବ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ବିରୋଧୀ ଦଳ ଗଠନ କରିବା ସମ୍ଭବ ହେଉ ନାହିଁ । ଆଞ୍ଚଳିକଦାସ ଉପସ୍ଥାପନ କରିବା ପାଇଁ ଏକ ମଞ୍ଚଗଠନ କଲେ ଯେ ଜାତୀୟଦଳ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଯିବ ଏହା ଭାବିବା ମୂର୍ଖତା ଛଡ଼ା ଆଉ କ'ଣ ହୋଇ ପାରେ ? ଜାତୀୟ ସମସ୍ୟାଗୁଡ଼ିକୁ ଅଧ୍ୟୟନ କରି, ସେ ସବୁର ପ୍ରତିକାର ପାଇଁ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା କଲେ ଏବଂ ସେ ଦିଗରେ ବାସ୍ତବ ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ କରିବା ପାଇଁ ବିରୋଧୀଦଳ ସତତ ଚେଷ୍ଟିତ ହେଲେ ଯାଇ ଜନମାନସରେ କଂଗ୍ରେସ ବିକଳର ଚିନ୍ତା ଆସିବ ।

କଂଗ୍ରେସ ଏବେ ଯେଉଁ ଫସ୍ତୁଲ ବହନ କରି ଚାଲିଛି, ତା'ଠାରୁ ବିରୋଧୀ ଦଳ କର୍ମ ଓ ଧର୍ମରେ ଭିନ୍ନ ହେଲେ ଲୋକେ ସେଥିପ୍ରତି ଆକୃଷ୍ଟ ହେବେ, ଏଥିରେ ତିଳେ ହେଲେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ବିରୋଧୀଦଳକୁ “ଗୁପ୍ତ ବିରୋଧୀ” “ଆଞ୍ଚଳିକତା ସୃଷ୍ଟିକାରୀ” ବୋଲି କଂଗ୍ରେସ ଅଭିହିତ କରିଚାଲିଛି । ଏହା କେବଳ କଂଗ୍ରେସର ଦୁର୍ବଳତାକୁ ହିଁ ପ୍ରମାଣିତ କରୁଛି । ଆଜି କଂଗ୍ରେସ ଅନେକାଂଶରେ ଉତ୍ତର ଭାରତରେ ହିନ୍ଦୀଭାଷୀ ଅଞ୍ଚଳରେ ସୀମାବଦ୍ଧ ।

ଭାରତର ଜାତୀୟ ଜୀବନର ସ୍ଥିତିକୁ ଚିହ୍ନିବାରେ ଆଜି କଂଗ୍ରେସ ବାସ୍ତବରେ ସଫଳ ହୋଇ ପାରିନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ତା'ପକ୍ଷରେ ଆଶ୍ୱାସନାର ବିଷୟ ଏତିକି ଯେ ସେ ଦଳ ଯେତିକି ଜାତୀୟ ସ୍ଥିତି ଗ୍ରହଣ କରିପାରୁଛି, ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଦଳ ତାହାର ଦଶଭାଗରୁ ଭାଗେ ମଧ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରିବାର ଅବସ୍ଥାରେ ନାହିଁ । ଏହା ଏବେକାର କଂଗ୍ରେସ ନେତୃତ୍ୱକୁ କିଛି ପରିମାଣରେ ସନ୍ତୋଷ ଦେଇପାରେ କିନ୍ତୁ ଜାତୀୟ ଜୀବନଧାରା ଏହି ଆତ୍ମସନ୍ତୋଷ ଦ୍ୱାରା ପଲ୍ଲବିତ ହେବନାହିଁ, ଏହା ନିଶ୍ଚିତ ।

ଦିନେ ଏପରି ହେବ ବୋଲି ବଶ୍ୟସ୍ଥ ଥିଲା । ଯେତେବେଳେ କଂଗ୍ରେସ-
ଦଳର ଶତବାର୍ଷିକୀ ବମ୍ବେ ନଗରରେ ପାଳନ କରାଯାଉଥିଲା, ଠିକ୍ ସେହି
ସମୟରେ ଅମୃତସରରେ ଭାରତୀୟ ଇତିହାସ କଂଗ୍ରେସର ୪୭ତମ ବାର୍ଷିକ
ଅଧିବେଶନ ଅନୁଷ୍ଠାନ ହୋଇଥିଲା । ଏହି ଇତିହାସ କଂଗ୍ରେସ ଅଧିବେଶନରେ
ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ମାର୍କସବାଦୀ ଐତିହାସିକ ବିପିନ ଚନ୍ଦ୍ର ଦାସାନ୍ତ୍ର ଭାଷଣ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ କହି-
ଥିଲେ ଯେ ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ଗୁଲିଥିବା ସ୍ୱାଧୀନତା ଧ୍ୟାନ ଏ
ଶତାବ୍ଦୀର ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ଜନ-ଆନ୍ଦୋଳନ । ଚୀନ, ରୁଷ, ଉପତ୍ୟକାମର ରଣମାଡ଼-
ଠାରୁ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ରଣମାଡ଼ ସ୍ୱପ୍ନରୁ ଭିନ୍ନ ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଏହି କାରଣରୁ ଗାନ୍ଧୀ
ରଣମାଡ଼କୁ ଏକ ଦୁର୍ବଳ ରଣମାଡ଼ ବୋଲି କୁହାଯାଇନପାରେ ।

ଅର୍ଥାତ୍, ବିପିନ ଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଭାଷାରେ ଆମେ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ପାଇଁ ସେପରି ଗର୍ବ
କରିବା କଥା ସେପରି ମାଓ, ଲେନିନଙ୍କ ପାଇଁ କରୁଛନ୍ତି । ଏଠାରେ ଉଲ୍ଲେଖ
କରାଯାଇପାରେ ଯେ ଅନେକ ବାମପନ୍ଥୀ ଏ କଥାକୁ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବଶ୍ୟସ୍ଥ କରିପାରି
ନାହାନ୍ତି ।

ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ମାର୍କସବାଦୀମାନଙ୍କର ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କଂଗ୍ରେସ ସମ୍ପର୍କରେ ଏକ
ଭିନ୍ନ ଧାରଣା ରହିଆସିଛି । ସ୍ୱାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନରେ କଂଗ୍ରେସର ଭୂମିକାକୁ
ସମସ୍ତେ ଗ୍ରହଣ କରୁଛନ୍ତି, ମାର୍କସବାଦୀମାନେ ମଧ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରୁଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ
ପୃଷ୍ଠିପତଙ୍କ ସହିତ ସହଯୋଗ କରୁଥିବା ମଧ୍ୟମଶ୍ରେଣୀର ଏକ ଦଳ ବୋଲି
କଂଗ୍ରେସକୁ ଅଭିହିତ କରିବାରେ ମାର୍କସବାଦୀମାନେ କେବେହେଲେ ପଶ୍ଚାଦ୍ୱପଦ
ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ ।

ତାଙ୍କ ମତରେ, ଗରବ ଓ ଶୋଷିତ ଶ୍ରେଣୀକୁ ନ୍ୟାୟ ପ୍ରଦାନ ଲାଗି
କଂଗ୍ରେସ ସତରୁ ସ୍ୱର ଉତ୍ତୋଳନ କରିଛି, ବ୍ରିଟିଶ ସରକାର ଓ ସେମାନଙ୍କ
ସମର୍ଥକଙ୍କୁ ନିଜର ପରାଜୟ ଦେଖାଇ ଭୟଭୀତ କରାଇଛି କିନ୍ତୁ ମୂଳତଃ କଂଗ୍ରେସ
ଏକ “ବୁକୁଆ” ଦଳ ହିଁ ଥିଲା ବୋଲି ମାର୍କସବାଦୀମାନେ ମନେକରନ୍ତି । ଏଥିଲାଗି
ଯୁକ୍ତି କରନ୍ତି, କଂଗ୍ରେସ ଜନଆନ୍ଦୋଳନକୁ ଶେଷବନ୍ଦୁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପହଞ୍ଚିବାକୁ ଦିଏନାହିଁ
ଯାହାଦ୍ୱାରାକି ଫାନ୍ତି ହୋଇଯାଇ ପାରିବ । ସମଗ୍ର ଦେଶ ଉତ୍ତେଜିତ ହୋଇ
ଆନ୍ଦୋଳନ ଲାଗି ପ୍ରକୃଷ୍ଟ କ୍ଷେତ୍ର ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଯାଉଥିବା ପରେ ଅଗୁଣକଣ୍ଠାବେ
ଆନ୍ଦୋଳନ ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରି ନିଆଯାଏ ଏବଂ ସମସ୍ତେ ହତପ୍ରଭ ହୋଇ
ରହିଯା’ନ୍ତି । ବିଜୟ ନିକଟକୁ ଆସି ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀ ଅନେକବାର ଲଢ଼େଇ ବନ୍ଦ
କରି ଦେଇଥିବାର ଉଦାହରଣ ମାର୍କସବାଦୀମାନେ ଦିଅନ୍ତି । ଆଉ କୁହନ୍ତି, ବ୍ରିଟିଶ

ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ଓ ଭାରତୀୟ ଜନତା ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ଜନଅସନ୍ତୋଷକୁ କଂଗ୍ରେସ ମଧ୍ୟସ୍ଥତା କରି କମାଇବା ଚେଷ୍ଟାରେ ଥିଲା ।

ଏପରି ମତ ଭୂଲିଶ ବର୍ଷ ହେଲା ମାର୍ଚ୍ଚସବାଦୀମାନେ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ଆସୁଥିଲା ବେଳେ ଏବେ ସେ ମତର ପରିବର୍ତ୍ତନ ଶୁଭ ଲକ୍ଷଣ ନିଶ୍ଚୟ । କଂଗ୍ରେସ ଶତବାର୍ଷିକ ଉତ୍ସବରେ ଆଜିର କଂଗ୍ରେସରେ ‘ଦଲଲ’ମାନେ ବେଶି ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇଯାଇଛନ୍ତି ବୋଲି ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ରାଜୀବ ଗାନ୍ଧୀ କହୁଥିବା ବେଳେ କଥାଡ଼େ ପ୍ରଫେସର ବିପିନଚନ୍ଦ୍ର ଭୂଲିଶ ବର୍ଷ ପୁର କଂଗ୍ରେସକୁ ‘ଦଲଲ ଆରୋପ’ରୁ ମୁକ୍ତ କରୁଥିଲେ—ଏହା କ’ଣ ଇତିହାସର ଗୁପ୍ତମାନଙ୍କ ପାଇଁ କୌତୁହଳଜନକ ନୁହେଁ !

ପ୍ରଫେସର ବିପିନଚନ୍ଦ୍ର ‘ଭାରତୀୟ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କଂଗ୍ରେସର ଦୀର୍ଘକାଳୀନ ଗତିଶୀଳଶାସ୍ତ୍ର’ (The long term dynamics of the National Congress) ଶୀର୍ଷକରେ ଭାଷଣ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ । ପାଞ୍ଚଟି ଗ୍ରୁପ ଭିତର ପ୍ରାୟ ୧୨ ଶହ ସାଧନତା ସଂଗ୍ରାମୀଙ୍କୁ ଭେଟି ସେମାନଙ୍କ ସହ ଆଲୋଚନା କରିଛନ୍ତି, ବହୁ ଦସ୍ତାବିଜ ସେମାନେ ଅନୁଧ୍ୟାନ କରିଛନ୍ତି । ଏ ସଂଗ୍ରାମରେ କାମ ଚାଲିଛି । କିନ୍ତୁ ଏହି ପାଞ୍ଚଟି ଗ୍ରୁପ୍ ଦ୍ଵାରା ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସଂଗୃହୀତ ତଥ୍ୟକୁ ଭିତ୍ତିକରି ପ୍ରଫେସର ବିପିନଚନ୍ଦ୍ର ଭାରତୀୟ ଇତିହାସ କଂଗ୍ରେସରେ ନିଜର ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ମନ୍ତବ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରିଛନ୍ତି । ପାଞ୍ଚଟି ଗ୍ରୁପର ମୁଖ୍ୟ ହେଉଛନ୍ତି ମୃଦୁଳା ମୃଗାଳୀ, ଭଗବାନ ଯୋଶୀ ଓ ସୁରେଶ ମହାଜନ ।

ପ୍ରଫେସର ବିପିନଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ବକ୍ତବ୍ୟ ହେଉଛି, ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀମାନେ ଉପ-ନିବେଶକୁ କପରି ଭାବେ ଲୁଚନ୍ତି ଏହାର ସରିସ୍ରାର ଆର୍ଥିକ ବିବେଚନା ଲେନିନ କିମ୍ବା ହାବ୍ସନଙ୍କ ପୁସ୍ତକ ଭିତର ଜାତୀୟବାଦୀ ନେତାମାନେ ଜାଣିପାରିଥିଲେ । ୧୮୮୫ ଓ ୧୯୦୦ ମସିହା ମଧ୍ୟରେ ତିନି ପ୍ରକାର ଗୋଷଣ ହେଉଥିଲା— (୧) ପ୍ରବଳ ଟିକସ, ଇଂରେଜଙ୍କୁ ଚାକିରୀ, ଏପରିକି ଲୁଟ କରି, (୨) ଅସମାନ ବ୍ୟବସାୟ ବାଣିଜ୍ୟ, ଯେଉଁଥିରେକି ଭାରତର କଞ୍ଚାମାଲ ଦ୍ଵାରା ଇଂରେଜ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଦ୍ରବ୍ୟ ଧୁନିବାର ଭାରତୀୟଙ୍କୁ ବିକ୍ରି କରାଯାଉଥିଲା, (୩) ଇଂରେଜମାନଙ୍କ ପାଣ୍ଠି ଭାରତରେ ଠୁଳକରି କାରଖାନାରେ ଲଗାଇ ଶିଳ୍ପା ମଜୁରଦାର ଲଗାଇ ଲାଭାଂଶ ନେବାରେ ମଧ୍ୟ ଗୋଷଣ ହେଉଥିଲା ।

କଂଗ୍ରେସର ଜନସମ୍ପର୍କ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବା ଫଳରେ ଉପନିବେଶ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସ୍ଵର ମଧ୍ୟ ପ୍ରବଳ ଭାବେ ଉଠିଥିଲା । ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଇଂରେଜଙ୍କ ଲୁଣ୍ଠନ

ସମ୍ପର୍କରେ ଅବହତ ହୋଇଯାଇଥିଲେ । ସମସ୍ତ କାଣିସାରିଥିଲେ ଯେ, ଅସ୍ଥାୟୀ ଯୁଦ୍ଧବିରତି ଯେତେ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ବ୍ରିଟିଶ ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ଅନ୍ତ ନ ହେଲେ କଂଗ୍ରେସ-ଜମାନଙ୍କ ଲୁଣ୍ଠନ ବନ୍ଦ ହେବନାହିଁ । ଏ ଚିନ୍ତାଧାରା ଦାଦାଭାୟା ନାଭେଲ, ଫିରୋଜଶାହା ମେହେଟ୍ଟା, ଏପରି କି ଗୋପାଳକୃଷ୍ଣ ଗୋଖଲେଙ୍କର ମଧ୍ୟ ଥିଲା ଯାହାକୁ ଆମେ ନରମପନ୍ଥୀ ଭାବେ ଜାଣୁ । ଅର୍ଥାତ୍, କଂଗ୍ରେସ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ଏମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ନିଜର ସ୍ଥାୟୀ ଅଂଶିକାର ମଧ୍ୟ କରିପାର ନଥିଲା । ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ଆବିର୍ଭାବ ପରେ କଂଗ୍ରେସ ଏକ ଆନ୍ଦୋଳନର ରୂପ ନେଲା ଯାହା କି କୌଣସି ମାର୍କସବାଦୀଙ୍କ ପକ୍ଷେ ବୁଝିବା କଷ୍ଟସାଧ୍ୟ ଥିଲା ।

କଂଗ୍ରେସରୁ ଛାଡ଼ିଆରେ ଯେଉଁ ମାର୍କସବାଦ ଚିନ୍ତାଧାରା ଗଠିତ, ତାହା ଦର୍ଶନ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ସ୍ୱାର୍ଥରକ୍ଷା ଲାଗି ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୋଇପାରେ ସତ, କିନ୍ତୁ ଭାରତର ଜନଗଣ ମହାତ୍ମାଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ଆନ୍ଦୋଳନର ଅର୍ଥ ଓ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟକୁ ବୁଝିଥିଲେ । ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ଆନ୍ଦୋଳନ ଏ ସମାଜର ସ୍ଥିତିବସ୍ଥାକୁ ଗଣା କରିବା ପାଇଁ ନଥିଲା ଏହା ସମସ୍ତେ ଜାଣିଥିଲେ ଆଉ ବୁଝିଥିଲେ ଯେ ଗାନ୍ଧୀ ହେଉଛନ୍ତି ଜାନ୍ତିର ପ୍ରତୀକ । ଅର୍ଥାତ୍ ବିଭିନ୍ନଧାରା ଓ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ଧାରାରେ ଭାରତୀୟ ଶକ୍ତିକୁ କଂଗ୍ରେସର ପ୍ରଗତିଶୀଳତା ଏୟାରର ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଦୈନିକ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଆନ୍ଦୋଳନର କେବଳ ସମକକ୍ଷ ନୁହେଁ, ତା'ଠାରୁ ଡେଇଁ ବେଶୀ । ଏହାଠାରୁ ଅଧିକ ଯେ କିଛି ଭାରତବର୍ଷରେ ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରି ଆ'ନ୍ଦ୍ରା, ଏହା ଆଶା କରିବା ବୃଥା ।

କଂଗ୍ରେସ ସମ୍ପର୍କରେ ଏକ ଭୁଲ ଧାରଣା ମଧ୍ୟ ରହିଆସିଛି । ଅହଂସା, ସତ୍ୟାଗ୍ରହ, ରଚନାତ୍ମକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ, ସବିନୟ ଅବଜ୍ଞା ଇତ୍ୟାଦି ରଣନୀତି କଂଗ୍ରେସ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲା । କିନ୍ତୁ କେତେକ ଭାବନ୍ତି କମ୍ ରକ୍ତପାତ, କମ୍ ତ୍ୟାଗ, କମ୍ ଅଶ୍ରୁପାତର ରଣନୀତି କଂଗ୍ରେସ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲା, ସେଥିଲାଗି ୧୫ ଅଗଷ୍ଟ ୧୯୪୭ର ବିଜୟ କମ୍ ଆସିଯିବା, ପ୍ରତିବଦ୍ଧତାରେ ପରିଣତ ହୋଇଯାଇଛି ।

କିନ୍ତୁ କହୁବାର କଥା ହେଉଛି, ପ୍ରତ୍ୟେକ ସଂଗ୍ରାମ ଦୁଇଟି ବିଷୟ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ । ଏକରେ ଶତ୍ରୁର ଚରଣ କ'ଣ ? ସେ କି ପ୍ରକାରର ହତାଶାର ବ୍ୟବହାର କରୁଛି । ଦୁଇରେ, ଆମ ଚରଣ କଣ ? ଆମେ କି ପ୍ରକାର ହତାଶାର ବା ଅସ୍ତ୍ର ବ୍ୟବହାର କରିପାରିବା । ଭାରତ ଓ ବ୍ରିଟେନର ସାମ୍ରାଜ୍ୟ—ସ୍ୱର୍ଦ୍ଧ ଯଦି ବିଶ୍ୱର ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ବିଚିତ୍ର ସ୍ୱର୍ଦ୍ଧ ପ୍ରତୀକ ହୁଏ ଏବଂ ଅନବରତ ଚକ୍ରଚଢ଼ିତ ଯୁଦ୍ଧର ଧାରାରେ କେବେ ପହଞ୍ଚିଲା ନାହିଁ କାହିଁକି ବୋଲି ପ୍ରଶ୍ନ କରାଯାଏ, ତେବେ

ଉତ୍ତର ହେଲା ଇଂରେଜ ଇଂରେଜ ଥିଲେ ଆଉ ଆମେ ଥିଲେ ଭାରତୀୟ । ଭାରତ ଉପରେ ଇଂରେଜଙ୍କ ରାଜତ୍ବ ଥିଲା ସତ କିନ୍ତୁ ଜର୍ମାନୀରେ ହିଟଲରଙ୍କର, ରୁଷରେ ଜାରଙ୍କର, ଚୀନରେ ଚିଆଙ୍ଗ-କାଇ-ଶେକଙ୍କର, ଆଲଜେରିଆରେ ଫରାସୀମାନଙ୍କର କମ୍ବା ଭିଏତନାମରେ ଆମେରିକାର ଉପସ୍ଥିତିଠାରୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭିନ୍ନ ଥିଲା । ଇଂରେଜ-ମାନେ ଦମନ କରୁଥିଲେ ସତ କିନ୍ତୁ ଭାରତର ଉନ୍ନତ ଲାଗି ମଧ୍ୟ ଚିନ୍ତା କରୁଥିଲେ । କହୁଥିଲେ, ଭାରତକୁ ଅସ୍ତ୍ରାଧିକାରୀରୁ ଉଦ୍ଧାର କରି ଆମେ ସୁଶାସନ ପ୍ରଦାନ କରିଛୁ, ଗରିବ ଓ ଧନୀଙ୍କୁ ସମାନ ନ୍ୟାୟ ଯେପରି ମିଳିବ ତା'ର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଛୁ, ରେଳ, ସ୍କୁଲ, କଲେଜ, ହାସପାତାଲ, ପୋଷ୍ଟଅଫିସ ଇତ୍ୟାଦି ଖୋଲିଛୁ ।

ବ୍ରିଟିଶ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ଅପଭ୍ରାନ୍ତ ବୋଲି ସେମାନେ କହୁଥିଲେ କିନ୍ତୁ ତା' ସହିତ ମଧ୍ୟ କହୁଥିଲେ ଯେ ଦିନେ ତ ଆମେ ଭାରତକୁ ସ୍ବାଧୀନ କରି ଗୁଲିଯିବୁ ଏବଂ ତାହା ଆମର ଗୌରବର ଦିନ ହେବ । ସେମାନେ କମ୍ ହିଂସା, କମ ଦମନ, କମ ଅନ୍ୟାୟ, ଜୁଲମ ସାହାଯ୍ୟରେ ରାଜତ୍ବ କରୁଥିଲେ । ଇଂରେଜ ଶାସନ କମ୍ ହିଂସା ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ଥିଲା । ଏପରି ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଭାରତୀୟ ମାନେ ରକ୍ତରଞ୍ଜିତ ଯୁଦ୍ଧ କ'ଣ ପାଇଁ ଲଢ଼ିଆ'ନ୍ତେ ?

ପ୍ରଫେସର ବିପିନଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଯୁକ୍ତି ହେଲା କଂଗ୍ରେସ ନିଜର ସ୍ୱାର୍ଥପାଇଁ ନମ୍ବା ଭାରତୀୟମାନେ ସ୍ବାଭାବିକ ଭାବେ ଶାନ୍ତିପ୍ରିୟ ବୋଲି କେବଳ ଯେ ଅହଂସାପୂର୍ଣ୍ଣ ଆନ୍ଦୋଳନ କଲେ, ସେ ଯୁକ୍ତି କରିବା ଅନ୍ୟାୟ ହେବ, କାରଣ “ଶତ୍ରୁ” ଇଂରେଜ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସମଗ୍ର ଦେଶରେ ରକ୍ତର ହୋତ୍ସା ଖେଳିବା ସମ୍ଭବ ହୋଇ-ପାରିନଥାନ୍ତା । କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟମାନେ, କେବଳ ଯଦି ଇଂରେଜମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଲଢ଼ିଆ'ନ୍ତେ, ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଇଂରେଜ ଶାସନକୁ ଅଧିକ ରକ୍ତରଞ୍ଜିତ କରିପାରିନଥା'ନ୍ତେ । ତା'ଛଡ଼ା ସ୍ବାଧୀନତା କ'ଣ କେବଳ ରକ୍ତରେ ହିଁ ମପାଯାଏ ?

କଂଗ୍ରେସ ଦଳର ନେତୃତ୍ବରେ ଯେଉଁ ସ୍ବାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମ ହୋଇଥିଲା, ସେ ସମ୍ପର୍କରେ ମୁଖ୍ୟତଃ ଚାରିଟି ଅଭିଯୋଗ ବାରମ୍ବାର ହୋଇଆସୁଛି । ପ୍ରଥମରେ, କଂଗ୍ରେସ ନିଜର ବିଚାରଧାରା, ଦାର୍ଢ଼କାଳୀନ ରାଜନୀତି ଇତ୍ୟାଦିକୁ ବିଶୁଦ୍ଧ ଅନ୍ୟ ନୀତିକାଣ୍ଡମାନଙ୍କ ପରି କାରଜପତ୍ରରେ ଲେଖି ଉଦ୍‌ଘୋଷଣା କରିନାହିଁ । ଦ୍ୱିତୀୟରେ, ଜନଆନ୍ଦୋଳନ ଓ ଜନ-ଉତ୍ସାହର ଉତ୍ସାବକୁ ଜୁଆର ସୃଷ୍ଟି କରିବାପାଇଁ ପରେ କଂଗ୍ରେସ ଅନ୍ତ୍ରମ ବିଜୟ ଲାଗି ସର୍ବଜନୀନ ରାଜନୀତି ବର୍ତ୍ତା,

ମଝିରେ ଆନ୍ଦୋଳନ ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରିନଥାନ୍ତା, ଯାହା ଫଳରେ ଜଣାଯାଏ ଯେ ଲୋକଙ୍କୁ ନେତାମାନେ ମତେଇଦେଇ ଠିକ୍ ଦେଲେ । ଅଜ୍ଞତ କାରଣରୁ ଆନ୍ଦୋଳନ ରୋକିଦିଆଯାଇଥିବାରୁ ଲୋକଙ୍କର ମନୋବଳ ମଧ୍ୟ ଭାଙ୍ଗି ଥାଏ ।

ତୃତୀୟରେ, ଯେତେବେଳେ ଅସହଯୋଗ ଆନ୍ଦୋଳନ ବା ସତ୍ୟାଗ୍ରହ ଚାଲୁନଥିଲା, ସେତେବେଳେ କଂଗ୍ରେସ ଲୋକେ ଆଶ୍ରମ କମ୍ପା ଓଡ଼ିଶାରେ ବସି ରଚନାତ୍ମକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଚଳାଉଥିଲେ କମ୍ପା ଆସେମ୍ବ୍ଲି ନିର୍ବାଚନ ଲଢ଼ିବେ କି ନା ସେ ବିଷୟରେ ଯୁକ୍ତି କରୁଥିଲେ ଓ ଆଉ କେତେକ ବିଧାନସଭା ନିର୍ବାଚନ ହୋଇ ଚାଲିଯାଉଥିଲେ । ଏପ୍ରକାର ମନୋଭାବକୁ ଅନେକ କଂଗ୍ରେସର “ଆତ୍ମ-ସମର୍ପଣ” ବୋଲି ବିବେଚନା କରିଥାନ୍ତି । ଚତୁର୍ଥରେ, ଅହଂସା । ଅନେକ ଭାବନ୍ତି ଅହଂସାରେ ବିଶ୍ୱାସୀ ଲୋକ ଆଗ ପଛ ଗୋଡ଼ବନ୍ଧା ଘୋଡ଼ା ସଦୃଶ । ଏ ଭାରତୀୟ ଇତିହାସ କଂଗ୍ରେସରେ ସଭାପତିତ୍ବ କରି ଜବାହରଲାଲ ନେହରୁ ବିଶ୍ୱ-ବିଦ୍ୟାଳୟର ପ୍ରଫେସର ବିପିନ ଚନ୍ଦ୍ର ଏହି ଚାରୋଟି ଅଭିଯୋଗର ଉତ୍ତର ଦେଇଛନ୍ତି ଏବଂ ବାଣ୍ୟାକର ଶେଷରେ କଂଗ୍ରେସର ଏହା ଦୁର୍ବଳତା ନୁହେଁ ଓଲଟି କଂଗ୍ରେସର ଶକ୍ତିର ଯୋଗୁଁ ଏହା ମଧ୍ୟରେ ଛପି ରହିଥିଲା ବୋଲି କହିଛନ୍ତି ।

ଇଂରେଜମାନଙ୍କର ଚରିତ୍ର ସମ୍ପର୍କରେ ଅବଗତ ହୋଇ ଏବଂ ଭାରତର ପରିବେଶକୁ ବୁଝି ମହାତ୍ମାଗାନ୍ଧୀ ସ୍ଥିର କରିଥିଲେ ସ୍ୱାଧୀନତାରେ ବଞ୍ଚିବି ଗତି-ଯୁକ୍ତରେ ସେ ନିଜ ଶତ୍ରୁ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଲଢ଼ିବେନାହିଁ । ବରଂ ସ୍ଥିତି-ଯୁକ୍ତରେ ଲଢ଼ିବେ । ଯେଉଁ ଶତ୍ରୁ ବଳବାନ, ଅପରାଧୀ ଏବଂ ଅଶ୍ଳୀଳ ସିଧାକରି ଆଖି ମିଳାଇବା ପାଇଁ ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ସାହସ ନାହିଁ, ସେଠି ସ୍ୱାଧୀନ ପାଇଁ ଲଢ଼ାଇ-ମାନେ କେବଳ ଇଂରେଜମାନଙ୍କୁ ହଟାଇବା ନୁହେଁ, ଏ ଦେଶର ମୂଳ ଜନତାକୁ ଏକ ନୂତନ ଉତ୍ସାହ ଉଦ୍ଦୀପନାରେ ଭରି ଆଗୁସାର କରିବା । ଅର୍ଥାତ୍, କଂଗ୍ରେସ ନେତୃତ୍ୱ ଚନ୍ଦ୍ରାକର ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଲା, ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀମାନଙ୍କୁ ହଟାଇବା ସହିତ ଏ ଦେଶର କୋଟି କୋଟି ଲୋକଙ୍କ ନିଦ୍ରାଭଙ୍ଗ କରିବାକୁ ହେବ । ସେମାନଙ୍କୁ ଜାଗ୍ରତ କରାଇ ହିତା କରାଇବାକୁ ହେବ ।

ଯଦି ପ୍ରଥମ ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧରେ ଇଂରେଜମାନେ ହାରି ଯାଇଥାନ୍ତେ କମ୍ପା ଭାରତୀୟ ସେନାବାହିନୀରେ ବିଦ୍ରୋହ ହୋଇ ଯାଇଥାନ୍ତା ତେବେ ୧୯୧୯ ସାଲ ବେଳକୁ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦ ମଧ୍ୟ ନିଶେଷ ହୋଇଯାଇଥାନ୍ତା । କିନ୍ତୁ ୧୯୧୯ରେ କ’ଣ ଭାରତ ସ୍ୱାଧୀନ ହୋଇ ସ୍ୱାଧୀନତାର ସ୍ୱପ୍ନ ବୁଝିପାରିଥାନ୍ତା ? ରୂପ ଓ ଭୂର୍ଗର୍ବ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦ ଲୋପ ହୋଇଯିବା ପରେ ସୁଦ୍ଧା ଇଉରୋପ ଓ

ପଞ୍ଚମସିଂହାର ଦେଶରୁଦ୍ଧିକ ୧୯୧୧ ଓ ୧୯୪୧ରେ ଯେପରି ଅବସ୍ଥା ଶ୍ରେଣିବାକୁ ବାଧ୍ୟହେଲେ, ସେପରି କ'ଣ ଭାରତ ପକ୍ଷରେ ହୋଇନାଥା ?

କଂଗ୍ରେସର ମୂଳ ପ୍ରତିଜ୍ଞା ଥିଲା ଇଂରେଜମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ଏକ ଜନଆନ୍ଦୋଳନରେ ପରିଣତ କରିବା । ଅର୍ଥାତ୍ ଦଶ କୋଡ଼ିଏ ହଜାର ସୈନିକ ଇଂରେଜମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଗତି-ଯୁଦ୍ଧ ନକରି ବରଂ ଅସ୍ତ୍ରଶାଳିନୀ ଶାନ୍ତି ଓ ଅହଂସାମାର୍ଗରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଇଂରେଜମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସ୍ଥିତିଯୁଦ୍ଧ ଲଢ଼ିବେ । ଏ ଯୁଦ୍ଧର ପ୍ରତ୍ୟେକ ପଦକ୍ଷେପ ପରେ ସୈନ୍ୟସଂଖ୍ୟା ବଢ଼ିବ, ଶକ୍ତି ବଢ଼ିବ, ଚେତନା ବଢ଼ିବ, ଆଉ ତା'ସହିତ ବଢ଼ିବ ସତ୍ତ୍ୱବ, ଗରିବଙ୍କ ପ୍ରତି ସହାନୁଭୂତି । ସ୍ୱାଧୀନତା ହାସଲ କରି କ'ଣ କରିବାକୁ ହେବ, ସେ ଜାଗାରେ ମଧ୍ୟ ବଢ଼ିବ ।

ଯେଉଁ ବୁଦ୍ଧିଶୀଳ ଅଭିଯୋଗ କଂଗ୍ରେସ ବିରୁଦ୍ଧରେ ବାରମ୍ବାର କରାହୋଇ ଆସୁଛି, ତା'ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଉପାୟରେ ଏ ବିଶାଳ ଜନସମୁଦ୍ରରେ କୁଆର ସୃଷ୍ଟି କରିବା ଯେ ଅସମ୍ଭବ, ଏହା ଆଜି ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ହେବ । ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀ, ଆନ୍ଦୋଳନର ମଝି ପର୍ଯ୍ୟୟରେ କାର୍ତ୍ତିକ ସତ୍ୟାଗ୍ରହ ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରିନିଅନ୍ତି, ସେ ସଂହାରରେ ଅନେକ ପ୍ରଶ୍ନ କରିଆସନ୍ତି । ପ୍ରଫେସର ବିଧାନ-ଚକ୍ରଙ୍କ ମତ ଅନୁସାରେ, କଂଗ୍ରେସ ଏକ ବୁଲୁଆଦଳ ଥିଲା କି ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଆନ୍ଦୋଳନର ଉତ୍ତରୂପ ଦେଖି ବ୍ୟବସାୟୀ ଗୋଷ୍ଠୀ ତରଫରୁ କଂଗ୍ରେସ ଉପରେ ଗୁପ୍ତ ପକାଉଥିଲେ କିମ୍ବା ଇଂରେଜଙ୍କସହ ସଂଘର୍ଷ ନକରି ବୁଝାମଣା ମାଧ୍ୟମରେ ସମାଧାନ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲେ ବୋଲି କଂଗ୍ରେସ ନେତୃତ୍ୱ ଏପରି କରୁଥିଲା ତା'ନୁହେଁ, “ଗୁପ୍ତ ପ୍ରୟୋଗ-ବୁଝାମଣା-ପୁଣି ଗୁପ୍ତ ପ୍ରୟୋଗ”, ଏହି ଶବ୍ଦ କମ୍ପ୍ୟୁଟିଂମାନେ ସୃଷ୍ଟି କରିଛନ୍ତି । କଂଗ୍ରେସର ସେ ସମୟର ରଣନୀତି ପ୍ରାୟ ଏହିପରି ଥିଲା । ଏହାର ଅର୍ଥହେଲା ବ୍ରିଟିଶ ଲୋକଙ୍କୁ ଭାରତରୁ ହଟିଯିବା ପାଇଁ, ଏ ଦେଶ ଗୁଡ଼ି ବୁଲିଯିବାପାଇଁ କୁହାଯାଉଥିଲା ସତ କିନ୍ତୁ ତାହା ଗୁପ୍ତ ପ୍ରୟୋଗର ଏକ କୌଶଳ ଥିଲା ।

ଦାଦାଭାଇ ନାଭେଙ୍କଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ୧୯୪୭ ମସିହା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏପରି କୌଣସି ସମୟ ନାହିଁ । ଯେଉଁଠି ଉପନିବେଶ ଓ ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ଦୃଢ଼ରେ ପଡ଼ି କଂଗ୍ରେସ ନିଜର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଭୁଲିଯାଇଛି । ଯେବେବି କଂଗ୍ରେସ ବ୍ରିଟିଶ ଅମଳରେ ଶାସନକୁ ଯାଇଛି, ତାହା ଶାସନ ଅଧିକାର କରିବା ପାଇଁ ନୁହେଁ, ଇଂରେଜମାନଙ୍କ ଶାସନଠାରୁ ଅଧିକ ସମ୍ବେଦନଶୀଳ ଓ ପ୍ରଜାବତ୍ସଳ ଶାସନ ଯୋଗାଇବା ପାଇଁ କଂଗ୍ରେସ ଶାସନ ତୋଷା ସମ୍ଭାଳିଛି ।

ପ୍ରଫେସର ବିପିନଚନ୍ଦ୍ର ଇଉରୋପର ଉଦାହରଣ ଦେଇ କହୁଛନ୍ତି ଯେ ସେଠାରେ ସମାଜବାଦୀ ଡାକ୍ତର ଗ୍ରୀସା ବେଶୀ କୁହାଯାଉଥିଲା, କିନ୍ତୁ ସେ ଦେଶ ଏବେ ପୂର୍ଣ୍ଣିବାଦ ଗୁମ୍ବର କୋଳରେ ଯାଇ ବସିଯାଇଛି । ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀ କିନ୍ତୁ ଇଉରୋପର ବିପରୀତ କଥା କହୁଥିଲେ, ବୁଝାମଣା କରିବାପାଇଁ ତତ୍ପର ଥିଲେ, କିନ୍ତୁ କଂଗ୍ରେସ କେବେ ଇଂରେଜଙ୍କ କୋଳରେ ଯାଇ ବସିନାହିଁ । ଯେତେବେଳେ ବି ହାଇକମାଣ୍ଡ ଆଦେଶ ଦେଇଛନ୍ତି, ସବୁ ମନ୍ତ୍ରୀ ବା କାଉନ୍ସିଲର ଜଜଜଜର ପଦପଦବୀଗୁଡ଼ି ଗୁମ୍ବା ଉପରକୁ ଗୁଲିଆସିଛନ୍ତି । ଦଳର ଆଦେଶ ଅମାନ୍ୟକରି କେତେକ ଆସନ ମାଡ଼ିବସିବାର ଉଦାହରଣ ସେ ସମୟରେ ଜବାହର ଦେଖିବାକୁ ମିଳେନାହିଁ ।

ଇଂରେଜମାନେ ଭବୁଥିଲେ, ନିର୍ବାଚନରେ ବିଜୟୀ ହେବାପରେ କଂଗ୍ରେସରେ ଆଞ୍ଚଳିକତା ପ୍ରବେଶ କରିବ, ଗୁପ୍ତା ଓ ଜାତିର ବିକେନ୍ଦ୍ରୀତ ସ୍ୱାର୍ଥ ସୃଷ୍ଟି ହେବ, ହାଇକମାଣ୍ଡ ଶକ୍ତି ହରାଇବସିବ । କିନ୍ତୁ ଏପରି କିଛି ହେଲାନାହିଁ । ଯେତେବେଳେ ଶନ୍ତୁଡ଼ା ଏପରି ଅଟଳ ଥିଲା, ତେବେ କଂଗ୍ରେସ ସଂଘର୍ଷ-ବିରାମ-ସଂଘର୍ଷ ନୀତି କାହିଁକି ଗ୍ରହଣ କଲା, ସଂଘର୍ଷ-ବିଜୟ ନୀତି କାହିଁକି ଗ୍ରହଣ କଲା-ନାହିଁ ଏ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠିପାରେ । ଏହାର ଉତ୍ତରରେ ଏତିକି କୁହାଯାଇପାରେ ଯେ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଲୋକ ଯେଉଁ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ସାମିଲ ହୋଇଛନ୍ତି ସେଠି ଆତ୍ମ-ବଳୀଦାନର କ୍ଷମତା ଅସୀମିତ ହୋଇ ରହିପାରୁ ନାହିଁ । କାରଣ ଅଧିକାଂଶ ଆନ୍ଦୋଳନକାରୀ ନିଜନିଜର ବୃତ୍ତା ମା-ବାପ, ସ୍ତ୍ରୀ-ପିଲାକବିଲା, ଗୃହବାସ, ବ୍ୟବସାୟ ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟିଦେଇ ମଧ୍ୟ କଂଗ୍ରେସ ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ମଜବୁତ କରୁଥିଲେ । କୌଣସି ଆନ୍ଦୋଳନ ପରେ ସେମାନେ ଅଳ୍ପ ମଧ୍ୟ ପଡ଼ୁଥିଲେ ।

ଏ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଯୋଦ୍ଧା ଥିଲେ, ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ମଧ୍ୟ ଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ସେ ଆନ୍ଦୋଳନ ଯେପରି ବିରାଟ ରୂପ ଧାରଣ କରିଥିଲା, ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍ୱାଗାମୀ ସେ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ହୋଇ ସେଥିରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ ତା' ନୁହେଁ । ସେଥିଲାଗି ମଝିରେ ମଝିରେ ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରାଯାଉ ଥିଲା । ଲକ୍ଷାଧିକ ଲୋକଙ୍କୁ ଆନ୍ଦୋଳନ ପୁଞ୍ଜରୁ ଯେନିଜ କରିଦେବା କଥାଟା କହିବା ଅତ୍ୟନ୍ତ ସହଜ । କିନ୍ତୁ ବାସ୍ତବରେ ତାହା ଅସମ୍ଭବ ବ୍ୟାପାର । ବାବୁ ବା ମଧ୍ୟମଶ୍ରେଣୀ ଲୋକଙ୍କୁ ନେଇ ଯଦି କଂଗ୍ରେସ ହରିଜନ, ଆଦିବାସୀ ଓ ଭୂମିହୀନମାନଙ୍କୁ ନେଇ ଆନ୍ଦୋଳନ ଲଢ଼ିଆ'ନ୍ତା ତେବେ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ବିରାଟ ପଡ଼ି ନଆ'ନ୍ତା । କିନ୍ତୁ ଆମେ ସମସ୍ତେ ଜାଣୁ, ସମାଜର ଦୁର୍ବଳଶ୍ରେଣୀ ମାନସିକ ଓ ଶାରୀରିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ଅଧିକ ଦୁର୍ବଳ । ସେମାନଙ୍କୁ ନେଇ ସଙ୍ଗଠନ କରିବା ଦୁର୍ବିଷୟ ।

ଜା'ଛଡ଼ା ୧୯୪୭ ପୁରୁ ଯେଉଁ ସାମ୍ୟବାଦୀ ଓ ସମାଜସେବା ଦଳ ଏ ଦେଶରେ ଥିଲେ ସେମାନେ ତେବେ କାହିଁକି ସେମାନଙ୍କର ନେତୃତ୍ୱ ନେଇ-ପାରିଲେ ନାହିଁ ? ସେମାନେ ବାସ୍ତବରେ କାହିଁକି ସଂସ୍କୃତର ନେତୃତ୍ୱ ପ୍ରତିପାଦିତ କରିପାରିଲେ ନାହିଁ ?? ଏହାର ଏକମାତ୍ର ଉତ୍ତର ହେଉଛି, ଦୁର୍ଘଟଣା କଂଗ୍ରେସରୁପୀ ଗଙ୍ଗା ସ୍ରୋତରୁ ହିଁ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ସଞ୍ଜିବନୀ ଲଭକରି ଫିମିଶ୍ ନଜର ଜଡ଼ତା ଦୂର କରୁଥିଲା ଏବଂ ଜାଗତ ହେଉଥିଲା ।

ଯୁଦ୍ଧରେ ବିଭିନ୍ନ କଥମ ଥାଏ, ଯାହାକୁ ଇଂରାଜୀରେ ଡ୍ରାମ ଅଫ ପୋଜିସନ୍ କୁହାଯାଏ । ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନରେ ଜବର ଭାବରେ ରହି ଆତ୍ମରକ୍ଷା କରିବା ସହଜ ଶଯ୍ୟୁକୁ ସାମନାରୁ ବାହାର ନଈବାକୁ ଦେବା, ବହୁ ସମୟଧର ଅବରାମ ଭାବେ ଯୁଦ୍ଧ ଚଳାଇରଖିବା, ନଜର ଶକ୍ତି ବୃଦ୍ଧି କରି ସମସ୍ତ ଆନ୍ତମଣ ସହ ନିଜ ସ୍ଥାନରୁ ବିର୍ୟୁତ ନହେବା ଏବଂ ଏହାଦ୍ୱାରା ଶଯ୍ୟୁକୁ ହତାଶ କରିବା ଯୁଦ୍ଧକୌଶଳକୁ ସ୍ଥିତିଯୁଦ୍ଧ କୁହାଯାଏ ।

ଅନ୍ୟ କଥମଟି ହେଲା ଗତିଯୁଦ୍ଧ, ଯାହାକି ଉତ୍ତମ-ଅଧିକେ ବିଭିନ୍ନ ଯୁଦ୍ଧରେହିଁ ଘଟିଥାଏ । ଏବେ ଗରିବ ଯୁଦ୍ଧ ନାମରେ କଥିତ ରାଜନୀତି ମଧ୍ୟ ଏହି ଦ୍ୱିତୀୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟଭୁକ୍ତ । ଏପ୍ରକାର ଯୁଦ୍ଧ ନେତାଙ୍କ ପୁଷ୍ପ ଚନ୍ଦ୍ର ବୋଷ, ଭରତ ସିଂହ, ଓ ବୀର ସବରକର ଲଢ଼ିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଅତେଜ ହଜାରବର୍ଷର ପୁରାତନ ଭରତବର୍ଷର ସ୍ଥିତି ଓ ସଂସ୍କୃତି ସୃଷ୍ଟି କରି ଯେ, ଭରତସମାନେ ଗତିଯୁଦ୍ଧରେ ବେଶୀ ପାରଦର୍ଶିତା ଦେଖାଇପାରନ୍ତି ନାହିଁ ଯେପରି ସେମାନେ ସ୍ଥିତିଯୁଦ୍ଧରେ ନଜର ବାରତ୍ତ୍ୱ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରନ୍ତି । ଏହା ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀ ବୁଝିଥିଲେ ।

ସ୍ଥିତିଯୁଦ୍ଧରେ ଭରତ କେବେ ପରାଜିତ ହୋଇନାହିଁ, ଏହା ସେ ଜାଣିଥିଲେ । ସ୍ଥିତିଯୁଦ୍ଧ ଭରତର ବ୍ରହ୍ମାସ୍ତ୍ର—ଏହା ସେ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ସହ ମିଶି, ଅନୁକ୍ରମ କରି ଜାଣିପାରିଥିଲେ । ଗତିଯୁଦ୍ଧରେ କେତେକ ସିପାହୀ, ଜବାନଙ୍କୁ ଲଢ଼ା ଯାଇଥା'ନ୍ତା, ଏପରିକି ସେଞ୍ଚାୟୀ ଶାସନ ମଧ୍ୟ ଆସିବାର ସମ୍ଭାବନାକୁ ଅସ୍ୱୀକାର କରାଯାଇ ପାରିନଥା'ନ୍ତା । କିନ୍ତୁ ସ୍ଥିତିଯୁଦ୍ଧ ଯୋଗୁଁ ସମସ୍ତ ଭରତ ବର୍ଷରେ ସତେଜତା ଆସି ଯାଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଏହା ଇତିହାସରେ ସେପରି ଲିପିବଦ୍ଧ ହୋଇନାହିଁ, ଠିକ୍ ଯେପରି ଗଜନର ମାମୁଦ ସୋମନାଥମନ୍ଦିର ଲୁଣ୍ଠନ କରିବାଦ ବର୍ଣ୍ଣନା ଇତିହାସରେ ଲିପିବଦ୍ଧ ହୋଇଛି, କିନ୍ତୁ ସହ ଚୁଲସୀ ଦାସଙ୍କ ଶ୍ରୀରାମଚରଣ ମାନସ ଦ୍ୱାରା ଯେଉଁ ଭରତର ବିଜୟ ସମ୍ବନ୍ଧ ହୋଇଛି, ତାହା ଲିପିବଦ୍ଧ ହୋଇନାହିଁ ।

ଅଘଟଣକୁ ମୁଖ୍ୟ ଘଟଣା ଭାବେ ସୃଷ୍ଟି କରିବାରେ ଭାରତୀୟମାନେ ଅଦ୍ୱିତୀୟ । ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀ, ଭାରତୀୟଙ୍କର ଏହି ଶକ୍ତିର ସଦୁପଯୋଗ କରିବାର ଦୃଢ଼ ସଂକଳ୍ପ କରି ବାହାରିଥିଲେ ଏବଂ ତାହା ଅବଶେଷରେ ପ୍ରମାଣିତ ମଧ୍ୟ କରିଦେଲେ । ଗତିଯୁଦ୍ଧ ସୃଷ୍ଟି କରି ଆଜାଦ ହିନ୍ଦ୍-ଫୌଜ ଯେ ସ୍ଥିତିଯୁଦ୍ଧକୁ ଅଧିକ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କଲେ ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ କେବଳ ଯେ ଗତିଯୁଦ୍ଧ ଏବଂ ଭାରତୀୟ ସେନାବାହିନୀରେ ବିଦ୍ରୋହର ଆଶଙ୍କା କରି ଇଂରେଜମାନେ ଭାରତ ଛାଡ଼ି ଚାଲିଗଲେ, ଏହା ଭାବିବା ଉଚିତ ହେବନାହିଁ । ଶତ୍ରୁ ଗୁଳନା ବେଳେ ଶତ୍ରୁର ବେଗ ହସ୍ତ ଗୁଳନା ଉପରେହିଁ ନିର୍ଭର କରେ । ଶତ୍ରୁ ଗତିଶୀଳ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ହସ୍ତହିଁ ସ୍ଥିତି, ଯାହା ତାକୁ ଚଳାଏ । ସେହିପରି ଭାରତର ସ୍ଥିତି ଥିଲା ନିର୍ଭୟତା ଓ ଗତି ଥିଲା ସାହସ । ଏହା ଅବଶେଷରେ ଇଂରେଜମାନେ ବୁଝି ପାରିଥିଲେ ।

କଂଗ୍ରେସ ଅହିଂସା ଉପାୟରେ ଇଂରେଜମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଆରମ୍ଭ କରିଥିବା ଘାଟି ଲଢ଼ାଇ ବାସ୍ତବରେ ଲଢ଼ାଇ ପରି ଅନେକଙ୍କୁ ବୋଧ ହୁଏନାହିଁ । ଛୋଟ ଛୋଟ ଅଞ୍ଚଳର ସ୍ୱାର୍ଥ ଲାଗି ଆନ୍ଦୋଳନ କରିବା, ବିଭିନ୍ନ ଗୋଷ୍ଠୀର ବିକେନ୍ଦ୍ରିତ ଶକ୍ତି, ଗୋଷ୍ଠୀଗତ ସ୍ୱାର୍ଥରକ୍ଷା ଇତ୍ୟାଦି ସବୁକୁ ମିଶାଇ ସ୍ୱାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନର ରୂପ ଦେଇଥିଲା ଉକ୍ତ ବୋଲି, କେତେକ ବିଶ୍ୱାସ ପୋଷଣ କରନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଏହା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ସତ୍ୟ ନୁହେଁ । ଅବଶ୍ୟ ସ୍ଥିତିଯୁଦ୍ଧର ସୁଯୋଗ ନେଇ ଇଂରେଜମାନେ ପାକିସ୍ତାନ ସୃଷ୍ଟି କରିଦେଲେ ବୋଲି ଅଭିଯୋଗ ହୁଏ । ଗତିଯୁଦ୍ଧ ହୋଇଥିଲେ କ'ଣ ଦେଶ ବିଭଜନ ସମ୍ଭବ ହୋଇନଥାନ୍ତା, ଏହାର ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟି କ'ଣ କେହି ଦେଇପାରିବ ?

ଯଦି କଂଗ୍ରେସ ଇଂରେଜମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଏକ ହିଂସାସୂଚକ ଗତିଯୁଦ୍ଧ ଲଢ଼ିଥାନ୍ତା ତେବେ ଭାରତୀୟ ମହାତ୍ମାମାନଙ୍କର ଉନ୍ନତ, ଅସ୍ପୃଶ୍ୟତା ନିବାରଣ, ବିଧବାବିବାହ ଇତ୍ୟାଦି ସାମାଜିକ ସଙ୍ଗ୍ରାମ କ'ଣ ସମ୍ଭବ ହୋଇଥାନ୍ତା ? ଦରିଦ୍ର ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ବିକାଶ କରିବା ଲାଗି କଂଗ୍ରେସ ଏତେ ତତ୍ପର ହୋଇପାରି-
ଥାନ୍ତା ? ହିଂସାସୂଚକ ଗତିଯୁଦ୍ଧ ଯଦି କଂଗ୍ରେସ ଲଢ଼ିଥାନ୍ତା, ଏସବୁ ବଦଳରେ ଜାତିଆଣଭାବ ପୋଷଣ କରୁଥିବା ଏକ ଦକ୍ଷିଣପନ୍ଥୀ ଏକଛତ୍ରବାଦୀ ଶାସନ ଯେ ଗୁଳଗାଦୀ ଦଖଲ କରିନେଇଥାନ୍ତା, ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ଇଂରେଜମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଯେ ପ୍ରକାର ସଂଗ୍ରାମ କରି ହଟାଇବାକୁ ପଡ଼ିଲା, ସେପରିକି ତା'ଠାରୁ ଅଧିକ ପରିଶ୍ରମ, କଷ୍ଟ ଓ ତ୍ୟାଗ ସ୍ୱୀକାର କରି ସେଇାଗୁଣ ଶାସନ ବଦଳାଇବାକୁ ହୋଇଥାନ୍ତା ।

ମନେ ରଖିବାକୁ ହେବ, କଂଗ୍ରେସ ଯେତେବେଳେ ଯୁଦ୍ଧବିରତି ଘୋଷଣା କରୁଥିଲା ସେତେବେଳେ କେହି ତୁପ୍ତରୂପ ବସି ରହୁନଥିଲେ । ନେତାମାନେ ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳ ଗସ୍ତକରି ଜନସମ୍ପର୍କ ବୃଦ୍ଧି କରିବାର ପ୍ରୟାସ କରୁଥିଲେ । ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ କର୍ମୀ ସୂକ୍ଷ୍ମଜ୍ଞ ଜଗତରେ ଏକମନ ଏକପ୍ରାଣ ହୋଇ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ । ଏହାହିଁ ଥିଲା ଏକ ସାମରିକ ଢ଼ାଳ, ଯାହା ଘରେ ବସି ପ୍ରତ୍ୟେକ ସାଧାରଣତା ସନ୍ତାନୀ ଦିନପରେ ଦିନ କରୁଥିଲା, ନିଜର ମନୋବଳକୁ ଦୃଢ଼ ରଖୁଥିଲା ଏବଂ ଜୁଆର ଆସିବା ସମୟକୁ ଅପେକ୍ଷା କରୁଯାଉଥିଲା । ଯୁଦ୍ଧବିରତି କରିବାର ବିଭିନ୍ନ କାରଣ ମଧ୍ୟ ଥିଲା । ଇଂରେଜମାନଙ୍କର ଦମନ ନୀତି କେତେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସଫଳ ମଧ୍ୟ ହୋଇଯାଉଥିଲା । ଆମର ଅଶ୍ଳା ମଧ୍ୟ ଅନେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ୁଥିଲା । ଆଉ ଦୁର୍ଗତ ଦମନ ପରେ ଇଂରେଜ ସରକାର ସାମ୍ବିଧାନିକ ସମ୍ଭାର ଆଣିବା ଲାଗି ପ୍ରସାଦ ଦେଇ ଜନମତକୁ ବିଭ୍ରାନ୍ତ କରିବାର ଚେଷ୍ଟା ମଧ୍ୟ କରୁଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ପରିମାଣରେ ଶାସନରେ ଭାଙ୍ଗିଦାର କରି ଲକ୍ଷ୍ୟଚ୍ୟୁତ କରିବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିଲେ ।

କଂଗ୍ରେସ ସେ ପ୍ରକାର ଚଞ୍ଚଳତାକୁ ଭଲ ଭାବରେ ଚିହ୍ନି ଥିଲା, ଇଂରେଜମାନଙ୍କ କଥାକୁ ବିଶ୍ୱାସ କରୁନାହାନ୍ତି ନଥିଲା; କିନ୍ତୁ ଗଣତନ୍ତ୍ର ନାମରେ କିଛି ପ୍ରକାରର ସୁବ୍ୟବସ୍ଥା ଗ୍ରହଣ କରୁଯାଉଥିବା ବେଳେ କଂଗ୍ରେସ ଆଗରେ ଦୁଇଟି ବିକଳ ହିଁ ଥିଲା । ତାହା ଗ୍ରହଣ କରିବା କମ୍ପା ନ କରିବା । ଗ୍ରହଣ ନ କରିଥିଲେ ଅନ୍ୟମାନେ ଗ୍ରହଣ କରି ଆସନ ଦଖଲ କରି ରହିଯାଇଥାନ୍ତେ । ଗ୍ରହଣ କରିଗଲେ ଇଂରେଜମାନଙ୍କୁ ପ୍ରମାଣ ମିଳିବ ଯେ ଭାରତବାସୀ ଶାସନ କରିବାକୁ ସକ୍ଷମ, ଏହାଦ୍ୱାରା କିଛି ଆସିବିଶ୍ୱାସ ଜାଗିବ, କିଛି କଲ୍ୟାଣ ମଧ୍ୟ ସାକାର ହେବ । ଏହାହିଁ ବାସ୍ତବରେ ହୋଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ ୧୯୩୯ ମସିହାରେ କଂଗ୍ରେସ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରାଦେଶିକ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳରୁ ଇସ୍ତଫା ଦେଇଦେଲା । ଫଳରେ କେତେକ ସ୍ଥାନରେ ମୁଦ୍ଦଳିମ ଲିଗ୍ ଶାସନ ଅଧିକାର କରିଥିଲା ଏବଂ ଆଉ କେତେକ ସ୍ଥାନରେ ଇଂରେଜଙ୍କର ସତ୍ତା ସେବକ ।

କହିବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଉଛି, ଇଂରେଜମାନେ ଦମନ-ପରାଜୟର ସିଧାସଳଖ ନୀତି ଗ୍ରହଣ ନ କରି ଯେତେବେଳେ ଦମନ-ସୁଧାର ଦମନ ପରି ଏକ ବଙ୍କା ନୀତି ଗ୍ରହଣ କଲେ, ତାହାର ଉଚିତ ମୁକାବିଲା ସଂଘର୍ଷ-ବିରତି-ସଂଘର୍ଷ ନୀତି ଗ୍ରହଣ କରି କଂଗ୍ରେସ ଅବଶେଷରେ ବିଜୟୀ ହେଲା । ଏହି ରଣନୀତି ସହିତ ବାମପନ୍ଥୀ କମ୍ପା ଦକ୍ଷିଣପନ୍ଥୀ ବା ପୂର୍ଣ୍ଣିବାଦ କମ୍ପା ସମାଜବାଦର କୌଣସି ସମ୍ପର୍କ ନଥିଲା, ଏହା ଧ୍ରୁବ ସତ୍ୟ ।

କଂଗ୍ରେସରେ ଏପରି ଦକ୍ଷିଣପନ୍ଥୀମାନେ ଥିଲେ, ଯେଉଁମାନେ ଅହଂସା ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ପସନ୍ଦ କରୁ ନ ଥିଲେ, କାର୍ତ୍ତବୀର କମ୍ଳା ଆସେମ୍ବ୍ଲି ନିର୍ବାଚନକୁ ଘୋର ବିରୋଧ କରୁଥିଲେ ଏବଂ ଇଂରେଜମାନଙ୍କ ସହ ବରାବର ଲଢ଼ାଇ ଜାଣି ରଖିବା ଲାଗି ଚାହୁଁଥିଲେ । ଅର୍ଥାତ୍ କଂଗ୍ରେସର ଦକ୍ଷିଣପନ୍ଥୀ ସଦସ୍ୟମାନେ ବାମପନ୍ଥୀମାନଙ୍କ ପରି ଇଂରେଜ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦର ଦୃଢ଼ ସମାଲୋଚକ ମଧ୍ୟ ଥିଲେ । କଂଗ୍ରେସରେ ଦକ୍ଷିଣପନ୍ଥୀ ଭାବେ ପରିଚିତ ଲୋକେ ଆତ୍ମବଳୀଦାନ ଦେବା ଲାଗି ପ୍ରସ୍ତୁତ ଥିଲେ । ଗଣତନ୍ତ୍ର ପ୍ରତି ତାଙ୍କର ଦୃଢ଼ ବିଶ୍ୱାସ ଥିଲା । ହିନ୍ଦୁ-ମୁସଲମାନ ଏକତା, ନାଗରିକ ସ୍ୱାଧୀନତା, ଆତ୍ମନିର୍ଭରଶୀଳ ଅର୍ଥନୈତିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଓ ଉପନିବେଶବାଦ-ବିରୋଧୀ ବୈଦେଶିକ ନୀତିକୁ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ସମ୍ମତ ସମ୍ମାନ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରୁଥିଲେ । ଏପରିକି ଇଂଲଣ୍ଡର ଲେବର ପାର୍ଟିର ପ୍ରଗତିଶୀଳରୁ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଲେକମାନଙ୍କ ଗୁଳନାରେ କଂଗ୍ରେସର ତଥା-କଥିତ ଦକ୍ଷିଣପନ୍ଥୀମାନେ ବରଂ ଅଧିକ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଥିଲେ । ରୁଜଭେଲ୍ଟଙ୍କ ନୀତି କମ୍ଳା ୧୯୪୫ ପରେ ଇଉରୋପରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିବା ସମାଜବାଦୀମାନଙ୍କ ସହିତ ଏମାନଙ୍କର ଗୁଳନା କରାଯାଇପାରେ ।

କଂଗ୍ରେସ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ଏକ ଜନଆନ୍ଦୋଳନର ରୂପ ନେଇଥିବାରୁ, ଜନାଧାରିତ ଥିବାରୁ, ଭାରତୀୟ ଜନତାଙ୍କ ପରି ପରିଭ୍ରାଣବିହୀନ ମଧ୍ୟ ଥିଲା । ଏହା ଯଦି ଏକାକୀ ହୋଇଥାନ୍ତା ତେବେ ଲେନିନ କମ୍ଳା ମାଓଙ୍କ ପରି ନେତା ଏ ଦେଶରେ ନେତୃତ୍ୱ ନେଇଥାନ୍ତେ ଏବଂ ପୁସ୍ତକ ଲେଖି ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ରଣନୀତି ସମ୍ପର୍କରେ ବୁଝାଇ ଥାଆନ୍ତେ । କିନ୍ତୁ କଂଗ୍ରେସ ପରିଭ୍ରାଣାତ୍ମକ ଥିଲା, ସେଥିଲାଗି ତାକୁ ପରିଭ୍ରାଣା ଦେବାଲାଗି ସମସ୍ତଙ୍କର ସ୍ୱାଧୀନତା ଥିଲା ।

କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ମାନେ ଚାହୁଁଥିଲେ ୧୯୪୭ ବେଳକୁ କଂଗ୍ରେସକୁ ଦଖଲ କରିପାରିଥାନ୍ତେ, କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ମହାତ୍ମାଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଘନଶ୍ୟାମ ଦାସ ବିର୍ଲାଙ୍କୁ ଖୋଜିଲେ, ନେହେରୁଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟ ତାଙ୍କୁ ନାଟକୀୟ ମନେ ହେଲା, ଅହଂସା ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ଚାଲୁ ଆମାନଙ୍କ ପଡ଼ିଯିବ ବୋଲି ଅଭିହିତ କଲେ । ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମକୁ ଗାଲି ଦେଇ ଶେଷରେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟମାନେ ଇଂରେଜମାନଙ୍କ ପ୍ରାବକ ହୋଇଗଲେ । ସେମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଜରିଆରେ ସେମାନେ କଂଗ୍ରେସରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ଛାଇ ଯିବାର ସୁଯୋଗ ସେମାନଙ୍କୁ କଂଗ୍ରେସ ଦେଇଥିଲା; କିନ୍ତୁ ତା'ର ସୁଯୋଗ ସେମାନେ ନେଇ ପାରିଲେ ନାହିଁ । ସ୍ୱାଧୀନତା ପରେ, ପଣ୍ଡିତ ନେହେରୁଙ୍କ ବିସ୍ତୋଗ ପରେ, ପୁନର୍ବାର କଂଗ୍ରେସ, କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ

ଚନ୍ଦ୍ରାଧାର ଦ୍ଵାରା ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଛି । କେତେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଭିନ୍ନ ଆବରଣରେ ସେପରି ଲୋକେ ଶାସନ ଅଧିକାର କରିଛନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ସେପରି କିଛି ବୌଦ୍ଧିକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ତ ହୋଇନାହିଁ, ବରଂ ମନୋମୁଖୀ ଓ ସ୍ଵେଚ୍ଛାଗୁରୁତାର ପ୍ରମାଣ ମିଳିଛି ।

ଆଜି ଏ ଦେଶରେ ହିନ୍ଦୁ ସମାଜର ପୁନର୍ଜୀବରଣ ହେଉଛି, ବିରୁଦ୍ଧ ହିନ୍ଦୁ ସମାଜ ଗଠନ କରାଯାଉଛି ବୋଲି ମତ ପ୍ରକାଶ ପାଉଛି । ବିଶାଳ ହିନ୍ଦୁ ସମ୍ମିଳନୀ ଇତ୍ୟାଦି କରାଯାଉଛି, ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ଶିବସେନା ଗଠନ କରାଯାଇ ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କୁ ସୁରକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ କରିବା ସହିତ ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କୁ ଯେପରି ନ୍ୟାୟ ମିଳିବ ସେଥିଲାଗି ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ଏ ସଂସ୍ଥାସବୁ ସର୍ବସ୍ୱ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରୁଛନ୍ତି ବୋଲି ପ୍ରଚାର ଚାଲିଛି । ଏପରି କେତେକ ମାଧ୍ୟମରେ ହିନ୍ଦୁତ୍ବର ପୁନର୍ଜୀବରଣ ହେଉଛି ବୋଲି କୁହାଯାଉଛି ।

ଏପ୍ରକାରର ମତପୋଷଣ କରୁଥିବା ନେତାମାନେ ପୁଣି କୁହନ୍ତି ଯେ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଏଠାରେ ପ୍ରଚଳିତ ଥିବାରୁ ଏବଂ ସବୁବେଳେ ଧର୍ମନିରପେକ୍ଷ ନୀତି ସମ୍ପର୍କରେ ବ୍ୟବହାର ଚାଲିଥିବାରୁ ସଂଖ୍ୟାଲଘୁମାନଙ୍କର ସାଂପ୍ରଦାୟିକତାହିଁ ପୁଷ୍ଟ ହେଉଛି । ଏହା ଫଳରେ ହିନ୍ଦୁ ସମାଜହିଁ ଅଧିକ କ୍ଷତିର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଉଛି । ଆଜି ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଶତକଡ଼ା ୮୦ ଭାଗରୁ ଅଧିକ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏ ବିଶାଳ ସମାଜର ଆପଣି ଅଭିଯୋଗ ଶୁଣିବା, ବୁଝିବା ଇତ୍ୟାଦି ସରକାରଙ୍କର ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଦାୟିତ୍ଵ, କିନ୍ତୁ ଅନେକଙ୍କ ମତରେ ଏପରି ହେଉନାହିଁ ।

କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ବାରମ୍ବାର ସାଂପ୍ରଦାୟିକ ରାଜନୀତିକୁ ପୋଷଣ କରି ଆସୁଛି ବୋଲି ବାରମ୍ବାର ଅଭିଯୋଗ ଶୁଣିବାକୁ ମିଳେ । ପଣ୍ଡିତ ନେହେରୁ ବିଶିଷ୍ଟ ଐତିହାସିକ ଥିଲେ ଏବଂ ଭାରତର ଲୋକପ୍ରିୟ ଜନନେତା ମଧ୍ୟ । କେତେକଙ୍କ ମତରେ ନେହେରୁଙ୍କ ଧର୍ମନିରପେକ୍ଷ ନୀତିର ଅର୍ଥ ହେଲା, ଶ୍ରେଷ୍ଠିଆନ୍ ଓ ମୁସଲମାନମାନଙ୍କୁ ଯେକୌଣସି ପରିସ୍ଥିତିରେ ସାହାଯ୍ୟ ସହଯୋଗ ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ହେବ । ତାଙ୍କର ଶାସନ ସମୟରେ କେରଳରେ କଂଗ୍ରେସଦଳସହ ମିଶି ମୁସଲିମ ଲିଗ୍ ଧରକାର ଗଠନ କଲା ଏବଂ ପଣ୍ଡିତ ନେହେରୁ କହିଲେ, ‘ଇସ୍ପେ ସେ ମୁସଲିମ ଲିଗ୍ ନୁହେଁ, ସିଏ ପାକିସ୍ତାନ ନେଇଗଲା ।’ କିନ୍ତୁ ସେ ସମୟରେ ଅନେକ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟବାଣୀ କରିଥିଲେ ଯେ, ଦିନେ ଏ ମୁସଲିମ ଲିଗ୍ ନେତୃତ୍ଵ ବଳାହୁଡ଼ିଆ ଓ ସୁଲେମାନ ସେଠାଙ୍କ ପରି ଲୋକ ନେବେ ଏବଂ ଶାହା-

ବୁଦ୍ଧି ନ ଓ ଆନ୍-ସାଂସ୍ତିକ ପରି ମୁଖର ନେତାମାନେ ସେମାନଙ୍କର ଯୁକ୍ତିକୁ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ସମର୍ଥନ କରିବେ । ମୁସଲିମ ଲିଗ୍ ସହ କଂଗ୍ରେସର ସହଯୋଗ ଯୋଗୁଁ ହିନ୍ଦୁ ସମାଜରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ପ୍ରତି ଆନ୍ଦୋଳନ ଏବଂ ଭବିଷ୍ୟତ ପ୍ରତି ଭବିଷ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରିଦେଇଥିଲା, କିନ୍ତୁ ସେ ସମୟରେ ପଣ୍ଡିତ ନେହେରୁ ଓ ତାଙ୍କ କଂଗ୍ରେସ ପ୍ରତି ଜନମାନସ ଏତେଦୂର ଆକୃଷ୍ଟ ହୋଇ ରହିଥିଲା ଯେ, ତାହା ପଦାକୁ ସେପରି ପରିସ୍ପୃଷ୍ଟ ହୋଇପାରିନଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ମୌନପୀଡ଼ାକୁ କୌଣସି ସ୍ତରରେ ରାଜନୈତିକ ନେତାମାନେ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରିପାରିଲେ ନାହିଁ ।

ପଣ୍ଡିତ ନେହେରୁଙ୍କ ଧର୍ମନିରପେକ୍ଷ ନୀତି ଯୋଗୁଁ ହିନ୍ଦୁମାନେ ତ ଉପକୃତ ହେଲେନାହିଁ, ମୁସଲମାନମାନେ ମଧ୍ୟ ବିଶେଷ ଉପକୃତ ହୋଇଥିବା ଜଣାନ୍ତି । ମୁସଲମାନ ସଂପ୍ରଦାୟକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦିଆଯିବା ଫଳରେ କ୍ଷମତା-ରାଜନୀତିର ଗୋଲକଥନ୍ଦାରୁ ମୁକ୍ତି ନିଜ ସଂପ୍ରଦାୟର ଉନ୍ନତି ପାଇଁ କେବେ ଚିନ୍ତା କରିପାରିଲା ନାହିଁ । ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଧର୍ମନିରପେକ୍ଷ ନୀତି ଯୋଗୁଁ ସ୍ୱାନମୟତା ଦେଖାଦେଲା । ଭାରତର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଧାର୍ମିକ ସଂପ୍ରଦାୟରେ ସାମାଜିକ ଓ ଆର୍ଥିକ ଅବ୍ୟବସ୍ଥା, କୁସଂସ୍କାର ରହିଛି । କିନ୍ତୁ ଯେପରି ଭାବେ ହିନ୍ଦୁଧର୍ମକୁ ଲୋକସତ୍ତା, ବିଧାନସଭାମାନଙ୍କରେ ଉପହାସ କରାଗଲା, ତାହା ସ୍ୱାନମୟତାର ପ୍ରତିଫଳକୁ ଅଧିକ ଦୃଢ଼ତର କରିଦେଲା । କଂଗ୍ରେସ ଦେଖାଦେଖି ସୋସାଲିଷ୍ଟ ଓ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟମାନେ ମଧ୍ୟ ସେ ପ୍ରକାର ପ୍ରଚାର ଆରମ୍ଭ କରି ଦେଇଥିଲେ । ହିନ୍ଦୁ-ସମାଜର ଦୁର୍ଗୁଣ ଗାଇ ସଂଖ୍ୟାଲଘୁ ସଂପ୍ରଦାୟର ଭେଟ ପାଇବାପାଇଁ ଦୌଡ଼ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯାଇଥିଲା ।

କଂଗ୍ରେସ ସମେତ ପ୍ରତ୍ୟେକ ରାଜନୈତିକ ଦଳ ଭେଟ ପାଇବା ଆଶାରେ ହିନ୍ଦୁ ସଂପ୍ରଦାୟକୁ ଶିକାର କରି, ଅନ୍ୟ ଧାର୍ମିକ ସଂପ୍ରଦାୟକୁ ସବୁପ୍ରକାର ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦେଉଛନ୍ତି ବୋଲି ଅଧିକାଂଶ ହିନ୍ଦୁ ସଙ୍ଗଠନ ଅଭିଯୋଗ କରନ୍ତି । ଏପରିକି ହିନ୍ଦୁକୁ ବଳୀ ଦେଇଦିଆଯାଉଥିବା ବେଳେ ସଂଖ୍ୟାଲଘୁ ସଂପ୍ରଦାୟର ପ୍ରତ୍ୟେକ କାର୍ଯ୍ୟକୁ ବରଦାସ କରାଯାଉଛି ।

ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନମାନଙ୍କୁ ଉଦ୍‌ଘାଟନା ସ୍ବରୂପ ନିଆଯାଇପାରେ । ଭାରତରେ ସହସ୍ରାଧିକ ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନ ମିଶନ ନିଜ ଧର୍ମପ୍ରଚାରରେ ଲିପ୍ତ । ସେମାନେ ସେବା କରୁଛନ୍ତି ସତ, କିନ୍ତୁ ଲୋକଙ୍କୁ ଖ୍ରୀଷ୍ଟଧର୍ମରେ ଦୀକ୍ଷିତ କରିବା ହେଉଛି ମୂଳ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ । ମିଶନରୀମାନେ ଯେଉଁମାନଙ୍କୁ ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନ କରୁଛନ୍ତି, ସେମାନେ କିଏ ? ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଧର୍ମସଂପ୍ରଦାୟର ଲୋକେ ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନ ଧର୍ମ ଗ୍ରହଣ

କରୁଥିବା ଜଣାଯାଉ ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ଯେଉଁମାନେ ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନ ହେଉଛନ୍ତି, ସେମାନେ ମୂଳତଃ ହିନ୍ଦୁ, ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ହିନ୍ଦୁ ସମାଜରେ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅସ୍ପୃଶ୍ୟତା, ସାମାଜିକ ଅସମତା ଇତ୍ୟାଦି ଥିବାରୁ ଧର୍ମାନ୍ତରଣକୁ କିଛି ପରିମାଣରେ ପ୍ରଶ୍ନ ଦେଉଛି । କିନ୍ତୁ କେଉଁ ସମ୍ପ୍ରଦାୟରେ ସାମାଜିକ କୁହସ୍କାର ନାହିଁ ?

ଆଜି ଆରବଦେଶର ଅର୍ଥରେ ଦକ୍ଷିଣ ଭାରତରେ ମୁସଲମାନ ଧର୍ମ ମଧ୍ୟ କେତେକ ଗ୍ରହଣ କରୁଛନ୍ତି । ଆଜି ଧର୍ମାନ୍ତରଣର ମୁକାବଲ କରିବାପାଇଁ ହିନ୍ଦୁ ସଙ୍ଗଠନମାନେ ସାମାନ୍ୟ ଅଶ୍ଳୀ ସଲଖିବା ଆରମ୍ଭ କରିଛନ୍ତି । ଯେଉଁମାନେ ଆରମ୍ଭ କରିଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ସାହସିକ ପଦକ୍ଷେପ ଲାଗି ଆଜି ହିନ୍ଦୁ ସମାଜ ଗର୍ବିତ, କାରଣ, ବହୁବର୍ଷ ହେଲା ହିନ୍ଦୁ ସମାଜକୁ ଦବେଇକରି ରଖାଯାଇଥିଲା, ଏବେ ସେ ନିଜର ସ୍ଥିତି ଖୋଜି ନିଜର ସୁରକ୍ଷାଲାଗି ସ୍ୱର ଉତ୍ତୋଳନ କରିବା ପାଇଁ ଶକ୍ତି ଖୋଜି ପାଇଛି । ତଥାପି ଆଜି ସେ ସ୍ୱର କ୍ଷୀଣ । ସେଥିଲାଗି ଆଜି ମେଘାଳୟରେ ଜନସଂଖ୍ୟାର ଶତକଡ଼ା ୫୨ ଭାଗ, ନାଗାଲାଣ୍ଡରେ ଶତକଡ଼ା ୮୦ ଭାଗ, ମିଜୋରାମରେ ଶତକଡ଼ା ୮୩ ଭାଗ ଲୋକ ଧର୍ମାନ୍ତରଣ କରି ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନ ହୋଇଯାଇଛନ୍ତି । ଏବେ ସେଠାରେ ବିଦ୍ରୋହ ଶକ୍ତିଙ୍କ ପ୍ରଭାବ ବୃଦ୍ଧିପାଇବା ଅସାଧାରଣ ହୋଇ ଆଉ ନାହିଁ । ଆଜି ଝାଡ଼ଖଣ୍ଡ ଆନ୍ଦୋଳନ ସହିତ ମିଶନାରୀମାନଙ୍କର ସମ୍ପର୍କ ରହିଛି ବୋଲି ମଧ୍ୟ ଅଭିଯୋଗ ହେଉଛି ।

ଉପରୋକ୍ତ ଅଞ୍ଚଳମାନଙ୍କରେ ଅନ୍ୟ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ଲୋକେ କାହିଁକି ଶାନ୍ତ ରହୁଛନ୍ତି ତାହାର ଅନୁସନ୍ଧାନ କରାଯିବା ଦରକାର । ଯେଉଁମାନେ ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନ, ସେମାନେ ଶିକ୍ଷିତ, ଅନ୍ୟମାନେ ନୁହଁନ୍ତି । ଏପରି ଅବସ୍ଥା ନାଗାଲାଣ୍ଡ, ମିଜୋରାମ, ମେଘାଳୟ କିମ୍ବା ସିଂହଭୂମରେ ନାହିଁ । ପରିତାପର ବିଷୟ ଏହା ଯେ, ବନବାସୀଙ୍କ କଲ୍ୟାଣ ଲାଗି କୌଣସି ହିନ୍ଦୁ ସଙ୍ଗଠନ ଯାଇ ସେସବୁ ଅଞ୍ଚଳରେ କାମକଲେ ଏବଂ ମିଶନାରୀମାନଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପକୁ ଲୋକଲୋଚନକୁ ଆଣିଲେ କେତେକ ରାଜନୈତିକ ଦଳ, ଏପରିକି ସରକାର ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କୁ ସାଂପ୍ରଦାୟିକ ଉନ୍ନାଦ କହିବାକୁ ପଶ୍ଚାତ୍ତପଦ ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ ।

ଏପରି ଅବସ୍ଥା ଲାଗି ହିନ୍ଦୁ ସଙ୍ଗଠନ ମଧ୍ୟ କିଛି ପରିମାଣରେ ଦାୟୀ । ତେବେ, ୧୯୨୦ ରେ ଗୁରୁଦ୍ୱାର ଆନ୍ଦୋଳନର ସୂତ୍ରପାତ ଦିନଠାରୁ ସାଧାରଣ ଶିଖମାନଙ୍କ ମନରେ ଏକ ଧାରଣା ଜନ୍ମିଥିଲା ଯେ ସେମାନେ ହିନ୍ଦୁଙ୍କଠାରୁ ଭିନ୍ନ । ପଞ୍ଜାବ ସୁବାର ଦାସ ମାନନେଇ ଶିଖ ପର୍ବନାଲ ଆଇନ କରିବାର ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଯେତେବେଳେ କଂଗ୍ରେସ ଗ୍ରହଣ କଲା, ସେ ଧାରଣା ଅଧିକ ମଜବୁତ

ହୋଇଗଲା । ତା'ପରେ ପରେ ପଞ୍ଚାବରେ ଶିଖଙ୍କ ଶାସନ ପଞ୍ଚାବରାଣୀ ଅଞ୍ଚଳକୁ ନେଇ ପ୍ରଦେଶ ଗଠନ ଇତ୍ୟାଦି ଦାବୀରୁ ଆସି ଆନନ୍ଦପୁରସାହବ ପ୍ରତ୍ନାବ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଶିଖ ସମ୍ରାଟଙ୍କ ଦାବୀ କରି ଆସିଲା ଏବଂ ବିଭେଦକାରୀ ଶକ୍ତିକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ କରି ଆସିଲା । ଏବେ ବି କରୁଛି । ଏପରି ବିରାଟ ସମସ୍ୟା ଥିବା ପ୍ରତ୍ୟେକ ପୁରରେ ଷୁଦ୍ଧ ଷୁଦ୍ଧ ସମସ୍ୟା ମଧ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇ ଚାଲିଛି ଏବଂ ଅଲକ୍ଷ୍ୟରେ ତାହା ସାମ୍ପ୍ରଦାୟିକ ସଦ୍‌ଭାବ ରକ୍ଷା କରିବାରେ ବାଧା ସୃଷ୍ଟି କରୁଛି ।

ଗୋଟିଏ ଗ୍ରେଟ ଉଦାହରଣ ନିଆଯାଉ । ଯେତେବେଳେ ପରିବାର କଲ୍ୟାଣ କଥା ଚିନ୍ତା କରାଯାଉଛି, ସେତେବେଳେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ସରକାର କହୁଛି, ସଂଖ୍ୟାଲଘୁ ସମ୍ରାଟଙ୍କୁ ପ୍ରତି ଏହା କଡ଼ାକଡ଼ି ଭାବେ ଲାଗୁ ହେବ ନାହିଁ । ଏପରିକି ଯେଉଁଠାରେ ହିନ୍ଦୁଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା କମ୍, ସେଠାରେ ହିନ୍ଦୁଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ କୁହାଯାଉଛି । କିନ୍ତୁ ସଂଖ୍ୟାଲଘୁ ସମ୍ରାଟଙ୍କ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଏହି ଧାରଣା ନେଇ ଅଛନ୍ତି ଯେ ସେମାନଙ୍କର ପରିବାର କଲ୍ୟାଣ ଯୋଜନା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ । ଏହାକୁ ଆଧାର କରି ଆଜି କେତେକ ହିନ୍ଦୁ ସଙ୍ଗଠନ ପ୍ରଚାର କରୁଛନ୍ତି ଯେ ଭାରତରେ ହିନ୍ଦୁଙ୍କଠାରୁ ମୁସଲମାନମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ଦ୍ରୁତ ଗତିରେ ବଢ଼ୁଛି । ଏ ପ୍ରକାର ପ୍ରଚାରରେ କାହାର କିଛି ଲାଭ ତ ହେଉନାହିଁ, ଦେଶରେ ଜନସଂଖ୍ୟା ହିଁ ବଢ଼ୁଛି ।

ଆଉ ଏକ ସମସ୍ୟା ଏବେ ଦେଖା ଯାଇଛି । ହିନ୍ଦୁ ସଙ୍ଗଠନ ପକ୍ଷରୁ ଅଭିଯୋଗ ହେଉଛି ଯେ, ମୁସଲମାନମାନଙ୍କ ମସ୍‌ଜିଦ୍, ଶିଶୁମାନଙ୍କ ଗୁରୁଦ୍ୱାର ଲାଗି ସରକାର ଯେତେ ତହସିଲ ଓ ସର୍ବିସ ରହୁଛି, ସେପରି ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କ ମନ୍ଦିର ପାଇଁ ରହୁ ନାହିଁ । ଦିଲ୍ଲୀର ଲୋଘାବାଗରେ ଥିବା ପ୍ରତ୍ନତାତ୍ତ୍ୱିକ ମହାବୁଦ୍ଧମୂର୍ତ୍ତି ମସ୍‌ଜିଦ୍‌ରେ ନିମାଜ ପଢ଼ିବା ପାଇଁ ମୁସଲମାନମାନେ ଜିଦ୍‌ଧରି ବସିବା ଫଳରେ ସରକାର ତାହା ମଞ୍ଜୁର କଲେ । କିନ୍ତୁ ରାମଜନ୍ମଭୂମି ମନ୍ଦିର ସଂକ୍ରାନ୍ତିରେ ସରକାର ସବୁ ପ୍ରକାର ନିୟମ ବଢ଼ାଣିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ଏପରି ଅନେକ ଧାର୍ମିକ ଛଳ ରହୁଛି, ଯାହାକି ବିବାଦାସ୍ପଦ ହୋଇ ରହୁଛି, କିନ୍ତୁ ସରକାର କିଛି କରୁ ନାହାନ୍ତି ବୋଲି ହିନ୍ଦୁ ସଙ୍ଗଠନର କର୍ମକର୍ତ୍ତାମାନେ ବାରମ୍ବାର ଅଭିଯୋଗ କରି ଆସୁଛନ୍ତି । ହିନ୍ଦୁ ସଙ୍ଗଠନଗୁଡ଼ିକର ଯୁକ୍ତି ହେଉଛି, ଧର୍ମ ନାମରେ ବିଶାଳ ହିନ୍ଦୁ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ଏକ ପୁରରେ ମତ ପ୍ରକାଶ କରିପାରୁନଥିବାରୁ ଏବଂ ସଂଖ୍ୟାଲଘୁ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ପକ୍ଷରେ ତାହା ସମ୍ଭବ ହେଉଥିବାରୁ ରାଜନୈତିକ ଦଳଗୁଡ଼ିକ ସଂଖ୍ୟାଲଘୁ ସାମ୍ରାଜ୍ୟକୁ ସମ୍ମାନ କରିବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟିତ । ସେଥିଲାଗି ଆଜି ଗୁରୁଦ୍ୱାର

ଅଜନ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରାଯାଉଛି, ବିଭିନ୍ନ ସଂପ୍ରଦାୟର ମହିଳାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଫରକକୁ ସ୍ୱୀକାର କରାଯାଉଛି । ହିନ୍ଦୁ ସଙ୍ଗଠନର କର୍ମକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କ ଯୁକ୍ତି ହେଉଛି, କଠୋର ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ହେବା କରୁଥିବା ଯୋଗୁଁ ସଂପ୍ରଦାୟର ଭେଦ ଉପରେ ଅସ୍ତି ରଖି ରାଜନୈତିକ ଦଳ ଏପରି କରୁଥିବାରୁ ହିନ୍ଦୁ ସଂପ୍ରଦାୟ ମଧ୍ୟ ସେପରି କରିବା ଉଚିତ ହେବ, କାରଣ ସରକାର ଧର୍ମ ନିରପେକ୍ଷ ନୀତି ପାଳନ କରିବାକୁ ଯାଇ ହିନ୍ଦୁ ସଂପ୍ରଦାୟ ପ୍ରତି ଉପେକ୍ଷା କରୁଛନ୍ତି ।

ଏ ପ୍ରକାର ପ୍ରସ୍ତୁତ ଗୁଳିଥିଲା ବେଳେ, କେତେକ ଏଥିରେ ପ୍ରଭାବିତ ହେଉଛନ୍ତି, କେତେକ ହେଉ ନାହାନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଯେପରି ଭାବେ ସାଂପ୍ରଦାୟିକ ହିନ୍ଦୁ ବିଭିନ୍ନ ରୂପରେ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ଦେଖାଯାଉଛି, ହିନ୍ଦୁ ସଙ୍ଗଠନଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରଭାବ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବାରେ ଲାଗିଛି । ହିନ୍ଦୁ ସଙ୍ଗଠନଗୁଡ଼ିକର ଉପରେ କି ସମସ୍ତ ଯୁକ୍ତି ଯେ ଅବାନ୍ତର ଏହା କୌଣସି ହିନ୍ଦୁ ସ୍ୱୀକାର କରିବ ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ଏହା ଯେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସତ୍ୟ ତାହା ମଧ୍ୟ କେହି ଗଣତନ୍ତ୍ରପ୍ରେମୀ ଗ୍ରହଣ କରିବ ନାହିଁ । ଆଜି କଂଗ୍ରେସ ହିନ୍ଦୁ ଓ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ସମ୍ପର୍କିତ କରି ଯଦି ପୁନର୍ବାର ଏ ଭାରତୀୟ ସମାଜକୁ ପୁନରୁଦ୍ଧାର କରିବା ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଗ୍ରହଣ କରିବ, ତା'ହେଲେ କିଛି ହୋଇପାରେ, ନଚେତ୍ ଦେଶରେ ଯେ ସାଂପ୍ରଦାୟିକ ହିନ୍ଦୁର ତାଣ୍ଡବ-ଲୀଳା ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାଷା, ଏହା ନିଶ୍ଚିତ ।

ସମ୍ଭବ, କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବସ୍ତୁ କିମ୍ବା ଲାଭଜନକ ବ୍ୟାପାର ନୁହେଁ । ଏହାର ନିର୍ମାଣ ପ୍ରତ୍ୟେକଦ୍ରୁତରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ହେଉଥାଏ, ହୋଇ ଗୁଳିଥାଏ । ସମାଜର ଭାବନା, ମୂଲ୍ୟବୋଧ, ଚିନ୍ତା କରିବାର ପ୍ରତିଷ୍ଠା, ଜୀବନ-ଧାରଣ କରିବାର କେତେକ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀର ସମ୍ପର୍କରେ ହିଁ ଏହାକୁ ଉପଲବ୍ଧ କରିହୁଏ । ଆମ ପାଖରେ ଏପରି କିଛି ଅଛି, ଯାହାକୁ କି ଆମେ ଆମର ସମ୍ବୃଦ୍ଧି ବୋଲି ମାନୁ । କିନ୍ତୁ ସେ ତତ୍ତ୍ୱ ଆମ ପାଖକୁ କିପରି ଆସିଲା, କେବେ ଆସିଲା, ତା'ର ଅନୁସନ୍ଧାନ ଖୁବ୍ କମ୍ ଲୋକ କରନ୍ତି ।

ଅନେକେ ମଧ୍ୟ ଜାଣିପାରନ୍ତି ନାହିଁ, ଯେପରି ଆମେ ନିଜେ ନିଜ ଶରୀରର ପୁଷ୍ଟତା, କିମ୍ବା ମାନସିକ ବିକାଶ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ହଠାତ୍ ଜାଣିପାରୁନା । ପ୍ରତ୍ୟେକ ସମାଜରେ ନିଜର ସମ୍ବୃଦ୍ଧିର ନିର୍ମାଣ ଅବଚେତନ ଅବସ୍ଥାରେ ହିଁ ହୋଇଥାଏ । ଏହି ଅବଚେତନରେ ହୋଇଥିବା ନିର୍ମାଣର ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି, ସାହିତ୍ୟ, ସଙ୍ଗୀତ, ରାଜନୀତି, ଦର୍ଶନ, କଳା, ଶାସ୍ତ୍ରମାନ, ଖାଦ୍ୟପେୟ ଇତ୍ୟାଦିରେ ହୋଇଥାଏ । ଯେଉଁ ସମାଜର ଅବଚେତନ ଯେତେ ସ୍ପଷ୍ଟ କିମ୍ବା ଅସ୍ପଷ୍ଟ ରହିଛି, ଯେତେ ପରିବ୍ୟାପ୍ତ କିମ୍ବା ସଙ୍କର୍ଷିତ ରହିଛି, ସେ ସମ୍ବୃଦ୍ଧିର ଗୁଣାବଳୀ ସେପରି ହିଁ ହୋଇଛି ।

ଭାରତୀୟ ସମାଜର ସ୍ଥାନ ତେବେ କେଉଁଠି ? ଏ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ, ବହୁ କଥା ଏକ ସାଙ୍ଗରେ ମନ ଭିତରକୁ ଆସିଯାଏ । ଏ ସମାଜରେ ଏବେ ମୂଲ୍ୟବୋଧର ସ୍ୱଳ୍ପ ଦେଖାଦେଇଛି । ଦିନେ ଏ ଦେଶର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ମହାନ ଥିଲା, ଆଜି ନାହିଁ । ପୁଣି ମନକୁ ଆସେ ସ୍ୱାଧୀନତା ପରେ ସାଂସ୍କୃତିକ ପୁନର୍ଜୀବରଣ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଛି । ଆଜିକାର ସମାଜରେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ଆର୍ଥିକ ଓ ରାଜନୈତିକ ବିଚାରଧାରା ଜନର ପ୍ରଭୁତ୍ୱ ଜାହର କରିବା ସକାଶେ ପରସ୍ପର ସହିତ ସଂଘର୍ଷରତ ।

୧୯୪୭ ରେ ଦେଶ ବିଭାଜନ ହେଲା । ଏହା ଏ ଦେଶରେ ପୁନର୍ବାର ନହେଉ, ଏହା ଆମେ ସମସ୍ତେ ଚାହୁଁଛୁ । ବିଭାଜନ କିମ୍ବା ବିଚ୍ଛିନ୍ନତା, କୌଣସି ପ୍ରକାରର ବିଭାଜନବାଦୀ ପ୍ରତିସ୍ପାଦକୁ ଆମେ ଭୟଭୀତ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖୁଛୁ । ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥା ଜରିଆରେ ସାଂସ୍କୃତିକ ଉତ୍ଥାନର କଥା ଚିନ୍ତା କରାଯାଉଛି ବୋଲି ଜାଣୁଛୁ । ଅର୍ଥାତ୍, ଏପ୍ରକାରର ଚିନ୍ତା ସମାଜରେ ହେଉଥିବା ବେଳେ ସେ ସମାଜର ଲକ୍ଷଣ ସେ ଦୁର୍ବଳ, ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ଦୁର୍ବଳ ନିର୍ମାଣ-ପ୍ରତିସ୍ପାଦ ଗୋଟିଏ ସଦ୍ୟ ଉଦାହରଣ ହେଉଛି, ଶିକ୍ଷିତ ହେଉ କି ଅଶିକ୍ଷିତ ହେଉ ଅନେକେ ବିଦେଶ ଯିବାପାଇଁ ଆଜି ଲାଲ୍ଲାୟିତ । ବିଦେଶରେ ରହିଯିବା-ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ବ୍ୟସ୍ତ । ଏ ସମାଜରେ ରହିବାପାଇଁ ସେ ଚାହୁଁନାହିଁ କି ଏ ସମାଜ ତାକୁ ଆକୃଷ୍ଟ କରିପାରୁନାହିଁ । ସମାଜର ଅବଚେତନ, କେତେ ପ୍ରକାରର ଗୁପ୍ତ ସହିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୁଏ, ବାଧାବିଘ୍ନ ମଧ୍ୟ ସାମନା କରେ ଏବଂ ତାହା ଫଳରେ ଜନର ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ ବିକାଶ ଲାଭ କରିପାରେ ନାହିଁ । ଯତ୍ୟେକ ସମାଜର ସାଂସ୍କୃତିକ ବିକାଶ, ସେ ସମାଜର ଆର୍ଥିକ ସ୍ଥିତି ଉପରେହିଁ ନିର୍ଭରଶୀଳ ।

ଏହାର ଅର୍ଥ ନୁହେଁ ଯେ ଏକ ବିଭାଜନୀ ସମାଜର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଉନ୍ନତ ଏବଂ ଏକ ଗରିବ ସମାଜର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେୟ କିମ୍ବା ରୁଚ୍ଛି । କିନ୍ତୁ ଯେତେବେଳେ ଅଭାବ ଓ ନିର୍ଜନତା ସମାଜର ଅବଚେତନ ଉପରେ ଗୁପ୍ତ ପ୍ରୟୋଗ କରେ, ବିକଶିତ ହେବାକୁ ଦିଏନାହିଁ, ସେଠି ସମାଜ ବିପଥଗାମୀ ହୋଇଯାଏ, ନଷ୍ଟ ହୋଇଯାଏ । ଆଜି ଏ ସମାଜରେ ହଜାରେ ଲୋକ ଆର୍ଥିକ ଅନଟନ ମଧ୍ୟଦେଇ ଗତି କରୁଥିବା ବେଳେ ମାତ୍ର ପାଞ୍ଚଜଣ ଧନକୁବେର ସାଜି ବସିଛନ୍ତି । ଦଶ-ଜଣଙ୍କର ଟଙ୍କା ପଇସାକୁ ଖାତର ନାହିଁ, ପଚାଶଜଣ ଦ-ଓଲ ଖାଇପିଇ ରହିଛନ୍ତି । ସମାଜ ସର୍ବସମ୍ପଦ ଖୁବାବେଳେ ଉପନିବଦର ଆଦର୍ଶବାଦୀ ଦର୍ଶନ ଜନ୍ମଲାଭ କରେ । ସମାଜ ବିପନ୍ନ ହେଲାବେଳେ ଶ୍ରମ ଓ ଆକାଞ୍ଛାହିଁ ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ଭାବେ ଗୃହୀତ ହୋଇଥାଏ ।

ଯେଉଁଠାରେ ଭୟଙ୍କର ଆର୍ଥିକ ବୈଷମ୍ୟ ରହୁଛି, ଯେଉଁଠାରେ ପୋଷା-କୁକୁରପାଇଁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମାସ ଶହ ଶହ ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ କେତେକେହି କରୁଥିବା ବେଳେ ବାହାରେ ନିରନ୍ତର ଜନତା ଭୋକ ଉପାସରେ କାଳାତିପାତ କରୁଛନ୍ତି, ସେଠି ବିପନ୍ନତାହିଁ ସମାଜର ଅବଚେତନା ଉପରେ ଗୁପ୍ତ ପକାଏ । ଏପରି ସମାଜର ଲୋକେ ଗୁହେଁ ସୁରୋପ, ଆମେରିକା ଯାଇ ରହୁଥିବା ଭଲ । ଆଉ କେତେକ ସବୁପ୍ରକାରର ଅନ୍ୟାୟ, ଅନାଦିକୁ ସାମାଜିକ ମାନ୍ୟତା ମଧ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତି ।

ନିର୍ଜନତା କିମ୍ବା ଅଭାବ ସହିତ ଯେ ଅଜ୍ଞାନର ସମ୍ବନ୍ଧ ରହୁଛି, ଏହା କୁହାଯାଇ ନପାରେ । ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର କୁସଂସ୍କାର, ନୈତିକତାର ଭୁଲ ବ୍ୟାଖ୍ୟା ଆଜି ସମାଜର ଅବଚେତନା ମନ ଉପରେ ଗଭୀର ପ୍ରଭାବ ପକାଉଛି । ସହରରେ ବାସ କରୁଥିବା ଲୋକେ ନିଜକୁ ଅଧିକ ବିଜ୍ଞ ବୋଲି ବିଚାରୁଛନ୍ତି । ସେଥିଲାଗି ସେମାନେ ଭାବନ୍ତି, ମଫସଲରେ ରହୁଥିବା ଲୋକଙ୍କର ମାନସିକ ବିକାଶ ହେଉ ନାହିଁ ଏବଂ ସେମାନେ ସେତେ ସଂସ୍କୃତିସମ୍ପନ୍ନ ହୋଇପାରୁ ନାହାନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ଏହା ବାସ୍ତବ ସ୍ଥିତି ନୁହେଁ । ଅଜ୍ଞାନର ଅନ୍ଧକାର ଉଭୟ ସହର ମଫସଲର ଲୋକଙ୍କ ମାନସିକ ପ୍ରଭାବ ଗ୍ରାସ କରୁଛି । ବରଂ ନୈତିକତା, ମୂଲ୍ୟବୋଧର ଭୁଲ ବ୍ୟାଖ୍ୟା ଅଧିକ ଭାବେ ସହଜ ଲୋକଙ୍କ ମନରେ ଆସୁଛି, ଏହା ଯେ କେହି ଜାଣିପାରବ । ନିଜଠାରୁ ଅଧିକ ଧନାତ୍ମ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଦେଖି ତା' ସହ ସମକକ୍ଷ ହେବା ଲାଗି ଅନେକେ ଯେଉଁ ଅନୈତିକ ଲାଲସାର ଶିକାର ହେଉଛନ୍ତି, ସେପରି ମଫସଲରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ ନାହିଁ ।

ବଧୂ-ହତ୍ୟା ଅଧିକ ମାତ୍ରାରେ ସହରମାନଙ୍କରେ ହିଁ ହେଉଛି । ଗୁଳିମାତି ଓ ଧର୍ମର ଗୁପ୍ତ ଏବଂ ଉଭୟର ମିଳିତପ୍ରଭାବ ଆଜି ସଂସ୍କୃତିର ନିର୍ମାଣରେ ବାଧକ ହୋଇଛି । ଆଜି ଏ ଦେଶରେ ଗଣତନ୍ତ୍ର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହୋଇଛି, ଲେଖିବା, କହିବା ଇତ୍ୟାଦିରେ ସ୍ୱାଧୀନତା ଅଛି । ଜନସାଧାରଣ ନିଜ ମର୍ତ୍ତି ଅନୁସାରେ ପ୍ରତିନିଧି ବାଛୁଛନ୍ତି, ସରକାର ଗଢ଼ୁଛନ୍ତି । ଯେଉଁଠାରେ ଏକଛତ୍ରବାଦୀ ଶାସନ ରହୁଛି ସେଠାରେ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତିର ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ ପ୍ରତି ଅକ୍ଳାନ୍ତ ଆଶା, ସମାଜ ଭେଦ ଗୁପ୍ତ ସହବାକୁ ବାଧାଦେଇ । ଏ ସବୁର ପ୍ରଭାବ ସଂସ୍କୃତି ଉପରେ ହିଁ ପଡ଼େ ।

ଆଜି ଆମେ ନିଜର ସଂସ୍କୃତି ପାଇଁ ଗର୍ବିତ ଏବଂ ଭବିଷ୍ୟତ ଆମର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ବୋଲି ଆଶା ପୋଷଣ କରୁଛୁ । ଏହାର ମୁଖ୍ୟ କାରଣ ହେଲା, ଆମେ ମତ ପ୍ରକାଶ କରିବାର ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ ହରାଇ ନାହିଁ । ଆମେ ଆର୍ଥିକ, ସାମାଜିକ, ଧାର୍ମିକ ଗୁପ୍ତର ବଶବର୍ତ୍ତୀ ହେଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଭବିଷ୍ୟତ ପ୍ରତି ଆଶାନୁତ । ଆମର

ସଂସ୍କୃତି ନିଷ୍ପତ୍ତି ଶିଖରରେ ପହଞ୍ଚିବ ଏ ଆଶା ଅଧିକାଂଶ ଲୋକଙ୍କ ମନରେ ରହିଛି । ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ସମାଜରେ ଏ ନିହୁଳ ଦିଗ ପ୍ରତି ଆମେ ସଚେତନ ଥିବାବେଳେ, ରାଜନୈତିକ ଓ ଧାର୍ମିକ ଗୁପରେ ସମାଜର ଅବଚେତନ କପରି ସଂକୁଚିତ ହୋଇଯାଉଛି, ସେଥିପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ଦେବା ବିଧେୟ ।

ବହୁ ପୁରାତନ ଏ ଦେଶ, ଏହାର ଇତିହାସ ବହୁ ହଜାର ବର୍ଷର, ତିନେ ଭାରତ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଦେଶ ଥିଲା, ଏ ପ୍ରକାରର ମନୋଭାବ ଅନେକଙ୍କୁ ବାସ୍ତବିକ ପ୍ରତି ସଚେତନ କରାଇ ନଥାଏ । ଆଜିର ଚୈତ୍ତବ୍ୟ ପ୍ରତି ସେମାନଙ୍କର ଧ୍ୟାନ ନଥାଏ । ବେଦାନ୍ତର ଭୁଲ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରି ଦାରିଦ୍ର୍ୟକୁ ଅଭିଶାପ ଭାବେ ଅନେକ ଗ୍ରହଣ କରି ନେଉଛନ୍ତି । ଏହା ମଧ୍ୟ ଏକ ପ୍ରକାରର ଗୁପ, ଯାହାକି ଆଜି ଏ ସମାଜ ଉପଲବ୍ଧ କରୁଛି । ଦ୍ଵିତୀୟରେ, ଇତିହାସର ଆଦର୍ଶ ଯୋଗୁଁ ଆମେ ଭାରତ ଗୁପ୍ତର ଚିନ୍ତା ଦେଖିଲୁ - ଯାହାକି ଅନେକ ଚନ୍ଦ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ଶାସକ ଏକାଠି କରି ରଖିବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରି ଆସିଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଭାରତର ବିଭାଜନ ବାରମ୍ବାର ହୋଇଛି । ବିଜ୍ଞାନର ଅଭାବ ଥିବାବେଳେ ଏତେ ବିରାଟ ଦେଶକୁ ଏକାଠି ରଖିବା ସମ୍ଭବ ନଥିଲା ।

ଆଜି ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରଦେଶ, ଅନ୍ୟ ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳ । କିନ୍ତୁ ଇତିହାସରେ ଏ ବର୍ଣ୍ଣନାର ସ୍ଥାନ ନାହିଁ । ଅବଚେତନରେ କେବଳ ଗୋଟିଏ କଥା ରେଖାପାତ କରୁଛି, ଆଉ ତା'ହେଲା, ଭାରତକୁ ଏକାଠି ରଖିବା କଷ୍ଟକର ବ୍ୟାପାର । ବିଭିନ୍ନତାବାଦୀମାନଙ୍କର ପ୍ରଭାବକୁ ଆମେ ସ୍ଵତଃ ଅତି ଭୟ ମଧ୍ୟ କରୁଛୁ । ସେଥିଲାଗି ଆଜି ସବୁ ରାଜନୈତିକ ଦଳ ଦେଶର ଅଖଣ୍ଡତା ରକ୍ଷା କରିବେ ବୋଲି ଜୋର ଦେଇ କହୁଛନ୍ତି । ଧର୍ମ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ଭାରତ ଏକ ଧର୍ମ ନିରପେକ୍ଷ ରାଷ୍ଟ୍ର ବୋଲି ସମ୍ବିଧାନରେ ଲେଖା ଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ବିଭିନ୍ନ ରାଜନୈତିକ ଦଳ ଧର୍ମକୁ ମାଧ୍ୟମ କରି ରାଜନୀତି କରୁଛନ୍ତି । ଏହି କାରଣରୁ ଆଜି ଭାରତର ବିଶାଳତା ଓ ବିବିଧତା ସମ୍ପର୍କରେ ସମାଜ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ ଜାଣିପାରି ନାହିଁ ।

ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରଦେଶର ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ଭାଷା, ସଂସ୍କୃତି, ଐତିହାସିକ ପରମ୍ପରା ପଟ୍ଟ-ପଟାଣୀ ଇତ୍ୟାଦି ରହିଛି । ଏହାର ବିକାଶ ମଧ୍ୟ ଘଟୁଛି । ସେଥିଲାଗି ନିଜ ସଂସ୍କୃତି ପ୍ରତି ଆତ୍ମବିଶ୍ଵାସ ମଧ୍ୟ ଜାଗ୍ରତ ହୋଇଛି । କିନ୍ତୁ ଏ ପ୍ରକାର ବିଚାର-ଧାରାରେ ଧୀରେ ଧୀରେ ଗତ କେତେ ଦଶନ୍ଧି ହେଲା ସଂସ୍କୃତିକ ପରମ୍ପରାକୁ ଧର୍ମର ନାମ ଦେଇ ବିରୂପ କରିବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରାଯାଉଛି । ବିଭିନ୍ନ

ପ୍ରଦେଶରେ ବିଭିନ୍ନ ଭାଷା ପ୍ରଚଳିତ । କିଏ କେଉଁ ଧର୍ମର, ସେ ଅନୁସାରେ ଭାଷା ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି ନାହିଁ ।

କିନ୍ତୁ ଧର୍ମକୁ ଆଧାର କରି ଭାଷାର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରାଯାଉଛି ଏବଂ ତାହା ଆତ୍ମସାମ୍ୟ ସଦୃଶ ହୋଇଛି । ପଞ୍ଜାବରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ହିନ୍ଦୁ ପଞ୍ଜାବୀ ଭାଷା ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି, ହିନ୍ଦୀ ନୁହେଁ । କେରଳରେ ମାଲୟଲମ ଭାଷା ଶ୍ରୀଷ୍ଟି ଆନମାନେ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି, ଇଂରାଜୀ ନୁହେଁ । ଏହା ଆମେ ଜାଣି ମଧ୍ୟ ଅଜ୍ଞାନଙ୍କ ପରି କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛୁ । ଭାରତର ଅଧିକାଂଶ ମୁସଲମାନ ଉର୍ଦ୍ଦୁ ଭାଷା ସହିତ ପରିଚିତ ନୁହନ୍ତି । ଯୁ. ପି. ରେ ହିନ୍ଦୀ, ବଙ୍ଗରେ ବଙ୍ଗଳା, ତାମିଲନାଡୁରେ ତାମିଲ ଭାଷା ସେମାନେ ବ୍ୟବହାର କରିଥାନ୍ତି । କେବଳ ମିରଟ ଓ ହାଇଦ୍ରାବାଦ ପରି କେତେକ ଅସ୍ଥଳି ଛାଡ଼ିଦେଲେ ଉର୍ଦ୍ଦୁର ପ୍ରଭବ ମୁସଲମାନଙ୍କ ଉପରେ ପ୍ରାୟ ନାହିଁ ।

ବିଭିନ୍ନ ଆଲ ଦେଖାଇ ରାଜନୈତିକ କାରଣରୁ ସଂଘର୍ଷ କରାଇ ଦିଆଯାଉଛି । ଧର୍ମକୁ ମାଧ୍ୟମ କରି ରାଜନୀତିରେ ପ୍ରଭାବ ବିସ୍ତାର କରିବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା ହେଉଛି । ଏହାର ପ୍ରକୃଷ୍ଟ ଉଦାହରଣ ଶ୍ରୀରାମ ଜନ୍ମଭୂମି ମନ୍ଦିର ବା ବାବରୀ ମସଜିଦ୍ ଏବଂ ମୁସଲମାନ ମହଲା ଅଧିକାର ପୁରସ୍କା ବିଲ୍ । ଏହିପରି ପ୍ରତ୍ୟେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସଂଘର୍ଷର ନିର୍ମାଣ ନ ହେଲା ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ଗୁପ୍ତ ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଉଛି । ଧର୍ମ ନାମରେ ଗୁଳିଥିବା କୁହସ୍ତାର ଓ ରାଜନୈତିକ ବିଭେଦ ମଧ୍ୟରେ ଆଜି ଭାରତୀୟ ସଂଘଟି ପେଣି ହୋଇ ଯାଇଛି ।

ସଂଘଟି ଆଜି ଧର୍ମ ଓ ରାଜନୀତି ନିକଟରେ ବାସ୍ତବରେ ଗୋଲମ ବଳି ଯାଇଛି । ଏପରି ଅବସ୍ଥାରେ ଆମେ ପହଞ୍ଚିଲୁଣି, ଏ ପ୍ରକାର ସ୍ଥିତି ଦେଇ ଆମେ ଗତି କରୁଛୁ, ଏହାର ଉପଲବ୍ଧ ଆମେ କରିପାରିଲେ ଯାଇ ସେ ଗୋଲମୀରୁ ମୁକ୍ତି ମିଳିବ । ସେଥିଲାଗି ସଚେତନ ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଏ ଦେଶର ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ଆଜିର ପରିସ୍ଥିତି ସମ୍ପର୍କରେ ସଚେତନ ହୋଇ ବିଶେଷତାପୂର୍ବକ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ଘୋଷଣା କରିବା ଦରକାର ।

ଭାରତବର୍ଷ ସହାନ୍ତରେ ଆଜି ଆମେ ଯାହାସବୁ ତଡ଼ି ଶୁଣୁଛୁ, ସେସବୁ ଇଂରେଜ ବିଦ୍ବାନ ଓ ଐତିହାସିକମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଯେ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିଲା ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଏଥିଲାଗି ନିନ୍ଦା କରିବାର କୌଣସି କାରଣ ନାହିଁ । ଇଂରେଜମାନେ ତତ୍କାଳୀନ ଆବଶ୍ୟକତା ଲାଗି ଏପରି ପ୍ରଶ୍ନର କିମ୍ବା ମତ-

ପୋଷଣ କରିଥିଲେ । ଜାନର ସମ୍ପର୍କ ଆବଶ୍ୟକତା ସହିତ ରହୁଥିବାରୁ, ଇଂରେଜମାନେ ସେପରି କରିବା ସ୍ୱାଭାବିକ ଥିଲା ।

ସମୁଦ୍ରପାର ବେପାରୀର ଆବଶ୍ୟକତା ଯଦି ସାଧାରଣ ଗୁଳିର ଆବଶ୍ୟକତା ଠାରୁ ଭିନ୍ନ, ତେବେ ତା'ର ବିଶ୍ୱ ସମ୍ପର୍କରେ ଜ୍ଞାନମଧ୍ୟ ଭିନ୍ନ । ସେ ବେପାରୀ ଯଦି କୌଣସି ଯୁଦ୍ଧରେ ଏ ଗୁଳିମାନଙ୍କୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଦେଲା, ସେମାନଙ୍କୁ ନିଜର ପ୍ରଜା ବନାଇ ଦେଲା, ତେବେ ଗୁଳିମାନଙ୍କ ସହାନୁରେ ତା'ର ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ଏକ ବିଚ୍ଛିନ୍ନତା ଜାତିର ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବ । କିନ୍ତୁ ଗୁଳି ସମାଜ ଯଦି ଦରିଆପାର ବେପାରୀଙ୍କ ଯୁଦ୍ଧକୁ ସ୍ୱୀକାର କରିନଥାନ୍ତି ଏବଂ ସ୍ୱାଧୀନ ହେବାପରେ ମଧ୍ୟ ସେହି ପୁଷ୍ଟ ଗୁଳିକୁ ମାନି ଚଳନ୍ତି, ତେବେ ତାହାଠାରୁ ଘୋର ବିପ୍ଳବକର ଘଟଣା ଆଉ କ'ଣ ହୋଇପାରେ ! ନିଜର ଆବଶ୍ୟକତା, ନିଜର ସ୍ୱାଧୀନ ଚିନ୍ତାଧାରା ଯଦି ସ୍ୱାଧୀନ ହେବାପରେ ପ୍ରକାଶ ନପାଇଲା, ତେବେ କାହାକୁ ଦୋଷ ଦିଆଯିବ ?

୧୭୫୦ ରୁ ୧୯୪୭ ମସିହା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଇଂରେଜମାନେ ଭାରତର ରାଜନୈତିକ ଚରିତ୍ର ସହାନୁରେ ଯାହା ଚିନ୍ତାକଲେ ତାହା ଦୁଇଟି ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇପାରେ । ଗୋଟିଏ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଥିଲା ଯେ, ଭାରତ ଏକ ନିରକ୍ଷର ରାଜ୍ୟ ସମୁଦ୍ଧର ଦେଶ ଥିଲା କିମ୍ବା ଥିଲା ଏକ ଅରାଜକତାର ଦେଶ । ଆବଶ୍ୟକତା ଅନୁସାରେ ଉପରୋକ୍ତ ତତ୍ତ୍ୱରୁ ଗୋଟିଏ କଥା କହିଦିଆଯାଉଥିଲା । ନିରକ୍ଷର ସାମ୍ରାଜ୍ୟରୂପୀ ଭିତରକୁ କେତେବେଳେ ଇଂରେଜମାନେ ସୁସଙ୍ଗଠିତ କରୁଥିଲେ ତ, ପୁଣି କେତେବେଳେ ଆବଶ୍ୟକତା ବଦଳି ଯିବାରେ କରୁଥିଲେ ନିରକ୍ଷର ରାଜ୍ୟରେ ଅରାଜକତା ବ୍ୟାପି ଯାଇଛି ।

ଦ୍ୱିତୀୟ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଥିଲା, ଭାରତ ହେଉଛି ହଜାର ହଜାର “ଗ୍ରାମର ଗଣରାଜ୍ୟ” ଏବଂ ଜାତିପ୍ରଥା ଦ୍ୱାରା ପରସ୍ପର ପ୍ରତି ନିର୍ଭରଶୀଳ ରାଜ୍ୟସମୁଦ୍ଧର ଅନ୍ୟଏକ ନାମ । କିନ୍ତୁ ନିଜର ଆବଶ୍ୟକତା ପଡ଼ୁଥିବା ବେଳେ ସେହି ଇଂରେଜମାନେ କରୁଥିଲେ, ଜାତିପ୍ରଥା ଯୋଗୁଁ ଗ୍ରାମ୍ୟସମାଜ ବହୁଧା ବିଭକ୍ତ । ଗ୍ରାମମାନଙ୍କରେ ବରାବର ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର, ଆତ୍ସରୀ ଓ ସଂଘର୍ଷ ପ୍ରକାଶ ପାଉଥିବାରୁ ତାହାହିଁ ହେଉଛି କୁଆଡ଼େ ପ୍ରକୃତ ଭାରତର ଚିତ୍ର । ଏ ଦୁଇପ୍ରକାରର ସିଦ୍ଧାନ୍ତକୁ ମିଶାଇ ଯଦି ଚିନ୍ତା କରାଯାଏ, ତେବେ ବୁଝିହେବ ଯେ ଇଂରେଜମାନଙ୍କ କଲ୍ଲନାରେ ଭାରତଥିଲା ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ-ଯେଉଁ ରାଜ୍ୟର ସାମ୍ବିଧାନିକ ରୂପ ନିରକ୍ଷର ହୋଇ ମଧ୍ୟ ଆନ୍ତରିକ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଦ୍ୱାରା ବନ୍ଧା ହୋଇ ରହିଥିଲା କିମ୍ବା ସହଯୋଗୀ ‘ଗ୍ରାମ ଗଣରାଜ୍ୟ’ର ସମୟନ୍ତର ଓ ସାମାଜିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧିର ଚିତ୍ର ଥିଲା ।

ସେହିପରି ଇଂରେଜମାନଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଭାରତ ଥିଲା ନିକୃଷ୍ଟତମ ଯେଉଁଠି ନିରକ୍ଷର ରାଜା ଓ ତାଙ୍କ କର୍ମଚାରୀ ଲୁଟପାଟ କରି, ହତ୍ୟାର ଡାଣ୍ଡବଲୀୟା ସୃଷ୍ଟି କରିବା ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟକିଛି କରୁନଥିଲେ ଓ ଯେଉଁଠି ଗ୍ରାମମାନଙ୍କରେ ଜାତି ଜାତି ମଧ୍ୟରେ ବାରମ୍ବାର ସଂଘର୍ଷ ଲାଗି ରହୁଥିଲା ।

୧୯୪୭ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଭାରତବର୍ଷର ଇତିହାସ ମଧ୍ୟ ଏହିପରି । ଜବାହର-ଲାଲ ନେହେରୁଙ୍କଠାରୁ ଛେଦିତ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀତ୍ବ ଭିତରେ କେତୋଟି ବର୍ଷ ସୁସ୍ଥ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ଭାରତ, ଆନ୍ତରିକ ଭ୍ରାତୃତ୍ବ ଓ ସମତାର ସ୍ଥିତି ଉପରେ ଛଡ଼ା ହୋଇ ବତାଇଛି । ଏ ଶାସନକାଳ ଭିତରେ ପୁଣି ଏପରି କେତୋଟିବର୍ଷ ରହିଛି, ଯେଉଁଠି ଜାତି-ଜାତି ମଧ୍ୟରେ ସଂଘର୍ଷ, ଲୁଟପାଟ, ହିଂସା, ଦଙ୍ଗା ମଧ୍ୟ ଚରମ ସୀମାରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚିଛି ।

୧୭୫୦ ରୁ ୧୮୧୦ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଇଂରେଜମାନଙ୍କ ରାସ୍ତା ଥିଲା ଭାରତ ଏକ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶାଗ୍ରସ୍ତ ରାଜ୍ୟ ଓ ସ୍ବେଚ୍ଛାରୁପୀ ଶାସକଙ୍କର ଆଡ଼ିଆସ୍ଥଳୀ । କାହାର ମନରେ ଆନୁଗତ୍ୟ ନାହିଁ, ସାମୁହିକ ଉନ୍ନତି ଲାଗି କେହି ଚିନ୍ତିତ ନୁହନ୍ତି । ସମ୍ରାଟଙ୍କ ଉପରେ କାହାର ଅଜ୍ଞାତ ନାହିଁ କି ସେ କୌଣସି ଆଇନ ଦ୍ବାରା ବନ୍ଧା ନୁହଁନ୍ତି । ଜମି ଉପରେ ରାଜାଙ୍କ ଛଡ଼ା ଆଉ କାହାର ଦାବୀନାହିଁ । ସମସ୍ତ ଦେଶରେ ଜନମତ ସହ ଆଇନର ସମ୍ପର୍କ ରହୁନଥିବାରୁ ଅସ୍ଥିରତା ମଧ୍ୟ ବ୍ୟାପକ । ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ପୁରୁଷ ରାଜଗାଦୀ ସମର୍ପଣ କରିବାର କଠୋର ନିୟମ ନାହିଁ । ସେଥିଲାଗି ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ବସନ୍ତ ନେଇ ଅଧିକାଂଶ ରାଜପରିବାରରେ ବଝିଯାନ୍ତି । ସୁବେଦାରମାନଙ୍କ ବିଦ୍ରୋହ ଇତ୍ୟାଦି ଭାରତର ରାଜ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ଦୁର୍ବଳ କରି ଦେଇଥାଏ ବୋଲି ଇଂରେଜମାନେ ନିଜେ ସ୍ବୀକାର କରିଛନ୍ତି ।

ଲୋକେ ଧନୀ ଥିଲେ ସତ କିନ୍ତୁ ଶାସନ ନଥିଲା । ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ୁଥିବା ବେଳେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରାନ୍ତ ନିଜକୁ ସ୍ବାଧୀନ, ସାବଭୌମ ଘୋଷଣା କରି ଦେଉଥିଲା । କେତେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନୂତନ ରାଜବଂଶ ମଧ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଯାଉଥିଲା । ମୋଟାମୋଟି ଭାବେ କହିବାକୁ ଗଲେ ଏହାହିଁ ଥିଲା ଇଂରେଜମାନଙ୍କର ପ୍ରଥମ ଧାରଣା । ଏ ‘ଅଭିଜ୍ଞାନ ଭାରତମ୍’, ଇଷ୍ଟଇଣ୍ଡିଆ କମ୍ପାନୀର ଆବଶ୍ୟକତାରୁ ହିଁ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିଲା । ଇଷ୍ଟଇଣ୍ଡିଆ କମ୍ପାନୀ, ଲଣ୍ଡନରେ ଥିବା ନିଜ ମାଲିକ, ପାର୍ଲିମେଣ୍ଟ ସଦସ୍ୟ ଓ ଇଂଲଣ୍ଡର ସମ୍ରାଟଙ୍କୁ କହୁଥିଲା ‘ଭାରତକୁ ଆମେ ଜୟ କରୁନାହିଁ ବରଂ ଭାରତ ନିଜକୁ ନିଜେ ପରିଚିତ କରୁଛି । ମୋଗଲ ଶାସନର ପତନ ପରେ ଏକ ଶୂନ୍ୟତା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି । ନିଜର ସୁରକ୍ଷା ଲାଗି ଆମେ କିଛି

ସିପାହୀ ରଖିବୁ କିନ୍ତୁ ଫ୍ରାନ୍ସ ବିରୁଦ୍ଧ ସ୍ଥାନରେ ଏପରି ପରିସ୍ଥିତି ସୃଷ୍ଟି କରୁଛୁ ଯେ ଲଢ଼ାଇ କରିବାକୁ ଆମେ ବାଧ୍ୟ ହେଉଛୁ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କୁ ପରାସ୍ତ କଲେପରେ ଆମକୁ ବିଜେତା ଘୋଷଣା କରାଯାଉଛି ।

୧୭୮୭ ରେ ବ୍ରିଟିଶ ପାର୍ଲିମେଣ୍ଟରେ ଏଡମଣ୍ଡ ବର୍କ କହୁଥିଲେ, “ଏକ ଯୁଗରେ ଭାରତ, ସମୁଦ୍ରରେ ଗାରିମାମସ୍ ପ୍ରମାଣସିଦ୍ଧ ରାଜ୍ୟ କରୁଥିଲା, ବିଦେଶରେ ବ୍ୟବସାୟ ବାଣିଜ୍ୟ କରୁଥିଲା । ଏକ ପ୍ରାଚୀନ ଓ ପୁରାତନ ପୁରୋହିତ ବର୍ଗ ଥିଲେ, ଯେଉଁମାନେ ସମାଜର ବିଧି ଓ ନିୟମର ରକ୍ଷାକର୍ତ୍ତା ଥିଲେ । ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଓ ପୁରାତନ ସାମନ୍ତ ଥିଲେ । ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ କାରିଗର ଓ ବୈଷୟିକ କାରିଗର ଥିଲେ ଓ ଅସଂଖ୍ୟ ଶ୍ରମଜୀବୀ ଥିଲେ, ଯେଉଁମାନଙ୍କର ବିଭିନ୍ନ ବୃତ୍ତି ଉନ୍ନତ ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଇଷ୍ଟ ଇଣ୍ଡିଆ କମ୍ପାନୀ ତ୍ୟାଜ୍ୟ କରୁଛି, ସେମାନଙ୍କ ସହ ସନ୍ଧି କରି ପୁନର୍ବାର ଭଙ୍ଗ କରୁଛି ।” ଏହିପରି ଦୁଇଟି ମତ ଇଂରେଜମାନଙ୍କଠାରୁ ମିଳେ । ଭାରତର ଶାସକଙ୍କୁ ମର୍ଯ୍ୟାଦାହୀନ, ଧର୍ମପାବାନ, ଲୁଣ୍ଠନକାରୀ ଇତ୍ୟାଦି କହିବା କି ଇଷ୍ଟ ଇଣ୍ଡିଆ କମ୍ପାନୀକୁ କହିବା—ଏହା ଭିନ୍ନ ବିଷୟ । କିନ୍ତୁ ଏ ଦୁଇଟି ମତ ମଧ୍ୟ ଆମେ ଇଂରେଜମାନଙ୍କଠାରୁ ପାଇଛୁ ।

୧୮୧୦ ପରଠାରୁ ଇଂରେଜମାନଙ୍କ ରାଜ୍ୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇଯିବା ପରେ ପୁରୀର କୁଶାସନ ଓ ଅରାଜକତା ଆଦି ଯୁକ୍ତିର ଆଉ ଆବଶ୍ୟକତା ନଥିଲା । ଭାରତବର୍ଷକୁ କରାଯୁଉ କରାଯାଇ ଯାଉଥିଲା । ସେଥିଲାଗି ଅସଲ ଭାରତବର୍ଷକୁ ଖୋଜିବାର ଅଭିପ୍ରାୟ ଇଂରେଜମାନେ ରଖିଥିଲେ । କୁହାଗଲା, ‘ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ନୁଆରଭଟା ତଳେ ଏକ ସ୍ଥିର ଓ ପ୍ରଶାନ୍ତ ଭାରତୀୟ ସମାଜ ରହିଛି, ଯାହାକି ଶ୍ରାମମାନଙ୍କରେ ଉପଲବ୍ଧ କରୁଛି । ଶ୍ରାମର ସମାଜ ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ଗଣ ରାଜ୍ୟ ପରି ଦୃଷ୍ଟି ହୁଏ । ନିଜର ଅର୍ଥନୀତି ନିଜେ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରୁଛନ୍ତି, ଅନ୍ୟ ସହ ସମ୍ପର୍କ ରଖିବାର କୌଣସି ଆବଶ୍ୟକତା ସେମାନେ ଉପଲବ୍ଧ କରି ନାହାନ୍ତି ।

ଯେଉଁ ସମଗ୍ର ସମୟ ନଗର, ସେଠି ତାହା ଶାନ୍ତ ହୋଇଯାଇଛି । ରାଜବଣ ପରେ ରାଜବଣ ଯାଇଛି, ହିନ୍ଦୁ, ପଠାଣ, ମୋଗଲ, ମରାଠା, ଶିଖ, ଇଂରେଜ ଆଦି ଜଣକ ପରେ ଜଣେ ଶାସନଗାଦୀକୁ ଆସିଛନ୍ତି ସତ, କିନ୍ତୁ ଶ୍ରାମ ସମାଜର କୌଣସି ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇନାହିଁ ।” ଏ ପ୍ରକାର ଯୁକ୍ତିର ଦୁଇଟି ଉପଯୋଗକାରୀ ଅଛି ।

ପ୍ରଥମତଃ ଇଂରେଜମାନେ ଜଣାଇ ଦେବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲେ ଯେ ଭାରତକୁ ପରାଜିତ କରି ମଧ୍ୟ କୌଣସି ଭାରତୀୟଙ୍କୁ ସେମାନେ ପରାଜିତ କରି ନାହାନ୍ତି । ଅସଲ ଭାରତ ଅପରାଜିତ ।

ଦ୍ଵିତୀୟରେ, ଭାରତ ଉପରେ ଗୁଳିତ କରିବାପାଇଁ ଇଂରେଜମାନେ ଏକ ଶସ୍ତ୍ରା, ଫୁଲର ଓ ଦୃଢ଼ ଉପାୟ ଖୋଜୁଥିଲେ । ଗାଁ ଗାଁରେ ନିଜର ଶାସନ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ କର ଆଦାୟ କରିବାପାଇଁ ଗୁଳି-କର୍ମରୁ ମଧ୍ୟ ଆବଶ୍ୟକ ହେଉଥିଲେ । ନିଜ ଗୁଳିରେ ଆଇନର ଶାସନ ଗୁଲିକୁ ବୋଲି ସେମାନେ ପ୍ରମାଣିତ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛୁକ ଥିଲେ । ଏହି କାମ ଲାଗି ପ୍ରତ୍ୟେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଇଂରେଜଙ୍କୁ ନିୟୁକ୍ତ କରିବା ସମ୍ଭବ ହେଲାନାହିଁ, ତାହା ମଧ୍ୟ ବ୍ୟୟ-ବହୁଳ ବୋଲି ଇଂରେଜମାନେ ବିଚାର କଲେ । ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଇଂରେଜ ମଧ୍ୟ ବିଦେଶକୁ ଯିବା-ଆସିବା କରି ପାରିବେ ନାହିଁ ।

ଭାରତସ୍ଥମାନଙ୍କର ସହଯୋଗ ନେବାର ଫଳ, ସେଥିଲାଗି ‘କୁଶାସନ ଦୁଃଶାସନ’ର ଧୂନ ଗୁଡ଼ି ଇଂରେଜମାନେ ୧୮୧୦ ପରେ ଏକ ନୂତନ ଧୂନ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ । ଏହାଦ୍ଵାରା ଇଂରେଜମାନଙ୍କୁ ଶସ୍ତ୍ରାରେ ପୋଲିସ ଓ ଭୂ-ଗୁଳିସ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାପାଇଁ କର୍ମରୁଷ୍ଟମାନେ ମିଳିଗଲେ । ବ୍ରିଟେନରେ ମଧ୍ୟ କମ୍ପାନୀର କାର୍ଯ୍ୟ ବିଦୁରରେ ଯେଉଁମାନେ ସ୍ଵର ଉତ୍ତୋଳନ କରୁଥିଲେ, ସେମାନଙ୍କର ମୁହଁ ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା । ଶାଶ୍ଵତ ଭାରତର ଧୂନ ଦେଇ ଇଂରେଜମାନେ ଗୋଟିକ ପରେ ଗୋଟିଏ ଗୁଳିକୁ ନିଜ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ସଂଯୁକ୍ତ କରି ଗୁଲିଲେ । ମଞ୍ଚଗୁର, କୁମାସୁନ, ଫୁଲ, କୁର୍ଗ, ସିନ୍ଧ, ସତାବା, ପଞ୍ଜାବ, ଝାଡ଼ଖଣ୍ଡ, ବରଗ, ଆସାମ ଏବଂ ଶେଷରେ ଅରୋଧା । ଗୁଳି ଓ ତାଲୁକ ଇତ୍ୟାଦିର ଅନ୍ତକରି ଚତୁର ଇଂରେଜ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ନିଜର ସମ୍ପର୍କ ‘ଗଣ-ଗୁଳି’ ସହିତ ରଖୁଛୁ ବୋଲି ଘୋଷଣା କଲେ ଏବଂ ପ୍ରଭୁର କଲ ଗଜାମାନେ ଲୋକଙ୍କର ଶାନ୍ତି ଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ମିତ୍ର ।

ସତାବାହ, ଠଗ, ନରବଳୀ, ନବଜାତକନ୍ୟାଙ୍କ ହତ୍ୟା, ରଥଯାତ୍ରାବେଳେ ଭକ୍ତଙ୍କ ଆହୁତ୍ୟା ଇତ୍ୟାଦି କୁସଂସ୍କାରର ବିପୁଳ ପ୍ରଭୁର କରି ସେମାନେ ଭାରତୀୟ ସମାଜକୁ ଶୁଦ୍ଧିକରଣ କରି ଦେଇଥିଲେ ଏବଂ ମାନସିକ ସ୍ତରରେ ସେମାନେ ଭାରତୀୟଙ୍କଠାରୁ ଉନ୍ନତ ବୋଲି ନିଜକୁ ପ୍ରମାଣିତ କରାଇଥିଲେ ।

୧୮୫୭ର ଯୁଦ୍ଧ ପରେ ଇଂରେଜମାନଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ପୁଣି ବଦଳିଲା । ଯେଉଁ ଗଜାମାନଙ୍କୁ ଇଂରେଜମାନେ ହେୟଜ୍ଞାନ କରି ବିଦାୟ ଦେଇଥିଲେ, ସେହିମାନେ ନିଜର ସ୍ଥିତି ସମ୍ପର୍କରେ ଇଂରେଜମାନଙ୍କୁ ଚେତାବନା ଦେଇଥିଲେ । ସେତେବେଳେ କଂଗ୍ରେସର ଜନ୍ମ ହୋଇ ନଥିଲା । ଏଥିଲାଗି ଇଂରେଜମାନେ ଗୁଳି-ମହାଗୁଳିକୁ ଫୁଲର ଶାସନ-ଗାଦିରେ ଆଣି ବସାଇବାର ଉପକ୍ରମ କଲେ

ଏବଂ ମହାଶୟୀ ଭିକ୍ଷୁର ଆଶା ରାଜ-ରାଜେଶ୍ୱରୀ ହୋଇଗଲେ । ଏ ରାଜାମାନେ ଆଉ ଇଂରେଜମାନଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଫୁର କମ୍ପା ଦୁଃସ୍ୱରଣ ହେଲେନାହିଁ; ସେମାନେ ବରଂ ଇଂରେଜଙ୍କ ରାଜଦରବାରର ଶୋଭାବର୍ଦ୍ଧନ କଲେ । ଗ୍ରାମ୍ୟ ଗଣ-ରାଜ୍ୟର ଧନ ଯାହା କିଛି ବର୍ଷ ପୂର୍ବରୁ ଇଂରେଜମାନେ ଦେଉଥିଲେ, ତାହା ପାଶୋରି ଦିଆଗଲା । ରାଜା, ଜମିଦାରମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଗ୍ରାମଗଣତନ୍ତ୍ର ସୁରକ୍ଷିତ ବୋଲି ବିଚାର କରାଗଲା । ଯେଉଁ ବର୍ଷକୁ ୫୦/୬୦ ବର୍ଷ ତଳେ ଲୁଣ୍ଠନକାଣ୍ଡ ଘୋଷଣା କରାଯାଉଥିଲା, ତାକୁ ଏବେ ବିଭିନ୍ନ ଉପାୟ ପ୍ରଦାନ କରାଗଲା ।

ପୁଣି ଆନ୍ଦୋଳନ ଆରମ୍ଭ ହେଲା ଏବଂ ସ୍ୱରାଜ ଲାଗି ଦାବୀ ହେଲା । ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଦେଶୀୟ ରାଜ୍ୟ, ଗ୍ରାମ୍ୟ ଗଣରାଜ୍ୟମାନଙ୍କରେ ଏପରି ସ୍ୱାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନର ବହୁ ପ୍ରକଳିତ ହେଲା ଯେ ତାହା ଦେଶସାରା ବ୍ୟାପିଗଲା । ଏ ବଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ପୁନର୍ବାର ଇଂରେଜମାନେ ଏକ ନୂତନ କୌଶଳ ଅବଲମ୍ବନ କଲେ । ୧୮୫୭ ପରେ ‘ଲୁଣ୍ଠନକାଣ୍ଡ ରାଜା’ଙ୍କୁ ଯେପରି ‘ପରାକ୍ରମୀ-ପୁରୁଷ’ ବୋଲି ମାନ ନିଆଯାଇଥିଲା, ସେହିପରି ଅସଲ ଭାରତବର୍ଷର ସେମାନେ ଏକ ନୂତନ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କଲେ । କହିଲେ ହଜାରେ ଜାତି, ଭାଷା, ଅଞ୍ଚଳ, ଧର୍ମ, ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ଦେଶ ହେଲା ଭାରତବର୍ଷ । ଯଦି ଇଂରେଜ ଗୁଲିଯିବେ, ତେବେ ଏ ଦେଶର ଏକତା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ପ୍ରତ୍ୟେକେ ଅପର ବେଳରେ କୁଣ୍ଠ ଲଗାଇ ଦେବେ । ଯେଉଁ ଅସଲ ଭାରତର ଚିତ୍ର ପ୍ରତ୍ୟାକ୍ଷ, ଶାନ୍ତ ଓ ଶାନ୍ତି ବୋଲି ଇଂରେଜ ଚିନ୍ତା କରୁଥିଲା, ତାହା ଏବେ ଏକ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ସମାଜ ବୋଲି ଗଣ୍ୟ ହେବାରେ ଲାଗିଲା ।

ଏକ ସମୟରେ ରାଜାକୁ ଲୁଣ୍ଠନକାଣ୍ଡ କୁହାଯାଉଥିଲା, କିନ୍ତୁ ଏବେ ଜନସାଧାରଣଙ୍କୁ ଲୁଣ୍ଠନକାଣ୍ଡର ଆଖ୍ୟା ଦିଆଗଲା । ପୁନର୍ବାର ୧୭୫୦ ର ସ୍ୱର ଗୁଞ୍ଜରିତ ହେଲା ଯେ ଭାରତର ଜନସ୍ୱ ପରାକ୍ରମୀ ବୋଲି କିଛି ନାହିଁ । ମୋଗଲମାନେ ସବୁ ନଷ୍ଟ କରି ଦେଇଛନ୍ତି । ଇଂରେଜମାନେ ଆସି କିଛି ରକ୍ଷଣା-ବେକ୍ଷଣ କଲେ । ସାବଜନିକ ହତ କ’ଣ ତାହା ବୁଝାଇଲେ, ରାଜା କ’ଣ, ରାଜନୀତି କ’ଣ ତାହା ଶିକ୍ଷା ଦେଲେ । ଇଂରେଜମାନେ ଯଦି ଗୁଲିଯିବେ, ତେବେ ଦେଶ ଗୁପ୍ତଯୁଦ୍ଧରେ ଡୁବିଯିବ, ଏପରି ପ୍ରଶ୍ନର ମଧ୍ୟ ଗୁଲିଲା ।

ଇଂରେଜମାନଙ୍କର ଏ ଯୁକ୍ତିକୁ ଆମେ ୧୯୫୭ ରେ କାଟି ଉଠାଇ ଦେଇଛୁ । ଯେଉଁମାନେ ଆଜି ବ୍ରିଟିଶତନ୍ତ୍ରର ସମସ୍ତ ଯୁକ୍ତିକୁ ସନ୍ଦେହ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖୁଛନ୍ତି, ସେମାନେ ବାସ୍ତବରେ କ’ଣ କହିବାକୁ ଚାହୁଁଛନ୍ତି ? କହିବାକୁ

ଗୁଡ଼ି ଛନ୍ତି, ଗ୍ରାମରେ ଭାରତ ବଞ୍ଚେ । ଗ୍ରାମ ସଭ୍ୟତା, ଫସ୍ତାବ, ଭ୍ରାତୃତ୍ବ ଓ ମମତା
 ବଳରେ ହିଁ ଭାରତୀୟ ସମାଜ ଚିଣ୍ଟିତ । ଆମର କଳା, ଭାଷା, କଳକୌଶଳ
 ବିକାଶ ଲାଭ କରୁଛି । ଏଥିରୁ ପ୍ରତ୍ୟେକେ ଶକ୍ତି ଆହରଣ କରିବା ଉଚିତ ।

ଏ କଥା ଚିନ୍ତା କଲବେଳେ ମନେ ରଖିବାକୁ ହେବ, ଏ କଥା ଏକ
 ସମୟରେ ଇଂରେଜମାନେ ମଧ୍ୟ କହିଥିଲେ । ଆଜି ସ୍ବାଧୀନତାର ଗୁଳିଶବର୍ଷ ପରେ
 ଭାରତର ନିତାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକତା କଣ ? ନିଜର ଆବଶ୍ୟକତା ମୁତାବକ ଆମକୁ
 ‘ଅଭିଜ୍ଞାନ ଭାରତମ୍’ ରଚନା କରିବାକୁ ହେବ । ଇଂରେଜମାନଙ୍କ ପ୍ରଦର୍ଶିତ
 ମାର୍ଗ ଏକ ସମୟରେ ସେମାନଙ୍କ ସ୍ବାର୍ଥ ଲାଗି ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଥିଲା । ଆଜି ରାଷ୍ଟ୍ରର ମଙ୍ଗଳ
 ଲାଗି ଏ ବିଷୟରେ ସମୁଦ୍ଧାବେ ଚିନ୍ତା କରିବାର ବେଳ ଆସିଛି ।

ଅବଶିଷ୍ଟ

ମାର୍କସବାଦ ଏବେ ମୃତ !!

ଗାନ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଦଳର ମୁଖ୍ୟ ସମ୍ବାଦପତ୍ର “ପିପୁଲସ ଡେଲି”ର ପ୍ରଥମ ପୃଷ୍ଠାରେ ପ୍ରକାଶିତ ଏକ ସମ୍ବାଦକ୍ଷେପରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି ଯେ ମାର୍କସଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟାନର ୧୦୧ ବର୍ଷ ବଡ଼ ଗଲଣି । ଇତି ମଧ୍ୟରେ ଦୁନିଆଁ ବଦଳି ଗଲଣି । ମାର୍କସଙ୍କ ଧାରଣା ତାଙ୍କ ସମାଜ ପାଇଁ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଏବେକାର ବାସ୍ତବତାକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ସଂଗ୍ରାମ କରିବାକୁ ହେଲେ ମାର୍କସଙ୍କ ଦର୍ଶନ ଆଉ କୌଣସି ପ୍ରକାରରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବ ନାହିଁ । ସେଥିପାଇଁ ମାର୍କସ ଓ ଲେନିନଙ୍କ ବକ୍ତୃତା ଓ ଦର୍ଶନ ସମ୍ପର୍କରେ ଉଦାହରଣ ଦେଇ ଯେଉଁମାନେ ଏବେ ଡକ୍ଟ୍ରି ଶୁଣାଉଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଉକ୍ତ ସମ୍ବାଦପତ୍ରରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି ଯେ ସେହି ବ୍ୟକ୍ତିଗଣ ଇତିହାସର ମୋଡ଼କୁ ଅଟକାଇବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ସେମାନେ କଦାପି ସଫଳ ହୋଇ ପାରିବେନାହିଁ । ବରଂ ପାଞ୍ଚ ଛ’ବର୍ଷ ଚୁପ୍ ରହିଯିବା ଉଚିତ ଓ ଆଜିକାର ଆର୍ଥିକ ପରିସ୍ଥିତି ସହଜ ଖାପ ଖୁଆଇ ନିଜେ ଚଳିଯିବା ଉଚିତ ।

ଦୁନିଆର ସବୁଠାରୁ ସତା ସାମ୍ୟବାଦୀ ତଥା ମାର୍କସବାଦୀ ଗୁପ୍ତ ହେବାକୁ ହେଲେ ମାର୍କସ, ଲେନିନ କିମ୍ବା ମାଓଙ୍କୁ ଭଗବାନଙ୍କ ଅବତାର ଭାବେ ପୂଜା କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ । ମାର୍କସବାଦ ମଧ୍ୟ କୌଣସି ଯୁଗ ପୁରୁଷଙ୍କର ଭବିଷ୍ୟବାଣୀ ନୁହେଁ, ତାହା ଏକ ବୈଜ୍ଞାନିକ ଢଙ୍ଗର ଚିନ୍ତନ ପଦ୍ଧତିର ନାମ କେବଳ । ଅର୍ଥାତ୍ ମାର୍କସବାଦୀ ଢଙ୍ଗରେ ଆପଣ ବିଭିନ୍ନ ବିମର୍ଶ କରି ଏଭଳି କେତେକ ଉପସଂହାରରେ ପହଞ୍ଚିଯାଇପାରନ୍ତି ଯାହାକି ମାର୍କସଙ୍କ ଚିନ୍ତାର ବିଲ୍‌କୁଲ୍ ବାହାରେ ଥିଲା । ମାର୍କସଙ୍କ ଭବିଷ୍ୟବାଣୀ ଅନୁସାରେ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କାହିଁକି ପୁଞ୍ଜିବାଦର ମୃତ୍ୟୁ ହୋଇନାହିଁ, ଆଜିକାର ଏ ପରିସ୍ଥିତିରେ ପୁଞ୍ଜିବାଦର ମୃତ୍ୟୁ ସମ୍ଭବ କି ? ଏଭଳି ପ୍ରଶ୍ନ ମନକୁ ଆସିଲାବେଳେ ଆପଣ ଯେ ମାର୍କସବାଦ

ବରୁଜରେ ଚନ୍ଦ୍ରା କରୁଛନ୍ତି ତା'ନୁହେଁ । ବରଂ ଆପଣ ସେୟା କରୁଛନ୍ତି ଯାହା ନିଜେ ମାର୍କସ ଏ ଅବସ୍ଥାରେ ଥିଲେ କରୁଥା'ନ୍ତେ ।

ଏହା ସତ୍ୟ, ଚୀନର ବର୍ତ୍ତମାନର ବାସ୍ତବବାଦୀ ଭୂମିକା ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱରେ ଏକ ଚତୁର୍ଥ ସୃଷ୍ଟି କରିଦେଇଛି । ଏ ଚତୁର୍ଥରେ କେବଳ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଦେଶ-ମାନଙ୍କରେ ନୁହେଁ, କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଦଳମାନଙ୍କରେ ମଧ୍ୟ ଦୃଢ଼କମ୍ପ ଜାତ ହୋଇଯାଇଛି । ଏହି ଚତୁର୍ଥ ମଧ୍ୟ ପ୍ରମାଣିତ କରିଦେଇଛି, କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟମାନେ ମାର୍କସବାଦକୁ ଏକ ଧର୍ମଗ୍ରନ୍ଥରେ ପରିଣତ କରିଯାଇଛନ୍ତି । ଅବଶ୍ୟ ମାର୍କସବାଦକୁ ବିଭିନ୍ନ ଦିଗରୁ ବିଚାର କରାଯାଉଛି । ହିନ୍ଦୁ ଧର୍ମରେ ଯେପରି ଅବତାରବାଦରେ ଆମେ ବିଶ୍ୱାସ କରୁ, ସେପରି ମାର୍କସବାଦର ବିଭିନ୍ନ ଅବତାର ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଯାଇଛି । ମାର୍କସବାଦର ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ରୂପ ଯୋଡ଼ି ଏହି ରୂପ, ଚୀନ, ଆଲବାନିଆ, ଫ୍ରାନ୍ସ ଇଟାଲି ଓ ଭାରତରେ ଆମେ ଦେଖିବାକୁପାଉ । ଏତେଦିନ ଧରି କିନ୍ତୁ ସମସ୍ତେ ସେଇ ଭିଶ୍ୱାସ ସୂତ୍ରକୁ—ମାର୍କସବାଦକୁ—ବିଶ୍ୱାସର ମୂଳ ବିନ୍ଦୁ ବୋଲି ଗ୍ରହଣକରି ଆସୁଥିଲେ । ଏବେ ମାର୍କସଙ୍କ ଚିନ୍ତାକୁ ପୁରୁଣା ଓ ଅନୁପଯୋଗୀ କହିଦେବା ଫଳରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମାର୍କସବାଦରେ ବିଶ୍ୱାସ କରୁଥିବା ସତୋଟ କମ୍ପ୍ରେଡ଼ ତଟସ୍ଥ ହୋଇଯିବନିତ ଆଉ କ'ଣ ?

ତଟସ୍ଥ ହୋଇଯିବାର କାରଣ ହେଉଛି, ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କେହି ଏପରି ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବେ ମାର୍କସବାଦ ବିଷୟରେ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠାଇ ନାହାନ୍ତି । କୌଣସି କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଦେଶର କର୍ତ୍ତା କହି ନାହାନ୍ତି ଯେ ତାଙ୍କ ଦେଶ ମାର୍କସବାଦ ପ୍ରଣାଳୀ ଅନ୍ଧ ଭାବେ ପ୍ରୟୋଗ କରି ଚାଲିଲେ ଦେଶର ଉନ୍ନତି ପରିବର୍ତ୍ତେ ଅବନତିର ମାନ୍ଦ୍ରା ହେବ ଅଧିକ, କାରଣ ତାହା ଏବେନାର ଯୁଗ ପାଇଁ ବାସ୍ତବ ହେଉନାହିଁ । ଦେଶକୁ, ସମାଜକୁ ପ୍ରଗତିଶୀଳ କରି ଗଠି ତୋଳିବା ପାଇଁ ଯେଉଁ ଦେଶ ମାର୍କସବାଦରେ ବିଶ୍ୱାସ ରଖିବ, ସେ ଆଗେଇ ପାରିବ ନାହିଁ, ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବେ କହିଥିବାରୁ କମ୍ପ୍ରେଡ଼ମାନେ ହତୋତ୍ସାହ ହୋଇଯିବା ସ୍ୱାଭାବିକ । କିନ୍ତୁ ଏଠି ମନେରଖିବାକୁ ହେବ ଚୀନ ଭଳି ଦେଶ ପ୍ରଥମେ ସେ ସ୍ତର ଉଠାଇଛି । ଇତିହାସର ଏ ସ୍ୱଳ୍ପକ୍ଷଣରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଦେଶ ଓ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଦଳ ସେ ବିଷୟରେ ଚିନ୍ତା କରିବାର ବେଳା ଆସିଛି । ଅନ୍ଧଭାବେ ଯୋଡ଼ିଏତ ରୂପର ପଶ୍ଚାତଧ୍ୟାଦନ କଲେ ଏବଂ ଆମେରିକାର ଜାତିକୁ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ବୋଲି କହି ସମାଲୋଚନା କଲେ ଗରିବ ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ଉନ୍ନତି ଘଟିବ ନାହିଁ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ରାଷ୍ଟ୍ର ନିଜନିଜର ସ୍ୱାଧୀନ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ମାର୍କସଙ୍କ ଚିନ୍ତାଧାରାକୁ ଗ୍ରହଣ କରିଥାନ୍ତି ।

ଲେଲିନ ଓ ଷ୍ଟାଲିନ ତାଙ୍କ ଦେଶର ହୃଦୟରୁ ମାର୍କସବାଦକୁ ଏକ ନୂତନ ରୂପ ଦେଇଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ସୁଭୋପର ଯୁଗୋସ୍ଲାଭିଆରେ ମାର୍କସବାଦରେ ବିଶ୍ୱାସ ରଖି ତାଙ୍କ ଦେଶକୁ ଯେପରି ମାର୍ଗଲ ଟିଟୋ ଗଢ଼ିଗଲେ, ତାକୁ କେବେହେଲେ ଯୋଡ଼ିଏତ ଋଷ୍ଟ “ପ୍ରକୃତ ମାର୍କସବାଦ” ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିନାହିଁ । ଚୀନ ମଧ୍ୟ ଟିଟୋଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରଣାଳୀକୁ ମାର୍କସବାଦୀ ବୋଲି କହିନାହିଁ । ବରଂ ସେମାନେ ଟିଟୋଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟମାନକୁ ବିରୋଧ କରି ଆସିଛନ୍ତି । ବାସ୍ତବରେ ଦେଖିବାକୁ ଗଲେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଶକ୍ତି ମାର୍କସବାଦକୁ ନିଜର ସ୍ୱାର୍ଥ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ମନମୁତାବକ ପ୍ରୟୋଗ କରି ଚାଲିଛନ୍ତି ଏବଂ ତାହାହିଁ ପ୍ରକୃତ ମାର୍କସବାଦ ବୋଲି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ଚାଲିଛନ୍ତି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଧର୍ମସାଜକ ଯେପରି ନିଜର ଚିନ୍ତା ଓ ଛାତ୍ରା ମୁତାବକ ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ରକୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱମା କରିଥାନ୍ତି, ତିଏ ସେହିପରି କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଭକ୍ତମାନଙ୍କୁ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେହି ପ୍ରବଚନ ଶୁଣାଯାଉଥିଲା । ଏବେ ହଠାତ୍ ଚୀନ ଉକ୍ତ ଧର୍ମର କେନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁକୁ ଅବାସ୍ତବ କହିଦେବା ଫଳରେ ବିଦ୍ରୋହ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଯିବା ସ୍ୱାଭାବିକ ।

ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରତ୍ୟେକ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଭକ୍ତ ମାର୍କସବାଦ ନିକଟରେ ‘ମାମେକଂ ଶରଣଂ ବ୍ରଜ’ କହି ନିଜକୁ ଅର୍ପିତ କରୁଥିଲେ । ସେ ଶୁଣୁ ଏବେ ଚୀନ ସେମାନଙ୍କୁ ବଞ୍ଚିତ କରିଦେଇଛି । ଚୀନ ଚିନ୍ତାନାୟକଙ୍କ ମତରେ ମାର୍କସବାଦ ଏବେ ମୃତ ! କିନ୍ତୁ ଭାରତରେ ମୃତ୍ୟୁକୁ ବିଶ୍ୱାସ କରାଯାଏନାହିଁ । ବୋଧହୁଏ ସେଥିପାଇଁ କମେଡ଼-ମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମାର୍କସ ଜୀବିତ । କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ଭୁଲି ଯାଉଛନ୍ତି ଆଇନଷ୍ଟାଇନଙ୍କୁ ନିଜର ଗୁରୁ ବୋଲି ମାନବା ଗୋଟିଏ କଥା ଓ ବିଜ୍ଞାନପ୍ରେମୀ ହେବା ଆଉ ଗୋଟିଏ କଥା । ଜଣେ ଆଇନଷ୍ଟାଇନଙ୍କୁ ଶହେ ବୋଲି ମନେକରି ଜଗଦୀଶ ଚନ୍ଦ୍ର ବୋଷଙ୍କୁ ନିଜର ଗୁରୁ ବୋଲି ମାନ ନେଇପାରେ । ନିଉଟନଙ୍କୁ ନିଜର ଦେବତା ବୋଲି ମାନ ନେଇପାରେ, କିନ୍ତୁ ଜଣେ ଯିଏ ସତ୍ତା ବିଜ୍ଞାନ-ପ୍ରେମୀ, ସେ ଆଇନଷ୍ଟାଇନ, ଜଗଦୀଶ ଚନ୍ଦ୍ର ଓ ନିଉଟନ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଆଦର କରିପାରେ ଏକଥା ଭୁଲିଯିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ ।

ବିଶ୍ୱରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଚିନ୍ତାଧାରାରେ କୌଣସି ନା କୌଣସି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏକ ପରିବର୍ତ୍ତନର ଧାରା ବୋହୁଛି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଚିନ୍ତାଧାରାକୁ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ସମାଜ ଗ୍ରହଣ କରି ଧରି ରଖିପାରେ ନାହିଁ । ସେଭଳି ଏକ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ମାର୍କସବାଦ ପଦ୍ଧତି ଯାଇଥିବାରୁ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ବୋଧ ହେଉଛି । କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଦେଶ-ଗୁଡ଼ିକ ଏବେ ଶକ୍ତିକର୍ତ୍ତୃତ୍ୱ କମାଇବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛି । ତା’ଛଡ଼ା ପରିବାର-

ଅନୁଷ୍ଠାନ ଓ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଦାୟିତ୍ୱ ଅର୍ପିବାକୁ ମଧ୍ୟ ଇଚ୍ଛା କରୁଥିବାବେଳେ ପୃଷ୍ଠି-
ବାଦରେ ବିଶ୍ୱାସ ରଖୁଥିବା ଗୁମ୍ଫାଗୁଡ଼ିକରେ ଶ୍ରମିକ ଶ୍ରେଣୀ ନିଜର ଦାବୀ
ହାସଲ ପାଇଁ ଚପଟ ହେଉଥିବା ଦେଖି ଯାଉଛୁ । ଆମେରିକାରେ ଶ୍ରମିକମାନେ
କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରେ ନିଜର କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱ ଜାହାର କରିବା ଚେଷ୍ଟାରେ ଅଛନ୍ତି । ବୋଧହୁଏ
ଏ ପ୍ରକାରର ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ କୌଣସି ଠିକ୍ ଜୁଆର ଓ ଭଟ୍ଟାର ମିଳନ ହୋଇଯିବା
ଅସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ଭାରତର ପ୍ରତ୍ୟେକ ରାଜନୈତିକ ଦଳ ଏଥିପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟିରଖି
ନିଜର କାର୍ଯ୍ୟ ଅନୁଷ୍ଠାନ କରିବା ଉଚିତ ।

ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡ ଆଜି ଏକ ଶାଶ୍ୱତ ପ୍ରଶ୍ନ :

କିଛିଦିନ ତଳେ ଯୌରୁକ ହତ୍ୟା ଅଭିଯୋଗରେ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ
ହୋଇଥିବା ମୁଦାଲିମାନଙ୍କୁ ସର୍ବସାଧାରଣଙ୍କ ସାମନାରେ ଫାଶୀ ଦେବାଲାଗି
ଆଦେଶ ଦିଆଯିବାରେ ସମଗ୍ର ଦେଶରେ ହଇଚଇ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଯାଇଥିଲା ।
ରାଜସ୍ଥାନ ହାଇକୋର୍ଟର ବିଚାରପତି ହତ୍ୟା ଅଭିଯୋଗର ବିଚାର କରି ମୃତ୍ୟୁ
ଦଣ୍ଡାଦେଶ ଦେଇଥିଲେ । ସର୍ବସାଧାରଣରେ ଫାଶୀଦେବାର ଆଦେଶକୁ
ସୁପ୍ରିମକୋର୍ଟ ଅବଶ୍ୟ ରଦ୍ଦ କରି ଦେଇଛନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ଏହି ମାମଲାର କେତେକ
ବିଷୟ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଚିନ୍ତାଶୀଳ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ବିଚାରର ବିଷୟ । ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡ ସମ୍ପର୍କରେ
କେତେକ ଐତିହାସିକ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଏବେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିବାର ଅବସର ଆସିଛି ।

ମନୁଷ୍ୟ ସତ୍ୟତାର ଇତିହାସରେ ତିନୋଟି ପ୍ରଶ୍ନ ବାରମ୍ବାର ଉଦ୍‌ଘାଟିତ
ହୋଇଛି, ଯାହାର କି ସ୍ଥାୟୀ ସମାଧାନ କେବେ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ ।
ଏ ପ୍ରଶ୍ନଗୁଡ଼ିକ ହେଲା, ଶିଶୁରଙ୍କ ଅସ୍ତିତ୍ୱ, ସ୍ତ୍ରୀ-ପୁରୁଷଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ନୈତିକ ସମ୍ବନ୍ଧ
ଏବଂ ତୃତୀୟରେ ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଯୁଗରେ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦେଶରେ, ପ୍ରତ୍ୟେକ
ସଭ୍ୟତା ସଂସ୍କୃତିରେ, ଏ ପ୍ରଶ୍ନଗୁଡ଼ିକ ବହୁବାର ବିଭିନ୍ନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବିଚାର
କରାଯାଇଛି । ସେଥିଲାଗି ଉପରୋକ୍ତ ତିନୋଟି ପ୍ରଶ୍ନକୁ “ଶାଶ୍ୱତ” କରାଯାଇ-
ପାରେ । ରାଜସ୍ଥାନ ହାଇକୋର୍ଟର ରାୟ ସମ୍ପର୍କରେ ଆଲୋଚନା ଅବଶ୍ୟ ଅତ୍ୟନ୍ତ
ସୀମିତ ।

କେଉଁ ଅପରାଧ ଲାଗି ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡ ଦେବା ଉଚିତ, ତାହା ଏକ ଭିନ୍ନକଥା
ଏବଂ ଉକ୍ତ ଦଣ୍ଡ କେଉଁ ପ୍ରକାର, କେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ଦିଆଯିବ ତାହା ଏକ ଭିନ୍ନ
କଥା । ଏ ସମ୍ପର୍କରେ ଅତୀତରେ ଅନେକ ଚର୍ଚ୍ଚା ହୋଇଛି । ସପ୍ତଦଶ, ଅଷ୍ଟାଦଶ
ଓ ଉନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ରଚିତ ଇଂରେଜୀ ସାହିତ୍ୟ ଏହାକୁହିଁ ମୂଳବନ୍ଦୁଭାବେ

ଆଧାର କରି ମୂଲ୍ୟବାନ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରି ଯାଇଛନ୍ତି । ସର୍ବସାଧାରଣଙ୍କ ସାମନାରେ ଫାଶୀ ଦେବାର କୁପରିଶ୍ରମ ସମ୍ପର୍କରେ ଅବଶ୍ୟ ବିଚାରକମାନେ ଅବଗତ ଥିବେ । ଲ' କମିଶନ ମାତ୍ର ୧୮ ବର୍ଷତଳେ ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡ ସମ୍ପର୍କରେ ହିଁ ଚର୍ଚ୍ଚା କରିଛନ୍ତି । ୧୮୭୮ ମସିହା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଇଂଲଣ୍ଡରେ ସର୍ବସାଧାରଣଙ୍କ ସାମନାରେ ଫାଶୀ ଦେବାର ବିଧି ଥିଲା । ଏ ପ୍ରକାର ଫାଶୀ ଦିଆଯିବାବେଳେ ଅନେକ ସମୟରେ ଅଶୋଭନୀୟ କାଣ୍ଡମାନ ଦେଖିଥିଲୁ । କେତେକ ସମୟରେ ଦର୍ଶକମାନେ ଫାଶୀଦଣ୍ଡ ଦେବା ପୁଙ୍ଗୁ ହସ୍ତକ୍ଷେପ ମଧ୍ୟ କରୁଥିଲେ ।

କେତେକ ସମୟରେ ଦର୍ଶକମାନେ ଆନନ୍ଦ ବିଭୋର ହୋଇ ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡର ଗମ୍ଭୀରତାକୁ ମଧ୍ୟ ନଷ୍ଟ କରୁଥିଲେ । ଏ ପ୍ରକାର ପ୍ରତିଫିୟା ଏକ ଅତ୍ୟୁତ ଅସମ୍ଭବ ସମାଜରେ ହିଁ କେବଳ ସମ୍ଭବ, ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ଏ ଚେତନା ଯେତେବେଳେ ଇଂରେଜ ଶାସକଙ୍କ ମନକୁ ଆସିଲା, ସେମାନେ ସର୍ବସାଧାରଣରେ ଫାଶୀଦେବା ଦଣ୍ଡକୁ ବନ୍ଦ କରିଦେଲେ । ଠିକ୍ ସେହି କାରଣରୁହିଁ ଭାରତର ପ୍ରିମିୟରମିନିଷ୍ଟର, ରାଜସ୍ଥାନ ହାଇକୋର୍ଟର ଗୃହର କଟୁ ସମାଲୋଚନା କରି ଏହାକୁ ରଦ୍ଦ କରି ଦେଇଛନ୍ତି । ଇଣ୍ଡିଆନ ଲ' କମିଶନ ମଧ୍ୟ ଏ ପ୍ରକାର ପ୍ରଥା ଗ୍ରହଣର ବିରୋଧୀ ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡ ସମ୍ପର୍କରେ ଆଉ କେତୋଟି ପ୍ରଶ୍ନ ବାରମ୍ବାର ଏ ସମାଜରେ ଆନ୍ଦୋଳିତ ହୋଇ ଚାଲିଛି । ତାହା ହେଲା—(୧) କୌଣସି ଅପରାଧ ଲାଗି ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡ ଦେବା ଉଚିତ କି ? (୨) ଯଦି ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡ ଉଚିତ, ତେବେ କେଉଁ ଅପରାଧ ମଧ୍ୟରେ ତାକୁ ସୀମିତ ରଖିବାକୁ ହେବ ? (୩) କେଉଁ ପ୍ରଶାଳୀରେ ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡ ଦିଆଯିବ—ଫାଶୀ, ବିଷାକ୍ତ ଗ୍ୟାସ, ବିଦ୍ୟୁତ ଆଦାତ ନା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ମଧ୍ୟମରେ ? (୪) କେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ଏବଂ କିପରି ଭାବରେ ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡ ଦିଆଯିବ ?

ଆଧୁନିକ ସାହିତ୍ୟ ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡର ଔଚିତ୍ୟ ନେଇ ବିଭିନ୍ନ ଓ ଜଟିଳ ହୋଇଯାଇଛି । ଅନେକେ ଅବଶ୍ୟ ଜାଣିବା ଆବଶ୍ୟକ ଯେ ଭାରତର ପ୍ରାଚୀନ ସାହିତ୍ୟରେ ଏହି ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡ ବିଷୟ ନେଇ ବିସ୍ତୃତ ଆଲୋଚନା ହୋଇଛି । ସବୁଠାରୁ ଗାମ୍ଭୀର୍ଯ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ଆଲୋଚନା ପ୍ରସିଦ୍ଧ ମହାଭାରତରେ ହିଁ ହୋଇଛି । ଶାନ୍ତିପଥର ୨୦୭ ଅଧ୍ୟାୟରେ ରାଜା ଧୁମତସେନ ଓ ରାଜକୁମାର ସତ୍ୟବାନଙ୍କ ସମ୍ପର୍କରେ ଏକ ଚର୍ଚ୍ଚା କରାଯାଇଛି । ରାଜା କେତେକ ଅପରାଧୀଙ୍କୁ ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡ ଦେଇଛନ୍ତି କିନ୍ତୁ ରାଜକୁମାରଙ୍କୁ ଏ ଦଣ୍ଡର ନୈତିକତା ନେଇ ଘୋର ସନ୍ଦେହ ଜାତ ହୋଇଛି । ଅନେକ ବେଳେ ସର୍ବୋଚ୍ଚ ମଧ୍ୟ ପାପର ସ୍ୱରୂପ ନେଇପାରେ,

ପୁଣି କେତେବେଳେ ପାପ ମଧ୍ୟ ସଦ୍‌ଗୁଣ ଭାବେ ପ୍ରକଟିତ ହୋଇପାରେ । ମାନବ ଜାତିର କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଜୀବସାରରେ ନାଶକରିବା କାର୍ଯ୍ୟକୁ କିପରି ଭାବେ ସଦ୍‌ଗୁଣ କୁହାଯାଇପାରିବ ? ଏହାଥିଲା ରାଜକୁମାରଙ୍କ ପ୍ରଶ୍ନ ।

ତା'ର ଉତ୍ତରରେ ରାଜା କହିଥିଲେ, ସଦ୍‌ଗୁଣର ରକ୍ଷା ପାଇଁ ହିଁ ଏକମି କରିବାକୁ ହେବ । ଉଦେଶ୍ୟ ଶୁଦ୍ଧ ହୋଇଥିବାରୁ ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡରେ କୌଣସି ଅନୈତିକତା ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ରାଜକୁମାର, ଏ ଉତ୍ତରରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ । କୌଣସି ଦୁଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡ ଦିଆଗଲେ ମଧ୍ୟ ତା'ର ପିତାମାତା, ପତ୍ନୀ, ସହୋଦର, ପୁଅ କନ୍ୟା ସମସ୍ତେ ଦୁଃଖିତ ହୋଇଥାଆନ୍ତି । ଏ ପ୍ରକାର ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ଲୋକଙ୍କୁ ଦୁଃଖ ଦେବା କ'ଣ ନ୍ୟାୟ ସଙ୍ଗତ ? ଦୁଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତି କ'ଣ ସଜ୍ଜନମାନଙ୍କ ସହ ରହିଲେ ନିଜର ଦୁଷ୍ଟ ପ୍ରକୃତି ତ୍ୟାଗ କରିପାରେ ନାହିଁ ? ରାଜକୁମାରଙ୍କର ଯୁକ୍ତି ଥିଲା, ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡ ନଦେଇ ଅନ୍ୟ ଏପରି କିଛି ଦଣ୍ଡ ଦିଆଯାଉ, ଯା'ଦ୍ୱାରା ତା'ର ଶରୀର ଉନ୍ନତ ଘଟିବ । ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡ ସମାଜର ଧର୍ମ ନିୟମ ବିରୁଦ୍ଧ, ସତ୍ୟବାନଙ୍କ ଏ ଯୁକ୍ତିକୁ ଆମେ ନିତାନ୍ତ ଆଧୁନିକ ବୋଲି ଦର୍ଶାଇ ପାରିବା ।

ଏ ଯୁକ୍ତିରୁ ଯେଉଁ ତିନୋଟି ଶିଖରଧାରା ମିଳୁଛି ତାହାହେଲା (୧) ସାହିତ୍ୟର ଚର୍ଚ୍ଚା ଓ ସାଧନ (୨) ମନୁଷ୍ୟ ଜୀବନର ପବିତ୍ରତା (୩) ସମାଜର ନିୟମର ତାତ୍କାଳିକ ସ୍ୱାର୍ଥ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଆଶ୍ରେପ ।

କି ପ୍ରକାର ଅପରାଧ ଲାଗି ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡ ଦେବା ଉଚିତ ବୋଲି ଯେତେବେଳେ ଆମେ ପ୍ରଶ୍ନ କରିବା, ତେବେ ଇତିହାସ ହିଁ ଆମକୁ ଏପରି ସାମଗ୍ରୀ ପ୍ରଦାନ କରୁଛି ଯେ ତାହା ଉପନ୍ୟାସଠାରୁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟଜନକ ବୋଧ ହେଉଛି । ଅଷ୍ଟାଦଶ ଶତାବ୍ଦୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସ୍ପେନ୍‌ଲ୍ୟାଣ୍ଡ ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡ ପ୍ରଚଳିତ ଥିଲା ଏବଂ ପାଇଁରୁଟି ସ୍ପେନ୍‌ଲ୍ୟାଣ୍ଡ କରିବା ଅପରାଧରେ ଏକ ଦଶ ବର୍ଷର ବାଲିକାକୁ ମଧ୍ୟ ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡ ଦିଆ ଯାଇଥିଲା । ବ୍ୟାଭିରାଣ୍ଡ ଓ ବ୍ୟାଭିରାଣ୍ଡୀଙ୍କୁ ଅନେକ ଦେଶରେ ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡଦେଶ ହୋଇଛି । ଧର୍ମଗ୍ରନ୍ଥରେ କେତେକ ଦୃଷ୍ଟି ମଧ୍ୟ ଦିଆଯାଇଛି । ଜାଲିଆଦ ଲାଗି କେତେକ ଦେଶରେ ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡ ଲାଗୁ ହୋଇଛି । ବଳାଙ୍ଗାର ଲାଗି ମଧ୍ୟ ହୋଇଛି । ପ୍ରାଚୀନ କାଳରେ ଏ କଠୋର କାନୁନ ଯେ ତତ୍କାଳୀନ ସମାଜର ବିଚାର-ସ୍ଥଳତାକୁ ପ୍ରମାଣିତ କରୁଛି ତା'ନୁହେଁ, ସେ ସମୟର ସମାଜରେ ବୌଦ୍ଧିକ ଚିନ୍ତନ ମଧ୍ୟ ବ୍ୟାପକ ଥିଲା, ଯାହା ଆମେ ସେ ସମୟର ସାହିତ୍ୟରୁ ପାଉ । ବିଦ୍ୟୋତ କୂଟନତିଙ୍କ କୌଟିଲ୍ୟ (ଗୁଣକ୍ୟ) ଚତୁର୍ଥ ପୁସ୍ତକର ଏକାଦଶ ଅଧ୍ୟାୟରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଚେତାବନୀ ଶୁଣାଇ କହିଛନ୍ତି ଯେ କେବଳ ଗୁରୁତର ଘଟଣାରେ ହିଁ

ମୃତ୍ୟୁ ଦଣ୍ଡାଦେଶ ଦେବା ଆବଶ୍ୟକ । ମହାଭାରତର ଶାନ୍ତିପର୍ବରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଏବଂ ଯୁଧିଷ୍ଠିରଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଆଲୋଚନା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡ ସମ୍ପର୍କରେ ମଧ୍ୟ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ପ୍ରତିପାଦିତ ହୋଇଛି ।

ବୌଦ୍ଧଧର୍ମର ପ୍ରସାର ଥିଲାବେଳେ ବୌଦ୍ଧ ଧର୍ମାବଲମ୍ବୀ ରାଜା ଓ ସମ୍ରାଟ ମାନେ ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡ ସମ୍ପର୍କରେ ଗଭୀର ଚିନ୍ତା କରିଥିଲେ । ଅଶୋକଙ୍କର ଶିଳାଲେଖର ଚତୁର୍ଥ ଆଦେଶରେ ଲେଖାଯାଇଛି ଯେ, ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡରେ ଦଣ୍ଡିତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଦଣ୍ଡାଦେବା ପୁଣ୍ୟରୁ ତିନିଦିନ ବିଶ୍ରାମ ଦିଆଯିବା ଦରକାର । ଏହି ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ସେ ଧର୍ମ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବ, ତା'ର ସମ୍ପର୍କସମାନେ ଯଦି ଶୁଦ୍ଧାନ୍ତି ତେବେ ତାକୁ ଏ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ପ୍ରମାଣ କରିପାରନ୍ତି, କିମ୍ବା ଶୁଦ୍ଧର ସୁନିଶ୍ଚିତ କରି କ୍ଷମା ପ୍ରାର୍ଥନା କରିପାରନ୍ତି । ବୌଦ୍ଧଧର୍ମର ଶାନ୍ତିବାଣୀ ସୁଦୂର ଜାପାନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯାଇଛି । ୭^ଶ ଶ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ଜାପାନର ରାଜକୁମାର ଶୋଟକୁଙ୍କର “ସତର ଧାରା ସଂବିଧାନ”ରେ ଲେଖିଥିଲେ, ଗ୍ରେଟ ଗ୍ରେଟ ଅପରାଧୀମାନଙ୍କୁ ସୁଧାରବା ଲାଗି ମର୍କା ଦିଆଯିବା ଦରକାର । ମରାଠୀଙ୍କ ପ୍ରଭାବ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥିଲା ବେଳେ ମହାତ୍ମାମାନଙ୍କୁ ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡ ଦେବା ନିଷିଦ୍ଧ କରାଯାଇଥିଲା ।

ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡ କିପରି ଭାବରେ ପ୍ରୟୋଗ କରାଯିବ, ସେ ସମ୍ପର୍କରେ ବିଭିନ୍ନ ଉପାୟ ସମ୍ପର୍କରେ ଅବତାରଣା କରାଯାଇପାରେ । ଉଦାହରଣ ସ୍ବରୂପ, ବେଇମାନ ସୃଷ୍ଟିକାରକୁ ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡ ଦେଇ ତା'ର ଶରୀରକୁ ଖଣ୍ଡଖଣ୍ଡ କରିବା ଆଦେଶ ସମ୍ପର୍କରେ ଅନେକ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ସାହିତ୍ୟରେ ଭରପୂର । ବ୍ୟଭିଚାରୀଙ୍କୁ ଭରଣଦା ଜଳରେ ବୁଡ଼ାଇ ମାରଦେବାର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ମଧ୍ୟ ଅଛି । ଅପରାଧୀଙ୍କୁ ପୋଡ଼ି ମାରି ଦେବାର, ଅଙ୍ଗଛେଦନ କରିବାର, ଫାଶୀଦେବା, ଗୁଳିକରି ମାରବା, ବସ ପିଆଇବା ଇତ୍ୟାଦି କରିବାର ଆଦେଶ ସମ୍ପର୍କରେ ଆମେ ସମସ୍ତେ ଅବଗତ ଅଛୁ । ଏହି କଠୋର ଆଦେଶ ଗୁଡ଼ିକର ବ୍ୟବହାରିକ ପ୍ରଭାବ କେତେକ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଯୋଗୁ କମିଯାଇଥାଏ । ମୋଗଲ ସମ୍ରାଟ ଆକବର ଥରେ ଆଦେଶ ଦେଇଥିଲେ ଯେ ତାଙ୍କ ବିନାନୁମତିରେ କୌଣସି ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡାଦେଶ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ । କେବଳ ରାଜସିଦ୍ଧିର ଅଭିଯୋଗରେ ଦଣ୍ଡିତ ଆସାମୀଙ୍କୁ “ପ୍ରାନ୍ତ ରକ୍ଷକ ବା ରାଜ୍ୟପାଳ”ମାନେ ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡ ଦେଇପାରିବେ, କିନ୍ତୁ ଅନ୍ୟ ସବୁ ମୃତ୍ୟୁ ଦଣ୍ଡାଦେଶ ସମ୍ରାଟଙ୍କ ଗୋଚରରେ ହେବ ବୋଲି ଆକବର ଘୋଷଣା କରିଥିଲେ । ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡ ଲଗୁହେବା ପୁଣ୍ୟରୁ କୌଣସି ପ୍ରକାର ଅଙ୍ଗଛେଦ ନକରିବା ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ସେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଥିଲେ । ମରାଠା ଶାସନ ସମୟରେ ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡ ଦେବା ପୁଣ୍ୟରୁ “ବିଧାନଶାସ୍ତ୍ରୀ”ଙ୍କ ଠାରୁ ଅନୁମତି ନେବାକୁ ପଡ଼ୁଥିଲା । ପେଶବାଙ୍କ ଶାସନ-କାଳର ପ୍ରସିଦ୍ଧ ମୁଖ୍ୟ ନ୍ୟାୟାଧିଶ ରାମଶାସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ନାମ ଏ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ସୁବିଦିତ ।

ଏହି ପୃଷ୍ଠଭୂମିରେ ଆଜିର ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡାଦେଶକୁ ବିଚାର କରିବାର କଥା । ଶତାବ୍ଦୀ ଶତାବ୍ଦୀର ଏ ଅନୁଭୂତି ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତିକୁ ବହନ କରିଗଲାଣି । ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡ ହେଉ କି ଅନ୍ୟଦଣ୍ଡ ହେଉ ତାହାର ପ୍ରୟୋଗ ବେଳେ କଠୋରତା ପ୍ରଦର୍ଶନ ନକରିବାକୁ ଏ ସଂସ୍କୃତି ସବୁବେଳେ ଶିକ୍ଷା ଦେଇ ଆସିଛି । ମାନବ ଜାତିର କଲ୍ୟାଣ ଲାଗି ଦଣ୍ଡ ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଉଥିବାରୁ ବିଚାର ବେଳେ ମାନସିକ ଭାରସାମ୍ୟ ରହୁ ବୋଲି ପ୍ରତ୍ୟେକ ଯୁଗରେ ଆମେ ଚାହୁଁ ଆସିଛୁ । କୌଣସି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଦଣ୍ଡ ପ୍ରୟୋଗକୁ ଯଦି ମାନବିକ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବାହାରେ ରଖାଯିବ, ତେବେ ମାନବିକତାର ହାନି ଘଟିବ ହିଁ ଘଟିବ । ଗଜସ୍ଥାନ ହାଇକୋର୍ଟର ଏ ପ୍ରକାର ନିର୍ଣ୍ଣୟ ଓ ଅସଂସ୍କୃତ ଦଣ୍ଡବିଧାନକୁ ସୁପ୍ରିମକୋର୍ଟ ରଦ୍ଦ କରି ବାସ୍ତବିକ ଭାରତୀୟ ପରମ୍ପରାକୁ ସମ୍ମାନ ଦେଇଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଯେଉଁ ପ୍ରଶ୍ନ ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡ ସମ୍ପର୍କରେ ଉଠିଛି, ତାହା ବାରମ୍ବାର ଭବିଷ୍ୟତରେ ମଧ୍ୟ ଉଦ୍ଭାସିତ ହେବ । ଫିନ୍କ୍ସ ପକ୍ଷୀ ଯେପରି ପୋଡ଼ିହୋଇ ମରେ ଏବଂ ସେ ଅଙ୍ଗାରରୁ ପୁଣି ସେ ପକ୍ଷୀର ହିଁ ଜନ୍ମ ହୁଏ, ଠିକ୍ ସେପରି ଏ ସମାଜରେ ଆଜି ଭୟାବୃତ ନିରାଶା ପୁଣି ମୁଣ୍ଡ ଟେକିପାରେ । ତା'ର ବିନାଶ ପାଇଁ ଏ ସମାଜ ଅତୀତରୁ ଶକ୍ତି ସଂଗ୍ରହ କରୁ, ଏତିକି କାମନା !!

ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଆହ୍ୱାନ

ଏବେ ଦେଶକୁ ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀକୁ ନେଇଯିବାକୁ ସରକାରୀ ସ୍ତରରେ ଅନେକ ପ୍ରୟତ୍ନ କରାଯାଉଛି ବୋଲି ବହୁତା ମାଧ୍ୟମରେ କୁହାଯାଉଛି । ସାଧାରଣ ଜନତା ଏହି ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀକୁ ଯିବାପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତର ଆବଶ୍ୟକତା ସଂକ୍ରାନ୍ତିରେ ସ୍ପଷ୍ଟଭାବରେ ଅବଗତ ହୋଇପାରୁ ନାହାନ୍ତି । ବର୍ଷପରେ ବର୍ଷ ଗତ ହୋଇ ୧୯୪୭ରୁ ଆଜି ଆସି ଏ ଦେଶ ୧୯୮୭ରେ ପହଞ୍ଚିଲାଣି । ଆଉ ମାତ୍ର ପନ୍ଦରଟି ବର୍ଷ ପାର ହୋଇଗଲେ ଆମେ ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ପହଞ୍ଚିଯିବା । ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ପ୍ରଥମ ବର୍ଷଟି ଯେ ଅନ୍ୟ ବର୍ଷଠାରୁ କିଛି ଭିନ୍ନ ହୋଇଥିବ ତା'କୁହେଁ । ସେ ସକାଳ ଅନ୍ୟ ଦିନର ସକାଳ ପରି ହେବ ନିଶ୍ଚୟ । କିନ୍ତୁ ଏକଥା କହିବାର ଅର୍ଥ ହେଉଛି, ଏହି ପ୍ରାୟ ପନ୍ଦରବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଭାରତକୁ ତୃତୀୟ ବିଶ୍ୱର ବିକାଶମୁଖୀ ଗୁଡ଼ିଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ ନେଇ ବିକାଶଶୀଳ ଗୁଡ଼ିଗୁଡ଼ିକ ପରିଗଣିତ କରିବାକୁ ହେବ । ଅନ୍ୟଗୁଡ଼ିକର ଅନୁକମ୍ପା ଉପରେ ଏଦେଶ ନିର୍ଭର କରିବ ନାହିଁ । ଅନ୍ୟ କୌଣସି ସମ୍ପା ନିକଟରୁ କରଜ ନେବା ଆବଶ୍ୟକ ପଡ଼ିବ ନାହିଁ । ଦେଶ ଗରିବ, ଏ ପ୍ରକାରର ଅପରାଧବୋଧ ନେଇ ଏ ଦେଶବାସୀ ଶବ୍ଦକ ଉଦ୍‌ଘାଟନ କରିବେ

ନାହିଁ । ଏବେ ଅବଶ୍ୟ ଏମସବୁ କଥା ଉପରେ ଅନେକ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠିପାରେ । କିନ୍ତୁ ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର କଲ୍ଲନା ଏବଂ ଆଜିର ବାସ୍ତବତାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ଆଜିର ପରିସ୍ଥିତି ଲାଗି ବିଭିନ୍ନ ସ୍ତରରେ ବିଭିନ୍ନ କଥା କୁହାଯାଉଛି । କେହି ଯୋଜନାକୁ ଫୁଟିପୁଣ୍ଡି ବୋଲି କହୁଥିବାବେଳେ ଆଉ କେତେକ ‘ସ୍ପେକ୍ଟ୍ରା’ ସ୍ତମ୍ଭରେ ବିଭେଦ । ଆଉ କେତେକଙ୍କ ଧାରଣା, ଅମୁକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ନବଦଳିଲେ କୌଣସି ଉନ୍ନତ ପରିଲକ୍ଷିତ ହେବ ନାହିଁ । ଏହି ଚର୍ଚ୍ଚ-ବିଚର୍ଚ୍ଚରେ ଯେଉଁ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠାଯାଉଛି, ତାହା ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଏବଂ ସ୍ୱାଭାବିକ ମଧ୍ୟ । ପ୍ରଶ୍ନ-କର୍ତ୍ତାଗଣ ଏହାକୁ ଶୁଆଙ୍ଗପରି ବାରମ୍ବାର ରଟି ଚାଲିଛନ୍ତି । ଶୁଣିବା ଲୋକ ଶୁଣିଶୁଣି ହାଲୁଆ । ଦାରିଦ୍ର୍ୟ କ’ଣ ଦୂର ହୋଇ ପାରିବ ? ସମସ୍ତଙ୍କୁ କ’ଣ ରୋଜଗାର ଓ ନିୟୁକ୍ତ ମିଳିପାରିବ ? କ’ଣ ଅଶିକ୍ଷା ଓ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ଏ ଦେଶରୁ ଦୂର ହୋଇଯିବ ? ଏସବୁ ଏପରି ପ୍ରଶ୍ନ ଯେ ଏ ସମ୍ପର୍କରେ କିଏ ବା ଆଜି ଅଜ୍ଞ !!

ଅପର ପକ୍ଷରେ ଦେଶକୁ ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀକୁ ନେଇଯିବା ଲାଗି ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିବା ଗୋଟାଏ ଦୌଡ଼ ପଛରେ ଦେଶର ସମସ୍ତ ସମସ୍ୟାକୁ ଶେଷ କରିଦେବା ପାଇଁ ଗୋଟିଏ କଲ୍ଲନା ରହିଛି । ଏ କଲ୍ଲନା ପାଶ୍ଚାତ୍ୟରୁ ଓ ଜାପାନର ଅନୁଭୂତି ଉପରେ ଆଧାରିତ । ସେ ଦେଶରୁଦ୍ଧିକରେ ଇଲେକ୍ଟ୍ରୋନିକ ଯୁଗ ଆରମ୍ଭ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ଶିଳ୍ପ ବିପ୍ଳବ ହୋଇଥିଲା । ଭୂତେରେ ତାହା ହୋଇନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଆମେ ଭାବୁଛୁ ଶିଳ୍ପ ବିପ୍ଳବ ନହେଲେ ମଧ୍ୟ ଇଲେକ୍ଟ୍ରୋନିକ ବିପ୍ଳବ ନିଶ୍ଚୟ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଯାଇପାରିବ ଏବଂ ଦେଶର ସମସ୍ତ ସମସ୍ୟା ଦୂର ହୋଇଯାଇ ପାରିବ ।

କେତେକଙ୍କ ମତରେ ଯୋଜନା ପ୍ରଣୟନରେ ଅନେକ ଫୁଟି ବନ୍ଧୁକ ରହୁଯାଇଛି । ସେଥିଲାଗି ଆଜି ଦେଶ ଏ ଅବସ୍ଥା ଦେଇ ଗତି କରୁଛି । ଏବେ ସ୍ପଷ୍ଟ, ନିର୍ମଳ ପ୍ରଶ୍ନାସନ ଲାଗି ସଙ୍କଳ୍ପ ନେଇ ଏକ “ବିଚାରବଳ୍ଲ ସରକାର” ଶାସନକୁ ଆସିଛି । ସେଥିଲାଗି ସଫଳତା ଅବଶ୍ୟ ମିଳିବା କଥା, କିନ୍ତୁ ଅଜି ଯେଉଁ ଦେଶରୁଦ୍ଧିକୁ ଭାରତ ସାମନାରେ ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ ରଖାଯାଇଛି, ସେ ଦେଶ ରୁଦ୍ଧିକରେ କ’ଣ ନିର୍ମଳ ଓ ସ୍ପଷ୍ଟ ପ୍ରଶ୍ନାସନ ରହିଲା ବୋଲି ସେ ଦେଶ ସମ୍ଭବ ହୋଇଗଲା ? ଆଉ କିଏ କହୁ ନକହୁ ସଂପୃକ୍ତ ଦେଶ ରୁଦ୍ଧିକର ସମାଜବିଜ୍ଞାନ-ମାନେ ଅନୁତ୍ୟ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ଦାବା କରି ନାହାନ୍ତି । ନତି ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଲେ

କେବଳ ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ବିସ୍ତାର ସମ୍ଭବ । ଏ ବିସ୍ତାର ଫଳରେ ସମସ୍ୟା ଯେ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ଦୂର ହୋଇଯିବ, ଏହାର ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟି କେହି ଦେଇ ପାରିବେ ନାହିଁ ।

ଅର୍ଥ ଶାସ୍ତ୍ରରୁ ପ୍ରମାଣ ମିଳେ ଯେ କୌଣସି ଗରିବ ରାଷ୍ଟ୍ରରେ ଆଧୁନିକୀକରଣ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଲଘୁକରାଗଲେ ବରଂ ଦେଶରେ ବେକାଶ ଓ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ବୃଦ୍ଧିପାଏ, କିନ୍ତୁ ତଥାକଥିତ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ମହଲରେ ଏକ ଭ୍ରମ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଯାଇଛି ଯେ ବିକାଶ ଅର୍ଥ ଆଧୁନିକୀକରଣ ଏବଂ ଆଧୁନିକୀକରଣ ଅର୍ଥ ଇଲେକ୍ଟ୍ରୋନିକସ । ଦେଶକୁ ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀକୁ ନେଇଯିବା ଲାଗି ହେଉଥିବା ପ୍ରଚାର ଦ୍ଵାରା କୌଣସି ନୂତନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଯେ ଆମ ଦେଶରେ ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ ହେବ, ତାହା ଜଣାପଡ଼ୁ ନାହିଁ । ସତ୍ତକରେ ନୂତନ ମତେଲ ଗାଡ଼ି, ମଟର ସାଇକେଲ ଚଳାଇବା, କମ୍ପ୍ୟୁଟରର ପ୍ରସାର କରାଇବା ଇତ୍ୟାଦି ଦ୍ଵାରା ଦେଶ ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀକୁ ଗୁଲିଯିବ, ତା'ନୁହେଁ । ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀକୁ ଅର୍ଥାତ୍ ଦେଶକୁ ଏକ ବିକାଶଶୀଳ ରାଷ୍ଟ୍ରରେ ପରିଣତ କରିବାକୁ ହେଲେ ଦେଶର ୭୫ କୋଟି ଜନତାଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେବାକୁ ହେବ । ସମସ୍ତ ସମାଜକୁ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ସଂଯୋଜିତ କରି ‘ବର୍ତ୍ତମାନ’କୁ ଉନ୍ନତ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଚଳାଇଲେ ଯାଇ ଏହା ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରିବ ।

ଆଜି ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ରାଜିବ ଗାନ୍ଧୀ ଯେଉଁମାନଙ୍କୁ ଉନ୍ନତ ଓ ସମୃଦ୍ଧ କରିବା ପାଇଁ କଲ୍ୟାଣ କରୁଛନ୍ତି, ସେମାନେ ତାହା ହେବାପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଲେଣି କି ? ନା ରାଜନୈତିକ କାରଣରୁ ଏମାନଙ୍କୁ ଉନ୍ନତ ଓ ସମୃଦ୍ଧ କରିବା ପାଇଁ କେବଳ ଧନ ଦିଆଯାଉଛି ? କଂଗ୍ରେସ ଆଜି ଦେଶର ୭୫ କୋଟି ଜନତାର ଭାଗ୍ୟବିଧାତା ହେଲେ ମଧ୍ୟ ସମସ୍ତଙ୍କର ଶୁଦ୍ଧ ଭାବନା ହୋଇପାରି ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ଅଧିକ ଜନସମର୍ଥନ କଂଗ୍ରେସ ପ୍ରତି ସବୁବେଳେ ରହିଥାଉ ଏହା କଂଗ୍ରେସ ଉଚ୍ଚ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଇଚ୍ଛା କରୁଥିବା ବେଳେ ଅନ୍ୟ ରାଜନୈତିକ ଦଳଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ଜନ-ସମର୍ଥନ ବୃଦ୍ଧି କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତାସୀ ହେବା ସ୍ଵାଭାବିକ ।

ଯେଉଁ ଦେଶରେ ଗ୍ରେଟ୍ ଗ୍ରେଟ୍ କଥାରେ ଦଙ୍ଗା, ହିଂସାକାଣ୍ଡ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଯାଉଛି, ସେ ଦେଶ ବିକାଶ, ସମୃଦ୍ଧି ଓ ପରିବର୍ତ୍ତନର ଆଶା ରଖି ଆଗେଇ ପାରିବାର ଶକ୍ତି ସଞ୍ଚୟନ କରିବ କି ? ଯେଉଁ ଦେଶରେ ଦୃଶ୍ୟ ବଳ ପ୍ରଥା ରହିଛି, ବାଲବିବାହର ରହିଛି, ଦାଦନ ପ୍ରମିଳ ରହିଛନ୍ତି, ଶିଶୁମୃତ ଜୀବନ ଧରି ବଞ୍ଚିଯାଉଥିବା ଯୋଉଁ ପିତା ମାତା ମିଶନ କମ୍ପା ଅଜଣା ବ୍ୟକ୍ତି ହାତରେ ତାକୁ ତୋଳି ଦେଉଛନ୍ତି, ଯେଉଁ ପୁରୁଷ ପୁରୁଷ ଧରି ଲୋକ ଜମିଦାର

ପାଖରେ ବେଠି ଖଟୁଛି, ସେ ଅସ୍ଥାବଳୀ ଶତାବ୍ଦୀର ସମାଜକୁ ହଠାତ୍ ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀକୁ ନେଇ ହେବ କିପରି ?

ଭାରତରେ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ସଫଳ ହୋଇଛି ବୋଲି ଆମେ ସରବ୍ବ ଘୋଷଣା କରୁଛୁ । କାରଣ, ଭାରତର ପଡ଼ୋଶୀ ରାଷ୍ଟ୍ରରେ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଲୋପ ପାଇଯାଇଛି । ଆଜି ଏ ଦେଶର ଜନତା ଇଚ୍ଛାକଲେ କୌଣସି ସରକାରକୁ ବଦଳାଇ ଦେଇପାରନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଏ ଦେଶକୁ, ଏ ସମାଜକୁ ସୁସ୍ଥ ରଖିବା ପାଇଁ ଏତିକି ଯଥେଷ୍ଟ ନୁହେଁ । ସଂତ୍ୟକ ବ୍ୟବସ୍ଥା କେତେକ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ଉପରେ ଆଧାରିତ । ସ୍ଥିତିତ୍ୱ, ସମତା ଓ ଭ୍ରାତୃତ୍ୱର ମୂଲ୍ୟବୋଧକୁ ନେଇ ଗଣତନ୍ତ୍ର ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୁଏ । ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇ ନପାରିଛି, ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ସମାଜ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ । ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ରାଜନୀତିର ସୁସ୍ଥ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କେବଳ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ସମାଜରେ ଗୁଲିପାରେ । କେବଳ ନିରପେକ୍ଷ ନିର୍ବାଚନ କମିଶନ, ସମ୍ବାଦପତ୍ର ସମ୍ପାଦକଙ୍କ ଇତ୍ୟାଦି ଦ୍ୱାରା ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ରାଜନୀତି ଗୁଲିପାରିବ ନାହିଁ । ନିଶ୍ଚୟ ଗୋଡ଼ ଖସିଯିବ ।

ସମତା ଦଳର ଲାଗି ରାଜନୈତିକ ସ୍ତରରେ ଲଢ଼େଇ ତ ହେବ ହିଁ ହେବ, କିନ୍ତୁ ସେ ଲଢ଼େଇରେ ଯଦି ନୀତି, ଆଦର୍ଶ ଓ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ ନେଇହୁଏ ଏବଂ ଜନସାଧାରଣ କେବଳ ଭୋଟ ଜରିଆରେ ସେ ଲଢ଼ାଇରେ ଭାଗନେଅନ୍ତି, ତେବେ ଆଜିପରି ସେ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଅନ୍ତଃସାରଶୂନ୍ୟ ହୁଅନ୍ତା ନାହିଁ । ସେ ସ୍ତରରେ ଯେଉଁ ସାମାଜିକ ସ୍ଥିତି ସୃଷ୍ଟି ହୋଇ ପାରନ୍ତା, ସେଥିରେ ଗୋଡ଼ ଖସିବା ଏତେ ସହଜ ହୁଅନ୍ତା ନାହିଁ । ଆଜି ଦରବଳୟକୁ ଚାହିଁ ସେ କଲ୍ଲନା କରାଯାଇପାରେ । ସେ କଲ୍ଲନାକୁ ସାକାର କରିବା ପାଇଁ ଆହୁରି ଦୀର୍ଘପଥ ଅତିକ୍ରମ କରିବାକୁ ଅଛି । ଏବେକାର ସମସ୍ୟା ଅନେକ । ଏ ସମସ୍ୟାକୁ ହଠାତ୍ ବାଦଦେଇ ଆଉ କୌଣସି ରାସ୍ତା ଦେଇ ଇପ୍ପିତ ଲକ୍ଷ୍ୟସ୍ଥଳରେ ପହଞ୍ଚି ହେବ ନାହିଁ । ଏ ବାସ୍ତବତାକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ହେବ । “ବର୍ତ୍ତମାନ”ର ସମସ୍ୟାକୁ ଦୂର କରିବାକୁ ହେବ । ଏ ସମସ୍ୟାକୁ ଦୂର କରୁ କରୁ ଆମେ ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ପହଞ୍ଚିବା ନିଶ୍ଚୟ, କିନ୍ତୁ ସେ ଦିଗରେ ଅଗ୍ରସର ହେବା ବିଧେୟ ।

ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ରାଜିବ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ପ୍ରଥମ ବର୍ଷର ଶାସନକାଳର ଚିନ୍ତା ସମୁର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ସମାଜବାଦବିରୋଧୀ ପ୍ରଶାସକଙ୍କର ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରେ ଯେତେ ଭର୍ତ୍ତିମା କରି ଦେଖାଗଲେ ମଧ୍ୟ ଏ କଥା ସ୍ପଷ୍ଟ ଯେ ରାଜିବ ସମାଜବାଦୀ-ମାନଙ୍କ ସହ କୌଣସି ସମ୍ପର୍କ ରୁନ୍ଦ କରି ନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ବିଭିନ୍ନାଳୀ ରାଷ୍ଟ୍ରଗୁଡ଼ିକ

ଏବେ ଶତମୁଖରେ ପ୍ରଶଂସା କରି ବୁଲୁଛନ୍ତି । ସବୁଠାରୁ ବଡ଼କଥା ହେଲା ପୁଞ୍ଜିବାଦୀମାନଙ୍କୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଯୋଗାଇବା କଥା ପରୁର ହେଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେ ନିଜର ଲୋକପ୍ରିୟତା ମଧ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି କରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ଘର୍ବକାଳୀନ ଅର୍ଥନୈତିକ ଯୋଜନା ହେଉ କି ଅନ୍ୟ କିଛି ହେଉ, ପୁଞ୍ଜିବାଦର ସମର୍ଥକମାନେ ତାଙ୍କର ଏବେ ପ୍ରଧାନ ସମର୍ଥକ ସାଜିଛନ୍ତି । ଯେଉଁ ଦେଶରେ ‘ସମାଜବାଦୀ’ ହେବା ପ୍ରତ୍ୟେକ ରାଜନୈତିକ ଦଳଗୁଡ଼ିକର ନିମ୍ନତମ ଯୋଗ୍ୟତା ବୋଲି ବିବେଚିତ ହେଉଥିଲା, ଯେଉଁ ‘ସମାଜବାଦୀ’ ଧୂନ ଦେଇ ଶାସନକୁ ଅନ୍ତର କରିବାକୁ ନୁହେଁ, ନିଜର ରାଜନୈତିକ ଅସ୍ତିତ୍ବ ସମ୍ଭାଳି ରଖିବା ପାଇଁ ନିହାତି ଆବଶ୍ୟକ ବୋଲି ମନେ କରନ୍ତି ଥିଲେ, ସେଠି ସମାଜବାଦବିରୋଧୀ ଚିନ୍ତା ଆଜି ଜଣେ କପରି ଲୋକପ୍ରିୟ ହୋଇପାରୁଛି ତା’ବାସ୍ତବରେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟଜନକ ବିଷୟ ।

ସ୍ବାଧୀନତା ପରେ ଯେଉଁ କୁହୁଡ଼ି ପହଞ୍ଚି ବୁଲିଥିଲା, ତାହା ଏବେ ଦୂର ହୋଇଯାଇଥିବା ଯୋଗୁଁ ହୋଇ ଆଇପାରେ, କିନ୍ତୁ କେତେକଣ ବାସ୍ତବତାକୁ ସ୍ୱୀକାର କରନ୍ତି ? କେତେକଣ ସ୍ପଷ୍ଟ ଆଲୋକରେ ଆଖିଫେରି ଅନାଇବାକୁ ବୁଝାନ୍ତି ? ଅଧିକାଂଶ ଅନ୍ଧାରରେ ଚଳିବାକୁ ଅଭ୍ୟାସକରି ନେଲେଣି । ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଏମାନଙ୍କ ଫତ୍ୟା ଅଧିକ । ଜବାହରଲାଲ ନେହେରୁ, ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧୀ ‘ସମାଜବାଦୀ’ ହୋଇ ଲୋକପ୍ରିୟ ହୋଇଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ରାଜୀବ ଗାନ୍ଧୀ ବଲ୍‌କୁଲ ଓଲଟା ମାର୍ଗରେ ଯାଇ ମଧ୍ୟ ଲୋକପ୍ରିୟତା ବଜାୟ ରଖି ପାରିଛନ୍ତି ।

ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଉପରେ ରାଜିବ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ଆସ୍ଥା ରହିଆଇ-ପାରେ । କିନ୍ତୁ ଏ ଆସ୍ଥାଦ୍ୱାରା କେହି ଲୋକପ୍ରିୟ ହୋଇ ପାରେନା । ଲୋକ-ପ୍ରିୟ ସିଏ ହୁଏ, ଯାହାର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଆଶା ଆକାଂକ୍ଷା, ତା’ର ଗୋଷ୍ଠୀ ବା ସମାଜର ଆଶା ଆକାଂକ୍ଷାକୁ ପ୍ରତିନିଧିତ୍ବ କରେ, ଯେଉଁମାନଙ୍କର ଗହଣରେ ସେ ଲୋକପ୍ରିୟ ହୁଏ । ତେବେ କ’ଣ ଏବେ ଲୋକେ ‘ସୋସାଲିଷ୍ଟ’ ହେବା ପସନ୍ଦ କରନ୍ତି ନାହିଁ ? ସମାଜବାଦୀ ହୋଇ ନିଜର ରାଜନୈତିକ ଅସ୍ତିତ୍ବ ବଜାୟ ରଖିବା କାହିଁକି ସେତେବେଳେ ନିହାତି ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇପଡ଼ୁଥିଲା ? ଏହି ଶେଷ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତରରେ ହିଁ ସ୍ବାଧୀନ ଭାରତର ଅର୍ଥନୈତିକ ରହସ୍ୟ ଛପି ରହିଛି । ତା’ସହିତ ରହିଛି ଏବେ ସମାଜବାଦ ବିରୋଧୀ ହାଉଁ ବହୁବାର କାରଣ ।

ଏହା ସତ୍ୟ ଯେ ନେହେରୁ ସମାଜବାଦ ଧୂନ ପ୍ରତି ନେବଳ ଆକୃଷ୍ଟ ନଥିଲେ, ସେଥିପ୍ରତି ଥିଲା ତାଙ୍କର ନିଷ୍ଠା । ତାଙ୍କ ଉପରେ ହେଉଲୁଡ଼ି ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଓ ଇଂଲଣ୍ଡର ଗ୍ରୀନିକଦଳର ସ୍ପଷ୍ଟ ପ୍ରଭାବ ପଡ଼ିଥିଲା । ୧୯୫୭ରେ ସୋସାଲିଷ୍ଟମାନଙ୍କୁ

ପ୍ରତିଦେଲେ, କିନ୍ତୁ ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏକା ଯନ୍ତରେ ଥିଲେ । ସେହି ସମୟରେ ଜୟପ୍ରକାଶ ନାରାୟଣ ସମାଜବାଦୀ ଭାରତ ଗଠନର ସ୍ବପ୍ନ ଦେଖିଥିଲେ । ଲହୋର କଂଗ୍ରେସରେ ନେହେରୁ ପ୍ରଥମେ ସୋସାଲିଷ୍ଟ କଥା ଉଠାଇଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧୀ କିପରି ସମାଜବାଦୀ ହୋଇଗଲେ, ଏହା ସହଜରେ ବୁଝିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ସେ ନିଜ ଜୀବନ କାଳ ମଧ୍ୟରେ ଯେପରି ରାଜନୀତି ଖେଳିଛନ୍ତି, ସେଥିରୁ କୌଣସିଟିର କାରଣ ବୁଝିବା କଷ୍ଟକର ବ୍ୟାପାର । କିନ୍ତୁ ଏ କଥା ସ୍ପଷ୍ଟ ଯେ ସମଗ୍ର ବିଶ୍ବରେ ଯେଉଁ ସବୁକୁ ସମାଜବାଦର ମୂଳତତ୍ତ୍ବ ବୋଲି ବିଶ୍ବର କରାଯାଏ, ସେ ସବୁଥିରେ ତାଙ୍କର ନିଷ୍ଠା ତ ଦୂରର କଥା, ଉତ୍ସୁକତା ମଧ୍ୟ ନଥିଲା । ସେ କୌଣସି ସମାଜବାଦୀ ବିଶେଷଜ୍ଞଙ୍କ ଦ୍ବାରା ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଥିବା ଜଣାନାହିଁ । ଅଶୋକ ମେହେଟ୍ଟା ଯେତେବେଳେ ତାଙ୍କର କୌଟିଲ୍ୟ ହେଲେ, ସେତେବେଳେ ତାଙ୍କୁ ଜଣେ ସୋସାଲିଷ୍ଟ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିଲା ତା'ନୁହେଁ, ତାଙ୍କ ଦ୍ବାରା କଂଗ୍ରେସର ସହଯୋଗ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥିଲା ।

ଭିନ୍ନ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖିଲେ ସମାଜବାଦ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବାରେ ନେହେରୁଙ୍କ ଠାରୁ ଇନ୍ଦିରା ବହୁଭାବରେ ଆଗେଇ ଯାଇଥିଲେ । ନେହେରୁଙ୍କ ସମାଜବାଦ କେବଳ ଇସ୍ତାତ କାରଖାନା ସ୍ଥାପନ କରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୀମାବଦ୍ଧ ହୋଇ ରହିଥିଲା । ସେ ସମ୍ଭବତଃ ଆହୁରି ଆଗକୁ ଯାଇପାରି ନ'ଥାନ୍ତେ । ନେହେରୁଙ୍କ ଛଡ଼ା ଯଦି ଇଂଲଣ୍ଡର ଗ୍ରୀମିକ ଦଳ ଶାସନରେ ଆସିଥାନ୍ତେ, ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଏହାଠାରୁ ଅଧିକ ଆଗକୁ ଯାଇପାରି ନ'ଥାନ୍ତେ । କିନ୍ତୁ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧୀ ବ୍ୟାଙ୍କ-ଗୁଡ଼ିକୁ ଜାତୀୟ କରିବା କରିଦେଲେ । ଆଜି ଫ୍ରାନ୍ସର ସୋସାଲିଷ୍ଟ ଶକ୍ତିପତି ମିତରାଁ ମଧ୍ୟ ଏତକ କରିବା ପାଇଁ ସାହସ କରିବେ ନାହିଁ ।

ଏକ ପକ୍ଷରେ କୁହାଯାଇ ପାରେ ଯେ, ବ୍ୟାଙ୍କ ଜାତୀୟକରଣ କରିବା ପାଇଁ ସେତେବେଳେ ଭାରତର ପୂର୍ତ୍ତିପଥମାନେ ରୁହୁଁ ଥିଲେ । ଜାତୀୟକରଣ ହେବା ଫଳରେ ଅଧିକ ଲାଭ ମଧ୍ୟ ସେଇମାନେ ହିଁ ପାଇଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଏ କଥା ସ୍ବୀକାର କରିବାକୁ ହେବ ଯେ ପୂର୍ତ୍ତିପଥମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରିବା ପାଇଁ ୧୯୭୧ରେ ଶ୍ରୀମତୀ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ନେତୃତ୍ବରେ ଏକ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଗୋଷ୍ଠୀ ଉଦ୍ଧାର ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ଏ ଗୋଷ୍ଠୀକୁ ବାସ୍ତବରେ ଶକ୍ତିଶାଳୀ କରୁଥିଲା କିଏ ? ପୂର୍ତ୍ତିବାଦରେ ବିଶ୍ବାସ ରଖୁଥିବା କୌଣସି ଅର୍ଥନୀତିଜ୍ଞ ତ କାହିଁ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବ୍ୟାଙ୍କ ଜାତୀୟକରଣକୁ ସମର୍ଥନ କରି ନାହାନ୍ତି । ତେବେ ତାହା ହେଲା କାହିଁକି ଓ କିପରି ? ଏ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ପାଇବା ଏତେ ସହଜ ସାଧ୍ୟ ନୁହେଁ ।

ଏ କଥାଟିକୁ ଭିନ୍ନ ଭାବେ ତର୍କମା କରାଯାଇପାରେ । ତାହାହେଲେ କଂଗ୍ରେସ ମଧ୍ୟରେ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିବା ସିଣ୍ଡିକେଟର ମୁକାବିଲା କରିବା ପାଇଁ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧୀ ଯୋସାଲିଷ୍ଟ ହୋଇଯିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇଯାଇଥିଲେ, କାରଣ ଅଧିକାଂଶ ସିଣ୍ଡିକେଟର ସଦସ୍ୟ ଦକ୍ଷିଣ ପଟ୍ଟା ଥିଲେ । ଏ ତର୍କମା କିଛି ପରିମାଣରେ ସତ୍ୟ ହୋଇଯାଉ, କିନ୍ତୁ ଏହା ଏକମାତ୍ର କାରଣ ନୁହେଁ । ଯେଉଁମାନେ ସେ ସମୟରେ ଦକ୍ଷିଣପଟ୍ଟା ସିଣ୍ଡିକେଟ ସମର୍ଥକ ଥିଲେ, ସେମାନେ ପରବର୍ତ୍ତୀ କ୍ଷେପରେ ଏପରି ଦଳ ମଧ୍ୟକୁ ଆସିଗଲେ, ଯେଉଁ ଦଳ ସମାଜବାଦର ଧୂଳି ଉଡ଼ାଉଥିଲା । ଅତୀତ ଭାରତ ସ୍ଥୋଗାନ ଦେଉଥିବା ଦକ୍ଷିଣପଟ୍ଟା ଦଳ ପୁଣି ସମାଜବାଦୀ ହେବାଟାକୁ ନିହାତି ଆବଶ୍ୟକ ମନେକଲ । ବାସ୍ତବରେ ୧୯୬୯ ରେ ସିଣ୍ଡିକେଟ ବନାମ ଇନ୍ଦିରା ରାଜନୀତି ଥିଲା । ସେଠି ପୂର୍ଣ୍ଣିବାଦ କିମ୍ବା ସମାଜ ବାଦର ଯୁଦ୍ଧ ନଥିଲା ।

ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଅର୍ଥନୀତି; ବିଚାର ଧାରାରେ କମ୍, ଲୋକ ପ୍ରିୟତାରେ ବେଶୀ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥାଏ । ବ୍ୟବହାରିକ ଦକ୍ଷତାରେ ସରକାରକୁ ଚଳାଇବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ ଏବଂ ଲୋକପ୍ରିୟତା ଦ୍ଵାରା ଯୋପାନ ଅତିକ୍ରମ କରି ଶାସନ ମଣ୍ଡପ ଉପରେ ପହଞ୍ଚି ଯାଇପାରେ । କିନ୍ତୁ ସେଠାରେ ଚିଷ୍ଟି ରହିବାକୁ ହେଲେ ଲୋକପ୍ରିୟତାର ପ୍ରଭାମଣ୍ଡଳ ଉପରେହିଁ ନିର୍ଭର କରିବାକୁ ହେବ । ଯଦି ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ପଦକ୍ଷେପ ଏବଂ ନୀତି, ଲୋକପ୍ରିୟତା ପାଇଁ କେବଳ ନିର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ସେ ଲୋକପ୍ରିୟତା ଅର୍ଜନ କରିବା ପାଇଁ ଏଥିରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥିଲେ ବୋଲି କୁହାଯାଏ, ତେବେ ଅନ୍ୟ ଯେ କୌଣସି ଦଳ ସମାଜବାଦୀ ପତାକା ଧରି ଚାଲିଲେ ଏବଂ ସ୍ଥୋଗାନ ଦେଲେ ତ ସେମାନେ ଗାନ୍ଧୀଜୀଙ୍କ ହୋଇ-ପାରନ୍ତେ । କେତେ ଲୋକ ସମାଜବାଦରେ ବିଶ୍ଵାସ ରଖି, ଆକୃଷ୍ଟ ହୋଇ ଭୋଟ ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତି ତାହା ଅବଶ୍ୟ କେବେ ଗଣନା ହୋଇ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଜାତି, ଧର୍ମ ତଥା ଅନ୍ୟ ତତ୍ତ୍ଵ ଉପରେ ଭିତ୍ତିକରି ଯେପରି ଭୋଟ ଦିଆଯାଉଛି ତା'ଭୁଲନାରେ ସମାଜବାଦ, ପୂର୍ଣ୍ଣିବାଦର ତର୍କମା କରି ପଡ଼ୁଥିବା ଭୋଟ ଅତି ନଗଣ୍ୟ । ତେବେ ସେ ଶକ୍ତି କ'ଣ ଥିଲା, ଯାହାକି ସମାଜବାଦକୁ ନେଇ ସମ୍ବିଧାନରେ ପହଞ୍ଚାଇ ଦେଲା ?

ଅନ୍ୟ ଦେଶଗୁଡ଼ିକ ଏ ଦେଶରେ ମଧ୍ୟ ମଧ୍ୟବିତ୍ତ ପରିବାରର ବହୁ ଲୋକ ସମାଜବାଦୀ ଚିନ୍ତାଧାରା ପ୍ରତି ଆକୃଷ୍ଟ ହୋଇଛନ୍ତି । ସଫଳତାର ମୁକ୍ତ ଓ ସମାଜର ପୁର୍ଣ୍ଣ ଉତ୍ଥାନ ଇତ୍ୟାଦି ନୈତିକ ମୂଲ୍ୟବୋଧର ଧୂଳି ସବୁବେଳେ ମଧ୍ୟବିତ୍ତ ପରିବାର ବର୍ଗକୁ ଆକର୍ଷିତ କରିଛି । ସ୍ଵାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମରେ ଏମାନେହିଁ ବେଶୀ ଭାଗିଦାର ହୋଇଥିଲେ ଏବଂ ସ୍ଵାଧୀନ ଭାରତରେ ମଧ୍ୟ ଏଇମାନେହିଁ ବିଭିନ୍ନ

ବିରୁଦ୍ଧରେ ପ୍ରତି ଆକୃଷ୍ଟ ହୋଇଛନ୍ତି । ଆଜି ଭାରତର ଗଣତନ୍ତ୍ର ଏଇ ମଧ୍ୟବିତ୍ତ ଶ୍ରେଣୀର କାନ୍ଦରେ ହିଁ ଟେକି ହୋଇ ରହିଛି । ବାସ୍ତବରେ ଏ ମଧ୍ୟବିତ୍ତ ଶ୍ରେଣୀଟି କିଏ ? ଗ୍ରାମମାନଙ୍କରେ ଥିବା ଗ୍ରେଟ୍‌ବଡ଼ ଜମିମାଲିକ, ପୁଞ୍ଜର ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ବ୍ୟକ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ ନିର୍ବାଚନ ସମୟରେ ଭୋଟ ବ୍ୟାଙ୍କ ହୋଇଯାଆନ୍ତି ଏବଂ ବିଭିନ୍ନ ରାଜନୈତିକ ଦଳକୁ ଭୋଟ କରାଇ ଦେବାର ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦିଅନ୍ତି ।

ଏପରି ଲୋକ ମଧ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦଳରେ ଜୁଟନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ସଂଘ ନେବା ରାଜନୈତିକ ଆବଶ୍ୟକତା ଥିଲା, ଏବେ ଅଛି ଏବଂ ସହରମାନଙ୍କରେ ଶ୍ରମିକ ଶ୍ରେଣୀ, କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗଠନଗୁଡ଼ିକୁ ହାତକରି ଲୋକପ୍ରିୟ ହେବାର ଆବଶ୍ୟକତା ଥିଲା, ଏବେ ମଧ୍ୟ ଅଛି । ପୁଞ୍ଜରୁ ଜନସଂଘ ଏକ ଭିନ୍ନ ଭିତ୍ତିଭୂମିରେ ବିଚରଣ କରୁଥିଲା । ସହରର ଗ୍ରେଟ୍‌ବଡ଼ ବ୍ୟବସାୟୀବର୍ଗ ମଧ୍ୟରେ ଏହାର ପ୍ରଭାବ ଅରୁଟ ଥିଲା, କିନ୍ତୁ ଏହାର ଲୋକପ୍ରିୟତା ସଂବ୍ୟାପୀ ନଥିଲା ।

ଲୋକପ୍ରିୟତାକୁ ବଢ଼ାଇବାକୁ ଯାଇକରି ଭାରତୀୟ ଜନତା ଦଳ ଏବେ ‘ସମାଜବାଦୀ’ ହୋଇଯାଇଛି । ଜବାହରଲାଲ ନେହେରୁ ମଧ୍ୟବିତ୍ତ ଶ୍ରେଣୀରେ ଲୋକପ୍ରିୟ ଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ପଟେଲ, ରାଜଗୋପାଳାଚାରୀ ଏ ମଧ୍ୟବିତ୍ତ ଶ୍ରେଣୀ ନିକଟରେ ସମାଜବାଦୀ ନ ହୋଇଥିବା ଯୋଗୁଁ ଅଧିକ ଲୋକପ୍ରିୟ ନଥିଲେ । ବିରୋଧୀଦଳରେ ଥିବା ରାମମନୋହର ଲୋହିଆ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଲୋକପ୍ରିୟ ହୋଇଥିଲେ । ଚରଣ ସିଂ ଅଧିକ ଭୋଟ ପାଇଲେ କ’ଣ ହେଲା, ସେ ସଂ-ଭାରତୀୟ ନେତା ହୋଇପାରିଲେ ନାହିଁ । ଏ ସବୁ ଦୃଷ୍ଟିକୁ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧୀ ବୋଧହୁଏ ଭଲଭାବେ ଚିହ୍ନି ଥିଲେ ଏବଂ ସେ ଏପରିଭାବେ ‘ସମାଜବାଦୀ’ ହେଲେ ଯେ, ତାଙ୍କେପକ୍ଷୀ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟମାନେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କର ସମର୍ଥକ ହୋଇଗଲେ, ଏପରିକି ଇମଜେନ୍‌ସ୍କିକୁ ସମର୍ଥନ କରିବାରେ ହେଲା ପ୍ରଦର୍ଶନ କଲେନାହିଁ ।

୧୯୮୫ ଯାଇ ଏବେ ୧୯୮୭ ରେ ପହଞ୍ଚିଲେ, ଭାରତର ପୁଞ୍ଜର ଚିନ୍ତା ବଦଳି ଯାଇଛି, ମଧ୍ୟବିତ୍ତ ଶ୍ରେଣୀ ଆଜି ପରିବ୍ୟାପ୍ତ, କଳା ଓ ଧଳା ଧାନର ସମୀକରଣରେ ଏ ଶ୍ରେଣୀଟିର ଅର୍ଥନୈତିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଆଦି ଓ ପ୍ରଭାବର ଅଭାବକୁ ଘଟିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଅଭିଳାଷ ଆକାଶରୁମ୍ଭା ସ୍ମୁଦ୍ରଣୀ ଗଢ଼ିଉଠିଛି । ମୋଟାଦରମା ଲାଗି ଏ ଶ୍ରେଣୀର ବିଜ୍ଞ ସଦସ୍ୟମାନେ ବିଦେଶକୁ ଯାଇ ଚାକିରି ମଧ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କଲେଣି । ଆଫ୍ରିକା ଠାରୁ ଆମେରିକା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ଆରବ ଠାରୁ ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ସବୁଠି ଏ ଶ୍ରେଣୀର ସଦସ୍ୟ ମହଜୁଦ । ଆଜି ଏ ଶ୍ରେଣୀର ଆଦର୍ଶ ରୋଷି, କପଡ଼ା ଔର ମନାନ୍‌ରେ ସୀମାବଦ୍ଧ ହୋଇ ରହିନାହିଁ । କାର, ରଙ୍ଗିନ ଟେଲିଭିଜନ, ଭଡ଼ିଓ, ଆଧୁନିକ ଗେଜେଟ ଇତ୍ୟାଦିରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚିଲଣି ।

ଏ ସମୟ, ଆଧୁନିକତାର ଏକ ଲକ୍ଷଣ ବୋଲି ଧରି ନିଆଯାଇଛି । ଏ ଶ୍ରେଣୀଠାରୁ ସେ ଦୂରକୁ ଲୋକେ ଆହୁରି ଅନେକ ଅଛନ୍ତି, ଏହା ସତ୍ୟ, କିନ୍ତୁ ଏହି ଗୋଷ୍ଠୀଟି ଆଜି ରାଜନୀତିକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରୁଛି ।

ଆଧୁନିକତା ଓ ବସ୍ତୁବାଦୀ ସତ୍ୟତା, ମଧ୍ୟବିତ୍ତ ଶ୍ରେଣୀରେ ଗଭୀରଭାବେ ପ୍ରବେଶ କରିଥିବା ଯୋଗୁଁ ଆଜି ବ୍ୟାଙ୍କ ଜାତୀୟକରଣକୁ ଦୋଷ ଦର୍ଶାଯାଉଛି । ସମାଜବାଦର ଅର୍ଥ ଜାତୀୟକରଣ, ଜାତୀୟକରଣ ଅର୍ଥ ଭୁଷ୍ଟାରୁ, ଅକୁଶଳତା, କମ୍ ଉତ୍ପାଦନ, କାର୍ଯ୍ୟରେ ଶିଥିଳତା, କ୍ଷତି ଇତ୍ୟାଦି ଇତ୍ୟାଦି । ରେଲବାଇ କମ୍ପାନୀ କୌଣସି ପବ୍ଲିକ ସେକ୍ଟର ଉପରେ ମଧ୍ୟବିତ୍ତ ଶ୍ରେଣୀର ଦୃଷ୍ଟି ପ୍ରଥମେ ହିଁ ପଡ଼ୁଛି । ଏ ଶିଳ୍ପ କାରଖାନାଗୁଡ଼ିକରେ ହେଉଥିବା ଅନ୍ୟାୟ, ଅନୀତି ସମ୍ପର୍କରେ ଦିନକୁ ଦିନ ଯେତେ ଏ ସମାଜ ସଚେତନ ହେଲା, ସମାଜବାଦ ସଫାଳତାରେ ପୁରର ଧାରଣା ମଧ୍ୟ ବଦଳିବାରେ ଲାଗିଲା । ରାଜବ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ଆସିବା ଆଗରୁ ଏ ସଚେତନତା ମଧ୍ୟବିତ୍ତ ଶ୍ରେଣୀରେ ଆସି ଯାଇଥିଲା, ରାଜବ କେବଳ ଏ ଚେତନାକୁ ନେତୃତ୍ୱ ଦେଇଛନ୍ତି । ଏ ଚେତନା ଲାଗି ରାଜବ ଗାନ୍ଧୀ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଏବଂ ସେଥିଲାଗି ଆଜି ସେ ଲୋକପ୍ରିୟ ।

ଦେଶର ମଧ୍ୟବିତ୍ତ ଶ୍ରେଣୀ ଏବଂ ପୁଞ୍ଜିପତିଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ସମୟରେ ଅନ୍ତର୍ବିରୋଧ ରହିଥିଲା କି ନା ତାହା ଏକ ବିବାଦପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଷୟ । କିନ୍ତୁ ରାଜବ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ଆବିର୍ଭାବ ଦ୍ୱାରା ଏ ଦୁଇଟି ଗୋଷ୍ଠୀ ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ଅନ୍ତର୍ବିବାଦ ରହିଲା ନାହିଁ । ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ନିରପେକ୍ଷ ବ୍ୟବହାର-ବାଦ ଚର୍ଚ୍ଚିତ ହେନାହିଁ । ତାହା ଲୋକପ୍ରିୟତାର ତତ୍ତ୍ୱରେ ହିଁ ପ୍ରଭାବିତ ହୁଏ । ତାକୁହିଁ ଆଧାର କରି ନୀତି ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରାଯାଏ । ଆଜି ଯୋଜନା ପ୍ରଥମେ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରାଯାଉଛି, ଲୋକପ୍ରିୟତାକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି । ତାପରେ ସେ ଯୋଜନାକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ପାଇଁ ସମ୍ଭଳ ଆଦାୟ ଚାଲୁଛି । ଆଦବାସୀ ହରିଜନଙ୍କ ଉନ୍ନତି ଲାଗି ଯୋଜନା କରାଯାଉଛି । ତା'ସହିତ ଇଲେକ୍ଟ୍ରୋନିକ ଗେଜେଟ ନିର୍ମାଣ ଲାଗି ମଧ୍ୟ ପ୍ରଭୁତ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦିଆଯାଉଛି ।

ଏହାଦ୍ୱାରା ଶାସନ ଲୋକପ୍ରିୟ ହୋଇପାରେ, ସମାଜରେ ଆର୍ଥିକ ସ୍ଥିତି, ସମାଜତା, ସମାଜବାଦ କଦାପି ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ଯେଉଁ ଆର୍ଥିକ ନୀତି ଆମେ ଆଜି ଗ୍ରହଣ କରୁଛୁ, ତାହା ବାସ୍ତବରେ ଆମର କ୍ଷତିରେ ହିଁ ଲାଗୁଛି । ଏହା ଆମେ ଜାଣି ଅଜଣା ରହୁଛି । କିନ୍ତୁ ବାସ୍ତବତାକୁ ଅସିଗୁଣିବା କେତେକାଳ ? ଦିନେ ଦିନେ ତା'ର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ହେବ । ଦେଶର ବିଶାଳ ଜନତାର ମତଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ନହୋଇ ଗୋଟିଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ

ଗୋଷ୍ଠୀ ଦ୍ଵାରା ଯେତେଦିନ ଏ ଶାସନ ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇ ଚାଲୁଥିବ, ସେତେଦିନ ଏହା ଅବଶ୍ୟ ଚାଲିପାରେ, କିନ୍ତୁ ତାହା ସବୁଦିନ ପାଇଁ ଚାଲିପାରିବ ନାହିଁ । ଏପରି ଏକ ମୋଡ଼ ଆସିବ, ଯେଉଁଥିରେ ପ୍ରଚଳିତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଚୁରମାର ହୋଇଯିବ । ତାହାକୁ ସାମନା କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବା ବିଜ୍ଞତାର କାର୍ଯ୍ୟ ହେବ ।

ଦ୍ଵି ଶଙ୍କୁ ଅବସ୍ଥା

ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀ ଲାଗି ଆବଶ୍ୟକ ବୈଷୟିକ ଜ୍ଞାନ କୌଶଳ ଓ ଭୌତିକ ସମ୍ପଦ ଲାଗି ଚିନ୍ତା କରୁଥିବା ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ରାମକ ଗାନ୍ଧୀ ଗତ କେତେମାସ ହେଲା ବିଭିନ୍ନ ସଭା ସମିତିରେ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ କଥା କହିବା ମଧ୍ୟ ଶୁଣାଯାଉଛି । ସେ ଉପଲବ୍ଧ କଲେଖି ଯେ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟର ପ୍ରାର୍ତ୍ତନ ପଦ୍ଧତିରେ ଆମେ ଦୌଡ଼ୁଥିବା ଯୋଗୁଁ ଅନେକବର୍ଷ ଧରି ଏ ସମାଜରେ ଥିବା ଅନ୍ଧବିଶ୍ଵାସ ଓ କେତେକ ସାଂସାରିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ପଛରେ ପକାଇଦେଇ ଆସିଲୁ କିନ୍ତୁ ତା'ସହିତ ଧୀରେ ଧୀରେ ଆମେ ଆମର ମୂଲ୍ୟବୋଧ ଓ ଆଦର୍ଶକୁ ମଧ୍ୟ ପାଶୋରା ଦେଉଛୁ । ଜନସାଧାରଣରେ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ମୂଲ୍ୟବୋଧକୁ ମଧ୍ୟ ଏବେକାର ସମାଜ ଗ୍ରହଣ କରିପାରୁନାହିଁ । ଫଳରେ ଏକ ଦ୍ଵି ଶଙ୍କୁ ଅବସ୍ଥା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି । ଭାରତର ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଶକ୍ତି ଦ୍ଵାସ ପାଉଛି ବୋଲି ବାରମ୍ବାର ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଗାନ୍ଧୀ ବିଭିନ୍ନ ସଭାରେ ପ୍ରକାଶ କରୁଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର ବକ୍ତବ୍ୟ ହେଉଛି କେବଳ ସାଂସାରିକ ସୁଖସ୍ବାଚ୍ଛନ୍ଦ୍ୟକୁ ନେଇ ଏ ସମାଜ, ଏବେଶ ଢିଞ୍ଚି ରହିପାରିବନାହିଁ । ଭାରତ ଦୁର୍ବଳ ହୋଇଯିବ ।

ସ୍ଵାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଯେଉଁ ସଂଗ୍ରାମୀମାନେ ସାମିଲ ହୋଇଥିଲେ ସେମାନେ ଉକ୍ତ ମୂଲ୍ୟବୋଧରେ ଦୀକ୍ଷିତ ହୋଇ ସେଥିରେ ଝାସ ଦେଇଥିଲେ । ତ୍ୟାଗ, ସତ୍ୟ ଓ ଅହିଂସା ସେ ସଂଗ୍ରାମର ମୂଳମନ୍ତ୍ର ଥିଲା । ସ୍ଵାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀମାନେ ଯାହା ଉଚିତ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରୁଥିଲେ ସେଥିଲାଗି ପ୍ରାଣପାତ କରିବାକୁ ପଶ୍ଚାତପଦ ହେଉନଥିଲେ । ସେଥିଲାଗି ସେମାନଙ୍କର ସଫୁର୍ଣ୍ଣ ବିଶ୍ଵାସ ଥିଲା, ଯେଉଁ ସ୍ଵାଧୀନ ଭାରତଲାଗି ସେମାନେ ଲଢ଼ୁଛନ୍ତି ତାହା ସେମାନେ ହାସଲ କରିବେହିଁ କରିବେ । ଏହି ବିଶ୍ଵାସ ଯୋଗୁଁହିଁ ଇଂରେଜ ସରକାରର ସମସ୍ତ ପ୍ରକାରର ହିଂସାକୁ ସେମାନେ ବରଦାସ୍ତ କରିନେଇ ଶାନ୍ତ, ଅହିଂସ ରହିଥିଲେ ।

ବାସ୍ତବରେ ସ୍ଵାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀମାନେ କାହା ବିରୁଦ୍ଧରେ ସଂଗ୍ରାମ କରୁନଥିଲେ । ଯାହା ସତ୍ୟ ବୋଲି ବିଚାରୁଥିଲେ ତାକୁ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କରିବାପାଇଁ

ଆଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ କରୁଥିଲେ । ଭାରତ ଏକ ଆଦର୍ଶ ରାଷ୍ଟ୍ର ହେବ, ସମସ୍ତଙ୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହେବ ଏହା ମଧ୍ୟ ସେହି ସତ୍ୟର ଏକ ଅଂଶ ଥିଲା । ସାଂସ୍କୃତିକ ମୂଲ୍ୟବୋଧକୁ ଥିଲା ଭାରତର ଶକ୍ତି । କୌଣସିପ୍ରକାରେ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ବୈଷୟିକ ଜ୍ଞାନ କୌଶଳ ଆଣି, ତାଙ୍କ ସଭ୍ୟତା ଦ୍ଵାରା ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ଏ ଦେଶକୁ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଡାକ୍ତାରେ ଗଢ଼ିବାର ପରକଳ୍ପନା ସେତେବେଳେ କରାଯାଉନଥିଲା । ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ରାଷ୍ଟ୍ରମାନଙ୍କର ରାଜନୈତିକ, ଅର୍ଥନୈତିକ ଓ ସାମରିକ ଶକ୍ତିଦ୍ଵାରା ସେ ଦେଶ ଶକ୍ତିଶାଳୀ କି ନୁହେଁ କଳନା କରାଯାଇଥାଏ । କିନ୍ତୁ ସେପରି ଧାରା ଏ ଦେଶରେ କେବେ ପ୍ରଚଳିତ ନଥିଲା । ସେ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଚନ୍ଦ୍ରା କରାଯାଉଥିଲା ଗ୍ରାମ୍ୟ ସମାଜକୁ ଉନ୍ନତ କରିବାପାଇଁ, ଯାହା ଫଳରେକି ଏକ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ସମାଜ ଗଠନ ସମ୍ଭବ ହେବ ଏବଂ ଦେଶ ସମୃଦ୍ଧ ହୋଇପାରିବ । ତ୍ୟାଗ ଅହଂସା ଓ ସତ୍ୟ ଉପରେ ଜୋର ଦିଆଯାଇ ଏକ ଆଦର୍ଶ ସମାଜ ଗଠନ ଲାଗି ଚେଷ୍ଟା କରାଯାଉଥିଲା ।

ସ୍ଵାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତି ପରେ ଭାରତର ନବସୂତ୍ରାନ୍ତମାନେ ଉପଲବ୍ଧ କଲେ ଯେ ଯେଉଁ ମୂଲ୍ୟବୋଧକୁ ନେଇ ସ୍ଵାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମ ହୋଇଥିଲା, ସେ ମୂଲ୍ୟବୋଧକୁ ନେଇ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଭାରତ ଗଠନ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ଜଗତରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହେବାକୁ ହେଲେ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଜ୍ଞାନ କୌଶଳ ନବବଳ ଯେ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ତା' ନୁହେଁ ସେଠାକାର ପ୍ରଣାଳୀରେ ରାଷ୍ଟ୍ରର ବିକାଶ ଲାଗି ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ ନିହାତି ଜରୁରୀ ବୋଲି ବିଚାର କରାଗଲା । ଏହା ଚନ୍ଦ୍ରାକର ସ୍ଵାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମ କାଳର ସମସ୍ତ ଆଦର୍ଶ ଓ ମୂଲ୍ୟବୋଧକୁ ଜଳାଞ୍ଜଳି ଦିଆଗଲା । ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଆଦର୍ଶ ଓ ମୂଲ୍ୟବୋଧ କ'ଣ ତାହାମଧ୍ୟ ଆମେ ଜାଣିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କଲେ ନାହିଁ । ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ବୈଷୟିକ ଜ୍ଞାନ କୌଶଳ ଜରିଆରେ ଯୋଜନାବଦ୍ଧ ଉଦ୍ୟୋଗ ତଥା ଶିଳ୍ପର ବିକାଶ, ଉଦାର ରାଜନୀତି, କେନ୍ଦ୍ରୀଭୂତ ପାର୍ଲିମେଣ୍ଟ ଶାସନ ପ୍ରଣାଳୀ, ଧର୍ମ-ନିରପେକ୍ଷ ରାଷ୍ଟ୍ର ଓ ସମାଜବାଦ ଇତ୍ୟାଦିକୁ ଆମେ ଆଜି ସ୍ଵାଧୀନ ଭାରତର ଆଦର୍ଶ ଓ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ବୋଲି କହି ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଆଗରେ ରଖିଛୁ ।

ସ୍ଵାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମ ବେଳେ ଏ ଆଦର୍ଶଠାରୁ ଡେର ଉତ୍ତର ଆଦର୍ଶକୁ ଗ୍ରହଣ କରା ଯାଇଥିଲା । ଏବେକାର ନୂତନ ମୂଲ୍ୟବୋଧକୁ ଯେ ଲୋକେ ମାନୁନାହାନ୍ତି ତା' ନୁହେଁ । ସ୍ଵାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତି ପରେ ପରେ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ରାଷ୍ଟ୍ରମାନଙ୍କରୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଯୋଗାଡ଼ କରିବା ସହିତ ବିଚାର ବୁଦ୍ଧି ମଧ୍ୟ ଆମଦାନୀ କରିବାକୁ କୁଣ୍ଠାବୋଧ କରାଗଲା ନାହିଁ । ଏପରି ବ୍ୟବସ୍ଥା ଚାଲିଥିବା ବେଳେ ତା' ବିରୁଦ୍ଧରେ ମଧ୍ୟ ସ୍ଵର ଉଠାଗଲା ନାହିଁ । ଭାରତର ଶିଶୁ ସମାଜ

ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ବକ୍ତ୍ରର ଯତ୍ନାଦ୍ୱାରା ଜନକୁ ଶକ୍ତିଶାଳୀ କରିବା ପାଇଁ ଉଦ୍ୟମ କଲବେଳେ କୌଣସି ସ୍ତରରେ ତା'ର ତ ପ୍ରତିରୋଧ ମଧ୍ୟ ହେଲା ନାହିଁ ବରଂ ସେପରି ବ୍ୟବସ୍ଥାର ସୁଯୋଗ ନେବାପାଇଁ ଆମ ସମାଜ ଆଗଭର ହୋଇ ଆସିଲା । ଦେଶୀ ବ୍ୟବସ୍ଥା ସହ ଚଳି ଆସୁଥିବା ଏଠାକାର ଗ୍ରାମ୍ୟ ସମାଜ ହଠାତ୍ ନବ ସମ୍ବଳମାନଙ୍କର ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଯନ୍ତ୍ର କୌଶଳରେ ଉପକୃତ ହୁଅନ୍ତୁ ନ ହୁଅନ୍ତୁ ତା'ର ପ୍ରତିରୋଧ କରିବା ଉଚିତ ମନେ କଲେ ନାହିଁ । ବିଦେଶରୁ ଆମଦାନୀ ହୋଇଥିବା ଜନ କୌଶଳ ଯୋଗୁଁ ଗ୍ରାମ୍ୟ ଶିଳ୍ପ ନଷ୍ଟ ହେବାକୁ ବସିଲା କିନ୍ତୁ ତା' ବିରୁଦ୍ଧରେ ସ୍ୱର ଉଠିଲେନି କରିବାକୁ କେହି କେବେ ଚେଷ୍ଟା କଲେ ନାହିଁ ।

ସ୍ୱଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଯୁଗରେ ଉଦାର ରାଜନୀତି ପ୍ରତି ଅଧିକ ଦୃଷ୍ଟି ଦିଆଗଲା । ୧୯୭୫ରେ ଶାସନ, ଉଦାର ରାଜନୀତି ତ୍ୟାଗ କରିଥିଲା । ଉଚ୍ଚ ଓ ମଧ୍ୟବିତ୍ତ ଶ୍ରେଣୀ ସେତେନର ଦେହାବୁଦ୍ଧ ଶାସନକୁ ମାନ ନେବାକୁ ବସିଥିଲା ବେଳେ ସାଧାରଣ ଜନତା ଏକଛନ୍ଦସବାଦୀ ଶାସନ ବିରୁଦ୍ଧରେ ମତ ପ୍ରକାଶ କଲେ ଏବଂ ଉଦାର ରାଜନୀତିର ମୂଳବୋଧକୁ ପୁନର୍ବାର ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କଲେ । ଧର୍ମ ନିରପେକ୍ଷତାକୁ ଭାରତସ୍ତମାନେ ଗ୍ରହଣ କରି ନେଇଛନ୍ତି ।

ରାଷ୍ଟ୍ର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଧର୍ମକୁ ନିରପେକ୍ଷ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖୁ, ଏ ଧାରାକୁ ଗ୍ରହଣ କରିଥିବାରୁ କାହାର ଆପତ୍ତି ରହିବାର କାରଣ ନାହିଁ । ଉଚ୍ଚ ପଦବୀରେ ହିନ୍ଦୁ, ମୁସଲମାନ, ଖ୍ରୀଷ୍ଟିୟାନ, ପାରସୀ ସମସ୍ତେ ଅବସ୍ଥାପିତ ହେଉଛନ୍ତି । କିଏ କେଉଁ ସପ୍ତଦାସୁର ତାହା ସାଧାରଣ ଜନତା ଜ୍ଞାତ କରେ ନାହିଁ । ଭାରତରେ ଆର୍ଥିକ ଓ ସାମାଜିକ କାରଣରୁ ବେଳେ ବେଳେ ଯେଉଁ ସାଂପ୍ରଦାୟିକ ବିଦ୍ରୋହ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଯାଉଛି ତାହା ପ୍ରକାଶରେ ଧର୍ମର ଦ୍ୱାରା ଦିଆଯାଉଛି । ଏ ସବୁ ସତ୍ତ୍ୱେ ଭାରତକୁ ଧର୍ମନିରପେକ୍ଷ ରାଷ୍ଟ୍ର କରିଥିବାବେଳେ କାହାର ଆପତ୍ତି ନାହିଁ ।

କିନ୍ତୁ ଏବେ କେତେକ ଉଦ୍‌ଭ୍ରାନ୍ତ ଶିଖ ପିଞ୍ଜାବରେ ଏହି ଧର୍ମ ନିରପେକ୍ଷତା ବିରୁଦ୍ଧରେ ସ୍ୱର ଉଠେଇନି କରିଛନ୍ତି । ସେଠି ଶାସନ ସହିତ ଧର୍ମକୁ ସମୋଗ କରାଯାଉଛି । କିନ୍ତୁ ଦେଶର ଅନ୍ୟ ଭାଗରେ ଏହାର ପ୍ରତିଫଳିତ ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ଦେଲେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଜଣାଯାଏ ଯେ ଭାରତସ୍ତ ସମାଜ ଏପରି ସ୍ୱଭାବକୁ କଦାପି ପସନ୍ଦ କରୁନାହାନ୍ତି । ରାଜ୍ୟ ଶାସନ କୌଣସି ସପ୍ତଦାସୁ ହାତକୁ ଗଲେ ଯେ ଦେଶ ଭାଙ୍ଗିଯିବାର ସମ୍ଭାବନା ଅଧିକ, ଏହା ମଧ୍ୟ ଲୋକେ ଚାହୁଁଲେଣି । ସେ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବିଚାର କଲେ ଭାରତସ୍ତ ସମାଜରେ ଧର୍ମ ନିରପେକ୍ଷତାର ପ୍ରଭାବ ପଡ଼ିଛି ବୋଲି କହି ହେବ । ମଧ୍ୟବିତ୍ତ ଶ୍ରେଣୀ ଉପରେ ଏବେ ଏତେ ଆର୍ଥିକ, ସାମାଜିକ

ଗୃହ ଆସି ପଡ଼ିଲାଣି ଯେ କୌଣସି ପ୍ରକାରର ସ୍ଥାନ ସରଞ୍ଚାର ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠିଲେ ଅବସ୍ଥା ମୁହଁକଲ୍ ହୋଇଯାଉଛି । ସରଞ୍ଚା ବିରୋଧୀ ଆନ୍ଦୋଳନ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯାଉଛି । ଏହାର ଅର୍ଥ ନୁହେଁ ଯେ ହଠାତ୍ ଲୋକେ ସମାଜବାଦରେ ବିଶ୍ୱାସୀ ନୁହଁନ୍ତି, ଧର୍ମ ନିରପେକ୍ଷତାରେ ବିଶ୍ୱାସୀ ନୁହଁନ୍ତି ।

ଉଦାର ରାଜନୀତି, ଧର୍ମ ନିରପେକ୍ଷତା ଓ ସମାଜବାଦକୁ ଯେପରି ଭାବେ ଭାରତୀୟ ଜନସାଧାରଣ ଗ୍ରହଣ କରିନେଇଛନ୍ତି ସେଥିରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଜଣାଯାଉଛି ଯେପରି ଏସବୁ ଚିନ୍ତା ବାହାରୁ ଆସିନାହିଁ, ଏହି ସମାଜର କୌଣସି ଭାଗରୁ ଆସିଛି । ବାସ୍ତବରେ ଏ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ଭାରତୀୟ ସମାଜରେ ପୁରୁଷ ଥିଲା ଯଦ୍ୱାରା ପରାଧୀନତାବେଳେ ଦବି ଯାଇଥିଲା । ଗତ କିଛି ବର୍ଷ ହେଲା ଏ ସଂସାରରେ କେତେକ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠୁଛି । ଗତ ଗୁଳିଶବର୍ଷ ଧରି ଯେଉଁ ମୂଲ୍ୟବୋଧକୁ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କରିବା ପାଇଁ ଭାରତ ସରକାର ଚେଷ୍ଟା କରିଆସିଛନ୍ତି ସେ ବିଶ୍ୱାସ ଉପରେ ଧକ୍କା ଲାଗୁଛି । ବିଶ୍ୱାସ ଦୋହଲି ଯାଉଛି । ନ୍ୟାୟତ୍ୱ ଏଥିପାଇଁ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଗାନ୍ଧୀ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ସଂସାରରେ ଏବେ କହୁଛନ୍ତି ।

ଗତ ଗୁଳିଶବର୍ଷ ଧରି ଏ ସମାଜ ଉଦାର ରାଜନୀତି, ଧର୍ମନିରପେକ୍ଷତା ଓ ସମାଜବାଦକୁ ଗ୍ରହଣ କରି ନେଇଛି ଏବଂ ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍ତରରେ ଏହାକୁ ଗ୍ରହଣୀୟ କରିବା ପାଇଁ ସରକାରୀ ସ୍ତରରେ ଗୃହ ପଡ଼ିଛି । ଆଜି ଯଦି ଏହା ଗ୍ରହଣୀୟ ହେଉନାହିଁ ବୋଲି କୌଣସି ସ୍ତରରେ ଜଣାପଡ଼ୁଛି, ସେଥିଲାଗି ନୂତନ ଶିକ୍ଷାନୀତି ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ କରି ପିଲାଙ୍କ ମନରେ ଯେ ବିଶ୍ୱାସ ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଇ ପାରିବନାହିଁ କି ଆଧୁନିକ ପ୍ରଚାର ମାଧ୍ୟମରେ ବାରମ୍ବାର ତାହା ଦୋହରାଇ ଜନତାର ମନରେ ପୁରାଇ ଦେଇହେବନାହିଁ ।

ଆଜି ସମସ୍ୟା ହେଉଛି, ସମାଜ, ରାଜନୀତି ଓ ଉଦ୍ୟୋଗ ଇତ୍ୟାଦିକୁ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଡାହାଣରେ ଉନ୍ନତ କରିବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିବାବେଳେ ଉଦାର ରାଜନୀତି, ଧର୍ମନିରପେକ୍ଷତା ଓ ସମାଜବାଦର ମୂଲ୍ୟବୋଧକୁ ରକ୍ଷା କରିବା କଷ୍ଟକର ହୋଇପଡ଼ୁଛି । ସେଥିଲାଗି ଆଶଙ୍କା ସୃଷ୍ଟି ହେଉଛି । ଯାହା କିଛି ହୋଇଯାଇଛି ସବୁ ଭୁଲ ବୋଲି ବେଳେବେଳେ ବିଶ୍ୱାସ ଜାତ ମଧ୍ୟ ହୋଇ-ଯାଉଛି । କମ୍ୟୁଟର, ମହାକାଶ ଗବେଷଣା ଇତ୍ୟାଦି କଥା ଚିନ୍ତା କରାଯାଉଥିଲା ବେଳେ ଭାରତୀୟ ସମାଜ କିପରିଭାବେ ତା'ଦ୍ୱାରା ଲଭିବନ ହୋଇପାରିବ, ନିରନ୍ତର ଜନତା କିପରି ଉପକୃତ ହୋଇପାରିବ ସେ ସମସ୍ୟା ନେଇ ଦ୍ରବ୍ୟ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ ।

ଏହା ମଝିରେ ଗୋଟିଏ ଗୁମ୍ରା ପୃଷ୍ଠି ନହେଲେ ବିକାଶର ଧାର ରକ୍ଷା କରିବା ଅସମ୍ଭବ । ଶିକ୍ଷା ଓ ପ୍ରଚାରଦ୍ୱାରା ଲୋକକୁ ଗୁମ୍ରା ନିର୍ମାଣରେ ଲଗାଇ ଦେବନାହିଁ । କାରଣ ଏହାଦ୍ୱାରା କୌଣସି ଐତିହାସିକ ସମସ୍ୟାର ସେ ସମାଧାନ ହୁଏନାହିଁ, ଏହା ଏବେ ଅନେକେ ଉପଲବ୍ଧ କରିବା ଆନନ୍ଦର କଥା । ଏ ସମାଜ ଯେଉଁ ମୂଲ୍ୟବୋଧକୁ ନେଇ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ହୋଇଛି, ତାକୁ ଚିହ୍ନି ଦେଶବାସୀକୁ ସେଥିପ୍ରତି ଆକୃଷ୍ଟ କରାଇବାକୁ ପଡ଼ିବ । ନଚେତ ଏ ଶିଶୁକୁ ଅବସ୍ଥାରୁ ମୁକ୍ତି ପାଇବା କଷ୍ଟକର ।

ସଂଖ୍ୟାଲଘୁ ସଂପ୍ରଦାୟ ଲାଗି ସ୍ଥାନ ସରକ୍ଷଣ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଲାଗୁ କରିବା ପାଇଁ ଏବେ କେନ୍ଦ୍ରସ୍ତରରେ ଆଲୋଚନା ଚାଲିଛି । ଏହା ସହଜ କୁହାଯାଉଛି, ଧର୍ମନିରପେକ୍ଷତାକୁ ବଳବତ୍ତର ରଖିବାପାଇଁ । ଯେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆମେ ସମସ୍ତେ ସାଂପ୍ରଦାୟିକତା ବିରୁଦ୍ଧରେ ଖୋଲଖୋଲି ଭାବରେ ମତପ୍ରକାଶ ନ କରିଛୁ, ତା'ର ମୁକାବିଲା ଲାଗି ନ ବାହାରିବୁ ସେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଧର୍ମନିରପେକ୍ଷତା ଧ୍ୱଂସର କୌଣସି ମୂଲ୍ୟ ନାହିଁ । ଗୁମ୍ରାୟ ଏକତାକୁ ଦୃଢ଼ ଓ ମଜଭୁତ କରିବାକୁ ହେଲେ ସାଂପ୍ରଦାୟିକ ଶକ୍ତି ଗୁମ୍ରାକୁ ଦୃଢ଼ ହୃଦରେ ଦମନ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ—ସେ ସାଂପ୍ରଦାୟିକ ମନୋଭାବ ସଂଖ୍ୟାଗରିଷ୍ଠ ସଂପ୍ରଦାୟର ହେଉ କି ସଂଖ୍ୟାଲଘୁଙ୍କର ହେଉ ଗୁମ୍ରାର ଏକତାକୁ ବଳବତ୍ତର ରଖିବାପାଇଁ ଯଦି ପ୍ରତ୍ୟେକ ନାଗରିକଙ୍କର ଅଂଶଗ୍ରହଣ ଆବଶ୍ୟକ, ତେବେ ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ମଧ୍ୟ ଧର୍ମ ନିରପେକ୍ଷତା ସମ୍ପର୍କରେ ଅବହତ ହେବା, ଚିନ୍ତା କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ଆଜି ଯେତେବେଳେ ଗୁମ୍ରାୟ ଏକତା ଓ ଧର୍ମ ନିରପେକ୍ଷତା ସମ୍ପର୍କରେ ଆଲୋଚନା ହେଉଛି, ତାହା ସଂଖ୍ୟାଲଘୁ ସଂପ୍ରଦାୟର ଉନ୍ନତ ଲାଗି ଯୋଜନା କରିବାରେ କିମ୍ବା ବିଧାନସଭା, ଲୋକସଭା ଓ ରାଜ୍ୟସଭାକୁ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟକ ପ୍ରତିନିଧି ପଠାଇବାରେ ଶେଷ ହୋଇଯାଉଛି, କିନ୍ତୁ ସଂଖ୍ୟାଲଘୁ ସଂପ୍ରଦାୟର ସାଂପ୍ରଦାୟିକ ମନୋଭାବକୁ ସ୍ୱୀକାର କରି ତାକୁ ଲେପ କରିବାପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରାଯାଉ ନାହିଁ । ଏ ଦିଗରେ ପ୍ରଶାସନ ଦୃଢ଼ ପଦକ୍ଷେପ ନେବାକୁ ଭୟ କରୁଛି । ବୋଧହୁଏ ଭବିଷ୍ୟତ ଏପରି କଲେ ଧର୍ମ ନିରପେକ୍ଷତାର ଯେଉଁ ଉନ୍ନତି ଏବେ ପିଟାଯାଉଛି, ତାହା ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ ହେବ ।

ବାସ୍ତବତା ହେଉଛି ସାଂପ୍ରଦାୟିକ ମନୋଭାବ ଉଭୟ ସଂଖ୍ୟାଲଘୁ ଓ ସଂଖ୍ୟାଗରିଷ୍ଠ ସଂପ୍ରଦାୟ ମଧ୍ୟରେ କିନ୍ତୁ ଏହା ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଆଛାଦିତ କରିନାହିଁ । ସାଂପ୍ରଦାୟିକତା କିଛି ଅସାଧାରଣ ପ୍ରକୃତି ନୁହେଁ, କିନ୍ତୁ ଯେତେବେଳେ ତାହା ଅନ୍ୟ ସଂପ୍ରଦାୟର ହାନି କରେ, ତାହା ଏକ ମାନସିକ ବିକୃତି ବୋଲି ଗ୍ରହଣୀୟ

ହୁଏ । ଏପ୍ରକାରର ବିକୃତିକୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଚେତନଶୀଳ ନାଗରୀକ ନିନ୍ଦା କରିବା କଥା । ଦେଶରେ ଅଜି ଯେଉଁ ସାଂପ୍ରଦାୟିକ ଦଙ୍ଗାହାଙ୍ଗାମା ହେଉଛି, ବିଶେଷ କରି ସ୍ଵାଧୀନତା ପରେ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ଯେଉଁସବୁ ଗ୍ରେଟ ଗ୍ରେଟ କାରଣରୁ ସାଂପ୍ରଦାୟିକ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପ୍ରକାଶ ପାଉଛି, ସେଥିରେ ସାଧାରଣ ଜନତା ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି ନାହିଁ ।

ଏକ ବିଶେଷ ପ୍ରକୃତିର ଲୋକ ଏ ଦଙ୍ଗାରେ ଭାଗ ନିଅନ୍ତି, ଲୁଟତରାଜ, ହତ୍ୟା ସଙ୍ଗଠିତ କରନ୍ତି, ସପ୍ତଦାୟ ସପ୍ତଦାୟ ମଧ୍ୟରେ ଅବିଶ୍ଵାସର ଭାବ ସୃଷ୍ଟି କରନ୍ତି-ଯାହାକୁ କୁପ୍ରଭାବ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କ ଉପରେ ପଡ଼ିଥାଏ । ଧର୍ମର ଦ୍ଵାଦ୍ଵ ଦେଇ ଲୋକ ସମାଗମ କରିବା କିଛି ବଡ଼କଥା ନୁହେଁ, କିନ୍ତୁ ଆଜି ଏ ଦେଶରେ ଧର୍ମରକ୍ଷା ନାମରେ କେତେକ ଗୁଣ୍ଡା, ବଦମାସ ବାହାରିଛନ୍ତି ଯେଉଁମାନଙ୍କ ଲାଗି ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ ଅବିଶ୍ଵାସର ଭାବ ଦିନକୁ ଦିନ ବୃଦ୍ଧିପାଉଛି । ଯେଉଁ ଭାରତବର୍ଷ ଦୟା, କ୍ଷମା, ପ୍ରେମ ଓ ଭୃତୃତ୍ଵ କେନ୍ଦ୍ରସ୍ଥଳୀ, ସେଠି ଆଜି ଧର୍ମ ଉପରେ ଆକ୍ରମଣ ହେଲେ ଲୋକଙ୍କ ମନରେ ରୋଷ ସୃଷ୍ଟିହେବା ସ୍ଵାଭାବିକ । କିନ୍ତୁ ସେ ରୋଷକୁ ବନାଗିରେ ପରିଣତ କରିବାକୁ ଦେବା ଏବଂ ସାଂପ୍ରଦାୟିକ ବିଷକ୍ଵାଳା ଦ୍ଵାରା ସମଗ୍ର ସମାଜକୁ ନଷ୍ଟ କରିଦେବା ବିଜ୍ଞତାର କାର୍ଯ୍ୟ ହେବନାହିଁ ।

ଏପରି ଅବସ୍ଥା ଅନେକ ସମୟରେ ଆସିଛି, ଯେତେବେଳେ ବୋଧ ହୋଇଛି ଓ ଦେଖିବା, ଏ ସମାଜକୁ ଭାଗ ଭାଗ କରିବାପାଇଁ ଯେପରି ପ୍ରତ୍ୟେକେ ଚାହୁଁଛନ୍ତି କିନ୍ତୁ ବସ୍ତୁତଃ ସେପରି କେବେ ହୋଇନାହିଁ । ସାଂପ୍ରଦାୟିକ ଶକ୍ତି ନିଜ ସପ୍ତଦାୟର ପ୍ରତିନିଧିତ୍ଵ କରୁଛନ୍ତି ବୋଲି ଯେତେ ଦାବୀ କଲେ ମଧ୍ୟ ବାସ୍ତବରେ ସେମାନେ ତାହା ନୁହଁନ୍ତି, ଏହା ବହୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇସାରିଲାଣି । ଅନେକ ସମୟରେ ସେମାନେ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଧର୍ମଭାରତାରୁଁ ନିଜର ଶକ୍ତି ଆହରଣ କରିଥାଆନ୍ତି ।

ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିବାର କଥା ଏହି ଯେ ଭାରତବର୍ଷରେ ଶ୍ରୀଷ୍ଟିଆନମାନେ ମଧ୍ୟ ସଫାଲ୍ୟ ସପ୍ତଦାୟ ଭାବେ ପରିଗଣିତ । ଏକ ସମୟରେ ଶ୍ରୀଷ୍ଟିଆନମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଭାରତୀୟ ସମାଜରେ ଡାକ୍ତ୍ର ମତଭେଦ ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଆଜି ସେମାନେ ଭାରତୀୟଙ୍କ ଭଳି ଏ ସମାଜରେ ଜଣେ ବୋଲି ଗଣ୍ୟ ହେଉଛନ୍ତି । ଭାରତୀୟ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ଏକ ଅଙ୍ଗ ବୋଲି ସେମାନେ ନିଜକୁ ପରିଚୟ ଦେଇ ଗର୍ବ ଅନୁଭବ କରୁଛନ୍ତି । ଅନ୍ୟ କେତେକ ସଫାଲ୍ୟ ସାଂପ୍ରଦାୟ ରହିଛି, ଯେ କି ନିଜକୁ

ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତିଠାରୁ ପ୍ରଥମ ବୋଲି ପରବର୍ତ୍ତୀ ଦେଇ ଗବ୍ ଅନୁଭବ କରୁଛୁ । ଏହିକ୍ଷେତ୍ରରେ ତାହା ସୀମାବଦ୍ଧ ରହୁଥିଲେ ଦୁର୍ଦ୍ଦିନୀୟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କଥା ଯାଆନ୍ତା ନାହିଁ କି ସାଂପ୍ରଦାୟିକତା ଏତେ ବ୍ୟାପକ ହୁଅନ୍ତା ନାହିଁ । ଆଜି ଧାର୍ମିକ ମୌଳିକବାଦ ସହିତ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଓ ଗୁଣମୟ ଏପରି ଛନ୍ଦି ହୋଇଯାଇଛି ଯେ, ସାଂପ୍ରଦାୟ-ସାଂପ୍ରଦାୟ ମଧ୍ୟରେ ସଦ୍‌ଭାବ ବୃଦ୍ଧି କରିବା ପାଇଁ ଆନ୍ତରିକ ଉଦ୍ୟମ ମଧ୍ୟ ହେଉନାହିଁ ।

ଧାର୍ମିକ ମୌଳିକବାଦ ସହ ଗୁଣମୟ ଛନ୍ଦି ହୋଇଯାଇଥିବାରୁ ସାଂପ୍ରଦାୟିକ ଶକ୍ତିର ପ୍ରଭାବ ବଢ଼ୁଛି ଓ ତାହା ନିରଞ୍ଜଣ ହୋଇଯାଇଛି କି ବୋଲି ଯଦି ପ୍ରଶ୍ନ କରାଯାଏ, ତେବେ ତାହା ସତ୍ୟ ବୋଲି ଆଜି ଦୃଢ଼ ସ୍ତରରେ ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ହେବ । ଶିଶୁ ସାଂପ୍ରଦାୟକୁ ସଂଖ୍ୟାଲଘୁ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରି ଚିନ୍ତା କଲେ ଏକଥା ଅଧିକ ସ୍ପଷ୍ଟ ହେବ । କେତେକ ଶିଶୁଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟ ଯୋଗୁଁ ଆଜି ସମସ୍ତ ଶିଶୁ ସାଂପ୍ରଦାୟ ନିନ୍ଦିତ । ଉଦ୍‌ଭ୍ରାନ୍ତମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଶିଶୁ ସାଂପ୍ରଦାୟ ମଧ୍ୟ ଦୃଢ଼ ଭାବେ ସ୍ତର ଉତ୍ତେଜନ କରି ପାରୁନାହିଁ । ଧର୍ମ ନାମରେ, ଧର୍ମର ପୁରସ୍କା ଲାଭ, ଧର୍ମ ପାଠକୁ ଦାରମ୍ପାଦ ଅପବିତ୍ର କରାଯାଇଛି ଏବଂ ପ୍ରଶାସନ ଜଗିରଖି ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ କରୁଛନ୍ତି । ଭାବୁଛନ୍ତି କିପରି ପଦକ୍ଷେପ ନେଇଗଲେ କାଲେ ନିଜର ଧର୍ମ ନିରପେକ୍ଷତାର ଆବରଣ ଖସି ତଳେ ଚୁରମାର ହୋଇଯିବ । ଏପରି ଏକ ମନୋବୃତ୍ତି ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଶାସନ ନା ଇତିହାସରୁ କିଛି ଶିକ୍ଷା କରୁଛି ନା ଜନପ୍ରତିଷ୍ଠାକୁ ଅନୁଶୀଳନ କରୁଛି । ମନେ ରଖିବାକୁ ହେବ ସାଂପ୍ରଦାୟିକତା ସୃଷ୍ଟି କରୁଥିବା ଶକ୍ତିଗୁଡ଼ିକ ସାଂପ୍ରଦାୟର ନେତୃତ୍ୱ ଚିରକାଳ ନେଇପାରିବେ ନାହିଁ କି ଦୁଇ ସାଂପ୍ରଦାୟଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଦୀର୍ଘକାଳ ଲାଗି ସଂଘର୍ଷ ଲାଗିରହିବ ନାହିଁ ।

ଏ ଭାରତବର୍ଷର ଭୌଗୋଳିକ, ସାମାଜିକ, ଗୁଣନୈତିକ ପରିସ୍ଥିତି ଏପରି ଯେ ସଂଘର୍ଷ ବେଶୀଦିନ ଚାଲି ପାରିବନାହିଁ । ପଣ୍ଡିତ ନେହେରୁ ମୁସଲମାନମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଯେତେ ଲୋକପ୍ରିୟ ଥିଲେ ତା' ଭୁଲନାରେ ଜମାଏତ ଇସଲାମୀ ଦଳର କୌଣସି ନେତା କ'ଣ ପାସଙ୍ଗରେ ପଡ଼ିବେ ? ଏ ଗୁଣ୍ଡର ପିତା ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଧର୍ମ, ବର୍ଣ୍ଣ, ଭାଷାର ଲୋକେ ନିଜ ହୃଦୟ ସିଂହାସନରେ ବସାଇ ଥିଲେ, ସାବରକରଙ୍କୁ ନୁହେଁ ।

ଦୁଃଖର ବିଷୟ ଏହି ଯେ, ପର ଦରକୁ ଟେକା ପକାଇ ନିଜ ଦରଟି ପୁରଣିତ ରହିଛି ବୋଲି ଆମେ ଅନେକ ସମୟରେ ଭାବୁଛୁ । ସର୍ବଦା ଶାନ୍ତ-ବୁଦ୍ଧିନି ଯେତେ ଅଧିକ ହିନ୍ଦୁ ବିଶ୍ୱେଧୀ ହୋଇଯାଇଛନ୍ତି, ଆମେ ତାଙ୍କୁ

ସେତେବଡ଼ ମୁହଲମାନ୍ ନେତା ବୋଲି ଭାବୁଛୁ । ସେହିପରି କେହି ଯଦି ପ୍ରଥମେ ହିନ୍ଦୁ ପରେ ଭାରତୀୟ ବୋଲି କହୁଛି, କେତେକ ତାଙ୍କୁ ହିନ୍ଦୁ ନେତା ବୋଲି ମଧ୍ୟ କହୁଥିବାର ଦେଖାଯାଉଛି । ଏ ପ୍ରକାରର ଅନ୍ଧ ଭାବନା ଓ ବିଚାରର ପ୍ରଭୁର ଦ୍ଵାରା ଏ ସଂସ୍କୃତିର କ୍ଷତି ସାଧନ ହେଉଛି । ସେ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଶିବସେନା, ବଜରଙ୍ଗ ଦଳ, ହିନ୍ଦୁ ସୁରକ୍ଷା ସମିତି ଯେପରି ଅବାସ୍ଥାନୀୟ ସେହିପରି ଶିଖ୍, ଯୁବଗୁପ୍ତ ସଂଘ, ଦମଦମୀ ତଳସାଲ, ବାବରା ମହଲଦ ଫିସ୍ତାନୁଷ୍ଠାନ କମିଟି, ଆଦମସେନା ମଧ୍ୟ ଅଗ୍ରାହ୍ୟ ହେବା ଉଚିତ ।

ଆଜି ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠୁଛି, ଧାର୍ମିକ ମୌଳିକତାବାଦ ବିରୁଦ୍ଧରେ କି ପ୍ରକାରର ଉପାୟ ଗ୍ରହଣ କରାଯିବା ଉଚିତ୍ । ଗଣତ ଏକବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଅନେକ ଘଟଣା ଘଟିଯାଇଛି ଯାହାକି ଧାର୍ମିକ ମୌଳିକତାବାଦ ବିରୁଦ୍ଧରେ ନିଜ ନିଜ ସ୍ତରରେ ଅନେକ ପ୍ରଭାବ ପକାଇଛି, ଧାର୍ମିକ ମୌଳିକତାକୁ ଏକ ସ୍ଵରୂପ ଦିଆଯାଇ ତାହାକୁ ଲୋକ ଚକ୍ଷୁରେ ନିହତ କରାଯାଇପାରେ ନାହିଁ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ସଂପ୍ରଦାୟ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗୋଷ୍ଠୀରେ ପ୍ରଗତିଶୀଳ, ଧର୍ମ ନିରପେକ୍ଷ ଓ ଚେତନଶୀଳ ବ୍ୟକ୍ତି ରହିଛନ୍ତି, ଯେଉଁମାନଙ୍କୁ ଏକାଠି କରି ଧର୍ମାନୁରାଗୀ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଦୃଢ଼ ଭାବେ ସ୍ଵର ଉତ୍ତୋଳନ କରାଯାଇପାରେ ।

ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯାହା ବା କିଛି ହୋଇଛି, ତାହା କେବଳ ବିଚୂଡ଼ ପ୍ରଦାନ କିମ୍ବା ସେମିନାର ମଧ୍ୟରେ ହିଁ ସୀମିତ ରହିଛି । ଆବଶ୍ୟକ ହେଉଛି, ଏ ପ୍ରକାର ଚିନ୍ତାଧାରାକୁ ଜନଗଣଙ୍କ ନିକଟରେ ପହଞ୍ଚାଇବା । ଫଣ୍ୟାଲୟ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ସଂରକ୍ଷଣ ଲୋକଙ୍କୁ ବୁଝାଇବାକୁ ହେବ, ଯେ ଧର୍ମର ଦ୍ଵାରା ଦେଇ ଯେଉଁମାନେ ରାଜନୀତି କରୁଛନ୍ତି ସେମାନେ କିପରି ସେ ଧର୍ମର ଅହତସାଧନ କରୁଛନ୍ତି ।

ପ୍ରତ୍ୟେକ ଫଣ୍ୟାଲୟ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ଲୋକ ବୁଝିବା ଦରକାର ଯେ, ଏ ଦେଶରେ ଗୋଟିଏ ଧର୍ମ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ କରିବା ପାଇଁ କେବେ ପରିସ୍ଥିତି ସୃଷ୍ଟି ହେବନାହିଁ କି କୌଣସି ଧର୍ମ ଅନ୍ୟ ଧର୍ମକୁ ଗ୍ରାସ କରିଯିବାର ସମ୍ଭାବନା ମଧ୍ୟ ନାହିଁ । ବରଂ ସମ୍ବିଧାନରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଉଲ୍ଲେଖ ରହିଛି ଯେ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି କୌଣସି ଧର୍ମ ଏ ଦେଶରେ ସ୍ଵାଧୀନରେ ପାଳନ କରିପାରିବ । ଏପରି ଏକ ଭାବନା ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସୃଷ୍ଟି କରିବାକୁ ହେଲେ ଏବେକାର ପ୍ରଶାସନିକ ପଦାଧିକାରୀ ନିଜର ଆଚରଣ ଓ ଅଭ୍ୟାସରେ ଅନେକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆଣି ଏପରି ଏକ ଭାବମୂର୍ତ୍ତି ସୃଷ୍ଟି କରିବେ ଯାହାକି କି ଫଣ୍ୟାଲୟ ସଂପ୍ରଦାୟର ଲୋକେ ଆଦମସେନା,

ଦମଦମୀତକସାଳ ଉପରେ ବିଶ୍ୱାସ ସ୍ଥାପନ ନକରି ସେମାନଙ୍କୁ ଭରସା କରି ରହିବେ ।

ସାଂପ୍ରଦାୟିକତା ସୃଷ୍ଟି କରୁଥିବା ସଙ୍ଗଠନଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ଅଳ୍ପଶ ରଖିବା ଆବଶ୍ୟକ ହେଉଛି । ଏ ସଂଜ୍ଞାନ୍ତୀୟ ପ୍ରେସ ରିପୋର୍ଟ ପ୍ରକାଶନ ଉପରେ ମଧ୍ୟ କିଛିଟା ସଂଯମ ରକ୍ଷା କରିବା ଉଚିତ ହେବ । ଉତ୍ତର ପ୍ରଦେଶର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଭାବେ ଚୌଧୁରୀ ଚରଣ ସିଂହ ପ୍ରାୟ କୋଡ଼ିଏବର୍ଷ ତଳେ ଦାୟିତ୍ୱ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ବେଳେ ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନରେ ନାମ ଲେଖାଇବା ଫର୍ମରେ ଉଲ୍ଲେଖିଥିବା ଜାତି ସୂଚନାକୁ ବାଦ୍ ଦେବାପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ପରେ ଅବଶ୍ୟ ସେ ଗୋଟିଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଜାତିର ନେତା ଭାବେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇଗଲେ ଏବଂ ଜାତିବାଦୀ ରାଜନୀତିର ପ୍ରତୀକ ହୋଇଯାଇଛନ୍ତି ।

ଆଜି ସମଗ୍ର ଦେଶରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍ତରର ଗ୍ରେଟବଡ଼ ଅନେକ ଧାର୍ମିକ ସଙ୍ଗଠନ ସଜିତ ହୋଇଯାଇଛି ଏବଂ ଅତି ଲଜ୍ଜାଜନକଭାବେ ରାଜନୈତିକ ଦଳଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କ ସହ ସମ୍ପର୍କ ସ୍ଥାପନ କରିଛନ୍ତି । ଏପ୍ରକାର ସଙ୍ଗଠନ-ଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରତି ଯଦି ସତର୍କ ଦୃଷ୍ଟି ରଖା ନଯାଏ ଏବଂ ଆବଶ୍ୟକାନୁସାରେ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ବେଆଇନ ଘୋଷଣା କରା ନଯାଏ ତେବେ ସାଂପ୍ରଦାୟିକତାର ଶକ୍ତିକାଳୀ ଏ ଦେଶକୁ ଭୟାବହ ପରିସ୍ଥିତି ମଧ୍ୟକୁ ନେଇଯିବ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଚେତନଶୀଳ ବ୍ୟକ୍ତି ମଧ୍ୟ ମନେରଖିବା ଉଚିତ ଯେ କୌଣସି ସାଂପ୍ରଦାୟିକ ସଙ୍ଗଠନ ସ୍ୱୟଂ ସେହି ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ଶୋଷକ ଓ ଅସ୍ଥିରକାରୀ ହୋଇଥାଏ । ଏ ପ୍ରକାର ସଙ୍ଗଠନ ଉପରେ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ହେଲେ ତାହା ସେ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଧର୍ମ ଉପରେ ହସ୍ତକ୍ଷେପ ହେଲା ବୋଲି ଅଭିଯୋଗ କରିବା ଭିତ୍ତିଭୂମି ।

ଆଜି ଏ ଦେଶରେ ହିନ୍ଦୁ ସମାଜର ସୁନର୍ତ୍ତାଗରଣ ହେଉଛି ବିରାଟ ହିନ୍ଦୁ ସମାଜ ଗଠନ କରାଯାଉଛି ବୋଲି ମତପ୍ରକାଶ ପାଉଛି । ବିଶାଳ ହିନ୍ଦୁ ସମ୍ମିଳିତା ଇତ୍ୟାଦି କରାଯାଉଛି, ବିଭିନ୍ନପ୍ରକାରର ଶିବସେନା ଗଠନ କରାଯାଇ ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କୁ ସୁରକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ କରିବା ସହିତ ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କୁ ଯେପରି ନ୍ୟାୟ ମିଳିବ ସେଥିଲାଗି ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ଏ ସଂସ୍ଥାସବୁ ସଜିତ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରୁଛନ୍ତି ବୋଲି ପ୍ରଚାର ଚାଲିଛି । ଏପରି କେତେକ ମାଧ୍ୟମରେ ହିନ୍ଦୁତ୍ବର ସୁନର୍ତ୍ତାଗରଣ ହେଉଛି ବୋଲି କୁହାଯାଉଛି । ଏପ୍ରକାରର ମତପୋଷଣ କରୁଥିବା ନେତାମାନେ ପୁଣି କୁହନ୍ତି ଯେ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଏଠାରେ ପ୍ରଚଳିତ ଥିବାରୁ ଏବଂ ସବୁବେଳେ

ଧର୍ମନିରପେକ୍ଷ ନୀତି ସମ୍ପର୍କରେ ବୟାନ ଗୁଳିଥିବାରୁ ସଂଖ୍ୟାଲଘୁମାନଙ୍କର ସାଂପ୍ରଦାୟିକତାହିଁ ସୂକ୍ଷ୍ମ ହେଉଛି । ଏହା ଫଳରେ ହିନ୍ଦୁ ସମାଜହିଁ ଅଧିକ କ୍ଷତିର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଉଛି ।

ଆଜି ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଶତକଡ଼ା ୮୦ ଭାଗରୁ ଅଧିକ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏ ବିଶାଳ ସମାଜର ଆପଣି, ଅଭିଯୋଗ ଶୁଣିବା, ବୁଝିବା ଇତ୍ୟାଦି ସରକାରଙ୍କର ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଦାୟିତ୍ବ, କିନ୍ତୁ ଅନେକଙ୍କ ମତରେ ଏପରି ହେଉନାହିଁ । କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ବାରମ୍ବାର ସାଂପ୍ରଦାୟିକ ରାଜନୀତିକୁ ପୋଷଣ କରିଆସୁଛି ବୋଲି ବାରମ୍ବାର ଅଭିଯୋଗ ଶୁଣିବାକୁ ମିଳେ । ପଣ୍ଡିତ ନେହେରୁ ବିଶିଷ୍ଟ ଐତିହାସିକ ଥିଲେ ଏବଂ ଭାରତର ଲୋକପ୍ରିୟ ଜନନେତା ମଧ୍ୟ ।

କେତେକଙ୍କ ମତରେ ନେହେରୁଙ୍କ ଧର୍ମନିରପେକ୍ଷ ନୀତିର ଅର୍ଥ ହେଲା, ଶ୍ରୀକ୍ଷ୍ଟି ଆନ୍ ଓ ମୁସଲମାନମାନଙ୍କୁ ଯେକୌଣସି ପରିସ୍ଥିତିରେ ସାହାଯ୍ୟ ସହଯୋଗ ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ହେବ । ତାଙ୍କର ଶାସନ ସମୟରେ କେରଳରେ କଂଗ୍ରେସ-ଦଳସହ ମିଶି ମୁସଲିମ ଲୀଗ୍ ସରକାର ଗଠନ କଲା ଏବଂ ପଣ୍ଡିତ ନେହେରୁ କହିଲେ, ‘ଇସ୍ପେ ସେ ମୁସଲମ୍ ଲୀଗ୍ ନୁହେଁ, ସିଏ ପାକିସ୍ତାନ ନେଇଗଲା ।’ କିନ୍ତୁ ସେ ସମୟରେ ଅନେକ ଭବିଷ୍ୟବାଣୀ କରୁଥିଲେ ଯେ ଦିନେ ଏ ମୁସଲିମ ଲୀଗ୍ ନେତୃତ୍ବ ବନାଉଠିଲା ଓ ସୁଲେମାନ୍ ହେଓଙ୍କ ପରି ଲୋକ ନେବେ ଏବଂ ଶାହାବୁଦ୍ଦୀନ ଓ ଆନ୍ଦାସୀଙ୍କ ପରି ମୁଜର ନେତାମାନେ ସେମାନଙ୍କର ଯୁକ୍ତିକୁ ସମ୍ବିଧି ସମର୍ଥନ କରିବେ । ମୁସଲିମ ଲୀଗ୍ ସହ କଂଗ୍ରେସର ସହଯୋଗ ଯୋଗୁଁ ହିନ୍ଦୁ ସମାଜରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ପ୍ରତି ଆନ୍ଦୋଳ ଏବଂ ଭବିଷ୍ୟତପ୍ରତି ଭୟହିଁ ସୃଷ୍ଟି କରିଦେଇଥିଲା କିନ୍ତୁ ସେ ସମୟରେ ପଣ୍ଡିତ ନେହେରୁ ଓ ତାଙ୍କ କଂଗ୍ରେସ ପ୍ରତି ଜନମାନସ ଏତେଦୂର ଆକୃଷ୍ଟ ହୋଇ ରହିଥିଲା ଯେ ତାହା ପଦାକୁ ସେପରି ପରିଚ୍ଛେଦ ହୋଇପାରିନଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ମୌନସୀତାକୁ କୌଣସି ସ୍ତରରେ ରାଜନୈତିକ ନେତାମାନେ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରିପାରିଲେ ନାହିଁ ।

ପଣ୍ଡିତ ନେହେରୁଙ୍କ ଧର୍ମନିରପେକ୍ଷ ନୀତି ଯୋଗୁଁ ହିନ୍ଦୁମାନେତା ଉପକୃତ ହେଲେନାହିଁ, ମୁସଲମାନମାନେ ମଧ୍ୟ ବିଶେଷ ଉପକୃତ ହୋଇଥିବା ଜଣାନ୍ତି । ମୁସଲମାନ ସାଂପ୍ରଦାୟକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦିଆଯିବା ଫଳରେ କ୍ଷମତା-ରାଜନୀତିର ଗୋଲକଥାଦ୍ବାରୁ ମୁକୁଳ ନିଜ ସାଂପ୍ରଦାୟର ଉନ୍ନତି ପାଇଁ କେବେ ଚିନ୍ତା କରିପାରିଲା ନାହିଁ । ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଧର୍ମନିରପେକ୍ଷ ନୀତି ଯୋଗୁଁ

ହନମନ୍ତା ଦେଖାଦେଲା । ଭାରତର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଧାର୍ମିକ ସଂପ୍ରଦାୟରେ ସାମାଜିକ ଓ ଆର୍ଥିକ ଅବ୍ୟବସ୍ଥା, କୁସଂସ୍କାର ରହିଛି । କିନ୍ତୁ ଯେପରି ଭାବେ ହିନ୍ଦୁଧର୍ମକୁ ଲୋକସଭା ବିଧାନସଭାମାନଙ୍କରେ ଉପହାସ କରାଗଲା, ତାହା ହନମନ୍ତାର ପ୍ରତିମାକୁ ଅଧିକ ଦୃଢ଼ତର କରିଦେଲା ।

କଂଗ୍ରେସ ଦେଖାଦେଖି ସୋସାଲିଷ୍ଟ ଓ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟମାନେ ମଧ୍ୟ ସେ ପ୍ରକାର ପ୍ରଚାର ଆରମ୍ଭ କରି ଦେଇଥିଲେ । ହିନ୍ଦୁସମାଜର ଦୁର୍ବୁଣ ଗାଇ ସଂଖ୍ୟାଲଘୁ ସଂପ୍ରଦାୟର ଷ୍ଟେଟ ପାଇବାପାଇଁ ଦୌଡ଼ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯାଇଥିଲା ।

କଂଗ୍ରେସ ସମେତ ପ୍ରତ୍ୟେକ ରାଜନୈତିକ ଦଳ ଷ୍ଟେଟ ପାଇବା ଆଗାରେ ହିନ୍ଦୁ ସମ୍ପ୍ରଦାୟକୁ ଶିକାର କରି, ଅନ୍ୟ ଧାର୍ମିକ ସମ୍ପ୍ରଦାୟକୁ ସରୁପ୍ରକାର ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦେଉଛନ୍ତି ବୋଲି ଅଧିକାଂଶ ହିନ୍ଦୁ ସଙ୍ଗଠନ ଅଭିଯୋଗ କରନ୍ତି । ଏପରିକି ହିନ୍ଦୁକୁ ବଳୀ ଦେଇ ଦିଆଯାଉଥିବା ବେଳେ ସଂଖ୍ୟାଲଘୁ ସଂପ୍ରଦାୟର ପ୍ରତ୍ୟେକ କାର୍ଯ୍ୟକୁ ବରଦାସ୍ତ କରାଯାଉଛି । ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନମାନଙ୍କୁ ଉଦାହରଣ ସ୍ବରୂପ ନିଆଯାଇପାରେ । ଭାରତରେ ମହାସାଧକ ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନ ମିଶନ ନିଜ ଧର୍ମ ପ୍ରଚାରରେ ଲିପ୍ତ । ସେମାନେ ସେବା କରୁଛନ୍ତି ସତ କିନ୍ତୁ ଲୋକଙ୍କୁ ଖ୍ରୀଷ୍ଟଧର୍ମରେ ଦାକ୍ଷିଣ୍ୟ କରାଇବା ହେଉଛି ମୂଳ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ । ମିଶନେରୀମାନେ ଯେଉଁମାନଙ୍କୁ ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନ କରୁଛନ୍ତି, ସେମାନେ କିଏ ? ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଧର୍ମସମ୍ପ୍ରଦାୟର ଲୋକେ ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନ ଧର୍ମ ଗ୍ରହଣ କରୁଥିବା ଜଣାଯାଉ ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ଯେଉଁମାନେ ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନ ହେଉଛନ୍ତି, ସେମାନେ ମୂଳତଃ ହିନ୍ଦୁ, ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ।

ହିନ୍ଦୁ ସମାଜରେ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅସ୍ପୃଶ୍ୟତା, ସାମାଜିକ ଅସମତା ଇତ୍ୟାଦି ଥିବାରୁ ଧର୍ମାନ୍ତକରଣକୁ କିଛି ପରିମାଣରେ ପ୍ରଣୟ ଦେଉଛି । କିନ୍ତୁ କେଉଁ ସମ୍ପ୍ରଦାୟରେ ସାମାଜିକ କୁସଂସ୍କାର ନାହିଁ ? ଆଜି ଆରବଦେଶର ଅର୍ଥରେ ଦକ୍ଷିଣ ଭାରତରେ ମୁସଲମାନ ଧର୍ମ ମଧ୍ୟ କେତେକ ଗ୍ରହଣ କରୁଛନ୍ତି । ଆଜି ଧର୍ମାନ୍ତକରଣର ମୁକାବିଲା କରିବାପାଇଁ ହିନ୍ଦୁ ସଙ୍ଗଠନମାନେ ସାମାନ୍ୟ ଅଣ୍ଟା ଘଲଟିବା ଆରମ୍ଭ କରିଛନ୍ତି । ଯେଉଁମାନେ ଆରମ୍ଭ କରିଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ସାହସିକ ପଦକ୍ଷେପ ଲାଗି ଅଜି ହିନ୍ଦୁ ସମାଜ ଗର୍ବିତ, କାଗଣ, ବହୁବର୍ଷ ହେଲା ହିନ୍ଦୁ ସମାଜକୁ ଦବେଇକରି ରଖାଯାଇଥିଲା, ଏବେ ସେ ନିଜର ସ୍ଥିତି ଖୋଜି ନିଜର ସୁରକ୍ଷାଲାଗି ସ୍ବର ଉତ୍ତୋଳନ କରିବା ପାଇଁ ଶକ୍ତ ଖୋଜି ପାଉଛି ।

ତଥାପି ଆଜି ସେ ସ୍ବର ଶୀଘ୍ର । ସେଥିଲାଗି ଆଜି ମେଘାଳୟରେ ଜନ-ସଂଖ୍ୟାର ଶତକଡ଼ା ୫୨ ଭାଗ, ନାଗାଲାଣ୍ଡରେ ଶତକଡ଼ା ୮୦ ଭାଗ, ମିଜୋ-

ରାମରେ ଶତକଡ଼ା ୮୩ ଭାଗ ଲୋକ ଧର୍ମାନୁକରଣ କରି ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନ ହୋଇଯାଇଛନ୍ତି । ଏବେ ସେଠାରେ ବିଦ୍ରୋହ ଶକ୍ତିଙ୍କ ପ୍ରଭାବ ବୃଦ୍ଧିପାଇବା ଅସାଧାରଣ ହୋଇ ଆଉନାହିଁ ।

ଝାଡ଼ଖଣ୍ଡ ଆନ୍ଦୋଳନ ସହଜ ମିଶନାରୀମାନଙ୍କର ସମ୍ପର୍କ ରହିଛି ବୋଲି ମଧ୍ୟ ଅଭିଯୋଗ ହେଉଛି । ଉପରୋକ୍ତ ଅଞ୍ଚଳମାନଙ୍କରେ ଅନ୍ୟ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ଲୋକେ କାହିଁକି ଶାନ୍ତ ରହିଛନ୍ତି ତାହାର ଅନୁସନ୍ଧାନ କରାଯିବା ଦରକାର । ଯେଉଁମାନେ ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନ, ସେମାନେ ଶିକ୍ଷିତ, ଅନ୍ୟମାନେ ନୁହଁନ୍ତି । ଏପରି ଅବସ୍ଥା ନାଗାଲ୍ୟାଣ୍ଡ, ମିଜୋରାମ, ମେଘାଲୟ କିମ୍ବା ସିଂହଭୂମରେ ନାହିଁ । ପରିତାପର ବିଷୟ ଏହି ଯେ ବନବାସୀଙ୍କ କଲ୍ୟାଣ ଲାଗି କୌଣସି ହିନ୍ଦୁ ସଙ୍ଗଠନ ଯାଇଁ ସେସବୁ ଅଞ୍ଚଳରେ କାମକଲେ ଏବଂ ମିଶନାରୀମାନଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପକୁ ଲୋକଲୋଚନକୁ ଆଣିଲେ କେତେକ ରାଜନୈତିକ ଦଳ, ଏପରିକି ସରକାର ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କୁ ସମ୍ପ୍ରଦାୟିକ ଉନ୍ନାଦ କରିବାକୁ ପଶ୍ଚାତ୍ତପଦ ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ ।

ଏପରି ଅବସ୍ଥା ଲାଗି ହିନ୍ଦୁ ସଙ୍ଗଠନ ମଧ୍ୟ କିଛି ପରିମାଣରେ ଦାୟୀ । ତେବେ, ୧୯୨୦ରେ ଗୁରୁଦ୍ୱାର ଆନ୍ଦୋଳନର ସୂଚକ ଦିନଠାରୁ ସାଧାରଣ ଶିଖମାନଙ୍କ ମନରେ ଏକ ଧାରଣା ଜନ୍ମିଥିଲା ଯେ ସେମାନେ ହିନ୍ଦୁଙ୍କଠାରୁ ଭିନ୍ନ । ପଞ୍ଜାବ ସୁବାର ଦାସୀ ମାନବେଇ ଶିଖ ପର୍ଶନାଲ ଆଇନ କରିବାର ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଯେତେବେଳେ କଂଗ୍ରେସ ଗ୍ରହଣ କଲା, ସେ ଧାରଣା ଅଧିକ ମଜଭୂତ ହୋଇଗଲା । ତା'ପରେ ପରେ ପଞ୍ଜାବରେ ଶିଖଙ୍କ ଶାସନ ପଞ୍ଜାବୀଭାଷୀ ଅଞ୍ଚଳକୁ ନେଇ ପ୍ରଦେଶ ଗଠନ ଇତ୍ୟାଦି ଦାସୀରୁ ଆସି ଆନନ୍ଦପୁରସାହବ ପ୍ରସାଦ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଶିଖ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଦାସୀ କରି ଆସିଲା ଏବଂ ବିଭେଦକାରୀ ଶକ୍ତିକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ କରି ଆସିଲା । ଏବେ ବି କରୁଛି ।

ଏପରି ବିରାଟ ସମସ୍ୟା ଥିଲା, ପ୍ରତ୍ୟେକ ଫରରେ ଛୁଦୁ ଛୁଦୁ ସମସ୍ୟା ମଧ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇ ଚାଲିଛି ଏବଂ ଅଲକ୍ଷ୍ୟରେ ତାହା ସମ୍ପ୍ରଦାୟିକ ସଦ୍‌ଭାବ ରକ୍ଷା କରିବାରେ ବାଧା ସୃଷ୍ଟି କରୁଛି । ଗୋଟିଏ ଛୋଟ ଉଦାହରଣ ନିଆଯାଉ । ଯେତେବେଳେ ପରିବାର କଲ୍ୟାଣ କଥା ଚିନ୍ତା କରାଯାଉଛି, ସେତେବେଳେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ସରକାର କହୁଛି, ସଂଖ୍ୟାଲଘୁ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ପ୍ରତି ଏହା କଡ଼ାକଡ଼ି ଭାବେ ଲାଗୁ ହେବ ନାହିଁ । ଏପରିକି ଯେଉଁଠାରେ ହିନ୍ଦୁଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା କମ୍, ସେଠାରେ ହିନ୍ଦୁଙ୍କ ପରିବାର କଲ୍ୟାଣ ଅସ୍ଥୋପଚାର କରିବାପାଇଁ କୁହାଯାଉଛି ।

କିନ୍ତୁ ସଂଖ୍ୟାଲଘୁ ସଂପ୍ରଦାୟ ସଦସ୍ୟ ଏହି ଧାରଣା ନେଇ ଅଛନ୍ତି ଯେ ସେମାନଙ୍କର ପରିବାର କଲ୍ୟାଣ ଯୋଜନା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ ।

ଏହାକୁ ଆଧାର କରି ଆଜି କେତେକ ହିନ୍ଦୁ ସଙ୍ଗଠନ ପ୍ରଭୃତି କରୁଛନ୍ତି ଯେ ଭାରତରେ ହିନ୍ଦୁଙ୍କଠାରୁ ମୁସଲମାନମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ଦ୍ରୁତ ଗତିରେ ବଢ଼ୁଛି । ଏ ପ୍ରକାର ପ୍ରଭୃତିରେ କାହାର କିଛି ଲାଭ ତ ହେଉନାହିଁ, ଦେଶରେ ଜନସଂଖ୍ୟା ହିଁ ବଢ଼ୁଛି । ଆଉ ଏକ ସମସ୍ୟା ଏବେ ଦେଖା ଯାଇଛି । ହିନ୍ଦୁ ସଙ୍ଗଠନ ପକ୍ଷରୁ ଅଭିଯୋଗ ହେଉଛି ଯେ, ମୁସଲମାନମାନଙ୍କ ମସଜିଦ୍, ଶିଶୁମାନଙ୍କ ଗୁରୁଦ୍ୱାର ଲାଗି ସରକାର ଯେତେ ତହସିଲ ଓ ସର୍ତ୍ତକ ରହୁଛି, ସେପରି ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କ ମନ୍ଦିର ପାଇଁ ରହୁ ନାହିଁ । ଦିଲ୍ଲୀର ଲୋଦିବାଗରେ ଥିବା ପ୍ରତ୍ନତାତ୍ତ୍ୱିକ ମହାବ୍ଲୁମ୍ବର୍ଣ୍ଣ ମସଜିଦ୍ରେ ନିମାଳ ପଡ଼ିବା ପାଇଁ ମୁସଲମାନମାନେ ଜିଦ୍ ଧରି ବସିବା ଫଳରେ ସରକାର ତାହା ମଞ୍ଜୁର କଲେ ।

କିନ୍ତୁ ରାମଜନ୍ମଭୂମି ମନ୍ଦିର ସଂକ୍ରାନ୍ତିରେ ସରକାର ସବୁ ପ୍ରକାର ନିୟମ ବ୍ୟାପୀବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ଏପରି ଅନେକ ଧାର୍ମିକ ପ୍ରାଣ ରହିଛି, ଯାହାକି ବିବାଦାସ୍ପଦ ହୋଇ ରହିଛି, କିନ୍ତୁ ସରକାର କିଛି କରୁ ନାହାନ୍ତି ବୋଲି ହିନ୍ଦୁ ସଙ୍ଗଠନର କର୍ମକର୍ତ୍ତାମାନେ ବାରମ୍ବାର ଅଭିଯୋଗ କରି ଆସୁଛନ୍ତି । ହିନ୍ଦୁ ସଙ୍ଗଠନ ଗୁଡ଼ିକର ଯୁକ୍ତି ହେଉଛି, ଧର୍ମ ନାମରେ ବିଶାଳ ହିନ୍ଦୁ ସଂପ୍ରଦାୟ ଏକ । ସ୍ୱରରେ ମତ ପ୍ରକାଶ କରିପାରୁନଥିବାରୁ ଏବଂ ସଂଖ୍ୟାଲଘୁ ସଂପ୍ରଦାୟ ପକ୍ଷରେ ତାହା ସମ୍ଭବ ହେଉଥିବାରୁ ରାଜନୈତିକ ଦଳଗୁଡ଼ିକ ସଂଖ୍ୟା ଲଘୁ ସଂପ୍ରଦାୟକୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟିତ । ସେଥିଲାଗି ଆଜି ଗୁରୁଦ୍ୱାର ଆଇନ ପ୍ରଣୟନ କରାଯାଉଛି, ବିଭିନ୍ନ ସଂପ୍ରଦାୟର ମହଲାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଫରକକୁ ସ୍ୱୀକାର କରାଯାଉଛି । ହିନ୍ଦୁ ସଙ୍ଗଠନର କର୍ମକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କ ଯୁକ୍ତି ହେଉଛି, କଠୋର ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ଗ୍ରହଣ କରୁଥିବା ଯୋଗୁଁ ସଂପ୍ରଦାୟର ଭେଦ ଉପରେ ଆଖି ରଖି ରାଜନୈତିକ ଦଳ ଏପରି କରୁଥିବାରୁ ହିନ୍ଦୁ ସଂପ୍ରଦାୟ ମଧ୍ୟ ସେପରି କରିବା ଉଚିତ ହେବ କାରଣ, ସରକାର ଧର୍ମନିରପେକ୍ଷ ନୀତି ପାଳନ କରିବାକୁ ଯାଇ ହିନ୍ଦୁ ସଂପ୍ରଦାୟ ପ୍ରତି ଉପେକ୍ଷା କରୁଛନ୍ତି ।

ଏ ପ୍ରକାର ପ୍ରଭୃତି ରାଜ୍ୟସ୍ତରରେ କେତେକ ଏଥିରେ ପ୍ରଭାବିତ ହେଉଛନ୍ତି, ନେତେନ ହେଉ ନାହାନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଯେପରି ଭାବେ ସାଂପ୍ରଦାୟିକ ହିଂସା ବିଭିନ୍ନ ରୂପରେ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ଦେଖାଯାଉଛି, ହିନ୍ଦୁ ସଙ୍ଗଠନଗୁଡ଼ିକର

ପ୍ରସବ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବାରେ ଲାଗିଛି । ହିନ୍ଦୁ ସଙ୍ଗଠନଗୁଡ଼ିକର ଉପସ୍ଥିତି ସମସ୍ତ ଯୁକ୍ତି ଯେ ଅବାନ୍ତର ଏହା କୌଣସି ହିନ୍ଦୁ ସ୍ତ୍ରୀକାର କରିବ ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ଏହା ଯେ ସପୂର୍ଣ୍ଣ ସତ୍ୟ ତାହା ମଧ୍ୟ କେହି ଗଣତନ୍ତ୍ରପ୍ରେମୀ ବିଶ୍ୱାସ କରିବ ନାହିଁ । ଆଜି କଂଗ୍ରେସ ହିନ୍ଦୁ ଓ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ସମ୍ମିଶ୍ରଣ କରି ଯଦି ପୁନର୍ବାର ଏ ଭାରତୀୟ ସମାଜକୁ ପୁନରୁଦ୍ଧାର କରିବା ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଗ୍ରହଣ କରିବ, ତା'ହେଲେ କିଛି ହୋଇପାରେ, ନଚେତ୍, ଦେଶରେ ଯେ ସାଂପ୍ରଦାୟିକ ହିଂସାର ତାଣ୍ଡବ-ଲୀଳା ଅବଶ୍ୟମ୍ବାସୀ, ଏହା ନିଶ୍ଚିତ ।

୧୯୮୪ରେ ଶ୍ରୀମତୀ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ନୃଶଂସ ହତ୍ୟା ପରେ ଶ୍ରୀ ରାଜବ ଗାନ୍ଧୀ ଯେପରି ଯୈର୍ଯ୍ୟ, ନିଷ୍ଠା ଓ ସହନଶୀଳତା ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିଥିଲେ, ସେଥିରେ ସମଗ୍ର ଦେଶ ମୁଗ୍ଧ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ତାଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱକୁ ସ୍ତ୍ରୀକାର କରିନେଇ-ଥିଲା । ୧୯୮୪ ମସିହା ଅକ୍ଟୋବର ୩୧ରେ ଇନ୍ଦିରାଙ୍କ ହତ୍ୟା ପରେ ରାଜବ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଦାୟିତ୍ୱ ନେବାର କିଛିଦିନ ପରେ ପଞ୍ଜାବ, କାଶ୍ମୀର, ମିଜୋରାମ, ହିମାଚଳ, ଆସାମ ପରି ପ୍ରଦେଶର ଲୋକେ ତାଙ୍କଠାରୁ ନ୍ୟାୟ ପାଇବାପାଇଁ ଇଚ୍ଛାକଲେ । ଦୀର୍ଘଦିନ ଧରି ଅମୀମାଂସିତ ଭାବେ ପଡ଼ିରହିଥିବା ସମସ୍ୟାଗୁଡ଼ିକୁ ଶ୍ରୀ ଗାନ୍ଧୀ ଆଲୋଚନା ମାଧ୍ୟମରେହିଁ ସମାଧାନ କଲେ । ଲୋକେ ବିଶ୍ୱାସ କଲେ, ରାଜବ ଗାନ୍ଧୀ ବାସ୍ତବରେ କିଛି କରିବାକୁ ଚାହୁଁଛନ୍ତି । ତାଙ୍କପାଇଁ ନିଜଦଳର ରାଜନୈତିକ କ୍ଷମତାସବୁ କିଛି ନୁହଁ, ଦେଶରେ ଶାନ୍ତି, ସଦ୍‌ଭାବ ସ୍ଥାପନ ହେଉଛି, ତାଙ୍କର ପ୍ରଥମ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ଏହା ସେ ସହ ଲଙ୍ଗ୍‌ଓଲଙ୍ଗ୍ ସହ ଚୁକ୍ତିକରି ପ୍ରମାଣିତ କଲେ । ଆସାମ ଗଣପରିଷଦ ସହ ମଧ୍ୟ ଚୁକ୍ତି କରାଯାଇ ଆସାମ ସମସ୍ୟା ସମାଧାନ କରାଗଲା । ମିଜୋରାମରେ ଏବେ ଶାନ୍ତି ଫେରାଇ ଆଣାଯାଇଛି ।

ଶ୍ରୀ ରାଜବ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ପ୍ରତି ଦୃଢ଼ ସମର୍ଥନ ଜାପାନ କରି ୧୯୮୪ ଡିସେମ୍ବର ନିବାଚନରେ ପାର୍ଲିମେଣ୍ଟକୁ ବହୁସଂଖ୍ୟାରେ କଂଗ୍ରେସ ପ୍ରାର୍ଥୀ ନିବାଚିତ ହେଲେ । ଏପରି ସଂଖ୍ୟାଗରିଷ୍ଠତା କେବେ ପଶ୍ଚିତ ଜବାହରଲାଲ ନେହେରୁଙ୍କ ସମୟରେ ମିଳି ନଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଏବେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଉଛି, ଯେଉଁ ଉଦ୍‌ଦୀପନା ଓ ଉନ୍ମାଦନାରେ କଂଗ୍ରେସ ଉପରେ ଆସ୍ଥା ଓ ବିଶ୍ୱାସ ସ୍ଥାପନ କରାଯାଉଥିଲା, ତାହା ଧୀରେ ଧୀରେ ଅପସରି ଯାଉଛି ।

ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କୁ ଦୋଷ ଦେଇ ଲାଭ ନାହିଁ । ସେ ନିଜର ପାରଦର୍ଶିତା ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିଛନ୍ତି । ସେ ଯେଉଁ ପ୍ରଶାସନିକ କଳ ୧୯୮୪ରେ

ଲଞ୍ଜ କଲେ, ସେମାନଙ୍କଠାରୁ ଅଧିକ କିଛି ଆଶା କରାଯାଇପାରେନା । ଶ୍ରୀ ରାଜବ ଚାନ୍ଦୀ ଯେ ଦୃଢ଼ ମନୋବଳ, ନିଷ୍ଠା ଓ ଆତ୍ମପ୍ରତ୍ୟୟ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରୁନାହାନ୍ତି, ଏହା କେହି କହିପାରିବେ ନାହିଁ । ସେ ପଞ୍ଜାବରେ ଶାନ୍ତିସ୍ଥାପନ କରିବା ସକାଶେ ସହ ଲଙ୍ଘିତ୍ୱାଲଙ୍କ ସହ ଚାଲୁ କଲେ । ତା'ପରେ ଶାନ୍ତିଗୃହାଳାର ସହ ନିର୍ବାଚନ ହେଲା । ଅକାଳୀଦଳ ନିର୍ବାଚନରେ ବିଜୟୀ ହେଲେ ସତ କିନ୍ତୁ କଂଗ୍ରେସର ଭେଟ ଅନୁପାତ ୧୯୮୦ ନିର୍ବାଚନ ଠାରୁ ଅଧିକ ଥିବା ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଗଲା । ଏହା କମ୍ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟର ବିଷୟ ନୁହେଁ ।

ସେହିପରି, ଆସାମ ଚାଲୁ । ଦୀର୍ଘଦିନ ଧରି ସେଠାରେ ଗୁଲିଥିବା ଶାନ୍ତିପୁର୍ଣ୍ଣ ଆନ୍ଦୋଳନର ପରିସମାପ୍ତି ଘଟାଇ ଆସାମ ଗଣପରିଷଦ ନେତାମାନଙ୍କ ସହ ଚାଲୁ ସାକ୍ଷର ହେବାପରେ, ସେଠାରେ ସାଧାରଣ ନିର୍ବାଚନ କରାଗଲା । କଂଗ୍ରେସ, ସେ ନିର୍ବାଚନରେ ପରାଜିତ ହେଲା ସତ, କିନ୍ତୁ ଆସାମରେ ଶାନ୍ତି ବିରାଜମାନ କଲା । ମିତ୍ରୋଭାସ କଥା ମଧ୍ୟ ସେହିପରି । ସାମରିକବାହନର ଚଢ଼ଉ ଓ ମିତ୍ରୋ-ବିଦ୍ରୋହମାନଙ୍କ ଉତ୍ପୀଡ଼ନ—ଏ ଦୁଇ ପକ୍ଷର ପଶୁଆସି ଆକ୍ରମଣରେ ମିତ୍ରୋଭାସର ଶାନ୍ତିକାମୀ ଜନତା ହାତୁ ହାତୁ ଡାକୁଥିବା ବେଳେ ଲାଲଡେ଼଼ାଙ୍କ ସହ ହେଲା ଚାଲୁ । ଏବେ, ସେଠାକାର ଅବସ୍ଥା ଶାନ୍ତ । ପ୍ରାଦେଶିକ ସ୍ତରରେ କଂଗ୍ରେସ ଶାସନ ରହିଲେ ଯେ ସବୁ ଠିକ୍ ଚାଲୁଛି, ଜନମତର କିଛି ମୂଲ୍ୟନାହିଁ ବୋଲି ଯେଉଁ ଧାରଣା ୧୯୮୪ ପୁର୍ବରୁ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ମନରେ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିଲା, ସେ ଧାରଣା ଶ୍ରୀ ରାଜବ ଚାନ୍ଦୀଙ୍କ ଶାସନକାଳରେ ଦୂର ହୋଇଯାଇଛି ।

କିନ୍ତୁ ପଞ୍ଜାବରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦିନ ଗୁଲିଥିବା ହିଂସାକାଣ୍ଡ, ପ୍ରଶାସନିକ ଅଫିସରମାନଙ୍କ ଉପରେ ରାଜନୈତିକ ନେତୃତ୍ୱମାନଙ୍କ ପ୍ରତ୍ୟେକ ହିଂସା, ବିଭିନ୍ନ କଂଗ୍ରେସଶାସିତ ପ୍ରଦେଶରେ ଶାସନ କେତେକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପରିବାର ମଧ୍ୟରେ ସୀମାବଦ୍ଧ ହୋଇଯିବା ଏବଂ କଂଗ୍ରେସ ଦଳରେ ଅନ୍ତର୍ବିବାଦ ଇତ୍ୟାଦି ଶ୍ରୀ ଚାନ୍ଦୀଙ୍କ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଏବେ ମୂଳାନ କରିବାରେ ଲାଗିଛି । ବିଭିନ୍ନ ରାଜ୍ୟରେ ଆଇନଗୁଣ୍ଡାଳା ପରିସ୍ଥିତିର ଦ୍ରୁତ ଅବନତି ଘଟିଛି । ରାଜନୈତିକ ସ୍ଥିରତା ମଧ୍ୟ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇପାରୁନାହିଁ । ଯେଉଁ ରାଜନୈତିକ ଦଳମାନଙ୍କୁ ରାଜବ କଂଗ୍ରେସରୁ ଦୂରେଇ ଦେବାପାଇଁ କଂଗ୍ରେସ ଶତବାର୍ତ୍ତିକ ଉତ୍ସବରେ ଆହ୍ୱାନ ଦେଇଥିଲେ, ଏହା ମଧ୍ୟରେ ସେମାନଙ୍କ କ୍ଷମତା ଅଧିକ ବଢ଼ିଛି ବରଂ କମିବାକୁ କୌଣସି ଲକ୍ଷଣ ଦେଖାଯାଉ ନାହିଁ ।

ପଞ୍ଚାବରେ ଶାନ୍ତିସ୍ଥାପନ କରିବାପାଇଁ ଯେଉଁ ଚୁକ୍ତି ସ୍ୱକ୍ଷର ହୋଇଥିଲା, ତାହା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇପାରି ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ସେ ଚୁକ୍ତିଫଳରେ ପଞ୍ଚାବରେ ନିର୍ବାଚନ କରାଯାଇ ଅକାଳୀଦଳ ଶାସନକୁ ଆସିବ । ଅକାଳୀଦଳର କେତେକ ସଦସ୍ୟ ଉତ୍ତପଡ଼ିଆଙ୍କ ସହ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଭାବେ ସମ୍ପର୍କ ରକ୍ଷା କରିଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କୁ କେବଳ ଯେ ନୈତିକ ସମର୍ଥନ ଜାପନ କରାଯାଉଛି ତାହା ନୁହେଁ, କେତେକ ଅକାଳୀନେତା ଉତ୍ତପଡ଼ିଆଙ୍କୁ ଆର୍ଥିକ ସାହାଯ୍ୟ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରୁଛନ୍ତି । ଏହା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରାୟ ଦୁଇ ହଜାର ବନ୍ଦୀଙ୍କୁ ବର୍ଣ୍ଣିଲା ସରକାର ଖଲସ କରି ଦେଇଛନ୍ତି । ସେମାନେ ବିଭିନ୍ନ ହିଂସାକାଣ୍ଡରେ ଲିପ୍ତଥିବା ଅଭିଯୋଗରେ ଗିରଫ ହୋଇଥିଲେ ।

ଏକ ପକ୍ଷରେ ଏ କାର୍ଯ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ହେଉଥିଲାବେଳେ, ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ ପଞ୍ଚାବର ଡିରେକ୍ଟର ଜେନେରାଲଙ୍କୁ ଉତ୍ତପଡ଼ିଆଙ୍କୁ ଦମନ କରିବାପାଇଁ କୁହାଯାଉଛି । ସମସ୍ତେ ଜାଣନ୍ତି, ଏପରି ଅବସ୍ଥାରେ ଉତ୍ତପଡ଼ିଆଙ୍କୁ ଦମନ କରିହେବ ନାହିଁ । ଏ କଥା ସତ୍ୟ ଯେ, ଡି. ଜି. ଶ୍ରୀ ରିବେରୋ ଉତ୍ତପଡ଼ିଆମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଯେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି, ତା'ଫଳରେ ସେମାନଙ୍କ ମନୋବଳ ଦବିଯାଇଛି । କିନ୍ତୁ ସମୁର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ତାହା ଲୋପ ପାଇନାହିଁ । ଏ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଗୁଲିବ, ଅକାଳୀ କି କଂଗ୍ରେସ, ଯେଉଁ ଦଳ ଶାସନରେ ରହୁ ନା କାହିଁକି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ସମାଜରେ କିଛି ଉଦ୍‌ଭ୍ରାନ୍ତ ଯୁବକ ଥାଆନ୍ତି—ସେମାନଙ୍କୁ ବାଟକୁ ଆଣିବାକୁ ଯେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଦରକାର, ତାହା ଏବେ ଗ୍ରହଣ କରିବା ସକାଶେ ଅକାଳୀ ସରକାରଙ୍କ ନୈତିକ ସାହସ ନାହିଁ । ସେ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ପଞ୍ଚାବ ପୋଲିସର ନୈତିକ ମନୋବଳ ବଢ଼ାଇବା ପାଇଁ ଯାହା ଆବଶ୍ୟକ, ତାହା ଯୋଗାଇବା ପାଇଁ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ସରୁମନ୍ତେ ଉଦ୍ୟମ ହେବା ବାଞ୍ଛନୀୟ ।

ତାମିଲନାଡୁ, କର୍ଣ୍ଣାଟକ, ଆନ୍ଧ୍ର, ଜାମ୍ମୁ ଓ କାଶ୍ମୀର, ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗ, ତ୍ରିପୁରା ଓ ଆସାମରେ ଆଜି କଂଗ୍ରେସ ଦଳର ଶାସନ ନାହିଁ । ସେସବୁ ପ୍ରଦେଶରେ କଂଗ୍ରେସ ସଙ୍ଗଠନର ଅବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ ସାଂଘାତକ । ଅନ୍ତର୍ବିବାଦ ପ୍ରବଳ ଆକାର ଧାରଣ କରିଛି । କେବଳ ଯେ ସେ ପ୍ରଦେଶରେ ଏସବୁ ଅବସ୍ଥା ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ ତା' ନୁହେଁ, ବିହାର, ଓଡ଼ିଶା, ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ, ଉତ୍ତରପ୍ରଦେଶ ଓ ଗୁଜୁରାଟରେ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ତର୍ବିବାଦ ପ୍ରବଳ । ଏହାର ପ୍ରଭାବ କେନ୍ଦ୍ର ଉପରେ ପଡ଼ିବ ହିଁ ପଡ଼ିବ । ଦୀର୍ଘ ଦିନଧରି କଂଗ୍ରେସର ସାଙ୍ଗଠନିକ ନିର୍ବାଚନ ହୋଇନଥିବାରୁ ଦଳରେ ଶୃଙ୍ଖଳା ରକ୍ଷାକରିବା କଷ୍ଟକର ହୋଇପଡ଼ିଛି । ଉପାଧ୍ୟକ୍ଷ ପଦବା, କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ସଭ୍ୟପତି

ପଦସା ଇତ୍ୟାଦି ରହିବ କି ଯିବ ସେ ସମ୍ଭାଳରେ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ନିଆଯାଇପାରୁନାହିଁ । ସମ୍ଭାବନାରେ କେହି ବଢ଼ି ଦେଲେ ତାଙ୍କୁ ତତ୍ତ୍ୱଗଣାତ୍ୱ ଦଳରୁ ସମ୍ପ୍ରସେଷ କରିଦିଆଯାଉଛି । ଜଣେ ଇଙ୍ଗିତକୁ ଅପେକ୍ଷା କରି ଅନେକ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ନିଆଯାଇ ନାହିଁ ।

କେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରଶାସନିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ଅନିଶ୍ଚିତତାର ବାତାବରଣ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି । ଇମ୍ପେରୀୟାଲିଷ୍ଟିକେ ଉଚ୍ଚମାନ୍ୟ ଅର୍ଥସଚିବ ଓ ରାଜନୈତିକ ନେତା-ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ସମ୍ପର୍କ ଅତ୍ୟଧିକ ହ୍ରାସ ପାଇଥିଲା । ଜନତା-ଲୋକଦଳ ଶାସନ ବେଳେ ସେ ସମ୍ପର୍କ ଦୃଢ଼ କରିବାପାଇଁ କୌଣସି ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିଲା । ୧୯୮୦ରେ ଶ୍ରୀମତୀ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧୀ ଶାସନକୁ ଆସିବାପରେ ଏ ଦିଗରେ ମଧ୍ୟ କୌଣସି ପଦକ୍ଷେପ ନେଇନଥିଲେ । ରାଜ୍ୟବଳ ସମୟରେ ମଧ୍ୟ କୌଣସି ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ପରିବର୍ତ୍ତନ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇନାହିଁ । କଂଗ୍ରେସ ଓ ଅବକଂଗ୍ରେସ ଦଳ ଶାସିତ ପ୍ରଦେଶ ମାନଙ୍କରେ ଅଲଗା ଥିବା ସର୍ତ୍ତାବଳୀରୁ କର୍ମରାଜ୍ୟମାନଙ୍କୁ ସୁରକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇ ପାରୁନାହିଁ । ବିହାରରେ ବହୁ ଅ.ଇ. ଏ. ଏସ. ଓ ଆଇ. ପି ଏସ୍. ଅର୍ଥସଚିବମାନଙ୍କୁ ବାରମ୍ବାର ଅପଦସ୍ତ କରାଯାଉଛି । ଏପରି ଅବସ୍ଥା ପ୍ରାୟ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରଦେଶରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳୁଛି ।

ଏ ସବୁ ଅସୁବିଧା ଭିତରେ ବି ଅର୍ଥନୈତିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିବା ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଉଛି । ଟିକସ ରିହାତି, ବାଣିଜ୍ୟ ନୀତିରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ, ଶିଳ୍ପ ଓ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ପୁଞ୍ଜି ଲଗାଣ ଇତ୍ୟାଦି ଯେଉଁ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯାଇଛି ତାହା ଉଚ୍ଚ ମଧ୍ୟବିତ୍ତ ଶ୍ରେଣୀଙ୍କୁ ଅନେକ ପରିମାଣରେ ସହାୟ ହୋଇଛି । ଚଳିତ ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷର ପ୍ରଥମ ଭାଗରେ ଅବକାଶ, ଆୟକର ଓ ଭେନ୍ଚୁ ନିଗମ ଇତ୍ୟାଦିର ସ୍ୱାଭାବିକ ଆୟରୁ ଅଧିକ ଖର୍ଚ୍ଚକାର କୋଟି ଟଙ୍କା ଆୟ କରାଯାଇ ପାରିଛି । କିନ୍ତୁ ଏହାଦ୍ୱାରା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବ୍ୟାପକ ସାଧୁତ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ । ଯେପରି ଭାବେ ଦରବୃଦ୍ଧି ଦେଖୁଛି, ଏ ଆୟର କୌଣସି ମୂଲ୍ୟ ମଧ୍ୟ ନାହିଁ । ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରଦେଶରେ ଦୋକାନୀମାନ ପାଦେଶିକ ସରକାର ଥିବାରୁ ଶିଳ୍ପବିକାଶ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଅଗ୍ରସର କରି ପାରୁନାହିଁ । ବିଦ୍ୟୁତ୍ପ୍ରଣାଳୀର ଅଭାବ ଅନେକ ଶିଳ୍ପକୁ ପଟ୍ଟ କରାଦେଇଛି । ଫଳରେ ଏ ଦୁଇବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଶିଳ୍ପ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯେପରି କିଛି ତମକାଗତା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇନାହିଁ ।

ମୋଟ ଉପରେ କହିବାକୁ ଗଲେ, ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ରାଜୀବ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ଏ ଦୁଇବର୍ଷର ଶାସନ କାଳରେ ରାଜନୈତିକ, ଅର୍ଥନୈତିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବିଶେଷ

ଉନ୍ନତ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇନାହିଁ । ସାମାଜିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯେଉଁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆଣି କରାଯାଇଥିଲା, ତାହା ମୁସଲମାନ ମନ୍ତ୍ରଣା ଅଧିକାର (ସୁରକ୍ଷା) ବାଲି ଆଇନରେ ପାଶ୍ ହୋଇଯିବା ପରେ, ଧୂଳିଯାତ ହୋଇଯାଇଛି । ଏ ସବୁ ସତ୍ତ୍ୱେ ଆମେ କ'ଣ କହି ପାରିବା ଏ ଦୁଇବର୍ଷରେ କିଛି ହୋଇନାହିଁ ?

ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ଦେଶ ଯେଉଁ ଅବସ୍ଥାକୁ ଗୁଲିଯାଇଥିଲା, ସେ ଅବସ୍ଥାରେ ରାଜକର୍ମୀ ଦୃଢ଼ ନେତୃତ୍ୱ ଓ ଜନଗଣଙ୍କର ତାଙ୍କ ଉପରେ ଥିବା ପ୍ରଗାଢ଼ ଆଶ୍ୱା ଆଜି ଏ ଦେଶକୁ ଉଦ୍ଧାର କରିଛି । ସେ ଆଶ୍ୱା ରକ୍ଷା କରିବାପାଇଁ ଶ୍ରୀ ରାଜକର୍ମୀ ଗାନ୍ଧୀ ଚେଷ୍ଟିତ । ଜାତୀୟ ସହୃଦି ଓ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଏକତା ହେଉଛି, ଆଜି ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦେଶପ୍ରେମୀଙ୍କ ମୂଳମନ୍ତ୍ର । କିନ୍ତୁ ଏ ସବୁ ହୋଇପାରିବ ଯଦି ରାଜନୈତିକ ସ୍ତରରେ ନୈତିକ ମନୋବଳ ବୃଦ୍ଧିପାଏ । ସେ ନୈତିକ ମନୋବଳ ବୃଦ୍ଧି କରିବାପାଇଁ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଗାନ୍ଧୀ ଚେଷ୍ଟିତ । ତାହା ତାଙ୍କର ପ୍ରତ୍ୟେକ ପଦକ୍ଷେପରେ ସୁସ୍ପଷ୍ଟ । ଆଜି ଯାହା ଦୃଷ୍ଟୁ, ତାହା ଏକ ଦୃଢ଼ସ୍ୱପ୍ନ ପରି ଦିନେ ସମସ୍ତେ ଭୁଲିଯିବେ । ଏକ ନୂତନ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଉଦ୍ଭବ ହେବ, ତା'ର କିରଣରେ ଉଦ୍‌ଭାସିତ ହେବ ଏ ଗଣତନ୍ତ୍ର ।

ନୂତନ ଶିକ୍ଷାନୀତି

ସମାଜର ଉତ୍ତମ ଗଠନ ଓ ବିକାଶ ନିର୍ଭର କରେ ସେ ସମାଜରେ ପ୍ରଚଳିତ ଶିକ୍ଷାପଦ୍ଧତି ଉପରେ । ସମାଜ ମଧ୍ୟ ସହଜରେ କୌଣସି ପରିବର୍ତ୍ତନକୁ ଗ୍ରହଣ କରି ନିଏନାହିଁ । ଯେତେବେଳେ ସମାଜରେ ସ୍ଥିର ଓ ଗଢ଼ିଶାଳି ତତ୍ତ୍ୱମଧ୍ୟରେ ଅନେକ ପ୍ରଭେଦ ଆସିଯାଏ, ସେତେବେଳେ ସାମାଜିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଓ ଧାରାକୁ ବଦଳାଇବାପାଇଁ ଚିନ୍ତା କରାଯାଏ । ଆମ ଦେଶରେ ବ୍ରିଟିଶ ଶାସକମାନେ ଉନ୍ନତବିଦ୍ୟା ଶତାବ୍ଦୀର ଶେଷଭାଗରେ ଯେଉଁ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରଣାଳୀ ଲାଗୁକଲେ ତାହା ସେମାନଙ୍କ ହୃତଲଗି ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଥିଲା, ତାହା ସାମାଜ୍ୟବାଦୀମାନଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ଲାଗୁ କରାଯାଇଥିଲା ।

ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମ ଗୁଲିଥିବାବେଳେ ଏହି ପ୍ରକାରର ଶିକ୍ଷାପ୍ରଣାଳୀକୁ ବଦଳାଇବାପାଇଁ ସ୍ପଷ୍ଟ ମତ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା । ଏପରିକି ସ୍ୱାମୀ ଦୟାନନ୍ଦ, ବାଳଗଙ୍ଗାଧର ତିଲକ, ଲଲା ଲଜପତ ରାୟ, ବିପିନ ଚନ୍ଦ୍ର ପାଲଙ୍କଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମସ୍ତେ ସେ ଶିକ୍ଷାପଦ୍ଧତିର ପରିବର୍ତ୍ତନ ଦାବୀ କରି ଆସିଥିଲେ । ଶିକ୍ଷାପଦ୍ଧତିର ପରିବର୍ତ୍ତନ ଲାଗି ଦାବୀ କରୁଥିବାବେଳେ

ପ୍ରତ୍ୟେକ ନେତାଙ୍କ ବିଶ୍ୱାସ ଥିଲା ଦେଶ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ହେଲେ ଶିକ୍ଷା ପଦ୍ଧତିର ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେବ—ଏକ ନୂତନ ସମାଜ ଗଠନ ହେବ, ମହାସାଗରୀଙ୍କ ଭାଷାରେ ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରର ମୂଳଲକ୍ଷ୍ୟ ହେଉଛି ଶିଶୁର ଭୌତିକ, ମାନସିକ ଓ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଶକ୍ତିର ବିକାଶ ।

ଏତେ ମହାମନୀ ଶିକ୍ଷା ପଦ୍ଧତିର ପରିବର୍ତ୍ତନ ଲାଗି ଆନ୍ଦୋଳନ କରିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସ୍ୱାଧୀନତା ପରେ ତା'ର କୌଣସି ବିଶେଷ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେଲା ନାହିଁ । ସ୍ୱାଧୀନତା ହାସଲ କରିବା ପରେ ଆମର ନେତାମାନଙ୍କ ଆଦର୍ଶ ଅନୁସାରେ ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ର କାହିଁକି ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ ହେଲା ନାହିଁ, ସେ ବିଷୟରେ ଚର୍ଚ୍ଚା ହେବା ଉଚିତ । ସ୍ୱାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନର ଆଦର୍ଶକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଅବଶ୍ୟ ସମ୍ବିଧାନରେ ସାବଜମାନ ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥା ପ୍ରଚଳନ କରାହୋଇଛି । ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷାଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦିଆଯାଉଛି । କିନ୍ତୁ ଏ ସଂକ୍ରାନ୍ତିରେ ଦୃଢ଼ ନିଷ୍ପତ୍ତି ସ୍ୱାଧୀନତା ହାସଲ କରିବାର କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନେଇପାରି ନଥିଲେ । ସ୍ୱାଧୀନତା ପରେ ଶିକ୍ଷାପଦ୍ଧତି ସମ୍ପର୍କରେ ପ୍ରଥମଥର ଲାଗି ଏକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆଣିବାପାଇଁ କୋଠାସ କମିଶନ ସୁପାରିଶ କଲେ । କିନ୍ତୁ କୋଠାସ କମିଶନଙ୍କ ସୁପାରିଶ ମଧ୍ୟରୁ ଅଧ୍ୟାପକମାନଙ୍କ ବେତନ ତଥା ଅନ୍ୟ କେତେକ ସାଧାରଣ କଥାଗୁଡ଼ିକୁ ଲାଗୁ କରାଗଲା । କିନ୍ତୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍ତରର ଶିକ୍ଷା ଭାରତୀୟ ଭାଷାରେ କରାଯାଉ, ଦରିଦ୍ର ଧନୀ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଶ୍ରେଣୀ ଗୋଟିଏ ସ୍କୁଲରେ ପଢ଼ନ୍ତୁ ଇତ୍ୟାଦି ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ସୁପାରିଶ ଗୁଡ଼ିକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଗଲା ନାହିଁ ।

ଏବେ, କେନ୍ଦ୍ର ଶିକ୍ଷା ମନ୍ତ୍ରାଳୟ ଏପରି ଏକ ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ର ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଛନ୍ତି, ଯାହାକି ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମ କାଳର ଆଦର୍ଶର ବିପରୀତ । ଏପରିକି, କୋଠାସ କମିଶନ ଦ୍ୱାରା ଯେଉଁ ସୁପାରିଶ କରାଯାଇଥିଲା, ଏ ନୂତନ ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ର ତା'ର ମଧ୍ୟ ପରିପତ୍ତି । ଇଂରେଜମାନେ ୧୯୪୭ରୁ ଗୁଲି ଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଯେଉଁ ଅମଲ୍-ତାତ୍ତ୍ୱିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଏଠାରେ ଗ୍ରହଣ ଯାଇଛନ୍ତି, ତା'ର ଦ୍ୱାରା ଏ ଶାସନ ଚାଲୁଛି । ସେ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ବଦଳାଇବା ପାଇଁ କୌଣସି ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇନାହିଁ । ସେହି ଅମଲ୍‌ତାତ୍ତ୍ୱିକ ଗୋଷ୍ଠୀ ଇଂରେଜମାନଙ୍କ ହାତ-ହସ୍ତୀୟ ଥିଲେ । ଆଜି ଆମେ ସ୍ୱାଧୀନ, କିନ୍ତୁ ସେ ବ୍ୟବସ୍ଥା ରଖିବାପାଇଁ ଆମେ ଉଚିତ ବିଚାରୁଛୁ । ଶିକ୍ଷା, ଆଇନ ବ୍ୟବସ୍ଥା, ବ୍ୟାଙ୍କ, ପ୍ରତ୍ୟେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆମେ ସେହି ନୀତିପ୍ରୟୋଗ କରୁଛୁ ଯାହାକି ଏକ ପରାଧୀନ ଦେଶରେ ଲାଗୁ କରିବା ନିହାତି ଆବଶ୍ୟକ ମନେ ହେଉଥିଲା ।

ସେ ନୀତିର ଗୋଟିଏ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଥିଲା—କ୍ଷମତା କେବଳ କିଛି ଲୋକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସୀମିତ ହୋଇ ରହିବ । ନିଜର ଜାତି, ସମ୍ପତ୍ତି ଓ ଭାଷା ଯୋଗୁଁ

ସେମାନେ ବାସ୍ତବରେ ଆଜି ଭାରତର ଶାସକ, ରାଜନୈତିକ ନେତୃତ୍ବ ସେମାନଙ୍କ ପତ୍ନୀ-କଣ୍ଠେଇ ଭଳି ନାଚୁଛନ୍ତି । ନିଜର କ୍ଷମତାକୁ ଚିରସ୍ଥାପା କରିବାପାଇଁ ସେହିମାନେ ଦୁଇ ପ୍ରକାରର ଶିକ୍ଷା ପ୍ରଣାଳୀ ସୃଷ୍ଟି କରିଛନ୍ତି । ଗୋଟିଏ ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥା ସାଧାରଣ ଜନତାଙ୍କ ପାଇଁ ଏବଂ ଅନ୍ୟଟି ଖାସ୍ ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ । ସାଧାରଣ ଜନତାଙ୍କ ଲାଗି ଶିକ୍ଷାର ମାଧ୍ୟମ ବିଭିନ୍ନ ଭାରତୀୟ ଭାଷାକୁ ସ୍ୱୀକୃତି ଦିଆଯାଇଥିଲା ବେଳେ, ନିଜ ଗୋଷ୍ଠୀର ପିଲାମାନଙ୍କୁ ଇଂରାଜୀ ମାଧ୍ୟମରେ ପଢ଼ିବାର ସୁଯୋଗ ପଡ଼ାଇବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ କଲେ । ତା'ଛଡ଼ା ଶାସକ ପରିବାରର କାର୍ଯ୍ୟରେ ଇଂରାଜୀ ଭାଷାର ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ବଜାୟ ରଖିଲେ । ପରଶ୍ରାମ ସ୍ବରୂପ ଇଂରାଜୀ ଭାଷାର ପ୍ରଭୁତ୍ବ କାଏମ ରହିଲା ।

ସ୍ବାଧୀନତା ହାସଲ କରିବାଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହି ଗୋଷ୍ଠୀ ଅଳ୍ପ ଦ୍ବିଧାରେ ଥିଲେ । କାରଣ, ଯେଉଁ ଲୋକପ୍ରତିନିଧିମାନେ ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇ ଆସୁଥିଲେ, ସେମାନଙ୍କର ସ୍ବାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନ ସହିତ କୌଣସି ନା କୌଣସି ସମ୍ପର୍କ ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଏବେ ଆଜିକାଲି କ୍ଷମତା ମଧ୍ୟ ଏପରି ଲୋକଙ୍କ ହାତକୁ ଆସିଗଲାଣି, ଯେଉଁମାନଙ୍କର କୌଣସି ସମ୍ପର୍କ ସ୍ବାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନ ସହିତ ନାହିଁ । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅନେକ “ଅସଲ କ୍ଷମତାଧାରୀ”ଙ୍କ ଗୋଷ୍ଠୀଭୁକ୍ତ । ଏପରି ଅବସ୍ଥାରେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ରାଜୀବ ଗାନ୍ଧୀ ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର କମ୍ପ୍ୟୁଟର ଯୁଗର ଅନୁରୂପ ଶିକ୍ଷା ନୀତି ସଂଗ୍ରହରେ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ପାଇଁ କହିବା ସତ୍ତ୍ବେ ଅମଳିତଭାବେ ଲାଗିପଡ଼ି ଏପରି ଏକ ଶିକ୍ଷା ନୀତି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଦେଲେ ଯେ, ସେଥିରେ ସ୍ବାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନ ସମୟର ମୂଲ୍ୟବୋଧର ସ୍ଥାନ ରହିଲା ନାହିଁ ।

ନୂତନ ଶିକ୍ଷାନୀତି ଓ ତା'ର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ କୌଣସି ଶିକ୍ଷାବିତ୍ ସଫଳ ଥିଲା ଭଳି ବୋଧ ହେଉନାହିଁ । ହେବା ମଧ୍ୟ ସାମ୍ଭାବ୍ୟ । କାରଣ ଆଜି ଶିକ୍ଷା-ପ୍ରଣାଳୀରେ ଶିକ୍ଷାବିତ୍‌ଙ୍କର ସ୍ଥାନ ନାହିଁ । ଅଛି, ଶିକ୍ଷା-ପ୍ରଶାସକଙ୍କର । ଯେଉଁ ନୂତନ ଶିକ୍ଷାନୀତି ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଛି, ସେଥିରେ ଶବ୍ଦର ‘ଯାଦୁ’ ଯାଦୁ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି, ଆରମ୍ଭରୁ ଶେଷ ଯାଏ କେବଳ ରାଜନୈତିକ ପ୍ରଭୁତ୍ବ ହୋଇଛି । କୁହାଯାଇଛି, ଯାଦୁ ଗତ ବୁଦ୍ଧିଶୀଳ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ହୋଇପାରି ନାହିଁ, ତାହା ଆସନ୍ତା ପାଞ୍ଚ ଦଶ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ହୋଇଯିବ ।

ଶିଶୁମାନଙ୍କ ଲାଗି ଏବେ ବିଶେଷ କିଛି ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇନାହିଁ ବୋଲି କୁହାଯାଇଛି । ସ୍କୁଲ ଯିବା ପୁଅରୁ ଶିଶୁମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ମାତ୍ର ଶତକଡ଼ା ୧୦ ଭାଗ

ଶିଶୁଙ୍କୁ ଦୃଷ୍ଟି ଦିଆଯାଇଛି ବୋଲି କୁହାଯାଇ, ନୂତନ ଶିକ୍ଷାନୀତି କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରି ୨୦୦୦ ମସିହା ସୁଦ୍ଧା ଶତକଡ଼ା ୭୦ ଭାଗ ଶିଶୁଙ୍କ ଯତ୍ନ ନିଆଯିବ ବୋଲି କୁହାଯାଇଛି । ଏଥିଲାଗି ୨୦ ଲକ୍ଷ ଶିଶୁଙ୍କେହି ଖୋଲିଦିବାର ଯୋସନା କରାଯାଇଛି ।

ଚଉଦବର୍ଷର ପିଲାମାନଙ୍କ ଶିକ୍ଷା ସଫଳତାରେ କୁହାଯାଇଛି ଯେ, ୧୯୯୫ ମଧ୍ୟରେ ଦେଶରେ ଥିବା ପ୍ରତ୍ୟେକ ୧୪ ବର୍ଷ ବୟସ୍କ ପିଲାଙ୍କୁ ସାକ୍ଷର କରାଯିବ । ଗତ ଭୂଲିଶ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ୭-୧୧ ବର୍ଷ ବୟସ୍କଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଶତକଡ଼ା ୯୫ ଭାଗ ଓ ୧୧-୧୪ ବର୍ଷ ବୟସ୍କଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଶତକଡ଼ା ୫୦ ଭାଗ ପିଲା ସ୍କୁଲରେ ନାମ ଲେଖାଇଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ପ୍ରାୟ ଶତକଡ଼ା ୭୦ରୁ ୭୫ ଭାଗ ପିଲା ଅଧାରୁ ପାଠପଢ଼ା ଗ୍ରହଣ ଦେଇଛନ୍ତି । ୧୯୮୨-୮୩ରଭ୍ୟାସୁ ଜଣାଯାଇଛି ଯେ, ୭-୧୧ ବର୍ଷ ବୟସ୍କ ପିଲାମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ମାତ୍ର ୮୩୭ ଭାଗ ପିଲା ବାସ୍ତବରେ ଶିକ୍ଷା ଲାଭ କରିଛନ୍ତି ।

୧୯୭୮-୭୯ରେ ହୋଇଥିବା ଏକ ସର୍ବେକ୍ଷରୁ ଜଣା ଯାଇଥିଲା ଯେ, ୧ ଲକ୍ଷ ୯୦ ହଜାର ଗ୍ରାମ ସ୍କୁଲ ବ୍ୟବସ୍ଥାରୁ ବଞ୍ଚିତ । ନୂତନ ଶିକ୍ଷାନୀତିରେ କୁହାଯାଇଛି ଯେ, ସପ୍ତମ ଯୋଜନା ସମୟ କାଳ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦିନିଶବ୍ଦ ଜନସଂଖ୍ୟା ବିଶିଷ୍ଟ ଗ୍ରାମରେ ସ୍କୁଲ ପୁରସ୍କା କରି ଦିଆଯିବ । ଏକ ସରକାରୀ ସର୍ବେକ୍ଷରୁ ଜଣାଯାଇଥିଲା ଯେ ସର୍ବଭାରତୀୟ ସ୍ତରରେ ୪ଲକ୍ଷ ୭୭ହଜାର ୭୩୭ ପ୍ରାଥମିକ ବିଦ୍ୟାଳୟ ମଧ୍ୟରୁ ୯୮ ହଜାର ୯୯୩ ପ୍ରାଥମିକ ବିଦ୍ୟାଳୟର ପକ୍ଷାନ୍ତ କି ମାଟିଘର କିଛି ନାହିଁ । ପିଲାମାନେ ଖୋଲିପଡ଼ିଆରେ ଗଛମୂଳେ ବସି ପଢ଼ୁଛନ୍ତି । ସେଥିରେ ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଇଛି ୩ ଲକ୍ଷ ୪୪ ହଜାର ୯୧୦ ଟି ସ୍କୁଲରେ ଯଥେଷ୍ଟ ସ୍ଥାନ ନାହିଁ । ୧ ଲକ୍ଷ ୧୨ ହଜାର ୪୦୪ ଉଚ୍ଚ ପ୍ରାଥମିକ ସ୍କୁଲ ମଧ୍ୟରୁ ୨୭ ହଜାର ୯୫୩ଟି ସ୍କୁଲରେ ଯଥେଷ୍ଟ ସ୍ଥାନ ନାହିଁ । କେବଳ ଶତକଡ଼ା ୧୪ ଦଶମିକ ୮୧ ଭାଗ ସ୍କୁଲରେ ଶୌଭାଲୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି । ମାତ୍ର ଶତକଡ଼ା ସାତେ ୪୦ ଭାଗ ସ୍କୁଲରେ ପିଇବା ପାଣିର ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି । ଶତକଡ଼ା ସାତେ ୨୪ ଭାଗ ସ୍କୁଲରେ ଲଇଟ୍ରେସ ରହିଛି, ମାତ୍ର ସାତେ ୧୨ ଭାଗ ସ୍କୁଲ ଗ୍ରହଣ ଡାକ୍ତରୀ ଯାଞ୍ଚ କରାଯୁଏ । ସାତେ ୧୨ ଭାଗ ସ୍କୁଲ ଗ୍ରହଣ ମାଗଣାରେ ପୋଷାକ ଦିଆଯାଏ । ୨୭ ଦଶମିକ ୭୧ ଭାଗ ସ୍କୁଲ ଗ୍ରହଣ ମଧ୍ୟାହ୍ନରେ ମାଗଣା ଭୋଜନ ଦିଆଯାଏ ଏବଂ ୩୭ ଦଶମିକ ୫୭ ଭାଗ ସ୍କୁଲ ଗ୍ରହଣ ମାଗଣାରେ ନିଜ ପାଠ୍ୟ ପୁସ୍ତକ ପାଇଥାନ୍ତି ।

ଏପରି ଏକ ନୈରାଶ୍ୟଜନକ ସ୍ଥିତିକୁ ନୂତନ ଶିକ୍ଷାନୀତିର ଯାଦୁକଣ୍ଠ ପ୍ରଭାବରେ ବଦଳାଇ ଦିଆଯିବ ବୋଲି କୁହାଯାଉଛି । ଏହାର ନାମ ଦିଆଯାଇଛି “ଅପରେସନ୍ ବ୍ଲକ୍‌ବୋର୍ଡ଼ ।” ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରାଥମିକ ସ୍କୁଲରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଆବଶ୍ୟକ ବସ୍ତୁ ପ୍ରଦାନ କରିବା ପାଇଁ ସରକାର ତତ୍ପର ବୋଲି କୁହାଯାଉଛି । ଏଥିରେ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ସହାୟକ ସାମଗ୍ରୀ, ଟେବୁଲ୍-ଟୌଙ୍କା, ବ୍ଲକ୍‌ବୋର୍ଡ଼, ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ୍ ଗ୍ଲୋବ୍, ମ୍ୟାପ୍, ଡେଲନା, ଚୁମ୍ବକ, ଅଣୁବାକ୍ଷଣ ଯନ୍ତ୍ର, ମେଗ୍‌ନେଟାଇଂ ଗ୍ଲାସ୍, କ୍ଳିପ୍-କମ୍ପରଟ ଲାଗି ଆବଶ୍ୟକ ସାମଗ୍ରୀ, ଅତି କମ୍‌ରେ ୨ ଶହ ପୁସ୍ତକ, ଶିକ୍ଷକ ସାମଗ୍ରୀ, ସମ୍ବାଦପତ୍ର, ପତ୍ରିକା, ସଙ୍ଗୀତବାଦ୍ୟ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ଶ୍ରେଣୀ ଲାଗି ସୁରକ୍ଷିତ କକ୍ଷ, ଶୌରାବ୍ୟ, ପିଇବା ପାଣି ଇତ୍ୟାଦି ଏହିପରି ୪୨ଟି ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା ପାଇଁ ଚିନ୍ତା କରାଯାଇଛି । ଏସବୁ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଲାଗି ଆନୁମାନିକ ବାର୍ଷିକ ପାଞ୍ଚହଜାର ଟଙ୍କାରୁ କମ୍ ଖର୍ଚ୍ଚ ହେବନାହିଁ । ଯଦି ଏବେ ଏସବୁ ଆବଶ୍ୟକତାରୁ ପ୍ରାୟ ୪ ଲକ୍ଷ ସ୍କୁଲ ବଞ୍ଚିତ ଏବଂ ୧୯୯୫ ମସିହାରେ ଆମକୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ୧୪ ବର୍ଷ ବୟସ୍କ ପିଲାଙ୍କୁ ସାକ୍ଷର କରିବାକୁ ହେବ, ତେବେ “ଅପରେସନ୍ ବ୍ଲକ୍‌ବୋର୍ଡ଼” ଜରିଆରେ ଅଗ୍ରସର ହେଲେ ଅନ୍ତତଃ ୪ ଶହ କୋଟି ଟଙ୍କା ଆବଶ୍ୟକ । ପୁଣି ସ୍କୁଲ ଯିବା ପୂର୍ବର ଶିଶୁମାନଙ୍କ ଲାଗି ୨୦ ଲକ୍ଷ ଶିଶୁ-କେନ୍ଦ୍ର ଖୋଲିଯିବ । ସେଥିଲାଗି ହାରାହାରି ଏକହଜାର କୋଟି ଟଙ୍କା ଆବଶ୍ୟକ । ଏହାଛଡ଼ା ବେତନ ଓ ଅନ୍ୟ ଖର୍ଚ୍ଚ ମଧ୍ୟ ଅଛି । ଏସବୁ ଯୋଜନା ଲାଗି ଅର୍ଥ ଅଛି କି ?

ଅନୁଧ୍ୟାନରୁ ଜଣାଯାଏ, ଶିକ୍ଷା ସହାୟତାରେ ଖର୍ଚ୍ଚ କମି କମି ଆସିଛି । ତୃତୀୟ ଯୋଜନାରେ ଶିକ୍ଷା ଲାଗି ଶତକଡ଼ା ୭ ଦଶମିକ ୯ ଭାଗ ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇଥିବାବେଳେ ଚତୁର୍ଥ ଯୋଜନାରେ ଶତକଡ଼ା ୪ ଦଶମିକ ୯ ଭାଗ, ପଞ୍ଚମରେ ୩ ଦଶମିକ ୩ ଭାଗ ଓ ଷଷ୍ଠ ଯୋଜନାରେ ୨ ଦଶମିକ ୭ ଭାଗ ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇଥିଲା । ସପ୍ତମ ଯୋଜନାରେ ଯଦି କିଛି ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇଛି ତାହା ଯଥେଷ୍ଟ ନୁହେଁ । ପ୍ରାଥମିକ ଶିକ୍ଷା ଉପରେ ଯେତେ ଜୋର ଦିଆଯାଇ ନୂତନ ଶିକ୍ଷାନୀତି ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଛି, ସେଥିଲାଗି ଅର୍ଥର କୌଣସି ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇନାହିଁ । ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ବାବଦରେ ଅଧିକ ଅର୍ଥ ଖର୍ଚ୍ଚ ହେଉଥିବାରୁ ପ୍ରାଥମିକ ଶିକ୍ଷା ଅର୍ଥ ପାଇବାକୁ ବଞ୍ଚିତ ମଧ୍ୟ ହେଉଛି । ତେବେ କ’ଣ କେବଳ ନିଜର ପ୍ରଚାର ପାଇଁ ଏପରି ପ୍ରଚାର କରାଯାଉଛି ? ବୋଧହୁଏ ତା’ ନୁହେଁ । ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଏବେକାର ସମସ୍ୟା ସମ୍ପର୍କରେ ଅବହତ ହୋଇ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଅମଲ୍‌ଭାବିକ କୌଶଳ ଏବଂ ଆର୍ଥିକ ଅଭାବ ଯୋଗୁ ଆଜି ତାହା କେବଳ

ନିର୍ବାଚନ-ଇସ୍ତାଫାର ଭଳି ହୋଇଯାଇଛି । କଲ୍ୟାଣ ଓ ବାସ୍ତବତା ମଧ୍ୟରେ ସମନ୍ୱୟ ରକ୍ଷା କରିବା ନେତୃତ୍ୱର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ।

ପ୍ରାଥମିକ ତଥା ପ୍ରାଥମିକ ପୁର ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ପ୍ରତି ସରକାରଙ୍କର କି ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ଧ୍ୟାନ ଆକର୍ଷିତ ହୋଇପାରିନାହିଁ । ସରକାର କେବଳ ବଡ଼-ବଡ଼ ଘୋଷଣା କରି ନିଜର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସମ୍ପାଦନ କରୁଛନ୍ତି, ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ସେଥିପ୍ରତି ଆଦୌ ଦୃଷ୍ଟି ପଡ଼ୁନାହିଁ । ପ୍ରାଥମିକ ଶିକ୍ଷାଲାଗି ଯେତେ ପରିମାଣର ଅର୍ଥ ଆବଶ୍ୟକ, ସେ ଅର୍ଥ ସରକାର ଯୋଗାଇପାରିବାର ଅବସ୍ଥାରେ ନାହାନ୍ତି କି ତାହା ଯୋଗାଡ଼ କରିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । କୌଣସି ସସ୍ଥା ପ୍ରାଥମିକ ଶିକ୍ଷାପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ଦେଉନାହାନ୍ତି କାରଣ, ସେପରି ସସ୍ଥାରେ ପୃଷ୍ଠି ବିନିଯୋଗ କଲେ ନଗଦ ଫାଇଦା କିଛି ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଉଚ୍ଚତର ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନମାନଙ୍କରେ ପୃଷ୍ଠି ଲଗାଇଲେ ସେଠୁ ଅତି ସୁବିଧାରେ ଅର୍ଥ ଆଦାୟ ହୋଇପାରୁଛି; ଅତିଶୀଘ୍ର ଡାକ୍ତର, ଇଞ୍ଜିନିୟର, ପଦସ୍ଥ ଅଫିସର, ବୈଜ୍ଞାନିକମାନେ ମଧ୍ୟ ବାହାରୁଛନ୍ତି, ସସ୍ଥାର ନାମ ବଢ଼ୁଛି ।

ସେ ଗ୍ରହରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚିବାକୁ ହେଲେ ଯେଉଁ ମୂଲ୍ୟଦୁଆ ଆବଶ୍ୟକ ତାହା ଯେ ପ୍ରାଥମିକ ସ୍କୁଲରେ ପଢ଼ିଥାଏ, ଏହା ବର୍ତ୍ତମାନ ଦୃଢ଼ସ୍ୱରମ କରିବାକୁ କେହି ପ୍ରସ୍ତୁତ ନୁହଁନ୍ତି । ଅଧିକାଂଶ ଉନ୍ନତ ପ୍ରାଥମିକ ସ୍କୁଲ ବିଦେଶୀ ସାହାଯ୍ୟକୁ ନିର୍ଭର କରି ଏ ଦେଶରେ ଚାଲୁଛି । ଦାନ-ଦକ୍ଷିଣା ଉପରେ ମଧ୍ୟ ଆସ୍ଥାପନା କେତେକ ପ୍ରାଥମିକ ସ୍କୁଲ ଖୋଲି ଜନସେବା କରୁଛନ୍ତି । ବେସରକାରୀ ଗ୍ରହରେ ଏହି ପ୍ରାଥମିକ ସ୍କୁଲ ଖୋଲିବା ପାଇଁ ବିଶେଷ ଧ୍ୟାନ ଦିଆଯାଉନାହିଁ, କାରଣ ଏ ସ୍କୁଲରେ ପଢ଼ୁଥିବା ଶତକଡ଼ା ୮୦ ଭାଗ ଗ୍ରାମ ଦରମା ଦେବା ଅବସ୍ଥାରେ ନାହାନ୍ତି ।

ଏବେକାର ଶିଶୁମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ବିଶେଷ ଧ୍ୟାନ ଦିଆଯାଇ ଶ୍ରୈଦ୍ଧ ଶିକ୍ଷାପ୍ରତି ସରକାରୀଗ୍ରହରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଉଛି । ଦେଶର ଶ୍ରୈଦ୍ଧଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ଅନୁଦାନ ଉପରେହିଁ ନିର୍ଭର କରି ଚାଲୁଥିବାରୁ କୌଣସି ସୁଫଳ କେଉଁଠାରେ ମିଳିନାହିଁ । ୧୯୫୧ ଠାରୁ ୧୯୮୧ ମଧ୍ୟରେ ସାକ୍ଷରଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ଶତକଡ଼ା ୧୭ ଦଶମିକ ୭୭ ଭାଗରୁ ବଢ଼ି ଶତକଡ଼ା ୩୭ ଦଶମିକ ୨୭ ଭାଗ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ନିରକ୍ଷରଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ୩୦ କୋଟିରୁ ବଢ଼ି ୪୭ କୋଟିରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚିଲାଣି ।

ନୂତନ ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ର ଅନୁଯାୟୀ ଅପନ୍ତା ଦବେଷ୍ଟ ୧୫ ରୁ ୩୫ ବର୍ଷୀୟ ଯୁବସଂପ୍ରଦାୟର ୧୦ କୋଟି ନିଃସରକ୍ତ ସାକ୍ଷର କରାଯିବାର କଲ୍ପନା କରାଯାଇଛି । ଏ କାର୍ଯ୍ୟ ସେବାମୂଳକ ମନୋଭାବ ନେଇ କରିବାକୁ ପରାମର୍ଶ ମଧ୍ୟ ଦିଆଯାଇଛି । କିନ୍ତୁ ହଠିକ ଭାବେ କି ପ୍ରକାର କାର୍ଯ୍ୟସମ ଗ୍ରହଣ କରାଯିବ ସେ ସଂକ୍ରାନ୍ତିରେ କୌଣସି ସୂଚନା ଦିଆଯାଇନାହିଁ ।

ମାଧ୍ୟମିକ ଓ ଉଚ୍ଚମାଧ୍ୟମିକ ଶିକ୍ଷାଲଗି ନୂତନ ଶିକ୍ଷା ଯୋଜନାରେ ନବୋଦୟ ସ୍କୁଲ ଗଠନ କରିବା ପାଇଁ ସ୍ଥିର ହୋଇଛି । ଏପରି ବିଶେଷ ସ୍କୁଲ ଗଠନର ଆବଶ୍ୟକତା ଓ ଯୌକ୍ତିକତା କ'ଣ ତାହା ବୁଝା ପଡ଼ୁନାହିଁ । ଏପରି ସ୍କୁଲ ଛାପନ କରିବା ଦ୍ଵାରା ବରଂ ପ୍ରାଚୀନ ବର୍ଣ୍ଣବିଷମ୍ୟ ଅଧିକ ଦୃଢ଼ୀଭୂତ ହେବ । ନୂତନ ଶିକ୍ଷା ଯୋଜନାରେ କେବଳ ଗୋଟିଏ ଆଶାଜନକ କଥା ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି । ତା'ହେଲା, ଯେଉଁସବୁ ସ୍ଥାନମାନଙ୍କରେ ସ୍କୁଲ ନାହିଁ, ସେଠାରେ ସରକାର ସ୍କୁଲ ଖୋଲିବେ ।

ଏବେକାର ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ଅଧିକ ସୁଗମ କରିବା । ମାଧ୍ୟମିକ ଓ ଉଚ୍ଚ-ମାଧ୍ୟମିକ ଶିକ୍ଷାର ମହତ୍ତ୍ଵ ହେଉଛି ଏହି ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ଅଧ୍ୟୟନ କରୁଥିବା ବେଳେ ଶତକଡ଼ା ୯୭ ଭାଗ ପିଲା ପାଠପଢ଼ା ଗ୍ରହଣାନ୍ତି । ସ୍କୁ. ଜି. ସି. ର ଏକ ସମୀକ୍ଷାରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି ଯେ ମାତ୍ର ଶତକଡ଼ା ୩ ଭାଗ ଗ୍ରନ୍ଥ କଲେଜ ଯୁକ୍ତବୟସିକିରେ ନାମଲେଖା ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ଲାଭ କରିବାପାଇଁ ଅଗ୍ରସର ହୋଇଥା'ନ୍ତି ।

ଏପରି ଅବସ୍ଥାରେ ସ୍କୁଲ ପଢ଼ୁଥିବା କିମ୍ବା ସ୍କୁଲପଢ଼ା ସାରି ଅଧ୍ୟୟନ ବନ୍ଦ ରଖୁଥିବା ଶତକଡ଼ା ୯୭ ଭାଗ ପିଲଙ୍କୁ ନିଜ ଗୋଡ଼ରେ ଛୁଡ଼ା ହେବାପାଇଁ, ଓ ସମାଜର ହିତୋପକାରୀ ହେବାଲାଗି କି ପ୍ରକାର ଟ୍ରେନିଂ ଦେବା ଦରକାର ? ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆମେ ୧୦ + ୨ କିମ୍ବା ୧୦ + ୧ ଏପରି ଏକ ବିଦେଶୀ କୌଶଳକୁ ହାଇସ୍କୁଲମାନଙ୍କରେ ପର୍ଯ୍ୟାୟ ବ୍ୟୟେ ପ୍ରୟୋଗ କରିଆସୁଛୁ । କଲେଜ ଏବଂ ବିଶ୍ଵ-ବିଦ୍ୟାଳୟମାନଙ୍କରେ ଯେପରି ଅଧିକ ଗୁପ୍ତ ନ ପଡ଼ିବ ସେଥିଲାଗି ଦଶମ ଶ୍ରେଣୀ ପରେ ଏବେ ଯୁକ୍ତ ଦୁଇ ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ଖୋଲି ଯାଇଛି । କିନ୍ତୁ ଦଶମ ଶ୍ରେଣୀ ପାଶ୍ କରୁ ପିଲା କ'ଣ ରୋଜଗାରକ୍ଷମ ହୋଇପାରୁଛି ? ଭାରତପରି ଦେଶରେ ପିଲା ଦଶମ ଶ୍ରେଣୀ ପାଶ୍ କଲେ ପରେ ରୋଜଗାର କ୍ଷମ ହୋଇପାରିଲେ ସେ ଶିକ୍ଷା ସାର୍ଥକ ହେଲା ବୋଲି ଗ୍ରହଣୀୟ ହୋଇପାରିବ । କମର୍ସ ପାଠ୍ୟକ୍ରମକୁ ମେଟ୍ରିକ ସହ ମିଶାଇ ଅଉ ଏକ କ୍ଲାସ୍ ପଢ଼ାଇ ଦିଆଯାଇପାରେ । ମନେ ରଖିବାକୁ ହେବ କୌଣସି ଯୋଜନା, କୌଣସି ନୀତି ପ୍ରଣୟନରେ ସ୍କୁଲ ପାଠ୍ୟକ୍ରମକୁ ଅଗ୍ରାଧିକାର

ଦେବାକୁ ହେବ । ସ୍କୁଲ ପାଠ ପରେ ପିଲା ଯେପରି ଯୋଗ୍ୟ ହୁଏ ତା' ଦେଖିବା ମଧ୍ୟ ସମାଜର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ।

ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଶିକ୍ଷା ଉପରେ ଅଧିକ ଧ୍ୟାନ ଦିଆଯାଉଛି, ଅର୍ଥ ମଧ୍ୟ ଖର୍ଚ୍ଚ ହେଉଛି । ଅଧ୍ୟାପକମାନଙ୍କୁ ଅଧିକ ବେତନ ମିଳୁଛି କିନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କଠାରୁ କମ୍ କାମ ଆଦାୟ କରାଯାଉଛି । କୌଣସି କଲେଜର ଅଧ୍ୟାପକଙ୍କଠାରୁ ପ୍ରାଥମିକ ସ୍କୁଲର ଶିକ୍ଷକ ଅଧିକ ଶାଗ୍ରିକ ଓ ମାନସିକ ଶ୍ରମ କରୁଛି, ଦେଶର ଭବିଷ୍ୟତ ନାଗରିକମାନଙ୍କୁ ଚଢ଼ି ବା ପାଇଁ । କେନ୍ଦ୍ର କହୁନାହିଁ, ଅଧ୍ୟାପକମାନଙ୍କୁ କମ୍ ଦରମା ଦେଇ ପ୍ରାଥମିକ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ଦରମା ବଢ଼ାଇଦିଅ । କିନ୍ତୁ ମନେରଖିବାକୁ ହେବ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷାକୁ ଉଚ୍ଚା କରିବାକୁ ହେଲେ କେତେକ ଉପଯୁକ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ହେବ । ଦୁଃଖର ବିଷୟ, ସେ ଦିଗରେ କୌଣସି ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯାଇନାହିଁ ।

ଉଚ୍ଚ ବୈଷୟିକ ତଥା ବୈଜ୍ଞାନିକ ଶିକ୍ଷାପଦ୍ଧତି ଗୁଡ଼ିକ ସମ୍ପର୍କରେ ନୂତନ ଶିକ୍ଷାମାନଙ୍କରେ ଅନେକ ଗୁଣଗାରିମା ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଛି । ଭାରତରେ ପ୍ରତିବର୍ଷ ଯେତେ ସଂଖ୍ୟାରେ ଲଞ୍ଜିନିୟର, ତାଳୁର, ବୈଜ୍ଞାନିକ ବାହାବୁକ୍ତି ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅଧିକାଂଶ ବିଦେଶଯାତ୍ରା ବ୍ୟୟାସ କରୁଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କୁ ଏ ଦେଶକୁ ଆକୃଷ୍ଟ କରି ଆଣିବା ପାଇଁ ମୋଟା ଦରମା ଓ ସୁଖ ସୁବିଧା ଦେବା ପାଇଁ ନୀତିଗତ ନିଷ୍ପତ୍ତି ମଧ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି । କିନ୍ତୁ ଅମ ଦେଶର, ସର୍ବୋତ୍କୃଷ୍ଟ ପଦ୍ମସାମାଜ୍ୟ ଏପରି “ଲୋଭ” ଦେଖାଇ “ନିଜ” ଦେଶକୁ ଫେରିବା ଲାଜ୍ଜାଜନକ ନୁହେଁ କି ?

ରାମୋର୍ଟ ଅନୁଯାୟୀ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବର୍ଷ ୪୫ ହଜାର ଗୁଡ଼ି ଅଧ୍ୟୟନରତ ଥିବାବେଳେ, ପ୍ରତିବର୍ଷ ୨ ହଜାର ଗୁଡ଼ି ଉଚ୍ଚା ହାସଲ କରି ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହେଉଛନ୍ତି । ଆଉ କିଛିବର୍ଷ ପରେ ଏ ଅନୁପାତ ପରିମାଣ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟଜନକ ଭାବେ ବଢ଼ିବ । ଏସବୁ ସତ୍ତ୍ୱେ, ବିଶ୍ୱର ପ୍ରତିଭାବାନ ବୈଜ୍ଞାନିକ, ଜ୍ଞାନ ଏ ଦେଶରେ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଆମେ ନିଜର ବଳ, ବାଜ୍ଜା, ବୃହତ୍ତ୍ୱଶିଳ୍ପ ନିଜସ୍ୱ ଜ୍ଞାନରେ କରିପାରୁନାହିଁ । ବିଦେଶୀ ସହାୟତା ଆବଶ୍ୟକ କରୁଛି । ସାବୁନ, ଟୁଥପେଷ୍ଟଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଯୁକ୍ତାୟୁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବିଦେଶ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିବାକୁ ପଡ଼ୁଛି । ଏହା ଯଦି ଦେଶର ଅବସ୍ଥା, ତେବେ ଏତେ ବୈଜ୍ଞାନିକ, ଏତେ ବୈଷୟିକ ଜ୍ଞାନକୌଶଳ, ପ୍ରୟୋଗଶାଳା ଓ ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନର ଆବଶ୍ୟକତା କ'ଣ ବୋଲି

ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠିପାରେ, ଉଠିବା ସ୍ବାଭାବିକ ମଧ୍ୟ । କିନ୍ତୁ ସେ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ନୂତନ ଶିକ୍ଷାମାନ ଯୋଜନାରେ ମିଳୁନାହିଁ ।

ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦେଶର ଶିକ୍ଷାମାନ ସେ ଦେଶର ସାଂସ୍କୃତିକ ଚେତନାକୁ ସୂଚକ ଦେଇଥାଏ । ସମସ୍ତେ ଜାଣନ୍ତି, ମାକଲେଙ୍କ ଶିକ୍ଷା ପଦ୍ଧତି ଭାରତୀୟଙ୍କୁ ଏପରି ସାଂସ୍କୃତିକ ଦାସତ୍ବ ବନ୍ଧନରେ ବାନ୍ଧି ଦେଇଛି ଯେ, ଦେଶ ସ୍ବାଧୀନ ହେବାର ରୁକ୍ମିଣୀବର୍ଷ ପରେ ମଧ୍ୟ ଆମେ ସେ ପଦ୍ଧତିକୁ ଗ୍ରହଣ ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନୋହୁଁ । ବରଂ ତା' ପ୍ରତି ମୋହଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇଯାଇଛି । ଆମେ ଏବେ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ବିଦେଶୀ ଭାଷା, ବିଦେଶୀ ଆଦର୍ଶକାଳଦା ଓ ବିଦେଶୀ ଚିନ୍ତାଧାରା ଦ୍ବାରା ପ୍ରଭାବିତ । ଗୃହପାଳିତ ପଶୁ ଯେପରି ପଦାକୁ ଆଦର ନେଇଥାଏ, ସେହିପରି ଆମେ ସେ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ଆଦର ନେଇଛୁ । ବିଦେଶୀ ଭାଷା ପ୍ରତି ମୋହ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦିନ ବଢ଼ି ବଢ଼ି ଚାଲିଛି । ସମାଜର ସମ୍ପ୍ରାନ୍ତ ଲୋକେ ଇଂରେଜ ଭାଷାକୁ ଉଚ୍ଚ ଆଦରରେ ରଖିଥିବା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବସ୍ତି ଅଞ୍ଚଳରେ ରହୁଥିବା ଲୋକ ମଧ୍ୟ ଇଚ୍ଛା କରୁଛି, ତା'ପିଲା ଦି' ଧାଡ଼ି ଇଂରାଜୀ ଶିଖୁ । ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷାର ସ୍ଥାନ ରହୁଛି, କିନ୍ତୁ ଇଂରାଜୀ ମିଡ଼ିଫୁମ ସ୍କୁଲ ସଂଖ୍ୟା ପ୍ରତ୍ୟେକ ସହରବିଜାର ଅଞ୍ଚଳରେ ବଢ଼ିବାରେ ଲାଗିଛି ।

ତାମିଲନାଡୁ, କେରଳ, ମହାରାଷ୍ଟ୍ରର ପ୍ରଭୃତି ପ୍ରଦେଶମାନଙ୍କରେ ଏହାର କୁପ୍ରଭାବ ମଧ୍ୟ ପଡ଼ିଗଲାଣି । ଅଧିକାଂଶ ପିତାମାତା ନିଜନିଜର ପିଲାଙ୍କୁ ଇଂରାଜୀ-ମିଡ଼ିଫୁମ ସ୍କୁଲରେ ଭର୍ତ୍ତି କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଥିବାରୁ ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷା ମାଧ୍ୟମରେ ପଢ଼ା ହେଉଥିବା ସ୍କୁଲ ନେତେକ ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲାଣି । ଆଉ କିଛିବର୍ଷ ପରେ ଓଡ଼ିଶାରେ ମଧ୍ୟ ତା'ର ପ୍ରଭାବ ପଡ଼ିବ । ଦଶବର୍ଷ ତଳର କଟକ ଓ ଭୁବନେଶ୍ବର ସହ ଏବେକାର ସ୍ଥିତିକୁ ଚିନ୍ତନା କରି ସ୍କୁଲ ସଂଖ୍ୟା ଖୋଜିଗଲେ, ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେବାକୁ ହୁଏ । ଆଜି ଭାରତର ବିଭିନ୍ନ ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷା ଆଜିର ରୋଜଗାର ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଅଧିକ ମୂଲ୍ୟବାନ ମନେ କରାଯାଉନାହିଁ । ଏପରି ଅବସ୍ଥାରେ ପ୍ରସ୍ତାବିତ ନୂତନ ଶିକ୍ଷାମାନ କୌଣସି ପରିବର୍ତ୍ତନ ବିନା ପ୍ରଣୟନ ହେଲେ, ସାଂସ୍କୃତିକ ଦାସତ୍ବ ଅଧିକ ମଜଭୁତ ହୋଇଯିବ ସିନା ଦୂର ହେବାର ସମ୍ଭାବନା ନାହିଁ ।

ନୂତନ ଶିକ୍ଷାମାନର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଚିଠା ଦେଖି ଜଣାଯାଏ ଯେ, ପୁଞ୍ଜର ଯେଉଁ ପ୍ରଭାବ ଇଂରାଜୀ ଭାଷାର ଥିଲା, ତାହା ହିଁ ପୁଞ୍ଜବତ ରହୁବ । ବିଦେଶୀ ଚିନ୍ତାଧାରା ସମ୍ପର୍କରେ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବା ପାଇଁ ଅଧିକ ଧ୍ୟାନ ଦିଆଯିବ । ନିଜସ୍ବ ବିଚାରଧାରା

ସମ୍ପର୍କରେ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ଅନୁଭବ କରାଯାଇନାହିଁ । ଶିକ୍ଷା-ପଦ୍ଧତିର ଅମୂଳତ୍ୱକୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରାଯିବ ବୋଲି ଯେଉଁ ଧ୍ୱନି ଗତ ୧୯୮୫ରେ ଉଠିଥିଲା ୧୯୮୭ ବର୍ଷର ଶେଷଭାଗରେ, କେବଳ, ସ୍କୁଲ ଶିକ୍ଷା ପାଠ୍ୟକ୍ରମ କେତେ ବର୍ଷରେ ବିଭାଜିତ ହେବ, ସେତିକିରେ ସମାପ୍ତ ହୋଇଛି । ତାହା ଚାହାଁ ଯୁକ୍ତ ଚାହାଁ ଯୁକ୍ତ ଦୁଇ ହେବ, କି ପାଞ୍ଚ ଯୁକ୍ତ ଦିନ ଯୁକ୍ତ ଦୁଇ ହେବ; ତାହା ଦଶଯୁକ୍ତ ଏକ ହେବ କି ଦଶଯୁକ୍ତ ଦୁଇ ହେବ ଇତ୍ୟାଦି ।

ପ୍ରାୟ ପ୍ରତ୍ୟେକଥର ଏହିପରି ବିଭାଜନ ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ଜାନ୍ତିକାଣ୍ଡ ପରିବର୍ତ୍ତନ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରି ନିଆଯାଉଛି । ଉନ୍ନତ ଦେଶମାନଙ୍କଦ୍ୱାରା ନିର୍ଣ୍ଣିତ ଶବ୍ଦ ଓ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ହିଁ ଆଜି ଶିକ୍ଷାପଦ୍ଧତିର ପୁନର୍ବିନ୍ୟାସ ବୋଲି କଥିତ ହେଉଛି । ଶିଳ୍ପପ୍ରଧାନ ଦେଶଗୁଡ଼ିକ ତୃତୀୟ ବିଶ୍ୱର ଶିକ୍ଷା ସଂସ୍କୃତିକୁ ନିଜନିଜର ସାମଗ୍ରିକ ଓ ବ୍ୟବସାୟିକ ଦୃଷ୍ଟି କୋଣରୁ ଦେଖି ଯେଉଁ ମତବ୍ୟକ୍ତ କରୁଛନ୍ତି, ଆମେ ତା'କୁ ବେଦର ଗାର ବୋଲି ଧରି ନେଉଛୁ । ଆଜି କମ୍ପ୍ୟୁଟର ହୋଇଯାଇଛି ଆମର ଆଦର୍ଶ; ଯେପରି ଶିକ୍ଷା ମହାବିଳାସ ହୋଇଛି, ମାନବ ସମ୍ବଳ ବିକାଶ ମହାବିଳାସ ।

ଶିକ୍ଷାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କ'ଣ ତାହା ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସ୍ପଷ୍ଟ ନ ହୋଇଛି, ଶିକ୍ଷା କେଉଁ ମାଧ୍ୟମରେ ଦିଆଯିବ ତାହା ଯେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସ୍ଥିର ନହୋଇଛି, ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ର ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସମୁର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ମତପୋଷଣ କରିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ନୂତନ ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ର ଯାହା ସ୍ଥିର ହୋଇଛି, ସେଥିରେ ଶିକ୍ଷାର ଲକ୍ଷ୍ୟ, ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସମ୍ପର୍କରେ ସେପରି ସ୍ପଷ୍ଟଭାବେ ବିଶେଷ କିଛି ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇନାହିଁ । କେବଳ ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନରେ କହିଦିଆଯାଇଛି ଯେ ନୂତନ ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ର, ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଓ ସମାଜବାଦ ସ୍ଥାପନ ଦିଗରେ ଏକ ବଳିଷ୍ଠ ପଦକ୍ଷେପ ।

ପୁରୀର ଶିକ୍ଷାପ୍ରଶାଳୀ ଏହାର ଓଲଟା କାମ କରୁଥିଲା । ସମାଜରେ ଥିବା ଭେଦଭାବ, ଉଚ୍ଚମାନ, ଧନ-ଦରିଦ୍ର ପ୍ରଭୃତି ଅବସ୍ଥାର ପ୍ରତିକାର କରିବା ପାଇଁ ଏବେକାର ନୂତନ ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ର ପ୍ରୟତ୍ନ ହେବ ବୋଲି ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି । କିନ୍ତୁ ଏସବୁ କାର୍ଯ୍ୟ ହାସଲ ଲାଗି ଯେପ୍ରକାରର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଗ୍ରହଣ କରିବା କଥା, ତାହା ନୂତନ ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେନାହିଁ । ବରଂ ଏ ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ର ଦ୍ୱାରା ପୁରୀର ଉଚ୍ଚମାନ ଶ୍ରେଣୀ ବିଭାଜନ ଅଧିକ ହେବ ।

କୁହାଯାଇଛି, କେତେକ ବଛା ବଛା ପିଲାଙ୍କୁ ସର୍ବୋତ୍ତମ ପୁରସ୍କା ଦେଇ ନବୋଦୟ ସ୍କୁଲମାନଙ୍କରେ ପଢ଼ିବାର ସୁଯୋଗ ଦିଆଯିବ । ଏ ପ୍ରକାରର

ପ୍ରସାବକୁ ସମର୍ଥନ କରି କୁହାଯାଇଛି ଯେ “ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱରେ କେତେକ ବିଶେଷ ପ୍ରତିଭାଶାଳୀ ପିଲାଙ୍କୁ, ଅନ୍ୟ ପିଲାଙ୍କଠାରୁ ଦୂରରେ ରଖି ଶିକ୍ଷାପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥାଏ । ସେହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଏପରି କରାଯାଉଛି ।” ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱରେ ଥିବା ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଶିକ୍ଷାପ୍ରଣାଳୀର ସମୀକ୍ଷା ଭାରତର ପ୍ରଗତିଶୀଳୀ ଜେନ୍ତୁ ସରକାର କରିଛନ୍ତି କି ନା ଜଣ ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ଜନ୍ମରୁ କେତେକ ‘ଅଧିକ’ ପ୍ରତିଭାଶାଳୀ, ଅତ୍ୟୁତ ପ୍ରତିଭାର ଅଧିକାରୀ, ଆଉ ଅନ୍ୟମାନେ ଜନ୍ମରୁ ହୁଣ୍ଡା, ଏପ୍ରକାର ବିଶ୍ୱର କପରି କରାଗଲା ବୁଝାଯାଉନାହିଁ । ଏ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଯିଏ ବି ନେଉନା କାହିଁକି ତାହା ଯେ ଏକ ମାନସିକ ବିକୃତ ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ।

ଅମେ ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀ ଲାଗି ଏବେ ନିଜକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରୁଛି । କିନ୍ତୁ ଆଜି ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱବିତ୍ତଂଠାରୁ ଆମେ ସମସ୍ତେ ଜାଣି, ପ୍ରତ୍ୟେକ ଶିଶୁ, ସାମାନ୍ୟ ବୁଦ୍ଧି ବିଶ୍ୱର ନେଇ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିଥାଏ । ଯେଉଁ ଶିଶୁ ଅତି ହୁଣ୍ଡା କିମ୍ବା ଅତି ଚତୁର ହୋଇଥାଏ, ତାକୁ ଚିକିତ୍ସାଧୀନ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇପଡ଼େ । ଅତଏବ, ନୂତନ ଶିକ୍ଷାମାନଙ୍କର ଯେଉଁ ଏକମାତ୍ର ବୈପ୍ଳବିକ (!) ପିଲାନ୍ତ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି, ତାହା ବାସ୍ତବରେ ଏକ ବିକୃତ ଚିନ୍ତାର ପରିଚୟ ଦିଏ ।

ଶିକ୍ଷାର ମାଧ୍ୟମ ସଫାଳରେ, ନୂତନ ଶିକ୍ଷାମାନଙ୍କରେ ସ୍ପଷ୍ଟଭାବେ କିଛି କୁହାଯାଇନାହିଁ । ଏକ ସ୍ଥାନରେ କୁହାଯାଇଛି ନୂତନ ଶିକ୍ଷାମାନଙ୍କ, କୋଠାଘର କମ୍ପିଟେନ୍ସ ଶିକ୍ଷାମାନଙ୍କୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣଭାବେ ଗ୍ରହଣ କରିନେଇଛି । କୋଠାଘର କମ୍ପିଟେନ୍ସ ଶିକ୍ଷାମାନଙ୍କ ହେଉଛି, ‘ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ସ୍ତରରେ ଭାରତୀୟ ଭାଷାରେ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ କରାଯିବ ଏବଂ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣଧାରଣ ୩୫% ଧାରା ଅନୁଯାୟୀ ହିନ୍ଦୀଭାଷାକୁ ସମଗ୍ର ଭାରତବର୍ଷରେ ଲାଗୁ କରାଯିବ ।’ ଏ ପ୍ରକାର ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ନୂତନ ଶିକ୍ଷାମାନଙ୍କରେ ଗ୍ରହଣ କରିନିଆ ଯାଇଛି ସତ, କିନ୍ତୁ ଏହାକୁ ମାନ୍ୟତା ଦିଆଯାଉନାହିଁ । ଇଂରାଜୀ ଭାଷାପ୍ରତି ଧନୀ, ଉଚ୍ଚଶ୍ରେଣୀର ଲୋକେ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆକୃଷ୍ଟ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ଇଂରାଜୀ ମାଧ୍ୟମରେ ଗୁଲିଥିବା ସ୍କୁଲ କଲେଜ ମାନଙ୍କରେ ସମାଜର ବିଶିଷ୍ଟଶ୍ରେଣୀ-ମାନଙ୍କର ପିଲାମାନେ ପଢ଼ିବାକୁ ଅନୁଭବ କରୁଛନ୍ତି । ପ୍ରଶାସନିକ କାର୍ଯ୍ୟ ଇଂରାଜୀରେ ଗୁଲୁଛି । ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଓ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟମାନଙ୍କରେ ଇଂରାଜୀରେ ପଢ଼ାପଢ଼ି ହେଉଛି । ଏସବୁ ସତ୍ତ୍ୱେ ଇଂରେଜୀ ଭାଷା ହଟାଇବା ପାଇଁ କୁହାଯାଉଛି । କିନ୍ତୁ କାର୍ଯ୍ୟତଃ କିଛି ହେଉନାହିଁ । ସେଥିଲାଗି, ଯେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭାରତୀୟଭାଷା ଗୁଡ଼ିକ ଶିକ୍ଷାସୂଚକରେ, ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକରେ, ପ୍ରଶାସନରେ ଏକମାତ୍ର ମାଧ୍ୟମ ନହୋଇଛି, ସେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏ ଘୋଷଣାର କୌଣସି ମୂଲ୍ୟ ନାହିଁ ।

ପ୍ରଶାସନିକ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଭରତୀୟ ଭାଷା ହିଁ ଏକମାତ୍ର ମାଧ୍ୟମ ହେବ, ଏପରି କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦିଆଯାଇ ନାହିଁ । ବରଂ ତା'ର ବିପରୀତ ହୋଇଛି । ଇଂରାଜୀ ଶିକ୍ଷାର ସୁବିଧା ସମାଜର ଅଭିଜାତଗୋଷ୍ଠୀ ଗ୍ରହଣ କରି ନିଜର ଯେପରି ଉନ୍ନତି କରିପାରିବେ, ସେଥିଲାଗି ନବୋଦୟ ସ୍କୁଲର ପରିକଳ୍ପନା ହୋଇଥିବା ଅଭିଯୋଗ ହେଲାଣି । ନବୋଦୟ ସ୍କୁଲର ଯୋଜନାକୁ ଶିକ୍ଷାର କମ୍ପ୍ୟୁଟରୀକରଣ ଯୋଜନା ବୋଲି କୁହାଯାଉଛି । କମ୍ପ୍ୟୁଟର ଜରିଆରେ ଇଂରାଜୀ ଭାଷାକୁ ଚିରସ୍ଥାୟୀ କରାଯାଉଛି ବୋଲି କେତେକ ଅଭିଯୋଗ ମଧ୍ୟ ହେଉଛି । ଏହାଛଡ଼ା ଅଖିଳଭାରତୀୟ ପ୍ରଶାସନିକ ଶିକ୍ଷା ସର୍ବିସ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଗ୍ରହଣ କରିବା ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦିଆଯାଇଛି । ଏବେ, ଆମେ ସମସ୍ତେ ଜାଣୁ ଅଲ-ଇଣ୍ଡିଆ ସର୍ବିସ ଲାଗି ଇଂରାଜୀ ଜାଣିବା ନିହାତି ଜରୁରୀ । ଅଖିଳଭାରତୀୟ ଶିକ୍ଷା ସର୍ବିସ ଯଦି ଲାଗୁହୁଏ, ତେବେ ଇଂରାଜୀ ଭାଷାକୁ ଗୁଡ଼ିବାର ପ୍ରଶ୍ନ ହିଁ କେବେ ଉଠିବ ନାହିଁ ।

ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷାର ମାଧ୍ୟମ ଭାବେ ଭାରତୀୟ ଭାଷାଗୁଡ଼ିକୁ ଲାଗୁ କରିବା ପାଇଁ ହୋଇଥିବା ସବୁ ପ୍ରକାରର ଉଦ୍ୟମର ସମୀକ୍ଷା କରି ନୂତନ ଶିକ୍ଷାମାନ୍ଦରେ କୁହାଯାଇଛି ଯେ, ବିଭିନ୍ନ କାରଣ ଯୋଗୁଁ ଏହା ସଫଳ ହୋଇ ପାରିନାହିଁ । ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗ ଓ ଏକାଡେମୀ ମାଧ୍ୟମରେ ପ୍ରାୟ ସାତହଜାର ପୁସ୍ତକ ଅନୁବାଦ ହେଲା; କିନ୍ତୁ “ସେସବୁ ପୁସ୍ତକ ସରକାରୀ ଗୋଦାନରେ ବନ୍ଦ ହୋଇ ରହିଛି ।” କାରଣ କେତେକ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ମାଧ୍ୟମର ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବାର ନିଷ୍ପତ୍ତି ଠିକ୍ ସମୟରେ ନେଇ ନାହାନ୍ତି; ଆଉ କେତେକ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ଅଧ୍ୟାପକ ନିଜ ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷାରେ ପଢ଼ାଇବା ଲାଗି ଅକ୍ଷମ । କେତେକ ନିଜର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସ୍ୱାର୍ଥଲାଗି ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷାରେ ଲିଖିତ ପୁସ୍ତକଗୁଡ଼ିକୁ ଲୋକପ୍ରିୟ କଲେ ନାହିଁ ଇତ୍ୟାଦି କଥା କାରଣ ସ୍ୱରୂପ ଦର୍ଶାଯାଇଛି । କିନ୍ତୁ ଉପସ୍ୟତରେ ଏ ସମସ୍ତ ବାଧାକୁ କିପରି ଅତିକ୍ରମ କରାଯାଇ ପାରିବ, ସେ ନେଇ କୌଣସି ସୂଚନା ଦିଆଯାଇନାହିଁ । କେବଳ କୁହାଯାଇଛି, ରାଜ୍ୟ ସରକାର, ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ସହ ପରାମର୍ଶ କରି ଭାରତୀୟ ଭାଷାରେ କିପରି ଶିକ୍ଷାପ୍ରଦାନ କରାଯାଇ ପାରିବ, ସେ ନେଇ ଅତି ଶୀଘ୍ର ପଦକ୍ଷେପ ନେବା ଉଚିତ । ସେ “ଅତିଶୀଘ୍ର”ଟା କେବେ ହେବ, ସେ ସଂକ୍ରାନ୍ତିରେ କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସୂଚନା ଦିଆଯାଇନାହିଁ ।

ହିନ୍ଦୀକୁ ରାଜଭାଷା ଓ ଅନ୍ୟ ଭାରତୀୟ ଭାଷା ସହଚର ସମ୍ପର୍କ ଭାଷା ଭାବେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କରିବା ପାଇଁ ଯେଉଁ ସମସ୍ତା ସବୁ ଗଠନ କରାଯାଇ ଦାୟିତ୍ୱ ଦିଆଯାଇଥିଲା, ତାହା ଆଜି ସରକାରଙ୍କ ଉପରେ ବୋଧ ହୋଇଯାଇଛି । କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ସେ ସମସ୍ତାଗୁଡ଼ିକୁ ବଞ୍ଚାଇରଖିବା ପାଇଁ ଆଜି ଚେଷ୍ଟା ଚାଲିଛି । କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ହିନ୍ଦୀ ନିର୍ଦ୍ଦେଶାଳୟ, ବୈଜ୍ଞାନିକ ତଥା ବୈଷୟିକ ଶିକ୍ଷାବଳୀ କମିଶନ, କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ହିନ୍ଦୀ ସମ୍ପାଦକ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଅନୁବାଦ ଚ୍ୟାସ୍ କର୍ମାଦି ଲାଗି ପୁସ୍ତାକ ଲେଖକର ପ୍ରତ୍ୟାବ ରଖାଯାଇଛି । ପୁଣି କୁହାଯାଇଛି, ହିନ୍ଦୀ ଭାଷାର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ବଢ଼ାଇବା ପାଇଁ, ସମ୍ପର୍କ ଭାଷା ଅନ୍ୟତ୍ର କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ହେଉଥିବା କାର୍ଯ୍ୟର କୌଣସି ସମୀକ୍ଷାର ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ । ଆଜିପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯେତେ ଅର୍ଥ ଏ ବାବଦରେ ବରବାଦ ହୋଇଛି, ତା'ର କୌଣସି ହୁସାବ ନାହିଁ । ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଯାହା ହେବାକୁ ଯାଉଛି, ସେଥିଲାଗି କାହାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଭାବେ ଦାୟୀ ନରଖିବା ପାଇଁ କାର୍ଯ୍ୟକ ଚେଷ୍ଟା ଚାଲିଛି, ବୁଝାପଡ଼ୁ ନାହିଁ ।

ଅପର ପକ୍ଷରେ ନୂତନ ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରର ପ୍ରବର୍ତ୍ତନମାନେ ଇଂରାଜୀ ଭାଷାର ପ୍ରଚାର ଦିନକୁଦିନ ନିମ୍ନଗାମୀ ହେଉଥିବାରୁ ଅଧିକ ଚିନ୍ତିତ ବୋଲି ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି । ବିଭିନ୍ନ ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷାର ବିକାଶ ଲାଗି ଯେଉଁ ଅଧ୍ୟାୟିକ ଲିପିବଦ୍ଧ ହୋଇଛି, ସେଥିରେ ଇଂରାଜୀ ଭାଷାର ବିକାଶ ଲାଗି ଅଧିକ ଧ୍ୟାନ ଦିଆଯାଇଛି । କୁହାଯାଇଛି, ଦ୍ୱାଦଶ ଶ୍ରେଣୀର ଗୁରୁ ଇଂରାଜୀ ଭାଷାର ପଞ୍ଜୀକା ଦେବାବେଳେ, ବିଦେଶୀ ଗୁରୁମାନଙ୍କ ଲାଗି ପ୍ରସ୍ତୁତ୍ୟ ଥିବା ପାଠ୍ୟକ୍ରମରେ ପଞ୍ଜୀକା ଦେବେ, ଇଂରାଜୀ ଶିକ୍ଷା ଲାଗି ଯୁ. ଜି. ସି. ର ସହାୟତା ନେବା ପାଇଁ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଗୁଡ଼ିକୁ ବିଶେଷ ଧ୍ୟାନ ଦେବାପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଏ ନୂତନ ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରରେ କୁହାଯାଇଥିବା ଜାଣିପାରୁ ।

ଅଧ୍ୟାପକଙ୍କ ଶୁକ୍ଳ ସମୟରେ ଇଂରାଜୀ ଭାଷା ଲାଗି ବିଶେଷ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଓ ପ୍ରଦେଶମାନଙ୍କରେ ଇଂରାଜୀ ଶିକ୍ଷା ଲାଗି ଜିଲ୍ଲା କେନ୍ଦ୍ର ସ୍ଥାପିତ କରିବା ପାଇଁ ବିଶେଷ ଆର୍ଥିକ ସହାୟତା ପ୍ରଦାନ କରିବା ପାଇଁ ନୂତନ ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରରେ କୁହାଯାଇଛି । ଅର୍ଥାତ ଭାରତୀୟ ଭାଷାଗୁଡ଼ିକ ବିକାଶ ଲାଗି ଏ ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରରେ ବିଶେଷ ଧ୍ୟାନ ଦିଆଯାଇ ନାହିଁ, ଯେତେ ଇଂରାଜୀ ଭାଷାର ବିକାଶ ଲାଗି ଦିଆଯାଇଛି ।

ଯଦିଓ ମନ୍ତ୍ର, ସବୁବେଳେ ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗର ଏକ ଲୋକପ୍ରିୟ ଫର୍ମୁଲ୍ଲା । ଏ ଫର୍ମୁଲ୍ଲାକୁ ସଫଳ କରିବା ପାଇଁ ବହୁଦିନ ହେଲା ଚେଷ୍ଟା ଚାଲିଆସିଛି କିନ୍ତୁ ତାହା ସାପ, ଚୁରୁରୁ ଗିଲିଲି ପରି ହୋଇ ରହିଯାଇଛି । ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷା-

ପ୍ରେମୀମାନଙ୍କୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିବା ପାଇଁ ଏହି ଶିକ୍ଷଣୀ ଫର୍ମୁଲକୁ ଦୋହରା ଯାଇଛି ସତ କିନ୍ତୁ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହା କାହିଁକି ସଫଳ ହୋଇପାରି ନାହିଁ, ସେ ସମ୍ଭାନ୍ତରେ କୌଣସି ଅନୁଧ୍ୟାନ ହୋଇନାହିଁ ।

ନୂତନ ଶିକ୍ଷାମାନ ବୋଲି ଆଜି ଯାହା କୁହାଯାଉଛି, ତାହା ବାସ୍ତବରେ ପ୍ରତିବର୍ଷ ପରି ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଉଥିବା ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗର ରିପୋର୍ଟର ଏକ ସଂଶୋଧିତ ସଂସ୍କରଣ । ଏହା କିରାଣୀମାନଙ୍କ ରିପୋର୍ଟରେ ତିଆରି ହୋଇଛି । କୌଣସି ଶିକ୍ଷାବିତ୍ ଏଥିରେ ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ ହୋଇଥିବାର ପ୍ରମାଣ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ ନାହିଁ । ଏ ଦେଶରେ କିପରି ଏକ ବଳିଷ୍ଠ ଅଭିଜ୍ଞତ ଗୋଷ୍ଠୀର ଗଠନ କରାଯିବ, ଗଣତନ୍ତ୍ର ନାମରେ ଅଲଗା ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହେବ, ସେ ଦିଗରେ ଏ ନୂତନ ଶିକ୍ଷାମାନ ଏକ ପଦକ୍ଷେପ ବୋଲି ଯଦି କୁହାଯାଏ, ତେବେ ତାହା ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବନାହିଁ । ପୁରୀ ସମାଜରେ ବର୍ଣ୍ଣ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଥିଲା । ଆଜି ସେହି ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପବ୍ଲିକ ସ୍କୁଲ ଓ ଓ ସାଧାରଣ ସ୍କୁଲ ମାଧ୍ୟମରେ ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଉଛି ।

ଏକ ପକ୍ଷରେ ସ୍ଥାନ ସଂରକ୍ଷଣ ମନ୍ତ୍ରରେ ସାଧାରଣ ସ୍କୁଲ କଲେଜ-ମାନଙ୍କରେ ଗ୍ରହଗ୍ରହୀମାନେ ପାଠ ପଢ଼ିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇବାକୁ ଥାନ୍ତି । ଅପର ପକ୍ଷରେ ପବ୍ଲିକ ସ୍କୁଲ, ନବୋଦୟ ବିଦ୍ୟାଳୟମାନଙ୍କରେ ନବ୍ୟ-ଧନାତ୍ମ୍ୟ ପରିବାରର ପିଲାମାନେ କେବଳ ପାଠ ପଢ଼ିବେ । ତା'ପୁଣି ସରକାରୀ ଅର୍ଥରେ । ସ୍ଥାନ ସଂରକ୍ଷଣ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ଉଚ୍ଛେଦ କରିଦେବା ପାଇଁ କୌଣସି ସରକାରଙ୍କର ସାହସ ମଧ୍ୟ ନାହିଁ । ଡିଗ୍ରୀ ନ ଦେଖି ଯୋଗ୍ୟତାଅନୁଯାୟୀ ଗୁରୁତ୍ବ ଦେବା ପାଇଁ ଯେଉଁ ଘୋଷଣା କିଛି ମାସ ପୁରୀ ଆଲୋଚନା ହେଉଥିଲା, ତାହା ଏବେ ଅନେକ ଭୁଲି ଗଲେଣି ।' ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ, ବିଶ୍ବବିଦ୍ୟାଳୟମାନଙ୍କରେ ଉତ୍ତମ ଗ୍ରହଗ୍ରହୀମାନଙ୍କୁ ସ୍ଥାନ ଦେବା ପାଇଁ କଡ଼ାକଡ଼ି ବ୍ୟବସ୍ଥା ଲାଗୁ କରିବାର ନିଷ୍ପତ୍ତି ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ତାହା କେବଳ ଜବାହରଲାଲ ନେହେରୁ ବିଶ୍ବବିଦ୍ୟାଳୟରେ ସୀମାବଦ୍ଧ ହୋଇ ରହିଯାଇଛି ।

ବିଶ୍ବବିଦ୍ୟାଳୟମାନଙ୍କରେ ଗ୍ରହଗ୍ରହୀମାନଙ୍କ ଫର୍ମା ଦ୍ଵାରା କରାଯାଉଥିବା ପାଇଁ ଭେକେସନାଲ ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ଅତି ଉତ୍ସାହର ସହିତ ଆରମ୍ଭ କରାଯାଇଥିଲା । ଦଶମ-ଶ୍ରେଣୀ ପାଶ କରିବା ପରେ ପିଲାମାନେ ଯେପରି ଭେଜଗାରକ୍ଷମ ହୋଇପାରିବେ, ସେଥିଲାଗି ବିଭିନ୍ନ ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ଆରମ୍ଭ କରାଗଲା । କିନ୍ତୁ ବାସ୍ତବରେ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହେଉଥିବା ପିଲାମାନେ ଗୁରୁତ୍ବ ପାଇପାରିଲେ ନାହିଁ । ସେଥିଲାଗି ଏ

ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ପ୍ରତି ସମାଜରେ ବିଶେଷ ଆକର୍ଷଣ ରହିଲା ନାହିଁ । ବରଂ ଉଚ୍ଚା ପ୍ରତି ଆକର୍ଷଣ ବଢ଼ିଲା । ଆଜି ସମାଜରେ ମେକାନିକ, ଫିଟର, ଓହ୍ଲାରଲେସ ଅପରେଟର ହେବା ଅପେକ୍ଷା ଡାକ୍ତର, ଇଞ୍ଜିନିୟର କିମ୍ବା ବ୍ୟାଙ୍କର କରାଣୀ ହେବାକୁ ଲୋକେ ଅଧିକ ପସନ୍ଦ କରନ୍ତି । ଶ୍ରମ ଆଜି ସମାଜରେ ସମ୍ମାନର ଆସନରେ ନାହିଁ । ଶ୍ରମଜୀବୀ ଆଜି ସମାଜରେ ସମ୍ମାନିତ ହେଉନାହିଁ । ଆଜିର ସରକାର ବେକାରୀ ଦୂର କରିପାରିବ ନାହିଁ, ଏହା ସମସ୍ତେ ଜାଣନ୍ତି । ତା' ସତ୍ତ୍ୱେ କମ୍ୟୁଟର ଆଣି ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖାଯାଉଛି । ଯାହା ଜଣାଯାଉଛି, ସରକାର ଗୃହାନ୍ତ କେବଳ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଗୋଷ୍ଠୀ ରୋଜଗାର କରିବାର କ୍ଷମତା ପାଆନ୍ତି ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ ସେମାନଙ୍କର ଦୟାର ପାତ୍ର ହୋଇ ରହି ଥାଆନ୍ତି । ନୂତନ ଶିକ୍ଷାମାତ୍ର ଏହାର ସ୍ୱସ୍ଥ ସୂଚନା ଦେଉଛି । ଏପରି ଯଦି ଚାଲେ, ତେବେ ଆଉ କିଛି ବର୍ଷ ପରେ ଏ ଦେଶ ଲାଗି ଗଣତନ୍ତ୍ର, ସମାଜବାଦ, ସମାଜତା ପରି ଶବ୍ଦର କୌଣସି ଅର୍ଥ ରହିବ ନାହିଁ ।

